NOVI CALENDARII ROMANI APOLOGIA,

Aduersus Michaelem Mæstlinum Gœppingensem, in Tubingensi Academia Mathematicum,

TRIBVS LIBRIS EXPLICATA.

AVCTORE

CHRISTOPHORO CLAVIO BAMBERGENSI E SOCIETATE IESV.

ROMAE,

Apud Sanctium, & Soc. M. D. LXXXVIII.

PERMISSV SVPERIORVM.

Io. Bapt.ª de Benedictis mittit auctor.

INVICTISSIMO ROM. IMPERATORI RVDOLPHO II. CAESARI AVG.

CHRISTOPHORVS CLAVIVS Bambergensis è Societate IESV.

TANTA est nonnullorum hominum siue naturę vitio, seu prauo ipsorum studio peruersitas CAESAR INVICTISSIME, vt quemadmodum nihil vnquam tam falsum, absurdumq; fuit, quod non suos patronos habuerit; ita nihil adeo verum, ac laudabile, quod vituperatorum calumnias omnes effugerit. Argumento esse potest (ne longius abeam) Calendarium Romanum nuper ex auctoritate GREGORII XIII. Pont. Max. ingentiq; cum cæterorum Principum, Gymnasiorumq; orbis Catholici, tum verò sacræ Maiestatis tuæ approbatione, ab erroribus, quos dies paulatim attulerat, vindicatum: & aliquando maximis omnium propè nationum studijs vel editum, vel receptum. Quod quidem tametsi & rectè atq; ordine factum est, & concinnatum appositè ad morem, vsumq; eum, quē semper DEI Ecclesia tenuit in celebrando sacrosancto Paschæ die, cæterisq; festis, quæ mobilia appellantur; inuentus est tamen Michael Mæstlinus, Mathematicus Tubingensis, qui vt est homo Vbiquetariæ hæresis labe infectus, ita egregium hoc spectatumque Calendarium oppugnando, Ecclesiæ Catholicę concordiam dissoluere nefaria fraude tentaret. Atq; vt omittam ea, quibus Pontificis Romani, Ecclesięq; auctoritatem contumeliose labefactare cōtendit: (vt facile conijcere liceat, eum neque veritatis, neque publici commodi studio, sed odio Romani Pontificis nouam anni restitutionem oppugnare) illud

præcipuum telum eſt, quo Calendarium nouum expugnare conatur; quòd ſcilicet ipſum veris cœli curſibus non reſpondeat omni ex parte: verum id quis non videt valere in vnumquodque Calendarium? quippe quod temporibus maxime notandis inuentum, (vt videlicet ſit, quod in diebus feſtis agendis, in emendo, vendendo, locando, cæteriſque rebus contrahendis vulgo ſequantur omnes) ad popularem vtique intelligentiam, vſumque accommodatum ſit oportet, regulaſque faciles, & ex Cyclis depromptas habeat neceſſe eſt, quales non modo Catholicam Eccleſiam iam inde vſque à Concilio Nicæno in Calendario, ſed etiam Iulium Cæſarem, Arabeſque, & veteres omnes in ſuis faſtis ſeruaſſe accepimus. Quis igitur eſt adeo rudis atque hoſpes in Mathematicis diſciplinis, qui Calendarium vllum eſſe arbitretur, quod cum verorum motuum, qui prorſus inæquales ſunt, tabulis congruat omninò; cum nec medijs motibus, qui æquales ſunt, vndequaque Cyclus vllus, qui in Calendario adhibendus eſt, reſpondere queat? Et quidem in anni reſtituendi compendio, quod GREGORIVS XIII. ad M.T. cæteroſque Orbis Catholici Principes miſit, haud obſcurè oſtēſum eſt, id fieri nullo modo poſſe. Teſtes ſunt Solaris Lunariſque anni æquationes duæ, altera ex Alphōſina, altera ex Copernicana anni ratione; quæ nimirum idcirco propoſitæ ſunt, vt liberum eſſet Mathematicis, vtram mallent, in Calendario reſtituendo ſequi: Et ſimul ſignificatum eſt, qui utraque æquatio (ſi forte eas à ueris motibus lōgius quam par eſt, aberrare uſus coarguat) facili negotio in priſtinum ſtatum reuocari queat. Quid tandem erat cauſæ, quamobrem id fieret, ſi æquationem noſtram, aut cuiuſquā omnino, ueris cæli curſibus perpetuò, & uſquequaque reſpondere poſſe arbitraremur? Itaque fruſtra, atque adeò ſtultè in eo elaborat, deſudatq; Mæſtlinus, ut oſtendat, ęquinoctium, quod inæquabili curſu fertur, propter ęquationem, quam ſemper æquabilē, & ut ita loquar, uniformem eſſe conuenit, haudquaquam in xxj. die Martij ſedem fixam, ac ſtabilem habere. Quid enim? nos id ipſum nō fatemur? non ultrò etiam teſtamur? non id neceſſario fieri docemus, quod æqui-

noctium

noctium, ob sui inæqualitatem motus, cum diem tum antecedat, tum sequatur? Verum enimuerò hoc neq; absurdum est, neq; nouo aduersatur Calendario: quippe cum nec ueros, nec medios, ut dixi, motus ullum Calendarium sequi possit, sed solam Cyclorum rationem. Adde quod uel multis annorũ millibus, certa per interualla æquinoctium sua sponte ad præstitutum reuertitur diem. Quod ego non ingenio, sed ueritate nixus, ita planum hoc uolumine faciam, ut si absit pertinacia, certamenq; uincendi, nullus deinceps futurus sit dubitationi locus. Quocirca Mæstlinus oleum, ut dicitur, & operam perdidit, nisi ostendat, Calendarium ueros ad motus potius, quã ad Cyclorum rationem & normam referri debere. Quæ sanè res & ualde absurda esset, ac noua, & incredibiles in Christianã Remp. perturbationes inueheret. Quis enim in tãta Astronomicarum uarietate tabularũ uidere, ac statuere posset, quas potissimum, uelut certas, Duces sequi oporteret? Iam quod Męstlinus nostras Epactas, indicta causa, capite damnat, quia in Interlunijs indicandis paulò sunt tardiores; planè temerarium & iniquum est. Nam Epactas rectissimè in Calendario collocatas esse, earumq; æquationem, ad indicandã in annos quartãdecimam primi mẽsis Lunam, ex qua recta Paschę celebratio omnino pendet, accuratissime ex usu Ecclesię institutam, secundus huius uoluminis liber docebit. Qua ex re necessario sequitur, Interlunia in Calendario paulò esse tardiora ijs, quæ in cælo contingunt. Quid igitur nostro Calendario crimini dat aduersarius, quod in quodlibet Calendariũ, quacunq; ratione compositum (saluis modò Cyclis, & æquabilitate anni) nõ æquè conueniat? Neq; enim ullum omnino huiusmodi Calẽdarium condi potest, quod prorsus aut cum cæli cursibus congruat, aut omnia uitet incommoda. Vnum est, quod prętermitti in Calendario nullo modo debet, ut scilicet tota eius ratio certis instructa regulis quam minimũ à medijs absit motibus: qua utiq; laude cumulatum esse Calendarium nouum, nostra hæc Apologia fidem profectò faciet; quæ non dubito, quin iustis existimatoribus expectata magis, quam sera uideatur. Etenim mihi item, ut cæteris Mathematicis,

Mæstlini

Mæſtlini examen uſq; eò leue,ac nugatoriũ ſemper eſt uiſum, vt riſu potius,quam reſponſo dignum iudicaretur. Cæterum cum Mæſtlinus nouum Calendarium petulantiſſimè exagitare, Mathematicos omnes vnus audaciſſimè laceſſere, & tanquam parta victoria de nobis triumphare non deſiſtat,ſecurus ſcilicet, quod nemo omnino vſquam gentium reperiatur,qui mendax eius examen examinare & excutere vel poſſit,vel audeat; meas partes eſſe duxi, tumidos iſtius ſpiritus aliquando frãgere,frigidaſq; ac ieiunas eius calumnias pro virili propulſare: ne fortè (vt nunc eſt) qui in hoc genere nihil vident,cæcum,vt dicitur, ſequantur Ducem. Quocirca æquis,iniquiſq; demonſtrabo, illum quamuis lynceus ſibi videatur, in Computo Eccleſiaſtico, quem vocant, tanquam cæcum & ſæpe, & grauiter offendiſſe: quippe qui (ut alia omittam) temere affirmauerit, Paſcha Luna xv. nefas eſſe celebrari; quod omnibus Patrum decretis, Concilijſque aduerſatur: Itemque Lunam xiiij. à plenilunio non differre; quod non modò abſurdum, ſed etiam ridiculum eſt. En cur Calendarium nouum tanto doctiſſimorum hominum ſtudio, ac labore reſtitutum Mæſtlinus, tam maledicè cauilletur. En cur GREGORIO Pontifici Max. tam audacter inſultet. En cur, uelut arbiter honorarius orbis terræ Rom. Imperatorem, cæteroſque Principes Chriſtianos ad ſuum tribunal,ad cauſam dicendam uocet. Me uerò, ut meam hanc qualemcunq; Apologiam tibi potiſſimum, CAESAR INVICTISSIME dedicarẽ. multæ cauſæ impulerũt nec leues,nec obſcuræ. Primùm,cum Rom. Imperator ſuo iure primarius Eccleſiæ Romanæ, Sediſq; Apoſtolicæ defenſor ſit, ac propugnator: hic meus liber pro Catholicæ Eccleſiæ, Apoſtolicæq; ſedis dignitate dimicans,cuius ductu, ac præſidio magis exire debuit,quam Imperatoris Rom. ſacroſanctæ Eccleſię præſtãtiſſimi,& ſummi Ducis? Deinde cuius magis, quam tua, intereſt, perſpectũ & exploratũ habere,Calendarium nouum, quod toto Imperio Romano, Maieſtatis tuæ auctoritate uulgatum eſt, non flagitioſum,temerariumque negotium eſſe, quod Mæſtlinus temerè, & impudenter iactat; ſed egregium,& Aſtronomię præceptis,

anti-

antiquissimisq; tùm orientalis, tum occidentalis Ecclesiæ institutis subnixum? atq; ità subnixum, ut non solum Mæstlini leuissimi uelitis tela, uerum etiam cuiusuis aut Ecclesiæ Rom. odio, aut alia de causa oppugnatoris, facilè impetus omnes, & machinas eludat? Huc accedit, quod superioribus annis clarissimus uir Iacobus Curtius à Senfftenau, homo summa prudētia, omniq; doctrinæ genere insignis, idemq; S.T.C.M. tùm apud SIXTVM V. Pont. Max. Legatus, mihi pro familiaritate significauit, optare te, vt aliquis intolerabilem istius calumniatoris audaciam frangat, eiusq; cauillationes, ac figmenta diluat; ne si nullus ei responderet, homo suimet laudator egregius se nouum Calendariū funditus euertisse iactaret: Indignum quippe, vt est, tuæ quoq; Maiestati uideri, homunculum vnū ex multis tantos sumpsisse spiritus, vt aduersus opus tam præclarum, adeoq; ab omnibus optatum, per ludibrium oblatrare, & orbē terræ vniuersum ad pugnam prouocare non dubitarit. Itaq; tua me tacita quidem, sed Imperatoria auctoritas simul, & ad spem non inutilis victoriæ, & ad tanti Patroni adoptandi cupiditatem erexit. Quid quòd Augustissima AVSTRIACA familia studio religionis incensa, plurimis, maximisque domicilijs nostro ordini extructis, ac dotatis, vetera beneficia nouis quotidie cumulat; tuaq; erga nostros homines egregia beneuolentia, ipsi æqualis ætati, adeo nostram sibi deuinxit Societatem, vt ea nō gratius, quam verius, omnia se vobis debere, præ se ferat? Quocirca, vt ego quoq; pro virili parte tuæ Maiestati, Regiæq; stirpi vestræ aliquid gratiæ, vtcunq; licet, persoluam; volui hunc ingenij mei fœtum, quasi testem, atq; obsidem esse nostræ erga vos perpetuæ voluntatis. VALE. ROMA. Anno. M. D. LXXXVIII. Quintodecimo CAL. NOVEMB.

LIBRI TRES.

I. DE ANNI SOLARIS AEQVAtione.

II. DE ANNI LVNARIS, ET Cycli literarum Dominicalium Aequatione.

III. DE COMPVTO ECCLESIAstico per digitorum articulos.

His causæ rationesq́; Restituti Calendarij vberrime explicantur.

INDEX CAPITVM LIBRI I.

INDEX CAPITVM
LIBRI II.

IN-

INDEX CAPITVM LIBRI III.

INDEX RERVM

QVAE VNOQVOQVE CAPITE

Libri I. explicantur.

C A P. I.

C A P. II.

CAP. III.

CAP. IIII.

CAP. V.

C A P. VI.

maxima

CAP. VII.

lita-

INDEX RERVM
QVAE VNOQVOQVE CAPITE
Libri II. explicantur.

CAP. I.

CAP. II.

Aureus

CAP. III.

C A P. IIII.

Li-

C A P. V.

&

CAP. VI.

CAP. VII.

Mæst-

IN APPENDICE.

INDEX

INDEX RERVM
QVAE VNOQVOQVE CAPITE
Libri III. explicantur.

CAP. I.

CAP. II.

Nu-

CAP. XII.

CAP. XIII.

n

C A P. V.

CAP. VI.

CAP. VII.

CAP. VIII.

Festo-

CAP. IX.

CAP. X.

CAP. XI.

CAP. XII.

CAP. XIII.

INDEX ALPHABETICVS.

A

Alius

Anni

Bedæ

B

C

Chri-

Dani

D

Dani

D

Discor-

Eccle-

Em-

Epa-

H

I

M

diem

exiguo

Mestli-

N

i 2 per

Pascha-

Q.

Quar-

S

T

Tabula

Zodiaci

Z

INDICIS ALPHABETICI FINIS.

ERRATORVM CORRECTIO

Pag.	Lin.	Errata.	Correctio.
18	40	ſequarentur	ſequeretur
23	31	Paſchæ celebrant	Paſcha celebrans
37	2	Hor 6.	Hor 5.
42	32	eum ea æquinoctium	eum ex æquinoctium
45	35	16.24.	16.20. 24.
67	17	ſi ea ad	ſi ex ad
70	30	& in tertiam	& in quartam
71	29	ad 21 Martij ad	à 21. Martii ad
75	7	tandem 21.	diem 21.
82	20	et in eo Calendario	et eo in Calendario
106	34	addenda ſunt 13.	addenda ſunt 12.
153	19	numerus	menses
255	1	Conciliorumque Pontificum	Conciliorum, ſummorumque Pontificum
280	8	definere autem Paſchale	definare autem eſſe Paſchale
318	2	congruerent	congruent
331	20	numerum	numerorum
335	6	cui propoſitus	cui noci propoſitus
345	23	anno 600.	annos 600.
358	9	arte omnes	arte annos omnes
371	2	Præcipoa	Præcipua
397	11	moueatur ab	moueatur vno die ab

Præter hæc

Pagina 91. In Martio proximè ſub aureo numero xij. è regione diei 23. deeſt aureus numerus 1.

Pagina 93. In Auguſto deeſt dies 31. quo appoſito, ſcribendi ſunt numeri Calendarum, vt in Ianuario, vel Decembri.

Pagina 195. Epacta 25. è regione xxvj. deleatur, & ſcribatur è regione xxv.

Poſt paginam 241. vſque ad paginam 248. corrigendi ſunt paginarum numeri.

Pagina 277. è regione anni 1571. primæ tabellæ ſub D. H. M. lege 9.4.6.

Pagina 282. Vltimis quinque lineis tabellæ dele (Apr.) & ſcribe (Mar.)

Alia errata leuiora facile prudens lector corriget.

APOLOGIAE CALENDARII NOVI

ADVERSVS MICHAELEM MAESTLINVM
Mathematicum Tubingensem

LIBER PRIMVS.

PRAEFATIO.

QVOD *summis votis Concilia Oecumenica, quod omnes Mathematici, & boni omnes semper expetiuerunt, vt Calendarium Romanum ab erroribus, in quos ob inæquales Solis, ac Lunæ cursus diuturnitate temporis erat prolapsum, reuocaretur, hoc superioribus annis à Gregorio XIII. Pont. Max. consultis per literas totius orbis Christiani Principibus, adhibitisq; peritissimis Mathematicis, Deo adiuuante, perfectum atque absolutum est. Quæ res cum à Rodolpho II. Romanorum Imperatore semper Augusto, à Regibus, Principibusque Christianis, à Rebus pub. & à præcipuis Academijs, mirifica, & penè incredibili voluntatum, studiorumque consensione probata esset, atque laudata; deinde legibus, vt ab omnibus sanctè obseruaretur, confirmata est. Vnus hisce diebus prodijt Michael Mæstlinus nescio quis Gœppingensis, in Academia*

mia Tubingensi Mathematicus, qui arrogantia plus quam hæretica tumens non solum factum hoc Pontificis omni memoria dignum, perinde ac cętera omnium Pontificum præcepta, ac leges, pro nihilo habet, atque contemnit, (quod omnium semper hæreticorum fuit proprium) verum etiam edito longo satis ac verboso examine, Calendarij emendationem funditus euertere conatur, idque tam præcipiti proiectaque audacia, vt quasi alter Ismael, cuius manus contra omnes, in Pontificem ipsum Christi Vicarium, in Mathematicos omnes, in consensionem omnium fidelium ludibundus incurrat. Ediderat quidem prius, vt asserit, aliud examen Germanica lingua conscriptum, quod in manus meas nondum peruenit; sed quia id vidit tantas non habuisse vires, vt Calendarium è medio, quod optabat, tolleret, quippe quod non solum Catholici omnes, sed plerique etiam hæretici eius præstantia, ac veritate allecti receperint, addidit hoc alterum, quo sane putat se victoriam de Calendario reportasse, atque silentium imposuisse omnibus, qui id adhuc approbarunt, & vt reciperetur ab omnibus, suo hortatu, & consilio apud Principes, ac Magistratus auctores extiterunt. Vt autem omnes videant, quàm arroganter, atque insolenter in posteriori hoc examine iste centumgeminus Briareus non solum nouo Calendario, cœloque bellum indicat, verum etiam omnes, quot quot vbique gentium sunt, Mathematicos ad pugnam prouocet, non abs re fore iudicaui, si inflata eius inscriptio ad verbum hic inseratur, quæ ita se habet.

Insolens inscriptio examinis Mæstliniani.

ALTERVM EXAMEN NOVI PONTIFICIAlis Gregoriani Calendarij, quo ex ipsis fontibus demonstratur, quod nouum Calendarium omnibus suis partibus, quibus quam rectissimè reformatum vel est, vel esse putatur, multis modis mendosum, & in ipsis fundamentis vitiosum sit.

QVO AVCTOR vniuersos Mathematicos, qui vel primum confecere nouum illud Calendarium, vel defendere hactenus, audacter prouocat, vt nisi impostores, & publicæ pacis in S. Romano Imperio turbatores haberi velint, ad hoc examen respondeant. Aut si respondere nequeant, vt se nimis temerario applausu, & præcoci consilio hoc Calendarium collaudasse, atque passim ad recipiendum persuasisse, ingenue, pro communis Patriæ salute, agnoscant.

HAEC

HÆC est gloriosi illius militis verborum iactatio, quâ sibi omnino persuasit, neminem ad eius examen respondere ausurum esse. Cui ego quidem examini vel propter obscuritatem aduersarij, vel propter apertas calumnias, atque ineptias, neminem arbitror, (coniecturam enim facio ex me) adhuc respondere voluisse. Neminem enim tam stultum, tam fatuum, tam cæcum fore existimabant, apud quem aduersus Pontificis Max. Imperatoris Rom. & Christianorum Regum auctoritatem, Catholiciq; orbis consensionem vnius hominis loquacitas valeret. At cuius hominis? nempe eius, qui ex Germaniæ angulo Gœppinga, ex inscitiæ latebris emersus, ignotus omnibus, famam, celebritatemque nominis ex Romani Calendarij euersione, velut ille olim ex Dianæ Ephesiæ ruina, quæreret. Ac me quidem, cum sæpius à grauissimis viris ad respondendum incitarer, hæc ipsa cogitatio fecit vel ad suscipiendum opus, vel ad exequendum, tardiorem. Ad extremum, cum ex amicorum literis cognouissem, detrectatione tam ignobilis certaminis, tanquàm concessione victoriæ, istum insolentissimè debacchari, & quorumdam nimis credulorum animos paulatim iam labare cœpisse, statui hoc qualecunque certamen non defugere. Ego igitur, qui vnus ex ijs fui, quibus veteris Calendarij corrigendi negotium datum est, quantuluscunque sum, velut alter Dauid, diuina magis ope, quàm meis viribus fretus, cum isto Golia, pro Ecclesiæ dignitate congrediar. Quis est enim iste Philistæus incircumcisus, qui exprobrauit aciem Dei viuentis? Itaque hac Apologia, quantum in me erit, efficiam, (quando cum alijs me prouocat) vt omnes intelligant, nos impostores non esse, aut pacis perturbatores, sed prudenti consilio, ac necessario, errores è Calendario sustulisse, ipsum vero neque, in quo correctio Calendarij consistat, intellexisse, neque illud restitutum iam, atque emendatum rectè oppugnasse, sed multa prauo animo & iniquo, in eo ad alienum sensum torsisse, vt facilius orbi terrarum imponeret, rudesque, & imperitos in Calendarium nouum, tanquam innumeris vitijs, atq; erroribus refertum, simulque in Pontificem Max. eius auctorem concitaret. Silentio autem præteribo impias huius ecclesiæ turbinis voces aduersus potestatem Pontificis Romani; cum omnium hæreticorum tam veterum, quàm recentiorum proprium semper fuerit, ab obedientia capitis Ecclesiæ (quod esse Pontificem Romanum, innumerabiles ferme Doctores ex Concilijs, & Patribus luce clarius demonstrarunt) se subducere. Tantum istius omnium gentium correctoris examen pro virili examinabo, vt cuiusmodi tandem sit, perspici queat. Cæterum oro, quæsoque eos, qui hoc volumen lecturi sunt, ne si quando isti, vti prouocauit, respondero, modestiæ, meique me oblitum putent: sed meminerint tantam hæretici hominis audaciam Pontificiæ maiestati insolentissime insultantem leniter, clementerque accipiendam non fuisse. Nam vt errantis inscitia docenda est, ita furentis audacia frangenda. Id adeo D. Hie-

Cur non citius ad examen Mæstlini responsum sit.

ronymum, aliosque sanctos patres factitasse cernimus, qui Hæreticorum impudentiam acri, vehementique oratione retuderunt. Ne videlicet Catholicorum lenitas insolentiam aleret, augeretque Hæreticorum, si homines arrogantissimi modestiam metum interpretarentur. Quo circa nemo erit tam iniustus rerum existimator, qui non idem in eadem causa mihi quoque licere arbitretur: præsertim cum nouus iste Golias vinci, sternique non possit, nisi porrecta, attritaque audacissimi hominis frons subinde feriatur. Verum faciemus id modice, vt ipse quoque intelligat, nos non tam cruorem, quàm ruborem elicere voluisse. Vt autem responsum hoc meum neque infructuosum sit legentibus, & ab omnibus facilius percipiatur, explicanda in eo erunt, quæ ad negotium correctionis Calendarij opportuna visa fuerint, atque inter cætera, cur emendari oportuerit, & in quo eius restitutio consistat. Ita enim fiet, opinor, vt non solum calumnijs Mæstlini satisfiat quam cumulatissime; verum etiam, vt omnibus alijs, qui nouum hoc Calendarium improbare nonnunquam solent, (non aliam ob causam arbitror, quàm quod rationes correctionis non plane illis sint perspectæ, ac cognitæ) silentium imponatur: cæteri autem, qui iamdiu noui Calendarij rationem diligentius cognoscere expetunt, habeant aliquando; vnde vberiorem eius cognitionem petant. Sunt quidem omnia fundamenta restituti Calendarij copiosissime explicata in libro nouæ rationis restituendi Calendarij Romani: sed quia liber ille tum ob intempestiuam mortem Gregorij XIII. felicis recordationis, tum ob alia impedimenta, quæ varia extiterunt, nondum in lucem prodijt, visum est, quàm maxima fieri potest breuitate, exponere in hoc responso ea, sine quibus satisfieri cauillationibus Mæstlini plene non potest. Totam vero Apologiam in duos libros tribuemus. In primo omnia, quæ ad Aequinoctium spectant, explicabuntur. Secundus cyclum Epactarum, atque literarum Dominicalium continebit, Epactasque recte in Calendario dispositas esse ad Pascha debito tempore celebrandum, clarissime demonstrabit, His tertius liber accedet complectens regulas breuissimas, quibus computus ecclesiasticus per articulos digitorum traditur.

Distributio huius operis in tres libros.

QVID

QVID IN SACRIS LITERIS DE PASCHAE celebratione præcipiatur, & quid de eadem à SS. Patribus, & Concilijs sancitum sit.

CAP. PRIMVM.

PRINCIPIO igitur, vt à certis confessisque ordiamur, in Exodo cap. xij. Phase, siue Pascha Hebræis præcipitur his verbis: *Dixit quoque Dominus ad Moysen, & Aaron in terra Aegypti; Mensis iste vobis principium mensium, primus erit in mensibus anni. Loquimini ad vniuersum cœtum filiorum Israel, & dicite eis, Decima die mensis huius tollat vnusquisque agnum per familias & domos suas*. & paulo infra. *& separabitis eum vsque ad quartamdecimam diem mensis huius, immolabitq; eum vniuersa multitudo filiorum Israel ad vesperam*. & post pauca. *Est enim Phase (id est, transitus) Domini*. & infrà. *Habebitis autem hanc diem in monumentum, & celebrabitis eam solennem Domino in generationibus vestris cultu sempiterno*. Et paulo post. *Primo mense, quartadecima die mensis ad vesperam comedetis azyma vsque ad diem vigesimamprimam eiusdem mensis*. Deinde Leuitici cap. XXIII. *Hæ sunt ergo feriæ Domini sanctæ, quas celebrare debetis temporibus suis. Mense primo, quartadecima die mensis ad vesperam Phase Domini est, & quintadecima die mensis huius solennitas azymorum Domini est*. Item Numerorum cap. IX. *Locutus est Dominus ad Moysen in deserto Sinai anno secundo, postquam egressi sunt de terra Aegypti, mense primo, dicens: Faciant filij Israel Phase in tempore suo, quartadecima die mensis huius ad vesperam, iuxta omnes ceremonias & iustificationes eius*. Et aliquanto post. *Locutusq; est Dominus ad Moysen, dicens. Loquere filijs Israel: Homo qui fuerit immundus super anima, siue in via procul in gente vestra, faciat Phase Domino in mense secundo, quartadecima die mensis ad vesperam*. Numerorum quoque Cap. XXVIII. habentur hæc verba. *Mense autem primo, quartadecima die mensis, Phase Domini erit, & quintadecima die solennitas*. Ex hisce omnibus locis manifestum est, præceptum à Deo fuisse Hebræis, vt Phase, siue Pascha celebrarent die quartadecima primi mensis ad vesperam.

Præceptum de Paschæ celebratione, ex scriptura sacra.

Quando Iudæi Pascha celebrarent ex præcepto diuino.

IS autem mensis Lunaris (mensibus enim Lunaribus Hebræi vtebantur) primus est, cuius dies XIIII. Lunæ (numerato etiam ipso die Nouilunij, siue Neomeniæ) cadit vel in diem æquinoctij verni, vel post æquinoctium primo occurrit. Colligitur hoc non obscure ex anti-

Mensis primus quis.

antiquioribus, & doctioribus Hebræis, qui semper Pascha secundum cyclum Lunarem in Luna XIIII. cadente in æquinoctium, vel ipsum proxime sequente celebrandum esse tradiderunt. Cuius rei testis locupletissimus est Iosephus Iudæus libro III. Antiquitatum Iudaicarum Cap. XIII. sic scribens. *Mense verò Xanthico, qui apud nos Nisan appellatur, & est anni principium, quartadecima Luna, Sole opposito in Ariete, quo mense liberati sumus à seruitute Aegyptiorum, sacrificium, quod tunc egredientes ex Aegypto fecerunt, immolare nos annis singulis, (quod Pascha dicitur) celebrareq; precepit. Et vtique celebramus illud per Tribus nostras, nihil immolatorum in crastinum reseruantes.* Quibus verbis aperte docet, quartamdecimam Lunam primi mensis, quà Iudæi Pascha celebrabant, esse eam, quæ vel in æquinoctij diem cadit, vel quæ proxime æquinoctium sequitur, nimirum cum Sol est vel in principio Arietis, vel in aliquo Arietis gradu.

IDEM sensisse Philonem Iudçorum doctissimum, & alios Iudæos antiquiores, clarissimis verbis docet Anatolius Laodiceæ vrbis Syriæ episcopus, qui circa annum Domini 280. annis ferme 45. ante Concilium Nicænum floruit, qui postquam docuerat, (vt auctor est Eusebius lib. VII. Historiæ Ecclesiasticæ Cap. XXIX.) annum, quod ad Paschæ celebrationem attinet, ab æquinoctio verno esse inchoandum, hæc subiungit. *Et ideo non parum delinquere dicimus eos, qui ante initium hoc noui anni (id est, ante vernum æquinoctium) Pascha putant esse celebrandum. Sed nec à nobis primum exordium sumit hæc ratio, sed ab antiquis Iudæis fuisse comprobata demonstratur, & ante aduentum* CHRISTI *obseruata; sicut euidenter docet Philo, & Iosephus, sed & horum antiquiores Agathobulus, & ab eo eruditus Aristobulus ex Paneade, qui vnus ex illis lxx. senioribus fuit, qui missi fuerant à Pontificibus ad Ptolemæum regem Aegypti, Hebræorum libros interpretari in Græcum sermonem: quiq; multa ex traditionibus Mosi proponenti Regi, percunctantiq; responderunt. Ipsi ergo cum quæstiones Exodi exponerent, dixerunt, Pascha non prius esse immolandum, quàm æquinoctium vernale transiret. Aristobulus verò etiam hoc addidit, In die Pascha non solum obseruandum esse, vt Sol æquinoctium vernale transcendat, verum & Luna. Cum enim duo sint æquinoctia, Veris scilicet, & Autumni, æquis spatijs dirempta, & quartadecima mensis primi sit statuta solennitas post vesperam, quando Luna Soli opposita deprehenditur è regione, sicut etiam oculis probare licet: inuenitur vtique vernalis æquinoctij partem Sol obtinens, Luna verò è contrario Autumnalis. Legi in eorum libris, & alijs multa de his validissimis assertionibus exposita, quæ euidenter ostendunt, Pascha solennitatem omni genere post æquinoctium celebrandam.* Hæc Eusebius de Anatolio refert. Ex quibus liquet, vetustiores Hebræos, ac peritiores sumpsisse ex traditione Moysis eam Lunam XIIII. primi mensis, quæ vel in æquinoctium incidit, vel ipsum proxime sequitur: ita vt Luna XIIII. æquinoctium antecedens reiecta semper fuerit, vt inutilis, & quæ ad vltimum potius mensem anni, quàm ad primum spectaret. Atque hæc in

sacra,

ſacra, & diuina Scriptura, & à doctoribus Hebræis de Paſcha Moſaico ſancita ſunt.

Cur eccleſia uoluerit Paſcha mobile eſſe, quàm fixum.

IAM verò tempore gratiæ poſt legem Moſaicam, Eccleſia Catholica, etſi ceremonialibus illis præceptis obſtricta non erat, propterea quod legalia omnia per mortem, & reſurrectionem IESV CHRISTI ceſſauerunt, atque vim ſuam amiſerunt, vt inter ſacros Doctores conuenit: voluit tamen Paſcha Chriſtianum cuius Paſcha Hebræorum figura fuit atque vmbra, vagum quoque eſſe ac mobile, non autem ſtatum ac fixum; in eoque celebrando eadem, quæ Hebræi, obſeruare, hoc eſt, æquinoctium vernum, & Lunam XIIII. primi menſis, propter ſacramentum, & recondita myſteria, quæ in eiuſmodi celebratione Paſchæ reſurrectionis Dominicæ includuntur, vt copioſe a S. Auguſtino libro II. ad Inquiſitiones Ianuarij Cap. I. & II. ſcriptum eſt. Quare non audiendi ſunt, qui exiſtimant, eccleſiam debere ſolennitatem Paſchæ celebrare ſtato ſemper die, inſtar aliarum celebritatum, quæ fixæ nuncupantur, nulla habita conſideratione Lunæ primi menſis, hac potiſſimum inducti ratione, vt Eccleſia ſe a difficultatibus, & controuerſijs, quæ in Nouilunijs Paſchalibus oriri ſolent inter ſcriptores, liberet omnino, atque expediat: Non ſunt, inquam, audiendi, (quamuis Eccleſia id ſuo iure vtens libere facere poſſet, & nemo eam ob id poſſet reprehendere, cum illud Paſchæ præceptum ſit Ceremoniale, quod iam ceſſauit, vt dictum eſt) quoniam nunquam eo ritu celebrandi Paſcha Eccleſia Catholica vſa eſt, ſed ſemper in eo celebrando motum Lunæ, ac Solis obſeruauit, ſancitumque ita fuit ab antiquiſſimis, ſanctiſſimiſque Pontificibus Romanis, necnon à Concilio primo Nicæno confirmatum, & alijs quamplurimis, vt mox dicemus. Quamobrem conſuetudo hæc tam vetuſta nullo modo ſine graui aliqua cauſa infringenda videtur.

Dominica prima poſt Lunam XIIII. primi mẽſis Paſcha Chriſtianum celebrandum eſſe, ita vt Luna XIIII. in Dominicam cadente, transferatur in Dominicã ſequentem.

CÆTERVM in hoc Eccleſia à Iudæorum more diſceſſit, quod Paſcha non in ipſa quartadecima Luna primi menſis, vt Hebræi, ſed in Dominica, quæ quartamdecimam Lunam primi menſis proxime conſequitur, celebrari iuſſit, propterea quod prima Dominica poſt Iudæorum Paſcha Dominus à mortuis reſurrexit. Quocirca quemadmodum Iudæi Paſcha celebrabant in decimaquarta Luna propter immolationem agni, qui mortem CHRISTI præfigurabat, ita nos in Paſcha, reſurrectionis CHRISTI memoriam, quæ Dominico die facta eſt, celebramus. Veruntamen quoties dies XIIII. Lunæ primi menſis in diem Dominicum cadit, ſolennitatem Paſchæ transferri præcipit in ſequentem diem Dominicum, in quem nimirum Luna XXI. primi menſis incidit. Cuius rei duæ potiſſimum cauſæ a Patribus, & ſcriptoribus afferuntur. Primum, ne in Luna XIII. ieiunium quadrageſimale ſoluatur, aut (ſi tunc non ſoluatur, ſed in XIIII. Luna, vt Patres antiqui volebant) ne die Dominico ieiunare cogamur cum hæreticis Manichæis, & ſequenti die Lunæ feſta Paſchalia incipiant. Non licuiſſe autem ante Lunam XIIII. primi menſis ſoluere ieiunium,

liquidò conſtat ex Euſebio lib. v. Eccleſiaſticæ hiſt. Cap. xxiii. vbi ſic ait. *In prouincijs Aſiæ quæſtio non minima exorta eſt, velut ex antiqua eorum obſeruatione deſcendens, quod quartadecima Luna putarunt omni modo Paſcha celebrandum, quando videlicet Iudæis præcipitur agnus immolari, veluti neceſſario confirmantes, quacunque die ſeptimanæ quartadecima Luna veniſſet, ſolui debere ieiunium, cum talis conſuetudo in nullis prorſus alijs vnquam obſeruata fuiſſet eccleſiis.* Idem docet B. Ambroſius in Epiſtola ad Epiſcopos per Æmiliam conſtitutos, his verbis. *Vnde ſi inciderit, ſicut futurum eſt proxime, quartadecima Luna menſis primi die Dominica, quia neque Dominica ieiunare debemus, neque tertiadecima Luna, die Sabbati incidente, ieiunium ſoluere, (quod maxime die Paſſionis eſt exhibendum) in alteram hebdomadam celebritas Paſchæ eſt differenda.* Venerabilis etiam Beda libro de Temporum ratione Cap. Lvii. de eadem re ita ſcribit. *Conuenit itaque diligenter aduertere, vt quoties xiiii. Luna in Dominicum incurrit diem, in ſequentem ſeptimanam Paſchalem diem potius differamus, duplici hoc modo. Primum quidem, ne xiii. Luna inuenta in Sabbati die ſoluamus ieiunium, quod conſequens non eſt, quod nec ipſa lex præcipit. Deinde ne Dominica die Luna xiiii. conſtituta ieiunare cogamur, indecentem rem, illicitamq́; facientes. Hoc enim Manichæorum ſecta conſuetudo poſſedit, &c.* Deinde ne vnquàm cum Iudæis Paſcha celebremus, aut cum Quartadecimanis hæreticis congruamus, qui legem Moſaicam cum Euangelio obſeruandam eſſe docebant.

PASCHA autem celebrandum eſſe Dominica, eaque prima poſt Lunam xiiii. primi menſis, hoc eſt, poſt Paſcha Iudæorum, multis SS. Patrum auctoritatibus & Concilijs, decretiſque confirmari poteſt. Primùm quidem celebrandum id non eſſe Luna xiiii. cum Iudæis, ſed Dominica die, ſtatuit S. Pius Papa, & martyr, decimus à B. Petro circa annum Domini CL. in Epiſtola decretali, his verbis, vt habetur De Conſecr. Diſtinct. 3. Cap. Noſſe. *Noſſe vos volumus, quod Paſcha Domini die Dominico annuis temporibus ſit celebrandum.* & paulo poſt. *Vnde & nos Apoſtolica auctoritate inſtituimus, omnes idem obſeruare debere, quia & nos idem ſeruamus: Nec debetis à capite quoquomodo diſcedere.*

Decretum S. Pij Papæ de celebratione Paſchæ die Dominica.

ET S. Victor Papa item & martyr, quartusdecimus à B. Petro, circa annum Domini CXC. in Epiſtola ad Theophilum Cæſarienſem epiſcopum, quæ habetur Diſtinct. iii. De Conſecr. Cap. Celebritatem, decernit Paſcha celebrari debere non qualibet die Dominica, ſed ea, quæ Lunam xiiii. primi menſis ſequitur, ita ſcribens. *Celebritatem Sancti Paſchæ die Dominica agi debere, & prædeceſſores noſtri iam ſtatuerunt, & nos illud eadem die ſolenniter celebrare mandamus: quia non decet, vt membra à capite diſcrepent, aut aliter gerant. A quartadecima verò Luna primi menſis vſque ad vigeſimamprimam eiuſdem menſis eadem celebretur feſtiuitas.*

Decretum S. Victoris Papæ de Paſchæ celebratione die Dominico poſt Lunam xiiii. primi menſis.

AD hæc idem à varijs Concilijs confirmatum eſt, atque ſancitum. Nam

Nam in Concilio primo post Apostolos, quod S. Victoris Summi Pontificis, cuius proxime mentionem fecimus, hortatu in Cæsarea Palæstinæ à compluribus Episcopis celebratum est, cui præfuerunt Theophilus eiusdem vrbis Episcopus, Narcissus Episcopus Hierosolymorum, & Cassius Ecclesiæ Tyri Episcopus, ita decretum esse, legimus apud Eusebium libro v. Ecclesiast. Historiæ, Cap. XXIII. *Conuentus Episcoporum, & Concilia per singulas quasque prouincias conuocantur, prorogatisq; ad se inuicem epistolis de singulis quibusq; locis, vnum omnes Ecclesiasticum dogma confirmant. Ne liceat aliquando, nisi in die Dominica, in qua Dominus surrexit à mortuis, Dominicum Pascha celebrare mysterium, & in hac sola soluendum esse Paschale ieiunium.* De hoc decreto idem Theophilus in epistola Synodali, vbi explicat clarius, Pascha esse die Dominica post Lunam XIIII. celebrandum, ita scribit. *Constitutum est in illa Synodo, vt ab XI. Calend. Aprilis vsque ad XI. Calend. Maij Pascha deberet obseruari, & nec antea, nec postea cuicunque limites transgrediendi sit facultas. Similiter & de Luna praeceptum diuinum teneatur: Mandatum per Mosen sit vobis obseruatum, à decimaquarta Luna vsque ad vigesimamprimam. Has ergo septem Lunas in Pascha similiter tenendo constat fuisse consecratas. Quando ergo sit inter illum limitem, ab XI. Cal. Aprilis vsque ad XI. Calend. Maij dies Dominicus, & Luna ex illis septem sanctificatis, conuenit nobis Pascha, vt iustum est, obseruare in* CHRISTO IESV *domino nostro.* Ex hac constitutione patet, eo tempore Pascha celebrari solitum à die 22. Martij, vsque ad 20. Aprilis; cui tamen tempori additi postea sunt quinque alij dies, primo mense id necessario exigente: ita vt Pascha celebrari possit vsque ad 25. Aprilis inclusiue. Primus enim mensis non est ille, in quo Sol totum Arietem percurrit, vt videntur voluisse Patres in illa Synodo Cæsariensi, sed cuius Luna xiiij. cadit in aliquem dierum a 21. Martij inclusiue, in quo æquinoctium fit, vsque ad 18. Aprilis inclusiue. Ex quo sequitur, Pascha celebrari posse die 25. Aprilis, vt paulo post dicemus.

Decretum Concilij Cæsariensis in Palæstina de celebratione Paschæ post Lunã XIIII primi mensis.

DEINDE in celeberrima illa synodo Nicęna cccxviij. episcoporum, sanctitate, & innocentia vitæ insignium, præsentibus sedis Apostolicæ Legatis à S. Syluestro Papa eò missis, & Constantino Magno, cuius sumptibus est celebrata, solenni ritu decretum idem est, siue potius confirmatum, atque renouatum communi omnium consensu. De qua re in epistola ab eadem synodo ad Ecclesiam Alexandrinam, & ad fratres Ægyptum, Libyam, & Pentapolim incolentes missa, hæc extant verba, vt refert Socrates lib. 1. Historiæ Ecclesiasticæ, Cap. vj. atque Theodoretus lib. 1. Histo. Eccles. Cap. ix. *Quod autem ad omnium consensum de sacratissimo festo Paschatis celebrando attinet, scitote, quod vestris precibus controuersia de ea re suscepta prudenter, & commode sedata est: ita vt omnes fratres, qui Orientem incolunt, quiq; Iudæorum consuetudinem ante in eo festo obseruando imitari solebant, iam Romanos, nos, & omnes vos, qui eundem morem, quem nos, in illo recolendo à pri-*

Epistola Cõcilij Niceni de Paschæ celebratione.

mis temporibus tenuistis, sint consentientibus animis in eodem celebrando deinceps sedulo secuturi. Ipse quoque Imperator Constantinus Magnus elegantem epistolam de eodem argumento ad ecclesias scripsit, quæ quidem ab eisdem scriptoribus affertur locis citatis.

Confirmatur decretum Concilij Nicæni de Paschæ celebratione à concilio Antiocheno, Chalcedonensi, & alijs.

DENIQVE idem fuit postea stabilitum, & sub pœna anathematis præceptum in synodo Antiochena, & in Concilio Chalcedonensi 630. episcoporum, quod sub Leone Magno celebratum est, & in plerisque alijs Concilijs.

Concilium Nicænum confirmasse potius, quàm instituisse, Pascha celebrandum esse die Dominica post Lunā xiiii.

ETSI autem verba illa Nicæni Concilij expresse non explicant, quo die sacrosanctum Pascha celebrandum sit, sed solum cum Iudæis non esse obseruandum, indicare videntur; non obscure tamen ex ijs intelligi potest, consuetudinem Romanæ Ecclesiæ, sanctionemque Pij, ac Victoris Romanorum Pontificum, quo Pascha die Dominico à Luna xiiij. ad xxj. vsque celebrandum præcipitur, confirmatam esse, atque renouatam: quippe cum aperte significent, omnes Orientales, qui prius cum Iudæis Luna xiiij. Pascha celebrabant, consentientibus animis Romanorum morem, qui Dominico die post Lunam xiiij. idem perpetuo obseruarunt, amplexatos esse. Atque hanc esse magni illius Concilij de Paschæ celebratione sententiam, immo in eodem canonem ea de re editum esse, innumerabiles pene rerum Ecclesiasticarum scriptores docuerunt, è quibus Venerabilis Beda cum pluribus locis, tum præsertim lib. iij. Ecclesiasticæ historiæ gentis Anglorum Cap. xxv. disertis verbis idem confirmat, cum in quadam de Pascha recte celebrando disceptatione introducit Vuilfridum quendam, qui iussus à Rege dicere, sic exorsus est.

Sententia Bedæ, Concilium Nicænum renouasse ecclesiasticū decretum de Paschæ celebratione post Lunā xiiii. primi mensis Dominico die.

PASCHA quod facimus (loquitur autem de Pascha celebrando die Dominico post xiiij. Lunam, vt ex sequentibus liquet) vidimus Romæ, vbi beati Apostoli Petrus, & Paulus vixere, docuere, passi sunt, & sepulti, ab omnibus celebrari: hoc in Italia, hoc in Gallia, &c. Deinde paulo post. *At verò Petrus cum Romæ prædicaret, memor quia Dominus prima Sabbati resurrexit à mortuis, ac mundo spem resurrectionis contulit, ita Pascha faciendum intellexit, vt secundum consuetudinem, ac præcepta legis, xiiij. Lunam primi mensis, æque sicut Ioannes, orientem ad vesperam semper expectaret: & hac exorta, si Dominica dies (quæ tunc prima Sabbati vocabatur) erat mane ventura, in ipsa vespera Pascha Dominicum celebrare incipiebat, quo modo & nos omnes hodie facere solemus: Sin autem Dominica non proximo mane post Lunam xiiij. Sed xvi. aut xvij. aut alia qualibet Luna vsque ad xxi. esset ventura, expectabat eam, & præcedente Sabbato vespere sacrosancta Paschæ solennia inchoabat; sicq; fiebat, vt Dominica Paschæ dies non nisi à xv. Luna vsque ad xxi. seruaretur. Neque hæc Euangelica, & Apostolica traditio legem soluit, sed potius adimplet, in qua obseruandum Pascha à xiiij. Luna primi mensis ad vesperam, vsque ad xxi. Lunam eiusdem mensis ad vesperam præceptum est: In quam obseruantiam imitandam, omnes S. Ioannis successores in Asia post obitum eius, & omnis per orbem Ecclesia conuersa est: &*

hæc

hoc esse verum Pascha, hoc solum fidelibus celebrandum, Niceno Concilio non statutum nouiter, sed confirmatum est, vt Ecclesiastica docet historia.

BEATVS quoque Ambrosius in epistola lxxxiij. ad Episcopos per Æmiliam constitutos de eadem solennitate Paschali sic scribit. *Non mediocris esse sapientiæ diem celebritatis definire Paschalis, & scriptura diuina nos instruit, & eruditio maiorum, qui conuenientes ad synodum Nicænam, inter illa Fidei, vt vera, ita admiranda decreta, etiam super celebritate memorata, congregatis peritissimis calculandi, decem & nouem annorum collegere rationem, & quasi quendam constituere circulum, ex quo exemplum in annos reliquos gigneretur. Hunc circulum ἐννεαδεκαετηρίδα nuncupauerunt, sequentes illud, quod non debeamus vana quadam opinione super celebritate huiusmodi fluctuare, sed vera ratione comperta, ita omnium concurrat affectio, vt vna nocte vbique sacrificium pro resurrectione Domini deferatur.* Infra autem clarius exponens, quæ in Nicæna Synodo decreta sunt, ita scribit. *Duo autem sunt obseruanda in solennitate Paschæ, quartadecima Luna, & primus mensis, qui dicitur nouorum.* Et aliquanto post, cum docuisset, Dominico die Pascha esse celebrandum, ita rursus ait *Incipit autem mensis non secundum vulgarem vsum, sed secundum consuetudinem peritorum, ab æquinoctio, qui dies est xij. Calendas Aprilis, &c.*

Sententia B. Ambrosij de celebratione Paschæ ex decreto Concilij Nicæni.

IN hac epistola duo præcipue declarat S. Ambrosius, Primum, Pascha ex decreto Concilij Nicæni celebrandum esse Dominica die post xiiij. Lunam primi mensis, qui ab æquinoctio incipit. Quibus verbis explicat, primum mensem esse eum, cuius Luna xiiij. in æquinoctium incidit, id est, in diem 21. Martij. vel proxime sequitur. Cum enim dicit primum mensem ab æquinoctio incipere, & non ante, non vult Nouilunium primi mensis ab æquinoctio sumi debere, sed Lunam xiiij. Alias nunquam Pascha celebrari potuisset ante diem 4. Aprilis; quippe cum hac ratione Luna xiiij. Paschalis omnium prima in diem 5. Aprilis incideret: cum tamen aperte in eadem epistola doceat suo tempore ex Concilij Nicæni sententia, Pascha mense Martio esse celebratum. Voluisse autem eum assumi Dominicum diem post xiiij. Lunam, perspicuum est. Nam in eadem epistola asserit, Pascha in sequentem hebdomadam differendum esse, quando Dominica dies in Lunam xiiij. incidit, vt supra ex eadem hac Ambrosij epistola tradidimus. Secundo loco idem docet, Patres Nicæni Concilij decreuisse, Lunam xiiij. primi mensis inquirendam esse per cyclum aurei numeri decennouennalem, quippe qui eius dispositionem in Calendario peritissimis in calculandi arte, nimirum Eusebio Episcopo Cæsariensi, & Alexandrinis Ægyptijs commiserint.

Eusebio Cæsariensi, & Alexandrinis curam i Nicæno Concilio datam esse cycli aurei numeri.

QVOD idem planius Beda profitetur libro de Temporum ratione Cap. xlij. vbi in hunc modum scribit. *Decennouennalis circuli ordinem primus Eusebius Cæsareæ Palestinæ Episcopus, ob quartas decimas Lunas festi Paschalis, ipsumq́; diem Paschæ inueniendum composuit, eo quod Lu-*

 na cu-

na cuiuslibet ætatis post tantum temporis ad eundem redeat anni solaris diem: nō quod Aegyptus, vel cætera per Orientem CHRISTI *Ecclesia verum eatenus Lunæ cursum, vel diem nescierit rite inuenire Paschalem, sed quia ea, quæ ipsis temporibus annuatim cum labore inuestigata, & per orbem mandata sæpius in quæstionem venire solebant, facilius præfixa semel regula circulari, semper obseruari, & sine scrupulo ambigendi poterant edisci.* Huc accedit, quod idem Beda libro De Ratione computi, Cap. XVI. docet, Cycli decennouēnalis ordinem, primū Eusebium Cæsareę Palęstinę Episcopum composuisse. Idemque repetit lib. V. Historię Ecclesiast. gentis Anglorum Cap. XXI. ex Epistola Ceolfridi Abbatis ad Regem Naitanum, vbi hęc verba habentur. *Itaque per æquinoctialem solis exortum, post completam diem primi mensis quartamdecimam, quæ cuncta ex lege obseruanda accepimus, expectamus adhuc, monente Euangelio, in ipsa hebdomada tertia tempus diei Dominicæ, & sic demum votiua Pascha nostri festa celebramus, vt indicemus, nos non cum antiquis excussum Aegyptiæ seruitutis iugum venerari, sed redemptionem totius mundi, quæ in antiqui Dei populi liberatione præfigurata, in* CHRISTI *autem resurrectione completa est, deuota fide, ac dilectione colere, vt de resurrectionis etiam nostræ, quam eadem die Dominica futuram credimus, spe nos certissima gaudere signemus. Hic autem, quem vobis sequendum monstramus, computus Paschæ decennouennali circulo continetur; qui dudum quidem, hoc est, ipsis Apostolorum temporibus iam seruari in Ecclesia cœpit, maxime Romæ, & Aegypti, vt supra diximus, sed per industriam Eusebij, qui à B. martyre Pamphilo cognomen habet, distinctius in ordinem compositus est, vt quod eatenus per Alexandriæ Pontificem singulis annis per omnes Ecclesias mandari consueuerat, iam deinde congesta in ordinem serie Lunæ quartædecimæ, facillime posset ab omnibus sciri.* Ex his omnibus testimonijs liquido constat, Pascha ex Ecclesiæ præcepto non alia die celebrandum esse, quàm Dominica prima post Lunam XIIII. primi mensis.

Morem celebrandi Pascha die Dominico post Lunam XIIII. primi mensis temporibus Apostolorum incepisse, esseque traditionem Apostolicam.

IAM verò hoc non esse nouum aliquod Pontificum, Conciliorumque decretum, sed ab exordio nascentis Ecclesię morem hunc perpetuo viguisse Romæ, & apud plerasque alias Ecclesias, vt non cum Iudæis Luna XIIII. sed die Dominico Pascha celebraretur, atque adeo ab Apostolis ita traditum esse, satis perspicue ex nonnullis auctoritatibus, quas adduximus, colligi posse videtur; quippe cum in epistola Nicæni Concilij disertis verbis contineatur, morem illum celebrandi Pascha Romanos, Alexandrinos, atque Ægyptios a primis temporibus tenuisse. Clarius id ex locis Bedæ intelligitur, cum dicat, B. Petrum, cum Romæ prędicaret, Pascha ita esse faciendum intellexisse; esseque hanc consuetudinem, Euangelicam & Apostolicam traditionem: nec non ita seruari cœpisse in Ecclesia ipsis Apostolorum temporibus, maxime Romæ, & in Ægypto. Clarissime verò idem affirmat Ceolfridus Abbas apud Bedam lib. V. Ecclesiasticę historię gentis Anglorum, Cap. XXI. Vbi sic habetur. *Si ergo fieri posset, vt semper in diem quintumdecimum*

cimum primi mensis, id est, in Lunam xv. Dominica dies incurreret, vna semper eodemq; tempore cum antiquo DEI populo, quanquam sacramentorum genere discreto, sicut vna, eademque fide, Pascha celebrare possemus. Quia verò dies Septimanæ non æquali cum Luna tramite procurrit, decreuit Apostolica traditio, quæ per B. Petrum Romæ prædicata, per Marcum Euangelistam, & interpretem ipsius, Alexandriæ confirmata est, vt adueniente primo mense, adueniente in eo vespera diei quartædecimæ, expectetur etiam dies Dominica à quintadecima vsque ad vicesimamprimam diem eiusdem mensis.

EVSEBIVS quoq; lib. v. Ecclesiasticę historię, Cap. xxij. testatur, cęteras Ecclesias, Asianis exceptis, per vniuersum orbem terrarum dispersas, consuetudinem ex Apostolica traditione ad illud vsque tempus continuatam tenuisse, vt non alio die, quam eo, quo seruator à mortuis resurrexit, ieiunia dissoluerentur. Præterea S. Cyrillus Patriarcha Alexandrinus in omnibus sermonibus Heortisticis, qui plurimi sunt, & in quibus solenne ieiunium quadragesimale, diem festum Paschæ, & Pentecostes populo indicebat quotannis, pronunciat semper Pascha celebrari tali die mensis in Dominica, secundum Euangelicas, vel Apostolicas traditiones. Rursus idem S. Cyrillus in epistola ad Innocentium Papam j. (quam citant Ioan. Stoflerinus in Calendario Romano proposit. xxxij. ad initium, & Albertus Pighius libro de ratione Paschalis celebrationis, & Calendarij restitutione, propos. viij.) sic ait. *Sanctum Paschæ mysterium, eiusque sacra solennitas, sicut est à Saluatore nostro, & ab Apostolis tradita, illibata mansisset, si eam quorundam insipientium peruersitas inter cætera Fidei sacramenta minime contaminasset, &c.* Dubitandum autem non est, quin de Pascha post Lunam XIIII. primi mensis in Dominica celebrando loquatur, cum ita celebrandum esse constanter semper asseruerit, ex doctrina Theophili patrui sui, & prædecessoris in Episcopatu Alexandrino, vt ex sermonibus Heortisticis patet, in quibus perpetuo Pascha Dominico die celebrandum populo proponit.

POSTREMO euidenter hoc confirmatur ex epistola Protherij Præsulis Alexandrini ad B. Leonem Papam j. qui per Martianum Imperatorem procurauerat, vt Episcopus Alexandrinus cyclum Paschalem Theophili accuratius explicaret. Ita enim ea in epistola legitur, vt refert venerabilis Beda lib. De Temporum ratione, Cap. xlij. & in libello de Æquinoctio ad Vvichenredum prope initium, & Ioan. Stophlerinus, atque Albertus Pighius locis citatis. *Lætificauerunt me literæ dilectionis tuæ, quas frater coepiscopus noster Victorius pio apportauit officio. Oportebat enim, vt ab Alexandrinæ Ecclesiæ præsule talia scripta ad sedem Apostolicam mitterentur, quæ ostenderent, magisterio beatissimi Petri Apostoli Paschalis festi computum ab initio per B. Marcum eius discipulum didicisse Aegyptios, quod etiam constat didicisse Romanos, &c.* Clarissimum autem est, in hac epistola verba fieri de Paschæ celebratione post Lunam XIIII. primi mensis: quippe cum ita celebratum semper

per sit Romæ, & Alexandriæ. Quare cum dicat Protherius, id Romanos quidem a S. Petro, Alexandrinos verò a S. Marco didicisse, liquet eum asserere, Pascha hoc modo obseruandum esse ex traditione Apostolica.

HIS ita constitutis, Pascha Dominico die post Lunam XIIII. primi mensis celebrandum esse, explicandum paulo diligentius est, primum mensem esse eum, cuius Luna XIIII. in æquinoctij diem incidit, vel eundem proxime consequitur, vt supra asseruimus. Non enim desunt, qui primum mensem aliter definiendum censeant, eum videlicet mensem appellantes primum, cuius Nouilunium diei æquinoctij propinquius est. Qua in sententia Mæstlinus etiam noster libenter versatur, vt occasionem quærat nouum Calendarium oppugnandi, vt suo loco videbimus. Sed hi maxime decipiuntur. Nam cum fieri possit, vt duo Nouilunia æqualiter ab æquinoctij die distent, vnum quidem ante, alterum verò post, ambigi posset, ac meritò, vtrum illorum pro Paschæ celebritate eligendum foret. Constituto enim, verbi gratia, æquinoctio in 21. die Martij, si plenilunium medium, siue oppositio luminarium media (Medijs enim motibus potius, quam veris, hoc in negotio vtimur, vt Capite IIII. ostendemus) incidat in meridiem diei 21. Martij, tanto interuallo a meridie diei 21. aberit Nouilunium medium, quod diem æquinoctij præcedit, quanto ab eodem distat Nouilunium medium, quod eundem diem æquinoctij subsequitur; cum vtrunque a plenilunio medio absit diebus 14. horis 18. Min. 22. sec. 2. ferè, vt lib. 2. exponemus. Quocirca iure optimo ambigere quis possit, vtrum ex duobus illis Nouilunijs ad primum mensem spectet. Manifestius hoc ex cyclo decennouennali aurei numeri intelligetur, quo Ecclesia Catholica a Concilio Nicæno vsque ad hanc Calendarij correctionem vsa est. In eo namque aureus numerus 8. positus erat tam ad diem 6. Martij, quam ad diem 5. Aprilis. Quare cum vterque dies æquali spatio a die 21. Martij remotus sit, quòd tã inter diem 6. & 21. Martij, quam inter 5. diem Aprilis, & 21. Martij, dies 14. interijciantur, ambiguum erit, num Nouilunium diei 6. Martij Paschale sit, an potius illud, quod die 5. Aprilis contingit.

Error quorũdam in primo mẽse statuẽdo.

IDEM quoque apparet ex cyclo Epactarum noui Calendarij, quem quidem recte in eo distributum esse, libro II. demonstrabimus. Cum enim Epacta XXV. rubra apposita quoque sit & ad diem 6. Martij, & ad 5. Aprilis diem, orietur necessario eadem ambiguitas de primo mense Paschali eligendo. Maiorq; difficultas existet, quando Epacta XXIIII. in vsu est, quod eius Nouilunium die 7. Martij contingens sit æquinoctio, hoc est, diei 21. Martij propinquius, quam Nouilunium eiusdem, quod die 5. Aprilis accidit: quippe cum inter diem 7. Martij, & 21. interponantur tantùm dies 13. inter diem autem 5. Aprilis, & 21. Martij interiecti sint dies 14. Ex sententia ergo eorum, qui ex Nouilunio primum mensem arbitrantur esse metiendum, foret Nouilunium illud diei 7. Martij Paschale, aliud verò in diem 5. Aprilis incidens reijciendum esset,

ſet, tanquam non Paſchale. quod omnino falſum eſt, & contra vſum vetuſtiſſimum Eccleſiæ Catholicæ, quæ Nouilunium diei 7. Martij reſpuit, atque ſequens, quod die 5. Aprilis accidit, Paſchale ſtatuit, non aliam ob cauſam, quam quod prioris dies 14. cadat in diem 20. Martij ante æquinoctium, atq; ob id ad vltimum menſem anni referendum ſit.

RECTIVS ergo primus menſis deſcribitur per Lunam XIIII. quæ vel in æquinoctij diem incidit, vel eum proxime conſequitur, vt & a nobis factum eſt, & ante nos a compluribus ſcriptoribus eccleſiaſticis comprobatum, præſertim a venerabili Beda hac in re exercitatiſſimo cum alijs in locis, tum in his paucis, quæ in confirmationem noſtræ ſententiæ adducenda cenſuimus. Libro ergo de Temporum ratione, Cap. xlix. aduerſus Victorium quendam, qui aliter primum menſem, & Lunas quartasdecimas Paſchales ſupputabat, ita ſcribit. *Nos Aegyptiam calculandi diſciplinam, quæ & tuo iudicio, (alloquitur autem Victorium) & vniuerſalis Eccleſiæ conſenſu verior apparet, omnibus ſequendam nouimus: Initium videlicet primi menſis ab octauo Iduum Martiarum vſque in Nonarum Aprilium diem: Quartasdecimas verò Lunas Paſchæ a duodecimo Calendarum Aprilium vſque in decimumquartum Calendas Maias: Porrò diem Paſchæ Dominicum ab vndecimo Calendarum Aprilium vſque in ſeptimum Calendarum Maiarum; & hoc in Luna xv. vſque in xxI. eſſe quærendum.* Quibus verbis aperte primam Lunam XIIII. Paſchalem Beda in die æquinoctij collocat, & vltimam in die 18. Aprilis; ac proinde vult primum menſem, id eſt, Paſchalē, eſſe eum, cuius Luna XIIII. cadit vel in diem æquinoctij, vel ipſum proxime ſequitur. Idē apertius declarat Cap. xliij. eiuſdem libri in hunc modum. *Qui vtrique (anni ſcilicet communes, & Emboliſmici) ſicut ſupra dictum eſt, ab exordio primi menſis, quem Hebræi Niſan vocant, hoc eſt, ab accenſione Lunæ Paſchalis initium ſumunt, cuius exordium menſis hac regula debet obſeruari: vt nunquam Luna Paſchæ XIIII. vernum præcedat æquinoctium, ſed vel in ipſo æquinoctio, hoc eſt, duodecimo Calendarum Aprilium, vel eo tranſgreſſo, legitima procedat. Vnde fit, vt ab octauo Iduum Martiarum die vſque in Nonarum Aprilium diem Lunaris anni ſint quærenda primordia. Ipſa autem Luna XIIII. cum primum XII. Calendas Apriles, cum nouiſſime XIIII. Calendas Maias occurrendo, diem feſti Paſchalis ab XI. Calendas Apriles, vſque in VII. Calendas Maias faciat inquirendum.* Idem repetit Cap. LVII. his verbis. *Nam quæ poſt XIIII. Lunam Dominica dies occurrit, ipſa eſt Paſchalis Dominicæ Reſurrectionis dies: Quæ quidem XIIII. Luna primum in Aequinoctio, id eſt, XII. Calendarum Aprilium, vltimum viceſimo nono ab hinc die, id eſt, XIIII. Calendarum Maiarum ſub veſpere proceſſum terris oſtendit.* Denique Cap. Lx. hoc modo loquitur. *Cuius primi menſis, ſeptemque eius dierum azymorum nunc regula talis eſt, vt quæ poſt Aequinoctium xv. Luna occurrerit, primi menſis intelligatur, & hæc quemcunque ſeptem dierum vſque ad xxI. Dominicum acceperit, Paſchalis feſti gaudijs aptum porrigat.*

Menſem primum recte dici eum, cuius Luna XIIII. in diem æquinoctij incidit, vel eum proxime ſequitur.

ITA-

Tria in celebratione Paschæ obseruanda.

ITAQVE cum tria, ex Decretis sanctorum Pontificum, & Conciliorum, vt diximus, in recta Paschæ celebratione, vnde cętera mobilia festa pendent, obseruet Romana, & Catholica Ecclesia: Æquinoctium vernum; Lunam XIIII. primi mensis; & primam Dominicam post illam Lunam XIIII. declarandum iam est, quam rationem Ecclesia sequatur, vt vbiuis locorum eodem tempore a fidelibus sacra Paschæ solennitas peragatur, hoc est, vt illa tria, quæ ad eius celebrationem necessaria sunt, ab omnibus eodem modo inquirantur, ita vt nulla prorsus discrepantia in eis existat.

Aequinoctio verno diē 21. Martij à Nicæno Concilio tributam esse.

NE igitur cuiuis libera concederetur facultas errandi in Æquinoctio, & die XIIII. Lunæ primi mēsis, ac Dominico die ad celebrandum Pascha definiendo, statutum est a Patribus Concilij Nicæni, vt Æquinoctio verno tribueretur dies 21. Martij, quo die tunc, aut circiter, Æquinoctium fiebat. Ex quo fit, vt illa dies XIIII. Lunæ, quæ antecedit diem 21. Martij, censeatur pertinere ad vltimum anni mensem, non autem ad primum, ac proinde apta non sit ad Paschæ celebritatem: quæ verò dies XIIII. Lunæ in diem 21. Martij cadit, vel si non eum in diem incidit, quæ post diem 21. Martij primo loco occurrit, legitima sit ad Pascha celebrandum. Ex his perspicuum est, omnia Nouilunia, ac sola, quæ ab 8. die Martij vsque ad 5. Aprilis contingunt inclusiue, esse Paschalia, quæ sunt numero 29. nimirum 24. in posterioribus 24. diebus Martij, & 5. in prioribus 5. Aprilis diebus. Horum namque 29. mensium Lunarium nulla dies XIIII. diem 21. Martij, in quo Æquinoctium constitutum est, antecedit, sed cuiusque dies XIIII. Æquinoctij diem, quem diximus, consequitur, primo Nouilunio excepto, cuius dies XIIII. in ipsum diem 21. incidit.

Quæ & quot Nouilunia sint Paschalia ex decreto Concilij Nicæni.

Quibus diebus anni Pascha celebrari possit, & queat, ex Nicæni Concilij decreto.

QVÆ cum ita sint, liquidò constat, Pascha semper celebrari posse, ac debere in aliquo dierum a 22. Martij, vsque ad 25. Aprilis, adeo vt primum Pascha, ac citimum celebrari possit die 22. Martij, postremum verò atque vltimum die 25. Aprilis, totaque solennitas Paschalis latitudinem habeat 35. dierum, quorum priores 10. ad finem Martij, posteriores autem 25. ad principium Aprilis pertineant. Nam quando dies 21. Martij est dies Sabbati, & in eundem dies XIIII. Lunæ cadit, quæ prima Paschalis est, erit sequenti die Dominico, id est, die 22. Martij, solennitas Paschæ: Atque ante hunc diem Pascha celebrari rite non potest, neque vnquam hactenus post Concilium Nicænum celebratum est. Quando item dies 18. Aprilis est dies Dominicus, & in eundem dies XIIII. Lunæ incidit, quæ postrema Paschalis est, celebrabitur Pascha proxime sequenti die Dominico, nimirum die 25. Aprilis, post quem diem Pascha ex decreto Concilij Nicæni sine flagitio celebrari non potest. Atque hos terminos Paschales Concilij Nicæni auctoritate constitutos accepimus, qui ex collocatione Æquinoctij in 21. die Martij necessario colliguntur, vt diximus.

DEINDE vt in Nouilunijs, atque adeo in diebus XIIII. Lunæ nulla inter Christianos amplius dissensio oriretur, quemadmodum a

Conci-

Concilio Nicæno vſque ad tempora ferme Iuſtiniani Imperatoris acciderat, ſed omnes eiſdem diebus primam diem Lunæ pronunciarent, diſpoſiti ſunt a Dionyſio Abbate 19. aurei numeri ab Alexandrinis accepti per dies in Calendario tali artificio, vt quilibet ei diei cuiuſuis menſis præfigeretur, in quo Nouilunium accidebat illo anno, quo aureus ille numerus præfixus in vſu erat. Itaque currente aureo numero 1. fiebat toto eo anno Nouilunium in illa die cuiuſque menſis, cui præfixus erat aureus numerus 1. Currente verò aureo numero 2. fiebat Nouilunium eo die, qui aureum numerum 2. præfixum habebat, atque ita de ceteris: ita vt Nouilunia in diuerſos ſemper dies cuiuſuis menſis inciderent, quemadmodum & omnes 19. aurei numeri diuerſis diebus menſium aſcripti erant: donec 19. anni eſſent tranſacti, poſt quos iterum aureus numerus erat 1. Nouiluniaque propterea ad eoſdem redibant dies, &c. Sed hac de re plura in 2. lib. explicata reperies.

Nouilunia per aureos numeros in Calēdario diſpoſitos inuestigata eſſe à Cōcilij Nicæni tēporibus uſq; ad Calēdarij correctionem, ut omnes iiſdē diebus Neomenias celebrarent.

POSTREMO, vt omnibus conſtaret, quando eſſet dies Dominica, inſtitutus fuit Cyclus literarum Dominicalium continens 28. annos; vt litera Dominicali cuiuſuis anni cognita, nulla eſſet in diei Dominicæ, atque adeo in ſolennitatis Paſchalis celebratione diuerſitas apud Chriſtianos.

Cyclum literarū dominicaliū eſſe inuentum, ut in Dominica die celebrando nulla eſſet diſſenſio.

CVR CALENDARIVM CORRIGI DEbuerit, & in quo eius correctio conſiſtat.

CAP. II.

OMNIA quæ in Paſchæ celebritate obſeruanda eſſe diximus, recte ſanè ac ſapienter auctoritate Nicæni Concilij definita ſunt. Verùm quia Æquinoctium vernum noſtra tempeſtate non amplius contingebat die 21. Martij, ſed 11. ferme die: Nouilunia item non recte per aureos numeros in Calendario collocatos indicabantur, ſed quatuor diebus & amplius, ſerius, quam oportebat; factum eſt, vt Paſcha ſæpe numero contra ſanctionem Concilij Nicæni vſque ad hoc tempus celebratum ſit. Nam quoniam, vt ſupra diximus, primus menſis Lunaris, atque adeo Paſchalis eſt ille, cuius dies XIIII. Lunæ vel in diem æquinoctij Verni cadit, vel ipſum proxime ſequitur; Æquinoctium autem vernum ante correctionem Calendarij circa diem 11. Martij contingebat: ſequitur vt omnes Lunæ XIIII. a die 11. Martij. vſque ad 20. fuerint, ex præſcripto Concilij Nicæni Paſchales, hoc eſt, primi menſis: quas tamen, tanquam eas, quæ ad vltimum menſem ſpectarent, & Æquinoctiū antecederent, Eccleſia ſemper reſpuit; propterea quod Æquinoctium vernum diei 21. Martij cum Concilio Nicæno affixit. Ex quo factum eſt, vt quotieſcunque Lunæ dies XIIII. diem 10. Martij ſequebatur, & 21. diem antecedebat,

Aequinoctiū, Nouiluniaque ante correctionē Calendarij non eiſdem diebus contigiſſe, quibus tēpore Concilij Nicæni ſiebant.

Quæ Lunationes ex Concilio Nicæno Paſchales reiectæ fuerint, tanquam nō Paſchales, ante Calēdarij correctionem, propter errorē æquinoctij.

Quando Paſcha in menſe, tecundo ante emendationem Calendarij celebratum ſit, propter æquinoctij errorem.

Niſi Calendariũ fuiſſet correctũ, accidiſſet poſt aliquot annos, Paſcha ſemper in ſecundo menſe, tertio, quarto, &c. celebrari, propter æquinoctij verni ſaltũ mẽſis aſcenſum.

bat, Paſcha menſe ſecundo celebratum ſit. Atque hic error in dies obſcure ſerpens longius progreſſus eſſet, niſi remedium eſſet adhibitum; adeo vt progreſſu temporis, omnes Lunæ XIIII. Paſchales relictæ eſſent, tanquam inutiles, ſemperque Paſcha in ſecundo menſe, immo tandem in tertio, quarto, &c. atque in ipſa æſtate fuiſſet celebratum: quod fuiſſet ſane abſurdiſſimum, & Patrum decretis omnino contrarium.

Quando Paſcha ante Calẽdarij reſtitutionem celebratum ſit Luna xxv. ob Nouiluniorum per aureos numeros inuentorũ errorẽ.

DEINDE propter quatuor illos dies, & amplius, quibus Nouilunia, vt diximus, ſerius quam res poſtulat, per aureos numeros in Calendario indicabantur, ſæpe accidebat, vt Paſcha celebraretur Luna xxv. quando nimirum Luna XIIII. per aureum numerum inuenta, quæ vere erat Luna XVIII. incidebat in diem Dominicum, ac proinde Paſcha in ſequentem Dominicum diem differebatur. Hoc autem manifeſte repugnat decretis ſummorum Pontificum, & Concilij Niceni, quæ ſemel atque iterum inculcant, Paſcha celebrandum eſſe a Luna XIIII. primi menſis excluſiue, vſque ad XXI. eiuſdem incluſiue. Atque eiuſmodi error, niſi remedio aliquo ei eſſet occurſum, maior deinceps euaſiſſet, ita vt ſacroſanctum Paſcha Luna XXX. atque adeo in Nouilunio ipſo, ſiue Luna I. & Luna II. III. &c. celebrari contigiſſet. Quæ res quantum incommodi ſecum allatura fuerit, nemo eſt, qui non videat.

Niſi correctũ fuiſſet Calendariũ, Paſcha celebrari contigiſſet in Nouilunio, Luna II. III. &c. ob errorem Nouiluniorũ, quæ per aureos numeros inquirebantur.

Ob errorẽ æquinoctij, & Lunæ XIIII. ex aureis numeris inuentæ ſæpe in Paſchæ celebritate contigiſſe errorem 7. aut 28. aut 35. dierũ ante emendationem Calendarij.

EX hoc errore Æquinoctij verni, & Lunæ XIIII. factum eſt, vt Paſcha ſæpiſſime celebratum ſit 7. aut 28. aut 35. diebus tardius, quam Decreta Patrum præcipiunt: vt ante correctionem Calendarij vſu venit his annis, 1565. 1568. 1576. 1579. Idemque eueniſſet, ſi emendatum non fuiſſet Calendarium, his annis, 1595. 1598. 1603. 1606. 1609. & pleriſque alijs, in quibus omnibus erratum eſſet in Paſchæ celebratione diebus 35. vt annos omittam, in quibus vel vigintiocto, vel ſeptem dierum error commiſſus eſſet. Quod ſatis apparet ex Paulo Middelburgenſi lib. 11. Paulinæ, vbi Paſchæ ſolennitates ab anno 1500. ad annum vſque 3000. ſupputauit, cum erroribus, qui ſecundum vſum Eccleſiaſticum committebantur: ex quibus omnibus feſti dies Paſchæ tantùm 200. reperiuntur legitimi, alij verò 1301. contra Patrum decreta celebrati, cum errore etiam interdum 42. dierum, qui quidem in plures dies progreſſu temporis excreuiſſet, niſi correctum eſſet Calendarium.

Cõmitti cõtigiſſet in Paſchæ celebratione poſt multos annos errorem 42. dierũ, & amplius, niſi correctũ eſſet Calendarium.

Cauſæ, cur reſtitutio Calendarij fuerit neceſſaria.

Incommoda hiſtoriarum, temporum, & præcipuarum anni celebritatum, ſi Calendarium emendatũ non eſſet.

IGITVR, vt incõmoda illa atq; abſurda, quæ recenſuimus, uitarẽtur, & ne in maiora incideret poſteritas, (Nihil autẽ dico hoc loco de hiſtoriarum, temporumque perturbatione, quæ ex continua illa anticipatione Æquinoctij verni verſus menſium initia ſequerentur, ſcilicet Incarnationem Dominicam in æſtatem, Natalem CHRISTI Domini diem in tempus vernum, Ortum S. Ioan. Baptiſtæ in Autumnum, &c. temporis progreſſu prolapſura fuiſſe, vt diſertè in libro nouæ rationis corrigendi Calendarij Romani explicatur.) vt hæc, inquam, incommoda à poſteris vitarentur, neceſſarium omnino fuit, vt

Æqui-

Æquinoctium vernum in pristinam sedem a Patribus Nicæni Concilij ei tributam, hoc est, in diem 21. Martij restitueretur, Nouiluniaque per numeros in Calendario dispositos ita monstrarentur, vt eorum plenilunia ab illis, quæ calculus secundum medium motum exhibet, quo ad eius fieri potest, non discreparent. Sed quoniam Æquinoctium in suam sedem restitui non potuit, nisi per aliquot dierum exemptionem, factum est, vt Cyclus Solaris, siue literarum Dominicalium, ad hoc vsque tempus in Ecclesia DEI vsitatus, necessario interrumpendus fuerit. Oportuit ergo Cyclum hunc ita quoque innouare, vt per eum litera Dominicalis non secus post correctionem Calendarij, atque ante, quocunque anno proposito, posset inueniri. Itaque in his tribus, Æquinoctij restitutione, Nouiluniorum emendatione, & Innouatione Cycli Solaris, totum negotium correctionis Calendarij consistit. Quæ qua ratione instaurata sint, in ijs, quæ sequuntur, planum faciemus.

In quibus correctio Calendarij consistat.

CVR AEQVINOCTIVM VERNVM AD diem XXI. Martij potissimum, & qua ratione reuocatum sit.

CAPVT III.

EORVM, qui de Calendarij correctione scripserunt, variæ de Æquinoctij restitutione fuerunt sententiæ. Quidam enim illud relinquendum esse censebant eo die, quo correctionis tempore reperiebatur, die videlicet XI. mẽsis Martij. Alij autem ad diẽ 25. eiusdẽ mensis reuocandum esse asseuerabant, hoc est, ad diem Dominicæ incarnationis, propterea quod arbitrabantur, incarnationem æterni FILII DEI in Æquinoctio verno factam esse. Plerique demùm prudentiori consilio restituendum contendebant ad diem 21. Martij, vbi illud tempore Concilij Nicæni ferè deprehendebatur. Atque horum opinionem meritò Gregorius XIII. amplexus est, quippe quæ minus nouitatis, ac mutationis contineat. Nam si Æquinoctium circa diem XI. Martij relictum esset, vbi ante correctionem erat, aut ad diem 25. Martij esset reuocatum, aut ad alium quemcunque diem a die 21. diuersum, oportuisset immutare omnes terminos paschales auctoritate Concilij Nicæni constitutos, omniaque Breuiaria, ac Missalia renouare; cum omnia hæc ita sint digesta, atque ordinata, ac si Æquinoctium vernum die 21. Martij perpetuo contingeret: quæ res, quantam perturbationem allatura fuerit fidelibus, si vidissent, Pascha, & alia festa mobilia alijs diebus nunc, quam olim ab antiquis patribus celebrari, nemo est qui dubitet: præsertim verò, cum non exiguum detrimentum hominibus Ecclesiasticis importaret, propter innumerabi-

Sententiæ variæ de æquinoctij restitutione.

Quam sententiã in restituendo æquinoctio Gregorius XIII. secutus sit.

Incõmoda aliarum opinionum de æquinoctij restitutione.

lium ferme librorum Ecclesiasticorum iacturam, & immensos sumptus, qui coëmendis nouis libris ad DEI cultum pertinentibus necessarij essent. Habent enim pleræque Ecclesiæ, ac Monasteria horum librorum bibliothecas multis aureorum millibus æstimatas, quæ omnes inutiles factæ essent. Huc accedit, quod cum omnes Ecclesiæ Orientales, quæ numerosæ sunt, & quarum ratio maxime habenda erat, canonem de Pascha celebrando in Concilio Nicæno confirmatum religiosissime custodiant, non potuit vernum Æquinoctium maiore omnium Ecclesiarum commodo ad alium diem reuocari, quàm ad diem 21. Martij, vbi tempore Nicæni Concilij reperiebatur. Hac enim ratione decretum de celebratione Paschæ a Patribus in eo Concilio sancitum, permansit intactum prorsus, atque illæsum. Postremò, quoniam cum maior pars Martyrum, Doctorum, Confessorum, ac Virginum, quorum solennitates grata memoria pie veneratur Ecclesia, circa tempora Nicæni Concilij floruerit, Martyrum quidem paulo ante, sub Decio, & Diocletiano crudelissimis Ecclesiæ DEI persecutoribus; Confessorum verò ipso Concilij tempore, vel paulo post, temporibus Basilij, Gregorij Nazianzeni, Ioan. Chrysostomi, Damasceni, Ambrosij, Augustini, Hieronymi, Gregorij Magni, & quando solitudines Ægypti, ac Palæstinæ innumera Monachorum, & Anachoretarum multitudine sub Paulo, Antonio atque Hilarione, sanctissimis Eremitis, refertæ erant; non potuit Æquinoctium ad magis conueniens tempus reuocari, quàm ad Concilij Nicæni tempora, vt festi Sanctorum dies congruis temporibus celebrarentur, hoc est, non longe ab illis, quibus in terra vixerunt. Nam si vel ad tempus incarnationis Dominicæ redactum esset, vel eo in loco, vbi ante correctionem repetiebatur, retentum, fuissent omnium illorum Sanctorum tempora confusa, atque perturbata.

Qua ratione Vernũ æquinoctium ad diem 21. Martij restitutũ sit.

RESTITVTVM porrò est Æquinoctium a Gregorio XIII. Pont. Max. ad diem 21. Martij, exemptis decem diebus ex mense Octobri anni 1582. ita vt post quartum diem Octobris, qui B. Francisco sacer est, loco diei quinti assumptus fuerit statim quintusdecimus, decem intereictis eo anno prorsus omissis. Hac etenim ratione factum est, vt vernum Æquinoctium anno 1583. insequenti, & alijs deinceps, contigerit decem diebus serius, quàm ante hanc correctionem: ac proinde cum ipsum antea fieret circa diem 11. Martij, idem nunc circa diem 21. accidere cernatur, quemadmodum Concilij Nicæni temporibus.

Cur 10. dies simul exempti sint ex anno 1582. non autem singuli ex singulis annis, aut mensibus.

FACTA quoque est hæc restitutio per ablationem decem dierum simul ex vno mense, non autem per omissionem decem dierum intercalarium in 40. annis, aut per detractionem eorundem 10. dierum ex 10. mensibus, detrahendo singulos dies ex mensibus singulis, quod nonnulli optabant; tum quia multa occurrere potuissent in 40. annis, quæ correctionem impedirent, tum etiam, quia sæpius Cyclus Dominicalium literarum interrumpendus fuisset, qui tamen in hac nostra resti-

restitutione semel tantùm interruptus est.

SI quis porrò scire cupiat, quî factum sit, vt Æquinoctium sedem suam pristinam, hoc est, diem 21. Martij deseruerit, & ad diem 11. peruenerit; intelligat huius rei causam esse, quod Iulius Cæsar, quem Ecclesia Catholica Romana est secuta, plus æquo vnius anni magnitudini tribuerit. Constituit enim annum solarem dierum 365. & horarum 6. Et quia in anno Ciuili, qui dies duntaxat integros complectitur, omittebat sex illas horas, quæ in quatuor annis diem integrum efficiunt, decreuit, vt quarto quouis anno dies vnus ex 24. horis conflatus intercalaretur, fieretque annus dierum 366. quem Bissextilem appellarunt. Annus autem Solaris verus, quem Tropicum vocant, tantus non est, sed aliquot horæ minutis minor, ita vt secundum tabulas Alphonsi Hispaniæ Regis, complectatur dies 365. & horas tantùm 5. Min. 49. Sec. 16. quæ quidem anni magnitudo media quodammodo est inter maximam, & minimam anni magnitudinem. Nam, vt Cap. VI. huius lib. fusius dicemus, Astronomi peritiores obseruarunt annos Solares esse inæquales; & maximum quidem annum fuisse Hipparchi, ac Ptolemæi ferè temporibus, affirmant; minimum verò ætate Albategnij, & medium quodammodo circa Alphonsi regis tempora extitisse, atque nunc iterum ad maximam ferè peruenisse magnitudinem. Itaque annus Romanus, qui apud Ecclesiam in vsu est, superat Alphonsinum annum, quem medium fermè inter maximum, & minimum esse diximus, Minutis 10. & Secundis 44. vnius horæ. Ex quo fit, vt totidem Minutis, Secundisque quolibet anno Iuliano Æquinoctia, ac Solstitia sedes suas anticipent: quia quando Sol proprio motu, secundum tabulas Alphonsinas, ad idem punctum Æquinoctij, aut Solstitij, à quo recesserat, reuertitur, desunt ad annum Iulianum complendum illa, quæ diximus, Min. 10. & Sec. 44. vnius horæ. Quocirca secundum easdem tabulas, Æquinoctia, Solstitiaque in annis ferme 134. vno die integro, & in annis 402. diebus circiter tribus sedes suas præcurrent. Quod si anni magnitudo, qua vtitur Ecclesia, omni ex parte congrueret motui Solis annuo, nulla cerneretur Æquinoctiorum, Solstitiorumque anticipatio, sed eisdem semper anni diebus recurrerent.

Aequinoctiũ cur sedem suam ad 10. dies anticipauerit in Calendario, à tẽpore Concilij Niceni vsque ad correctionem Calendarij.

Anni magnitudo secundum Iuliũ Cæsarem, & Ecclesiam.

Anni magnitudo secundũ Alphonsinos.

Quanto maior sit, annus Romanus, siue Ecclesiasticus, anno Alphõsino.

In quot annis æquinoctium anticipet anũ diẽ, secundum annum Alphonsinum.

QVOD si quis roget, Cur exemptio illa decem dierum ex anno 1582. in mense Octobri facta sit, & non potius ex aliquo anno centenario, vel ex aliquo alio bissextili, non quidem in Octobri, sed in quouis alio mense: Hoc enim in primis Mæstlinum male habuit; Responsum in promptu est. Potuerunt quidem decem illi dies ex quocunque anno eximi, atque etiam ex quolibet mense: sed delectus est annus 1582. quia tunc omnia ad correctionem necessaria fuerunt primùm expedita atque absoluta. Responsa enim omnium Regum, Principum, Rerumque publicarum, & præcipuarum Vniuersitatum ad summum Pontificem allata sunt, & a Mathematicis ad Calendarij emendationem conuocatis quam diligentissime examinata. Quare ne diutius restauratio Calendarij, quam omnes Christiani Principes, & Respub.

Correctio Calendarij cur in anno 1582. & in Octobri potius instituta sit, quàm in alio anno, ac mense.

Respub. mirifice collaudarant, atque approbarant, differretur, visum est Pontifici Maximo annum 1582. correctioni tantopere expetitæ destinare.

QVOD autẽ in Octobri potius factum id fuerit, quàm in alio mense, caũsa nulla fuit alia, neque aliud hac in re mysterium quærendum est, quàm quod is mensis ad negotium hoc aptissimus visus est, quippe qui plures dies Sanctorum celebritatibus vacuos haberet. Ex quo factum est, vt decem dies ex eo exempti minorem perturbationem, confusionemque in Diuinis Officijs persoluendis apud homines Ecclesiasticos pepererit. Nam licet in Februario, Martio, & Aprili pauci etiam festi Sanctorum dies celebrentur, tamen quia in eos menses incidunt Septuagesima, Quadragesima, & tempus Paschale, iudicatum est, eos non esse decem diebus priuandos, vt tempora illa, quæ summa religione ab Ecclesia celebrantur, continuato ordine sine vlla interruptione percurrerentur: præsertim quia si, exempli causa, Septuagesima tunc celebrata esset secundum Calendarium nouum die 14. Februarij, omissis decem præcedentibus diebus, extitissent tantum quatuor Dominicæ post Epiphaniam, & reliquæ duæ ante Aduentum non potuissent interponi, cum eo anno Dominicæ solum 24. post Pentecosten futuræ fuissent. Quia verò nonnullæ prouinciæ ex Octobri anni 1582. nondum decem dies exemerant, quod ad eas tam cito exemplaria noui Calendarij perferri non potuerant, optimo consilio factum est, vt anno insequenti 1583. non expectato Octobri, decem dies ex Februario eximerentur, ne diutius populi illi in dierum numeratione ab Ecclesia Romana dissentirent. Etsi enim eo anno, qui nondum Calendarium emendauerant, eodem, quo nos, die Pascha celebraturi erant, tamen in dierum numero a nobis dissensissent, cum nos decimo die Aprilis, illi autẽ vltimo Martij agerent Pascha. Non est igitur, quòd Mæstlinus se tantopere discruciet in exquirenda causa, cur anno potissimum 1582. summus Pontifex restaurationem Calendarij fieri voluerit mense Octobri, anno verò 1583. mense Februario.

Cur anno 1583. in regionibus remotioribus correctio fieri iussa sit in Februario.

VERVM vt arrogantia Mæstlini, simulq; in Calẽdarij negotio inscitia omnibus manifesta fiat, & luce clarius appareat, quã vafre & malitiose in suo examine se gesserit, calũniãdi magis noui Calendarij, quã veritatis inquirẽdæ studio, libet hoc loco huius correctionis in Octobri institutæ causã, quã ipse solũ, vt hominibus imponeret, atq; in Pontificẽ Romanũ liberius baccharetur, confinxit, paulo diligentius examinare. Sic autem scribit. *At correctionis huius initium non potuit ante Pascha anni 1582. fieri. Nam si hoc factum esset, periclitatum fuisset totum opus Calendarij huius, periclitata fuisset magna pars auctoritatis Pontificis, suorumq; Calendarificum; periclitati fuissent omnes sumptus huius gratia corrasi, & erogati, & quod maximum est, Pontifex rursus sua spe delusus fuisset. Nam eo ipso anno deprehensa fuisset inanis futilitas calculi huius Gregoriani Calendarij. Cum enim aureus numerus, qui eo anno erat 6. habuerit Epactam xxvi. & reposuerit terminum Paschalem in diem 17. Aprilis,*

Ratio falsa Mæstlini, cur in Octobri, & non ante diem Paschæ anni 1582. correctio facta sit, pu ta in Februario.

Aprilis, qui erat dies Sabbati: vtique conueniebat secundum numeros, & regulas noui Calendarij, sequentem diem 18. esse Dominicam Paschatis. Sed in eadem ipsa Dominica erat demum Luna, & Solis vera oppositio, secundum calculum Astronomicum: itaque eo ipso anno 1582. celebrandum fuisset Pascha in plenilunio. Hæc res haud dubie valde fuisset ominosa nouo Calendario: Nam ipsa non potuisset quenquam hominum latere, propterea quod in omnibus, & singulis diarijs, seu Calendarijs anniuersarijs, plenilunium hoc inuentum fuisset in die Paschali. Et hoc quidem eo magis fuisset conspicuum tam illiteratis, quàm literatis, (quorum nullus propemodum est, qui huiusmodi aliquod annale diarium non secum semper portet, aut certe domi parieti affixum habeat) quod eo anno veteris Calendarij Pascha conuenientem suum locum, videlicet diem 25. noui, aut diem 15. veteris Calendarij obtinuit. Quis iam dubitabit, quin Pontifex metuerit, se, suumq́; hoc opus cum sibilo explosum iri, propterea quod ipse Paschale festum ex loco vero abstraheret, & in locum erroneum, seu, vt auctor nominat, hæreticum abijceret? Nunc autem postquam callide, ne dicam dolose, hoc periculum est euitatum, sperat & ipse, & Calendarij auctor, se iam tutissimos esse: Non enim quemquam tantum prudentiæ habiturum confidunt, qui calculum in peracta tempora retrahat. Et licet aliquis hoc tentet, calculum eum tamen non tantum ponderis amplius habiturum, quantum ei fuisset, si in re præsenti manifestissima falsitas monstrata esset. Quod si autem crassissimus hic error, qui ex sententia auctoris hæreticus est, quo Calendarium hoc uestrum nouum statim in ipso principio inaugurationis laborauit, non sit vera causa dilationis dictæ, indicate vos Mathematici aliam; & simul defendite hunc ipsum huius anni errorem. Sed neutrum vobis factu possibile esse scio.

HIS verbis Mæstlinus temeritatem suam atque inscitiam non modo Mathematicis, quos prouocat, uerum etiam cæteris harum rerum non imperitis manifeste prodit. Confundit enim diem xv. Lunæ cũ die XIIII. & Quartadecimanos hæreticos appellat eos, qui in Luna xv. siue in oppositione Lunæ cum Sole Paschę celebrant: vt prorsus ignorare conuincatur, quid de recta Paschę celebratione Patres, & Concilia sanxerint, & quid in ea re ab Ecclesia ad hoc vsque tempus obseruatum sit. Neque enim prohibitum vnquam fuit, ne in Luna xv. Pascha celebretur, aut in plenilunio, vt falsò existimat, sed ne in Luna XIIII. cum Quartadecimanis hæreticis, non expectato die Dominico post Lunam XIIII. primi mensis, solennitas Paschalis peragatur: vt vel hinc perspicue conijcere liceat Mæstlini ignorantiam, ac temeritatem, qui tam impudenter reprehendere audet id, quod Ecclesia ex præscripto Patrum, Conciliorumq́ue sanctissime semper obseruauit. Itaque si anno correctionis 1582. Pascha ex Calendario nouo esset celebratum, nulla in re Ecclesia a Decretis Patrum, & Concilij Nicæni discessisset, sed rectissime ex eorum sententia id peregisset: id quod manifestum est cuiuis in cõputo Ecclesiastico uel mediocriter uersato. Nam cum eo anno (si decem dies in Februario fuissent exempti) oppositio

Mæstlini ignorantia in re quæ Catholica Ecclesia in Paschæ celebratione semper obseruauit.

Decreta Patrum non prohibere Paschæ celebrationem in Luna xv. sed in Luna XIIII.

Pascha an. 1582 secundũ Calendariũ nouũ, si in Februario facta fuisset exemptio 10 dierũ, nõ illegitimũ fuisse, ut perperã vult Mæstlinus.

positio media Luminarium (quæ in hoc negotio, uera relicta, usurpatur ab Ecclesia:) inciderit, secundum tabulas Ioan. Antonij Magini, quæ recētiores sunt, in diē 17. Aprilis, Hor. 7. Min. 57. post Meridiē, immo secūdū Prutenicas tabulas. hor. 3. & amplius ante Meridiē, quis dubitabit, nisi solus Mæstlinus, rerū Ecclesiasticarū prorsus ignarus, sequēti die 18. quę fuit Dominica, potuisse ex pręscripto Patrū Nicęni Cōcilij Pascha legitime celebrari, cū ea Dominica Lunam XIIII. primi mensis proxime insequatur? Immo nunquam Ecclesia rectius solennitatem Paschalem agit, quam cum in primo mense Dominicus dies in oppositionem mediam Solis, ac Lunæ cadit. Reliqui namque sequentes sex dies Lunæ, uidelicet XVI. XVII. XVIII. XIX. XX. XXI. ad celebritatem Paschæ assumpti sunt propter diem Dominicum, qui non semper in Lunam XV. (quod optandum esset) cadit, siue in oppositionem mediam, ante quam Pascha celebrare fas non est, sed uel in Lunam XVI. uel XVII. &c. usque ad XXI. inclusiue, ultra quam Pascha differre licitum non est. Sed nouus iste Mathematicus Tubingensis non solum Pascha legitime Luna XV. celebrari posse ignorauit, uerùm Pascha anni 1582. ex motu uero ostendere conatur falsum fuisse, si secundum nouum Calendarium esset celebratum: quasi uerò Ecclesia ueros motus, non autem medios potius, aut Cyclos ad hoc negotium adhiberet, ut proximo Capite planum faciemus. Qua in re mirum in modum quoque hallucinatur, cum eo anno oppositio uera Luminarium facta sit die 17. Aprilis, Hor. 15. ferè post Meridiem: ut Pascha illud secundum etiam uerum motum legitimum fuisse, nemo possit ambigere, cum celebratum fuisset post plenilunium, atque adeo multo magis post Lunam XIIII. ueram: quod tamen necessarium non est.

Pascha an. 1582. secundum Calendarium nouum, si i Februario suissent 10. dies exēpti, legitimum futurum fuisse, etiā secundum motū uerum, cōtra quā uult Mæstlinus.

ET ne existimet Mæstlinus, me temere (ut ipse solet) loqui, ac sine auctoritate ulla statuere, Pascha celebrari posse quocunque die Dominico post Lunam XIIII. usque ad XXI. sed ab initio primitiuæ Ecclesiæ hoc ita sancitum fuisse, expendat diligenter auctoritates, ac testimonia Patrum, Conciliorumque, quæ Cap. 1. attulimus ad confirmandum, Pascha celebrandum esse die Dominico, primumque mensem esse eum, cuius Luna XIIII. in Æquinoctium incidit, aut ipsum proxime sequitur. In ijs enim omnibus diserte explicatur, Pascha debere celebrari prima Dominica post Lunam XIIII. primi mensis, quæ nimirum in Lunam XV. XVI. &c. usque ad XXI. inclusiue cadit. Quibus auctoritatibus addi possunt eæ, quæ sequuntur.

Pascha celebrari posse Luna XV. si tunc sit Dominica, probatur uarijs testimonijs, & usu Ecclesiæ.

BEDA Venerabilis lib. De Tēporum ratione, Cap. 57. postquā docuit, Dominicam diem, quæ post XIIII. Lunam occurrit, esse Paschalem Dominicæ resurrectionis diem, paulo post subiungit. *Et si fieri posset, vt eadem omnibus annis Sabbati die Luna XIIII. contingeret, nil nostra Paschalis obseruantia tempus à legali discreparet. Nam & ipsi iuxta legis edicta semper XIIII. Luna primi mensis ad vesperam immolantes, & comedentes agni immaculati carnem, sanguinemq; illius ad repellen-*

repellendum exterminatorem nostris postibus aspergentes, id est, aquam Baptismi, & Paschalium celebrantes solennia Missarum, spiritalem superaremus Aegyptum, atque illucescente mane in Luna xv. eiusdem mensis primum azymorum diem intraremus, septemq; dies eiusdem celebritatis legitimos à mane quintidecimi diei vsque in vesperum vicesimiprimi mensis ipsius, id est, à Dominico Pascha vsque in Dominicum octauarum Paschæ, debita cum veneratione compleremus. Sed quoniam Luna dies eadem diuersas Septimanæ deuoluitur in Ferias, inde fit, vt qui propter resurrectionem nostri Redemptoris in Dominicum diem Pascha initium reseruare docemur, aliquoties nostra festiuitas septimo post Legalium azymorum exordium die sumat ingressum. Nonne vides hoc loco, Bedam apertissime docere, Dominicum diem Paschæ cadere posse in Lunam xv. atque tunc quidem rectissime Pascha celebrari?

IDEM clarissime tradit Cap. LIX. vbi sic ait. *Nam cum in veteri Testamento tribus argumentorum indicijs Paschale tempus sit obseruari præceptum; videlicet vt post Aequinoctium, vt mense primo, vt tertia eius Septimana, id est, à vespera XIIII. Lunæ, quod est initium xv. vsque in vesperum, id est, terminum XXI. celebretur; quarta in eiusdem obseruatione regula est nobis à tempore Dominicæ resurrectionis imposita, vt cum Aequinoctio transcenso, Lunam primi mensis XIIII. vesperi ortum facere viderimus, non statim ad faciendum Pascha prosiliamus, sed Dominicum diem, quo ipse Pascha, id est, transitum de morte ad vitam, de corruptione ad incorruptionem, de pœna ad gloriam resurgendo facere dignatus est, expectantes, in ipso tandem congrua Paschæ solennia celebremus.* Et paulo post. *Quoties ergo diem Dominicum mox, aduentante XIIII. Luna, habemus, nil nostrum tempus Paschale à legali dissonat, quamuis alijs Sacramentorum generibus eiusdem Paschæ solennia colimus. Quoties verò secundo, vel tertio, vel quarto, vel quinto, vel sexto, vel septimo ab hinc die idem Dominicus occurrerit, ne sic quidem legem, aut Prophetas soluimus, sed Euangelicæ potius gratiæ Sacramentis adimplemus.* Quam quidem Ecclesiæ consuetudinem ex Theophilo Alexandrino Episcopo quoque confirmat: idemque Cap. LX. & LXI. & alijs sæpius repetit.

HOC ipsum communi consensu omnes Computistæ, quotquot de Paschæ celebratione scripserunt, constanter asseuerant. Nam vt alios taceam, Paulus Middelburgensis Episcopus Forosempronienfis non longe à principio libri XII. in hunc modum scribit. *Nos ergo in supputatione Lunæ Paschalis, diem oppositionis Luminarium vocabimus Lunam xv. quæ si in die Dominico inciderit, eodem die Pascha celebrandum annotabimus, iuxta Canonem à sanctis Patribus in Nicæna Synodo institutum, quo Pascha celebrari præcipitur die Dominico à XIIII. Luna vsq; ad XXI. hoc est, die Dominico primo post XIIII. Lunam.* Ex his omnibus constat, Pascha recte, ac legitime celebrari posse, immo verò ex Decretis Patrum celebrandum omnino esse, Luna xv. hoc est, in oppositione Luminarium, si tunc dies Dominicus adfuerit.

Atque hanc consuetudinem videmus semper in Ecclesia, tam Orientali, quàm Occidentali conseruatam esse. Semper namque primo Dominico die post Lunam XIIII. Pascha ad nostram vsque ætatem celebratum est.

PVDEAT ergo Mæstlinum, si pudere potest, arrogantiæ & temeritatis, quod Mathematicum se scribat, cum tamen rem non solum Mathematicis, sed etiam omnibus Christianis notissimam, Pascha nimirum Luna XV. posse celebrari, prorsus ignoret: quippe qui crassissimum, immo hæreticum appellare errorem non vereatur, si Pascha in plenilunio medio celebretur. Sed quid mirum, hominem hæreticum consuetudinem Ecclesiæ in Paschę celebratione obseruatam ignorare, qui tam temere, & impudenter omnes eius leges spernit atque contemnit, vt spiritu vertiginis agitatus libere, quicquid ei in mentem venerit, credere possit? Ecce tibi, Mæstline, veram causam dilationis in Octobrem anni 1582. quam tanto tibi studio indicari flagitas. Habes simul, qui Pascha anni eiusdem, si secundum nouum Calendarium esset celebratum, defendit, legitimumque futurum fuisse demonstrat, ex Decretis Patrum, ac Niceni Concilij, atque vsu Ecclesiæ; in quo tamen crassissimum errorem ipse committens, ab alijs committi falsò criminabaris: quorum neutrum nobis factu possibile esse, temere tibi persuadebas.

NON ergo sũmus Pontifex, si decẽ dies ex Februario anni 1582. detrahendos statuisset, metuere potuit, vt falsò iactas, ne ipse, suumq; hoc opus cum sibilo exploderetur. Neque enim, vt tu insimulas, Paschale festum tunc ex loco vero abstraxisset, & in locum erroneum, seu hæreticum abiecisset; sed contra potius ex loco erroneo restituisset in verum. Nam eo anno Pascha ex Calendario vetere celebratum est Luna XXIII. hoc est, quarta hebdomada, contra Patrum, Conciliorumque sanctiones: quod secundum nouum in Luna XV. hoc est, in principio tertiæ hebdomadæ, in qua sola legitimè potest Pascha celebrari, peractum fuisset. Exere nunc vires ingenij tui, & mirabili tua illa prudentia, (qua præditum esse eum nis, qui calculum in peracta tempora retrahat) seu potius, vt ego interpretor, insigni tua impudentia defende erroneum hoc tuum Pascha anni 1582. legitimum autem, quod exhibuisset nouum Calendarium, quantumcunque potes, falsum futurum fuisse demonstra. *Hic Rhodus, hic saltus*. Libet enim idem dictum in te conuertere, quod tu non semel in fautores Gregoriani Calendarij, quasi iam victoriam reportaueris, temere iactare soles.

Pascha ann. 1582 ex Calendario vetere contra Patrum Decreta celebratum esse in quarta hebdomada, siue Luna xxiii.

NAM quod errorem, quem ex celebratione Paschæ in plenilunio committi falsò putas, ex auctoris Calendarij sententia hæreticum appellas, (quod idem & alijs in locis facis) plane sycophantaris. In Calendario enim sermo est de Quartadecimanis hæreticis, qui contra decreta Conciliorum, & vsum vniuersalis Ecclesiæ contendebant, Pascha cum Iudæis Luna XIIII. celebrandum esse. A quo tamen errore

Quòd Ecclesia interdũ Luna xiiii.

rore longè abest Ecclesia, etsi interdum, ob imperfectam Cycli Lunaris rationem, (Nullus enim Cyclus, quamuis perfectus, Nouilunia, Pleniluniaque ita monstrare potest, quemadmodum postea docebimus, vt motibus cælestibus semper ad vnguem respondeant) Pascha celebret Luna XIIII. Quod quidem in nouo Calendario accidere nonnunquam potest, rarius tamen multò, quàm in veteri, secundum Cyclum aurei numeri in Concilio Niceno editum, præsertim verò prope tempora eiusdem Concilij, vt postea suo loco demonstrabimus. Abest, inquam, Ecclesia ab hæreticorum errore, si interdum, propter Cycli imperfectam naturam Pascha Luna XIIII. celebret: quia nō affirmat, Pascha esse celebrãdum Luna XIIII. sed casu, & (vt cũ Philosophis loquar) per accidens interdum Pascha ita celebrat, & omnẽ adhibet diligentiã, vt Cyclus ita in Calẽdario disponatur, vt quoad eius fieri potest, nunquam Pascha Luna XIIII. celebretur, vt infra fusius exponemus. Tu verò, tuiq; similes, qui omnes antiquũ fœdus contra Catholicam DEI Ecclesiam iniuistis, notam hæresis effugere non potestis, cum, contemptis omnibus Ecclesiæ Catholicæ legibus, & sanctionibus, spiritu superbiæ agitati nouam fidem, nouumque Euangelium prædicetis, & tam pertinaciter vetus Calendarium collapsum, odio noui à Pontifice Romano editi, defendatis.

Pascha celebret; id vitio cycli, qui perfectus omnino esse non potest tribuendum esse. Eam autẽ nõ propterea in hæresim Quartadecimanorum incidere.

AT etiam ausus es, homo præmortui pudoris, auaritiam, ac sordes Gregorio XIII. Pont. Max. obijcere, cuius effusa liberalitas, seu munificentia potius, in orbem omnium terrarum, maxime verò in Germaniam redundauit, adeo vt omnium, præter te, hæreticorum maledicentiam restinxerit. Scilicet Pontifex ille, vt sacerdotij, sic animi magnitudine Maximus, cum ingentes thesauros in omnium gentium salutem profunderet, id ageret, vt edito nouo Calendario (quod tu insimulas) pauculos nummulos ex plebecula colligeret. Equidem confirmarem iureiurando, (nam his rebus interfui) ne teruncium quidem ad Pontificis ærarium hinc peruenisse, nisi vererer, ne satis exploratæ tanti Pontificis largitati meum testimonium faceret iniuriam: præsertim cum tuum crimen sua sponte ab illo resiliat, atque in te ipsum recidat, qui causam edendi ista examina nullam habuisti, nisi vt aliquid pecuniolæ ab imperitis corraderes. Nam gloriola, quam per calumniam simul captasti, versa est, vt uides, in infamiam. Sed hactenus. Neque enim committam, vt imitari videar maledici hominis meledicentiam. Namque hæc ipsa non maledicendi, sed maledicta repellendi causa dicta sunt; simulque vt omnes huius præclari examinis specimen sumerent, cum pene oculis cernerent, quam æquo, quam syncero animo, quam acri ingenio, quam firmis rationibus Gregorianum Calendarium oppugnare, conspirationemque vniuersi orbis Christiani, Pontificiamque auctoritatem conuellere homulus ex argilla ac luto fictus contenderit: Cuius quidem impudentia implicatam inscitiam tantam ipsa examinis inscriptio, vt ostendimus, declarauit, quantam nulla res alia excusare vllo modo

possit, nisi se confiteri velit, id quod res ipsa loquitur, se, cum hoc examen scriberet, satis sobrium non fuisse.

ECCLESIA CVR POSTHABITIS MOTIbus veris apparentibusve, medios tantùm, siue æquales, aut potius Cyclos in mobilium festorum celebratione vsurpet. CAP. IIII.

AEQVINOCTIO in pristinam sedem, in qua a Concilio Niceno collocatum est, restituto, præscribenda quoque fuit ratio, qua idem Æquinoctium in sua sede retineretur. Quæ vt planior fiat, paulo diligentius explicandum erit prius, quales motus Ecclesia consideret, atq; in mobilium festorum celebratione adhibeat. Hoc enim exposito, liquidò etiam constabit, quam temere, & sine causa Calendarium nouum a Mæstlino oppugnetur. Ecclesia igitur, posthabitis veris Lunæ ac Solis motibus, quippe qui ad Astronomos magis pertineant, solos medios, & æquales considerat. Cuius rei multiplex ratio afferri potest.

Ecclesiam motus duntaxat medios considerare, ob multas causas.

1. ratio. Quia medij motus æquales sunt, & vniformes, ac proinde ad captū vulgi accommodati: veri autem motus inæquales & irregulares.

PRIMVM quia motus veri inæquales sunt, modò velociores, modo tardiores; medij autem motus sunt semper æquales atque vniformes: ac proinde hi facili negocio in cyclum redigi possunt, non autem illi. Cum ergo ad inuestigationem Æquinoctij, Nouilunij, ac plenilunij Paschalis, tradendæ sint regulæ faciles, quæ sine magno labore a quolibet, Astronomiæ etiam omnino rudi, & ignaro, percipi, ac teneri possint, sine cognitione tabularum Astronomicarum, ne vniuersus populus Astronomiam cogatur perdiscere, quod nouum atque inauditum est, & factu prorsus impossibile; recipiendi fuerunt motus medij potius, quam veri, præsertim quia facilius in veris, apparentibusque motibus, quam in medijs, & æqualibus error potest admitti. Neque verò magni refert, veros re ipsa in cælestibus corporibus existere, medios autem cogitatione tantum, atque arte esse excogitatos ab Astronomis, vt videlicet veros per medios inuestigent. Nam Ecclesia obstricta non est, neque vnquam fuit, exquisitis astrorum legibus, motibusque; sed satis est, si Solis, ac Lunæ motus pingui quadam (vt aiunt) Minerua assequatur, dummodo non multum a vero recedat. Id quod antiquissimus vsus a primitiua Ecclesia ad nostram vsque ætatem continuatus, atque perductus euidenter demonstrat.

2. ratio. Ne seminarium perpetuum rixarum, & discordiarum excitetur in Ecclesia, si veri motus obseruarē-

DEINDE quia, si veris motibus Ecclesia vteretur, perpetuum extaret seminarium discordiarum, atque rixarum inter CHRISTI fideles in sacrosancti Paschæ celebratione, propter tabularum Astronomicarum varietatem, & discrepantiam, diuersasque motuum hypotheses, cum alij has, alij illas tabulas sequendas esse contenderent: sicut

ſicut hodie videmus alios tabulas Alphonſinas, alios verò Prutenicas ex Copernici doctrina erutas, in motibus aſtrorum cognoſcendis vſurpare. Ex quo efficeretur, vt diuerſi diuerſa Æquinoctia, Nouiluniaque obſeruarent, atque adeo Paſcha non eodem tempore celebrarent, quod valde abſonum foret, & abſurdum. — *cur. ... tabularū Aſtronomicarum nuitatem.*

TERTIO, quoniam ad hanc vſque diem nullæ tabulæ conditæ ſunt ab Aſtronomis, per quas veri ſtellarum motus ad omne tempus certò, & ſine vllo errore inquiri poſſint, & cognoſci; ſed quilibet obſeruationibus ſui temporis congruentes tabulas ſemper confecit, quæ longo deinde tempore elapſo deficere a vero deprehenſæ ſunt, propterea quod ne vnius motus cæleſtis periodus exquiſitè, ac penitus cognita adhuc ſit. Nam Ptolemæus Aſtronomorum princeps, & ſolertiſſimus cæleſtium motuum indagator, confecit ſanè ante annos 1450. tabulas ſuis obſeruationibus congruentes, quibus eo tempore motus cælorum certiſſime, & ſine vlla dubitatione ſupputabantur. His deinde, quoniam experientia docuerat, eas non amplius motus cæleſtes accurate exhibere, ſucceſſerunt tabulæ aliæ, dictæ Alphonſinæ, quòd ſumptibus, ac diligentia Alphonſi regis Hiſpaniæ ante annos circiter 340. ab Aſtronomis conditæ ſint, quibus ea tempeſtate certius, quam per tabulas Ptolemæi, motus inueniebantur. In harum tandem locum repoſitæ ſunt noſtro hoc tempore tabulæ Copernici, quæ Prutenicæ vulgo appellantur, propterea quod omnium Aſtronomorum ferè conſenſu, cum phænomenis cæleſtibus longe exquiſitius conueniunt, quam Alphonſinæ. Atque ita fortaſſe poſt multa ſecula poſteri noſtri alias motuum cæleſtium periodos obſeruabunt, nouaſque propterea hypotheſes conficient, atque adeo pro tabulis Prutenicis nouas alias ſubſtituent. Quis enim pro certo affirmare audeat, tabulas Prutenicas omni tempore cælorum motibus conſenſuras eſſe, cum videat tabulas Ptolemæi præſtantiſſimi Aſtronomi, & qui meritò omnibus antefertur, mancas nunc eſſe, & imperfectas, quæ illis tamen temporibus fuerunt abſolutiſſimæ? Præſertim cum Prutenicæ tabulæ incertis hypotheſibus, nedum abſurdis, & a communi hominum opinione abhorrentibus, ac quibus omnes Philoſophi naturales repugnant, fundatæ ſint? Huc accedit, quod nondum vna integra periodus Anomaliæ præceſſionis Æquinoctiorum, in qua Copernicus omnem inæqualitatem Solaris anni fundat, perfecta eſt atque abſoluta: ut meritò dubitare quis poſſit de ueritate tabularum ex illa Anomalia extructarum, & an, abſoluta una periodo, altera ſequens præcedenti ſit omni ex parte reſponſura. Quæ cum ita ſint, quis erit tam impudens & audax, qui DEI Eccleſiam aſtringere uelit tam incertis, ac fallacibus Aſtronomorum præceptis, ac tabulis? Certe, opinor, nemo; niſi fortè dicere uelis, Eccleſiam debere nunc has, nunc illas amplecti tabulas, prout hoc, uel illo tempore motibus cælorum eas congruere animaduerterit: quod nihil aliud eſſet, quam omnia in dubium reuocare; quippe cum uix inter Aſtronomos

3. ratio. Quia nullæ tabulæ ad hanc uſque diē extructæ ſunt, quæ ueros motus ſine errore exhibeant ad multos annos.

Prutenicæ tabulæ, quæ hodie ab omnibus uſurpātur, cur incertæ iudicari poſſint.

Ex Astronomis nonnullos in motu Solis ac Lunæ magis fidere tabulis Alphonsinis, quã Prutenicis.

nomos constaret, quibusnam tabulis magis fidendum esset: quemadmodum hac etiam ætate videmus, excellentissimos esse Mathematicos, qui in motu Solis, ac Lunæ Alphonsinis tabulis magis credendum esse censent, quàm Prutenicis.

TYCHO Brahe Danus quidem nobilis vir, & insignis Mathematicus, qui nunc motus Astrorum proprijs obseruationibus examinat, totusque in eo est, vt eos, quoad eius fieri possit, correctissimos nobis exhibeat, deprehendit anno 1586. adhibita accurata diligentia, vt ab erudito viro, & in rebus Mathematicis peritissimo Bartholomæo Sculteto accepi, Æquinoctium vernum, hoc est, ingressum Solis in Arietem, accidisse die 10. Martij. Hor. 9. Min. 2. post Meridiem, secundum vetus Calendarium: quod tabulæ Alphonsinæ sex propemodum horis citius exhibent; Prutenicæ verò horis ferè 13. tardius. Vbi manifestò apparet, Alphonsinum calculum ad obseruationem supradictam propius accedere, quam Prutenicum, siue Copernianum. Ex Calendario nouo incidit idem Æquinoctium obseruatum in diem 20. Martij, Hor. 9. Min. 2. post Mer. ac proinde sequenti diei 21. recte ascriptum fuit: vt vel hinc liquido etiam appareat, præclare in hac Calendarij correctione actum esse, vt decẽ dies ex ann. 1582. eximerentur, vt Æquinoctium in diem 21. Martij restitueretur.

Recte ad restituendum æquinoctiũ in diẽ 21. Martij exemptos fuisse 10. dies, cõfirmatur obseruationibus nobilis cuiusdam Dani.

VT ergo dissidium hoc Astronomorum, atque discordia tolleretur è medio, prudentissimo consilio Ecclesia tabulas verorum motuum curiositati Astronomorum relinquens semper respuit, atque motus medios, qui æquales, & vniformes sunt, aut potius Cyclos medijs motibus maxime consentientes, ad mobilium festorum solennia adhibendos esse iudicauit.

Tabulas Astronomicas magni faciendas esse, etiã si longo tẽpore durare nequeant.

NEC verò hæc a me ideo allata sunt, quod putem tabulas Astronomicas omnino reijciendas esse, tanquam falsas & futiles: Omni enim laude dignos semper existimaui Astronomos, qui varijs temporibus maximo labore ac studio astrorum motus obseruarunt, atque ad eosdem facile supputandos, licet non omnino exquisite, ita tamen, vt parum a vero absint, tabulas uarias mira industria elaborarunt, atque posteris transmiserunt. Sed hoc solum contendo, Ecclesiam non esse ad curiosas Astronomorum subtilitates alligandam, cum eędem tabulæ diu durare nequeant, sed aliæ atque aliæ pro temporum varietate sint adhibendæ, vt diximus. Neque verò hoc dignitati, ac præstantię Astronomiæ nobilissimæ scientiæ quicquam detrahit, immo eam potius mirificè commendat, quod tam accurate tantam motuum varietatem nobis ob oculos proposuerit, vt quam proxime veritatem ipsam attingamus. Et quid mirum, Astronomos non posse perfecte motus cælorum tanto interuallo a nobis dissitorum intelligentia consequi, cum nec vnius substantiæ, quamuis minimæ, in hisce inferioribus absolutam cognitionem Philosophi hactenus adipisci potuerint?

Tabularũ Astronomicarum incõstantia unde proueniat.

ET certe videtur mihi DEVS Opt. Max. cælorum, atque stellarum architectus sapientissimus, de industria Planetarum, stellarumque

que motus tantis voluisse difficultatibus inuoluere, quas nemo mortalium suo ingenio expedire, & explicare possit: (quis enim ab orbe condito ad nostra vsque tempora tam excellens in Astronomia repertus est, qui periodos cælestium motuum ita definierit, vt post aliquot annorum secula a vero nihil discederent, propter minutias quasdam in cuiuslibet planetæ periodo abundantes, aut deficientes, quæ in magno temporis interuallo non leuem errorem inducunt?) vt nimirum semper inueniamus, quod in tam admirabili nobilissimorum corporum artificio, & in tam constanti eorum motuum harmonia, & concordia admiremur, perpetuisque laudibus eorum conditorem, atque motorem celebremus: vt potissimum propter cælorum immensam molem, eorumque ordinem, ac motus, in quibus semper superesse videtur, quod summa diligentia a solertissimis rerum cælestium perscrutatoribus inquiratur, scriptum esse possit existimari ab Ecclesiaste Cap. iij. *Et mundum tradidit disputationi eorum*. Ne videlicet aliquando, si perfecte cælorum numerum, ordinem, & motum intellexissent homines, desinerent opera DEI inquirere, & admirari, atque adeo ingenia, sublata exercendi causa, cessatione quodammodo torperent.

QVARTO Ecclesia veros motus negligit, assumitque medios, seu potius Cyclos; quoniam etiamsi tabulæ Astronomicæ extarent absolutissimæ, & ab omni errore purgatissimæ, ita vt omni vitio carerent, frustra tamen, & sine vlla necessitate in diebus festis mobilibus celebrandis exquisita illa, & curiosa supputatio Horarum, ac Minutiarum secundum veros motus adhiberetur. Nam quamquam accuratissime & Æquinoctium vernum, & plenilunia Paschalia ex motibus veris supputarentur, regionum tamen, ac Meridianorum varietas efficeret, vt labor ille inutilis, ac vanus redderetur. Quando namque Romæ v. g. Æquinoctium vernum cadit in meridiem diei 21. Martij, incidit idem quibusdam Orientalioribus populis in eundem diem 21. sub occasum Solis, alijs in mediam noctem sequentem eius diei, atque ideo sequenti diei 22. tribuendum erit, &c. Similiter si tunc plenilunium verum contingat Romæ die 22. Martij circa Meridiem, accidet idem apud priores populos Orientaliores sub Solis occasum, apud posteriores verò circa mediam noctem, &c. Quare si eo anno dies 22. Martij fuerit Dominicus, celebrabitur quidem Romæ Pascha, secundum Patrum, & Conciliorum sanctiones: apud Orientaliores verò populos, præsertim remotiores, si verum motum spectare debent, celebrari non poterit; propterea quod illis Æquinoctium fit die 22. & plenilunij tempus nondum aduenit. Constat autem ex Patrum decretis, neque in ipso die Æquinoctij Pascha legitime celebrari posse, sed necessarium esse, vt Æquinoctij dies antecesserit, neque ante plenilunium, ne in Luna XIIII. aut ante XIIII. celebretur. Et quoniam in Concilio Nicæno sancitum est, vt omnes eo mense, ac die Pascha celebrent, quo id Ecclesia Romana obseruat, idemque postea confirmatum est in Concilio Arelatensi, & Carthaginensi quarto, clarissimeque a S. Ambrosio pluribus

4. ratio. Quia etiamsi Astronomicæ tabulæ extarent absolutissimæ, frustra tamen veri motus adsciscerentur ab Ecclesia, ob Meridianorum varietatem.

ribus verbis in epistola ad Episcopos per Æmiliam constitutos asseritur. Liquidò colligitur, Ecclesiam in Paschæ celebratione rationem veri motus Luminarium habere non posse.

5. ratio. Quia antiquissima Ecclesiæ consuetudo est observatione mediorum motuũ, non autem verorum: quæ sine causa urgenti mutari nõ debet.

QVINTO, propter antiquissimam consuetudinem, qua medij motus, seu potius Cycli in Ecclesia, veris motibus neglectis, in vsu semper fuerunt, & quæ sine vrgenti aliqua necessitate mutari non debet. Nam Ecclesiam Æquinoctium vernum secundum verum motum non obseruasse, euidenter ex decreto sanctorum Patrum in Nicæno Concilio edito demonstratur, quo per vniuersum terrarum orbem statuerunt, die 21. Martij Æquinoctium esse obseruandum. Perspicuum autem est, Æquinoctium neque secundum verum motum, neque secundum medium ad vnicum diem posse astringi atque alligari. Si enim anno, qui bissextilem proxime antecedit, id contingat die 21. necesse est idem anno sequenti bissextili, propter diem intercalarem Februario additum, incidere in diem 20. Item si in anno bissextili fiat Æquinoctium circa Meridiem alicuius diei, accidet idem necessario anno, qui bissextilem proxime consequitur, sub occasum Solis eiusdem diei, & altero post bissextilem anno, circa mediam noctem, tertio denique anno post bissextilem, sub ortum Solis alterius diei; propter sex illas horas, quæ in singulis annis communibus omittuntur: quandoquidem in illis dies duntaxat 365. integri numerantur; cum tamen sex propemodum horæ in quolibet anno supersint. Ex quibus perspicue concluditur, decretum illud neque ad verum, neque ad medium motum posse referri, sed solùm ad diem 21. Martij, quo ferè eo tempore Æquinoctium fieri solebat, etsi secundum calculum Astronomicum interdum ante eum diem, vel paulo post contingere deprehenderetur; ne scilicet apud quosdam Æquinoctium obseruaretur die 21. apud alios verò alio die, si Astronomicas tabulas consulere vellent, ac proinde diuersis temporibus Pascha celebraretur: quod foret absurdum.

Non multum referre, quod ad Paschæ festum spectat, si æquinoctiũ non semper in ipsum diẽ 21. Martij incidat, sed eum interdũ aliquantum antecedat, uel subsequatur.

NEQVE verò magni interest, (quod ad solennitatem Paschalem attinet) siue Æquinoctium in ipsum diem 21. Martij incidat, siue eum antecedat, siue subsequatur, dummodo ab eo non longe absit. Non enim Ecclesia tam accuratis, subtilibusque Astronomorum præceptis vnquam astricta fuit; cum neque Hebræis ipsis, quibus omnia ceremonialia erant, præceptum fuerit, ut uerum, aut medium Æquinoctium in Paschæ solennitate obseruarent, sed tantùm tempus, quo dies, iudicio sensus, noctibus æquales fiunt: quod quidem triduum, aut quatriduum sine magna differentia complecti solet.

Deũ p Moysẽ præcepisse obseruationẽ primi mensis, & 10. diei, & 14. rustico modo, & ad captũ animi populi Israelitici accommodatã.

COLLIGITVR hoc satis apertè ex Sacra scriptura. Præcepit enim DEVS per Moysen Paschæ celebritatem Exo. 12. his uerbis. *Mensis iste vobis principium mensium, primus erit in mensibus anni, &c.* Et aliquanto post. *Et seruabitis eum* (agnum scilicet) *vsque ad quartamdecimam diem mensis huius, &c.* Vbi semper inculcantur uoces hæ, *iste* & *huius*, quibus significari uidetur, DEVM noluisse immutare con-

suetam

suetam anni, ac mensium Hebræorum formam, & numerationem, sed mutationem tantùm septimi mensis in primum; ac si diceretur: Mensis iste, qui hactenus in Ægypto a vobis secundum vulgarem anni vsum, non autem secundum Astronomicum calculum, septimus est habitus, & nominatus, deinceps erit vobis primus totius anni, in eoque Pascha celebrabitis. Neque dici potest, Moysi instructo a DEO ignotam tunc fuisse veram vtriusque anni tam Solaris, quàm Lunaris magnitudinem, quia hoc ridiculum esset; sed dicendum potius est, Moysen locutum esse ad sensum vulgi Astronomiæ ignari, quandoquidem ad vniuersum cætum filiorum Israel verba faciebat; appellasseque primum mensem more non Astronomico, quando videlicet Sol primum punctum Arietis ingreditur, sed ritu, modoque admodum vulgari, & plane rustico, hoc est, Abib, Hebraice, & ἀβίβ, Græcè, quod Latine sonat mensem nouorum, siue nouarum frugum; quoniam verno tempore nouæ fruges in Ægypto colliguntur.

IAM verò neque in Nouilunijs, Plenilunijsque inuestigandis Ecclesiam multum laborare de vero, aut medio motu, ex eo constare potest, quod in ijs perquirendis inde vsque a principio vsa semper est Cyclis Lunaribus, siue decennouennalibus, qui nullo modo possunt veris, aut medijs motibus omni ex parte congruere; cum secundum Cyclos, Lunationes complectantur dies integros, quæ tamen & secundum verum, & secundum medium motum præter dies integros, horas aliquot, horarumque fragmenta contineant. Adde quod in annis bissextilibus Lunationes vno die veniunt tardiores in Cyclo post diem intercalarem, cuius ratio haberi non potest, nisi pluribus iam annis elapsis, vt lib. 2. patebit, cum rationem Cycli decennouennalis aurei numeri exponemus. Ac quidem, quod ad Cyclum Lunarem attinet, imitatur Ecclesia ea in re non solum Hebræos, Alexandrinos, & Romanos, verum etiam Chaldæos, Arabes, Athenienses, & omnium ferè ætatum populos, qui omnes ad Nouilunia perquirenda Cyclis Lunaribus multo tempore ante CHRISTI aduentum, ac post vsi sunt; quos omnes Paulus Middelburgensis lib. 2. Paulinæ explicat.

Ecclesiã non esse valde solicitã de veris aut medijs Nouilunijs, plenilunijsq; cũ in ijs inuestigandis vsa semper sit cyclis.

Ecclesiam in cyclo Lunari vsurpãdo imitari omnẽ antiquitatem.

SEXTO denique confirmatur idem auctoritate multorum Astronomorum, omniumque, qui de rebus ad Romanum Calendarium pertinentibus ex Ecclesiæ consuetudine scripserunt: inter quos præcipue est Campanus in principio sui Computi maioris, vbi asserit, *Computum esse scientiam numerationis, & diuisionis temporum* (eius vtor verbis) *secundum vulgares obseruantias.* Et Cap. xv. docet, *Computistas, veris Lunationibus, propter earum difficilem varietatem, Astronomis relictis, de medijs solum, propter earum vniformitatem, negotiatos esse.*

6. ratio. Quia ita faciẽdũ esse, testantur varij scriptores, & Computistæ.

IOANNES quoque Stofflerinus in suo Calendario Romano propos. 34. litera, Z, maiuscula, docet, vniuersalem Ecclesiam a Concilio Niceno in hodiernum vsque diem Cyclum aurei numeri ab Alexandri-

xandrinis acceptum, qui eo prius vsi sunt, pro Paschæ celebratione vsurpasse. Et paulo infra affirmat, aureos numeros in Calendario inscriptos indicare dies mediocrium coniunctionum Luminarium, &c. Et aliquanto post scribit, Orthodoxam Ecclesiam, præsertim Latinam, ante Nicænam Synodum, ad Pascha per Lunam XIIII. inquirendum, vsam esse Cyclo Lunari consueto, & a Iulio Cæsare instituto. Idem pluribus alijs locis repetit.

PAVLVS item a Middelburgo Episcopus Forosempronienfis in sua Paulina lib. 10. circa medium, paulo ante tabulam Æquinoctiorum, post longam disputationem de anni magnitudine varia, & inæquali scribit his verbis: *Hæc tamen diuersa quantitas anni Solaris non impedit operationem nostram pro norma Paschalis solennitatis conscribenda, quia Ecclesia Romana in Paschali supputatione non obseruat motus diuersos, vel extremos, propter ipsorum varietatem, sed medios duntaxat & vniformes. Media autem anni quantitas inter maximam, & minimam est dierum 365. Hor. 5. Min. 49. Sec. 16.* Et mox subiungit: *Quamobrem omisso hoc scrupulo æquationis anni Solaris Astrologis necessario, describemus hic æquinoctia vernalia pro primo mense, & Paschali norma, competentia iuxta supputationem ex tabulis Alphonsinis deductam, &c.*

Medios motus vtiles esse ad diiudicandum, quinam cyclus e pluribus rectius Lunas XIIII. exhibeat in Calendario.

EX his omnibus credo satis esse confirmatum, neque diem verni Æquinoctij, neque Lunas XIIII. Paschales examinari debere per Ephemerides, & Astronomicas ueri, aut medij motus, ut frustra nonnulli contendunt, sed satis esse, si per regulas populares, perceptu faciles, & adhuc in Ecclesia vsitatas, cuiusmodi sunt Cycli, inquirantur. Non negarim tamen medios motus ex Astronomicis tabulis depromptos, non autem ueros, (quod hi inæquales sint, illi autem æquales,) maximo esse vsui ad diiudicandum, quinam Cyclus ex omnibus in Calendario dispositus rectissime Lunas XIIII. Paschales exhibeat.

QVAE INTERCALANDI RATIO ADHIBITA sit, vt Aequinoctium prope diem 21. Martij, ad quem est reuocatum, retineatur.

CAP. V.

Quæ intercalandi ratio adhibita sit, ut æquinoctium prope 21. diem Martij conseruetur.

AC ne Æquinoctium vernum progressu temporis diem 21. Martij, ad quem reuocatum est, iterum deserat, & versus principium mensis progrediatur, vt ante Calendarij correctionem, instituta est hæc intercalandi ratio, vt seruata quidem consueta ratione intercalandi unum diem quarto quoque anno, non omnes anni centesimi in posterum bissextiles sint, (licet secundum consuetam rationem annorum bissextilium omnes bissextiles esse deberent) sed primi tres cen-

centesimi post annum 1600. fiant communes, dierum uidelicet tantum 365. quales sunt anni 1700. 1800. 1900. quartus autem insequens centesimus, idest, 2000. bissextilis sit, dierum nimirum 366. Item tres centesimi proximi, 2100. 2200. 2300. eodem modo communes fiant, & quartus centesimus proximus 2400. bissextilis sit. Atque ita deinceps, eodem semper ordine seruato. Huius intercalationis ratio, quoniam acriter a Mæstlino oppugnatur, paulo plenius explicanda est hoc loco, ut omnes intelligant, nullam aliam intercalandi rationem potuisse iniri commodiorem, atque eam vafre ac maliriosè a Mæstlino impugnari. Quod ut planius fiat, dicenda prius pauca erunt de uaria anni magnitudine diuersis temporibus ab Astronomis deprehensa. Atque ut hinc exordium sumatur, annus Solaris duplex est, Astronomicus, & Ciuilis.

Annus Astronomicus quid.

ASTRONOMICVS annus est spatium temporis, quo Sol proprio motu totum Zodiacum percurrit ab Occasu in Ortum, initio sumpto ab aliquo puncto certo, ut a principio Arietis, donec ad idem reuertatur. Quod quidem temporis spatium præter dies 365. integros complectitur 5. Horas, & insuper aliquot Horæ minuta, ut ex Astronomorum obseruationibus satis apparet.

Annum Astronomicum constare ex diebus, & horis, horarumque fragmentis.

Annus ciuilis quid.

ANNVS CIVILIS ex diebus tantum integris constat, modo ex 365. & appellatur Communis, modo ex 366. & Bissextilis, siue Intercalaris dicitur. Neque aliter annus Ciuilis supputari potest, quàm per integros dies, neglectis Horis, Horarumque fragmentis, cum ad usum populi, ac vulgi, quod non percipit anni numerationem per dies cum Horis, & Horarum minutijs, instituendus sit: & talis supputatio anni neque in Calendario possit disponi, neque idonea sit, aut accommodata ad mercimonia, aut commercia, aliaque ciuilia negotia peragenda, uel ad dies festos colendos, sacrasque Ecclesiæ ceremonias rite obeundas; propterea quod annus ita dinumeratus modo a Meridie, modo ab Occasu Solis, modo a media nocte, modo a Solis Ortu, & modo denique ab aliquo alio momento diei initium sumit; in Calendario autem neque Horæ, neque minutiæ Horarum, sed dies duntaxat integri collocantur. Exempli gratia, annus 1588. si Horarum, & Minutorum ratio habeatur, incipit secundum Ephemerides Ioannis Antonij Magini, die 20. Martij, Hor. 9. Min. 49. ferè post Meridiem. Annus deinde proximus, 1589. Die 20. Martij. Hor. 15. Min. 36. ferè post Meridiem. Annus uerò 1590. Die 20. Martij. Hor. 21. & fermè Min. 31. post Meridiem. Annus autem 1591. Die 21. Martij. Hor. 3. Min. 28. fermè post Meridiem. Annus denique 1592. initium iterum sumit a Die 20. Martij. Hor. 9. Min. 23. aut circiter post Meridiem. Vbi vides, nunquam annum eodem momento temporis incipere: quæ res nullo modo potest ad usum populi esse idonea, nisi omnes uelimus Astronomia esse instructos: quod & ridiculum est, nec fieri ullo modo potest.

Annum ciuilem necessario constare ex diebus integris.

Annum Astronomicum non semper ab eodē momento eiusdem diei incipere.

ETSI autem hæc descriptio in Dies, Horas, fragmentaque Hora-

 rum

Necessariam esse cognitionē anni Astronomici.

rum non possit, vt diximus, ad vsum vulgi transferri, necessaria tamen est eius cognitio, vt annus Ciuilis ex diebus integris constans possit interdum æquari, modo per additionem, modo per detractionem vnius diei, qui ex omissis horis, earumque fragmentis conflatur, vt cum anno Astronomico, quantum fieri potest, congruat, & Sol ijsdem ferè temporibus anni Æquinoctia, ac Solstitia conficiat.

Cur quartus quisque annus sit bissextilis.

HANC enim ob causam Ecclesia quarto quoque anno, ex instituto Iulij Cæsaris, vnum diem intercalarem ad annum adiungit, vt fiat dierum 366. cùm alij tres antecedentes anni dies tantummodo 365. complectantur. Nam cum Ecclesia maxime receptam Iulij Cæsaris rationem secuta constituat annum Astronomicum Dierum 365. & Horarum 6. In anno autem Ciuili comprehendantur dies duntaxat 365. fit, ut primo anno Ciuili ad annum Astronomicum explendum, desint horæ 6. in secundo, 12. in tertio, 18. & in quarto 24. quæ vnum diem naturalem constituunt. Quare necesse est, annum quartum, ne horæ illæ 24. negligantur, constituere dierum 366. alioquin Æquinoctia, ac Solstitia tunc vno die serius contingerent, quàm in Calendario notantur, & post alios quatuor annos duobus diebus tardius, & sic deinceps: ita ut in 120. annis uno mense integro, id est, totis diebus 30. uersus finem anni prolaberentur, &c. atque ad priores sedes non reuerterentur, nisi post 1460. annos. In quo spatio temporis vernum Æquinoctium per singulos menses, atque adeo dies, in orbem iret, Quæ res quantam temporum confusionem allatura esset, quis non videt?

Aequinoctium, si omnes anni essent communes, in 1460. annis peragraret oēs dies totius anni.

Intercalatio unius diei quarto quoque anno cur maior sit quam oporteat.

SED quoniam Solaris annus ab Astronomis aliquanto minor obseruatus est, quàm Dierum 365. Hor. 6. efficitur, ut plus quam oporteat, quarto quouis anno intercaletur, cum horæ, & fragmenta, quibus Astronomicus annus Ciuilem superat, in quatuor annis ad unum diem integrum non excrescant. Quare nisi fragmentorum illorum, quæ in quoque quadriennio ad diem integrum conficiendum desunt, ratio habeatur, ita ut, quando ad integrum diem excreuerint, unus dies ex anno eximatur, hoc est, ab intercalatione semel cessetur, progredientur paulatim Æquinoctia, & Solstitia uersus principia mensium, quemadmodum ante correctionem Calendarij contigit. Quod ne in posterum eueniat, hoc remedium excogitatum est, vt annus aliquis, qui deberet esse bissextilis, fiat communis dierum tantum 365. non autem intercalaris dierum 366. ut fusius infra dicetur. Vt autem statuere possimus, quot annorum spatio fragmenta horarum, quæ ad sex horas complendas in quolibet anno Astronomico desunt, unum diem integrum conficiant, atque adeo dies unus intercalaris omitti debeat, attente, diligenterque consideranda sunt, quæ de anni magnitudine per celebriorum Astronomorum obseruationes memoriæ prodita sunt.

Anni magnitudo ex Ptolemæo.

RELICTIS igitur uetustioribus Astronomis, PTOLEMÆVS anno circiter 130. post CHRISTVM natum, suis obseruationibus.

bus deprehendit anni magnitudinem Dierum 365. Hor. 6. minus parte trecentesima vnius diei, id est, vltra dies integros, Hor. 5. Min. 55. Sec. 12.

ALBATEGNIVS circa annum Domini 880. nimirum annis circiter 750. post Ptolemæum, inuenit annum continere Dies 365. Hor. 5. Min. 46. Sec. 24.

Anni magnitudo ex Albategnio.

ALPHONSINÆ tabulæ, quæ circa annum Domini 1250. conditæ sunt, statuunt annum constare ex Diebus 365. Hor. 5. Min. 49. Sec. 16.

Anni magnitudo secundum Alphonsinos.

HÆ sunt celebriores de magnitudine anni Solaris sententiæ. Ex quibus constat, annum Solarem esse modo maiorem, modo minorem; quandoquidem a peritissimis Astronomis diuersus ac varius varijs temporibus est obseruatus. Ac veteres quidem Astronomi coniectura admodum probabili ducebantur ad suspicandum, annum Solarem non posse semper esse eiusdem magnitudinis; tum propter apparentem motum Solis inæquabilem & irregularem, tum verò ob irregularem motum octauæ sphæræ; Sed quoniam hæc res plene cognosci non potest, nisi multis seculis elapsis, nihil certi nobis de annorum Solarium inæqualitate reliquerunt.

Annũ solarẽ non esse eiusdem semper magnitudinis.

VNVS post hominum memoriam NICOLAVS COPERNICVS egregius nostræ ætatis Mathematicus, conferendo diligentissime suas obseruationes cum obseruationibus Hipparchi, Ptolemæi, Albategnij; & Alphonsi, ausus est solertia sane incredibili, adhibitis nouis hypothesibus, incrementum hoc, & decrementum anni Solaris demonstrare, & anni inæqualitatem ad certam definitamque normam redigere; inuenitque per calculum ex suis hypothesibus depromptum, annum Solarem, cum ad maximam magnitudinem excreuerit, paulo esse maiorem eo, quem Ptolemæus comperit, Dierum nimirum 365. Hor. 5. Min. 55. Sec. 37. Ter. 40. cum verò maxime decreuerit, paulo minorem esse eo, quem Albategnius reperit, hoc est, Dierum 365. Hor. 5. Min. 42. Sec. 55. Ter. 7. ita ut magnitudo anni Alphonsini media propemodum sit inter maximam, ac minimam anni magnitudinem. De qua annorum inæqualitate plura capite insequenti scribemus.

Copernici de anni inæqualitate obseruationes.

QVÆ cum ita sint, difficile sane fuit Gregorio XIII. Pontifici prudentissimo statuere, quam intercalandi viam præscriberet, vt verum Æquinoctium in 21. die Martij retineretur. Nam anni Ptolemaici magnitudo exigebat, vt trecentesimo ferè quoque anno vnus dies intercalaris omitteretur; propterea quod annus ille trecentesima parte vnius diei minor sit, quam annus Iulianus, vel Ecclesiasticus Dierum 365. Hor. 6. atque idcirco trecentorum annorum spatio Æquinoctium vno die a sede sibi in Calendario constituta ad initium mensis promoueatur. At secundum Albategnij annum vnus ferme dies intercalaris omittendus esset centesimo quoque anno, quod in tanto annorum spatio Æquinoctium secundum magnitudinem illius anni vno

Difficultas intercalandi ad æquinoctium in die 21. Martij retinendum.

In quot annis dies intercalaris semel omittendus esset, si annus Ptolemaei assumeretur.

In quot annis secundum Albategnij annum essandum semel esset ab intercalatione.

die

In quot annis Alphonsinus annus requirat exceptionem vnius diei intercalaris.

die sedem suam ferè anticipet in Calendario. Denique si haberetur ratio anni Alphonsini, cessandum semel esset ab intercalatione vnius diei spatio 134. ferè annorum. Atque hæc varietas intercalandi in dies cresceret, prout anni magnitudo varia inter maximum, ac minimum annum existeret. Quo igitur se uerteret Pontifex, aut quam viam sibi proponeret sequendam?

Duæ viæ intercalandi ad æquinoctium in die 21. Martij retinendum.

PROPOSITÆ sunt ei a præstantibus Astronomis, qui huic negotio præerant, duæ potissimum viæ. Altera quidem, ut pro inæqualitate anni Solaris, modo maiori interuallo annorum, modo minori dies intercalaris vnus eximeretur, prout annus maior, aut minor ex Copernici calculo existeret: Altera verò, ut posthabita anni inæqualitate, ratio intercalandi ad annum Alphonsinum, qui inter maximum, & minimum medius quodammodo est, accommodaretur. Vtraque via in compendio nouæ rationis restituendi Calendarium ad Principes Christianos, Respublicas, atque Vniuersitates celebriores missa est, vt re diligenter, ac diu, multumque considerata deliberarent, vtra potissimum aptior, conuenientiorque uideretur, ut eam summus Pontifex, uelut totius orbis Christiani consensum, sua auctoritate comprobaret. Verùm cum omnes, uno aut altero ad summum excepto, rem totam arbitrio Pontificis permisissent, posterior tandem ratio, consilio Astronomorum, delecta est, has potissimum ob causas.

Quæ ratio intercalandi delecta sit, & quas ob causas.

1. causa Cur in correctione Calendarij media anni magnitudo assumpta sit.

Annū inæqualē aptum non esse ad intercalandi rationem instituendam.

PRIMVM, quoniam Ecclesia in Paschæ celebratione regulare quid, & uniforme, quod statum sit, & a uero non longe absit, potius quam accuratam Astronomorum supputationem sequi debet; cum annorum, mensium, aliorumque temporum dimensiones ad captum uulgi accommodatæ esse debeant. Quare prior uia intercalandi nulla ratione adhibenda uidetur, propterea quod incerta est, irregularis, atque inæquabilis, quippe in qua uno tempore pluribus annis omitti deberet dies intercalaris, alio uerò paucioribus: quod quid aliud esset, nisi conijcere populum Christianum uniuersum in laqueos inexplicabiles, cum perpetuo dubius atque incertus futurus esset, quando intercalaris dies foret omittendus? Neque enim dici potest, Ecclesiam populo debere proponere tabulam intercalationis, in qua anni descripti sint, quibus intercalatione utendum non sit: quia inter Astronomos excitaretur incendium discordiarum, seditionumque intolerabilium, cum quilibet suum calculum obtruderet in hoc negotio sequendum; quandoquidem, ut proximo Cap. diximus, hic illas tabulas, ille uerò has contendat esse assumendas. Quam enim obsecro aliam ob causam post Concilium Nicænum ad tempora usque Iustiniani Imperatoris tot dissidia atque contentiones in Pascha celebrando inter Græcos, & Latinos extiterunt, nisi quod in eo Concilio patres illi sanctissimi nō proposuerint certum aliquem Cyclum, quē tota Ecclesia obseruaret, sed curam eam Eusebio Episcopo Cæsariensi, atque Alexandrinis demandarunt? Hinc enim factum est, ut Latini secundum

Contentiones in Paschę celebratione à Cōcilio Nicæno usque ad Iustinianum Imperatorem, unde ortæ sint.

unum

unum Cyclum, & Græci secundum alterum contenderent Pascha esse celebrandum, donec tempore Iustiniani Senioris Dionysius Abbas Cyclum Alexandrinorum Calendario Romano inscriberet, quem omnes deinceps Ecclesiæ concordibus animis sequerentur: quod & factum est tam ab Ecclesia Orientali, quam Occidentali, usque ad Gregorianam hanc correctionem. Nisi ergo Gregorius XIII. Pontifex prudentissimus æquabilem quandam, & regularem intercalationis formulam præscripsisset, sed Astronomis curam eam reliquisset, ut ex uero motu tabulas conficerent, quæ annos descriptos continerent, quibus ab intercalatione cessandum esset: quis non uidet, perpetuas rixas, & dissensiones inter Astronomos futuras fuisse, cum suum quisque calculum Ecclesiæ obtruderet? Vna igitur ac definita magnitudo anni eligenda fuit, ut secundum eam ratio institueretur, qua intercalatio certo quodam annorum spatio intermitteretur. Ita namque & uulgo, ac rudi populo magis est consultum & omnis materia discordiarum inter Astronomos è medio penitus sublata.

QVARE cum annus sit inæqualis, maximus, minimus, & medius, non poterit ad hanc rem assumi maximus, quia nimis rarò intercalatio omitteretur, id est, semel trecentesimo quoque anno. Et quamuis ratio hæc eo tempore, quo annus in maximam magnitudinem excreuisset, motui Solis exquisitè responderet, maxime tamen distaret a uero, cum idem annus minimam obtineret magnitudinem.

Maximus annus cur ad æquationē anni Solaris non sit idoneus.

EANDEM ob causam neq; minimus annus huic rei idoneus esse potest, propterea quod nimis crebam omissionem diei intercalaris exposcit, & solum motui Solis responderet eo tempore, quo annus minimus circumageretur.

Minimus annus cur ad æquationē anni Solaris aptº non sit.

SOLVS ergo annus inter maximum, & minimum medius, cuiusmodi est Alphonsinus, ad hoc munus aptus erit: quia siue maior aliquo tempore annus fuerit deprehensus, siue minor, quàm medius, parum a uero aberrare poterimus, si pro magnitudine anni illius medij omissionem diei intercalaris instituamus, cum neque nimis rarò, neque nimis crebro dies intercalaris è medio tollatur, sed media quædam semper ratio seruetur: adeo ut ratio hæc intercalandi seipsam emendet, atque corrigat. Nam quando æquo crebrius intercalaris dies omittitur uno tempore, compensatur hic error tempore alio, quando rarius dies intercalaris eximitur, & contra.

Medius annus, id est, Alphonsinus cur solus ad annū solarem æquandum aptus sit.

Ratio intercalationis ad mediū annum instituta quo pacto seipsā emendet.

ID quod perspicuum erit ex calculis annorum aliquot ad finem Cap. VI. ubi luce clarius apparebit, æquationem æquabilem ad solum annum medium, non autem ad minimum siue maximum posse institui: quippe cum horum annorum æquationes Æquinoctium post aliquot annos longissime è propria sede exturbent, æquatio uerò illius, hoc est, medij anni, idem circa 21 diem, quæ est eius sedes propria, ita conseruet, ut ab eo non longè possit euagari, etiam ad plurima annorum millia.

NEQVE

> Nihil incommodi, quod alicuius momenti sit, sequi ex intercalatione pro medio anno instituta.

NEQVE aliud incommodum (si incommodum dici potest) ex hac intercalationis omissione secundum mediam anni magnitudinem instituta sequi potest, quàm vt anno maximo citius, quàm opus est, diem intercalarem eximamus, atque idcirco Æquinoctium aliquantulum a die 21. Martij uersus finem mensis recedat, Ecclesiasticumque Æquinoctium diei 21. affixum, contingat ante verum: Anno verò minimo tardius, quàm æquum est, diem intercalarem omittamus, ac proinde Æquinoctium deserat diem 21. Martij, progrediaturque versus mensis initium, ita vt Ecclesiasticum Æquinoctium post cæleste, seu verum accidat. Hoc autem non esse absurdum, sed potius consuetudini Ecclesiæ maxime consentaneum, ex ijs, quæ sequuntur intelligetur.

> 1. caput.
> Cur in correctione Calendarij magnitudo anni media assumpta sit.

DEINDE posterior hæc ratio magis probata est, quia ut proximo Capite pluribus argumentis probauimus, Ecclesia vsa semper est medijs motibus in Nouilunijs, & Lunis XIIII. ad rectam Paschæ celebrationem inuestigandis, veris motibus exquisitiori Astronomorum perscrutationi relictis: quòd medij motus sint semper æquales, & vniformes, veri autem inæquales, ac difformes, modo medijs maiores, & modo minores. Æquum igitur, & consentaneum esse videtur, vt ad Æquinoctium in sua sede retinendum, adhibeat quoque anni magnitudinem, quæ inter maximam, & minimam media est, cum par vtrobique ratio esse videatur. Nam quemadmodum coniunctiones Luminarium mediæ veras nunc antecedunt, nunc verò subsequuntur, ita etiam Æquinoctium, quod annus inter maximum, & minimum medius exhibet, vno tempore præcedet, subsequente vero; alio autem tempore post verum accidet, vt paulo ante diximus.

> Similitudo inter medias Luminarium coniunctiones, & æquinoctiũ ad annum mediũ instructum.

> Dubitatio, quòd interdum Pascha reijcatur in secũdum mensem, nõnunquã vero primum mensẽ præueniat, propterea quod æquinoctiũ nõ semper in die 21. Martij hæret, si æquatio anno medio instituatur.

QVOD si quis obijciat, ex eo, quod Æquinoctium verum non semper in die 21. Martij, vbi illud Ecclesia statuit, sed interdum uel ante, uel post contingat, necessario effici, nonnullas Lunas XIIII. pertinere ad primum mensem, & esse Paschales, ex decretis, & sanctionibus Patrum, & Concilij Nicæni, & tamen eas reijci, tanquam non Paschales, & ad vltimum mensem spectantes, propterea quod ante diem 21. Martij, in quo putat Ecclesia Æquinoctium fieri, Lunæ illæ XIIII. exiliunt, licet in ipsum diem Æquinoctij, quod tum fortassis diem 21. antecedit, incidant, vel ipsum etiam subsequantur: Rursus nonnullas Lunas XIIII. non esse Paschales secundum eadem decreta, & sanctiones Patrum, ac Nicæni Concilij, sed ad vltimum mensem pertinere, quæ tamen ab Ecclesia legitimæ ad Pascha celebrandum, & primi mensis censeantur, propterea quod in diem 21. Martij Æquinoctio destinatum incidunt, vel eum subsequuntur, etsi Æquinoctium uerum, quod tum fortassis post diem 21. contingit, præcedant: quorum vtrumque absurdum esse uidetur, cum priores Lunæ XIIII. Pascha in secundum mensem reijciant, posteriores autem idem in duodecimo atque ultimo mense exhibeant celebrandum.

SI quis, inquam, sic obijciat, respondendum est, hoc non esse absurdum,

ſurdum, neque nouum in Eccleſia DEI. Nam Æquinoctium vno die non poteſt contineri, ſed duos ſibi depoſcit dies: propterea quod ſi in anno biſſextili aliquo contingat v. g. die 20. Martij circa meridiem, idem ſequenti anno accidet ſex horis tardius, nimirum die 20. ſub occaſum Solis, propter ſex illas horas, quæ in anno quolibet poſt biſſextum omittuntur; deinde proximo anno die 20. circa mediam noctem, & alio anno inſequenti die 21. ſub ortum Solis; ac tandem ſequenti anno, qui iterum biſſextilis eſt, ad priorem diem 20. circa meridiem regredietur, propter diem intercalarem anno adiectum. Cum igitur Æquinoctium duos dies requirat, Eccleſia autem vnicum diem Æquinoctio ſemper aſſignauerit, videlicet 21. Martij, vt omnes CHRISTI fideles eodem vbique die Paſcha celebrent, proxima ſcilicet Dominica poſt Lunam XIIII. quæ cadit vel in diem Æquinoctij, hoc eſt, in 21. Martij, vel eum proxime ſequitur, non autem antecedit, vt ſupra docuimus; non potuit vllo tempore, neque ipſius Concilij Nicæni temporibus, quando Canon Paſchalis primum confirmatus eſt, atque a generali Concilio editus, euitari, quin interdum Paſcha celebraretur vltimo menſe, vel ſecundo. Quod ita planum efficiam.

Solutio dubitationis. Nouum non eſſe, ut interdum Paſcha celebretur uel in ſecũdo mẽſe, uel in vltimo, propter annos cõmunes, & biſſextiles.

FAC Æquinoctium circa tempora Concilij Nicæni, quod a Patribus in die 21. Martij conſtitutum eſt, contigiſſe verè die 21. & 22. Martij, quemadmodum id tabulæ Copernici, ſiue Prutenicæ nobis demonſtrant, in quibus reperimus, Æquinoctium anno Domini 324. biſſextili contigiſſe die 21. Martij circa meridiem, ac proinde anno tertio poſt biſſextum die 22. ſub ortum ferè Solis. Hoc poſito, quotieſcunque tunc anno tertio poſt biſſextum Luna XIIII. incidit in diẽ 21. Martij (quod quidem, currente aureo numero XVI. ante correctionem Calendarij, ſemper accidebat) celebratum eſt Paſcha vltimo menſe, cum Luna illa XIIII. Æquinoctium præceſſerit, atque in ipſum Æquinoctium Paſcha inciderit, ſi fortè tunc dies 22. fuit Dominica. Ponamus deinde, Æquinoctium circa idem tempus Nicæni Concilij occupaſſe diem 20. & diem 21. Martij, quod Alphonſinis tabulis magis congruit, cum ea Æquinoctium anno 324. biſſextili in die 20. Martij horis fermè 22. ante meridiem reponant. Hoc, inquam, ſi recipimus, quotieſcunque eo tempore Luna XIIII. in anno biſſextili in diem 20. Martij incidit, reiectum eſt Paſcha in menſem ſecundum, cum illa Luna XIIII. verè Paſchalis fuerit, propterea quod uel in Æquinoctium incidit, uel ipſum ſecuta eſt, & tamen eam Eccleſia reſpuerit, tanquam vltimi menſis; non aliam vtique ob cauſam, quàm quod diem 21. Æquinoctio aſſignatum anteceſſerit. Idem nunc poſt correctionem contingat quoque neceſſe eſt, quotie cunque Epactæ XXIIII. XXIII. ſunt in vſu. Nam cadente Æquinoctio in diem 20. Martij, & currente Epacta XXIIII. eſſet Luna XIIII. huius Epactæ cadens in diem 20. Martij, Paſchalis, ex Decretis Patrum, & Concilij Nicæni, quæ tamen reijcitur, & alia ſecundi menſis recipitur. Incidente autem Æquinoctio in diem 22. & currente Epacta XXIII. ſumitur

Paſcha neceſſario celebratũ eſſe interdum & in ſecũdo menſe & in vltimo, etiam ipſis Concilij Nicæni temporibus.

F mitur

mitur Luna XIIII. huius Epactæ in diem 21. cadens, pro Paschali, cum tamen, ex Decretis Patrum, ad vltimum mensem pertineat, propterea quod ante Æquinoctium existit.

Ecclesiã Decretis Patrũ, & Cõcilij Nicæni nõ repugnare, etsi interdum Pascha celebret uel in ultimo mense, uel in secundo, cũ hoc nullo modo uitari possit.

EX his liquido apparet, nouum non esse in Ecclesia, vt Pascha uel in vltimo mense, uel in secundo celebretur, propter Æquinoctium vni diei affixum, quod duos dies postulat. Neque verò in hoc Ecclesia a Decretis Patrum, & Concilij Nicæni discedere putanda est: quia Decreta illa non ita seuerè accipienda sunt, vt velint Ecclesiam ex tabulis Astronomicis Æquinoctium debere explorare; sed ita solum sunt intelligenda, vt Ecclesiam præcipiant in Paschæ celebratione obseruare debere diem Æquinoctio ascriptum, licet nonnunquam Æquinoctium antecedat illum diem, vel subsequatur, dummodo non longe ab eo recedat.

Aequinoctiũ duplex esse, Astronomicũ, seu uerũ, & Ecclesiasticũ, siue Politicum.

Quare quòd æquinoctium Ecclesiasticum discrepet interdum a vero, id absurdum non sit.

QVOCIRCA rectè dici potest, Æquinoctium duobus posse modis accipi: vno prout vere in rerum natura existit, & ab Astronomis consideratur, alio prout in Calendario affigitur ad certum aliquem diem, & ab Ecclesia ad Pascha rite celebrandum adhibetur. Et quamuis Ecclesiasticum hoc Æquinoctium debeat ad Astronomicum illud, ac verum, quantum fieri potest, referri, iustas tamen ob causas potest vnum ab altero nonnihil discrepare. Iustissima autem causa, quare Ecclesiasticum Æquinoctium a naturali, ac vero interdum differat, est concordia fidelium, atque consensus, propter quem Ecclesia Æquinoctium vnico diei ascripsit, ut nimirum in orbe Christiano vniuerso eodem die coniunctis animis sacrosanctum Paschæ diem omnes agitarent: quæ sane corcordia vix, aut ægre retineri posset, si Æquinoctium, habita ratione veri motus, ad duos, aut etiam plures dies alligaretur, ut ex dictis constat. Itaque tametsi Ecclesia in Paschæ celebritate libere, ac sponte. Nullis etenim legibus ad hoc faciendum astringitur, vt supra Cap. j. diximus) Æquinoctium, & cursum Lunæ sibi obseruandum proponat, ob maiorem nimirum mysteriorum, quæ in sanctissima passione, ac resurrectione Dominica continentur, explicationem; magis tamen cordi ei est pax fidelium atque concordia: adeo ut si casu aliquo detrimentum accipiendum sit uel in Æquinoctio motuque Lunæ, uel in concordia fidelium, præoptet magis Pascha eodem die ab omnibus celebrari, etsi non perfecte Æquinoctium, cursusque Lunæ teneatur, quàm uel minimum consensionem fidelium in eo celebrando dirimi, aut perturbari. Quis enim meritò Ecclesiam reprehendat, uel erroris insimulet, si nonnihil à perfecta Æquinoctij, atque Lunæ XIIII. obseruatione deflectat, ut tranquillitas, & pax inter fideles in Pascha, omnium festorum celeberrimo, agendo conseruetur? Æquinoctium enim, & Lunam XIIII. libere, & solum propter congruentiam quandam, ac similitudinem cum Pascha Hebræorum in hoc negotio considerat, vt Cap. j. docuimus; pacem uerò credentium, atque concordiam, ex præcepto diuino tueri, atque conseruare debet.

Ecclesiam esse liberam in obseruando æquinoctio, & Lunæ curso ad Pascha celebrandum: obseruare tamen illa propter mysterium.

Ecclesiæ magis cordi esse pacem fideliũ in Paschæ celebratione, quã accuratam æquinoctij, & cursus Lunæ obseruationem.

DENI-

3. causa. Cur in correctione Calendarij media anni magnitudo assumpta sit.

DENIQVE medium annum potiſſimum in hac re ſecuta eſt Eccleſia, quoniam etſi propter diei intercalaris intermiſſionem pro magnitudine anni media inſtitutam poſt aliquot ſeculorum decurſum accideret, Æquinoctium non perſiſtere in die 21. Martij, ſed uel uerſus finem menſis prolapſum eſſe, vel progreſſum uerſus initium, per nouas obſeruationes deprehenderetur, quod ob Aſtronomicarum tabularum inconſtantiam, mutabilitatemque contingere poſſe non negamus; (quemadmodum enim tabulæ Ptolemæi, & Alphonſi Regis deprehenſæ iam ſunt a ueris motibus nonnihil deflexiſſe; quamquam ſuis temporibus, quando conditæ ſunt, eos rectiſſime exhiberent, ita nobis tabularum Prutenicarum ex Copernici doctrina erutarum perpetuitatem, aut diuturnitatem polliceri non poſſumus.) Etſi, inquam, Æquinoctium è ſua ſede diſceſſiſſe reperiretur, nullo tamen negotio ad diem 21. poterit reuocari, ſi ex Decreto Pontificis Romani vnus, aut alter dies, vel etiam plures, ſi opus ſit, extra ordinem in aliquo anno intercalentur, ſi forte uerſus fine menſis prolapſum deprehenderetur: aut ex anno aliquo eximantur, ſi uerſus initium menſis proceſſiſſet, pro multitudine ſcilicet dierum, quibus Æquinoctium a die 21. receſſiſſe animaduerteretur. Hac enim ratione ad 21. diem reſtituetur: nec quicquam in Epactis Calendarij propterea immutandum erit, ſed ſolum æquationes tabulæ expanſæ Epactarum paulo aliter erunt diſponendæ. Quod qua ratione fieri debeat, libro 2. Cap. iiij. trademus.

Si post aliquot annos æquinoctiũ diem 21. Mart. desereret, quo pacto ad eandẽ possit reuocari.

Perpetuitas, ac perfectio Calẽdarij Gregoriani in quo consistat.

ATQVE in hoc excellentia, ac perpetuitas Calendarij Gregoriani conſiſtit, quòd ad quamcumque intercalandi formam, hoc eſt, ad quamuis anni magnitudinem accomodari poſſit, nulla Cycli Epactarum facta in Calendario mutatione: quæ res in nullum alium Cyclum Lunarem quadrare poteſt; cum mutata intercalationis ratione, Cycli quoq; in Calendario diſpoſitio mutanda ſit neceſſario, ut Cap. iiij. ſecundi libri, cum de Epactarum tabula expanſa agemus, copioſe explicabimus: quod quidem Mæſtlinus homo acutus non uidit; alioqui tam audax in hoc Calendario reprehendendo non fuiſſet.

Mæstlinum ignorasse, in quo perfectio, ac perpetuitas Calendarij consistat.

NON enim Calendarium Gregorianum ideo appellatur perpetuum, & nulli unquam mutationi obnoxium, quod, vt ille falſo interpretatur, talis in eo intercalandi formula ſit præſcripta, vt per eã Æquinoctium in 21. die Martij ita retineatur, quo minus ab eo aliquando recedat. Hoc enim fieri nulla ratione poteſt, ſi annus Ciuilis ex diebus integris conſtans, & intercalandi modus facilis, ac regularis, ut decet, non autem Aſtronomicus annus ex diebus, horis, horarumque fragmentis conſtitutus, & irregularis intercalationis forma populo rudi proponenda ſit. Quis eſt enim tam ſtupidus, atque hebes, ſi modo Aſtronomicis tinctus ſit, qui hoc ſibi perſuadeat, cum experientia quotidiana nos doceat, ne in quatuor quidem annorum interuallo, propter ſex horas quotannis omiſſas, Æquinoctium in eodem die poſſe conſiſtere? Sed eam ob cauſam perpetuum, & nulli mutationi

Fieri non posse, ut æquinoctium in eodẽ die persistat, ob sex horas quotannis omissas.

obnoxium dicitur Calendarium, quòd etiamsi a posteris alia anni magnitudo fuerit deprehensa, ac proinde alia quoque intercalationis regula secundum eam instituenda sit, (quod quidem posse accidere, ingenue fatemur, propter anni magnitudinem incertam, & inæqualem. Ob hanc enim causam in compendio restitutionis Calendarij duæ intercalandi formulæ Principibus Christianis, & Mathematicis propositæ sunt,) Calendarium tamen ipsum, quod ad dispositionem Epactarum spectat, intactum prorsus sit permansurum. Id quod non contingeret, si aureus numerus in Calendario relictus esset, quod plerique optabant; quippe cum, non solum si alia atque alia intercalatio pro diuersis anni magnitudinibus institueretur, sed etiam seruata eadem semper intercalandi forma, secundum annum Alphonsinum, a nobis exposita, tricies oportuisset aureum numerum in Calendario immutare, atque idcirco triginta Calendaria diuersa (quod esset intolerabile) condenda fuissent, ut infra patebit.

Calendarium nouum intactũ permansurum, etiãsi alia intercalandi ratio instituatur, si forte à posteris alia anni magnitudo exploretur.

Si aureus numerus in Calẽdario esset relictus, fuisset condenda 30. Calendaria.

ITAQVE cum in hoc correctionis negotio anni Alphonsini magnitudo delecta sit, secundum quam ad Æquinoctium in eodem die conseruandum forma intercalandi instituatur, tanquam magis vniformis, magisque ad sensum vulgi accõmodata, explicemus iam, qua ratione omissio diei intercalaris centesimo quoque anno post annum 1600. quadringentesimo quoque excepto, de qua ad initium huius Capitis dictum est, ad hanc anni magnitudinem quadret. Etenim cum, vt Capite iij. ostendimus, Æquinoctium in annis 134. fermè vnum diem anticipet, ita ut, si nunc diei 21. Martij adhæreat, post 134. annos ad diem 20. progressurum sit; efficitur, ut si quouis anno 134. post annum 1600. dies intercalaris omittatur, constituendo modo annum 132. modo 136. (quoniam annus 134. bissextilis non est) communem, dierum scilicet 365. non autem bissextilem, vt fieri deberet, si annus Iulianus, siue Ecclesiasticus maior, minorve non esset, quàm dierum 365. & horarum 6. efficitur, inquam, vt Æquinoctium ad diem 21. reuertatur: quemadmodum ex omissione decem dierum anno 1582. facta, quibus a 21. die versus principium mensis discesserat, ad eundem diem 21. restitutum est. Sed quoniam uarietas hæc, qua modo anno quolibet 132. modo 136. intercalatio omitti deberet, facile obliuioni tradi posset, quod anni huiusmodi nulla insigni nota sint affecti, electi sunt ad hanc rem anni potius centesimi, cum hi magis sint conspicui, & non tam facile in illis negligentia aliqua, aut obliuio possit obrepere, præsertim quod omnes centesimi anni sint Iubilæis dedicati, vt propterea Ecclesiæ Catholicæ filijs sint notissimi, atque expectatissimi. Cum enim in annis 134. vt dictum est, Æquinoctium anticipet vnum diem, anteuertet idem sedem suam in Calendario spatio 402. annorum, tribus diebus.

Qua ratione omissio diei intercalaris in centesimis annis, quadringẽtesimo quoq; excepto, ad annum Alphonsinũ quadret.

Cur anni centesimi ad æquationẽ anni solaris sint delecti.

QVARE si quolibet spatio quadringentorũ annorũ tres dies intercalares intermittantur, hoc seruato ordine; vt primi tres centesimi post 1600. annum (Annus enim 1600. æquatione non indiget, cum in eo

propter

propter uicinitatem anni 1582. in quo Calendarium est correctum, Æquinoctium nondum diem integrum anticipare potuerit) sint communes, & non bissextiles, quadringentesimus autem quisque bissextilis sit; conseruabitur Æquinoctium circa 21. diem Martij, perinde ac si centesimo trigesimo quarto quoque anno dies intercalaris omitteretur.

ITAQVE etsi in posterum quartus quisque annus de more adhuc sit bissextilis, hi tamen anni 1700. 1800. 1900. bissextiles non censebuntur, (quamuis in bissextilium numero contineantur) sed communes, annus autem 2000. erit bissextilis. Eodemque modo anni 2100. 2200. 2300. communes fient, & annus 2400. bissextilis, atque ita deinceps eodem semper seruato ordine, donec compertum sit, Æquinoctium ita a 21. die Martij discessisse, vt ad eum reuerti non possit, nisi per decretum summi Pontificis extra ordinem intercalatio fiat, aut omissio vnius, pluriumve dierum in aliquo anno, ut supra ostendimus. Nam quod duos illos annos, qui vltra 400. supersunt, neglexerimus, nemo mirari debet: quippe cum in multis annorum millibus vix vnius diei errorem possint efficere, etsi eorum ratio non habeatur: qui tamen error, si ad vnum diem excreuerit, facile per intercalationem extraordinariam vnius diei in aliquo anno communi corrigetur: quòd tunc dies ille anno restituendus sit, qui sine necessitate exemptus est.

VIDES ergo rationem hanc intercalationis in centesimis annis institutam, persimilem esse consuetæ intercalandi formulæ quarto quoque anno, atque ideo facile a populo memoria posse retineri. Quemadmodũ enim quartus quisque annus post CHRISTVM natũ bissextilis semper fuit, & erit, alij autem omnes anni, communes; ita post annum 1600. quadringentesimus quisque annus bissextilis erit, reliqui verò omnes anni centesimi, communes. Item quemadmodum inter annos non centesimos, ij tantùm bissextiles sunt, quos quaternarius numerat, quales sunt anni 20. 84. 1588. 3416. &c. ita quoque post correctionem, ex annis centesimis ij duntaxat, quorum centenariorum numerum quaternarius numerat, bissextiles erunt, quales sunt anni 1600. 2000. 2400. 3600. 9600. &c. Nam omnes hos centenariorum numeros 16. 24. 36. 96. quaternarius metitur, vt patet.

Similitudo inter intercalationem quadringẽtesimo quoque anno, & intercalationem quarto quoq; anno adhibendam.

VERVM dicet aliquis. Hæc intercalaris diei omissio in annis centesimis, maxime quidem ad captum vulgi, & ad memoriam est accomodata, sed minus idonea ad Æquinoctium in 21. die Martij conseruandum videtur. Nam cum ad retinendum Æquinoctium in eodem die, omittendus sit vnus dies intercalaris, pro anni Alphonsini magnitudine, quouis 134. anno, vt supra ostensum est, fit, vt in æquatione, quæ per centesimos annos progreditur, in primo centesimo per omissionem diei intercalaris præueniatur iusta ac legitima æquatio annis 34. in secundo verò centesimo, annis 68. & in tertio centesimo, annis 102. Quæ res non videtur Æquinoctium in sua retinere sede, sed ab ea

Dubitatio, quòd æquatio non recte videatur adhiberi in centesimis annis, quæ 134. quoque anno fieri deberet.

Solutio dubitationis, quod æquatio in centesimis annis adhibita non officiat intercalationi, quæ 134. quoque anno fieri deberet, sed eam potius perficiat.

ab ea potius deturbare. Attamen si rem paulo attentius considerare velimus, intelligemus, hac nostra æquatione, si anni magnitudo tanta vtique esset, quantam nobis tabulæ Alphonsinæ præbent, Æquinoctium rectius in sua sede conseruari, quàm si quouis anno 134. ea fieret, quod ita planum erit.

STATVAMVS Æquinoctium v. g. contingere aliquo anno in die 21. Martij, sex horis ante ortum Solis, hoc est, media nocte antecedente. Hoc posito, idem post annos 33 $\frac{1}{2}$. anteuertet eam mediam noctem sex horis, fietque circa occasum Solis diei 20. propterea quod in annis 134. vnum diem anticipat, ideoque annis 33 $\frac{1}{2}$. quartam partem diei, hoc est, sex horas. Post annos vero 67. eadem de causa idem in meridie eiusdem diei 20. reperietur. Et post 100. annos in ortu Solis eiusdem diei 20. Ita vt post spatium 100. annorum Æquinoctium a prima sibi assignata sede recesserit versus initium mensis per tres quartas partes diei, hoc est, per horas 18. Quod si hoc anno centesimo dies intercalaris non eximatur, sed expectetur annus 134. excrescet hic recessus versus mensis initium ad 24. horas, Æquinoctiumque ante diem 20. media nocte accidet, antequam dies anno 134. eximatur; semperque hoc eueniet quolibet spatio 134. annorum. At si primo centesimo anno subtrahatur dies intercalaris, etiamsi anticipatio Æquinoctij nondum ad integrum diem, sed ad horas duntaxat 18. excreuerit, deducetur Æquinoctium ex ortu Solis diei 20. in ortum Solis diei 21. distabitque sex horis versus finem mensis a puncto primum assignato, non autem horis 18. versus principium mensis. Deinde in secundo centesimo, cum primum Æquinoctium ad meridiem diei 20. peruenerit, restituetur idem, per subtractionem diei intercalaris, in meridiem diei 21. distabitque horis 12. a prima sede. At verò in tertio centesimo, cum iam Æquinoctium attigerit Solis occasum diei 20. reuocabitur idem, per alterius diei exemptionem, ad Solis occasum diei 21. atque a prima sede horis 18. distabit. Deinceps autem sensim distantia hæc imminuetur, donec in quarto centesimo per 18. horas imminuta sit, (quod centesimo quoque anno Æquinoctium horis 18. sedem suam anteuertat) atque idcirco in prima rursum sede, hoc est, in media nocte ante diem 21. existat, cum quarto illo centesimo dies intercalaris non omittatur, sed de more intercaletur.

VIDES ergo, si dies vnus quolibet anno 134. excerperetur, quod fortassis non paucis videri possit expedire, Æquinoctium semper recessurum versus principium mensis a sede sibi assignata, ut recessus hic prope annum 134. ad diem ferè integrum excrescat. Secundum verò nostram æquationem in centesimis annis institutam, non posse distantiam Æquinoctij a prima sua sede distare 24. horis, sed ad summum, horis 18. atque idcirco rectius conseruari Æquinoctium ad diem 21. si in centesimis annis fiat æquatio, quàm si annus 134. expectetur.

ADDE quod nostra hæc æquatio in centesimis annis adhibita non solum,

solum, vt antea dictum est, ad solitam intercalandi rationem quadriennalem conformatur, sed eadem prorsus est ratio in vtraque, quod ad conseruationem Æquinoctij in eadem sede attinet. Nam sicut primo anno post bissextum Æquinoctium versus finē mensis prolabitur sex horis; secūdo horis 12. & tertio horis 18. propter senas horas in singulis annis cōmunib. omissas; anno deniq; quarto ob intercalationem vnius diei prope anni initium, non expectatis 24. horis expletis, in eandem sedem restituitur: ita in quolibet spatio quadringentorum annorum accidit, si primi tres centesimi fiant communes, & quartus intercalaris, vt ex dictis liquidò constat.

Aequatione in dictis annis adhibitam eodē modo conseruatur æquinoctium in eodem die, quo per intercalationem quarto quoq; anno conseruatur.

QVID quod eandem propemodum rationem intercalandi Arabes in æquatione anni Lunaris sequuntur? Numquam enim expectant, donec ex horis omissis dies integer confletur, sed quotiescunque ex illis horis maior numerus, quàm 12. componitur, instituunt annum intercalarem, adijcientes vnum diem anno Lunari dierum 354. quem Embolisimum appellant, vt scilicet annus Lunaris æquetur. Qua de re legendus est Campanus in Computo maiori, & Paulus Middelburgensis lib. 2. suæ Paulinæ. Sed vt planius percipiatur, non potuisse commodiorem, & vero magis similem æquationis viam iniri, quàm eam, quæ hoc Capite a nobis explicata est, afferemus in medium argumenta, seu potius cauillationes Mæstlini, aduersus eam æquandi Solaris anni rationem. Verùm prius insequenti Cap. explicanda paulo diligentius erit tota periodus anomaliæ Æquinoctiorum, & inæqualitatis annorum, secundum hypotheses Nicolai Copernici. Hinc enim clarissime apparebit, & formulam æquationis præscriptam aptissimam esse, & Mæstlinum in ea oppugnanda uafrum admodum fuisse, ac malitiosum.

DE PERIODO ANOMALIAE AEQVINOCTIORUM, & inæqualitatis annorum ex Nicolai Copernici doctrina.

CAP. VI.

QVONIAM ad funditus euertendam Solaris anni æquandi formulam proximo Capite explicatam, temerè affirmat Mæstlinus, Æquinoctium vernum, si ea adhibeatur, ex die 21. Martij non ita post multa annorum millia ad 27. vsque prolapsurum, & ad diem 21. amplius non rediturum: additque medium Æquinoctium hoc tempore in diem 23. Martij incidere, atque Æquinoctium verum a medio tum progrediendo, tum regrediendo toto quatriduo discedere posse; operæ pretium me facturum existimo, si ad eludendam huius vaticinatoris insaniam, pro Apologiæ instituto, breuiter

uiter proponam hoc Cap. ob oculos Æquinoctia tam vera, quàm media totius periodi anomaliæ Æquinoctiorum, atque annorum Solarium inæqualitatis, ex tabulis Prutenicis, quæ apud omnes ferè iam solæ in pretio sunt, & ex quibus Mæstlinus omnia sua argumenta confinxit, atque deprompsit. Ita enim calumniæ eius, quas in æquatione Æquinoctiorũ, quæ in nouo Calendario præscribitur, oppugnanda hoc loco adhibet, omnibus fient manifestæ, planumque efficietur, Æquinoctium vernum, adhibita nostra intercalandi formula, non tanto spatio a die 21. recedere, quanto is falso, & solo contradicendi studio ipsum digressurum vaticinatur.

ET quoniam Nicolaus Copernicus, ex cuius doctrina Prutenicæ tabulæ extruuntur, statuit periodum anomaliæ præcessionis Æquinoctiorum confici spatio 1717. annorum Ægyptiorum, qui constituunt annos Iulianos, quibus nunc vtimur, 1715. & dies 302. partiemur totum hunc orbem, & reuolutionem in 8. partes præcipuas, primùm quidem in quatuor Quadrantes, singulos deinde quadrantes in binas partes æquales, vt tempus cuiuslibet harum octo partium æqualium complectatur annos 214. dies 174. ac horas 15.

Periodus anomaliæ æquinoctiorũ quando inceperit ante Christi ortum.

HABVIT autem hęc reuolutio anomaliæ suum initium annis 63. completis, & diebus 227. Horis 20. ac Min. 42. ante CHRISTVM natum: propterea quod tanto temporis interuallo æqualis, siue medius motus eius anomaliæ conficit arcum a Copernico assignatum pro Radice ipsius ad initium annorum Domini: quæ Radix continet Sig. 0. Grad. 6. Min. 40. Sec. 27. Ter. 28. Quar. 6. Si igitur annis 63. & diebus 227. Horis 20. ac Min. 42. ante CHRISTI Ortum elapsis adijciantur anni 1715. & dies 302. totius circuitus ac reuolutionis, comperiemus eandem anomaliam denuo reuolutionem suam inchoare anno Domini 1653. dię 25. Martij, secundum Calendarium nouum, cum prioris reuolutionis principiũ incidisset in 18. diem Maij, si tunc annus Iulianus fuisset in vsu. Hinc per additionem continuam annorum 214. dierum 174. Hor. 15. colligentur anni, in quibus eadem reuolutio illas octo partes totius periodi occupabit, vt in subiecta formula factum est, in qua duæ reuolutiones integræ sunt descriptæ.

Periodus anomaliæ æquinoctiorũ quo anno Christi iterum inceptura sit.

Quando

Quãdo anomalia æquinoctiorum in qualibet octo partium existat.	Anni Domini Labentes.	Dies	Menses
In principio reuolutionis, seu primi quadrantis.	*63. ante Christũ natũ expleto. & 1653.*	*18.* *25.*	*Maij.* *Martij.*
In medio primi quadrantis.	*151. & 1867.*	*8* *18.*	*Nouemb.* *Septemb.*
In fine primi quadrantis, & principio secundi.	*366. & 2082.*	*2.* *13*	*Maij.* *Martij.*
In medio secundi quadrãtis.	*580. & 2296.*	*23.* *4.*	*Octob.* *Septemb.*
In fine secundi quadrantis, & principio tertij.	*795. & 2511.*	*16.* *1.*	*Aprilis.* *Martij.*
In medio tertij quadrantis.	*1009. & 2725.*	*7.* *25.*	*Octob.* *Augusti.*
In fine tertij quadrantis, & principio quarti.	*1224. & 2940.*	*31.* *16.*	*Martij.* *Februarij.*
In medio quarti quadrãtis.	*1438. & 3154.*	*21.* *12.*	*Septemb.* *Augusti.*
In fine quarti quadrantis, seu totius reuolutionis, & in principio nouæ reuolutionis.	*1653. & 3369.*	*25.* *2.*	*Martij.* *Februarij.*

ÆQVINOCTIVM igitur verum, ac medium inter se non differunt, sed simul fiunt, quando anomalia est tam in principio suæ reuolutionis, quàm in fine secundi quadrantis, hoc est, in principio tam primi, quàm tertij quadrantis: quia tunc æquatio præcessionis nulla est. Maxima autem inter vtrumque Aequinoctium differentia est, cum anomalia finem tum primi, tum tertij quadrantis possidet in sua reuolutione: quia æquatio præcessionis tunc maxima est. Differentia denique inter vtrumque Æquinoctium in medio cuiusque quadrantis mediocris est: quod tunc æquatio præcessionis medio modo se habeat; adeo vt in tota periodo anomaliæ bis vtrumque Æquinoctium simul

Aequinoctiũ verum ac medium quãdo simul fiãt & quando maximè inter se differant, & quando mediocris sit eorum differentia.

fiat, & bis maxime alterum ab altero differat, quater autem eorum differentia in mediocritate quadam consistat.

Annus tropicus, quando sit maximus, & quando minimus, & quando medio se habeat modo.

RVRSVS annus tropicus, seu vertens maximus est, quando anomalia & in principio suæ reuolutionis, & in fine existit, scilicet in initio primi quadrantis, & in fine quarti. Minimus autem est, cum eadem anomalia in medio suæ reuolutionis constituitur, hoc est, in fine secundi quadrantis, siue in principio tertij. In alijs denique locis anomaliæ, mediocris est. Atque huius varietatis causa est, quia præcessio Æquinoctiorum vnius anni, quæ semper ab anno sidereo æquali (qui continet Dies 365. Hor. 6. Min. 9. Sec. 39. ex Thebitij, & Copernici sententia) subtrahenda est, vt anni tropici magnitudo relinquatur, tam in suæ reuolutiónis principio, quàm in fine tardissima est. In medio autem velocissima. Alijs denique in locis medio modo se habet inter tardissimum, ac velocissimum eius motum. Itaque in tota periodo anomaliæ præcessionis Æquinoctiorum annus semel maximus est, semel minimus, & sæpius mediocris; ita tamen, vt semper duorum annorum a minimo anno vtrinque æqualiter distantium magnitudines sint inter se æquales. Quæ omnia in tabula insequenti continentur, vbi tempus veri ac medij Æquinoctij, quando anomalia circa octo illa loca totius reuolutionis ab anno 1653. inchoatæ existit, supputatum est, vnà cum anni uertentis magnitudine. Facta autem est supputatio ad annos bissextiles, qui propinquiores sunt annis, in quibus anomalia in octo illis locis existit, (excepto anno 1653. qui principium est reuolutionis, & ad quem calculus subductus est, licet non sit bissextilis) quòd in bissextilibus annis minor varietas cernatur in Solis ingressu in primum gradum Arietis. Calculus quoque ad æquationem Calendarij restituti, quæ per 400. annos progreditur, accommodatus est. Neglex imus tamen horas in æquinoctijs, quod satis esse visum sit, si dies verni æquinoctij cum tempore ante, uel post meridiem, aut mediam noctem scriberetur, horis omissis.

Anno 1653. quando reuolutio anomaliæ præcessionis æquinoctiorum incipit.

Æquinoctium	verum	fiet	20. Martij post med. noc.
	medium		20. Martij post med. noc.

Annus tropicus continebit Dies 365. Hor. 5. Min. 55. Sec. 37. Ter. 40. quæ anni magnitudo fuit etiam anno 63. ante CHRISTI Domini ortum, & secundum quam Aequinoctium diem unum anticipat annis ferme 329.

Anno

Anno 1868. cum anomalia erit iuxta medium primi quadrantis suæ reuolutionis.

Æquinoctium { verum / medium } fiet { 21. Martij post med. noc. / 20. Martij circa ortum ☉

Annus tropicus continebit Dies *365. Hor. 5. Min. 53. Sec. 52. quæ anni magnitudo conuenit etiam tempori circa annum Domini 151. & secundum quam Aequinoctium anticipat diem vnum annis propemodum 231.*

Anno 2080. obtinente anomalia finem ferme primi quadrantis, & principium secundi suæ reuolutionis.

Æquinoctium { verum / medium } fiet { 21. Martij circa occasũ ☉ / 20. Martij post mer.

Annus tropicus erit Dierum 365. Hor. 5. Min. 49. Sec. 16. Ter. 29. quæ anni magnitudo quadrat etiam in tempus circa annum Domini 366. & secundum quam anticipatio Aequinoctij per vnum diem requirit annos ferè 134.

Anno 2296. cum anomalia circa medium secundi quadrantis suæ reuolutionis versabitur.

Æquinoctium { verum / medium } fiet { 21. Martij post merid. / 20. Martij sub occasũ ☉

Annus tropicus erit Dierum 365. Hor. 5. Min. 44. Sec. 46. Ter. 59. quæ anni magnitudo fuit etiam circa annum Domini 580. & secundum quam anticipat Aequinoctium vnum diem annis ferè 94.

Anno 2512. quando anomalia erit iuxta finem ſecundi quadrantis, & in principio ferè tertij, videlicet in medio totius reuolutionis.

Æquinoctium { verum, medium } fiet { 21. Martij ante mer. ; 21. Martij ante mer. }

Annus tropicus erit Dierũ 365. Hor. 5. Min. 42. Sec. 55. Ter. 7. quæ anni magnitudo extitit quoque circa annum Domini 795. & ſecundum quam, vt Aequinoctium anticipet vnum diem, requiruntur ferè anni 84.

Anno 2724. anomalia occupante medium fermè tertij quadrantis ſuæ reuolutionis.

Æquinoctium { verum, medium } fiet { 20. Martij poſt med. noc. ; 21. Martij circa occaſũ ☉ }

Annus tropicus erit Dierũ 365. Hor. 5. Min. 44. Sec. 46. Ter. 59. quæ anni magnitudo fuit etiam circa annum Domini 1009. & ad anticipationem Aequinoctij per vnum diem poſtulat fermè annos 94.

Anno 2940. verſante anomalia in fine prope tertij quadrantis ſuæ reuolutionis, & in principio ferè quarti.

Æquinoctium { verum, medium } fiet { 19. Martij poſt med. noc. ; 21. Martij circa ortum ☉ }

Annus tropicus erit Dierũ 365. Hor. 5. Min. 49. Sec. 16. Ter. 29. quæ anni magnitudo quadrat etiam in tempus circa annum Domini 1224. poſtulatq́; annos propemodum 134. vt Aequinoctium anticipare poſſit vnum diem.

Anno

Anno 3156. cum anomalia erit ferè in medio quarti quadrantis suæ reuolutionis.

Æquinoctium	verum	fiet	20. Martij circa occasũ ☉
	medium		21. Martij circa merid.

Annus tropicus erit Dierũ 365. Hor. 5. Min. 53. Sec. 52. quæ anni magnitudo extitit etiã circa tempora anni Domini 1438. & secundum eam, vt Aequinoctium anticipet vnum diem, requiruntur propemodum anni 231.

Anno 3368. quando anomalia tenebit ferè finem totius reuolutionis, hoc est, in fine quasi quarti quadrantis versabitur.

Æquinoctium	verum	fiet	21. Martij circa mer.
	medium		21. Martij circa mer.

Annus tropicus erit Dierũ 365. Hor. 5. Min. 55. Sec. 37. Ter. 40. quæ anni magnitudo conuenit etiam in tempora circa annum Domini 1653. & circa annum 63. ante CHRISTI ortum: requirit autem annos ferè 329. vt Aequinoctium anticipet vnum diem. Et si annus haberet semper hanc magnitudinem, omittenda esset intercalatio bissextilis consueta quolibet anno 329.

EX his facile conijci potest, quanta confusio oriretur in orbe Christiano vniuerso, si æquatio Æquinoctij secundum verum motum esset instituenda, quippe quæ sæpissime in spatio 1715. annorũm mutanda esset, pro uaria anni magnitudine, quæ mirum in modum eo in spatio continenter crescit, atque decrescit. Quæ res magnam omnibus Ecclesijs solicitudinem inijceret, cum perpetuò ambigerent, num hoc, vel illo anno bissextili dies intercalaris omittendus esset, cogerenturque ea de re Astronomorum sententias explorare quotannis, quod absurdum esset omnino, & ad hoc vsque tempus inauditum.

Confusio inter Christianos, si æquatio æquinoctij ad motũ verũ institueretur.

SIMVL illud constat, nullam æquationem anni Solaris, quæ præcipiat certis, statisque semper temporibus diem intercalarem esse omit-

omittendum, (qualis est nostra, statuens, vt quadringentesimo quoque anno tres dies intercalares eximantur) omni ex parte quadrare posse vero motui Solis, ita vt Æquinoctium perpetuo ad diem 21. Martij retineat, atque conseruet: propterea quod secundum verum motum modo plures anni requiruntur, modo pauciores, quibus Æquinoctium per vnum diem in Calendario versus initium mensis progrediatur.

Aequinoctium secundum æquationem noui Calendarij non longè à die 21 Martij recedere, ideoque meritò eam esse institutam ad annum Alphõsinũ, qui medius est.

CONSTAT præterea, Æquinoctium vernum in tota proxime futura periodo, quæ ab anno 1653. incipiet, a sua sede non multo longius, quàm spatio vnius diei in vtramuis partem declinare, etiamsi æquatio intercalationis noui Calendarij adhibeatur, vt rectè Alphonsini anni magnitudo, quæ media quodammodo est inter maximam ac minimam, assumpta sit, ex qua intercalationis formula præscribatur; quandoquidem ea formula & æquabilis est, & vniformis, atque ad vulgi captum accommodatissima, & quæ Æquinoctium circa diem 21. Martij, in quo eius sedes constituta est, ita detineat, vt ab eo non procul recedere possit, sed modo eum antecedat, modo subsequatur, modo denique in ipsum diem 21. incidat.

Differentiã inter verum ac mediũ æquinoctium nõ attingere diem integrum.

POSTREMO colligitur ex his, quæ diximus, in tota una periodo anomaliæ Æquinoctiorum discrimen inter verum mediumque Æquinoctium ad duos integros dies nunquam excrescere, immo neque ad sesquidiem: quod tamen per calumniam Mæstlinus totum quatriduum posse conficere affirmat. Qua in re cum doctrina Copernici, quam ipse tantopere iactat, manifestissime pugnat. Hoc autem ita quoque planum fiet. Æquinoctium verum, ac medium simul eodem temporis momento fiunt, quoties æquatio præcessionis nulla est, quod quidem fit, anomalia præcessionis obtinente principium, vel medium, vel finem sui ambitus, ac reuolutionis: Plurimum verò alterum ab altero distat, cum eadem æquatio maxima est, quod quidem fit, quoties anomalia versatur in principio secundi quadrantis, & quarti suæ reuolutionis.

Aequinoctiũ verum ac medium quãdo simul fiãt, & quando maxime inter se distẽt.

Aequinoctiũ medium quãdo antecedit, aut sequatur verum.

PORRO quando duo hæc Æquinoctia inter se differunt, medium antecedit, & verum sequitur, hoc est, Æquinoctium medium contingit ante verum, quando æquatio præcessionis Æquinoctiorum mediæ præcessioni adimitur, vt vera præcessio colligatur; quod quidem fit, quotiescunque duplicata anomalia semicirculo minor est, id est, quando anomalia Æquinoctiorum nondum secundum quadrantem totius periodi confecerit. Medium verò Æquinoctium sequitur, & verum præcedit, hoc est, Æquinoctium verum ante medium accidit, quando æquatio præcessionis Æquinoctiorum mediæ præcessioni adijcitur, vt vera præcessio componatur; quod quidem vsu venit, quandocunque anomalia duplicata maior est semicirculo, videlicet quando anomalia Æquinoctorum iam transierit secundum quadrantem totius periodi.

TANTO autẽ tẽpore vnum æquinoctiũ alterum præcedit, aut sequitur,

tur, quantũ ſatis eſt, vt Sol motu ſuo vero arcum æquationis præceſſionis Æquinoctiorum percurrat. Quoniam verò maxima Æquinoctiorum æquatio nunquam excedit Gr. 1. Min. 11. Sec. 22. Ter. 30. & motus Solis diurnus nullo tempore minor eſt, quàm Gr. 0. Min. 56. Sec. 46. efficitur, vt tempus inter verum, ac medium Æquinoctium nunquam excedat diem 1. & hor. 6. aut paulo amplius, etiam tum, cum motus Solis tardiſſimus eſt, & Æquinoctiorum æquatio maxima: vt vehementer mirer, quid in mentem venerit Mæſtlino, cum veluti ſomnians dixit, differentiam inter vtrumque Æquinoctium ad totum quatriduum poſſe excreſcere, mediumque Æquinoctium hoc ſeculo contingere die 23. Martij, cum tamen ab anno CHRISTI Domini 1653. vſque ad annum 3368. vna tota reuolutione anomaliæ diem 21. nunquam tranſgrediatur, vt ex ſuperiori calculo manifeſtum eſt.

Quantum ſit maxima diſcrimen inter uerum ac medium æquinoctium.

SED videor mihi videre cauſam erroris Tubingenſis iſtius Mathematici. Ratiocinatus eſt de medio, ac vero Æquinoctio, ſicut de media, ac vera coniunctione, ſeu oppoſitione Luminarium ſolemus. Putauit enim tum demum Æquinoctium fieri medium, quando linea medij motus Solis cum puncto medij Æquinoctij coniungitur; quemadmodum media coniunctio, oppoſitiove Solis ac Lunæ accidit, quando lineæ mediorum motuum Solis & Lunæ coniunguntur, vel opponuntur. Ex quo fit, vt ſi punctum Æquinoctij medij exiſtat tunc inter punctum veri Æquinoctij, & corpus Solare, Æquinoctium verum a medio abſit maiori interuallo, quàm proſthaphæreſis, ſiue æquatio præceſſionis Æquinoctiorum poſtulat; quanquam neque ſic ad totum quatriduum peruenire poſſit hæc diſtantia, cum æquatio Solis nunquã duos gradus contineat.

Quid deceperit Mæſtlinũ, ut putauerit, æquinoctium medium à uero abeſſe poſſe totum quatriduum.

SED hallucinatus eſt iſte Lynceus Mathematicus. Alia enim ratio eſt Æquinoctij medij, & alia coniunctionis, uel oppoſitionis Luminarium mediæ. Æquinoctium ſiquidem medium fit, cum primùm Sol punctum medij Æquinoctij attigerit, vt Aſtronomi docent. Eraſmus enim Reinholdus Aſtronomus peritiſſimus in tabulis Prutenicis, Præcepto 22. ita ſcribit. *Non dubium eſt, Solem conficere vernum Aequinoctium, cum tanto interuallo adhuc præcedit primam ſtellam Arietis, quantum interiectum eſt inter ipſam vernam ſectionem vtriusque circulorum, Aequinoctialis, atque obliqui, & eandem ſtellam.* Intelligendum autem hoc eſſe tam de verna ſectione media, quàm de vera, colligitur ex 10. Præcepto, vbi differentiam inter medium, & apparens Æquinoctium appellat Proſthaphæreſim, ſeu æquationem Æquinoctiorum, quæ maxima ſcrupulorum eſt 71. primorum, & ſecundorum 22. cum ſemiſſe vnius ſecundi.

Aequinoctiũ medium quando fiat.

MVLTO clarius idem docet Ioſephus Moletius celebris Aſtronomus in tabulis Gregorianis, Canone 13. cum ſic ait. *Fit Aequinoctium apparens, quando Sol ingreditur punctum ſectionis Eclipticæ, & Aequatoris apparentis: Medium vero, quando Sol intrat punctum ſectionis Aequatoris medij, & Eclipticæ. Et ideo Aequinoctium verum fit, quando Sol*

do Sol antecedit primam Arietis stellam tanto spatio, quanta est vera præcessio Aequinoctiorum ad datum tempus: Medium autem, quando Sol antecedit tanto interuallo primam Arietis stellam, quantus est arcus mediæ præcessionis. Differentia inter hæc duo Aequinoctia, est tempus respondens prosthaphæresi Aequinoctiorum.

NON igitur medium Aequinoctium fit, quando linea medij motus Solis punctum medij Aequinoctij occupat, vt perperam vult Mæstlinus, sed quando Sol ipse punctum illud possidet, vt nos tradidimus. Nam si medium fieret Aequinoctium, quando Sol medio suo motu sectionem vernam mediam obtinet, non semper simul fierent verum ac medium Aequinoctium, quando prosthaphæresis Aequinoctiorum nulla est; quòd rarò admodum tunc verus Solis motus a medio non differat. Hoc autem cum omnibus Astronomis pugnat, quippe qui omnes doceant, medium Aequinoctium vno cum vero contingere, quando prosthaphæresis præcessionis Aequinoctiorum nulla est.

Quare Mæstlinus putauerit, æquinoctiú verú prolapsurum ad diem 27. Martij.

VERVM proferamus calculum ad annos aliquot vlteriores, vt appareat, quàm temerarius, atque inconsideratus in hoc quoque Mæstlinus fuerit, cum asseruit, Aequinoctium prolapsurum ante annum Domini 15000. ad diem 27. Martij, si ratio æquandi anni Solaris in nouo Calendario præscripta seruetur. Quod quidem non ex calculo aliquo asseruit, sed ex falsa opinione, qua ęquinoctiũ medium die 23. Martij accidere existimauit, verumque Aequinoctium a medio distare posse toto quatriduo. Hinc enim, & non aliũde colligitur, verum Aequinoctium prolapsurum aliquando ad diem 27. Martij, & progressurum ad diem 19. vsque. Hoc autem falsum esse, calculus subiectorum annorum euidenter demonstrat.

Aequi-

Æquinoctium ergo vernum fiet		
Anni Domini	Dies Martij	Tempus ante vel post meridiem, aut med. noct.
4709.	21.	*post med. noc.*
5084.	21.	*ante med. noc.*
5209.	23.	*circa med. noc.*
6004.	23.	*sub occ. Solis.*
10020.	23.	*post med. noc.*
15002.	21.	*post med. noc.*
15004.	20.	*circa med. noc.*
15102.	21.	*post med. noc.*
15202.	21.	*post med. noc.*
15604.	22.	*post med. noc.*
15804.	23.	*circa med. noc.*
20004.	20.	*post mer.*
20005.	20.	*post med. noc.*

VBI est, obsecro, in his 13. annis vsque ad 20005. annum Æquinoctium die 27. Martij? Ego certe reperio, id vltra biduum, aut triduum, & paulo amplius a die 21. non abesse, etiamsi verum Æquinoctium ex tabulis Prutenicis, adhibita semper formula æquationis Calendarij Gregoriani, supputetur. Sed videlicet Mæstlinus, homo simplex, neminem nostrum fore existimauit, qui ad eius vaticinationem de prolapsione Æquinoctij ad 27. diem excutiendam, in futura secula numerando, progrederetur: quod idem nobis antea de festo Paschæ anni 1582. ex superioribus seculis obiecit.

QVOD si post tantum annorum interuallum (si mundus tam diu duraturus est, ne fortè aduersarius temerè clamet, quod non semel facit, & quidem importunissime, nos diem nouissimum non credere, perinde ac is, qui calculum ad aliquot annos futuros extendit, pro certo afferat, Calẽdariũ nouũ esse pfectũ, ẽtsi tabulæ Prutenicæ veris motib. adhuc cõsẽtiẽt post annos 20000.

to afferat, mundum totos eos annos duraturum) constaret, tabulas Prutenicas adhuc congruere motibus cælestibus, quis non videt, si in Ecclesiastico computo regulare quid, atque æquabile ad festa mobilia ex motibus cælorum cognoscenda est proponendum rudi populo, (quod omnino esse necessarium, abunde Cap. iiij. & alijs in locis a nobis ostensum est) aptissimam esse nostram intercalandi rationem, quæ ad anni magnitudinem mediam accommodata per 400. annos progreditur? Hac enim intercalationis formula adhibita, Æquinoctium suapte sponte ad diem 21. Martij redit, licet propter anni Solaris inæqualem magnitudinem, siue Æquinoctiorum præcessionem inæqualem, soleat interdum a die 21. aliquantum vltro citroque euagari: ut iure optimo æquatio hæc nostra Æquinoctium circa diem 21. Martij conseruare dici possit.

Cur æquinoctiū per æquationem noui Calendarij frequentius post diem 21. Martij contingat in cælo, quàm ante.

NON est tamen prætereundum hoc loco, Æquinoctium, si æquatio ad Alphonsinum annum, siue medium instituta adhibeatur, frequentius consequi diem 21. mensis Martij, quàm anteuertere, maiorique interuallo ab eodem die 21. versus mensis finem recedere, quàm versus principium mensis. Quoniam enim, vt dictum est, minimus annus requirit annos 84. ad Æquinoctij anticipationem per vnum diem, Alphonsinus autem, siue medius postulat annus 134. & maximus annos 329. fit, vt maior sit velocitas, qua æquationē maximo anno debitam præuenimus, quàm tarditas, qua æquationem minimo anno respondentem prorogamus. Quare, cum annus ferè est maximus, deuoluetur quidem Æquinoctium ad posteriores dies mēsis, quòd plures dies intercalares per nostram æquationem medij anni omittantur, quàm res exigit; & quando annus fermè minimus est, Æquinoctium ad priores dies mensis regredietur, non tanta tamen celeritate, quanta ad finem mensis est prolapsum, propterea quòd non tot dies intercalares per æquationem nostram anni Alphonsini retenti sunt, qui propter annum minimum debuissent omitti, quot prius omissi sunt, quos maximus annus retinendos esse præscribebat.

Aequationē quācunque, præter eam, quæ ad medium annum instituitur, deturbare æquinoctiū è propria sede longius, quàm oportet.

SED vt euidentius adhuc appareat, necessario assumptum esse annum medium, ut æquatio stata ac determinata præscriberetur, non autem annum minimum, maximumve, ut Cap. v. tradidimus, supputauimus Æquinoctium anni 5084. adhibita æquatione tum spatio quouis annorum 84. quos minimus annus requirit ad anticipationem Aequinoctij per unum diem, tum spacio quolibet annorum 329. quos maximum annum postulare diximus, ut Aequinoctium anticipet vnum diem. Itaque si prior æquatio usurpetur, ablati erunt anno 5084. (decem illis, qui anno correctionis exempti sunt, annumeratis) dies omnino 51. incidetque Aequinoctium in 7. fermè diem Aprilis, diebus scilicet 17. post diem 21. Martij. Si autem posterior æquatio adhibeatur, ablati erunt omnino dies duntaxat 21. Aequinoctium vero cadet in diem ferè 7. Martij, nimirum 14. diebus propemodum ante diem 21. Martij. At nostra æquatione adhibita, omissi ad eum an-

num

num usque, erunt dies 36. & Aequinoctium die 21. Martij ante mediam noctem ferè continget, ut ex proximo calculo superiorum 13. annorum manifestum est. Vides igitur, Aequinoctium ex minimi anni æquatione a die 21. Martij uersus posteriores menses nimis magno interuallo recedere, ex æquatione uero anni maximi nimis longè uersus initium mensis ab eodem die 21. relabi: quod tamen æquatio medij anni circa eundem diem 21. conseruat, atque tuetur. Eodem pacto calculus indicabit, æquationem ad quemcunque annum institutam, præterquam ad medium, Aequinoctium è propria sede, quam ei die 21. Martij fiximus, longius, quàm oportet, deturbare. Patet hoc ex anni magnitudine Dierum 365. Hor. 5. Min. 53. Sec. 2. Ter. 37. quæ annos fermè 207. ad anticipationem unius diei postulat, ac proinde apta esse uideri possit, ut ad eam æquatio præscriberetur, cum anni 207. medium pene locum obtineant inter annos 84. & 329. quos minimum, ac maximum annum requirere diximus, ut Aequinoctium anticipet unum diem in Calendario. Videamus ergo, an hæc æquatio tam bene Aequinoctium ad diem 21. conseruet, quàm nostra. Igitur calculus docet, anno 2940. quo per hanc æquationem exempti erunt dies 18. in uniuersum, Aequinoctium fieri die 18. Martij sub ortum Solis, nimirum 3. diebus & eò amplius, ante diem 21. Martij: Anno uero 10020. quo, eadem æquatione adhibita, ablati erunt omnino dies 51. Æquinoctium contingere die 1. Martij sub ortum etiam Solis, diebus scilicet 20. & eo amplius, ante diem 21. Martij. Conferamus iam hæc Aequinoctia cum Aequinoctijs eorundem annorum ex nostra æquatione, comperiemusque eam (etsi anni 134. quibus secundum eam unum diem anticipat Aequinoctium, non obtineant medium locum inter annos 84. & 329. quos minimus, & maximus annus ad unius diei anticipationem exigunt) tanto interuallo Aequinoctium ex sede propria non detrudere; cum anno 2940. Aequinoctium exibeat die 19. Martij post med. noc. Anno uero 10020. idem reijciat in diem 23. Martij post med. noc. Ex quo efficitur, nostram æquationem a nemine iure reprehendi posse, cum nulla aptior afferri possit; nisi quis inæquabilem, atque irregularem, pro uaria anni magnitudine, uarijs temporibus dicat adhibendam esse: quod iam dudum ab usu & consuetudine Ecclesiæ exclusimus.

Aequationē ad medium annum institutam iure non posse reprehendi.

ARGVMENTA MAESTLINI ADVERSVS rationem Solaris anni æquandi, in quadringentis quibusque annis adhibendam, eorumque solutiones.

CAP. VII.

TAMETSI ex ijs, quæ superioribus duobus Capitibus scripsimus, facili negotio refutari possunt omnia, quæ aduersus Gregorianam anni correctionem (quod ad Aequinoctij restitutionem ad diem 21. Martij, eiusque in eodem conseruationem attinet) afferri possunt: vt tamen veritas magis appareat, dissoluemus hoc Capite omnia argumenta nostri aduersarij, quæ ad eneruandum funditus nouum Calendarium plurima confinxit, eaque omnia simul suum in librum congessit. Ac primum dissimulandum non est, eum in hac re ualde malitiose facere, quod in quibusdam annis Aequinoctium, quod tabulæ Prutenicæ die 22. Martij post meridiem exhibēt, diei sequenti ante meridiem ascribat: & cōtra quod eædem tabulæ statuunt accidere 21. Martij, ante meridiem, conijciat in diem antecedētē post meridiē, ut hac ratione Astronomię ignaris uel falso persuadeat, Aequinoctium plus æquo ex nostra æquatione, a 21. Martij recedere. Nec minus veteratorem se præbet, dum, ut Aequinoctium ostendat non in 21. diem Martij, sed in 20. cadere, calculum annis bissextilibus accommodat, in quibus necessario, propter diem intercalarem additum, Aequinoctium citius contingit, quàm in communibus annis. Id quod apparet in annis 1584. 1596. ut alios prætercam, in quorum priore Aequinoctium asserit cadere in diem 20. Martij, & horam 10. post meridiem, in posteriore uerò in horam 9. post meridiem eiusdem diei 20. Hoc autem nostræ æquationi non repugnat. Cum enim hi anni sint bissextiles, mirum non est, Aequinoctium in ijs fieri die 20. non autem 21. Quinimo (quando ita urget) recte dicere possumus, more Ecclesiastico, Aequinoctium utrumque diei 21. tribuendum esse, cum in nocte diem 21. antecedente, hoc est, post occasum Solis diei 20. fiat. Sed his prætermissis, ex quibus tamen conijci licet, quàm solida sint eius argumenta, quæ tam ueteratoria ratione nituntur, ad rem ipsam ueniamus.

Malitia Mæstlini & fraus in æquinoctio noui Calendarij oppugnando.

PRIMVM igitur Mæstlinus anxio ac solicito animo apud se exquirit, utras tandem tabulas Astronomicas Gregoriana hæc Calendarij emendatio sequatur, Alphonsinasne, an Prutenicas. Et postquam nonnullis coniecturis concludit, Prutenicas adhibitas esse, uociferatur, & clamitat, prima noui Calendarij fundamenta uacillare, propterea

1. argument. Mæstlini, ex inconstantia tabularū Astronomicarū.

pterea quod nullarum, ut ait, tabularum ad hanc usque diem editarum calculus cum cælo exactè congruit; quippe quæ incertæ sint, & strenuum aliquem restitutorem desiderent: atque hanc communem esse omnium Mathematicorum querelam affirmat, ex quo colligit Calendarium nouum nulla ratione esse perfectum, aut perpetuum, ac proinde neque omnibus seculis sine ulla mutatione duraturum, cum eius fundamentum minime firmum sit.

DEINDE (libet enim omnia huius præstigiatoris argumenta simul exponere, ut eius præstigiæ vniuersæ pariter euanescant) Aequationem nostram funditus euertere conatur exemplis uarijs tum ad annos præsentes, tum ad futuros, ac præteritos pertinentibus. Nam de annis præsentibus ita scribit. 2. argumētū Mæstlini, ex æquinoctijs annorū præsentium.

Sed quid multis? Quid iactat Calendarij auctor, Pontifex, & eorum asseclæ, huius Calendarij perfectionem? cum tamen præsentium, quibus iam viuimus, annorum experientia eam falsitatis coarguat? Nec enim omissio 10. dierum reduxit æquinoctium plenarie in 21. Martij. Nam hoc nostro tempore ipsum incidit omni intercalari anno, non in 21. sed in 20. Martij. Vt anno 1584. erat illud in 20. Martij hora 10. noctis. Anno 1596. idem erit hora 9. noctis eiusdem diei. Anno 1612. hora 8. & 1624. hora 7. pomerid. eiusdem 20. diei Martij, & sic consequenter. Quin etiam post annum 1640. ascendet æquinoctium etiam in ijs annis, qui primi sunt post intercalares, in eundem diē 20. Martij. Itaque ab eo anno venient omnium bissextilium, & omnium proxime post eos sequentium annorum æquinoctia in diem 20. Martij, vsque ad annum 1700. Et quanquam omissione diei intercalaris anni 1700. aliquid horum restituetur, restitutio tamen ista est tantum uersuræ solutio. Nam æquinoctia annorum bissextilium, & primorum post eos, reducentur quidem, expunctione diei intercalaris anni 1700. in 21. Martij, sed hoc ipso modo trasponentur æquinoctia annorum secundorū, & tertiorum post bissextiles in 22. Martij. Et hæc permutatio, atque vicissitudo non tolli poterit, donec tandem non ita post multos annos, æquinoctia omnium tam bissextilium, quam trium sequentium annorum diem 21. Martij omnino deserant. Ecce tantum abest, vt huic difficultati possit hoc nouo Calendario vlla medicina parari, etiamsi cuncti omnem suam eruditionem in vnum aceruum congerant.

Atque hoc quidem modo ostendere conatur Mæstlinus, Calendarij correctionem in annos præsentes non conuenire.

QVOD autem æquatio nostra futuris annis nequaquam respondeat, hoc modo concludere se putat. *Anno 1600. incidit æquinoctium in diem 10. Martij, hor. 8. cum dimidia p. m. Anno 1900. in 9. Martij, hor. 8. cum dimidia p.m. secundum numeros dierum veteris Calendarij. Vera ergo anticipatio est tantummodo vnius diei. Sed nouum Calendarium his 300. annis præterit totum triduum, nimirum dies intercalares annorum 1700. 1800. 1900. Quare secundum eius numeros incidet hoc æquinoctium (demptis etiam 10. reliquis diebus) anno 1600. in diem 20. Martij; At anno 1900, in 22. Martij.* 3. argumētū Mæstlini ex æquinoctijs annorū futurorum.

Præ-

Præterea in annis post 1900. sequentibus, hæc ipsa diuersitas maiora habet incremen ta: vt anno 1905. qui primus est post aliquem annum bissextilem, incidit æquinoctium in 23. Martij, horam 2. matutinam. Anno 1906. qui secundus est itidem post aliquem intercalarium annorum, fiet æquinoctium die 23. hora 8. ante meridiana. Et anno 1907. tertio post bissextilem, erit æquinoctium die 23. Martij, hora 2. pomerid. Videtis ergo vos, qui tantis laudibus Calendarium hoc supra astra attollitis, & sedem fixam in eo pro æquinoctio celebratis, quod æquinoctium hoc vobis nimis sit lubricum, quàm vt in 21. Martij detineri possit.

DEINDE post vnam ferè ac dimidiatam paginam hunc in modum argumentum hoc secundum claudit: *Vos Mathematici ergo, Calendarij noui defensores, adhucne cum Pontifice dicitis, quòd æquinoctij dies sit fixa? sunt ne dies 19. & 23. Martij, ijdem cum 21. die?*

4. argumentum Mæstlini ex æquinoctijs annorũ præteritorum.

EMENDATIONEM denique Calendarij neque cum præteritis annis concordare, his uerbis nititur persuadere. *Calculus Astronomicus (cuius pars est Calendarij computus, proprium habet hoc, vt extendi possit tam ad præcedentia, quàm sequentia tempora numerata ab Epocha suæ fundationis. Hanc ob causam ex calculo motuum cælestium extructo ex obseruationibus, his 2000. duntaxat annis nuper elapsis, computamus motus siderum retrò, vsque ad primam rerum creationem, non aliter, quàm si motuum calculus iam tunc fuisset sic constructus.* Et mox subiungit: *Ita pari modo huius Calendarij vsus poterit tam præteritis, quàm venturis annis accommodari. Nam hoc intentum eius est, nec aliud esse licet, quàm vt, sicut nunc præstat, quod præstandum est, ita iam olim idem ipsum præstiturum fuisset, si modo citius vsurpari cœpisset. Sed quo modo se habeat, docet vel hoc vnum exemplum. Anno 1200. erat æquinoctium vernum verum die 12. Martij, hora 6. p. m. sed qui in veteri Calendario erat dies 12. is in nouo fuisset tum 19. dies. Nam dierum 10. omissorum anno 1582. tres posteriores cedunt annis illis 400. inter annum 1200. & 1600. Quare dies æquinoctij illic fuit nequaquam dies 21. sed 19. Martij.*

5. Argumentum Mæstlini aduersus exemptionẽ 10. dierũ falsũ.

PERGIT deinde aduersarius noster, & decem dierum exemptionem ex anno 1582. non congruere temporibus Concilij Nicæni, confirmare contendit his verbis. *In specie autem hic singulariter notanda est crassa, & ridicula, ne dicam pudenda, noui Calendarij exorbitatio. Correctionis fundamentum, & origo est Concilij Nicæni auctoritas, vel decretum. Quis hic non dicet, quod noui Calendarij calculus maximopere cum illius Concilij tempore congruere debeat? Nam si vlla eius est perfectio, eam certe talem esse oportet, vt si Concilij eius Patribus cognita, & ab ijsdem recepta fuisset, ipsa ab eo tempore statim incipiendo illos 10. dies paulatim locis, & temporibus competentibus abstulisset. Quod si factum fuisset, nunc non tantum ea 10. dierum elisione toto hoc tempore in vnum aceruum collectorum non opus esset, sed Calendarium ipsum per se, sine vlteriore correctione, hæc omnia, sicut iam exhibentur, sua sponte obtulisset. Atque hoc modo vnus & idem status, is scilicet, qui tempore Nicæ-*

ni

ni Concilij fuit, continua serie inuariatus permansisset. Sed ecce quæ sit eius constantia. Abiecti sunt 10. dies simul, propterea quòd ij temporibus congruentibus, inde à Concilio Nicæno non singulatim ablati sunt. At quæ sunt illa loca, & tempora, quibus hæc elisio neglecta est? Oportet certe omissionem hanc decem vicibus non fuisse obseruatam; quandoquidem in 10. dies excreuit. Oportet etiam eadem loca in nouo Calendario exactissime notari posse. Verùm si calculus iste nouus (attendite vos Mathematici) ad dictum annum retro eadem proportione retrahatur, qua in futuros annos continuandus traditur, monstrantur nequaquam 10. sed tantummodo 9. dies, qui hactenus elidendi fuissent, videlicet, dies intercalares annorum 1500. 1400. 1300. 1100. 1000. 900. 700. 600. 500. Reliqui enim centenarij, scilicet 1200. 800. 400. bissextiles manent. Videtis quod plane nullus supersit locus pro exterminando die 10. Ergo oportet, æquinoctium illic non in 21. sed 20. Martij fuisse: Cui tamen & experientia, & vestrum toties repetitum testimonium reclamat. Ecce quæ sit vestri operis perfectio, quàm elegans eius cum experientia, & obseruationibus concordia.

HÆC sunt præcipua argumenta, quibus Mæstlinus nouus de cælo lapsus Mathematicus, qui Mathematicos omnes, quotquot sunt, fuerunt, ac futuri sunt, præ se contemnit, ac pro nihilo habet, æquinoctium noui Calendarij tum quod ad 21. Martij restitutum recte non sit, tum quod in eadem die constanter hærere non possit, se omnino putat expugnasse: Ad quæ, quoniam æquinoctium noui Calendarij ex multis capitibus petunt, sigillatim respondebimus, & nonnullas alias ipsius cauillationes aduersus idem æquinoctium, quibus examen suum uarijs in locis respersit, refellemus.

PRINCIPIO igitur peccant omnia hæc eius argumenta multis modis, nullumque prorsus robur aduersus nouum Calendarium habent. Nam in ijs verus semper motus assumitur, ac verum æquinoctium; cum tamen abunde satis supra ostensum sit, in correctionis Calendarij negotio considerandos tantummodo esse motus medios, atque æquales: immo verò, neglectis etiam mediis motibus, adhibendum esse potius regulare quid, & æquabile, quod instar cycli cuiusdam ad vulgi captum sit accommodatum, si modo non longe absit a vero. Id quod aduersarius quoque ipse veritate coactus fatetur, cum post examinationem æquinoctij aliquot annorum ex ueris motibus, ita scribit. *(Mæstlini argumenta peccare, q verum æquinoctiũ assumãt.)*

QVOD si quis miretur, quare de his subtilitatibus Astronomicis in anno Politico, vel Ecclesiastico disputem, is nouerit, quod ego, & mecum omnes sani, atque prudentes Mathematici vltro confiteamur, hasce subtilitates Astronomicas in rei veritate nihil conducere ad annum Politicum: unde neminem Politicorum, & plebeiorum hisce grauandum statuimus. Sicut nec Iulius Cæsar, prudentissimus Imperator, in anni restitutione subtilitatibus vllis turbas mouere voluit. Nec Patres Concilij Nicæni, qui huic nouo Calendario (attamen præter suum intentum; sicut in Dialexi *(Mæstlini testimonium, in anno ecclesiastico non esse obseruãdas Astronomorum subtilitates)*

lexi mea Cap. vi. demonstratur) occasionem subministrant, quicquam de his subtilitatibus monuerunt. Immo nos ipsi nouimus, quod quotiescunque Ecclesia ad huiusmodi subtilitates delapsa est, quales olim inter Ecclesiam Romanam, & Alexandrinam de termino Paschatis erant, antequam per Dionysium Abbatem Romanum, circa annum CHRISTI 532. Cyclus decennouennalis restitueretur, ipsa horribiliter cum maxima offensione infirmorum fuerit perturbata. Contra autem nemini incognitum est, quod interim ab anno 532. ad hoc nouum Calendarium vsque, propter sublatas has subtilitates, vniformitas, & nunquam satis laudata concordia in toto orbe Christiano (quod ad præsentem Calendarij vsum, vnà cum Paschatis celebratione attinet) fuerit seruata. Nôn ergo gratum mihi est, de his subtilitatibus vllam hic quæstionem mouere, sed mallem eas Scholæ Astronomicæ relinquere. Sed Calendarij auctor in Canonibus suis, & Pontifex in Bulla, atque alij eorum coadiutores, quos Pontifex magno numero in vrbem (ipso teste in Bulla) conuocauit, circa has subtilitates versantur, & earum gratia de nouo hoc Calendario suo iactitare non erubescunt: quod ipsum tam perfectum sit, ne VLLI VNQVAM MVTATIONI sit obnoxium futurum: quod profecto de subtilitatibus Astronomicis constanti ratione a se obseruatis, intelligunt. Si enim in eis quicquam desideretur, certum est, quod tam præclara perpetuæ perfectionis, omnibus seculis duraturæ laus nequaquam possit huic ipsorum Calendario competere. Vnde GREGORIVS XIII. Papa non veretur canonum illorum subtilitatibus totum orbem Christianum sub metu indignationis ipsius DEI OMNIPOTENTIS, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, subijcere, non aliter quàm si magna pars æternæ salutis in his subtilitatibus esset reposita. Idcirco hæ ipsæ subtilitates mihi hic examinandæ sunt, vt demonstretur, quàm ineptum sit, quàm etiam impossibile, velle annum Politicum huiusmodi subtilitatibus vincire; quia non correctio, sed confusio Calendarij inde subsequi necesse habet. Vnde manifestum euadit, quàm infeliciter hoc ipsum in nouo Calendario fuerit tentatum.

HIS verbis multa verè, (ne videamur improbare etiam, si quid aliquando dixerit boni) multa ad Calendarij noui vsum valde accommodate est locutus; multa item falsò, per calumniam, vt eius mos est, pronunciauit. Verissime quidem dixit, in anno Politico, & Ecclesiastico Astronomicas subtilitates non esse consectandas, neminemque Politicorum, & Plebeiorum hisce grauandum esse: quod & nos vltro fatemur. In toto enim Calendario, postpositis veris motibus, medios duntaxat, seu potius Cyclos Politicis, & Plebeijs cognitu facillimos perpetuò adhibuimus. Liquet hoc & ex anni Solaris æquandi ratione, cum ea ad anni medij magnitudinem sit instituta, & ex Cyclo Epactarum, qui ad Nouilunia, & Plenilunia indicanda Calendario inscriptùs est; quippe qui motum Lunæ, eiusque cum Sole coniunctiones, oppositionesque æquales semper assumat. Vt vel hinc conijci liceat, Mæstlinum temere, & inconsiderate tanto impetu, tantaque ferocia

Quæ in proximo testimonio Mæstlinus uera fiat.

tocia in Calendarium nouum inuehi, cum illud subtilitatibus Astronomicis oppugnet, quas ipse quoque nobiscum in Calendarij negotio censuit esse reijciendas.

Maestlini temeritas in Calendario oppugnando.

VERE quoque affirmauit, neque Iulium Cæsarem in anni restitutione eiusmodi subtilitates adhibuisse, (sicuti neque nos in hac Calendarij restitutione eas secuti sumus) neque Patres Concilij Nicæni de illis quicquam monuisse. Ex quo sequitur temerarium eum esse, & procacem in suo Examine, qui vt ingenij sui subtilitatem ostentet, eam solam ob causam Calendarium improbat, quod subtilitatibus Astronomorum, id est, veris motibus non omni ex parte respondeat.

VERVM denique est, quod ait, ex eo tempore, quo Dionysius Abbas Cyclum decennouenalē aurei numeri restituit, vel (vt uerius dicamus) eum ab Eusebio Cæsariensi Concilij Nicæni temporibus conditum, atque a Theophilo Alexandrino expositum, illustratumque Romano Calendario inscripsit, nulla in eo facta mutatione, nisi quantum supputationis ratio postulabat, propter diuersa Calendariorū initia: ex eo tempore, inquam, propter sublatas verorum motuum subtilitates, concordiam maximam in Paschæ celebratione seruatam esse. Atque vtinam eandem hanc pacem ac concordiā ipse cum cæteris, qui ab Ecclesia Catholica desciuerunt, vnà nobiscum inire, & conseruare in animum inducat, vt nimirum, accurato illo verorum motuum calculo relicto, medios, seu Cyclares (vt ita dicam) motus cum Ecclesia Catholica sequatur: quemadmodum prisci illi Christiani libentissime studio pacis, & vnitatis, Cyclum Ecclesiæ a Dionysio Calendario inscriptum acceperunt, licet sæpenumero ex eo Cyclo aliter, quàm Patres ac Concilia decreuerant, (quod aliter fieri non poterat, ob imperfectam Cycli conditionem, ac naturam) Paschæ solennitas celebrata fuerit; quippe cum hac nostra ætate (vt festos Paschæ dies illegitimos superiorum temporum prætercam) ante Calendarij correctionem, in quolibet spatio decennouennali sexies Pascha, propter solam Æquinoctij anticipationem, per illum Cyclum non recte sit celebratum. Id quod accidit, quotiescunque hi sex aurei numeri. 3. 6. 8. 11. 14. 19. occurrerunt. Omnium enim horum Lunæ XIIII. ex constitutione Patrum Nicæni Concilij Paschales erant in Martio. Nam aureus numerus 6. suam XIIII. reponebat in diem 11. Martij, in quo Æquinoctium fiebat, alij verò quinque aurei numeri suas XIIII. post diē 11. & ante 21. Martij, in quo Ecclesia Æquinoctium collocauerat, constitutas habebant; atque ideo celebrationi Paschæ congruentes erant: quas tamen omnes Ecclesia respuebat, tanquam inutiles; quod ante tempus sui Æquinoctij, hoc est, ante diem 21. Martij, monstrarent Lunas XIIII.

Quoties Pascha non ex Concilij Nicæni sententia celebratū sit, paucis annis ante Calēdarij restitutionem.

SILENTIO prætereo errores, qui in eodem Pascha celebrando, ob aurei numeri a recto cursu declinationem commissi sunt, propterea quod aurei numeri toto quatriduo, eoque amplius Nouilunia monstrabant

ſtrabant ſerius, quàm oportebat. Adeo ut ab anno 1500. ad annum 1582. vſque, quo correctum eſt Calendarium, hoc eſt, in ſpatio 83. annorum, feſti dies Paſchæ 54. fuerint non rite celebrati, & tantùm 19. rite. Et niſi reſtitutum eſſet Calendarium, in reliquis 17. annis vſque ad annum 1600. duodecies Paſcha perperam celebratum eſſet, quinquies duntaxat recte. Ab anno autem 1624. deinceps nullum Paſcha amplius futurum eſſet legitimum, ſed omnia contra ſanctiones Pontificum, & Concilij Nicæni fuiſſent celebranda. Quæ omnia diligentiſſime collecta ſunt a Paulo Middelburgenſi lib. xij. Paulinæ. Vt hinc etiam appareat neceſſitas huius correctionis a GREGORIO XIII. inſtituta, ne videlicet in tam fœdos errores Eccleſia laberetur, concordiamque illam, & conſenſionem fidelium turbaret, aut penitus diſſolueret.

Niſi Calendariũ fuiſſet correctũ, Paſcha poſt annũ 1624. ſemper cõtra decretum Cõcilij Nicæni celebrandum eſſet.

Neceſſitas correctionis Calendarij, aduerſus Mæſtlinum.

CVI igitur dubium eſſe poteſt, quin Mæſtlinus odio potius Romani Pontificis, quàm pacis, & cõcordiæ ſtudio, populo Chriſtiano perſuadere tẽtet, ut nouo Calendario exploſo, antiquũ retineat? Multò.n. maior cõcordia, atq. cõſenſus in Paſcha celebrando ſeruaretur in nouo Calẽdario, quã in veteri, ſi illud Mæſtlinus, ſeditioſus pacificator, alijque hæretici, depoſita inueterata in ſummum Pontificem ira, recipere uellent. Neque.n. ut ex ſequentibus liquido conſtabit, tot ac tam turpes errores in Paſchæ celebratione in nouo Calendario committi poſſunt.

Mæſtlinũ propter odium in Pontificem Romanum perſuadere, vetus Calendarium eſſe retinendum.

EXPOSVI quæ uerè, quanquam non ſyncero animo, dixit Mæſtlinus: nunc, quæ falsò dixerit (quæ ex animo locutus eſt) uideamus. Primùm igitur falſum eſt, quod negat, gratum ſibi eſſe, de ſubtilitatibus Aſtronomorum ullam hic quæſtionem mouere: cum aliud nil agat in toto ſuo examine, niſi ut Calendarium nouum exagitet, hoc ſolo nomine, quod illis ſubtilitatibus non penitus congruat. Deinde, ne magis malitioſus diſſimulator ſui Conſilij, quàm criminator alieni eſſet, falſo inſimulat, Calendarij auctorem, Pontificem, & cæteros Aſtronomos ad emendationem Calendarij a Pontifice conuocatos in his ſubtilitatibus uerſari. Nam ſi huiuſmodi ſubtilitates uoluiſſemus conſectari, neque anni Solaris æquationem ſecundum mediam anni magnitudinem inſtituiſſemus, neque Cyclum Lunarem Calendario inſcripſiſſemus, ſed hæc omnia ex tabulis Aſtronomicis præcepiſſemus obſeruanda.

Quæ in eodẽ proœmio Mæſtlinus teſtimonio falſa ſint.

Mæſtlinũ falsò aſſerere, in Calẽdario nouo obſeruatas eſſe ſubtilitates Aſtronomicas.

FALSVM denique eſt, & a uero longe alienum, atque adeo impudentiſſimum mendacium, GREGORIVM XIII. in Bulla Calendarij totum orbem Chriſtianum, ſub metu indignationis omnipotentis DEI, ſubtilitatibus Aſtronomorum ſubijcere, non aliter, quàm ſi magna pars æternę ſalutis in his ſubtilitatibus eſſet repoſita. Nam in tota illa Bulla nullum inuenias verbum, quo harum ſubtilitatum mentio fiat; ſoloſque eos anathemate ferit Pontifex, qui pacis, & concordiæ perturbatores ſunt, atque ad edictum ſuum contumaces; quorum ſigniferum, ac Ducem ſe Męſtlinus profitetur. Atque in hac pace conſeruanda, magna pars æternæ ſalutis, non in Aſtronomorum ſubti-

Quid Põtifex prætẽdat in excõmunicatione contra eos qui Calendarium nouum nõ recipiunt.

ſubtilitatibus eſt repoſita; quòd ſine obedientia, quæ Pontifici Romano, ut CHRISTI Vicario, & paſtori uniuerſali totius Eccleſiæ, debetur, & quæ ſola pacem tuetur inter fideles, ſalus æterna nulli ſperanda ſit. Sed argumentum hoc, quod Pontifex Romanus iure potuerit ſub excommunicationis pœna imperare, ut nouum Calendarium obſeruetur, doctiſſime tractatum eſt a Ioanne Buſæo in diſputatione Apologetica pro Calendario Gregoriano, aduerſus Iacobum Heerbrandum Mæſtlini in eodem impietatis, ac maledicentiæ morbo ſodalem, ad quam lectorem reijcimus.

QVÆ cum ita ſint, non eſt Mæſtline quod has ipſas ſubtilitates tibi examinandas ſuſcipias, ut demonſtres, quàm ineptum ſit, quàm etiam impoſſibile, uelle annum Politicum huiuſmodi ſubtilitatibus uincire, quia non correctionem, ſed confuſionem Calendarij inde ſubſequi neceſſe eſt. Sponte enim, & libenti animo tibi damus, atque concedimus, fieri non poſſe, ut annus Politicus Aſtronomorum ſubtilitatibus uinciatur, perturbationemque maximam in toto orbe Chriſtiano exorituram, ſi ea ad Calendarium abhibeantur. Hanc namque ob cauſam eas negleximus, medijsque motibus, ſiue Cyclis potius contenti fuimus. Qua in re nemo iure nos, uel te ipſo iudice, ſi tuo iudicio ſtare uelis, reprehendere poteſt. Gratias interim tibi & agimus, & habemus ingentes, quod cauſæ noſtræ tuis hiſce uerbis ita ſtrenue faueris, ut unus ex ijs, qui reſtitutioni Calendarij interfuerunt, fuiſſe uidearis. Sed iam ad argumentorum ſolutiones ueniamus.

Mæſtlinus nolēs Calendario nouo fauet.

QVOD igitur ad primum argumentum Mæſtlini attinet; fateor, in hoc correctionis negotio tabulas Prutenicas, tanquam hac ætate celebriores, ac probabiliores eſſe adhibitas. Hinc enim factum eſt, ut cum doceant, interdum plures annos, quàm 134. requiri, ut Æquinoctium anticipet unum diem in Calendario, interdum uerò pauciores, æquatio anni Solaris ad mediam anni magnitudinem inſtituta ſit, perinde ac ſi ſingulis ſpatijs annorum 134. uno die uerſus principium menſis Æquinoctium progrederetur; ut hac mediocritate nimia illa tarditas, ac uelocitas quodammodo compenſaretur.

Solutio primi argumenti Mæſtlini.

Tabulas Prutenicas ad Calēdariū reſtituendū eſſe adhibitas.

NEQVE uerò huic rei tabularum inconſtantia, aut uarietas officit. Nam, ut Cap. v. diximus, perfectio, ac perpetuitas Calendarij non conſiſtit in eo, quòd Æquinoctium in die 21. Martij ita fixum ſit, atque ſtabilitum, ut ab eo nunquam, etiam noſtra, uel alia quacumque adhibita æquatione, poſſit dimoueri, cum hoc fieri nullo modo poſſit, cum ob tabularum mutabilitatem, quaſcumque tandem ſequi uelimus, tum verò, ſi via quædam media, æquabilis, ſiue regularis, & ad vulgi captum accōmodata deligenda ſit, vt ratio poſtulat, & in Calendario emendato obſeruatum eſt: ſed in eo potius perpetuitas Calendarij exiſtit, ut ſupra dictum eſt, quod in eo Cyclus Epactarum eo artificio ſit diſpoſitus, vt nihil vnquam in eo futuris ſeculis immutandum ſit, ſed intactum prorſus Calendarium ſit permanſurum, etſi

Incōſtantiā tabularū Aſtronomicarum nō obeſſe perfectioni, ac perpetuitati Calēdarij noui.

per intercalationem, aut omissionem diei vnius, aut plurium, ex Decreto summi Pontificis, Æquinoctium ad 21. Martij reuocandum erit, si fortè longius ab eo prolapsum comperiatur, vt ad eum sua sponte, sine hoc remedio, reuerti nequeat. De hac porrò Calendarij perpetuitate vberius libro 2. Cap. 4. agemus; vbi etiam docebimus, qua ratione Nouilunia quoque, ac plenilunia, si opus sit, corrigi possint, nulla prorsus in Cyclo Epactarum, qui Calendario inscriptus est, mutatione facta.

HVC accedit, quod, vt proximo Cap. dictum est, Æquinoctium secundum nostram æquationem, & tabulas Prutenicas, etiam post 20000. annos, ad diem 21. regreditur, licet interim modo ad 23. modo ad 19. diem euagatum sit: quod absurdum non est, cum nulla æquatio anni Solaris æquabilis, ac vniformis æquinoctium possit in ipso die 21. conseruare, ac retinere, vt eodem Cap. ostendimus.

NON ergo opus est, (quod ille ait) vt Calendarij auctor omne hic suum robur intendat, & nos eius defensores coniungamus vires nostras, vt hoc Elogium Pontificis, quo Calendarium reformatum ad omnem anni magnitudinem congruere gloriatur, conciliemus cum nostra hac æquali in 400. annis anticipatione, ne Æquinoctium vernum verum ex manibus nostris elabatur, sicut anguilla. His.n. penè verbis Mæstlinus audacter omnes nos prouocat, & instar militis gloriosi de nobis triūphum se egisse inaniter iactat, non semel nobis exprobrando, nos non posse, quicquid moliamur, Æquinoctium, quod diei 21. Martij magno labore affiximus, detinere. Non, inquam, tanta animi contentione opus est, quia nullo negotio Æquinoctium vel in sua sede hærebit, vel certe ad eam, si quando ab ea discesserit, restituetur, si remedium, de quo dictum est, congruis temporibus, ex auctoritate Romani Pontificis, adhibeatur, quod tamen perquam raro accidet, quod ex his, quæ diximus, facile apparet.

Solutio secundi argumenti Mæstlini.

PERPERAM deinde secundum Mæstlini argumentum probat, Æquinoctium per 10. dierum exemptionē, æquationemque nostram, præsentibus annis non congruere. Anni enim 1584. 1596 1612. 1624. quos exempli causa ponit, omnes sunt bissextiles. Quare mirum non est, Æquinoctium in illis, propter diem intercalarem additum, versus diē 20. Martij a 21. procedere; quanquam iure optimo diei 21. ascribi etiā possit, cum in omnibus illis annis post Solis occasum contingat, nimirum hor. 10. 9. 8 ac 7. post meridiem: quod & supra ad initium huius Capitis asseruimus. Et verò omnibus Astronomis cognitum est, duos minimum dies Æquinoctio tribuendos esse, propter annos communes, ac bissextiles, etiamsi intercalatio quarto quoque anno adhibita exquisitissime anno Solari congrueret. Vt hinc illud quoque perspicue appareat, Mæstlinum in suo examine sycophantam esse, & nodum (sicut est in prouerbio) in scirpo quærere. Rectissime ergo Æquinoctium, quod ad annos præsentes attinet, ad 21. Martij reuocatum est.

Quod

Quod autem post annum 1640. magis semper, ac magis versus anni principium progressurum sit Æquinoctium, (Nam anno 1645. qui non est bissextilis, sed primus post bissextilem, accidet die 20. Martij, Hor. 12. Min. 24. post meridiem: Anno verò 1697. qui primus etiam est post bissextilem, idem cadet in diem 20. Martij, Hor. 9. post meridiem) id mirificè omissionem diei intercalaris anno 1700. faciendam comprobat, vt nimirum hoc modo in annis post bissextilem Æquinoctium ad diem 21. retrahatur.

Restitutionẽ Æquinoctij ad diẽ 21. Martij, per omissionẽ diei intercalaris anno 1700. nõ esse versuræ solutionẽ, ut Mæstlinus calumniatur.

NEQVE verò restitutio hæc (vt Mæstlinus calumniatur) est tantùm versuræ solutio. Nam etsi futuris annis post 1700. ob ipsam hanc diei exemptionem, Æquinoctium annorum, qui secundi sunt, ac tertij post bissextiles, transferetur in diem 22. Martij, & longo post tempore in 23. etiam diem, (quod in tertio quoque argumento obijcit Mæstlinus.) non tamen vitio uerti hoc potest nostræ æquationi, sed inæqualitati anni Solaris. Cum enim, vt supra ostensum est, æquatio anni æquabilis ac regularis debeat esse, vt ab omnibus possit percipi, anni autem magnitudo inæqualis sit, modo maior, modo minor; fit, vt, si adhibeatur æquatio mediæ anni magnitudini congruens, quæ sola æqualis est, (quemadmodum vsus Ecclesiæ postulat) Æquinoctium non possit in die 21. Martij perpetuo conseruari, vt proximo Cap. ostendimus, sed a 21. die modo ad 22. & 23. diem deuoluatur, modo ad diem 20. & 19. transcendat. Deuoluetur autem ad 22. & 23. diem, quando anni magnitudo maxima erit, atque idcirco plures anni, quàm 134. ad anticipationem vnius diei requirentur, vt hoc nostro seculo ferè contingit, accidetque continenter vsque ad annum 2080. propterea quod toto hoc tempore annus uertens maior est Alphonsino, vt ex antecedenti Cap. liquet. Sed inde ad 21. diem regredietur, cum annus vertens minor fiet Alphonsino, quod tunc pauciores annos, quàm 134. ad vnius diei anticipationem Æquinoctium desideret. At verò ex die 21. ad 20. & 19. Martij progredietur Æquinoctium, quando propter minimam anni magnitudinem ad 21. diem regressum erit, & annus adhuc minor reperietur, quàm annus Alphonsinus. Quam primum autem annus maior efficietur, retrocedet Æquinoctium a die 19. & 20. ad 21. Dies ergo 21. Martij Æquinoctio assignatus, medium quodammodo locum tuetur inter diem 23. & 19. ad quos vsque ita excurrit Æquinoctium, ut vltra excurrere uix possit, nec plurimorum quidem spatio seculorum, sed inde ad diem 21. vltrò regrediatur, vt proximo Capite ostensum est. Itaque hæc, Mæstline, aut versura non est, aut si quo modo versura dici potest, non decoctoris ad perdendam, sed prudentis patrisfamilias ad constituendam rem familiarem versura, temporis causa, putanda est.

Æquinoctiũ, ob anni inæqualitatẽ in utráq; parte à die 21. recedere.

Quando æquinoctiũ ex die 21. ad 22. & 23. deuoluatur, & quãdo ad 21. reuertatur. Quando idem ex die 21. ad 20. & 19. recedat, & quando inde ad 21. regrediatur.

Diem 21. Martij æquinoctio assignatũ, mediũ locũ habere inter 23. diem, & 19. ad quos usq; excurrere põt æquinoctium, & unde rursus ad diẽ 21. reuertatur.

Dubitatio.

QVOD si quis obijciat, ex hac Æquinoctij ad diem 23. Martij, & ad 19. excursione effici, vt Pascha possit & in vltimo mẽse, & in secundo cele-

Solutio dubitationis.

celebrari: quod absurdum esse videtur: Respondeo primùm, perraro hoc posse accidere. Etsi enim Æquinoctium ad diem 22. vel 23. deuoluatur, nunquam tamen propterea Pascha in vltimo mense celebrabitur, nisi cum Epacta XXIII. vel XXII. erit in vsu: quod raro continget, cum non in quolibet cyclo decennouennali Epactarum vtraq; Epacta XXIII. & XXII. in vsum veniat, sed ex omnibus 30. Epactarum cyclis, in octo duntaxat. Nam ex reliquis 22. cyclis, Epacta XXIII. reperitur sola in 11. cyclis, & Epacta XXII. in alijs 11. vt postea ex tabula Epactarum expansa patebit. Huc accedit, quod hic error, si quando occurrat, sæpenumero per literam Dominicalem tollitur, ita ut Pascha post æquinoctium celebretur, etsi illæ Epactæ in vsu sint, & suas XIIII. Lunas in mensem duodecimum conijciant. Pari ratione, quamquam Æquinoctium ad diem 20. vel 19. Martij progrediatur, nunquam tamen idcirco Pascha in secundum mensem reijcietur, nisi Epacta XXIIII. vel XXV. currente, quod etiam raro fiet.

Pascha raro in vltimum, vel secundum mensem in nouo Calendario incurret.

Nouũ non esse, vt interdum Pascha in vltimũ, vel in secundum mẽsem incidat.

DEINDE fac vtrumque accidere; nouum tamen id in DEI Ecclesia, & inusitatum non est, cum id ipsum necessario quoque contigerit ipsius Concilij Nicæni temporibus, quando Decretum de recta Paschæ celebratione conditum, vel potius cõfirmatum est, ut supra Cap. V. demonstrauimus. Quin etiam quanquam annus solaris æquatione non egeret, sed Æquinoctium semper diebus 21. & 20. Martij affixum esset, atque vetus Calendarium retineretur, reijceretur tamen Pascha necessario in secundum mensem, quotiescunque, Æquinoctio in 20. Martij incidente, (quod in annis bissextilibus necessario posse fieri, supra ostendimus) Luna XIIII. in 20. Martij caderet. Nec verò quisquam in hoc Ecclesiam Catholicam iure reprehendet, quòd nonnunquam Pascha celebret in primo, vel secundo mense, quando id ratio cycli, vel dies Æquinoctio præfixus ita exigit; cum à iugo legis Mosaicæ sit liberata. Nonne enim ante Calendarij correctionem Pascha frequentissime in secundum mensem, & in tertiam primi mensis hebdomadam fuit reiectum, & tamen nemo propter hoc Ecclesiam ausus est condemnare? Satis est, ut Ecclesia Pascha ex Patrum, ac Conciliorum decretis celebret, seruato certo quodam die Æquinoctij, licet non semper in eo contingat, & adhibito cyclo Lunari ad Lunas XIIII. inquirendas, quamquàm interdum hæ XIIII. a uero motu discrepent.

Pascha necessario celebrari nonnũquam in secũdo mense, pp duos dies, quos æquinoctium postulat, si ne Calendariũ vetus retineatur, sine nouum recipiatur.

Calendariũ correctionẽ desideratũ non fuisse, si æquinoctium ad diem 11. Martij progressum, sponte sua ad 21. regredi cœpisset, nullo adhibito remedio.

EGO quidem cum alijs viris doctissimis permultis in ea semper fui sententia, vt existimarem Æquinoctium ab Ecclesia non debuisse corrigi, quanquam ad diem 11. vsque Martij excurrerit, si inibi cursum inhibuisset, & sponte sua, nulla adhibita æquatione, ad 21. diem regredi cœpisset. Quanto magis ergo nunc contenti esse debemus æquatione hac quadringentesimo quoque anno adhibenda secundum mediam anni magnitudinem omnium facillima, quæ Æquinoctium a sede constituta, hoc est, a die 21. Martij, non longius amoueri patitur, quàm duorum vel trium ad summum dierum interuallo?

IAM

IAM verò si contingat, æquinoctium diem 21. Martij omnino deserere: siue versus finem mensis, siue versus initium progrediendo, ita vt in destinatam sibi sedem non possit remeare, dictum iam sæpius est, qua ratione per intercalationem, vel omissionem aliquot dierum extraordinariam, ex edicto Summi Pontificis, ad diem 21. sit restituendum. Id quod perpetuitati Calendarij non repugnat, vt diximus.

HIC porrò progressus, regressusque æquinoctij locum solum habet in tabulis Prutenicis, præuisusque antea fuit ab ijs, qui Calendarium iussu Summi Pontificis emendarunt, ut ex compendio nouæ rationis restituendi Calendarij ad Principes Christianos misso intelligi potest, in quo tam æqualis, regularisque æquatio ad magnitudinem anni mediam accommodata, quàm inæqualis, irregularisque ex Copernici doctrina descripta est. Retenta autem est prior, tanquam facilior, & ad Ecclesiæ vsum accommodatior, ut dictum est supra. Quod si fortè Prutenicæ tabulæ tam certæ non sint, vt diu durare possint, sed Alphonsinæ motui Solis rectius respondeant, ut plerique Astronomorum affirmant, non erit huic progressui, regressuique Æquinoctij vllus locus, sed per longam seculorum seriem in assignata sibi sede permanebit. Deinde verò iterum ad eam restituendum erit, si quando ab ea discesserit, quemadmodum supra diximus. Vides igitur, Mæstline, quàm facile per intercalationem, vel omissionem intercalationis extraordinariam, huic difficultati de progressu, regressuque Æquinoctij possit hoc nouo Calendario medicina fieri, si opus fuerit, etiamsi non cuncti, vt flagitabas, omnem suam eruditionem in unum aceruum conferant. Vtinam tam facile tuę menti medicina fieri potuisset: profecto iam intelligeres, nostro Calendario nulla opus esse alia medicina.

Recessum æquinoctij a die 21. locum solũ habere in tabulis Prutenicis.

EX his, quæ proxime dicta sunt, facile responderi potest ad tertiũ argumentum, hoc est, ad exempla futurorum annorum, quibus aduersarius probat, Æquinoctium ad 21. Martij ad 22. & 23. usque prolabi. Dicendum enim est, id necessario ita fieri debere, propter anni solaris inæqualem magnitudinem, cui nulla æquatio uniformis, ac regularis omni ex parte respondere potest, ut in antecedenti Cap. ostendimus. Nam cum hoc tempore uersemur ferè in maxima anni magnitudine, quid mirum est, Aquinoctium annis 1800. & 1900. uersus finem mensis deuolui, cum æquatio nostra regularis, & uniformis plures dies intercalares eximat, quam maxima anni magnitudo requirat? Etsi autem hisce annis æquinoctium uerum, propter nostram æquationem, post diem 21. Martij contingat, non est tamen hoc absurdum, cum per se, nullo adhibito remedio, ad eandem postea diem 21. regrediatur, si tabulas Prutenicas sequamur, quæ solæ Æquinoctium insequentibus centesimis annis versus finem mensis deuoluunt. Nam annis 2080. 2296. 2512. 2724. & alijs, Æquinoctium iterum in die 21. uel circa reperietur, ut ex antecedenti Cap. perspicuum est.

Solutio tertij argum. Mæstlini.

Quare æquinoctium in proximis futuris cẽtesimis annis a die 21. uersus finẽ mensis delabatur.

MONENDVS autem hoc loco mihi Lector uidetur, (quod & supra non semel significauimus) aduersarium in omnibus illis annis vsur-

vſurpare Æquinoctium verum ex Prutenicis tabulis, quod ad rem, de qua agimus, non facit; quippe cum nos de Æquinoctio medio ſecundum calculum Alphonſinorum loquamur in noſtra æquatione: quod quidem in medio ferè ſemper progreſſus atque regreſſus Æquinoctij veri, ex Copernici doctrina, a 21. die Martij verſus initium menſis, & verſus finem, reſidere, ſupra oſtenſum eſt. De hoc enim nos loqui, manifeſte conſtat ex æquatione quadringenteſimo quoque anno adhibenda, quæ ſoli anno Alphonſino conuenit, & quæ per multa ſecula Æquinoctium verum Copernianum circa 21. diem ita conſeruabit, vt ab eo non longe poſſit euagari: quod quidem ad vſum Eccleſiæ, vt feſtum Paſchæ eodem tempore celebretur in vniuerſo orbe Chriſtiano, ſatis eſt.

NEQVE hoc quidem ignorauit Mæſtlinus, adeo vt ſi pacato & tranquillo animo de Calendario vellet iudicare, non poſſet non nobiſcum facere, idemque ſentire, & omnibus perſuadere, (niſi eum ab hoc Conſilio odium Romani Pontificis abſtraxiſſet) vt vetere exploſo, nouum Calendarium reciperent. Ita namque non longe a principio Cap. 1. ſcribit. *Aequalis quidem annus tropicus eſt dierum 365. horarum 5. Scrup. 49. Sec. 16. hoc eſt, a quadrante diei, ſiue a ſex horis deficit 10. Minutis, & 44. Secundis ferè. Vnde in annis 134. complet anticipatio vnum ferè diem, & annis 402. ferè totum triduum.* Ecce quomodo Mæſtlinus coactus vi veritatis idem, quod nos, aſſerit, Æquinoctium videlicet, ſecundum mediam anni magnitudinem, quæ æqualis eſt, æqualiter ſemper verſus initium menſis progredi, ita vt ſpatio quolibet 402. annorum eius progreſſio totum triduum complectatur.

Aequinoctiũ ſecundum annum mediũ vnũ itemꝗ̃ anticipare v-nũ diem in 134. annis, teſt: ipſo Mæſtlino.

CÆTERVM ſtimulante improbitate, ad ingenium reuerſus, videns ac volens ruit, cum ſtatim ſubiungit, nos debere, relicto medio hoc anno, verum conſiderare: quod concedendum nulla ratione eſt in rebus Eccleſiaſticis, atque Politicis. Nam & ipſemet ſupra ſtatuit, neminem Politicorum, & Plebeiorum ſubtilitatibus Aſtronomicis grauandum eſſe, & diffuſe ſatis a nobis Cap. 4. oſtenſum eſt, medios potius motus, quàm veros, in mobilium feſtorum celebratione ab Eccleſia eſſe adhibendos.

DEINDE poſt vnam fermè paginam ſic quoque ait. *Sin verò quis obijciat, quod motus cæleſtes eiuſmodi æquationibus ligentur, quibus quicquid alicubi adimatur, id alibi reſtituatur, vnde mutua compenſatione facta, futurum, vt Aequinoctium vernum verum ad 21. Martij redeat. Reſpondeo, etſi æquationes alibi ſint addendæ, quæ alibi minuuntur: eorum tamen reſtitutio non niſi poſt aliquot centenos, vel etiam millenos annos abſoluitur, vt mox dicetur, at interim toto illo tempore Eccleſia ſe peccatis, & quidem abſurdiſſimis (ſic nominantur huiuſmodi errores a Calendarij auctore, Canone 2.) pollueret, quando ipſa perſuaſa à Pontifice Gregorio xiij. falſo crederet, quod Aequinoctium vernum non medium, ſed verum, ſemper in 21. Martij ſedem ſuam fixam teneret. vnde futurum,*

turum, vt Pascha (sicut infra demonstrabitur) etsi iuxta Calendarij præscriptionem obseruetur, non tamen conueniente tempore celebretur. Hic ergo rursus videte vestri Calendarij certitudinem.

HIS rursus verbis clare testatur Mæstlinus, nostram æquationem vniformem, & æquabilem compensare tarditatem, velocitatemque anticipationis Æquinoctij veri secundum annum inæqualem, & irregularem. Vt iam frustra tam atrox bellum aduersus Calendarium suscepisse eum appareat. Nam etiamsi compensatio hæc non fiat, nisi post centenos aliquot, aut etiam millenos annos, tamen tempore intermedio non multum a vero Æquinoctio recedet Ecclesia, vt propterea non dici possit se polluere peccatis absurdissimis, (quibus quidem ipse Mæstlinus se polluit, cum hæc obijcit Ecclesiæ) quod a vero Æquinoctio aliquantulum discedat. Nunquam enim Pontifex GREGORIVS XIII. in Bulla Calendarij populo Christiano persuadere conatus est, verum Æquinoctium secundum Calendarij restitutionem in 21. Martij fixam semper sedem tenere, sed de medio tantùm locutus est, vel potius de Æquinoctio anni medij, & æqualis, quod a vero non longe abesse potest, si æquatio annorum 400. adhibeatur; cum differentia non magna sit, & vltra duos aut tres dies vix excrescat; adeo vt post 20000. annos, & eo amplius, uerũ Æquinoctium adhuc in die 21. Martij, vel circa reperiatur, ex tabulis Prutenicis, si illa æquatio 400. annorum non intermittatur. Et verò si ante correctionem Calendarij Æquinoctium Ecclesiasticum, quod 21. Martij fieri putabatur, a vero distabat 10. diebus, & tamen nemo, nisi impius esset, Ecclesiam propterea in Deum peccasse vnquam dixit: quis tam impudens erit, atque audax, præter vnum Mæstlinum, vt Ecclesiam peccati ream faciat, si post restitutionem Calendarij Æquinoctium Ecclesiasticum a vero interdum distet vno, aut altero ad summum die, præsertim cum per se, nullo alio remedio adhibito, ad suam sedem reuertatur?

Ecclesiã in Deũ non peccare, q eius æquoctium à vero distat interdum uno aut altero die, cũ ultrò ad diem 21. regrediatur. quẽadmodum eaſẽ non peccauit ante correctionẽ, statuendo illud die 21. quod die 11. fiebat.

QVOD verò attinet ad Pascha non congruo tempore celebrandum, si Æquinoctium medium, non verum, sequatur Ecclesia; respondeo, absurdissimum peccatum fore, si quis dedita opera terminos Paschales ita præscriberet, vt Pascha non legitimo tempore, & contra Patrum, Conciliorumque decreta celebraretur, cum eosdem aliter, & quidem aptius posset disponere: at quando ex natura Cyclorum, qui medijs motibus potius debent, quàm veris conuenire, interdum contingit, Pascha non legitimo tempore celebrari, ita vt error hic vitari nequeat, nisi veri motus asciscantur, (quod fieri non oportere, Cap. 4. ostensum est) nullum peccatum censeri debet. Nullus etenim Cyclus tam perfectus, & omnibus numeris absolutus esse potest, vt omnem errorem euitare queat, vt supra diximus, & clarius Cap. 5. lib. 2. exponemus. Vide ergo tu, Mæstline, nostri Calendarij certitudinem, quam videre nolles, quæ quidem tanta est, quantam per Cyclos, quibus necessario alligatur, habere po-

Quando peccatũ sit, Pascha debito tempore non celebrare, & quando non.

K test,

test, neque illam vnquam euertes, etiamsi omnes machinas adhibeas.

SED videamus adhuc vnum locum nostri aduersarij, vbi iterum concedit, medium Æquinoctium, si æquatio 400. annorum adhibeatur, multis seculis posse habere sedem fixam in certo aliquo die. Hic autem locus est ad calcem primi Capitis, vbi ita in Calendarium nouum, homo ridibundus, inuehitur. *Non minus ridiculum est, quòd Calendarij huius auctores, quos Mathematicos esse conuenit, motum, seu anticipationem Aequinoctij veri, non aliter, quàm vt motum medium computant. Sed quid quæso in Astronomia absurdius dici potest? cum omnis Astronomica scientia in eo potissimum consistat, vt doceat, quam inæquales sint motus veri, seu apparentes, & quantum a medijs differant. Quamobrem etsi media Aequinoctia hac triduis intra 400. annos omissione possent forsan multis seculis (non tamen omnibus, sicut patet in mea Dialexi Cap. xi. Animaduersione iiij. secundi defectus Astronomici) habere sedem propemodum fixam in vna certa die: Hoc tamen negotio non de Aequinoctio verno medio, quod incidit non in 21. sed in 23. Martij, agitur. Hoc ergo cum auctores Calendarij non perpenderint, prostituunt se egregie deridendos, quòd in ijs hallucinantur, quæ cuiuis ex Astronomia tyronibus nota esse conuenit. Sicut autem verum Aequinoctium a medio potest toto quatriduo recedere in antecedentia, quemadmodum supra dictum est de anno 1200. Eo enim anno verum prius fuit medio 4. diebus, quantum scilicet 19. dies a 23. distat: quod fieri solet, quoties vtraque prosthaphæresis Aequinoctiorum, & anomaliæ Solis annuæ fuerit maxima, & addenda: Ita quando vtraque futura est maxima, & subtrahenda, (si mundus tamdiu subsisteret: quanquam nouum Calendarium de nouissimo aliquo die nihil nouit, alioqui nō continuaret suos canones ad 40. mille annos post* CHRISTVM *natum) ibi tum idem verum Aequinoctium sequetur post medium itidem quatriduo, & incidet in 27. diem Martij. Vbi hic est 21. Martij? Laudibus vestris, vos Mathematici, videmini Calendarium vestrum nimis alte supra astra eleuasse, adeo vt Aequinoctium eius vertigine correptum, hinc inde nutando, tandem ex sedili suo, quod firmum fixistis ei in 21. Martij, delapsum sit, & in illos alios dies deciderit. Succurrite ergo clienti vestro, ne nimium errando vos omnino deludat, & pudefaciat, sicut iam statim sequitur. Addo enim & hoc, quod vos considerare velim. Hoc nostro quidem seculo, dum apogæum Solis adhuc circa Solstitium æstiuum moratur; fit, vt prosthaphæresis annuæ anomaliæ, quæ debetur motui eius die Aequinoctij verni, sit non tantùm addenda, sed etiam prope maxima: Idcirco ipsum Aequinoctium vernum verum, propter prosthaphæresim Aequinoctiorum aliàs addendam, aliàs subtrahendam, nutat a die 21. reciproce ad 19. & ad 23. Martij. Verum propter apogæi descensum versus Libram, fit, vt addenda hæc prosthaphæresis paulatim attenuetur, donec tandem omnino annihiletur. At vbi apogæum Solis superauerit Libræ priores partes; eadem prosthaphæresis,*

pharesis, qua Aequinoctij verni diei cedit, augebitur denuò, sed subtitulo subtractionis, &c. Hinc necessario subsequetur, vt reciproca Aequinoctialis diei nutatio non amplius dependeat a 21. Martij, sed transeat in diem 22. 23. 24. vsque in 25. eiusdem, a singulis eorum similiter biduo antè, & biduo post nutando. Itaque futurum erit, (loquor denuò ex sententia noui Calendarij, quod nullum diem nouissimum habet) vt Aequinoctium vernum verum tandem 21. Martij tandem penitus deserat, adeo vt etiam nulla nutatione eum amplius attingere possit. Fiet autem hoc circa annum CHRISTI *4700. Quanquam enim hoc idem Aequinoctium interea maiorem huius temporis partem conficiet extra diem 21. Martij, vagando per 20. 22. 23. 24. & 25. interdum tamen reciprocabitur rursus etiam in 21. eiusdem. Verum vbi ad annum 4700. peruentum fuerit, reditus eius ad 21. Martij nullus vnquam amplius expectandus erit, donec 15000. anni post* CHRISTVM *fuerint completi. Considerate iterum, vos Mathematici, quàm* PERPETVA, & FIXA *sit sedes aequinoctij vestri in 21. Martij. Videtis hic, quod ipsum per decem mille annos, & vltra, non inuenietur in 21. sed vel in 22. 23. 24. 25. 26. vel etiam 27. die Martij. Et hoc quidem futurum est, adhuc eo tempore, quo Calendarium hoc nouum perfectissimam certitudinem sibi pollicetur. Nam calculum hunc ego nondum tam procul extendi, quin Calendarij auctor suum calculum ad annos multò remotiores produxerit. Sic ergo, vos Calendarij noui defensores, cernitis, quàm exquisitum habeatis Calendarium, tale nimirum, quod velut praefractus & indomitus equus, nec procedere, nec retrocedere vult, immo quod in primo vestibulo falsum deprehenditur, dum ad primam suam stationem, tanquam locum natiuum, redire nec vult, nec potest, in quo etiam pro 21. die, omnes reliqui a 19. vsque ad 27. vobis insimul obtruduntur; item in quo Aequinoctium vernum verum, vt plurimum, in alijs illis diebus, rarius autem, immo si integras reuolutiones dictarum anomaliarum spectetis, rarissime in 21. die versatur. Quid autem haec in paschali festo turbent, patebit ex sequentibus. Quare non amplius dubium vobis esse potest, quin sciatis, uos non tantum misere esse deceptos, sed etiam, ne soli sitis miseri, vos vestris Consilijs, & approbationibus, alios quoque, ad recipiendum hoc vitiosum Calendarium decepisse. Sed quid interim conscientia vestra? Respondete si potestis.*

HIC enim vero Tubingensis iste Thraso, aliquantò hilarior, quasi parta victoria, in Calendarium debacchatur. In hac enim verbosa iactatione, si demas pauca illa verba, quibus affirmat, media Æquinoctia, tridui intra 400. annos omissione, posse forsan multis seculis habere sedem propemodum fixam in vna certa die; quot, DEVS Bone; mendacia, quot uana & absurda continentur? Primùm enim, qui potest esse ridiculum, quòd Calendarij huius auctores anticipationem Æquinoctij, instar motus medij, computant: qua item ratione verum esse potest, hoc in negotio Calendarij non de Æquinoctio verno medio agi, cum plurimis argumentis Cap. 4. demonstratum sit, Ecclesiam in Paschatis solennitate celebranda medios duntaxat motus, veris

Ridiculum non esse, sed necessarium, ut aequinoctium mediū in Calendario cōsideretur, non autem uerum.

veris posthabitis, adhibere? Quod cum auctores Calendarij perpenderint, videat aduersarius, ne (quod ipse de illis affirmat) se prostituat egregiè deridendum, quòd in ijs hallucinatur, quæ cuiuis ex computi Ecclesiastici tyronibus nota esse conuenit, nimirum medios motus, aut potius Cyclos ab Ecclesia vsurpari, veris motibus postpositis. Videat rursum, ne se ridiculum, & temerarium præbeat, cum homo nullius pretij, atque consilij, leges Ecclesiæ imponere audeat, eamque de diuturna consuetudine, possessioneque Cyclorum, aut mediorum motuum, temere velit deijcere, verisque astringere motibus: præsertim cum is ipse asserat, vt supra ostendimus, subtilitates Astronomicas in rei veritate nihil conducere ad annum Politicum, & Patres Concilij Nicæni nihil de his subtilitatibus monuisse. In quo quidem, si mentiri in animum induxerat, mendacem (quod prouerbio fertur) memorem esse oportuit.

Mæstlinum temere uelle Ecclesiã ueris motibus astringere.

DEINDE non uideo, ex qua Astronomia didicerit Ptolemæus iste Tubingensis, medium Æquinoctium in 23. Martij incidere, atque uerum ab eo posse toto quatriduo interdum distare. Nam si differentia inter uerum, & medium Æquinoctium est tempus æquationi præcessionis Æquinoctiorum respondens, æquatio autem hæc ex tabulis Prutenicis, nunquam excedat Gradum 1. Min. 11. Sec. 22 $\frac{1}{2}$ non poterit utique unum ab altero abesse per diem $1\frac{1}{4}$ ut pluribus superiore Cap. tradidimus. Quare cum hoc tempore verum Æquinoctium fiat die 21. Martij, immo Mæstlino ipso auctore, ascendat ad diem 20. non poterit medium Æquinoctium in diem 23. incidere, sed necessario ante eum diem fiet. Præterea anno 1653. qui non longe admodum abest ab hoc tempore correctionis, cum anomalia præcessionis Æquinoctiorum denuò suam periodum incipiet, æquatio præcessionis Æquinoctiorum nulla erit, atque idcirco ambo Æquinoctia simul accident die 20. Martij post med. noc. ut proximo Cap. diximus. Vbi hic latet dies 23. pro Æquinoctio medio? Sunt ne dies 20. & 21. ijdem, qui dies 23? Ego profecto ex ea Arithmetica, quæ mihi discenda fuit, (ita enim nobiscum tu iocaris) in hisce tribus diebus unum eundemque agnoscere non possum. Quod si tibi fuerit noua Arithmetica, quæso communica eam etiam cum alijs, ne tu unus sapere uideare.

Mæstlinũ falsò affirmare, æquinoctium mediũ fieri die 23. Martij, posseq; quatriduo abesse a vero.

Quantum abesse posit mediũ æquinoctium à uero.

IAM Æquinoctium uerum aliquando prolapsurum esse ad diem 27. usq; Martij, ut tu cauillaris, propterea quod apogæo Solis in Libra constituto, æquatio præcessionis Æquinoctiorum subtrahenda est, ego nondum cognoscere potui, ne ex multorum quidem millium annorum calculo, ut ex proximo Cap. liquet. Quid enim? An non apogæum Solis anno 6004. in grad. 20. Libræ uersabitur, & tamen Æquinoctium limites diei 23. non transgredietur? Sanè dies 23. & 27. multum inter se differunt. Nonne etiam anno 10020. Æquinoctium paulo post 23. diem continget, apogæo Solis in grad. 10. Sagittarij commorante? Sed fac, Æquinoctium post 4700. usque ad 15000. annum deserere omnino diem

Mæstlinum temere contendere, æquinoctium deuolui posse ad 27. Martij.

no diem 21. Martij, & ad finem mensis delabi, (quod contendis) nunquid post annum illum 15000. te etiam auctore, ad 21. non reuertetur? Quod si durum tibi videtur, Ecclesiam toto eo tempore, quod inter annos 4700. & 15000. intercedit, a uero Æquinoctio aberrare, memento eam ante nouum Calendarium totos 10. dies, & quidem citra hominum offensionem, ab Æquinoctio abfuisse, vt mirandum propterea non sit, si interdum post Calendarij correctionem ab eodem distet duobus, aut tribus ad summum diebus: quod quidem ob inæqualem Æquinoctij progressionem accidit, si tabulæ Prutenicæ uerum docent: quanquam ab hoc etiam errore, si ita visum fuerit, facile liberare se possit Ecclesia, si præcipiat dies aliquot intercalares extra ordinem uni anno adijci, ut supra monuimus: quod tamen necessarium non est, quandoquidem suapte natura Æquinoctium post aliquod temporis interuallum ad 21. Martij recurrit. Id quod ante correctionem non contingebat.

Cur absurdū nō sit, Ecclesiam interdum a uero æquinoctio aberrare post correctionem.

NAM quod loquacitate plusquam scurrili Mæstlinus temere effutit hoc loco, & alibi quoque ad nauseam vsque inculcat, nouum Calendarium de nouissimo aliquo die nihil nosse, propterea quod in eo calculus ad 40. mille annos post CHRISTVM natum extensus est, quis non uidet, meras esse nugas, & non tam ad Calendarium euertendum prolatum ab eo esse, quàm ut haberet, quod diceret; cum nouum Calendarium non propter nouissimum diem, sed ob Calendarij perpetuitatem, plures annos, & ætates in examen adducat? Certe omnes Astronomi tabulas suas multis annorum millibus accommodare docēt, & tamen nemo propterea unquam dixit, illos de extremo die mundi nihil credere. Quòd si Mæstlinus putat, auctorem Calendarij noui nullum diem nouissimum habere, propterea quod ad plures annos calculum suum extendit, non licebit utique per illum cuiquam calculum vllum ad 1000. annos, immo neque ad 100. aut etiam pauciores extrahere, cum nemo tot annos ad nouissimum usque diem superesse, certò audeat affirmare. Sed videat homo religiosus, ac timidus, cuius scilicet aures, sicut olim B. Hieronymi, horribilis illa extremi iudicij tuba circumsonat, ne in tāta re nimium procaciter iocari uideatur, qui haud scio, an tam multis, tamque absurdis mendacijs fidelium aures onerare, pacemque Ecclesiæ perturbare conatus esset, si in nouissimo illo die, etiam de otiosis uerbis reddendam esse DEO rationem crederet. *Matth. 12.*

Mæstlini scurrilis sermo de die nouissimo noui Calendarij.

NEC verò nos, Mæstline, (quod tu insimulas) Calendarium in astra tollimus, ut periculum sit, ne Æquinoctium eius, uertigine correptum (uti tu non fine aliqua fortassis vertigine capitis iocaris) hinc inde nutando, tandē ex sedili suo, quod firmum fiximus ei in 21. Martij, delabatur; sed modicis, uerisque laudibus id ornamus, cum in eo ita Æquinoctium diei 21. Martij affixum sit, ut hoc tempore, & futuris etiam seculis quamplurimis, ab eo nutet reciproce (ut tuo utar testimonio) ad 19. & ad 23. usque Martij diem: adeo ut dies 21. Martij ex hac obseruatione, sit medius terminus inter 19. & 23. Martij, ac proinde merito

Calēdariū bonū merito laudari, cū focrnat æquinoctium in 21. die Martij, qui inter 19 & 23. ad quos usque excurrere potest, medius &.

ritè retinendus, ut immobilis, in computo Ecclesiastico, in quo non motus inæquales, sed æquales potissimum considerari debent, ut ex superioribus constat. Vide igitur, ne accersendi tibi sint, qui tuæ potius, quàm Calendarij, vertigini succurrant.

NOS quidem Calendarij noui defensores, quàm exquisitum habeamus Calendarium, non poenitet, tale nimirum, vt veluti domitus ac mitis equus, vtcunque res postulat, nullo negotio tum procedat, tum regrediatur. Nam Æquinoctium secundum mediam anni magnitudinem in sede sua, quam ei in 21. Martij assignauimus, ita conseruat, atque custodit, vt multis annorum seculis in medio Æquinoctij veri huc atque illuc, per Prutenicas tabulas, liberè euagantis consistat. Quo quid amplius in Computo Ecclesiastico desiderari potest? Nam conseruationem hanc medij Æquinoctij nihil in Paschali festo turbare, posterius ostendemus. Quare (tuis te alloquor verbis) non amplius dubium tibi esse potest, (si quid in te residet sanitatis) quin videas, te non tantum misere esse deceptum in laudabili hoc opere Calendarij oppugnando, sed etiam, ne solus sis miser, te tuis prauis Consilijs, & improbationibus alios quoque a recipiendo hoc emendato Calendario temere, & inique dehortari. Sed quid interim conscientia tua? Depone, depone odium illud inueteratum in Pontificem Romanum, Calendariumque nouum cum vniuerso orbe Catholico amplectere. Experieris enim, si rem sine amore, sine odio, & sine inuidia iudicare voles, Calendarium Pontificis non esse tam vitiosum, quàm tibi persuades, sed nihilo minus decoris laudatoribus, quàm vituperatoribus dedecoris afferre.

Solutio 4. argumenti Mæstlini.

AD quartum quoque argumentum, quo Mæstlinus Æquationem nostram præteritis annis non congruere, conatur ostendere, facile ex ijs, quæ dicta sunt, responderi potest. Quanquam enim calculus Astronomicus rite institutus ad superiora etiam tempora possit extendi, non tamen propterea æquatio nostra quadringentesimo quoque anno adhibenda in omnes annos præteritos ad amussim quadrare potest, sicut neque in futuros, vt in solutione proximi argumenti diximus. Nostra enim æquatio, cum sit vniformis, & æqualis, progressio autem, & regressio Æquinoctij inæqualis, propter inæqualem Solaris anni magnitudinem, neque in præteritos annos retracta, neque in futuros extensa, penitus cælestibus motibus conuenire potest, vt superiori Cap. declarauimus. Satis est, vt æquatio Æquinoctium non longe a vero Æquinoctio exhibeat, siue præteritis ea annis accommodetur, siue futuris; ita tamen, vt nonnunquam cum præteritis, futurisque annis consentiat: id quod æquatio Calendarij noui omnino præstat. Nam mirifice ea temporibus Ptolemæi respondet, qui circa annum Domini 130. floruit, cum exhibeat tunc Æquinoctium verum die 22. Martij propter 11. dies, qui ablati fuissent vsque ad correctionis annum in annis 200. 300. 500. 600. 700. 900. 1000. 1100. 1300. 1400. 1500. (reliqui enim anni centesimi 400. 800. 1200. bissextiles permansissent) si tunc æqua-

Aequationē anni Calendarij exquisite respōdere nō nullis annis præteritis, ac futuris.

tio

tio nostra fuisset in vsu: quo quidem die fere Ptolemæus id fieri obseruauit. Rursus eadem æquatio exquisitissime Æquinoctium nonnullis annis futuris in die 21. Martij conseruat, nimirum circa annos Domini 1653. 2080. 2296. 2512. 2724. 3156. 3368. 15004. quibus temporibus Æquinoctium circa diem 21. Martij contingere superiore Cap. planum fecimus.

RECTE igitur æquatio nostra & præteritis, & futuris annis congruere dicenda est, cum eius Æquinoctium in medio quodammodo progressus, regressusque veri æquinoctij existat, hoc est, modo ante verum, modo post, modo denique vna cum eo contingat, instar mediorum Nouiluniorum cum veris Nouilunijs collatorum. Quæ cum ita sint, mirum non est, Æquinoctium anni 1200. quem aduersarius loco exempli ponit, si nostra æquatio adhibeatur, non omni ex parte cum vero Æquinoctio conuenire. Fieri enim non potest, ut æquatio uniformis, & æquabilis, quæcunque illa sit, motui uero plane respondeat, ut superiori Cap. explicatum est. Quanquam si rem paulo attentius uolemus considerare, reperiemus, eo anno nostrum Æquinoctium a uero parum distare. Nam uernum Æquinoctium uerum incidit tunc, ut tabulæ Prutenicæ docent, in 12. diem Martij hor. 6. post. mer. ita ut non immeritò diei 13. adscribi possit. Quare si usus emendati Calendarij eo tempore extitisset, dies 13. fuisset 20. propterea quod illorum 10. dierum anno 1582. omissorum tres posteriores cedunt tribus centesimis annis inter annum 1200. & 1600. Mirum autem non est, neque nouum apud Astronomos, Æquinoctium in anno bissextili, qualis fuit annus 1200. cadere in 20. diem Martij, si in anno communi in 21. incidit; cum Æquinoctium, propter annos bissextiles, & communes, duos dies deposcat, ut supra diximus.

EODEM ferè modo quintum & postremum Mæstlini argumentum refellitur, quo ostendit, æquationem nostram temporibus Concilij Nicæni non congruere, eo quod ea, ut ait, ad annos præteritos retracta indicet, Æquinoctium temporibus Nicæni Concilij factum esse die 20. Martij, non autem 21. ut asserimus: quippe cum dies tantùm 9. ad id usque tempus elidendi fuissent annis 1500. 1400. 1300. 1100. 1000. 900. 700. 600. 500. reliquis centesimis annis 1200. 800. 400. bissextilibus manentibus. Respondemus enim; ut supra respondimus, æquationem nostram æquabilem, ac regularem non posse quibusque annis siue præteritis, siue futuris ad unguem conuenire, propter motum Æquinoctij irregularem: sed satis esse, ut aliquibus respondeat, in alijs autem exhibeat Æquinoctium parum a uero distans, ut paulo ante explicauimus.

Solutio quinti argumenti Mæstlini.

QVOD autem nostra æquatio pauciores interdum dies, quàm oporteat, elidendos offerat, si retroactis annis adhibeatur, mirum uideri non debet, cum medio ferè tempore inter Ortum CHRISTI Domini, & annum correctionis 1582. anno uidelicet circiter 880. quo Albategnius uixit, anni magnitudo fuerit omnium minima, ac proinde an-

Aequatio noui Calēdarij non nullis annis præteritis, & futuris pauciores dies, quā res exigit, elidendos, nōnullis aūt plures.

de anticipatio Æquinoctij uelocissima. Hinc enim efficitur, ut paucioribus annis, quàm 134. hoc est, crebrius, quàm æquabilis, ac uniformis nostra æquatio requirit, propter minimam illam anni magnitudinem, omittendus tunc fuisset dies intercalaris: quemadmodum annis proximæ futuris, quia annus ferè maximus est, rarius omittendus esset, si æquatio prorsus uero motui deberet respondere. Quod quia non fit, propter æquationem nostram, quam statuimus æqualem semper, & uniformem, consequens est necessario, ut propter nimis crebram diei intercalaris exemptionem annis 1700. 1800. 1900. faciendam, Æquinoctium a 21. Martij uersus finem mensis prolabatur aliquantum, ut supra ostendimus.

PORRO neque omnino uerum est, quod, Mæstlinus ait, Æquinoctium, si nostra æquatio præteritis annis accommodetur, cadere in 20. diem Martij, tempore Concilij Nicæni. Nam si æquatio nostra recte reuocetur ad annos anteactos, inueniemus dies 10. eximendos offerri usque ad tempora Concilij Nicæni. Nam anno 300. a quo parum annus illius Concilij abfuit, eximendus fuisset quoque dies unus, si tunc æquatio hæc in usu fuisset, ac proinde Æquinoctium exhiberetur circa illud tempus die 21. Martij: adeo ut non solum annis, quibus Ptolemæus uixit, sed temporibus etiam Nicæni Concilij, quod non multo post Ptolemæi tempora celebratum est, nostra congruat æquatio. Malitiose igitur Mæstlinus, aut certe, quod ipse minime uideri uult, imperitè fecit, cum æquationem nostram ad annum duntaxat 500. retraxit, cum eam ad annum 300. retrahere debuisset, qui propior fuit illi Concilio, quàm annus 500.

Aequatio noui Calendarij quo pacto ad tépora Concilij Nicæni retracta exhibeat 10 dies eximendos.

QVOD si urgeat aduersarius, quamuis æquatio ad retroacta tempora reducta eximat 10. dies usque ad annum 300. inclusiue, qui uicinus fuit Concilio Nicæno, tamen si eadem æquatio a tempore Concilij incepisset, & ad nostra usque tempora esset producta, eximeret duntaxat 9. dies, ut ipse in argumento sumebat: Occurrendum est, hoc non esse absurdum, propter causam paulo ante allatam, quia nimirum tempore interiecto annus fuit minimus. Dici quoque potest, tunc omittendum fuisse diem intercalarem anno 400. eo quod procul à Concilio, nimirum annis circiter 80. abfuerit, ut Æquinoctium in sua sede detineretur; atque idcirco usque ad annum 1600. inclusiue eximi oportuisse dies 10. in hisce centesimis 400. 500. 600. 800. 900. 1000. 1200. 1300. 1400. 1600. manente quarto quoque centesimo, quales fuissent, 700. 1100. 1500. bissextili.

SED utut est, siue nostra æquatio anno Concilij Nicæni respondeat omnino, siue non, certum apud nos sit, & ratum, 10. dies omninò eximendos fuisse, ut Æquinoctium ex die 11. Martij, ad quem progressum fuerat, ad 21. reuocaretur: quemadmodum si ad diem 25. Incarnationis Dominicæ (quod non pauci optabant) reuocandum fuisset, eximi oportuisset dies 14. tametsi ab Incarnatione Domini ad nostra usque tempora Æquinoctium non tot diebus sedem suam anteuer-

Necessarium fuisse, 10. dierum exemptionem, ut æquinoctium ex die 11. in 21. restitueretur, siue æquatio 10. dies, siue non eximendos usque ad Concilium Nicænum, siue ad.

teuerterit, quippe cum ex obseruationibus Ptolemæi liquidò constet, tempore Incarnationis VERBI DEI Æquinoctium in 23. diem Martij incidisse.

Responsio generalis ad oĩa argumẽta, quæ cõtra æquationẽ Calẽdarij noui afferri possunt.

ATQVE hæc dicta sint aduersus argumenta Mæstlini, quæ contra æquationem anni Solaris in nouo Calendario præscriptam malitiose, ac ueteratorie excogitauit. Ad quæ tamen, & ad omnia alia, quæcunque afferri possunt, respondere licebit, si dicamus, cuncta illius argumenta sumi ex vero motu, eoque ex tabulis Prutenicis deprompto, qui ualde inæqualis est, ac irregularis, & nulli Cyclo accommodari potest. Æquationem autem nostram niti motu medio, qui æqualis est, & magnitudine anni medij, qui regularis quoque, & æquabilis est. Itaque stabilitate sua, & æqualitate belle, atque concinne compensat veri Æquinoctij progressionem, regressionemque inæqualem, atque irregularem, ad plurima annorum millia; vt nunquam Æquinoctium huiusce æquationis a verò longius, quàm duobus ad summum diebus, aut paulo amplius, recedat, modo illud anteuertendo, modo subsequendo: quod quidem satis est ad Pascha rite celebrandum ex Decreto Ecclesiæ, quæ in temporum supputatione motus medios, ac regulares, aut potius Cyclos, veris inæquabilibusque motibus curiositati, ac diligentiæ Astronomorum relictis, ex antiquissima consuetudine adhibet, atque considerat.

Calendarium nouum cur perpetuum dicatur à Pontifice.

QVOD si fortè longo temporis interuallo acciderit, (quod fieri posse, ingenue fatemur, propter Astronomicarum tabularum inconstantiam) Æquinoctium noui Calendarij plus æquo a uero discessisse, restituendum erit verum, vt sæpe dictum est, ad diem 21. Martij, per intercalationem, uel intercalationis omissionem extra ordinem adhibendam, & deinceps uel eadem æquandi formula, quæ prius, retinenda, uel certe alia illi tempori aptior, ex Astronomorum sententia, præscribenda; ita tamen ut in Calendario, quod ad Epactarum dispositionem attinet, nulla mutatio fiat. Qua ratione, etsi Æquinoctium aliquando restitutione egeat, aut æquationis ratio mutanda sit, Calendarium tamen ipsum in Bulla Pontificis perpetuum appellatur, atque eiusmodi, quod ad quamcunque anni magnitudinem, per interruptam, aut uariatam æquationem accommodari possit, cum ipsum interim cum Epactis intactum, atque stabile, immutabileque prorsus permaneat, vt planius lib. 11. in æquatione Lunæ explicabitur.

Nullum Calẽdarium alio modo construi posse, q

QVOCIRCA, quod tandem argumentum excogitari poterit, quod aduersus Calendarium eo, quo dictum est, modo perpetuum vim vllam habeat? Quanquam enim æquatio Solaris anni longo tempore Æquinoctium in 21. die non ita conseruet, vt emendatione non indigeat, non tamen propterea Calendarium vitiosum existimari debet, aut imperfectũ, cum nulla re in eo mutata, Æquinoctium nullo negotio, per æquationem aliquo modo variatam, si ita visum fuerit, emẽdari possit. Atque alio certe modo, quàm dictum est, nullum Calendarium construi potest, quod aut perpetuum sit, aut diuturnum, quippe

L cum

Nullū Calēdariū alio modo construi posse, quàm quo Gregorianum ē constructū, quod sit perfectū, perpetuumq;, aut diuturnum.

Cum omnia, quę Astronomi de anni Solaris magnitudine, & inæqualitate subtiliter, & acute tradiderunt, incerta sint, ac dubia: ut de nulla eius æquatione, siue ea ad motum medium, siue ad uerum instituatur, cōstantē, aut perpetuam, diuturnamve nobis ueritatem possimus polliceri.

Quid requiratur ut Calendarium aliquod absolutum, & diuturnū dici possit.

QVOD si æquatio aliqua Solaris anni, cum Cyclo Lunari per dies Calendarij disposito, eo artificio instituatur, ut nihil unquam in Calendario sit innouandum, etsi error aliquis in Æquinoctio in sede constituta conseruando deprehendatur, ita ut æquationem anni Solaris oporteat mutari ea ratione, quam supra tradidimus: tum demum Calendarium ipsum perfectum, absolutumque recte, ac meritò censeri possit. Cuiusmodi est Calendarium nouum a GREGORIO XIII. P. M. anno 1582. diuulgatum, ut partim ex ijs, quæ dicta sunt, liquet, partim uerò, & multo quidem euidentius ex ijs, quæ dicentur, apparebit.

Mæstlinum, si uoluisset, ex compēdio restitutionis Calēdarij potuisse eius perfectionē intelligere.

Hæc si syncero, tranquilloque animo Mæstlinus perpendisset, profecto non tot uerba, & maledicta in nouum Calendarium tam temere euomuisset. Et verò nullo negotio, si summa in Pontificem Romanum maleuolentia, & liuore non fuisset impeditus, poterat omnia hæc ex Compendio restitutionis Calendarij ad Christianos Principes misso intelligere, ubi apertissime declaratur, Cyclum Epactarum ad quamcunque anni magnitudinem accommodari posse, adeo ut in eo Calendario descripto, intercalationisque ratione quadringentesimo quoque anno, ut diximus, & eius etiam cycli æquatione, de qua infra disseremus, adhibita, ita in posterum anni atque menses consensuri sint cum Solis, ac Lunæ ratione, vt nulla deinceps uarietas, aut dissensio, quæ alicuius momenti sit, possit existere. Quod si quando acciderit, ut discrepantia aliqua oriatur, posse omnia facillima ratione in suum statum restitui, idem Compendium luculenter testatur. Eam namq; ob causam in eo duplex tabella æquationis Epactarum constructa est, una anno Alphonsino, qui medius est, & æqualis, congruens, altera respondens anno Copernici inæquali, atque irregulari: vt nemo iure nobis possit obiicere, nos non præuidisse, quæ contra Calendarium opponi possent, aut non intellexisse, quatenus id posit dici perpetuum, & nulli unquam mutationi obnoxium.

SED de Calendarij defensione, quod ad æquinoctium spectat, satis; superest, ut Epactas quoque, literas Dominicales, & festa mobilia eiusdem Calendarij, aduersus eundem Tubingensem Mathematicum defendamus.

PRIMI LIBRI FINIS.

APO-

APOLOGIAE CALENDARII NOVI

ADVERSVS MICHAELEM MAESTLINVM Mathematicum Tubingensem

LIBER SECVNDVS.

QVO PACTO CYCLVS DECENNOVENnalis annos 19. Solares exæquet.

CAPVT I.

EXPEDITIS superiore libro ijs, quæ ad Æquinoctium spectāt, restat vt hoc altero libro de Nouilunijs, plenilunijsque, ex vsu consuetudineque Ecclesiæ agamus, omniaque aduersarij argumenta, quibus & Nouilunia, Quartasdecimas Paschales, & Cyclum literarum Dominicalium oppugnat, diluamus. Primùm igitur, vt, qua ratione Cyclus decennouennalis aurei numeri annis 19. Solaribus congruat, aperiamus; Annus Lunaris, quemadmodum de Solari Cap. v. proximi libri diximus, duplex est, Ciuilis vnus vel Politicus, Astronomicus alter. Ciuilis ex diebus integris constat, & est

Annus Lunaris ciuilis quid, quotuplex, & quantus.

duplex: Communis, atque Embolismicus. Communis continet dies modò 354. modo (quod rarò euenit) 353. quorum ille plenus, hic cauus, seu deficiens appellari solet, atque vterque 12. Lunationes comprehendit. Embolismicus autem continet plerunque dies 384. interdū vero (sed rarius) 383. Et prior quidē plenus, posterior verò cauus eodem modo dicitur, atque vterque 13. Lunationibus continetur. Neque aliter Lunaris annus Ciuilis, quàm per integros dies, in Calendario disponi potest, aut supputari, quemadmodum neque Solaris; cuius rei rationem abunde Cap. v. superioris libri reddidimus. Eadem enim ratio anni Solaris in Lunarem conuenit.

Annus Lunaris Astronomic⁹ qd, & quantus.

ANNVS Lunaris Astronomicus medius, æqualisve (de vero namque, quòd admodum inæqualis sit, ac varius, & ad Astronomos pertineat, nihil hoc loco dicendum est) præter dies integros complectitur horas aliquot, horarumque fragmenta. Vt annus communis 12. Lunationum continet Dies 354. Hor. 8. Min. 48. Sec. 38. Ter. 12. ferè: Embolismicus verò 13. Lunationum Dies circiter 383. Hor. 21. Min. 32. Sec 41, Ter. 23. Vna enim Lunatio, siue mensis Lunaris, secundum medium cursum, hoc est, interuallum temporis ab vno Nouilunio medio ad aliud, complectitur Dies 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. fermè, ex tabulis Prutenicis, quæ hodie certiores habentur. Quæ Lunaris mensis magnitudo parum ab ea distat, quam Ptolemæus, & Nicolaus Copernicus nobis tradiderunt, & quæ in Alphonsinis tabulis describitur: vt vehementer mirer, vbi Computistę inuenerint vnius mensis Lunaris magnitudinem Dierum 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 3. cum eam omnes Astronomi statuant maiorem. Ex magnitudine mensis Lunaris a nobis constituta sequitur, dimidiatum mensem Lunarem comprehendere Dies 14. Hor. 18. Min. 22. Sec. 1. Ter. 36. Quartam verò eiusdem mensis Lunaris partem, Dies 7. Hor. 9. Min. 11. Sec. 0. Ter. 48. Etsi autem numeratio ista mensis Lunaris per dies, horas, horarumque fragmenta, in Calendario, quod dies solum integros continet, describi non potest, eius tamen cognitio pernecessaria est, vt menses Lunares ciuiles, siue Politici ita instituantur, vt cum anno Solari possint congruere. Quod qua ratione per Cyclum decennouennalem fiat, hoc loco explicandum est.

Mensis Lunaris magnitudo secundum medium motum.

Mensis Lunaris magnitudo secundum Cōputistas iusto minor.

Lunaris mensis ciuilis magnitudo.

ITAQVE in Cyclo decennouennali constituitur mensis Lunaris Ciuilis, Dierum 29. Hor. 12. duntaxat, omissis horarum fragmentis. Et quoniam in Calendario horæ describi non possunt; disponuntur numeri Cycli decēnouennalis ad Nouilunia inquirenda eo artificio, vt Lunationes alternis contineant dies 30. & 29. Ita enim fit, vt 12. horas, quæ antecedenti Lunationi plus æquo tribuuntur, insequens Lunatio auferat, duæque Lunationes complectantur dies 59. duodecim verò Lunationes dies 354. qui annum Lunarem ciuilem constituunt; atque idcirco annus Lunaris ciuilis communis differat 11. diebus ab anno Solari communi dierum 365. Ex quo efficitur, vt Nouilunia insequentis anni contingant plerunque 11. diebus prius, quàm Nouilunia

Lunationes in Calendario cur sint alternis dierum 30. & 29.

nia anni superioris; ita vt si v. g. Nouilunium aliquod fit die 29. alicuius mensis hoc anno, idem anno insequenti futurum sit die 18. eiusdem mensis; anno tertio, die 7. atque ita deinceps, donec 19. anni compleantur, post quos Nouilunium illud iterum in diem 29. incidet: propterea quod omnes menses Lunares in 19. annis Solaribus comprehensi tot dies, atque horas ferè complectuntur, ex quot anni 19. Solares constituuntur. Nam anni 19. Solares (si tribuas cuilibet, ex Iulij Cæsaris institutione, dies 365. hor. 6.) continent dies 6939. hor. 18. in quibus conficiuntur Lunationes 235. & aliquid amplius, secundum cursum Lunæ medium; totidemque Lunationes ciuiles in ijsdem annis 19. Solaribus includuntur. Lunationes namque 235. mediæ exigunt Dies 6939. & Horas insuper 16. duntaxat, Min. 32. Sec. 28. Ter. 5. ita vt anni 19. Solares superent 235 Lunationes medias Hora 1. Min. 27. Sec. 31. Ter. 55. Quò fit, vt Nouilunia media, transactis 19. annis Solaribus, contingant quidem eisdem diebus mensium, quibus ante annos 19. fiebant, non autem eisdem prorsus horis, sed aliquanto prius, ea nimirum, quam diximus, seruata excessus ratione. Tantulum est temporis spatium, quo Luna sedes sibi in Calendario constitutas, in 19. annis anteuertit. Ex quo fit, vt in 76. annis, hoc est, in 4. Cyclis decennouennalibus easdem sedes Luna anticipet Hor. 5. Min. 50. Sec. 7. Ter. 40. ac tandem in annis 312½. die fermè toto. Hinc factum est, vt Nouilunia à Concilio Nicæno ad nostram usque ætatem quatriduo, & eo amplius, ad mensium initia sint progressa.

Nouilunia cur qualibet anno cõtingant plerúque 11. diebus prius, q̃ prox.me antecedente anno.

Anni 19. Solares quot dies contineant.

In 19. annis solaribus fiunt Lunatiões mediæ 235.

Quanta sit differentia inter dies annorum 19 Solariũ, & dies Lunationum 235. mediarum.

Quanta sit anticipatio mediarum Lunationum in 19 annis, & quãta in 76.

Lunationes mediæ anticipãt unum diem in annis 312. & dimidio.

CONTINERI autem in 19. annis Solaribus Lunationes ciuiles 235. ita planum faciemus. Quoniam in anno quolibet existunt 12. Lunationes dierũ 30. & 29. alternæ, quæ constituũt dies 354. habebuntur in 19. annis Lunationes 228. & insuper dies 209. conflati ex 11. diebus, quibus Solaris annus Lunarẽ, ut supra diximus, superat. Ex his 209. diebus constituuntur 7. Lunationes extraordinariæ, quæ Embolismicæ dicuntur, sex quidem dierum 30. singulæ, & vna dierum 29. ut infra dicemus. Atque hæ septem Lunationes extraordinariæ illis 228. adiectæ conficiunt numerum 235. Lunationum. Rectè ergo Cyclus Lunæ comprehendere dicitur annos Solares 19. cum in hoc spatio temporis compleantur 235. Lunationes, quot nimirum in eodem interuallo secundum medium Lunæ cursum fieri possunt, nisi quod manet illa differentia, quam diximus, Horæ 1. Min. 27. Sec. 31. Ter. 55. Sed doceamus paulo accuratius, quo pacto Lunationes 235. Ciuiles annis 19. Solaribus comprehensæ expleant tempus totidem Lunationum Astronomicarum secundum motum medium. Nam cum in Ciuilibus omittantur horarum fragmenta, nimirum Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. vnius horæ in qualibet Lunatione, non videntur Astronomicis Lunationibus Ciuiles æquari posse. Veruntamen fragmenta illa relicta bellissime compensari per dies bissextiles, & septem Lunationes extraordinarias, hinc cognosces.

In 19 annis Solaribus continẽtur 235. Lunationes ciuiles.

LVNATIONES ciuiles 235. si cuilibet tribuantur dies 29½ hoc

Quo pacto 235. Lunationes ciuiles in 19. annis Solaribus contentæ expleant tempus totidem Lunationum mediarum, cum in qualibet omittatur Min. 44. Sec. 3. Ter. 18.

hoc est, si eas alternis constituamus dierum 30. & 29. (quod Cyclum postulare diximus,) conficiunt Dies 6932. & Horas 12. Totidem verò Lunationes Astronomicæ mediæ complectuntur Dies 6939. Horas 16. Min. 32. Sec. 28. Ter. 5. Ad explendum ergo hoc tempus, desunt Lunationibus 235. Ciuilibus dies 7. & horæ $4\frac{1}{2}$, & paulo amplius: qui defectus ita suppletur. In toto Cyclo decennouennali, præter dies integros annorum Solarium, supersunt horæ 114. collectæ ex 6. horis quolibet anno omissis, quæ constituunt dies 4. intercalares, & horas 18. Dies ergo 4. in 4. annis bissextilibus tribuuntur quatuor Lunationibus Februarij 29. dierum, vt contineant dies 30. Auctæ igitur iam sunt Lunationes ciuiles quatuor diebus, sic, vt desint solummodo dies 3. & horæ $4\frac{1}{2}$. & paulo amplius; quem defectum ita quoque supplemus. Quoniam ex 7. Lunationibus Embolismicis, siue extraordinarijs, prioribus sex tribuimus tres dies, cum singulas constituerimus dierum 30. ita vt omnes sex superēt sex Lunationes ordinarias dierum $29\frac{1}{2}$. sexies duodecim horis, hoc est, tribus diebus; deerunt nobis iam horæ duntaxat $4\frac{1}{2}$. & paulo amplius: Immo quia Lunationi septimæ, & vltimæ extraordinariæ, quæ in Cyclo continet dies tantùm 29. dedimus horas 12. quas non habet. (Eam enim, sicut & alias, constituimus dierum $29\frac{1}{2}$. quando omnes Lunationes 235. ciuiles comprehendere diximus dies 6932. & horas 12.) deerunt horæ $16\frac{1}{2}$. & paulo amplius; quæ restituuntur per horas illas 18. quas in 19. annis, præter 4. dies intercalares, superesse diximus, remanebitque eadem illa differentia Horæ 1. Min. 27 Sec. 31. Ter. 55. qua anni 19. Solares superant Lunationes medias 235. Aptè igitur, & concinne Cyclus decennouennalis Lunæ annis 19. Solaribus congruit, cum Lunationes 235. ciuiles in ijs comprehensæ expleant fermè tempus totidem Lunationum Astronomicarum mediocrium, vt exposuimus.

QVOD liquidius fortasse ita percipietur. Lunationes 228. ciuiles in 19. annis Solaribus comprehensæ, si cuilibet anno tribuamus 12. Lunationes alternis dierum 30. & 29. constituunt dies 6726. quibus si addantur dies 209. ex 11. diebus, qui præter 12. Lunationes in quolibet anno Solari supersunt, collecti, fiet summa dierum 6935. quibus rursus si adijciantur 4. dies intercalares, & 18. horæ in 19. annis Solaribus contentæ, efficientur dies 6939. hor. 18. quot in 19. annis Solaribus continentur. Itaque etiamsi 235. Lunationes, vnamquamque statuendo dierum $29\frac{1}{2}$. vltima excepta, quæ solum 29. dies habet, constituant dies tantummodo 6932. inseruntur tamen, atque adduntur extra ordinem in vniuerso ambitu Cycli decennouennalis reliqui dies $7\frac{3}{4}$. qui colliguntur partim ex 4. diebus intercalaribus, & horis 18. partim ex 3. diebus, quos plus æquo sex Lunationibus extraordinarijs tribuimus, vt efficiatur numerus dierum 6939 hor. 18. quot ferè ad 235. Lunationes medias Astronomicas complendas requiruntur. Differt enim hoc tempus 235. Lunationum ab illo annorum 19. Solarium, Hora duntaxat 1. Min. 27. Sec. 31. Ter. 55. ut supra dictum est. At-

que

que hi 7$\frac{1}{4}$. dies extra ordinem insiti supplent propemodum Minuta illa 44. Sec. 3. Ter. 11. quæ in quaque Lunatione Ciuili omittuntur, & 12. alias horas, quas postremæ Lunationi extraordinariæ detraximus; quippe quam dierum solum 29. constituimus, cum tamen aliæ omnes contineant dies 29$\frac{1}{2}$. sex prioribus extraordinarijs exceptis, quarum singulæ 30. diebus constant. Nam Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. in 235. Lunationes multiplicata, efficiunt dies 7. Hor. 4. Min. 32. Sec. 28. Ter. 5. quibus si adiungantur 12. illæ horæ in vltima Lunatione extraordinaria omissæ, fit numerus Dierum 7. Hor. 16. Min. 32. Sec. 28. Ter. 5. qui a numero dierum 7. hor. 18. differt tantum Hora 1. Min. 27. Sec. 31. Ter. 55. quantam differentiam supra diximus esse inter 235. Lunationes Astronomicas, secundum cursum Lunæ mediũ, & 19. annos Solares. Hic igitur est calculus Cycli Lunaris 19. annorum, siue Aurei numeri, quem mirabili sanè artificio Meton Atheniensis circa Olympiadem 86. excogitasse perhibetur, vt meritò apud omnes ferè Nationes ad Nouilunia indaganda receptus sit.

Vnde in 19 annis suppleatur Min. 44. Sec. 3. Ter. 11 quæ in quaq. Lunatione Ciuili omittuntur, unà cũ 12. horis vltimæ Lunationi extraordinariæ adēptis.

Meton Atheniensis inuentor aurei numeri, circa olympiadem 86.

QVO PACTO AVREI NVMERI IN CAlendario disponantur, & cur, ijs amotis, in eorum locum Epactæ substitutæ sint.

CAP. II.

CVM veteres cognouissent Nouilunia, transactis 19. annis, ad eosdem dies reuerti, descripserunt in Calendario totidem numeros ab 1. vsque ad 19. quos aureos dixerunt, iuxta eos dies, in quibus quolibet annorum 19. spatio Nouilunia contingebant, ita vt 1. ei diei præfixerint, in quo currente aureo numero 1. Nouiluniũ fiebat: Et 2. illi diei, in quem Nouilunium incidebat, currente aureo numero 2. & sic de cæteris. Qua tamen in re diligẽter obseruarunt, vt Lunationes essent alternis 30. & 29. dierum; Et ut Nouilunia vnius anni præuenirent antecedentis anni Nouilunia plerunque 11. diebus, propter illos 11. dies, quibus annus Solaris communis dierum 365. annum communem Lunarem dierum 354. superat. Ex hac descriptione aureorum numerorum emersit inter illos ordo, & series eiusmodi, vt in Calendario non seruent ordinem naturalem numerorum, sed maior ferè numerus anteeat proxime minorem, 11. diebus, propter illos 11. dies, quibus annus Solaris Lunarem excedit: ita vt collocato v. g. aureo numero 1. prope diem aliquem cuiuslibet mensis, proxime maior aureus numerus 2. eum præcurrat versus principium mensis, vndecim diebus, decem diebus interpositis: propterea quod anno insequenti Nouilunium eiusdem mensis vndecim diebus antecedit superioris anni Noui-

Quo ordine aurei numeri a veteribus in Calendario collocati sint.

ni Nouilunium. Ita quoque aureum numerum 19. in Calendario antecedit versus initiũ mensis vndecim diebus aureus numerus 1. qui proxime sequitur aureum numerum 19. in serie numerorum naturali. Eademque ratio est in cæteris aureis numeris. Raro admodum antecedit maior proxime minorem decem tantùm diebus, & multo rarius duodecim: quod tamen interdum contingit, natura Cycli decennouennalis id ita postulante.

In Calẽdario quilibet aureus numerus gignitur à proxime antecedẽte, per additionem 8. uel p subtractionem 11. A proxime uero in sequenti p additionem 11. uel p subtractionẽ 8.

HINC fit, vt in Calendario quilibet aureus numerus sequens constituatur per additionem octonarij ad antecedẽtem aureum numerum, abiectis tamen 19. si summa maior fuerit, quàm 19. vel (quod idem est) per subtractionem 11. ex antecedenti aureo numero, additis prius 19. si superior aureus numerus maior, quàm 11. non fuerit, vt subtractio fieri possit. Rursus efficitur, vt vicissim antecedens quisque aureus numerus formetur per adiectionem 11. ad sequentem, abiectis tamen 19. si maior fuerit summa, quàm 19. vel (& in idem recidit) per detractionem 8. ex aureo numero sequenti, additis prius 19. si sequens numerus maior non fuerit, quàm 8.

Minor aureus numerus in Calẽdario maiorem antecedẽtem plerũque sequitur proximè: maior uerò minorem non proximè, sed vno relicto die uacuo.

EX eadem dispositione aureorum numerorum in Calendario sequitur huiusmodi inter eos colligatio, vt sequens, si minor est, quàm antecedens, antecedentem sequatur proximè, non proxime autem, sed in tertio loco, relicto nimirum vno die vacuo, si maior. Quod tamen quibusdam in locis Calendarij non seruatur, sed interdum, etsi raro, maior proxime etiam sequitur minorem, Cyclo decennouennali id necessario ita exigente, ut Lunationes videlicet constituantur alternæ 30. & 29. ferme dierum. Itaque cognito aureo numero, qui in principio Ianuarij scribitur, siue primo die id fiat, siue secundo, (tẽpore Concilij Nicæni ponebatur aureus numerus 3. ad primum diem Ianuarij: Nunc autem post Calendarij correctionem, si aurei numeri in Calendario essent describendi, præfigendus esset aureus numerus 9. secundo diei) formabuntur ab eo omnes alij aurei numeri insequentes per additionem 8. uel detractionem 11. vt dictum est, seruato hoc ordine, vt minor maiorem sequatur proxime, maior autem minorem non proxime, paucis locis in Calendario exceptis, de quibus mox nonnihil dicemus. Item cognito aureo numero, qui vltimus est in Decembri, siue postremum diem is occupet, siue penultimum, formabuntur ab eo omnes alij aurei numeri antecedentes per additionem 11. uel subtractionem 8. &c. Sed quoniam vnica regula pro illis locis, in quibus maior numerus minorem sequitur proxime, tradi non potest, propterea quod non semper idẽ aureus numerus in principio Ianuarij, aut fine Decembris ponitur, sed alius alij succedit, quoad omnes aurei numeri Ianuarij principium occupauerint, æquatione Lunæ id ita postulante, vt infra dicemus; facilius eosdem aureos numeros in Calendario digeremus beneficio Epactarum in Calendario descriptarũ, quarum dispositio & facillima est, & immutabilis, vt paulo post docebimus.

Qua ratione ex primo aureo numero Calẽdarij, aut ex postremo, omnes alij Calẽdario inscribantur.

NON videtur tamen prætermittenda aureorum numerorum dispo-

sitio

sitio in Calendario, quo ante correctionem Gregorianam vsa est Ecclesia, & quo nunc post correctionem vteretur, si in eo aurei numeri, non autem Epactæ, deberent disponi: vt intelligatur, quibus in locis maior aureus numerus minorem sequatur proxime. Posito ergo numero 3. ad primum diem anni, vt tempore Nicæni Concilij factum est, formabuntur omnes alij per continuam additionem 8. reiectis semper 19. quando summa maior fuerit, quàm 19. & posito minore proxime sub maiore, maiore verò sub minore non proxime, paucis hisce locis exceptis, vt Lunationes fiant alternis 30. & 29. dierum. Die 3. Februarij scribatur numerus 19. proxime sub minore 11. Et die 6. Aprilis; 4. Iunij; & 2. Augusti, numerus 16. proxime sub minore 8. Item die 3. Octobris, & 1. Decembris, numerus 13. proxime sub minore 5. Postremò, dispositis hoc ordine omnibus aureis numeris, promoueatur in Iulio, & omnibus alijs quinque mensibus insequentibus, vsque ad finem anni, aureus numerus 19. ad superiorem diem, vt proxime sub minore numero 11. collocetur: atque in eisdem mensibus numerus minor 8. scribatur non proxime sub 19. sed vno die vacuo relicto. Non me fugit, Campanum, & alios nonnullos, in Decembri non apponere numerum 13. ad primum diem, sed ad secundum, vna cum aureo numero 2. sed quia huic rei alij omnes reclamant, quòd absurdum sit, in vno Cyclo decennouennali duo Nouilunia in eundem diem incidere, qualia sunt ab aureis numeris 13. & 2. indicata, cum hæc, ex Campani dispositione, cadãt in diem 2. Decembris; maluimus cum alijs Cõputistis describere numerum 13. ad diem 1. Decembris proxime post minorẽ 5. vltimo diei Nouembris affixũ. Hoc igitur modo aurei numeri ex sententia Concilij Nicæni in Calendario ante correctionem sunt collocati. Hoc verò tempore post correctionem ita essent collocandi. Descripto aureo numero 9. ad diem 2. Ianuarij, formarentur alij omnes per continuã additionem 8. ut prius, hisce locis, propter Lunationes alternas 30. ac 29. dierum, exceptis. Ad diem 5. Februarij; 5. Aprilis; 3. Iunij; 1. Augusti; 29. Septembris, & 27. Nouembris, scribendus esset aureus numerus 14. proxime post minorem aureum numerũ 6. Item vltimo die Decẽbris statuendus aureus numerus 19. proxime sub minori 11. Sed age, vt hoc discrimen magis appareat, vtrumque Calendarium cum aureis numeris eo, quo diximus, modo per dies anni digestis ante oculos proponamus.

Quibus in locis maior aureus numerus minorem sequatur proxime in Calẽdario vetere, & in nouo huius temporis, si aurei numeri in eo forent describendi.

SEQVITVR

CALENDARIVM ECCLESIASTICVM, quo Ecclesia à Concilio Nicæno vsque ad anni correctionem à Gregorio XIII. factam vsa est.

M IANVA-

IANVARIVS

Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Mensis
iij	A	*CAL.*	1
	b	*iiij*	2
xj	c	*iij*	3
	d	*Prid.*	4
xix	e	*NON.*	5
viij	f	*viij*	6
	g	*vij*	7
xvj	A	*vii*	8
v	b	*v*	9
	c	*iiij*	10
xiij	d	*iij*	11
ij	e	*Prid.*	12
	f	*IDIB.*	13
x	g	*xix*	14
	A	*xviij*	15
xviij	b	*xvij*	16
vij	c	*xvi*	17
	d	*xv*	18
xv	e	*xiiij*	19
iiij	f	*xiij*	20
	g	*xij*	21
xij	A	*xi*	22
j	b	*x*	23
	c	*ix*	24
ix	d	*viij*	25
	e	*vij*	26
xvij	f	*vi*	27
vj	g	*v*	28
	A	*iiij*	29
xiiij	b	*iij*	30
iij	c	*Prid.*	31

FEBRVARIVS

Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Mensis
	d	*CAL.*	1
xj	e	*iiij*	2
xix	f	*iij*	3
viij	g	*Prid.*	4
	A	*NON.*	5
xvj	b	*viij*	6
v	c	*vij*	7
	d	*vi*	8
xiij	e	*v*	9
ij	f	*iiij*	10
	g	*iij*	11
x	A	*Prid.*	12
	b	*IDIB.*	13
xviij	c	*xvi*	14
vij	d	*xv*	15
	e	*xiiij*	16
xv	f	*xiij*	17
iiij	g	*xij*	18
	A	*xi*	19
xij	b	*x*	20
j	c	*ix*	21
	d	*viij*	22
ix	e	*vij*	23
	f	*vi*	24
xvij	g	*v*	25
vj	A	*iiij*	26
	b	*iij*	27
xiiij	c	*Prid.*	28

MAR-

MARTIVS

Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Mensis
iij	d	*CAL.*	1
	e	*vi*	2
xj	f	*v*	3
	g	*iiij*	4
xix	A	*iij*	5
viij	b	*Prid.*	6
	c	*NON.*	7
xvj	d	*viij*	8
v	e	*vij*	9
	f	*vi*	10
xiij	g	*v*	11
ij	A	*iiij*	12
	b	*iij*	13
x	c	*Prid.*	14
	d	*IDIB.*	15
xviij	e	*xvij*	16
vij	f	*xvi*	17
	g	*xv*	18
xv	A	*xiiij*	19
iiij	b	*xiij*	20
	c	*xij*	21
xij	d	*xi*	22
j	e	*x*	23
	f	*ix*	24
ix	g	*viij*	25
	A	*vij*	26
xvij	b	*vi*	27
vj	c	*v*	28
	d	*iiij*	29
xiiij	e	*iij*	30
iij	f	*Prid.*	31

APRILIS

Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Mensis
	g	*CAL.*	1
xj	A	*iiij*	2
	b	*iij*	3
xix	c	*Prid.*	4
viij	d	*NON.*	5
xvj	e	*viij*	6
v	f	*vij*	7
	g	*vi*	8
xiij	A	*v*	9
ij	b	*iiij*	10
	c	*iij*	11
x	d	*Prid.*	12
	e	*IDIB.*	13
xviij	f	*xviij*	14
vij	g	*xvij*	15
	A	*xvi*	16
xv	b	*xv*	17
iiij	c	*xiiij*	18
	d	*xiij*	19
xij	e	*xij*	20
j	f	*xi*	21
	g	*x*	22
ix	A	*ix*	23
	b	*viij*	24
xvij	c	*vij*	25
vj	d	*vi*	26
	e	*v*	27
xiiij	f	*iiij*	28
iij	g	*iij*	29
	A	*Prid.*	30

MAIVS			
Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Mensis
xj	b	*CAL.*	1
	c	*vi*	2
xix	d	*v*	3
viij	e	*iiii*	4
	f	*iii*	5
xvj	g	*Prid.*	6
v	A	*NON.*	7
	b	*viii*	8
xiij	c	*vii*	9
ij	d	*vi*	10
	e	*v*	11
x	f	*iiii*	12
	g	*iii*	13
xviij	A	*Prid.*	14
vij	b	*IDIB.*	15
	c	*xvii*	16
xv	d	*xvi*	17
iiij	e	*xv*	18
	f	*xiiii*	19
xij	g	*xiii*	20
j	A	*xii*	21
	b	*xi*	22
ix	c	*x*	23
	d	*ix*	24
xvij	e	*viii*	25
vj	f	*vii*	26
	g	*vi*	27
xiiij	A	*v*	28
iij	b	*iiii*	29
	c	*iii*	30
xj	d	*Prid.*	31

IVNIVS			
Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Mensis
	e	*CAL.*	1
xix	f	*iiii*	2
viij	g	*iii*	3
xvj	A	*Prid.*	4
v	b	*NON.*	5
	c	*viii*	6
xiij	d	*vii*	7
ij	e	*vi*	8
	f	*v*	9
x	g	*iiii*	10
	A	*iii*	11
xviij	b	*Prid.*	12
vij	c	*IDIB.*	13
	d	*xviii*	14
xv	e	*xvii*	15
iiij	f	*xvi*	16
	g	*xv*	17
xij	A	*xiiii*	18
j	b	*xiii*	19
	c	*xii*	20
ix	d	*xi*	21
	e	*x*	22
xvij	f	*ix*	23
vj	g	*viii*	24
	A	*vii*	25
xiiij	b	*vi*	26
iij	c	*v*	27
	d	*iiii*	28
xj	e	*iii*	29
	f	*Prid.*	30

IVLIVS

Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Menſis
xix	g	*CAL.*	1
viij	A	*vi*	2
	b	*v*	3
xvj	c	*iiij*	4
v	d	*iij*	5
	e	*Prid.*	6
xiij	f	*NON.*	7
ij	g	*viij*	8
	A	*vij*	9
x	b	*vi*	10
	c	*v*	11
xviij	d	*iiij*	12
vij	e	*iij*	13
	f	*Prid.*	14
xv	g	*IDIB.*	15
iiij	A	*xvij*	16
	b	*xvi*	17
xij	c	*xv*	18
j	d	*xiiij*	19
	e	*xiij*	20
ix	f	*xij*	21
	g	*xi*	22
xvij	A	*x*	23
vj	b	*ix*	24
	c	*viij*	25
xiiij	d	*vij*	26
iij	e	*vi*	27
	f	*v*	28
xj	g	*iiij*	29
xix	A	*iij*	30
	b	*Prid.*	31

AVGVSTVS

Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Menſis
viij	c	*CAL.*	1
xvj	d	*iiij*	2
v	e	*iij*	3
	f	*Prid.*	4
xiij	g	*NON.*	5
ij	A	*viij*	6
	b	*vij*	7
x	c	*vi*	8
	d	*v*	9
xviij	e	*iiij*	10
vij	f	*iij*	11
	g	*Prid.*	12
xv	A	*IDIB.*	13
iiij	b	*xviij*	14 xix Kal.
	c	*xvij*	15
xij	d	*xvi*	16
j	e	*xv*	17
	f	*xiiij*	18
ix	g	*xiij*	19
	A	*xij*	20
xvij	b	*xi*	21
vj	c	*x*	22
	d	*ix*	23
xiiij	e	*viij*	24
iij	f	*vij*	25
	g	*vi*	26
xj	A	*v*	27
xix	b	*iiij*	28
	c	*iij*	29
viij	d	*Prid.*	30
	e		31

SEPTEMBER

Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Mensis
xvj	f	*CAL.*	1
v	g	*iiii*	2
	A	*iii*	3
xiij	b	*Prid.*	4
ij	c	*NON.*	5
	d	*viii*	6
x	e	*vii*	7
	f	*vi*	8
xviij	g	*v*	9
vij	A	*iiii*	10
	b	*iii*	11
xv	c	*Prid.*	12
iiij	d	*IDIB.*	13
	e	*xviii*	14
xii	f	*xvii*	15
j	g	*xvi*	16
	A	*xv*	17
ix	b	*xiiii*	18
	c	*xiii*	19
xvij	d	*xii*	20
vj	e	*xi*	21
	f	*x*	22
xiiij	g	*ix*	23
iij	A	*viii*	24
	b	*vii*	25
xj	c	*vi*	26
xix	d	*v*	27
	e	*iiii*	28
viij	f	*iii*	29
	g	*Prid.*	30

OCTOBER

Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Mensis
xvj	A	*CAL.*	1
v	b	*vi*	2
xiij	c	*v*	3
ij	d	*iiii*	4
	e	*iii*	5
x	f	*Prid.*	6
	g	*NON.*	7
xviij	A	*viii*	8
vij	b	*vii*	9
	c	*vi*	10
xv	d	*v*	11
iiij	e	*iiii*	12
	f	*iii*	13
xij	g	*Prid.*	14
j	A	*IDIB.*	15
	b	*xvii*	16
ix	c	*xvi*	17
	d	*xv*	18
xvij	e	*xiiii*	19
vj	f	*xiii*	20
	g	*xii*	21
xiiij	A	*xi*	22
iij	b	*x*	23
	c	*ix*	24
xj	d	*viii*	25
xix	e	*vii*	26
	f	*vi*	27
viij	g	*v*	28
	A	*iiii*	29
xvj	b	*iii*	30
v	c	*Prid.*	31

NOVEMBER			
Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Mensis
	d	*CAL.*	1
xiij	e	*iiii*	2
ij	f	*iii*	3
	g	*Prid.*	4
x	A	*NON.*	5
	b	*viii*	6
xviii	c	*vii*	7
vij	d	*vi*	8
	e	*v*	9
xv	f	*iiii*	10
iiij	g	*iii*	11
	A	*Prid.*	12
xij	b	*IDIB.*	13
j	c	*xviii*	14
	d	*xvii*	15
ix	e	*xvi*	16
	f	*xv*	17
xvij	g	*xiiii*	18
vj	A	*xiii*	19
	b	*xii*	20
xiiij	c	*xi*	21
iij	d	*x*	22
	e	*ix*	23
xj	f	*viii*	24
xix	g	*vii*	25
	A	*vi*	26
viij	b	*v*	27
	c	*iiii*	28
xvj	d	*iii*	29
v	e	*Prid.*	30

DECEMBER			
Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Mensis
xiij	f	*CAL.*	1
ij	g	*iiii*	2
	A	*iii*	3
x	b	*Prid.*	4
	c	*NON.*	5
xviij	d	*viii*	6
vij	e	*vii*	7
	f	*vi*	8
xv	g	*v*	9
iiij	A	*iiii*	10
	b	*iii*	11
xij	c	*Prid.*	12
j	d	*IDIB.*	13
	e	*xix*	14
ix	f	*xviii*	15
	g	*xvii*	16
xvij	A	*xvi*	17
vj	b	*xv*	18
	c	*xiiii*	19
xiiij	d	*xiii*	20
iij	e	*xii*	21
	f	*xi*	22
xj	g	*x*	23
xix	A	*ix*	24
	b	*viii*	25
viij	c	*vii*	26
	d	*vi*	27
xvj	e	*v*	28
v	f	*iiii*	29
	g	*iii*	30
xiij	A	*Prid.*	31

IN hoc Calendario uides profecto, singulos aureos numeros duodecies positos esse, toties nimirum, quot in anno Lunari communi Lunationes continentur, exceptis ijs septem numeris, qui post diem 20. Decembris tertiodecimo loco sunt repetiti, qui videlicet priores quoque dies Ianuarij occupant. Quod idcirco te monitum uolo, ne putes, aureos numeros instar Cycli in Calendario disponi, vt scilicet aureus numerus primi diei Ianuarij formetur ab aureo numero vltimo anni per additionem 8. sicut cæteri. Hæc enim generatio sequentium aureorum numerorum per additionem 8. ad superiores aureos numeros cessat omnino in fine anni, ac denuò incipit in principio anni ab eodem aureo numero, a quo prius incepit, nulla habita ratione aurei numeri, qui ultimus est mense Decembri. Idem prorsus cernitur in Calendario, quod sequitur, vbi aurei numeri ita dispositi sunt, vt Nouilunia indicent ab anno restituto vsque ad annum 1700. non secus, atque ab Epactis eadem Nouilunia in nouo Calendario monstantur.

Seriem aureorũ numerorũ in Calendario nõ esse instar cycli, ut primus ab ultimo formetur per additionẽ 8. quemadmodũ aliorum quilibet a superiore gignitur.

S E Q V I T V R

CALENDARIVM ECCLESIASTICVM

quo post anni Correctionem à Gregorio XIII factam Ecclesia vti deberet vsque ad annum 1700. si aurei numeri pro Epactis in eo descripti essent.

IANVA.

IANVARIVS

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	A	*CAL.*	1
ix	b	*iiii*	2
	c	*iii*	3
xvij	d	*Prid.*	4
vj	e	*NON.*	5
	f	*viii*	6
xiiij	g	*vii*	7
iij	A	*vi*	8
	b	*v*	9
xj	c	*iiii*	10
	d	*iii*	11
xix	e	*Prid.*	12
viij	f	*IDIB.*	13
	g	*xix*	14
xvj	A	*xviii*	15
v	b	*xvii*	16
	c	*xvi*	17
x iij	d	*xv*	18
ij	e	*xiiii*	19
	f	*xiii*	20
x	g	*xii*	21
	A	*xi*	22
xviij	b	*x*	23
vij	c	*ix*	24
	d	*viii*	25
xv	e	*vii*	26
iiij	f	*vi*	27
	g	*v*	28
xij	A	*iiii*	29
j	b	*iii*	30
	c	*Prid.*	31

FEBRVARIVS

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
ix	d	*CAL.*	1
	e	*iiii*	2
xvij	f	*iii*	3
vj	g	*Prid.*	4
xiiij	A	*NON.*	5
iij	b	*viii*	6
	c	*vii*	7
xj	d	*vi*	8
	e	*v*	9
xix	f	*iiii*	10
viij	g	*iii*	11
	A	*Prid.*	12
xvj	b	*IDIB.*	13
v	c	*xvi*	14
	d	*xv*	15
xiij	e	*xiiii*	16
ij	f	*xiii*	17
	g	*xii*	18
x	A	*xi*	19
	b	*x*	20
xviij	c	*ix*	21
vij	d	*viii*	22
	e	*vii*	23
xv	f	*vi*	24
iiij	g	*v*	25
	A	*iiii*	26
xij	b	*iii*	27
j	c	*Prid.*	28

MARTIVS

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	d	CAL.	1
ix	e	vi	2
	f	v	3
xvij	g	iiij	4
vj	A	iij	5
	b	Prid.	6
xiiij	c	NON.	7
iij	d	viij	8
	e	vii	9
xj	f	vi	10
	g	v	11
xix	A	iiij	12
viij	b	iij	13
	c	Prid.	14
xvj	d	IDIB.	15
v	e	xvij	16
	f	xvi	17
xiij	g	xv	18
ij	A	xiiij	19
	b	xiij	20
x	c	xij	21
	d	xi	22
xviij	e	x	23
vij	f	ix	24
	g	viij	25
xv	A	vij	26
iiij	b	vi	27
	c	v	28
xij	d	iiij	29
j	e	iij	30
	f	Prid.	31

APRILIS

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
ix	g	CAL.	1
	A	iiij	2
xvij	b	iij	3
vj	c	Prid	4
xiiij	d	NON.	5
iij	e	viij	6
	f	vij	7
xj	g	vi	8
	A	v	9
xix	b	iiij	10
viij	c	iij	11
	d	Prid.	12
xvj	e	IDIB.	13
v.	f	xviij	14
	g	xvij	15
xiij	A	xvi	16
ij	b	xv	17
	c	xiiij	18
x	d	xiij	19
	e	xij	20
xviij	f	xi	21
vij	g	x	22
	A	ix	23
xv	b	viij	24
iiij	c	vij	25
	d	vi	26
xij	e	v	27
j	f	iiij	28
	g	iij	29
ix	A	Prid.	30

MAIVS			
Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	b	*CAL.*	1
xvij	c	*vi*	2
vj	d	*v*	3
	e	*iiii*	4
xiij	f	*iii*	5
iij	g	*Prid.*	6
	A	*NON.*	7
xj	b	*viii*	8
	c	*vii*	9
xix	d	*vi*	10
viij	e	*v*	11
	f	*iiii*	12
xvj	g	*iii*	13
v	A	*Prid.*	14
	b	*IDIB.*	15
xiij	c	*xvii*	16
ij	d	*xvi*	17
	e	*xv*	18
x	f	*xiiii*	19
	g	*xiii*	20
xviij	A	*xii*	21
vij	b	*xi*	22
	c	*x*	23
xv	d	*ix*	24
iiij	e	*viii*	25
	f	*vii*	26
xij	g	*vi*	27
j	A	*v*	28
		iiii	29
ix	b	*iii*	30
	d	*Prid.*	31

IVNIVS			
Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xvij	e	*CAL.*	1
vj	f	*iiii*	2
xiiij	g	*iii*	3
iij	A	*Prid.*	4
	b	*NON.*	5
xj	c	*viii*	6
	d	*vii*	7
xix	e	*vi*	8
viij	f	*v*	9
	g	*iiii*	10
xvj	A	*iii*	11
v	b	*Prid.*	12
	c	*IDIB.*	13
xiij	d	*xviii*	14
ij	e	*xvii*	15
	f	*xvi*	16
x	g	*xv*	17
	A	*xiiii*	18
xviij	b	*xiii*	19
vij	c	*xii*	20
	d	*xi*	21
xv	e	*x*	22
iiij	f	*ix*	23
	g	*viii*	24
xij	A	*vii*	25
j	b	*vi*	26
	c	*v*	27
ix	d	*iiii*	28
	e	*iii*	29
xvij	f	*Prid.*	30

IVLIVS

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽſis
vj	g	*CAL.*	1
	A	*vi*	2
xiiij	b	*v*	3
iij	c	*iiij*	4
	d	*iij*	5
xj	e	*Prid*	6
	f	*NON.*	7
xix	g	*viij*	8
viij	A	*vij*	9
	b	*vi*	10
xvj	c	*v*	11
v	d	*iiij*	12
	e	*iij*	13
xiij	f	*Prid.*	14
ij	g	*IDIB.*	15
	A	*xvij*	16
x	b	*xvi*	17
	c	*xv*	18
xviij	d	*xiiij*	19
vij	e	*xiij*	20
	f	*xij*	21
xv	g	*xi*	22
iiij	A	*x*	23
	b	*ix*	24
xij	c	*viij*	25
j	d	*vij*	26
	e	*vi*	27
ix	f	*v*	28
	g	*iiij*	29
xvij	A	*iij*	30
vj	b	*Prid.*	31

AVGVSTVS

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽſis
xiiij	c	*CAL.*	1
iij	d	*iiij*	2
	e	*iij*	3
xj	f	*Prid*	4
	g	*NON.*	5
xix	A	*viij*	6
viij	b	*vij*	7
	c	*vi*	8
xvj	d	*v*	9
v	e	*iiij*	10
	f	*iij*	11
xiij	g	*Prid.*	12
ij	A	*IDIB.*	13
	b	*xix*	14
x	c	*xviij*	15
	d	*xvij*	16
xviij	e	*xvi*	17
vij	f	*xv*	18
	g	*xiiij*	19
xv	A	*xiij*	20
iiij	b	*xij*	21
	c	*xi*	22
xij	d	*x*	23
j	e	*ix*	24
	f	*viij*	25
ix	g	*vij*	26
	A	*vi*	27
xvij	b	*v*	28
vj	c	*iiij*	29
	d	*iij*	30
xiiij	e	*Prid.*	31

SEP-

SEPTEMBER			
Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
iij	f	*CAL.*	1
	g	*iiij*	2
xj	A	*iij*	3
	b	*Prid.*	4
xix	c	*NON.*	5
viij	d	*viij*	6
	e	*vij*	7
xvj	f	*vi*	8
v	g	*v*	9
	A	*iiij*	10
xiij	b	*iij*	11
ij	c	*Prid.*	12
	d	*IDIB.*	13
x	e	*xviij*	14
	f	*xvij*	15
xviij	g	*xvi*	16
vij	A	*xv*	17
	b	*xiiij*	18
xv	c	*xiij*	19
iiij	d	*xij*	20
	e	*xi*	21
xij	f	*x*	22
j	g	*ix*	23
	A	*viij*	24
ix	b	*vij*	25
	c	*vi*	26
xvij	d	*v*	27
vj	e	*iiij*	28
xiiij	f	*iij*	29
iij	g	*Prid.*	39

OCTOBER			
Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	A	*CAL.*	1
xj	b	*vi*	2
	c	*v*	3
xix	d	*iiij*	4
viij	e	*iii*	5
	f	*Prid.*	6
xvj	g	*NON.*	7
v	A	*viii*	8
	b	*vii*	9
xiij	c	*vi*	10
ij	d	*v*	11
	e	*iiii*	12
x	f	*iii*	13
	g	*Prid.*	14
xviij	A	*IDIB.*	15
vij	b	*xvii*	16
	c	*xvi*	17
xv	d	*xv*	18
iiij	e	*xiiii*	19
	f	*xiii*	20
xij	g	*xii*	21
j	A	*xi*	22
	b	*x*	23
ix	c	*ix*	24
	d	*viii*	25
xvij	e	*vii*	26
vj	f.	*vi*	27
	g	*v*	28
xiiij	A	*iiii*	29
iij	b	*iii*	30
	c	*Prid*	31

NOVEM-

NOVEMBER			
Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xj	d	*CAL.*	1
	e	*iiij*	2
xix	f	*iij*	3
viij	g	*Prid.*	4
	A	*NON.*	5
xvj	b	*viij*	6
v	c	*vij*	7
	d	*vi*	8
xiij	e	*v*	9
ij	f	*iiij*	10
	g	*iij*	11
x	A	*Prid.*	12
	b	*IDIB.*	13
xviij	c	*xviij*	14
vij	d	*xvij*	15
	e	*xvi*	16
xv	f	*xv*	17
iiij	g	*xiiij*	18
	A	*xiij*	19
xij	b	*xij*	20
j	c	*xi*	21
	d	*x*	22
ix	e	*ix*	23
	f	*viij*	24
xvij	g	*vij*	25
vj	A	*vi*	26
xiiij	b	*v*	27
iij	c	*iiij*	28
	d	*iij*	29
xj	e	*Prid.*	30

DECEMBER			
Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	f	*CAL.*	1
xix	g	*iiii*	2
viij	A	*iii*	3
	b	*Prid.*	4
xvj	c	*NON.*	5
v	d	*viii*	6
	e	*vii*	7
xiij	f	*vi*	8
ij	g	*v*	9
	A	*iiii*	10
x	b	*iii*	11
	c	*Prid.*	12
xviij	d	*IDIB.*	13
vij	e	*xix*	14
	f	*xviij*	15
xv	g	*xvii*	16
iiij	A	*xvi*	17
	b	*xv*	18
xij	c	*xiiii*	19
j	d	*xiii*	20
	e	*xii*	21
ix	f	*xi*	22
	g	*x*	23
xvij	A	*ix*	24
vj	b	*viii*	25
	c	*vii*	26
xiiij	d	*vi*	27
iij	e	*v*	28
	f	*iiii*	29
xj	g	*iii*	30
xix	A	*Prid.*	31

Cur sequens aureus numerus ab antecedēti formetur per additionē 8. uel subtractionē 11. Antecedēs verò a sequenti per additionem 11. uel subtractionem 8. Et cur nō continuato ordine scribantur aurei numeri in Calendario.

CAVSA verò, cur sequens aureus numerus formetur ab antecedente per additionem 8. vel detractionem 11. Item antecedens ab insequenti per additionem 11. vel subtractionem 8. Et cur aurei numeri in Calendario non scribantur continuato ordine, sed vt plurimum inter binos singuli dies relinquantur vacui, hæc est. Octo anni Solares, cuilibet tribuendo dies 365. hor. 6. comprehendunt 2922. dies, in quibus fiunt 99. ferè Lunationes. Solùm vltimæ Lunationi deest Dies 1. Horæ 12. Min. 41. Sec. 15. Ter. 9. Nam 99. Lunationes secundum medium Lunæ cursum postulant Dies 2923. Hor. 12. Min. 41. Sec. 15. Ter. 9. Igitur Lunationes post 8. annos elapsos non incipiunt iisdem diebus, quibus ante 8. annos Nouilunia fiebant, sed vno & dimidiato ferè die tardius. Quare post quemuis aureum numerum scribitur in Calendario aureus numerus octo vnitatibus illo maior, vt significet, post octo annos Nouilunia non in eos dies, quibus antecedens aureus numerus ascriptus est, incidere, sed in illos, quibus sequens aureus numerus ab antecedente per additionem 8. formatus præfigitur. Et quoniam, si sequens aureus numerus antecedentem proxime insequatur, Lunatio sequentis aurei numeri anticipatur 12. horis, scribendus erit alter aureus numerus sequens non proxime post illum, sed vno die vacuo relicto, ne eius Lunatio die integro anticipetur: Ita vt hic aureus numerus tertius a primo, a quo per additionem 16. formatur, tertio post eum loco scribatur, quemadmodum & eius Lunatio tribus diebus tardius, quàm illius, incipit. Hæc est causa, cur sequens aureus numerus componatur ex additione 8. ad antecedentem, ponanturque simul bini, inter binos singulis diebus vacuis relictis, præter paucos quosdam numeros aureos, qui eum ordinem propter æquationem Lunæ necessariam interrumpunt.

CVR autem maiorem aureum numerum minor proxime sequatur potius, quàm maior minorem, quod tamen æque bene fieri poterat, casu quodam accidisse videtur. Quoniam enim Luna in quolibet die anni maior est 11. diebus, quàm in eodem die anni superioris, propter illos 11. dies, quibus Solaris annus Lunarem superat; fit vt quemuis aureum numerum in Calendario antecedat aureus numerus sequentis anni, 11. diebus, vt nimirum 11. diebus prius contingat tunc Lunam esse primam, quàm anno antecedenti. Hinc factum est, vt minor aureus numerus proxime sub maiore plerunque scriberetur, maior autem sub minore non proxime: quod potius illi dispositioni aurei numeri, & casui cuidam fortuito tribuendum videtur, quam certæ alicui rationi, quæ cogat minorem proxime sub maiori scribi potius, quàm maiorem sub minori, cum vtrouis modo ratio Lunationum constaret. Atque hæc dicta sint de causa, cur sequens aureus numerus a præcedenti formetur per additionē 8. & cur aurei numeri nō seruent cōtinuatū ordinē.

EXPLICEMVS iam etiam rationem, cur antecedens aureus numerus ab insequenti formetur per additionem 11. quæ ita se habet. Vndecim anni Solares continent 4017. dies. & 18. horas, in quibus

per-

perficiuntur Lunationes 136. supereſtque Dies 1. Hor. 14. Min. 8. Sec. 47. Ter. 4. Nam 136. Lunationes exigunt dies tantummodo 4016. Hor. 3. Min. 51. Sec. 12. Ter. 56. Igitur Nouilunia poſt 11. annos tranſactos non cadunt in eoſdem dies, quibus ante 11. annos fiebant, ſed vno die, & dimidiato ferè citius. Quare ante quemlibet aureum numerum ponitur in Calendario numerus aureus vndecim vnitatibus illo maior, vt ſignificet, poſt 11. annos Nouilunia non in eoſdem dies incidere, quibus ante 11. annos contingebant, ſed incipere prius, nimirum illis diebus, quibus antecedens aureus numerus a ſequenti per additionem 11. formatus aſcribitur. Itaque cum iam conſtet, numerum aureum quemcunque ſequentem octo vnitatibus maiorem eſſe antecedente, & antecedentem quemuis maiorem eſſe inſequenti vndecim vnitatibus, manifeſte colligitur, ſequentem ab antecedente formari poſſe vel per additionem 8. vel per ſubtractionem 11. antecedentem verò ab inſequenti tum per additionem 11. tum per detractionem 8. Atque hinc factum eſt, vt antiqui ſcriptores Cyclum decennouennalem, quem ἐννεαδεκαετηρίδα, vocarunt, in ὀγδοάδα, & ἐνδεκάδα diſtinxerint, quandoquidem tota eius progreſſio atque ordo in Calendario conſtituitur ex additione, ſubtractioneve 8. vel 11. vt expoſuimus; & ὀγδοὰς quidem cum 11. diebus, quibus Solaris annus Lunarem ſuperat, totum Cyclum decennouennalem, ἐνδεκὰς verò cum decennouennali Cyclo perfectam Lunationem 30. dierum conficit.

Quo modo ex aureis numeris in Calendario diſpoſitis Nouilunia inueſtigentur.

DISPOSITIS 19. aureis numeris in Calendario, ea arte, quam deſcripſimus, non erat difficile cognoſcere tempus Nouilunij cuiuſlibet menſis. Eo namque die Luna pronuntiabatur prima, ſiue Nouilunium dicebatur contingere, cui aureus numerus propoſito anno currens præfixus erat: atque hinc Luna XIIII. Paſchalis, & ex hac Paſcha cum alijs feſtis mobilibus inueſtigabatur.

Defectus aurei numeri ad Nouilunia inueſtigãda.

ATQVE hæc quidem omnia, quæ de aurei numeri diſpoſitione, atque vſu tradidimus, ſubtiliter ualde, & magno ingenio excogitata ſunt a veteribus, ſed ea accuratior Aſtronomorum obſeruatio non vſquequaque vera eſſe deprehendit. Non enim Nouilunia, tranſactis 19. annis Solaribus, ad eaſdem prorſus ſedes reuertuntur, ſed paulo ante 19. annos completos, ita vt quolibet ſpatio 19. annorum ſedes priſtinas præueniant Hora 1. Min. 27. Sec. 31. Ter. 55. Spatio verò quatuor Cyclorum decennouennalium, hoc eſt, 76. annorum, Horis 5. Min. 50. Sec. 7. Ter. 40. ac tandem annis 312 $\frac{1}{2}$. die fermè integro, vt proximo Cap. oſtenſum eſt: atque adeo a Nicæni Concilij temporibus ad noſtram vſque ætatem verſus initia menſium ad quatuor dies, & amplius, progreſſa ſint. Ex quo factum eſt, vt ad Nouilunia inquirenda per aureos numeros Concilij Nicæni (poſito nimirum aureo numero 3. in principio Ianuarij) ante correctionem Calendarij aſcendendum fuerit a loco aurei numeri propoſito anno currentis vſque ad quintum diem incluſiue: quod quidem non nulli hiſce quinque ſyllabis facere conſueuerant, IN COELIS EST HIC, vel

Nouilunia quantum anticipârint à tempore Concilij Nicæni uſque ad annum correctionis.

iſtis,

istis, HIC NOVA LVNA, vel his, IN COELO LVNA.

ITAQVE vt aurei numeri ante correctionem Nouilunia recte indicarent, promouendi fuissent omnes per quinque dies, tribus diebus vacuis inter loca antiqua, & noua relictis, ita vt aureus numerus 19. qui ante correctionem quintum diem Ianuarij occupabat, primo diei ascribendus fuisset, seruata tamen ea lege, vt Lunationes alternæ constituerentur 30. & 29. dierum, vti factum est ante Calendarij emendationem in Breuiarijs, ac Missalibus à Pio V. correctis. Atque hoc quidem modo aurei numeri dispositi Nouilunia recte indicassent ijs annis, qui anni restitutionem proximè antecesserunt. Promotis autem hac ratione aureis numeris versus initia mensium, si retineri debuissent in Calendario post correctionem, hoc est, post 10. dierum exemptionem, amouendi rursus fuissent versus mensium fines decem diebus, ita vt 9. dies interponerentur inter aureos numeros ante correctionẽ anni promotos, & eosdem post correctionem postpositos, seruatis ijsdem Lunationibus alternis 30. & 29. dierum. Hac enim ratione post anni restitutionem recte aurei numeri Nouilunia secundum medium Lunæ cursum monstrarent. Cæterum aurei numeri hoc modo correcti, & in propria loca restituti, quanquam aliquandiu Nouilunia recte indicaturi essent, perpetuo tamen, aut longo tempore id præstare non possent. Nam quotiescunque dies intercalaris ex centesimo aliquo anno auferretur, hoc est, centesimus aliquis annus fieret communis, ne Æquinoctium a 21. die Martij recedat, vt supra dictum est, Nouilunia omnia vno die tardius contingerent, quàm ab aureis numeris indicarentur. Quare quoties ex anno centesimo, qui natura sua est bissextilis, fieret annus communis, toties deorsum mouendi essent omnes aurei numeri per vnum diem, vt recte Nouilunia monstrarent. Rursus quoniam, vt proximo Cap. ostendimus, Nouilunia in $312\frac{1}{2}$. annis vno die sedes suas in Calendario anteuertunt, efficitur, vt aurei numeri post quoslibet annos $312\frac{1}{2}$. promouendi essent versus initia mensium vno die, vt Nouilunia indicarent, si tamen tunc dies intercalaris non esset omittendus. Atque hac ratione conficienda forent 30. Calendaria, ita vt dispositio aurei numeri 30. varietates haberet, promoto quolibet sursum, deorsúmque per 30. dies, quot nimirum in vna Lunatione 30. dierum continentur, vt ex ijs, quæ sequuntur, manifestum erit. Verùm quia perincommodum hoc esset, ac molestum, optimo consilio factum est, vt aureis numeris de Calendario submotis, in eorum locum alij numeri succederent, qui perpetuo in vnico Calendario Nouilunia monstrarent, siue ea uersus initia mensium progrediantur, siue versus fines deuoluantur, nulla in Calendario facta mutatione, vt proximo Cap. dicemus.

Quo pacto aurei numeri in veteri Calẽd. ipromouendi fuissent, vt Nouilunia indicarent, tam ante correctionẽ, quã post.

Aureos numeros in Calẽdario correctos non posse perpetuò, aut longo tempore Nouilunia monstrare; & quarẽ.

Si aureus numerus retineri deberet in Calẽdario, conficiẽda essent 30. Calendaria.

Meritò in locum aureorum numerorum suffectas esse 30. Epactas.

HI autẽ numeri sunt 30. Epactæ ab 1. vsque ad xxx. siue ad ✱. Nam vltima Epacta xxx. signata est hoc signo ✱. potius, quàm numero xxx. propterea quod, si proprie loqui velimus, nulla Epacta possit esse xxx. cum Epacta quælibet minor esse debeat, quàm tempus integræ Lunationis.

Cur omnis Epacta minor eẽ debeat, quàm 30.

O

Epactæ quid sint, & cur sint 30.

tionis. Epactæ namque sunt numeri dierum, qui mense Decembri post vltimam Lunationem anni supersunt. Vt si Lunatio vltima anni terminetur postremo die Decembris, ita vt nulla dies supersit, Epacta insequentis anni erit o. si penultimo die claudatur, Epacta erit 1. propter diem, qui superest. Si antepenultimo, hoc est, 29. die finiatur, Epacta erit ij. atque ita de reliquis, donec ad Lunationem perueniatur, quæ finem habet Calendis Decembris, ita vt 30. dies supersint. Tunc enim Lunatio illa non est vltima, sed penultima, quia dies illi 30. superflui vltimam constituunt, ac proinde Epacta tunc erit o. vel xxx. quam signo ✻. declaramus. Atque hæc est causa, quod 30. Epactæ possint esse in vniuersum, ab 1. vsque ad xxx. vel o. uel ✻. pp dies 1. 2. 3. &c. vsque ad 30. vel o. qui superesse possunt post Lunationem mense Decembri terminatam. Et quanquam cum Lunatio aliqua finitur primo die Decembris, vel vltimo, Epacta insequentis anni sit xxx. vel o. signanda tamen est Epacta illa xxx. vel o. aliquo signo, nimirum hoc, ✻. ut per illud Nouilunia anni insequentis inuestigentur, intelligaturque tunc in Decembri duas Lunationes esse terminatas, vnam postremo die, ac proinde nullum diem superfuisse, alteram verò prima die, atque ideo post illam 30. dies fuisse reliquos. Verùm accidit interdum, ut Epacta alicuius anni sit vnitate maior, quàm numerus dierum, qui post vltimã Lunationẽ antecedentis anni supersunt, quod quando contingat, dicetur, cũ de inuentione Epactæ cuiuslibet anni agemus.

IDEM hic numerus 30. Epactarum colligitur ex 11. diebus, quibus annum Lunarem a Solari superari diximus. Nam si primo anno supersunt xj. dies, supererunt xxij. secundo, & xxxiij. tertio, abiectisque 30. vnam Lunationem constituentibus, reliqua fiet Epacta iij. atque ita deinceps, additis semper 11. & abiectis 30. si summa maior sit, quàm 30. componentur omnes 30. Epactæ, ita vt prima sit xj. & vltima xxx. vel o. vel ✻. post quam iterum per additionem 11. procreatur Epacta xj. vt hic apparet.

xj. xxij. iij. xiiij. xxv. vj. xvij. xxviij. ix. xx. j. xij. xxiij. iiij. xv. xxvj. vij. xviij. xxix. x. xxj. ij. xiij. xxiiij. v. xvj. xxvij. viij. xix. xxx. uel o. uel ✻.

Contingit nonnunquam, vt antecedenti Epactæ addenda sint 12. non 11. vt Epacta sequens formetur: quod quando fiat, dicetur infra, cum de inuentione Epactæ cuiusuis anni agemus.

Epactæ cur sic dicantur.

DICVNTVR autem 30. hi numeri, Epactæ, Græca voce, quæ Latine idem sonat, quod dies ascititij, siue addititij, aut interiecti. Adiunguntur enim in fine vltimi mensis Lunaris ad explendum numerum dierum anni Solaris, & ad inchoandam primam Lunationem subsequentis anni. Quo pacto autem huiusmodi Epactæ in Calendario collocatæ perpetuo Nouilunia indicare possint, nulla in Calendario facta mutatione, planum fiet ex ijs, quæ sequuntur: sed primo loco, qua arte ac industria per dies Calendarij disponantur, exponamus.

QVO

QVO ARTIFICIO EPACTAE IN CAlendario describantur.

CAP. III.

QVAMQVAM Epactæ secundum seriem naturalem numerorum ab 1. vsque ad xxx. vel ad ✱. describi possint in Calendario, visum tamen est magis expedire, si retrogrado ordine, a xxx. vel ✱. per xxix. xxviij. xxvij. &c. progrediendo vsque ad 1. describantur, vt a dierum numero eiusdem Calendarij distinguantur, & vt magis naturaliter Nouilunia monstrent, vt ex sequentibus erit manifestum. Initio ergo facto ab Epacta ✱. in principio Iannuarij, scribitur Epacta xxix. ad secundum diem; xxviij. ad tertium, & ita deinceps, ordine retrogrado, donec ad 1. peruentum fuerit, quæ Epacta diei 30. Ianuarij præfigitur, post quam eodem ordine repetuntur omnes triginta Epactæ vsque ad finem Calendarij: Ita vt duodecies tantùm omnes Calendario inscribantur, præter has vndecim ✱. xxix. xxviij. xxvij. xxvj. xxv. xxiiij. xxiij. xxij. xxj. xx. quæ tertiodecimo loco repetuntur in postremis vndecim diebus Decẽbris. Excipitur quoque Epacta 19. alio charactere, vel colore insignita. Hæc enim etiam vltimę diei ad Epactam xx. apponitur, vt infra dicemus.

Epactę cur in Calẽdario dispositę sint ordine retrogrado.

Epactæ quo pacto in Calendario disponantur.

VT autem Epactæ rectè Nouilunia indicent, adhibenda erit in earum descriptione hæc cautio. In secunda collocatione triginta Epactarum; Itemque in quarta, sexta, octaua, decima, ac duodecima, eidem diei, nimirum 5. Februarij; 5. Aprilis; 3. Iunij; 1. Augusti; 29. Septembris; & 27. Nouembris (in quos dies incidit Epacta xxv. ex superiore dispositione) duæ hæ Epactæ xxv. xxiiij. simul ascribantur. Ex qua re efficitur, vt post duodecimam inscriptionem Epactarum supersint 11. dies in Decembri, quibus iterum hæ Epactæ, ✱. xxix. xxviij. xxvij. xxvj. xxv. xxiiij. xxiij. xxij. xxj. xx. præfiguntur, quæ videlicet prioribus vndecim diebus Ianuarij appositæ sunt; Omnes verò 30. Epactæ duodecies inscriptæ occupent dies duntaxat 354. quot anno Lunari communi contineri diximus; adeo vt Epactæ in Calendario seruare non possint rationem Cycli, sic vt Epacta primi diei Ianuarij sit proxime minor, quàm ea, quæ vltimo diei Decembris, qui videlicet primum diem Ianuarij antecedit, ascripta est: sed earum ordo retrogradus cesset in fine anni, & denuo incipiat in principio anni ab Epacta ✱. vt prius.

QVOD si duæ Epactæ in sex locis Calendarij eidẽ diei non apponerẽtur, sed singulę ordine retrogrado se mutuo cõsequerẽtur, fierẽt oẽs 12. Lunationes cuiusque Epactę 30. dierũ, oẽsq; Epactæ duodecies repetitæ occuparẽt 360. dies, qui numerus annũ Lunarẽ cõem sex dieb. superat,

Cur in sex locis Calendarij eidẽ diei duæ Epactæ ascribantur.

Lunationes fieri alternas 30. & 29 dierum, ob appositionẽ duarũ Epactarũ ad eundem diem in sex locis Calẽdarij.

quod est absurdũ. Vt igitur Lunationes existant alternis 30. & 29. dierum, necesse est sex locis binas Epactas simul ponere. Ita namque fiet, vt Lunationes constituantur alternæ 30. & 29. dierum. Cum enim Epacta xxiiij. cum alijs eam insequentibus ascenderit in Februario, verbi gratia, vna die supra locum suum naturalem versus mensis initium, propter duarum Epactarum xxv. xxiiij. eidem diei 5. adscriptionem, efficitur, vt Lunationes incipientes a 30. Epactis Epactam xxiiij. vna cum xxv. eidem diei ascriptam antecedentibus, vt ab Epactis xxiiij. xxiij. xxij. & a cæteris mensis Ianuarij, vsque ad Epactam xxv. Februarij, contineant dies tantummodo 29. Quod idem dictum volumus de Lunationibus earundem 30. Epactarum, quæ in alijs quinque locis Calendarij Epactam xxiiij. eidem diei cum Epacta xxv. ascriptam antecedunt.

Cur Epacta 25. alio charactere, colorevе scribenda sit supra aliã Epactam 25. in sex locis Calẽdarij.

DEINDE quoniam accidit nonnunquam, vt in vno eodemque Cyclo decennouennali vtraque harum Epactarum xxv. xxiiij. in vsu sit, vt infra patebit, scribenda erit Epacta 25. alio charactere, vel colore, ad Epactam xxvj. in sex illis locis, in quibus simul positæ sunt Epactæ xxv. xxiiij. In alijs autem locis ad Epactam xxv. scribenda est eadem Epacta 25. alio etiam charactere, vel colore. Nisi enim hoc fiat, continget, vt in vno & eodem Cyclo decennouennali, in quo vtraque Epacta xxv. xxiiij. est in vsu, duæ Lunationes sexies in anno incidant in vnum eundemque diem, & eidem diei duo aurei numeri ascribantur, ij nimirum, qui in tabula expansa, de qua sequenti Cap. dicturi sumus, duabus illis Epactis suprapositi sunt: quod est absurdum, & contra rationem Cycli decennouennalis: cum Nouilunia, vt supra ostendimus, ad eosdem dies, nisi post 19. annos elapsos, redire non possint.

Propter Epactã 25. diuerso colore, characterevе scriptã nõ posse in eodem cyclo decẽnouẽnali duo Nouilunia in eũdem diem incidere.

HOC autem incommodum vitatur omnino per Epactam xxv. 25. bis in sex locis Calendarij diuersis characteribus, coloribusve inscriptam. Nam quotiescunque in aliquo Cyclo decennouennali Epacta xxv. currit simul cum aureo numero maiore, quàm 11. quales sunt posteriores hi octo aurei numeri 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. erit quidem in eodem tunc Cyclo Epacta xxiiij. etiam in vsu: Sed si tunc assumatur Epacta 25. diuerso charactere, aut colore notata, quæ in sex illis locis e regione Epactæ xxvj. locatur, non poterunt duo aurei numeri, aut duo Nouilunia, in eundem diem incidere; cum Epacta 25. diuerso illo charactere, siue colore notata, & Epacta xxiiij. duos semper dies diuersos in singulis mensibus occupent. Quando autem in Cyclo aliquo decennouennali Epacta xxv. una cum aureo numero non maiore quàm 11. currit, cuiusmodi sunt primi hi undecim aurei numeri 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. nunquã accidet, ut in eodẽ Cyclo Epacta xxiiij. cum xxv. sit in usu. Quocirca assumenda tunc erit Epacta xxv. quæ in sex illis locis eidem diei cum Epacta xxiiij. ascribitur: quia cum Epacta xxiiij. in eodem tunc Cyclo in vsu non sit, periculum esse non potest, vt intra eundem Cyclum decennouennalem bis eodem die Nouilunium contingat. Eodem pacto etsi Epacta 25. diuerso colore,

lore, vel charactere insignita ponatur in sex diuersis locis è regione Epactæ xxvj. ad eundem diem, non tamen idcirco duo Nouilunia in eundem illum diem incident ante 19. annos transactos: quia currente Epacta xxv. cum aureo numero maiore quàm 11. (quo solum tempore Epacta illa 25. diuersi coloris, aut characteris vsurpatur, vt diximus) nunquam in eodem Cyclo Epacta xxvj. ad Nouilunia inuestigan da adhibebitur. Atque hæc omnia ex tabula expansa Epactarum, de qua paulo infra agemus, perspicua fient. Ibi enim in octo lineis, quibus literæ maiusculæ N, E, B, & minusculæ r, n, k, e, b, præfixæ sunt, (singulæ autem lineæ illius tabulæ singulos Cyclos decennouennales exhibent, vt postea intelligetur) reperies Epactam 25. diuerso notatam charactere coloreve, sub octo hisce aureis numeris maioribus, 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. Epactam verò xxiiij. sub 11. his minoribus, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. nunquam autem Epactam xxvj. In aliis verò 22. lineis, in quibus Epacta xxv. sub minoribus vndecim aureis numeris scribitur, inuenies quidem aliquando etiam Epactam xxvj. nunquam tamen simul occurrere conspicies Epactam xxiiij. Quamobrem si assumatur modo Epacta xxv. quæ è regione Epactæ xxiiij. locatur, modo Epacta 25. alterius characteris, vel coloris, quæ è regione Epactæ xxvj. collocata est, (habita nimirum ratione minoris, maiorisve aurei numeri, cum quò simul currit, vt paulo ante diximus) fieri nullo modo potest, vt intra eundẽ Cyclum decennouennalem duo Nouilunia in vnum eundemque diem pariter incidant, licet in sex locis supra enumeratis è regione eiusdem diei Epactæ xxv. & xxiiij. positæ sint, & Epacta 25. alterius coloris, charactérisve eidem quoque diei cum Epacta xxvj. ascripta.

VERVM Epactam xxiiij. non posse esse in vsu, quando Epacta xxv. cum aliquo aureo numero minore quã 12. siue non maiore quã 11. currit, sed tunc solum, quando cum aureo numero maiore quàm 11. concurrit. Item Epactam xxvj. non vsurpari, cum Epacta 25. currit simul cum aureo numero maiore quàm 11. clarissime quoque ex collocatione aureorum numerorum, atque Epactarum in Calendario colligitur. Quoniam enim vt supra diximus, minorem aureum numerum sequitur maior in Calendario non proximè, sed vno die interiecto, fit, vt si in Ianuario v. g. è regione diei 6. vbi ponitur Epacta xxv. scribatur aureus numerus quilibet minor quàm 12. cum quo Epacta xxv. simul currere ponatur, aureus numerus maior sequens scribendus sit ad diẽ 8. Ianuarij, relicto die 7. vacuò; adeò vt in eo Cyclo decennouennali nullum Nouilunium die 7. contingere possit. Quare in eodem Cyclo Epacta xxiiij. quæ proxime sub xxv. posita est, vsui nullo pacto esse potest: alias Nouilunium in 7. diem Ianuarij incideret. Rursus quia maiorem aureum numerum in Calendario proxime insequitur minor, vt supra dictum est, efficitur, vt si è regione eiusdem diei 6. Ianuarij, cui Epacta xxv. præfixa est, adscribatur aureus numerus quilibet maior quàm 11. cum quo Epacta 25. currere ponatur, aureus numerus subsequens

Cur in eodẽ Cyclo Epacta xxiiij. non vsurpetur, quando Epacta xxv. & aureus numerus nõ maior quàm 11. concurrunt. Item cur Epacta xxvj. in vsu non sit in eodem cyclo, quando Epacta 25 & aureus numerus maior quàm 11. concurrunt.

ſequens ſcribendus ſit ad diem 7. Ianuarij, proxime poſt illum maiorem, ita vt in eo Cyclo Nouilunium contingere poſſit die 7. Quapropter in eodem Cyclo Epacta xxiiij. proxime ſub 25. poſita, Nouilunium indicabit, ac proinde vſui futura erit. Quoniam verò maiorem aureum numerum antecedit minor non proxime, ſed vno die relicto vacuo, efficitur, vt aureus numerus antecedens illum maiorem, cum quo Epacta 25. currere ponitur, collocandus ſit ad diem 4. ita vt die 5. nullum tunc contingat Nouilunium. Quocirca Epacta xxvj. diei 5. adſcripta nulla ratione tunc vſui eſſe poteſt, ne Nouilunium in eo Cyclo in diem 5. Ianuarij cadat.

Epactam 25. diuerſi coloris, characteriſve è regione Epactæ xxvj. poſitam non perturbare Lunationes.

HÆC porrò anticipatio Epactæ 25. alterius coloris, vel characteris in Calendario tantum abeſt, vt Lunationes perturbet, vt eas potius in rectum ordinem redigat. Quoniam enim vnaquæque Lunatio in aliquo priorum 30. dierum Ianuarij terminata, prima eſt totius anni, vt poſtea dicemus, fit, vt currente illa Epacta 25. prima Lunatio anni die 5. Ianuarij terminata, efficiatur dierum 30. ſecunda verò die 3. Februarij finita, dierum tantùm 29. (quæ fieret dierum etiam 30. ſi Epacta xxv. infra Epactam xxvj. aſſumeretur.) tertia deinde fiat iterum dierum 30. & quarta dierum 29. &c. vt ordo alternarum Lunationum 30. & 29. dierum poſtulat: Lunatio quoque tertiadecima, & extraordinaria illius anni (Nam quando Epacta 25. eſt in vſu, annus Lunaris eſt Emboliſmicus, vt poſtea dicetur) fiat 30. dierum, quæ, currente Epacta xxv. eidem diei cum xxiiij. adſcripta, foret dierũ duntaxat 29. Denique totidem ſint Lunationes 30. dierum, currente Epacta 25. diuerſi coloris, characteriſve, quot requiruntur, cum alia Epacta xxv. eſt in vſu: tam enim ibi ſunt 7. quàm hic; quanquam aliter ibi, quàm hic, progrediantur. Huc accedit, quod Lunatio Paſchalis per Epactam 25. diuerſi coloris, aut characteris inueſtigata, magis exquiſitè medio motui Lunæ reſpondet. Id quod perſpicuum fiet, ſi Lunationes per aureos numeros maiores quàm 11. indicatæ diligenter cum calculo medij motus Lunæ conferantur. Plerunque enim eas paulo ſerius, quàm medius Lunæ motus poſtulat, ab aureis numeis maioribus, quàm 11. oſtenſas deprehendemus. Quapropter cum Lunatio Paſchalis incipiens die 4. Aprilis, quæ ab Epacta 25. diuerſo ab alijs charactere, coloreve notata oſtenditur, quam ſemper cum maiore aliquo aureo numero, quam 11. currere ſupra diximus, incipiat vna die prius, quam ſi ab Epacta xxv. diei 5. Aprilis adſcripta, indicaretur, liquidò conſtat, Lunationem paſchalem, quam prior illa Epacta 25. inchoat, eſſe magis conſentaneam medio motui Lunæ, quàm eam, quæ indicatur ab Epacta xxv. ad diem 5. Aprilis poſita, currente cum eodem aureo numero maiore, quo cum illa currit, quòd hæc vno die ſerius incipiat.

Aequatio menſium Lunarium cur potius facta ſit per Epact. xxv. xxiiij ſimul poſitas, quàm per alias.

SED roget quis, cur in æquatione menſium Lunarium, hoc eſt, in collocatione duarum Epactarum ad vnum eundemque diem in ſex locis Calendarij, vt Lunationes conſtituantur alternis dierum 30. & 29. aſſum-

assumptæ sint hæ duæ xxv. & xxiiij. positæ è regione diei 5. Februarij; 5. Aprilis; 3. Iunij; 1. Augusti; 29. Septembris; & 27. Nouembris; potius, quàm aliæ duæ, cum æque bene id fieri potuerit in quibuscunque duabus Epactis, præsertim verò in Epactis ✳. & xxix. quæ in fine Ianuarij, & principio Februarij ponuntur, vt nimirum æquatio hæc institueretur, transacto primo mense Lunari 30. dierum, vt factum esse legimus a Iulio Cæsare in Cyclo aurei numeri, vt testatur Paulus Middelburgensis lib. 2. vbi Calendarium Romanum cum Cyclo Lunari Iulij Cæsaris proponit, in quo videmus, adhibitam esse æquationem ad finem Ianuarij, ac Martij in aureis numeris 1. & 9. factumque idem est ab auctore Calendarij noui, vt patet in Compendio nouæ rationis restituendi Calendarij anno 1577. ad Principes Christianos a GREGORIO XIII. transmisso. Ibi enim æquatio Lunæ facta est vltima die Ianuarij, vltima Martij, & 29. Maij, &c. quibus diebus duæ hæ Epactæ ∗. & xxix. simul adscriptæ sunt, quarum ∗. significat Epactam xxx. aut o. quemadmodum in nouo Calendario Epacta ✳. & supra eosdem dies è regione Epactæ 1. posita est Epacta ✳. quæ idem significat in eo compendio, quod ∗. habetque solum figuram differentem: quemadmodum in nouo Calendario Epacta 25. diuerso charactere, vel colore formata, scripta est supra Epactas xxv. & xxiiij. quæ ad eandem diem ponuntur, habetque superior Epacta 25. ab inferiori xxv. solum figuram, aut colorem discrepantem. Si inquam, ita roget quis, is sciat, electas fuisse potissimum duas hasce Epactas xxv. & xxiiij. ad æquationem Lunæ, quòd hac ratione Lunationes secundum Cyclum 30. Epactarum, præsertim 30. Lunationes Paschales, magis congruentes efficiantur Lunationibus aureorum numerorum Concilij Nicæni, cuius decreta, sanctionesque in omnibus, quoad eius fieri potuit, & vt par fuit, retinuimus. Iisdem enim propemodum locis factam esse æquationem Lunæ videmus per aureos numeros antiqui Calendarij, quibus facta eadem est in Calendario nouo per Epactas xxv. & xxiiij.

DEINDE quemadmodum in illo Cyclo aurei numeri omnes 19. Lunationes paschales continent tantùm dies 29. & prima quidē octauo die Martij, vltima verò quinto Aprilis incipit, ita quoque in nouo hoc Epactarum Cyclo omnes 30. Lunationes paschales eisdem diebus extremis, hoc est, 8. Martij, & 5. Aprilis clauduntur, continentque singulæ 29. dies, exceptis duabus Lunationibus Epactarum 25. & xxiiij. quando 25. (quod rarò accidit) cum aliquo aureo numero ex posterioribus octo, qui maiores sunt, quàm 11. concurrit. Hæ duæ namque solæ sunt 30. dierum: quod mirum videri non debet. Cum enim Patres Nicæni Concilij Nouilunijs paschalibus dies 29. assignauerint, qui ab 8. Martij vsque ad 5. Aprilis numerantur, facile in illis disponi potuerunt 19. aurei numeri ea lege, vt singuli Lunationem conficerent 29. dierum. At cum sint 30. Epactæ, disponi in eisdem illis 29. diebus nullo modo omnes possunt, nisi in vno aliquo die eodem duæ simul

Cur non omnes Lunationes Paschales in nouo Calēdario sint 29. dierum, vt in veteri.

mus collocentur, vt factum est in die 5. Aprilis. Ex quo euenit, vt Lunatio Epactæ xxiiij. ac proinde & Epactæ 25. supra xxiiij. positæ, dierum 30. constitueretur; quod non contigisset, si æquatio Lunæ post 5. Aprilis esset adhibita. Sed tunc, vt singulæ Epactæ singulas constituerent Lunationes Paschales, oportuisset Nouilunijs Paschalibus 30. dies tribuere, ita vt vltimum per Epactam xxiiij. monstratum, post 5. Aprilis inciperet: quod adhuc in Ecclesia inauditum est.

QVOD si Lunæ æquatio institueretur in fine Martij, vt in Compendio nouæ rationis restituendi Calendarij significabatur, efficerentur septem Lunationes Paschales 30. dierum, ut in eo Calendario perspicue apparet. Vt igitur Nouilunia Paschalia noui Calendarij eisdem limitibus, quibus a Concilio Nicæno ad nouum usque Calendarium, concluderentur, & duæ solum Paschales Lunationes 30. dies complecterentur, ac proinde minus a consuetudine antiqua Ecclesiæ recederemus, reiecta æquatione illa in eo Compendio descripta, elegimus hanc, quam exposuimus; quippe cum secundum eam deprehendantur Nouilunia omnia, præsertim uero Paschalia, eisdem prorsus diebus tempore Concilij Nicæni contigisse, quibus eadem aurei numeri antiqui Calendarij facta esse demonstrant: quod secundum aliam æquationem Compendij nulla ratione euenit. Idque manifestum cuiuis erit, si Epactas tam Calendarij noui, quàm illius, quod in eo Compendio describitur, in aureos numeros resoluat: quod qua ratione fieri debeat, paulo infra docebimus.

Cur Epacta 19. alio colore, aut charactere ad vltimum diē Decembris e regione Epactæ xx. posita sit.

AD hæc, in fine Decembris iuxta Epactam xx. apponenda quoque est Epacta 19. diuerso ab alijs charactere, uel colore, quæ Nouilunium ostendat ultimo Decembris, quando Epacta xix. & aureus numerus 19. concurrūt: quod in multis annorum millibus semel tantum continget, in triginta uidelicet Cyclis decennouennalibus tabulæ expansæ semel, quando octaua eius linea, cui litera D, maiuscula præfigitur, ut hoc tēpore accidit, est in usū. In ea. n. sola sub aureo numero 19. Epacta xix, scripta est. Epactā aūt 19. vltimo diei Decembris affixam debere eo tempore Nouilunium necessario indicare, hinc planum fiet. Quoniam ad Epactam cum aureo numero 19. currentem, quæcunque illa sit, adijci debent 12. (cum tamen ad alias addantur solùm 11.) vt sequentis anni Epacta formetur, quemadmodum ante correctionem Calēdarij ad vltimam Epactam xxix. cum aureo numero 19. currentem addebantur etiam 12. vt prima Epacta xj. iterum componeretur, cum Cyclus Lunaris id necessario exigat, vt infra docebimus: fit, ut currente Epacta xix. cum aureo numero 19. sequēti anno Epacta fit 1. propterea quod additis 12. ad 19. fiunt 31. abiectisque 30. reliqua est 1. pro Epacta anni sequentis. Quare cum vsus Epactæ 1. incipiat in Ianuario, vbi diei 30. adscripta est; nisi Epacta 19. in fine Decembris repeteretur, vt ab ea iterum Nouilunium inciperet ante Ianuarium, complecteretur Lunatio incipiens 2. die Decembris, vbi Epacta xix. scripta est, dies 59. quot nimirum numerantur à 2. die De-

cembris

cembris vſque ad 29. Ianuarij; propterea quod in Decembri nulla alia Epacta xix. præter illam, quam vltimo diei adſcribendam eſſe diximus, reperitur, a qua Nouilunium poſſit incipere, neque in Ianuario alia Epacta 1. ante diem 30. quæ initium Nouilunij exhibeat. Ratio ergo Lunationum, quæ per Cyclum decennouennalem inueſtigantur, neceſſario exigit, vt vel Epacta 19. vltimo die Decembris repetatur, ita vt Lunatio Epactæ xix. die 2. Decembris inchoata contineat dies duntaxat 29. aliaque incipiat vltimo die ab eadem Epacta 19. ac dies 30. comprehendat, quot videlicet numerantur ab vltimo Decembris vſque ad 29. Ianuarij, vel vt Epacta 1. adſcribatur primo diei Ianuarij è regione Epactæ ✳. ita vt Lunatio Epactæ xix. die 2. Decembris incipiens conſtituatur dierum 30. aliaque primo die Ianuarij ab Epacta 1. incipiens dies 29. duntaxat complectatur; vel certe, vt Epacta 1. reponatur ad vltimum diem Decembris è regione Epactæ xx. loco Epactæ 19. vt inde Lunatio incipiens contineat dies 30. antecedens vero Lunatio ab Epacta xix. quæ diei 2. Deceb. adſcripta eſt, inchoata, dierũ efficiatur 29. duntaxat. Quia verò Epactarum diſtributionem in Calendario a primo die Ianuarij inchoauimus, non videtur conſentaneum, vt ſtatim in principio Lunationum æquatio hæc fiat per duas Epactas ✳. & 1. eidem diei affixas, reiecta eſt illa æquatio in antecedentem diem, hoc eſt, in finem Decembris, vbi naturali ordine reponi deberet Epacta 1. ſi annus a Ianuario non inciperet, quemadmodum etiã in alijs menſibus Epacta 1. ſupra ✳. collocata eſt. Sed quoniam Epacta 1. reperitur quoque iuxta diem 20. Decembris, non viſum eſt illam tam cito in fine Decembris repetere, præſertim cum ea non ſequatur proxime ordine retrogrado Epactam xx. fini Decembris appoſitam. Epactam igitur 19. iuxta illam xx. ſcribendam eſſe cenſuimus, quòd recto ordine ſe mutuo conſequantur hæ duæ Epactæ xx. & 19. in ſerie 30. Epactarum.

NEQVE verò ex hac deſcriptione Epactæ 19. iuxta Epactam xx. ſequitur, duo Nouilunia intra ſpatium 19. annorum in eundem illum diem incidere. Nam in eo Cyclo, in quo Epacta xix. cum aureo numero 19. currit, Epacta xx. non eſt in vſu, vt patet in linea tabulæ expanſæ, quam inſequenti Cap. reperies, cui litera D, maiuſcula præponitur. In ea enim ſub aureo numero 19. ſcripta quidem eſt Epacta xix. ſed Epacta xx. non reperitur inter nouendecim Epactas illius Cycli.

Propter Epactã 19. diuerſi coloris, aut characteris vltimo diei Decembris appoſiti non poſſe in eodẽ cyclo decennouẽnali duo Nouilunia in eundẽ diem incidere.

ATQVE hæc eſt diſpoſitio naturalis Cycli triginta Epactarum per dies menſium in Calendario, & quidẽ vnica, demonſtrans Nouilunia, Pleniluniaque, atque ætatem Lunæ quotidie quouis tempore propoſito, quanquam Nouilunia cogãtur nonnunquam aſcendere, aut deſcendere in Calendario propter Lunæ æquationem neceſſariò adhibendã, aut propter diem intercalarem ter quolibet ſpatio quadringentorũ annorum omittẽdũ. Hic enim Cyclus Epactarum ita in Calendario digeſtus, ꝑpetuus eſt, & ad quãcunq. anni magnitudinẽ accõmodari põt, ſi ſuis tẽporib. debita adhibeatur æquatio, vt proximo Cap. declarabitur.

P SED

SED ecce Calendarium nouum cum Epactis per dies mensium ea, quam explicauimus, ratione digestis: cui adiunximus Calendarium Compendij, vt omnes intelligant, in nostro Calendario duas tantum Lunationes Paschales esse dierum 30. illas nimirum, quæ ab Epacta 25. diuersi characteris, colorisve, & ab Epacta xxiiij. monstrantur; in Calendario vero Compendij septem Lunationes Paschales continere dies 30. videlicet illas, quæ ab Epactis ✱. xxix. xxviij. xxvij. xxvj. xxv. xxiiij. indicantur.

SEQVITVR

CALENDARIVM GREGORIANVM cum Epactis loco aureorum numerorum per dies mensium digestis.

IANVA-

IANVARIVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	*	A	CAL.	1
	xxix	b	iiij	2
	xxviij	c	iij	3
	xxvij	d	Prid.	4
	xxvj	e	NON.	5
25	xxv	f	viij	6
	xxiiij	g	vij	7
	xxiij	A	vi	8
	xxij	b	v	9
	xxj	c	iiij	10
	xx	d	iij	11
	xix	e	Prid.	12
	xviij	f	IDIB.	13
	xvij	g	xix	14
	xvj	A	xviij	15
	xv	b	xvij	16
	xiiij	c	xvi	17
	xiij	d	xv	18
	xij	e	xiiij	19
	xj	f	xiij	20
	x	g	xij	21
	ix	A	xi	22
	viij	b	x	23
	vij	c	ix	24
	vj	d	viij	25
	v	e	vij	26
	iiij	f	vi	27
	iij	g	v	28
	ij	A	iiij	29
	j	b	iij	30
	*	c	Prid.	31

FEBRVARIVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxix	d	CAL.	1
	xxviij	e	iiii	2
	xxvij	f	iii	3
25	xxvj	g	Prid.	4
XXV	xxiiij	A	NON.	5
	xxiij	b	viii	6
	xxij	c	vii	7
	xxj	d	vi	8
	xx	e	v	9
	xix	f	iiii	10
	xviij	g	iii	11
	xvij	A	Prid.	12
	xvj	b	IDIB.	13
	xv	c	xvi	14
	xiiij	d	xv	15
	xiij	e	xiiii	16
	xij	f	xiii	17
	xj	g	xii	18
	x	A	xi	19
	ix	b	x	20
	viij	c	ix	21
	vij	d	viii	22
	vj	e	vii	23
	v	f	vi	24
	iiij	g	v	25
	iij	A	iiii	26
	ij	b	iii	27
	j	c	Prid.	28

	MARTIVS			
	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mēsis
	*	d	*CAL.*	1
	xxix	e	*vi*	2
	xxviij	f	*v*	3
	xxvij	g	*iiij*	4
	xxvj	A	*iij*	5
25	xxv	b	*Prid.*	6
	xxiiij	c	*NON.*	7
	xxiij	d	*viij*	8
	xxij	e	*vij*	9
	xxj	f	*vi*	10
	xx	g	*v*	11
	xix	A	*iiij*	12
	xviij	b	*iij*	13
	xvij	c	*Prid.*	14
	xvj	d	*IDIB.*	15
	xv	e	*xvij*	16
	xiiij	f	*xvi*	17
	xiij	g	*xv*	18
	xij	A	*xiiij*	19
	xi	b	*xiij*	20
	x	c	*xij*	21
	ix	d	*xi*	22
	viij	e	*x*	23
	vij	f	*ix*	24
	vj	g	*viij*	25
	v	A	*vij*	26
	iiij	b	*vi*	27
	iij	c	*v*	28
	ij	d	*iiij*	29
	j	e	*iij*	30
	*	f	*Prid.*	31

	APRILIS			
	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mēsis
	xxix	g	*CAL.*	1
	xxviij	A	*iiij*	2
	xxvij	b	*iij*	3
25	xxvj	c	*Prid.*	4
xxv	xxiiij	d	*NON.*	5
	xxiij	e	*viij*	6
	xxij	f	*vij*	7
	xxj	g	*vi*	8
	xx	A	*v*	9
	xix	b	*iiij*	10
	xviij	c	*iij*	11
	xvij	d	*Prid.*	12
	xvj	e	*IDIB.*	13
	xv	f	*xviij*	14
	xiiij	g	*xvij*	15
	xiij	A	*xvi*	16
	xij	b	*xv*	17
	xj	c	*xiiij*	18
	x	d	*xiij*	19
	ix	e	*xij*	20
	viij	f	*xi*	21
	vij	g	*x*	22
	vj	A	*ix*	23
	v	b	*viij*	24
	iiij	c	*vij*	25
	iij	d	*vi*	26
	ij	e	*v*	27
	j	f	*iiij*	28
	*	g	*iij*	29
	xxix	A	*Prid.*	30

MAIVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxviij	b	*CAL.*	1
	xxvij	c	*vi*	2
	xxvj	d	*v*	3
25	xxv	e	*iiii*	4
	xxiiij	f	*iii*	5
	xxiij	g	*Prid.*	6
	xxij	A	*NON.*	7
	xxj	b	*viii*	8
	xx	c	*vii*	9
	xix	d	*vi*	10
	xviij	e	*v*	11
	xvij	f	*iiii*	12
	xvj	g	*iii*	13
	xv	A	*Prid.*	14
	xiiij	b	*IDIB.*	15
	xiij	c	*xvij*	16
	xij	d	*xvi*	17
	xj	e	*xv*	18
	x	f	*xiiii*	19
	ix	g	*xiii*	20
	viij	A	*xii*	21
	vij	b	*xi*	22
	vj	c	*x*	23
	v	d	*ix*	24
	iiij	e	*viii*	25
	iij	f	*vii*	26
	ij	g	*vi*	27
	j	A	*v*	28
	*	b	*iiii*	29
	xxix	c	*iii*	30
	xxviij	d	*Prid.*	31

IVNIVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxvij	e	*CAL.*	1
25	xxvj	f	*iiii*	2
xxv	xxiiij	g	*iii*	3
	xxiij	A	*Prid.*	4
	xxij	b	*NON.*	5
	xxj	c	*viii*	6
	xx	d	*vii*	7
	xix	e	*vi*	8
	xviij	f	*v*	9
	xvij	g	*iiii*	10
	xvj	A	*iii*	11
	xv	b	*Prid.*	12
	xiiij	c	*IDIB.*	13
	xiij	d	*xvii*	14
	xij	e	*xvij*	15
	xj	f	*xvi*	16
	x	g	*xv*	17
	ix	A	*xiiii*	18
	viij	b	*xiii*	19
	vij	c	*xii*	20
	vj	d	*xi*	21
	v	e	*x*	22
	iiij	f	*ix*	23
	iij	g	*viii*	24
	ij	A	*vii*	25
	j	b	*vi*	26
	*	c	*v*	27
	xxix	d	*iiii*	28
	xxviij	e	*iii*	29
	xxvij	f	*P id*	30

IVLIVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxvj	g	*CAL.*	1
25	xxv	A	*vi*	2
	xxiiij	b	*v*	3
	xxiij	c	*iiij*	4
	xxij	d	*iij*	5
	xxj	e	*Prid*	6
	xx	f	*NON.*	7
	xix	g	*viij*	8
	xviij	A	*vii*	9
	xvij	b	*vi*	10
	xvj	c	*v*	11
	xv	d	*iiij*	12
	xiiij	e	*iij*	13
	xiij	f	*Prid.*	14
	xij	g	*IDIB.*	15
	xj	A	*xvij*	16
	x	b	*xvi*	17
	ix	c	*xv*	18
	viij	d	*xiiij*	19
	vij	e	*xiij*	20
	vj	f	*xij*	21
	v	g	*xi*	22
	iiij	A	*x*	23
	iij	b	*ix*	24
	ij	c	*viij*	25
	j	d	*vij*	26
	*	e	*vi*	27
	xxix	f	*v*	28
	xxviij	g	*iiij*	29
	xxvij	A	*iij*	30
25	xxvj	b	*Prid.*	31

AVGVSTVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxv	xxiiij	c	*CAL.*	1
	xxiij	d	*iiij*	2
	xxij	e	*iij*	3
	xxj	f	*Prid*	4
	xx	g	*NON*	5
	xix	A	*viij*	6
	xviij	b	*vij*	7
	xvij	c	*vi*	8
	xvj	d	*v*	9
	xv	e	*iiij*	10
	xiiij	f	*iij*	11
	xiij	g	*Prid.*	12
	xij	A	*IDIB.*	13
	xi	b	*xix*	14
	x	c	*xviij*	15
	ix	d	*xvij*	16
	viij	e	*xvi*	17
	vij	f	*xv*	18
	vj	g	*xiiij*	19
	v	A	*xiij*	20
	iiij	b	*xij*	21
	iij	c	*xi*	22
	ij	d	*x*	23
	j	e	*ix*	24
	*	f	*viij*	25
	xxix	g	*vij*	26
	xxviij	A	*vi*	27
	xxvij	b	*v*	28
	xxvj	c	*iiij*	29
25	xxv	d	*iij*	30
	xxiiij	e	*Prid.*	31

	SEPTEMBER			
	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxiij	f	CAL.	1
	xxij	g	iiij	2
	xxj	A	iij	3
	xx	b	Prid.	4
	xix	c	NON.	5
	xviij	d	viij	6
	xvij	e	vij	7
	xvj	f	vi	8
	xv	g	v	9
	xiiij	A	iiij	10
	xiij	b	iij	11
	xij	c	Prid.	12
	xj	d	IDIB.	13
	x	e	xviij	14
	ix	f	xvij	15
	viij	g	xvi	16
	vij	A	xv	17
	vj	b	xiiij	18
	v	c	xiij	19
	iiij	d	xij	20
	iij	e	xi	21
	ij	f	x	22
	j	g	ix	23
	*	A	viij	24
	xxix	b	vij	25
	xxviij	c	vi	26
	xxvij	d	v	27
25	xxvj	e	iiij	28
xxv	xxiiij	f	iij	29
	xxiij	g	Prid.	30

	OCTOBER			
	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxij	A	CAL.	1
	xxj	b	vi	2
	xx	c	v	3
	xix	d	iiii	4
	xviij	e	iii	5
	xvij	f	Prid.	6
	xvj	g	NON.	7
	xv	A	viii	8
	xiiij	b	vii	9
	xiij	c	vi	10
	xij	d	v	11
	xj	e	iiii	12
	x	f	iii	13
	ix	g	Prid.	14
	viij	A	IDIB.	15
	vij	b	xvii	16
	vj	c	xvi	17
	v	d	xv	18
	iiij	e	xiiii	19
	iij	f	xiii	20
	ij	g	xii	21
	j	A	xi	22
	*	b	x	23
	xxix	c	ix	24
	xxviij	d	viii	25
	xxvij	e	vii	26
	xxvj	f	vi	27
25	xxv	g	v	28
	xxiiij	A	iiii	29
	xxiij	b	iii	30
	xxij	c	Prid.	31

	NOVEMBER			
	Epactæ	Literæ Dñic.		Die Mẽsi
	xxj	d	*CAL.*	1
	xx	e	*iiii*	2
	xix	f	*iii*	3
	xviij	g	*Prid.*	4
	xvij	A	*NON.*	5
	xvj	b	*viii*	6
	xv	c	*vii*	7
	xiiij	d	*vi*	8
	xiij	e	*v*	9
	xij	f	*iiii*	10
	xj	g	*iii*	11
	x	A	*Prid.*	12
	ix	b	*IDIB.*	13
	viij	c	*xviii*	14
	vij	d	*xvii*	15
	vj	e	*xvi*	16
	v	f	*xv*	17
	iiij	g	*xiiii*	18
	iij	A	*xiii*	19
	ij	b	*xii*	20
	j	c	*xi*	21
	*	d	*x*	22
	xxix	e	*ix*	23
	xxviij	f	*viii*	24
	xxvij	g	*vii*	25
25	xxvj	A	*vi*	26
xxv	xxiiij	b	*v*	27
	xxiij	c	*iiii*	28
	xxij	d	*iii*	29
	xxj	e	*Prid.*	30

	DECEMBER			
	Epactæ	Literæ Dñic.		Dies Mẽsis
	xx	f	*CAL.*	1
	xix	g	*iiii*	2
	xviij	A	*iii*	3
	xvij	b	*Prid.*	4
	xvj	c	*NON.*	5
	xv	d	*viii*	6
	xiiij	e	*vii*	7
	xiij	f	*vi*	8
	xij	g	*v*	9
	xj	A	*iiii*	10
	x	b	*iii*	11
	ix	c	*Prid.*	12
	viij	d	*IDIB.*	13
	vij	e	*xix*	14
	vj	f	*xviii*	15
	v	g	*xvii*	16
	iiij	A	*xvi*	17
	iij	b	*xv*	18
	ij	d	*xiiii*	19
	j	d	*xiii*	20
	*	e	*xii*	21
	xxix	f	*xi*	22
	xxviij	g	*x*	23
	xxvij	A	*ix*	24
	xxvj	b	*viii*	25
25	xxv	c	*vii*	26
	xxiiij	d	*vi*	27
	xxiij	e	*v*	28
	xxij	f	*iiii*	29
	xxj	g	*iii*	30
19	xx	A	*Prid.*	31

SEQVITVR

CALENDARIVM COMPENDII NOVAE rationis restituendi Calendarij ad Principes Christianos a Gregorio xiij transmissi.

	IANVARIVS			
	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
*	*	A	*CAL.*	1
	xxix	b	*iiij*	2
	xxviij	c	*iij*	3
	xxvij	d	*Prid*	4
	xxvj	e	*NON.*	5
	xxv	f	*viij*	6
	xxiiij	g	*vii*	7
	xxiij	A	*vi*	8
	xxij	b	*v*	9
	xxj	c	*iiij*	10
	xx	d	*iij*	11
	xix	e	*Prid.*	12
	xviij	f	*IDIB.*	13
	xvij	g	*xix*	14
	xvj	A	*xviii*	15
	xv	b	*xvii*	16
	xiiij	c	*xvi*	17
	xiij	d	*xv*	18
	xij	e	*xiiij*	19
	xi	f	*xiij*	20
	x	g	*xij*	21
	ix	A	*xi*	22
	viij	b	*x*	23
	vij	c	*ix*	24
	vj	d	*viij*	25
	v	e	*vij*	26
	iiij	f	*vi*	27
	iij	g	*v*	28
	ij	A	*iiij*	29
*	j	b	*iij*	30
*	xxix	c	*Prid.*	31

FEBRVARIVS			
Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxviij	d	*CAL.*	1
xxvij	e	*iiij*	2
xxvj	f	*iij*	3
xxv	g	*Prid.*	4
xxiiij	A	*NON.*	5
xxiij	b	*viij*	6
xxij	c	*vij*	7
xxj	d	*vi*	8
xx	e	*v*	9
xix	f	*iiij*	10
xviii	g	*iij*	11
xvij	A	*Prid.*	12
xvj	b	*IDIB.*	13
xv	c	*xvi*	14
xiiij	d	*xv*	15
xiij	e	*xiiij*	16
xij	f	*xiij*	17
xi	g	*xij*	18
x	A	*xi*	19
ix	b	*x*	20
viij	c	*ix*	21
vii	d	*viij*	22
vj	e	*vij*	23
v	f	*vi*	24
iiij	g	*v*	25
iij	A	*iiii*	26
ij	b	*iii*	27
j	c	*Prid.*	28

MAR-

MARTIVS

	Epa-ctæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
*	•	d	*CAL.*	1
	xxix	e	*vi*	2
	xxviij	f	*v*	3
	xxvij	g	*iiij*	4
	xxvj	A	*iij*	5
	xxv	b	*Prid*	6
	xxiiij	c	*NON.*	7
	xxiij	d	*viij*	8
	xxij	e	*vij*	9
	xxj	f	*vi*	10
	xx	g	*v*	11
	xix	A	*iiij*	12
	xviij	b	*iij*	13
	xvij	c	*Prid.*	14
	xvj	d	*IDIB.*	15
	xv	e	*xvij*	16
	xiiij	f	*xvi*	17
	xiij	g	*xv*	18
	xij	A	*xiiij*	19
	xi	b	*xiij*	20
	x	c	*xij*	21
	ix	d	*xi*	22
	viij	e	*x*	23
	vij	f	*ix*	24
	vj	g	*viij*	25
	v	A	*vij*	26
	iiij	b	*vi*	27
	iij	c	*v*	28
	ij	d	*iiij*	29
*	j	e	*iij*	30
•	xxix	f	*Prid.*	31

APRILIS

	Epa-ctæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxviij	g	*CAL.*	1
	xxvij	A	*iiij*	2
	xxvj	b	*iij*	3
	xxv	c	*Prid.*	4
	xxiiij	d	*NON.*	5
	xxiij	e	*viij*	6
	xxij	f	*vij*	7
	xxj	g	*vi*	8
	xx	A	*v*	9
	xix	b	*iiij*	10
	xviij	c	*iij*	11
	xvij	d	*Prid.*	12
	xvj	e	*IDIB.*	13
	xv	f	*xviij*	14
	xiiij	g	*xvij*	15
	xiij	A	*xvi*	16
	xij	b	*xv*	17
	xj	c	*xiiij*	18
	x	d	*xiij*	19
	ix	e	*xij*	20
	viij	f	*xi*	21
	vij	g	*x*	22
	vj	A	*ix*	23
	v	b	*viij*	24
	iiij	c	*vij*	25
	iij	d	*vi*	26
	ij	e	*v*	27
	j	f	*iiij*	28
*	•	g	*iij*	29
	xxix	A	*Prid.*	30

MAIVS				
	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxviij	b	*CAL.*	1
	xxvij	c	*vi*	2
	xxvj	d	*v*	3
	xxv	e	*iiij*	4
	xxiiij	f	*iij*	5
	xxiij	g	*Prid*	6
	xxij	A	*NON.*	7
	xxj	b	*viij*	8
	xx	c	*vii*	9
	xix	d	*vi*	10
	xviij	e	*v*	11
	xvij	f	*iiij*	12
	xvj	g	*iij*	13
	xv	A	*Prid.*	14
	xiiij	b	*IDIB.*	15
	xiij	c	*xvii*	16
	xij	d	*xvi*	17
	xi	e	*xv*	18
	x	f	*xiiij*	19
	ix	g	*xiij*	20
	viij	A	*xij*	21
	vij	b	*xi*	22
	vj	c	*x*	23
	v	d	*ix*	24
	iiij	e	*viij*	25
	iij	f	*vij*	26
	ij	g	*vj*	27
*	j	A	*v*	28
	xxix	b	*iiij*	29
	xxviij	c	*iij*	30
	xxvij	d	*Prid.*	31

IVNIVS				
	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxvj	e	*CAL.*	1
	xxv	f	*iiij*	2
	xxiiij	g	*iij*	3
	xxiij	A	*Prid.*	4
	xxij	b	*NON.*	5
	xxj	c	*viij*	6
	xx	d	*vij*	7
	xix	e	*vi*	8
	xviii	f	*v*	9
	xvij	g	*iiij*	10
	xvj	A	*iij*	11
	xv	b	*Prid.*	12
	xiiij	c	*IDIB.*	13
	xiij	d	*xviij*	14
	xij	e	*xvii*	15
	xi	f	*xvi*	16
	x	g	*xv*	17
	ix	A	*xiiij*	18
	viij	b	*xiij*	19
	vii	c	*xij*	20
	vj	d	*xi*	21
	v	e	*x*	22
	iiij	f	*ix*	23
	iij	g	*viij*	24
	ij	A	*vij*	25
	j	b	*vi*	26
*	*	c	*v*	27
	xxix	d	*iiii*	28
	xxviij	e	*iii*	29
	xxvij	f	*Prid.*	30

IVLIVS			
Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxvj	g	CAL.	1
xxv	A	vi	2
xxiiij	b	v	3
xxiij	c	iiii	4
xxij	d	iii	5
xxj	e	Prid.	6
xx	f	NON.	7
xix	g	viii	8
xviij	A	vii	9
xvij	b	vi	10
xvj	c	v	11
xv	d	iiii	12
xiiij	e	iii	13
xiij	f	Prid.	14
xij	g	IDIB.	15
xj	A	xvij	16
x	b	xvi	17
ix	c	xv	18
viij	d	xiiii	19
vij	e	xiii	20
vj	f	xii	21
v	g	xi	22
iiij	A	x	23
iij	b	ix	24
ij	c	viii	25
* j	d	vii	26
⁕ xxix	e	vi	27
xxviij	f	v	28
xxvij	g	iiii	29
xxvj	A	iii	30
xxv	b	Prid.	31

AVGVSTVS			
Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxiiij	c	CAL.	1
xxiij	d	iiii	2
xxij	e	iii	3
xxj	f	Prid.	4
xx	g	NON.	5
xix	A	viii	6
xviij	b	vii	7
xvij	c	vi	8
xvj	d	v	9
xv	e	iiii	10
xiiij	f	iii	11
xiij	g	Prid.	12
xij	A	IDIB.	13
xj	b	xix	14
x	c	xviii	15
ix	d	xvii	16
viij	e	xvi	17
vij	f	xv	18
vj	g	xiiii	19
v	A	xiii	20
iiij	b	xii	21
iij	c	xi	22
ij	d	x	23
j	e	ix	24
* ⁕	f	viii	25
xxix	g	vii	26
xxviij	A	vi	27
xxvij	b	v	28
xxvj	c	iiii	29
xxv	d	iii	30
xx iiii	e	Prid.	31

	SEPTEMBER			
	Epa-cta.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxiij	f	*CAL.*	1
	xxij	g	*iiii*	2
	xxj	A	*iii*	3
	xx	b	*Prid.*	4
	xix	c	*NON.*	5
	xviij	d	*viii*	6
	xvij	e	*vii*	7
	xvj	f	*vi*	8
	xv	g	*v*	9
	xiiij	A	*iiii*	10
	xiij	b	*iii*	11
	xij	c	*Prid.*	12
	xj	d	*IDIB.*	13
	x	e	*xviii*	14
	ix	f	*xvij*	15
	viij	g	*xvi*	16
	vij	A	*xv*	17
	vj	b	*xiiii*	18
	v	c	*xiii*	19
	iiij	d	*xii*	20
	iij	e	*xi*	21
	ij	f	*x*	22
*	j	g	*ix*	23
	xxix	A	*viii*	24
	xxviij	b	*vii*	25
	xxvij	c	*vi*	26
	xxvj	d	*v*	27
	xxv	e	*iiii*	28
	xxiiij	f	*iii*	29
	xxiij	g	*Prid.*	30

	OCTOBER			
	Epa-cta.	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxij	A	*CAL.*	1
	xxj	b	*vi*	2
	xx	c	*v*	3
	xix	d	*iiii*	4
	xviij	e	*iii*	5
	xvij	f	*Prid.*	6
	xvj	g	*NON.*	7
	xv	A	*viii*	8
	xiiij	b	*vii*	9
	xiij	c	*vi*	10
	xij	d	*v*	11
	xj	e	*iiii*	12
	x	f	*iii*	13
	ix	g	*Prid.*	14
	viij	A	*IDIB.*	15
	vij	b	*xvii*	16
	vj	c	*xvi*	17
	v	d	*xv*	18
	iiij	e	*xiiii*	19
	iij	f	*xiii*	20
	ij	g	*xii*	21
	j	A	*xi*	22
*	[illegible]	b	*x*	23
	xxix	c	*ix*	24
	xxviij	d	*viii*	25
	xxvij	e	*vii*	26
	xxvj	f	*vi*	27
	xxv	g	*v*	28
	xxiiij	A	*iiii*	29
	xxiij	b	*iii*	30
	xxij	c	*Prid.*	31

NOVEMBER			
Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxj	d	CAL.	1
xx	e	iiii	2
xix	f	iii	3
xviij	g	Prid.	4
xvij	A	NON.	5
xvj	b	viii	6
xv	c	vii	7
xiiij	d	vi	8
xiij	e	v	9
xij	f	iiii	10
xj	g	iii	11
x	A	Prid.	12
ix	b	IDIB.	13
viij	c	xviii	14
vij	d	xvii	15
vj	e	xvi	16
v	f	xv	17
iiij	g	xiiii	18
iij	A	xiii	19
ij	b	xii	20
* j	c	xi	21
xxix	d	x	22
xxviij	e	ix	23
xxvij	f	viii	24
xxvj	g	vii	25
xxv	A	vi	26
xxiiij	b	v	27
xxiij	c	iiii	28
xxij	d	iii	29
xxj	e	Prid.	30

DECEMBER			
Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xx	f	CAL.	1
xix	g	iiii	2
xviij	A	iii	3
xvij	b	Prid.	4
xvj	c	NON.	5
xv	d	viii	6
xiiij	e	vii	7
xiij	f	vi	8
xij	g	v	9
xj	A	iiii	10
x	b	iii	11
ix	c	Prid.	12
viij	d	IDIB.	13
vij	e	xix	14
vj	f	xviii	15
v	g	xvii	16
iiij	A	xvi	17
iij	b	xv	18
ij	c	xiiii	19
j	d	xiii	20
* ✱	e	xii	21
xxix	f	xi	22
vxviij	g	x	23
xxvij	A	ix	24
xxvj	b	viii	25
xxv	c	vii	26
xxiiij	d	vi	27
xxiij	e	v	28
xxij	f	iiii	29
xxj	g	iii	30
19 xx	A	Prid.	31

Quo modo ex Epactis in Calendario dispositis Nouilunia ex usu Ecclesiæ inuestigentur.

DESCRIPTIS 30. Epactis in Calendario eo ordine, quem exposuimus, pronunciabitur Luna prima, hoc est, Nouilunium ex vsu Ecclesiæ accidet illis diebus in quolibet anno proposito, quibus Epacta illius anni adscripta est, quemadmodum ante correctionem Nouilunium ab Ecclesia fieri dicebatur illis diebus in quouis anno, quibus appositus erat aureus numerus illius anni.

Epactæ quo pacto perpetuò Nouilunia indicare possint.

ATQVE hæ 30. Epactæ Nouilunia indicabunt in perpetuum, nulla prorsus facta earum mutatione in Calendario, licet propter omissionem diei intercalaris in centesimis annis Nouilunia deorsum, hoc est, versus fines mensium deuoluantur, siue sursum, id est, versus mensium initia post quoslibet annos 312 $\frac{1}{2}$. progrediantur: quod aurei numeri præstare non possunt, nisi varijs modis in Calendario disponantur, hoc est, modo deorsum, modo sursum promoueantur, vt supra diximus. Nam quotiescunque Nouilunia versus fines mensium descendunt vnum diem, indicabuntur per Epactam inferiorem, quæ proxime minor est, quàm superior. Vt si anno quopiam Nouilunia indicentur v. g. p Epactã xx. & accidat diem tunc intercalarem omitti, indicabuntur eadem per Epactam xix. quæ vno die infra Epactam xx. posita est in Calendario. Si verò Nouilunia ascendant vnum diem, inuestigabuntur per Epactam superiorem, quæ proxime maior est, quàm inferior. Vt si Nouilunia inuenienda sint anno quopiam per eandem illam Epactam xx. & contingat tunc ea sursum progressa esse vno die, propter annos 312 $\frac{1}{2}$. elapsos, inquirenda erunt eadem per Epactam xxi. quæ vno die supra Epactam xx. in Calendario scripta est. Sed quando minor, aut maior Epacta ad Nouiluniorum inuestigationem assumenda sit, abunde infra exponemus, cum, quo modo Epacta cuiuslibet anni inquirenda sit, docebimus.

Rectè Epactas in locum aureorum numerorum successisse, aptéque ordine retrogrado in Calendario esse dispositas.

OPTIMO autem consilio 30. Epactas in locum aureorum numerorum in Calendario substitutas esse, rectéque per dies totius anni ordine retrogrado distributas, hinc facile quiuis poterit cognoscere; quòd si diligenter omnes dies mensis Decembris, qui post finem Lunationis in eodem mense cuiuslibet anni terminatæ numerentur, numerus ille dierum non solum exhibet Epactam insequentis anni, hoc est, dies, quibus annus Solaris Lunarem antecedentem superat, vt supra dictum est, verum etiam Lunationes totius anni insequentis ijs diebus incipiunt, iuxta quos Epacta illa tot vnitatum reposita est, quot dies in Decembri post finem Lunationis in eo mense terminatæ superfuerunt: ita vt dies illi superflui offerant Epactam Nouiluniorum insequentis anni indicem. Verbi gratia, si finis alicuius Lunationis quouis anno incidat in 26. diem Decembris; quod fit, currente Epacta xxiiii. (cum à die 27. cui Epacta xxiiii. adscripta est, noua Lunatio initium sumat) supererunt quinque dies Decembris, qui exhibent Epactam v. anni insequentis, quæ secundum superiorem dispositionem Epactarum iuxta diem 26. Ianuarij posita est, in quem Nouilunium eo anno cadet; propterea quod 25. dies Ianuarij Epactam v. anteceden-

Dies Decembris, qui post vltimam Lunationẽ anni superfiunt, exhibẽt plerunque Epactam anni insequentis.

cedentes, cum illis quinque diebus, qui mense Decembri superfuerunt, constituunt integram Lunationem 30. dierum, quot dies plerunque Lunatio quęlibet in Ianuario mense terminata solet continere. Sic etiam, quando Lunatio terminatur die octauo Decembris, quod accidit, cum Epacta XII. in vsu est, supersunt 23. dies Decembris, qui pro anno insequenti exhibent Epactam XXIII. diei octauo Ianuarij adscriptam, in quem Nouilunium eo anno incidet. Eademque ratio est de cæteris.

VERVNTAMEN cum aureus numerus alicuius anni est 19. addenda est vnitas ad dies, qui post Lunationem mense Decembri terminatam supersunt, vt habeatur Epacta insequentis anni; dummodo tunc in vsu non sit Epacta xviij. vel xix. Currente namque Epacta xviij. cum aureo numero 19. finitur Lunatio vltima anni postremo Decembris die, nullusque dies superest, propterea quod illa Lunatio fit 29. dierum tantùm, quæ deberet esse 30. dierum, & terminari primo die Ianuarij, quemadmodum accidit, quando Epacta xviij. nō cum aureo numero 19. sed cum alijs concurrit. Quare cum sequens Lunatio incipiat tunc ab Epacta ✻. diei primo Ianuarij apposita, erit Epacta sequentis anni ✻. vel 0. ita vt non sit addenda vnitas diei 0. Decembris, qui post vltimam Lunationem superfuit. Ita quoque Epacta xix. & aureo numero 19. concurrentibus, terminatur vltima Lunatio anni penultimo diei Decembris, superestque vnus dies, cum altera Lunatio insequens incipiat vltimo die ab Epacta 19. ad marginem adscripta, vt supra diximus: atque dies ille vnus superfluus dabit Epactam I. sequentis anni sine additione vnitatis: quia tunc ea Lunatio continet solum dies 29. cum tamen alijs annis, quando Epacta xix. & aureus numerus 19. non cōcurrunt, complectatur dies 30. claudaturque vltimo Decembris die. Cur autem duæ hæ Lunationes efficiantur tunc dierum duntaxat 29. infra Cap. v. de Embolismis explicabitur: Quam ob causam verò alijs diebus, qui post Lunationem quamlibet in Decembri terminatam supersunt, adijciatur vnitas, currente aureo numero 19. Capite proximo exponemus.

DE CONSTRVCTIONE TABVLAE EXpansæ Epactarum, eiusque æquatione, & de inuentione Epactę quolibet anno proposito. Cap. IIII.

QVONIAM Nouilunia post 19. annos Solares transactos ad eosdem dies mensium reuertuntur, etsi non ad easdem omnino horas, vt Cap. I. huius libri dictum est; efficitur vt ex 30. Epactis Calendario inscriptis assumendæ sint tantummodo 19. in vno vel in pluribus annorum centenarijs, respondentes 19. aureis nume- *Ex 30. Epactis usurpantur solū 19. in uno, aut pluribus spatiis centum annorū, ad Nouilunia mō-stranda.*

R ris,

ris, ſingulæ ſingulis, per quas Nouilunia eorundem annorum inueſtigentur. Hæ etenim Epactæ tamdiu Nouilunia indicabunt, (quemadmodum olim 19. numeri) quamdiu poſt completos 19. annos Luminarium coniunctiones ad eoſdem ſemper dies redire comperientur. Cum primum autem Nouilunia per vnum diem ſiue verſus initium menſis, ſiue verſus finem deuoluta fuerint, (quod quidem neceſſario continget tum propter centeſimos annos communes, tum propter annos $312\frac{1}{2}$. quibus Lunationes vnum diem anticipant in Calendario) aſciſcendæ erunt aliæ 19. Epactæ eiſdem 19. aureis numeris reſpondentes, quarum aliæ in antecedentibus 19. Epactis non reperiuntur, aliæ verò iam in illis etiam vſurpatæ ſunt. Ita vt quando Nouilunia vno die verſus menſium initia aſcenderint, accipiendæ ſint 19. Epactæ, quæ alias 19. quæ ad illud vſque tempus fuerunt in vſu, excedant vnitate, ſingulæ ſingulas; ſi verò verſus fines menſium vnum diem deſcenderint, eligendæ ſint 19. Epactæ, quæ vnitate minores ſint proximè antecedentibus 19. Epactis, ſingulæ ſingulis. Hac enim ratione fiet, vt illæ 19. Epactæ indicent in Calendario Nouilunia vno die citius contingere, quàm priores, hæ verò vno die ſerius. Quocirca tradenda iam ratio eſt, qua cognoſcamus, quæ 19. Epactæ ex omnibus 30. reſpondeant 19. aureis numeris quocunque tempore, & quando aliæ 19. accerſendæ ſint, ac denique qua arte quolibet anno propoſito Epacta, per quam Nouilunia monſtrentur, ex cognito aureo numero eiuſdem anni eliciatur. Pro qua re conſtruenda eſt tabula Epactarum, quam Expanſam vocamus, propterea quod 30. lineas continet, quarum ſingulæ 19. Epactas, 19. aureis numeris reſpondentes complectuntur, vt omnis varietas conſtet, quæ inter varias 19. Epactas, & 19. aureos numeros eoſdem reperiri poteſt. Deinde conficienda eſt alia tabula æquationis Epactarum, per quam cognoſcamus, quænam linea Epactarum ex illis 30. in hoc, vel illo tempore ſit aſſumenda. Conſtructio igitur tabulæ expanſæ Epactarum ita ſe habet.

Quando aſſumendæ ſint 19. Epactæ vna vnitate maiores, quàm antecedentes 19. & quando minores.

IN vertice tabulæ deſcribantur omnes 19. aurei numeri, initio ſumpto ab aureo numero 3. qui tempore Concilij Nicæni Calendis Ianuarij, id eſt, primo diei anni in Calendario præfixus erat. Deinde in linea infima ex omnibus 30. infra aureos numeros collocentur 19. Epactæ ab 1. incipientes, & ſe mutuo vndecim vnitatibus excedentes, abiectis ſemper 30. quãdo vndecim vnitates antecedenti Epactæ additæ conficiunt maiorem ſummam quàm 30. ita tamen, vt Epactam xxvij. ſub aureo numero 19. poſitam, ſubſequens Epacta excedat non vndecim, ſed duodecim vnitatibus, ac proinde ſub aureo numero 1. Epacta ſit ix. non autem viij. quòd additis 12. ad 27. fiant 39. & abiectis 30. relinquantur ix. Quòd ſi à ſingulis Epactis huius lineæ infimæ ſurſum aſcendatur per naturalem numerorum ſeriem, ſcribendo ſignum hoc ✳. pro xxx. ſupra quod rurſum 1. ſcribatur, deinde ij. iij. iiij. &c. compoſita erit tota tabula Epactarum expanſa, in qua Epactæ cuiuſlibet lineæ ſe mutuo ſuperant vndecim vnitatibus, exceptis Epa-

Tabula Epactarũ expanſa quo pacto conſtruatur.

ctis sub aureo numero 1. descriptis. Hæ enim superant antecedentes sub aureo numero 19. positas, duodecim vnitatibus, quemadmodum in infima linea. Epacta 25. sub his octo aureis numeris maioribus 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. scribenda est diuerso ab alijs colore, aut figura. Ad sinistrum denique latus tabulæ apponendæ sunt literæ alphabeti minusculæ ordine naturali, ponendo literam a, è regione infimæ lineæ, & b, è regione secundæ, &c. vsque ad u, omissa litera o. ne ob similitudinem, quam cum charactere numerali o. habet, confusionem pariat. Post u, deinde scribendæ quoque sunt literæ alphabeti maiusculæ, omissis literis I, K, L, O, ob eandem causam: Nam I, L, O, literæ sunt numerorum, cum I, significet vnum; & L, 50; & o, nihil: At K, maiuscula parum à k, minuscula differt, facileque idcirco vna pro altera assumi posset. Hæ autem literæ indicant, quænam linea Epactarum proposito quouis tempore in vsum sit recipienda, vt ex tabula æquationis Epactarum perspicuum erit. Eædem quoq; literæ vsurpātur in Martyrologio ad Lunæ ætatē quolibet die pronunciandā, ut ex Martyrologio ad nouā Calendarij rationē restituto manifestū est.

ADSCRIPSIMVS autem hisce triginta lineis Epactarum tabulæ expansæ literas potius alphabeti, quàm annos Domini, quibus singulæ lineæ respondent, quia volumus tabulam hanc expansam & perpetuam esse, & ad quamcunque anni Solaris magnitudinem posse accommodari: quod non fieret, si anni Domini apponerentur, tum quia in tam exiguo spatio omnes anni comprehendi non possunt, tum verò maxime, quoniam cum incerta adhuc sit, & nondum satis explorata anni Solaris magnitudo, incertum quoque sit, necesse est, num anni Domini semper lineis illis Epactarum sint responsuri, quibus præfixi sunt. Quare vt posteris liberum sit, aliam rationem æquandi annum Solarem instituere, si fortè hæc nostra æquandi ratio post aliquot annos ab Astronomis a vero aberrare deprehendatur, apposuimus literas alphabeti, vt quælibet earum cuiuis anno Domini respondere possit. Ita enim fit, vt tabula hæc Epactarum & perpetua sit, & cuicunque anni magnitudini accommodetur, si ex tabula æquationis, quam mox construemus, diligenter discatur, quænam litera alphabeti huic, vel illi anno Domini respondeat. Sola tabula æquationis mutanda erit, si defectus aliquis, vt diximus, in nostra æquatione fuerit deprehensus, vt paulo infra docebimus.

Cur lineis Epactarum in tabula expansa ascriptæ potius sint literæ alphabeti, quàm anni Domini.

COMPOSITIO verò tabulæ æquationis Epactarum, quæ per centesimos annos progreditur, ita instituetur. Concilij Nicæni temporibus aureus numerus 3. primo diei anni præfixus erat, vt ex Calendario antiquo perspicuum est; eo quod tunc temporis, quotiescunque aureus numerus erat 3. Nouilunium fiebat primo die anni, siue Calendis Ianuarij, & illis diebus aliorum mensium, quibus idem aureus numerus 3. præfixus erat. Cum ergo in nouo Calendario Epacta hæc ✱. ad primum quoque diem Ianuarij posita sit, sequitur, vt prima litera Epactarum tabulæ expansæ, in qua Epacta ✱. sub numero aureo 3. col-

TABVLA EPACTARVM

AVREI NVMERI.

Literæ indices Epactarum pro varietate temporum, respondentes eisdem literis in tabula æquationis Epactarum.

	iij	iiij	v.	vj	vij	viij	ix	x	xj
		E	P	A	C	T	Æ		
P	*	xj	xxij	iii	xiiii	xxv	vi	xvii	xxviii
N	xxix	x	xxj	ii	xiii	xxiiii	v	xvj	xxvii
M	xxviij	ix	xx	j	xii	xxiii	iiii	xv	xxvi
H	xxvij	viij	xix	*	xi	xxii	iii	xiiii	xxv
G	xxvj	vij	xviij	xxix	x	xxi	ii	xiii	xxiiii
F	xxv	vj	xvij	xxviii	ix	xx	j	xii	xxiii
E	xxiiij	v	xvj	xxvii	viii	xix	*	xi	xxii
D	xxiij	iiij	xv	xxvi	vii	xviii	xxix	x	xxi
C	xxij	iij	xiiij	xxv	vi	xvii	xxviii	ix	xx
B	xxj	ij	xiij	xxiiii	v	xvi	xxvii	viii	xix
A	xx	j	xij	xxiii	iiii	xv	xxvi	vii	xviii
u	xix	*	xj	xxii	iii	xiiii	xxv	vi	xvii
t	xviij	xxix	x	xxi	ii	xiii	xxiiii	v	xvi
s	xvij	xxviij	ix	xx	j	xii	xxiii	iiii	xv
r	xvj	xxvij	viij	xix	*	xi	xxii	iii	xiiii
q	xv	xxvj	vij	xviii	xxix	x	xxi	ii	xiii
p	xiiij	xxv	vj	xvii	xxviii	ix	xx	j	xii
n	xiij	xxiiij	v	xvi	xxvii	viii	xix	*	xi
m	xij	xxiij	iiij	xv	xxvi	vii	xviii	xxix	x
l	xj	xxij	iij	xiiii	xxv	vi	xvii	xxviii	ix
k	x	xxi	ij	xiii	xxiiii	v	xvi	xxvii	viii
i	ix	xx	j	xii	xxiii	iiii	xv	xxvi	vii
h	viij	xix	*	xi	xxii	iii	xiiii	xxv	vi
g	vij	xviij	xxix	x	xxi	ii	xiii	xxiiii	v
f	vj	xvij	xxviij	ix	xx	j	xii	xxiii	iiii
e	v	xvj	xxvij	viii	xix	*	xi	xxii	iii
d	iiij	xv	xxvj	vii	xviii	xxix	x	xxi	ii
c	iij	xiiij	xxv	vi	xvii	xxviii	ix	xx	j
b	ij	xiij	xxiiij	v	xvi	xxvii	viii	xix	*
a	j	xij	xxiij	iiii	xv	xxvi	vii	xviii	xxix

RVM EXPANSA.

AVREI NVMERI.

Literæ	xij	xiij	xiiij	xv	xvj	xvij	xviij	xix	j	ij
		E	P	A	C	T	Æ			
P	ix	xx	j	xii	xxiii	iiii	xv	xxvi	viii	xix
N	viii	xix	*	xi	xxii	iii	xiiii	25	vii	xviii
M	vii	xviii	xxix	x	xxi	ii	xiii	xxiiii	vi	xvii
H	vi	xvii	xxviii	ix	xx	j	xii	xxiii	v	xvi
G	v	xvi	xxvii	viii	xix	*	xi	xxii	iiii	xv
F	iiii	xv	xxvi	vii	xviii	xxix	x	xxi	iii	xiiii
E	iii	xiiii	25	vi	xvii	xxviii	ix	xx	ii	xiii
D	ii	xiii	xxiiii	v	xvi	xxvii	viii	xix	j	xii
C	j	xii	xxiii	iiii	xv	xxvi	vii	xviii	*	xi
B	*	xi	xxii	iii	xiiii	25	vi	xvii	xxix	x
A	xxix	x	xxi	ii	xiii	xxiiii	v	xvi	xxviii	ix
u	xxviii	ix	xx	j	xii	xxiii	iiii	xv	xxvii	viii
t	xxvii	viii	xix	*	xi	xxii	iii	xiiii	xxvi	vii
ſ	xxvi	vii	xviii	xxix	x	xxi	ii	xiii	xxv	vi
r	25	vi	xvii	xxviii	ix	xx	j	xii	xxiiii	v
q	xxiiii	v	xvi	xxvii	viii	xix	*	xi	xxiii	iiii
p	xxiii	iiii	xv	xxvi	vii	xviii	xxix	x	xxii	iii
n	xxii	iii	xiiii	25	vi	xvii	xxviii	ix	xxi	ii
m	xxi	ii	xiii	xxiiii	v	xvi	xxvii	viii	xx	j
l	xx	j	xii	xxiii	iiii	xv	xxvi	vii	xix	*
k	xix	*	xi	xxii	iii	xiiii	25	vi	xviii	xxix
i	xviii	xxix	x	xxi	ii	xiii	xxiiii	v	xvii	xxviii
h	xvii	xxviii	ix	xx	j	xii	xxiii	iiii	xvi	xxvii
g	xvi	xxvii	viii	xix	*	xi	xxii	iii	xv	xxvi
f	xv	xxvi	vii	xviii	xxix	x	xxi	ii	xiiii	xxv
e	xiiii	25	vi	xvii	xxviii	ix	xx	j	xiii	xxiiii
d	xiii	xxiiii	v	xvi	xxvii	viii	xix	*	xii	xxiii
c	xii	xxiii	iiii	xv	xxvi	vii	xviii	xxix	xi	xxii
b	xi	xxii	iii	xiiii	25	vi	xvii	xxviii	x	xxi
a	x	xxi	ii	xiii	xxiiii	v	xvi	xxvii	ix	xx

TABVLA AEQVATIONIS TABVLAE EPACTARVM EXPANSAE.

		Anni Dñi		
	N	1		
	P	320	Biss.	
	P	500	Biss.	
	a	800	Biss.	☾
	b	1100	Biss.	☾
	c	1400	Biss.	☾
	Detractis 10. diebus			
	D	1582		
	D	1600	Biss.	
†	C	1700		
	C	1800		☾☾
	B	1900		
	B	2000	Biss.	
	B	2100		☾
	A	2200		
	u	2300		
	A	2400	Biss.	☾
	u	2500		
	t	2600		
	t	2700		☾
	t	2800	Biss.	
	s	2900		
	s	3000		☾
	r	3100		
	r	3200	Biss.	
	r	3300		☾
	q	3400		
	p	3500		
	q	3600	Biss.	☾
	p	3700		
	n	3800		
	n	3900		☾
	n	4000	Biss.	
	m	4100		
	l	4200		
	l	4300		☾☾
	l	4400	Biss.	
	k	4500		
	k	4600		☾

	Anni Dñi		
i	4700		
i	4800	Biss.	
i	4900		☾
h	5000		
g	5100		
h	5200	Biss.	☾
g	5300		
f	5400		
f	5500		☾
f	5600	Biss.	
e	5700		
e	5800		☾
d	5900		
d	6000	Biss.	
d	6100		☾
c	6200		
b	6300		
c	6400	Biss.	☾
b	6500		
a	6600		
P	6700		
a	6800	Biss.	☾☾
P	6900		
N	7000		
N	7100		☾
N	7200	Biss.	
M	7300		
M	7400		☾
H	7500		
H	7600	Biss.	
H	7700		☾
G	7800		
F	7900		
G	8000	Biss.	☾
F	8100		
E	8200		
E	8300		☾
E	8400	Biss.	
D	8500		
D	8600		☾

		Anni Dñi		
	C	8700		
	C	8800	Biſſ.	
	C	8900		☾
	B	9000		
	A	9100		
	A	9200	Biſſ.	
	A	9300		☾☾
	u	9400		
	t	9500		
	u	9600	Biſſ.	☾
	t	9700		
	ſ	9800		
	ſ	9900		☾
	ſ	10000	Biſſ.	
	r	10100		
	r	10200		☾
	q	10300		
	q	10400	Biſſ.	
	q	10500		☾
	p	10600		
	n	10700		
	p	10800	Biſſ.	☾
	n	10900		
	m	11000		
	m	11100		☾
	m	11200	Biſſ.	
	l	11300		
	l	11400		☾
	k	11500		
	k	11600	Biſſ.	
†	i	11700		
	i	11800		☾☾
	h	11900		
	h	12000	Biſſ.	
	h	12100		☾
	g	12200		
	f	12300		
	g	12400	Biſſ.	☾
	f	12500		
	e	12600		
	e	12700		☾
	e	12800	Biſſ.	
	d	12900		
	d	13000		☾

	Anni Dñi		
c	13100		
c	13200	Biſſ.	
c	13300		☾
b	13400		
a	13500		
b	13600	Biſſ.	☾
a	13700		
P	13800		
P	13900		☾
P	14000	Biſſ.	
N	14100		
M	14200		
M	14300		☾☾
M	14400	Biſſ.	
H	14500		
H	14600		☾
G	14700		
G	14800	Biſſ.	
G	14900		☾
F	15000		
E	15100		
F	15200	Biſſ.	☾
E	15300		
D	15400		
D	15500		☾
D	15600	Biſſ.	
C	15700		
C	15800		☾
B	15900		
B	16000	Biſſ.	
B	16100		☾
A	16200		
u	16300		
A	16400	Biſſ.	☾
u	16500		
t	16600		
ſ	16700		
t	16800	Biſſ.	☾☾
ſ	16900		
r	17000		
r	17100		☾
r	17200	Biſſ.	
q	17300		
q	17400		☾

	Anni Dñi		
p	17500		
p	17600	Biss.	
p	17700		☾
n	17800		
m	17900		
n	18000	Biss.	☾
m	18100		
l	18200		
l	18300		☾
l	18400	Biss.	
k	18500		
k	18600		☾
i	18700		
i	18800	Biss.	
i	18900		☾
h	19000		
g	19100		
g	19200	Biss.	
g	19300		☾☾
f	19400		
e	19500		
f	19600	Biss.	☾
e	19700		
d	19800		
d	19900		☾
d	20000	Biss.	
c	20100		
c	20200		☾
b	20300		
b	20400	Biss.	
b	20500		☾
a	20600		
P	20700		
a	20800	Biss.	☾
P	20900		
N	21000		
N	21100		☾
N	21200	Biss.	
M	21300		
M	21400		☾
H	21500		
H	21600	Biss.	
† G	21700		
G	21800		☾☾

	Anni Dñi		
F	21900		
F	22000	Biss.	
F	22100		☾
E	22200		
D	22300		
E	22400	Biss.	☾
D	22500		
C	22600		
C	22700		☾
C	22800	Biss.	
B	22900		
B	23000		☾
A	23100		
A	23200	Biss.	
A	23300		☾
u	23400		
t	23500		
u	23600	Biss.	☾
t	23700		
ſ	23800		
ſ	23900		☾
r	24000	Biss.	
r	24100		
q	24200		
q	24300		☾☾
q	24400	Biss.	
p	24500		
p	24600		☾
n	24700		
n	24800	Biss.	
n	24900		☾
m	25000		
l	25100		
m	25200	Biss.	☾
l	25300		
k	25400		
k	25500		☾
k	25600	Biss.	
i	25700		
i	25800		☾
h	25900		
h	26000	Biss.	
h	26100		☾
g	26200		

	Anni Dñi		
f	26300		
g	26400	Biſſ.	☾
f	26500		
e	26600		
d	26700		
e	26800	Biſſ.	☾☾
d	26900		
c	27000		
c	27100		☾
c	27200	Biſſ.	
b	27300		
b	27400		☾
a	27500		
a	27600	Biſſ.	
a	27700		☾
P	27800		
N	27900		
P	28000	Biſſ.	☾
N	28100		
M	28200		
M	28300		☾
M	28400	Biſſ.	
H	28500		
H	28600		☾
G	28700		
G	28800	Biſſ.	
G	28900		☾
F	29000		
E	29100		
E	29200	Biſſ.	
E	29300		☾☾
D	29400		
C	29500		
D	29600	Biſſ.	☾
C	29700		
B	29800		
B	29900		☾
B	30000	Biſſ.	
A	30100		
A	30200		☾
u	30300		
u	30400	Biſſ.	
u	30500		☾
t	30600		

	Anni Dñi		
ſ	30700		
t	30800	Biſſ.	☾
ſ	30900		
r	31000		
r	31100		☾
r	31200	Biſſ.	
q	31300		
q	31400		☾
p	31500		
p	31600	Biſſ.	
† n	31700		
n	31800		☾☾
m	31900		
m	32000	Biſſ.	
m	32100		☾
l	32200		
k	32300		
l	32400	Biſſ.	☾
k	32500		
i	32600		
i	32700		☾
i	32800	Biſſ.	
h	32900		
h	33000		☾
g	33100		
g	33200	Biſſ.	
g	33300		☾
f	33400		
c	33500		
f	33600	Biſſ.	☾
e	33700		
d	33800		
d	33900		☾
d	34000	Biſſ.	
c	34100		
b	34200		
b	34300		☾☾
b	34400	Biſſ.	
a	34500		
a	34600		☾
P	34700		
P	34800	Biſſ.	
P	34900		☾
N	35000		

	Anni Dñi		
M	35100		
N	35200	Biſſ.	☾
M	35300		
H	35400		
H	35500		☾
H	35600	Biſſ.	
G	35700		
G	35800		☾
F	35900		
F	36000	Biſſ.	
F	36100		☾
E	36200		
D	36300		
E	36400	Biſſ.	☾
D	36500		
C	36600		
B	36700		
C	36800	Biſſ.	☾☾
B	36900		
A	37000		
A	37100		☾
A	37200	Biſſ.	
u	37300		
u	37400		☾
t	37500		
t	37600	Biſſ.	
t	37700		☾
ſ	37800		
r	37900		
ſ	38000	Biſſ.	☾
r	38100		
q	38200		
q	38300		☾
q	38400	Biſſ.	
p	38500		
p	38600		☾
n	38700		
n	38800	Biſſ.	
n	38900		☾
m	39000		
l	39100		
l	39200	Biſſ.	
l	39300		☾☾
k	39400		

	Anni Dñi		
i	39500		
k	39600	Biſſ.	☾
i	39700		
h	39800		
h	39900		☾
h	40000	Biſſ.	
g	40100		
g	40200		☾
f	40300		
f	40400	Biſſ.	
f	40500		☾
e	40600		
d	40700		
e	40800	Biſſ.	☾
d	40900		
c	41000		
c	41100		☾
c	41200	Biſſ.	
b	41300		
b	41400		☾
a	41500		
a	41600	Biſſ.	
† P	41700		
P	41800		☾☾
N	41900		
N	42000	Biſſ.	
N	42100		☾
M	42200		
H	42300		
M	42400	Biſſ.	☾
H	42500		
G	42600		
G	42700		☾
G	42800	Biſſ.	
F	42900		
F	43000		☾
E	43100		
E	43200	Biſſ.	
E	43300		☾
D	43400		
C	43500		
D	43600	Biſſ.	☾
C	43700		
B	43800		

locatur, respondeat aureis numeris tempore Concilij Nicæni, & in alijs quoque annis insequentibus, donec Luna æquatione indigeat, hoc est, quousque Nouilunia in alios dies incidant: quia vbicunque Epacta ✳. in nouo Calendario existit, ibi positus erat tempore Nicæni Concilij aureus numerus 3. vbi verò Epacta xi. Epactam ✳. in prima linea tabulæ expansæ insequens ponitur, ibi collocatus erat aureus numerus 4. qui aureum numerum 3. in vertice tabulæ insequitur: Et vbi scripta est Epacta xxii. Epactam xi. insequens, ibi locum habebat aureus numerus 5. eodemque modo cęteræ Epactæ omnes in prima linea tabulæ expansæ collocatæ, in ijs locis Calendarij noui sedes habent, quorum è regione aurei numeri eis in vertice eiusdem tabulæ expansæ respondentes positi erant in veteri Calendario. Id quod perspicuum fiet, si diligenter dies mensium noui Calendarij è regione omnium 19. Epactarum in prima linea tabulæ expansæ positarum, cum diebus mensium veteris Calendarij è regione omnium 19. aureorum numerorum conferamus. Excipiuntur pauca quædam loca in Calendario: in quibus differentia aliqua reperitur: quod mirum non est, propterea quod in Februario, & alijs nonnullis mensibus veteris Calendarij non in eisdem diebus omnino facta est ęquatio Lunationum, vt alternis essent 30. & 29. dierum, quibus ea facta est a nobis per Epactas xxiiij. & xxv. eidem diei adscriptas in sex mensibus, vt paulo ante diximus. Neque verò idcirco Cyclus aurei numeri non rectè dispositus esse dici potest in veteri Calendario, aut Cyclus Epactarũ in nouo; cum vterq; habeat Lunationes alternis 30. dierum, & 29. vt ratio postulat. Quanquam.n. hoc fiat non in eisdem locis omnino, parum tamen id refert, cum nullus Cyclus omni ex parte possit Lunationibus cælestibus respondere, vt infra docebimus. Lunationes tamen Paschales Martij, & Aprilis (quod magis ad rem facit) in Calendario veteri ab ijsdem in nouo nulla in re discrepant. Quare cum Concilium Nicænum circa annum Domini 325. celebratum sit, ponenda erit litera P, maiuscula, quæ primæ lineæ Epactarum tabulæ expansæ præfixa est, ad sinistram anni 320. in tabula æquationis. Hunc enim annum maluimus assumere, quàm annum 325. quod vicinus sit temporibus Nicæni Concilij, illustriorque, quam annus 325. cum sit bissextilis, quemadmodum & anni centesimi, per quos tabula æquationis progreditur.

DEINDE quia a CHRISTO nato vsque ad Concilium Nicænum effluxere anni 300. &, eò amplius, necesse est, temporibus CHRISTI Nouilunia vno die serius contigisse, quàm Concilij Nicæni tempore, propterea quod spatio 300. annorum diem fermè integrum sedes suas anteuertunt in Calendario, vt supra diximus. Ex quo sequitur, tempore CHRISTI eisdem 19. aureis numeris responsuras fuisse alias 19. Epactas, si tunc Cyclus hic Epactarum, & nouum Calendarium fuissent in vsu; illas nimirum, quæ in secunda linea tabulæ expansæ continentur, & quæ Epactis primæ lineæ vna vnitate minores sunt, singulæ singulis. Omnes enim Epactæ secundæ li-

S 2 neæ

neæ collocantur in Calendario nouo infra Epactas in prima linea contentas: ac proinde Nouilunia indicabuntur vno die tardius per Epactas secundæ lineæ, quàm per Epactas in prima linea descriptas, quasque tempore Nicæni Concilij in vsu fuisse diximus. Quod si loco Epactarum secundæ lineæ ponerentur in Calendario aurei numeri, prout in vertice tabulæ expansæ illis Epactis secundæ lineæ respondent, cernerentur omnes aurei numeri vno die inferiores, quàm aurei numeri tempore Concilij Nicæni. Quamobrem in tabula æquationis iuxta annum Domini 1. scribenda est litera N, maiuscula, quæ in tabula expansa secundæ lineæ Epactarum præfigitur.

AD hæc, vt recte ordo æquationis Lunæ, qua vnum diem Nouilunia anticipare diximus spatio annorum $312\frac{1}{2}$. pro annis post Concilium Nicænum instituatur, stabilienda primum est radix, a qua principium sumat huiusmodi æquatio. Etsi enim, vt diximus, prima linea Epactarum tabulæ expansæ congruit Cyclo aurei numeri temporibus Concilij Nicæni edito, radicem tamen æquationis non esse ad ea tempora referenda, sed ad multos annos post illud Concilium, ita planum faciemus. Ecclesia DEI, vt rite mobilia festa celebret, non valde laborat, vt Nouilunia per Cyclum inuenta cum Nouilunijs per tabulas mediorum motuum erutis prorsus conueniant, immo dedita opera Cyclum in Calendario ita disponit, vt eius Nouilunia subsequantur fermè ea, quæ ex tabulis eliciuntur, ne videlicet accidat aliquando, Lunam XIIII. Paschalem, quam Cyclus offert, tanto spatio plenilunium medium præcurrere, vt Pascha ante ipsum, contra Patrum, ac Conciliorum decreta, celebretur, vt paulo infra fusius docebimus. Cum igitur Cyclus aurei numeri, vt a Patribus Nicæni Concilij dispositus est, monstret Nouilunia circa annum Domini 325. iisdem diebus plerunque contigisse, quibus ea per tabulas mediorum motuum facta esse cognoscuntur in cælo, non poterit dispositio illa aurei numeri temporibus Concilij Nicæni facta ad vsum Ecclesiæ censeri accommodata, quippe quæ coniunctiones Luminarium citius factas esse demonstret, quàm Ecclesiæ consuetudo postulat; ac proinde non rarò Pascha ante medium plenilunium exhibuerit celebrandum, de qua re infra plura scribemus; sed eam vsui esse coepisse necesse est (quod ad festa mobilia rite celebranda attinet) aliquot annis post Nicænũ Concilium elapsis, tot videlicet, quot necessarij sunt ad tantam Nouiluniorum anticipationem in Calendario, vt iam aurei numeri eadem exhibeant tanto tempore post Astronomica Nouilunia media, vt periculum non sit, Pascha celebrari posse ante medium plenilunium, nisi rarò admodum. Hoc autem contigit anno Domini 550. videlicet 200. annis, & eò amplius, post Concilium Nicænum, quo tempore Iustinianus primus imperium Romanum obtinebat. Tunc enim aurei numeri Nouilunia sexdecim fermè horis tardius indicabant, quàm Concilij Nicæni tempore, vt ex tabulis Astronomicis constat. Eodem etiam tempore sopitæ sunt omnes discordiæ inter Græcos, & Latinos,

Nouilunia cycli debere ex vsu Ecclesiæ subsequi vt plurimum coniunctiones ex tabulis inuentas.

Nouilunia aurei numeri circa tempora Concilij Nicæni eadem ferè erant, quæ in cælo fiebant.

Nouilunia aurei numeri circa an. Dom. 550. serius contingebãt, quã in cælo, ac proinde ad vsũ Ecclesiæ magis accommodata erant.

inque

inque vsum receptus est Cyclus aurei numeri, prout a Dionysio Abbate circa annum Domini 532. eodem Iustiniano primo imperante, in Calendario fuit digestus.

Radix æquationis Epactarum referenda est ad annum Dom. 550. & quare.

ITAQVE radix æquationis statuitur a nobis in anno 550. propterea quod tunc aurei numeri Cyclus rectius Nouilunia monstrabat, & ad festa mobilia celebranda magis accommodatè, vt ex ijs, quæ dicturi sumus, perspicuum fiet. Neque obstat, quòd hac ratione interdum Luna XIIII. Paschalis serius, quàm oportet, per Cyclum indicetur. Minus enim in Pascha celebrando peccatum committitur, si Luna XV. pro XIIII. quàm si XIIII. pro XV. assumatur, vt rectè admonet Theophilus Episcopus Alexandrinus in Epistola ad Imperatorem Theodosium seniorem; propterea quod maior numerus minorem cōtinet, minor maiorem non item. Quoniam verò in tabula æquationis solos annos centesimos describimus, tanquam celebriores notioresque, statuemus Lunam vno die anteuertere sedes suas trecentorum annorum spatio, quanquam re ipsa eius æquatio annos 312 $\frac{1}{2}$. postulet; ita vt veram æquationem præueniamus annis 12 $\frac{1}{2}$. quorum tamen ratio habenda sit, quando summa ex illis collecta annos 100. confecerit. Quemadmodum enim supra in æquatione anni Solaris decreuimus, diem intercalarem omittendum esse centesimo quoque anno, præuenientes veram æquationem, secundum Alphonsinas tabulas, annis 34. quorum tamen ratio quarto quoque centesimo habetur; (Cum enim ad summam 136. annorum tunc excreuerint; nisi quarto quoque anno centesimo fieret consueto more vnius diei intercalatio, æquinoctia die integro versus fines mensium prolaberentur) ita quoq; in æquatione Lunę ratio habenda est illorum annorum 12 $\frac{1}{2}$. trecentesimo quoque anno omissorum; adeò vt quando summa ex illis collecta ad 100. annos peruenerit, non adhibeatur tunc æquatio Lunę trecentesimo anno post vltimam æquationem, sed quadringentesimo, propterea quod Luna tunc non trecentesimo anno, sed quadringentesimo vnum diem anticipet in Calendario. Nam cum in 300. annis ponamus Lunā vno die sedes suas anteuertere annis 12 $\frac{1}{2}$. prius quam oportet, fit, vt eandem in 600. annis anteuertere suas sedes ponamus annis 25. prius quàm res exigit, & in 1200. annis, annis 50. prius, & in annis 2400. 100. annis priùs, quàm res postulat. Cum ergo Luna in 100. annorum spatio anteuertat sedes suas octo fermè horis, quòd in 300. annis diem integrum, hoc est, horas 24. eam anticipare sedes suas statuamus, sequitur eam, si æquatio 100. annis prius quàm oportet, adhibeatur, ascendisse sursum in Calendario versus initia mensium, horas 16. duntaxat. Quare æquatio tunc adhibenda non est, sed expectandi sunt adhuc 100. anni, in quibus Luna alias 8. horas sursum ascendet, quæ cum prioribus 16. conficiunt 24. id est, diem integrum naturalem, propter quem necessario Luna tunc æquationem exigit, ne Nouilunia per diem integrum serius quàm decet, in Calendario monstrentur. Quibus autem centesimis annis summa annorum 12 $\frac{1}{2}$. omissorum vsque ad

Aequatio Lunæ trecentesimo quoque anno præuenitur ann. 12. cū dimidio, quorum tamen ratio habenda sit, quādo summam 100. annorū cōfecerint.

que ad 100. excreſcat, ac proinde æquatio Lunæ in ſequentem centeſimum differenda ſit, ex ijs, quæ mox ſubijciemus, planum fiet.

Continuatio tabulæ æquationis Epactarũ per annos centeſimos vſque ad correctionis annum.

HIS poſitis, cum æquationis tabula per centeſimos, vt diximus, annos progrediatur, præfigemus anno 500. eandem literam P, maiuſculam, ad denotandum, eandem tunc lineam primam Epactarum aſſumendam eſſe, quæ temporibus Concilij Nicæni in vſu fuerat, quandoquidē Cyclus aurei numeri circa annum Domini 500. iam ad vſum Eccleſiæ magis idoneus factus fuerat, quàm ipſis Concilij Nicæni temporibus, vt ſupra expoſuimus, Quanquam autem hac ratione 50. annis radicem æquationis, quam in anno 550. ſtatuimus, præueniamus, eorum tamen ſuo loco rationem etiam habebimus. Deinde quia poſt 300. annos Luna anticipat vnum diem in Calendario, aſſumenda erit tunc vltima linea Epactarum, quæ continet Epactas, quarum ſingulæ in Calendario per vnum diem antecedunt verſus menſium principium ſingulas Epactas primę lineæ, ſuntque ſingulæ illius lineæ ſingulis huius vnitate maiores; quippe cum illæ ex his componantur per adiectionem vnitatis, reiectis tamen 30. quando ſumma maior eſt, quàm 30. & ſcribendo ſignum ✱. cum ea ſumma eſt 30. quemadmodum & Epactæ cuiuſlibet lineæ ſuperioris ex proximè inferioris lineæ Epactis conflantur; cuiuſmodi eſt infima linea tabulæ expanſæ in comparatione ſupremæ. Illa enim eſt hac ſuperior. Intelligenda namque eſt tabula expanſa, veluti circulus quidam continens 30. ordines, qui in orbem redeant, ita vt hæ literæ, P, maiuſcula, & a, minuſcula, atque adeo prima linea, & infima contiguæ ſint. Quæ cum ita ſe habeant, adſcribenda erit litera a, minuſcula anno 800. in tabula æquationis, cum hic annus ſit trecenteſimus poſt annum 500. Pari ratione, quia poſt alios 300. annos Luna anticipat alterum diem, adſcribenda erit anno 1100. litera b, minuſcula in tabula æquationis. Eodemque pacto litera c, minuſcula anno 1400. præfigenda erit.

Aequatio Epactarum quo pacto inſtituatur anno correctionis 1582.

PRÆTEREA quoniam anno 1582. decem dies menſi Octobri ſunt adempti, vt Æquinoctium vernum ad diem 21. Martij reſtitueretur; neceſſe eſt, poſt hanc detractionem omnia Nouilunia decem diebus tardius contigiſſe, quàm Epacta illius anni, quæ ante correctionem fuit vj. indicabat in Calendario. Quare aſſumenda tunc fuit linea Epactarum in tabula expanſa, iuxta quam litera D, maiuſcula poſita eſt, quæ nimirum decimum locum obtinet à linea literæ c, minuſculæ excluſiuè, deſcendendo verſus literas b, & a, minuſculas, & hinc verſus literas P, N, M, &c. maiuſculas. Nam omnes Epactæ illius lineæ, quæ annexam habet literam D, maiuſculam, decem vnitatibus minores ſunt, quàm Epactæ alterius lineæ, cui præfixa eſt litera c, minuſcula; quippe cum hæ ex illis componantur per additionem 10. vnitatum, reijciendo 30. quando ſumma maior eſt, quàm 30. & ſcribendo ſignum ✱. quando ſumma eſt 30. Item Epactæ illius lineæ, cui litera D, maiuſcula apponitur, ſcriptæ ſunt in Calendario 10. diebus infra Epactas lineæ, cui appoſita eſt litera c, minuſcula, excluſiuè. Ita-

Litera æquationis anni correctionis 1582. quæ.

que

que in tabula æquationis anno 1582. post 10. dierum exemptionem ex mense Octobri præponenda est litera D, maiuscula.

QVIA verò post exemptionem 10. dierum æquandus etiam est annus Solaris, omittendo tres dies intercalares in 400. quibusque annis, in singulis nimirum prioribus tribus centesimis singulos, retento die intercalari in quarto centesimo, vt superiore libro explicauimus; scribendi posthac erunt in tabula æquationis omnes anni centesimi, initio facto ab anno 1600. qui bissextilis est, & iuxta quartum quemque ab eo, voce *Bissextilis*, hoc modo Biss. apposita, quales sunt 2000. 2400. 2800. 3200, &c. Ita enim facilius æquationis tabula, quæ post anni correctionem ex vtroque anno, Lunari, & Solari pendet, instituetur. Et quia ab anno 1400. vbi Lunæ æquatio vltimo adhibita est in tabula æquationis, vsque ad annum 1600. nõ effluxerunt 300. anni, non indigebit Luna æquatione. Cum ergo nec Solaris annus æquationem tunc desideret, quod annus 1600. de more bissextilis fit; præponenda erit eadem litera D, maiuscula anno 1600. in tabula æquationis, quæ anno 1582. fuit præfixa. Quoniam verò ab anno 1400. vsque ad annum 1700. elapsi sunt anni 300. indigeret tunc Luna æquatione, si verum esset, ipsam anticipare diem vnum totum in 300. annis. Sed quia verius ipsa in annis $312\frac{1}{2}$. vnum diem anticipat, atque anni illi $12\frac{1}{2}$. quater omissi ab anno 500. vsque ad annum 1700. efficiunt annos 50. anteuertimusque Lunæ æquationem totidem annis, (debebamus enim æquare Lunã anno 850. non autem anno 800. propterea quod ab anno 550. in quo radix æquationis a nobis collocata est, vsque ad annum 850. interponuntur 300. anni) qui cum prioribus 50. annis conficiunt 100. annos, non adhibenda erit æquatio Lunæ anno 1700. sed in sequentem centesimum 1800. differenda, vt supra dictum est. Verùm quia anno 1700. dies intercalaris, ob anni Solaris æquationem, omittitur, ne scilicet vernum Æquinoctium longius a die 21. Martij euagetur, efficitur, vt tunc Nouilunia vno die contingant tardius. Quam ob rem assumenda tunc erit linea Epactarum, quæ in fronte habet literam C, maiusculam, & cuius Epactæ vna vnitate minores sunt Epactis prope literam D, maiusculam, proptereaque Nouilunia in Calendario vno die tardius ostendunt. Quo fit, vt anno 1700. in tabula æquationis litera C, maiuscula præfigenda sit.

Aequationis Epactarũ tabula quo pacto post correctionem instituatur, habita etiam ratione æquationis anni solaris.

Litera æquationis anni 1600. quæ.

Litera æquationis an. 1700. quæ.

RVRSVS quia anno 1800. iterum dies intercalaris omittitur, deberent Nouilunia iterum tardius vna die contingere: sed quoniam tunc, vt diximus, Luna æquatione indiget, (In hunc enim centesimum reiecta est æquatio Lunæ ex anno 1700.) efficitur, Nouilunia neq; ascẽdere, neque descendere, sed in eisdem diebus permanere. Dies enim ille, quo Nouilunia propter æquationem Solaris anni descendere coguntur versus mensium fines, restituitur versus initia mensium per æquationem Lunæ. Quocirca eadem litera C, maiuscula præponenda erit in tabula æquationis anno 1800. Anno verò 1900. quo rursum intercalaris dies omittitur; descendent Nouilunia per vnam diem, ac propterea

Litera æquationis an. 1800. quæ.

Litera æquationis annor. 1900. 2000. 2100. quæ.

propterea illi anno litera B, maiuſcula in tabula æquationis præponitur. Atque eadem litera anno 2000. præfigitur, quia tunc neque dies intercalaris omittitur, neque 300. anni ab vltima Lunæ æquatione anno 1800. facta effluxerunt, ita vt neuter annus æquatione indigeat. Itē quia anno 2100. & dies intercalaris omittitur, & Luna æquatione indiget, quod 300. anni elapſi ſint ab anno 1800. quo vltima Lunæ facta eſt æquatio, vſque ad annum 2100. fit, vt Nouilunia tunc neque deſcendant, neque aſcendant in Calendario, ſed ijſdem in diebus permaneant, vt ſupra de anno 1800. diximus. Quapropter eadem litera B, maiuſcula anno 2100. affigitur in æquationis tabula. Porrò cum anno 2200. dies intercalaris omittatur, Lunaque non egeat æquatione, deſcendent Nouilunia per diem vnum, atque idcirco in tabula æquationis anno 2200. litera A, maiuſcula adſcribenda: Eademque ratione anno 2300. litera u, minuſcula præfigenda. Sed quia anno poſtea 2400. qui tertius centeſimus eſt poſt annum 2100. quo Luna fuit ęquata, Luna æquationem expetit, & annus Solaris ęquationem non deſiderat, quòd is centeſimus annus ſit biſſextilis, aſcendent neceſſariò Nouilunia per vnum diem ſurſum in Calendario. Quocirca iterum tunc reſumenda erit linea Epactarum, cui litera A, maiuſcula pręfigitur, ac proinde eadem litera A, maiuſcula anno 2400. in tabula ęquationis apponenda: Anno verò 2500. propter Solaris anni ęquationem, quę tunc fit, Nouilunia rurſus deſcendere coguntur per diem vnum, propterea eidem anno litera rurſus u, minuſcula affigenda erit, quemadmodum anno 2300.

Literæ æquationis annor. 2200. 2300. quæ.

Literæ æquationis annor. 2400. 2500. quæ.

Continuatio tabulæ æquationis Epactarū poſt correctionem per centeſimos annos, in infinitum.

ATQVE hoc modo continuabitur tabula ęquationis in infinitum, ſi ratio habeatur tam diei intercalaris ſiue omiſſi, ſiue retenti, quàm ęquationis Lunę, quę ei 300. quibuſque annis debetur; dummodo anni illi, 12 $\frac{1}{2}$. quolibet ſpatio 300. annorum omiſſi nō negligantur, ſed cum primum ſumma 100. annorum ex ijs fuerit collecta, ęquatio Lunę in proximum annum centeſimum differatur, vt factum eſt a nobis anno 1700. ex quo ęquationem in annum 1800. reiecimus. Quod quidem iterum faciendum erit anno 4200. annis nimirum 2400. poſt annum 1800. in quem dilata fuit Lunę ęquatio, propter 100. illos annos, qui ex omiſſione 12 $\frac{1}{2}$. annorum excreuerant. Nam ęquatio Lunę, quę fieri deberet anno 4200. propter 300. annos ab ultima ęquatione elapſos, facienda eſt inſequenti anno centeſimo 4300. Eodemque modo poſt alios 2400. annos Lunę ęquatio in ſequentem centeſimum annum reijcienda erit, &c.

EX omnibus his elici poteſt regula triplex ad tabulam ęquationis ad quotuis annos extendendam, quę eſt eiuſmodi.

Regula triplex continuandi tabulam æquationis Epactarum in infinitum.

1 *QVANDO centeſimo aliquo anno dies intercalaris omittitur, & Luna æquatione non indiget, id eſt, quando ſolus annus Solaris æquatione indiget, deſcendendum eſt in tabula expanſa ad lineam Epactarum proxime inferiorē, eiuſq; litera illi centeſimo anno apponēda.*

2 *QVAN-*

2 *QVANDO verò anno aliquo centesimo dies intercalaris non omittitur, sed Luna indiget æquatione, hoc est, quando solus Lunaris annus eget æquatione, ascendendum est in tabula expansa ad lineam Epactarum proxime superiorem, eiusq́; litera illi anno centesimo adscribenda.*

3 *QVANDO denique & dies intercalaris centesimo aliquo anno omittitur, & Luna æquatione indiget; vel neque dies intercalaris omittitur, neque Luna eget æquatione, hoc est, quando vterque annus, vel neuter æquandus est, consistendum est in eadem linea Epactarum tabulæ expansæ, eademq́; litera illi centesimo præfigenda, quæ antecedenti anno centesimo apposita fuit.*

QVÆ omnia obseruata esse vides in tabula æquationis. Semper enim cuilibet centesimo anno ea litera præfixa est, quæ illam lineam Epactarum in tabula expansa refert, quæ tunc assumenda est, pro vt videlicet descendendum est, vel ascendendum, vel in eadem linea consistendum, vt hæ ipsæ regulæ docent. Porrò vt facilior reddatur æquationis ratio, apposuimus signum hoc, ©, illis centesimis annis, quibus Luna æquationem postulat, simplex quidem tertio cuique centesimo, duplex verò quarto cuique centesimo, in quem æquatio ab antecedenti trecentesimo anno differtur: quod quidem fit, vt diximus, annis 2400. post 1800. annum; quo primum facta est eiusmodi æquationis dilatio. Tunc enim æquatio differtur in annum 4300. ab anno 4200. quamquã annus 4200. fit tertius centesimus ab vltima Lunæ æquatione anno 3900. facta. Idem faciendum est annis 2400. post annum 4300. hoc est, anno 6700. a quo æquatio differtur in annum 6800. Item annis 2400. post annum 6800. id est, anno 9200. Tunc enim ęquatio adhibenda est non anno 9200. sed 9300. atque ita de cæteris.

EODEM prorsus artificio constructa est tabula æquationis Cycli Epactarum perpetui in Calendario Gregoriano, cum ab hac non differat. Tabella verò Cycli Epactarum perpetua in eodem Calendario initium sumit ab Epacta ✱. & progreditur per omnes 30. Epactas, quarum quælibet componitur per additionem 11. ad proxime antecedentem Epactam, reiectis 30. ex summa, quando abijci possunt. Cuilibet deinde Epactæ eiusdem tabellæ suprascripta est ea litera alphabeti, quæ in tabula expansa prope eandem Epactam sub aureo numero 3. descripta est. Epacta denique xxv. 25. geminata est sub litera F, maiuscula, & diuersis characteribus, coloribusve notata, rubro vna, altera nigro, propter rationem supra expositam. Id quod cuilibet perspicuum erit, si tabellam illam Cycli Epactarum perpetuam, quam hic repetiuimus, cum tabula Epactarum expansa diligenter conferat.

Qua arte tabella cycli Epactarum perpetua in Calẽdario Gregoriano, vna cũ tabula æquationis, constructa sit.

TABELLA CYCLI EPACTARVM PERPETVA.

P	l	C	c	p	F	f	ſ	M	i	A
*	xj	xxij	iij	xiiij	xxv.25	vj	xvij	xxviij	ix	xx
a	m	D	d	q	G	g	t	N	k	B
j	xij	xxiij	iiij	xv	xxvj	vij	xviij	xxix	x	xxj
b	n	E	e	r	H	h	u			
ij	xiij	xxiiij	v	xvj	xxvij	viij	xix			

Maluimus autem literas Indices tabulæ expãſæ in hac tabella illis potius Epactis ſupraſcribere, quæ in tabula expanſa ſub aureo numero 3. prope eaſdem Epactas collocantur, quàm illis, quę aureo numero 1. iuxta eaſdem literas reſpondent; vt facilius intelligeretur, tabellam hanc ex tabula expanſa deprompta eſſe. Neque alia cauſa huius conſtructionis fuit.

ETSI autem literæ alphabeti in tabula æquationis nullum uidetur ſeruare ordinem, redeunt tamen in orbem inſtar cycli ſpatio 300000. annorum, ita vt tabula ęquationis Epactarum extẽſa per annos 300000. initio facto ab anno 1700. quo primum pro litera D. maiuſcula, litera G, maiuſcula vſurpabitur, perpetua ſit futura, ſi mundus perpetuò duraret, & ratio ęquandi utrumque annum, Solarem ac Lunarem, à nobis præſcripta, emendatione nunquàm egeret. Hoc autem ita faciemus perſpicuum. Poſt annos 10000. hoc eſt, poſt 100. centeſimos ab anno 1700. elapſos, anno nimirum 11700. redit prorſus eadem varietas literarum, ſed non eędem literę. Nam ſicut poſt annum 1600. duob. annis 1700. 1800 apponitur eadem litera C; tribus vero annis 1900. 2000. 2100. eadem litera B; & anno 2200. litera A; & anno 2300. litera u; Anno autem 2400. repetitur litera A; & anno 2500. litera u; tribus uerò annis 2600. 2700. 2800. eadem litera t, aſcribitur, &c. ita prorſus fit poſt annos 10000. elapſos. Poſt annum.n. 11600. duobus annis 11700. 11800. aſcribitur eadẽ litera i; trib. vero annis 11900. 12000. 12100. eadẽ litera h; & anno 12200. litera g; & anno 12300. litera f, Anno autem 12400. litera g, repetitur; & anno 12500. litera f; tribus vero annis 12600. 12700. 12800. eadem litera e, præfigitur, &c. Idem prorſus cernitur poſt annos 10000. elapſos ab anno 11700. Anno.n. 21700. eadẽ varietas reuertitur. Item anno 31700. hoc eſt, poſt 10000. annos ab anno 21700. elapſos. Item anno 41700. id eſt, poſt annos 10000. quoque elapſos ab anno 31700. Eademque eſt ratio de cæteris. Id quod in ſubiectis annis ex ſuperiore ęquationis tabula excerptis apparet: quã

Literæ æquationis Epactarum poſt ann. 10000. progredi eadem omnino proportione, & quare.

quam

quiam idem verum quoque ſit in omni ſpatio 10000. annorum, a quocunque anno centeſimo quis incipiat. In tabula porrò æquationis, annis, à quibus ordines 10000. annorum incipiunt, præpoſuimus ſignum hoc †.

	Anni Dñi		Anni Dñi		Anni Dñi		Anni Dñi		Anni Dñi		
C	1700	i	11700	G	21700	n	31700	P	41700		
C	1800	i	11800	G	21800	n	31800	P	41800		☾☾
B	1900	h	11900	F	21900	m	31900	N	41900		
B	2000	h	12000	F	22000	m	32000	N	42000	Biſſ.	
B	2100	h	12100	F	22100	m	32100	N	42100		☾
A	2200	g	12200	E	22200	l	32200	M	42200		
u	2300	f	12300	D	22300	k	32300	H	42300		
A	2400	g	12400	E	22400	l	32400	M	42400	Biſſ.	☾
u	2500	f	12500	D	22500	k	32500	H	42500		
t	2600	e	12600	C	22600	i	32600	G	42600		
t	2700	e	12700	C	22700	i	32700	G	42700		☾
t	2800	e	12800	C	22800	i	32800	G	42800	Biſſ.	

Ratio huiuſce rei eſt, quòd in 10000. annis continentur 25. centenarij, in quos æquatio Lunæ antecedenti centeſimo debita reijcitur, quater ad vnguem; atque idcirco Lunæ æquationes in uno ſpatio 10000. annorum progrediuntur, vt in quouis alio. Cum ergo & biſſextiles centeſimi in omnibus huiuſmodi ſpatijs eodem modo ſe habeant; (Id quod in appoſita tabella patet, in qua notas tam æquationis Lunæ, quã annorum biſſextilium appoſuimus, ex eadem ſuperiore tabula æquationis excerptas.) neceſſe eſt, ut literæ æquationis quolibet ſpatio 10000. annorum eadem proportione progrediantur.

ITAQVE totus labor in condenda tabula æquationis in primo ſpatio 10000. annorum poſitus eſt. Si enim ab anno 11700. hoc eſt, poſt 10000. annos ab anno 1700. elapſos, repetatur eadem varietas literarũ (initio tamen facto à litera i,) & notarum æquationis Lunæ, centeſimorumque biſſextilium, quæ ſeruata eſt ab anno 1700. uſque ad annum 11600. incluſiuè; idemque poſt alios, atque alios annos 10000. fiat, donec 300000. anni poſt annum 1700. compleantur, conſtructa erit tota tabula æquationis, omnes varietates complectens. *Totus labor in condenda tabula æquationis conſiſtit in primo ſpatio 10000. annorum.*

AT uero poſt 300000. annos non ſolum eandem varietatem literarum æquationis ſeruari, ſed eaſdem numero literas omnino redire in orbem, hinc planum fiet. Quoniam poſt 10000. annos ab anno 1700. elapſos facta eſt mutatio 43. literarum, hoc eſt, (abiecto toto cyclo 30. literarum tabulæ expanſæ.) 13. literarum, initio facto à litera C, maiuſcula anno 1700. præfixa, vſque ad literam k, minuſculam incluſiue, anno 11600. appoſitam; facta erit in ſecundo ſpatio annorum 10000. mutatio 26. literarum, à litera eadem C, maiuſcula, nimirum aliarum 13. lite- *Tabulam æquationis Epactarũ contineri cyclo 300000. annorũ, & quare.*

terarum à litera i: in tertio ſpatio, 39. hoc eſt, (abiectis 30.) 9. in quarto, 22. in quinto 35. hoc eſt, (abiectis 30.) 5. in ſexto, 18. in ſeptimo, 31. id eſt, (abiectis 30.) 1. in octauo, 14. in nono, 27. in decimo, 40. hoc eſt, (abiectis 30.) 10. in undecimo, 23. in duodecimo, 36. ſiue 6. in tertiodecimo, 19. in quartodecimo, 32. vel 2. in quintodecimo, 15. in ſextodecimo, 28. in decimoſeptimo, 41. vel 11. in decimooctauo, 24. in decimonono, 37. ſiue 7. in viceſimo, 20. in viceſimoprimo, 33. vel 3. in viceſimoſecundo, 16. in viceſimotertio, 29. in viceſimoquarto, 42. vel 12. in viceſimoquinto, 25. in viceſimoſexto, 38. ſiue 8. in viceſimoſeptimo, 21. in viceſimooctauo, 34. ſiue 4. in viceſimonono, 17. & in triceſimo, 30. Quoniam, inquam, in quolibet ſpatio 10000. annorum mutatio fit 13. literarum, ita vt in triceſimo ſpatio fiat mutatio omnium 30. literarum tabulæ expanſæ; efficitur, vt tranſactis 30. ſpatijs 10000. annorum, hoc eſt, elapſis annis 300000. reuertantur omnino eædem literæ, quæ prius, eodemque ordine. Quare tabula æquationis Epactarum continetur Cyclo 300000. annorum: quod non paucis incredibile prorſus videri poſſit.

Vſus tabulæ expanſæ, & æquationis Epactarum.

VSVS verò vtriuſque tabulæ, expanſæ & æquationis, in eo conſiſtit, vt cognoſcamus, quænam 19. Epactæ 19. aureis numeris quouis tempore reſpondeant; atque idcirco, cognito aureo numero cuiuſlibet anni, quænam Epacta ei in tabula expanſa reſpondens accipienda ſit ad Nouilunia indaganda in Calendario: quod hunc in modum fiet. Quæratur in tabula æquationis annus propoſitus, ſi is centeſimorum aliquis eſt, vel ſi non eſt vnus ex centeſimis, ſumatur centeſimus annus proxime minor anno propoſito, vel certe annus 1582. ſi datus annus eſt poſt correctionem, & ante annum 1600. noteturque diligenter litera ei centeſimo præfixa. Linea namque Epactarum, quæ eandem literam in tabula expanſa præfixam habet, in vſum adhibenda eſt non ſolum anno propoſito, ſed omnibus alijs annis ab eo centeſimo, vſque ad eum annum centeſimum, qui aliam literam affixam habet. Igitur ſi Epactam, quæ in ea linea aureo numero illius anni in vertice tabulæ poſito reſpondet, acceperis, ea indicabit in Calendario omnia Nouilunia illius anni.

EXEMPLI gratia. Propoſito anno 1593. ſumendus eſt in tabula æquationis annus 1582. qui eo proxime minor eſt, vnà cum litera D, minuſcula. Deinde in tabula expanſa aſſumenda erit linea Epactarum, cui eadem litera D, maiuſcula præfigitur. Hæc enim in vſu erit ab anno 1582. poſt correctionem vſque ad annum 1700. excluſiue, qui aliam iam literam præfixam habet. Et quia anno 1593. aureus numerus eſt 17. cui in aſſumpta linea Epactarum literę D, maiuſculæ reſpondet Epacta xxvii. quæ eo ipſo anno 1593. vſurpabitur, fietq; Nouilunia eo anno illis diebus, quibus in Calendario Epacta xxvii. pręponitur.

RVRSVS oblato anno 1916. acipiendus eſt in æquationis tabula annus 1900. vnà cum litera B, maiuſcula: In tabula verò expanſa ſumenda

menda est lineâ Epactarum, quæ eandem literam B, præfixam habet. Hæc namque in vsu erit ab anno 1900. vsque ad annum 2200. exclusiuè, cui litera alia præponitur. Quia vero aureus numerus anni 1916. est 17. cui in accepta linea Epactarum literæ B, maiusculæ respondet Epacta 25. diuerso charactere ab alijs denotata, indicabit ea Epacta Nouilunia totius illius anni in Calendario.

DENIQVE (vt exemplum quoque ante anni correctionem proponamus) si offeratur annus 415. capiendus est in tabula æquationis annus 320. eo proxime minor, vnà cum litera P, maiuscula: Linea verò Epactarum in tabula expansa, cui eadem litera P, maiuscula adscripta est. Hic.n. tunc vtendum erit. Cum ergo anno 415. aureus numerus fuerit 17. cui in ea linea Epactarum respondet Epacta iiij. inciderunt eo anno omnia Nouilunia in illos dies, quibus Epacta iiij. adscribitur. Eademque est ratio in cæteris.

EODEM modo ex tabella Cycli Epactarum perpetua, vt in Calendario Gregoriano explicatum est, Epacta inuenietur. Si enim ex tabula æquationis sumatur litera proposito tempori congruens, similisque accipiatur in tabella perpetua, respondebit Epacta illius literæ aureo numero 3. insequens Epacta aureo numero 4. atque ita deinceps vsque ad aureum numerum 19. redeundo ab vltima Epacta xix. ad primam ✱. si opus fuerit. Est enim ea tabella instar circuli cuiusdam, vt de tabula expansa diximus. Epacta autem antecedens literam in tabella perpetua acceptam, respondebit aureo numero 2. & hanc antecedens, aureo numero 1. vt in Calendario, Canone 2. traditum est, vbi plura exempla huius rei inuenies. Exempli gratia. Anno 3239. respondet in tabula æquationis litera r, minuscula, estque aureus numerus 10. Si igitur literæ r, minusculæ in tabella Cycli perpetua tribues aureum numerum 3. & insequenti, 4. & proximè sequenti, 5. atque ita deinceps, redeundo ad principium tabellæ, incidet aureus numerus 10. propositi anni in cellulam quartam literæ c, minusculæ, vbi Epacta iij. ponitur, quæ proposito anno debetur. Anno vero 3211. cui eadem litera r, minuscula respondet, aureus numerus est 1. Tribuendo ergo aureum numerum 3. cellulæ eidem literæ r, minusculæ, & aureum numerum 2. antecedenti cellulæ, & 1. cellulæ literæ E, maiusculæ, reperies ibi Epactam xxiiij. quæ anno 3211. vsurpanda erit ad Nouilunia inuestiganda. Atque ita de cæteris.

Vsus tabellæ cycli Epactarũ perpetuæ, quæ in Calendario proposita est.

CÆTERVM inuenta Epacta cuiuslibet anni, formabitur facili negotio sequentis anni Epacta, si ad illam adijciantur 11. & ex summa, si maior quàm 30. fuerit, abijciantur 30. vel si fuerit 30. pro Epacta sumatur signum ✱. Cuius rei causa ex ijs, quæ diximus, est manifesta. Cum enim annus Solaris Lunarem superet 11. diebus, fient Nouilunia quolibet anno 11. diebus prius, quàm anno superiore; ac propterea ad Epactam antecedentis anni addenda sunt 11. vt componatur Epacta anni insequentis, quæ nimirum 11. diebus illam in Ca-

Epacta cuiuslibet anni formatur ab Epacta antecedentis anni per additionẽ 11. nõnunquam & per additionem 12.

lendario

lendario antecedat. Solum ad Epactam illius anni, in quo aureus numerus est 19. addenda sunt 12. non autem 11. ut sequentis anni Epacta componatur, in quo aureus numerus est 1. vt mox dicemus. Obseruandum tamen est, vt quando Epacta ita composita fuerit xxv. aureusque numerus illius anni, in quo Epacta illa est in vsu, extiterit maior, quàm 11. assumatur Epacta illa 25. quæ diuerso ab alijs colore, vel charactere est insignita.

Quare addatur 12. ad Epactã cũ aureo numero 19 concurrentem, ad efficiendã sequẽtis anni Epactã.

CVR autem ex additione 12. potius, quàm 11. ad Epactam illius anni, in quo aureus numerus est 19. formanda sit Epacta insequentis anni, causa hæc est. Quoniam ex diebus 209. qui in 19. annis Solaribus conflantur ex 11. diebus, quibus singuli anni Solares singulos Lunares superant, constituuntur septem Lunationes Embolismicæ, sex quidem dierum 30. at vna dierum 29. vt Cap. 1. huius libri diximus; non essent semper abijcienda 30. ex summa conflata per additionem 11. ad Epactam antecedentem, quando ea summa maior est quàm 30, ac proinde quando annus ille Lunaris Embolismicus est, continens 13. Lunationes, vt ex proximo Cap. intelligetur; sed in septimo Embolismo atque vltimo, cuius Lunatio dies tantum 29. complectitur, auferri deberent tantummodo 29. Cum igitur regula vsitata abijciat semper 30. vt omnes Embolismi similes sint, necesse est post vltimum Embolismum addere 12. ad Epactam, vt insequentis anni Epacta conficiatur: vt nimirum vnitas illa, quæ antecedenti Epactæ adempta est, sequenti Epactæ restituatur. Quòd si a superiore Epacta ablata essent solum 29. vt par esset, satis foret, si adijcerentur 11. ad insequentis anni Epactam colligendã, sicut in alijs fit. Ita enim procrearetur eadem numero Epacta, quæ ante 19. annos in vsu fuit, Nouiluniaque ad eosdem dies redirent, vt Cycli decennouennalis ratio postulat: quemadmodum accidit, si vltimæ Epactæ addantur 12. quando exempta sunt 30. in vltimo Embolismo. Quanquam autem annus, in quo aureus numerus est 19. non fuerit ante Calendarij correctionem septimus, siue ultimus Embolismicus, sed penultimus, siue sextus, vt proximo Capite ostendemus; quia tamen annus ille semper fuit Embolismicus, & numerus 19. est omnium aureorum numerorum maximus, ac postremus, placuit Computistis, additionem numeri 12. fieri tunc, cum aureus numerus 19. vsurpatur. Nullus enim error notabilis ea ex re in Lunationibus accidere potest. Eadem de causa voluimus & nos illam additionem fieri, quando aureus numerus est 19. quæcunque tunc Epacta ei respondeat, vt antiquorum vestigijs, quoad eius fieri potest, insistamus; etsi annus ille neque sit vltimus Embolismicus semper, neque verò semper Embolismicus. Verùm hæc planius, atque apertius proximo Capite percipientur.

Cur, aureo num. 19. currente, ad dies, q̃ Decẽbri post vltimã Lunationẽ supersũt, addenda sit vnitas, vt Epacta sequẽtis anni cõficiatur.

HINC patet ratio, cur quando aureus numerus 19. in vsu est, ad dies, qui post vltimam Lunationem Decembris supersunt, adijciatur vnitas, vt sequentis anni Epacta formetur, veluti ad finem antecedentis Capitis dictum est; quia nimirum ad Epactam cum aureo numero

mero 19. currentem apponenda sunt 12. cum ad alias tantùm 11. addantur, ad procreandam Epactam insequentis anni, vt proxime ostendimus. Quòd si vnitas tunc non adderetur, offerrent superflui illi dies Epactam vna vnitate minorem, eam videlicet, quæ ex additione 11. ad superiorẽ Epactã efficeretur, quemadmodũ fit in alijs, nõ autẽ eam, quæ gignitur ex additione 12. quod absurdum est. Excipiuntur tamẽ hę duæ Epactæ xviij. & xix. quæ si vnà cũ aureo numero 19. in vsu sunt, nõ addenda est vnitas diebus illis superfluis, sed ipsi dies superflui Epactã insequentis anni exhibent: quia tunc Lunationibus duarum harum Epactarum in Decembri adimitur vnus dies, ita vt fiant dierum duntaxat 29. cum alias semper complectantur dies 30. Quo fit, ut uno die citius tunc Lunatio vtriusque Epactæ in Decembri terminetur, quàm oporteret, ac proinde superfit ille dies in fine Decembris, qui alioquin deberet alijs diebus superfluis adijci. Cur autem, currente aureo numero 19. cum duabus illis Epactis, earum Lunationes mense Decembri contineant tantùm 29. dies, proximo Capite, in quo de Embolismis agetur, explicabimus.

IAM verò si post aliquot secula elapsa ab Astronomis alia diuersa ab ea, quam nunc sequimur, anni magnitudo inueniatur, ita ut annus Alphonsinus non amplius medius sit inter maximum annum, ac minimum, ac proinde omissio trium dierum intercalarium quolibet 400. annorum spatio Æquinoctium vernum longius à die 21. Martij cogat recedere, ita vt ad eum reuerti nequeat; restituendum erit Æquinoctium ad diem 21. Martij per intercalationem, siue omissionem tot dierum extra ordinem in aliquo anno, quòt diebus ipsum versus finem mensis, vel versus principium a 21. die discesserit, vt Capite v. superioris libri docuimus. Restituto autem hac ratione Æquinoctio, resumenda iterum erit æquatio nostra anni Solaris, quæ spatio quouis 400. annorum ternos dies intercalares iubet omitti, vel alia magis commoda instituenda, pro anni Solaris noua magnitudine inuenta. Deinde innouanda erit Æquationis tabula hoc modo. Si, ut æquinoctium ad diem 21. Martij reduceretur, intercalati fuerint aliquot dies, ascendendum erit in tabula expansa ab ea linea Epactarum, quæ tum in vsu est, per tot lineas, quot dies intercalares interpositi fuerint, ita vt in vsum adhibeatur ea linea, cuius Epactæ tot vnitatibus maiores sint Epactis alterius lineæ, quæ ante intercalationem illam extraordinariam vsurpabatur, quot dies fuerint intercalati; quia videlicet totidem diebus Nouilunia citius contingent, quàm antea, propter ascititios illos dies anno extra ordinem adiectos. Si verò ad restituendum Æquinoctium in diem 21. Martij, exempti fuerint aliquot dies ex anno, descendendum erit in tabula expansa per tot lineas ab ea linea Epactarum, quæ tunc vsum habet, quot dies ex anno fuerint exempti, ita vt ad Nouilunia inuestiganda recipiatur ea linea, quæ Epactas contineat tot vnitatibus minores Epactis alterius lineæ, quæ ante hanc dierum exemptionem in vsu erat, quot dies exempti fuerint: propterea quod totidem diebus Nouilunia

Qua ratione instauranda sit tabula æquationis Epactarũ, si fortè alia anni magnitudo inueniatur.

uilunia tardius contingunt, quàm antea, ob dies illos ex anno extra ordinem detractos. Litera postea huic lineæ Epactarum adscripta, ad quam usque factus est ascensus, descensusve, præfigenda est in tabula æquationis illi anno, in quo extraordinaria illa dierum intercalatio, uel exemptio facta fuerit. Postremo vltra eum annum continuanda erit æquationis tabula ex præceptis ante traditis, initio facto à centesimo anno, qui illi anno, in quo æquinoctium restitutum fuerit, si non sit centesimus, proximus erit: ita vt quando Solaris annus æquatione eget, non autem Lunaris, descensus fiat in tabula expansa ad proxime inferiorem lineam: quando autem Lunaris annus æquationem desiderat, Solaris non item; ascendatur ad lineam proxime superiorem: quando denique neuter annus, vel vterque æquandus est, in eadem linea Epactarum persistatur, vt supra in triplici illa regula dictum est.

Qua ratione instauranda sit tabula æquationis Epactarum, si forte Luna non in annis 312 cũ dimidio, sed uel in paucioribus, pluribusve anticipare unum diẽ deprehendatur.

QVOD si fortè defectus aliquis tabulæ in æquatione Lunæ deprehensus fuerit, ita vt Luna non annis 312½. per diem vnum sedes suas anteuertat in Calendario, sed paucioribus, pluribusve, mutari poterit facile ratio æquationis Lunæ in tabula, obseruando diligenter, quando anni in centesimis omissi summam 100. annorum conficiant, ut tunc æquatio Lunæ in proximum centesimum differatur.

Epactas in Calẽdario loca nõ mutare, etiãsi tabula æquationis Epactarũ ꝓpter aliã fortasse anni magnitudinẽ inuenti, uel ꝓpter aliã Lunationũ periodum innouetur.

ETSI autem post aliquot seculorum lapsum necessario tabula æquationis eo, quem diximus, modo, ex auctoritate Romani Pontificis, per Astronomos peritos corrigenda sit, nulla tamen in ipso Calendario propterea mutatio facienda erit, sed dispositio Epactarum, quam supra descripsimus, intacta prorsus, atque illæsa est permansura. Nam cum Epactæ ita in dies anni digestæ sint, vt nulla dies relinquatur vacua, fit vt, siue Nouilunia in Calendario descendant, siue ascendant, aliæ Epactæ eisdem semper aureis numeris respondentes, ad eorum inuestigationem, assumi possint, prout æquationis tabula præcipiet, absque vlla earum in Calendario mutatione. Quæ res neque in aureum numerum, neque in vllum alium Cyclum, qui in Calendario dispositus non omnia eius loca expleat, quadrare potest. Nam si Nouilunia propter æquationem ascendere debent, aut descendere, ad ea loca Calendarij, quæ vacua sunt, & numeris Cycli destituta, carebimus necessario numeris Nouiluniorum indicibus, nisi aliter Cyclus disponatur, ita nimirum, vt numerus Nouiluniorum tunc index in loca illa vacua, ad quæ delapsa sunt Nouilunia, incidat: qua ratione conficienda forent 30. Calendaria, tot nimirum, quot diebus Nouilunia ascendere possunt, ac descendere: de quibus 30. Calendarijs mox hoc eodem Cap. differemus. Quod si dicat quis, necesse non esse, vt Cyclus aliter in Calendario digeratur, sed satis esse, vt numerus illis locis vacuis proximus assumatur ad Nouilunia indaganda; neque enim ex hac re notabilis error committi potest, cum Cyclus non possit exquisite, ac subtiliter monstrare Nouilunia, quocunque ille modo in Calendario collocetur, sed necesse sit eum interdum Nouilunia citius, aut tardius indicare. Quòd si, inquam, ita quis dicat, quis non videt,

Cur aureus numerus, uel alius quiuis cyclus omnia loca Calendarij non replens, non possit esse in Calendario immutabilis.

videt, Nouilunia non posse hac ratione tot diebus ascendere, aut descendere, quot eis æquationis tabula præscribit? Quis etiam non animaduertit, alium tunc numerum Cycli Nouilunia indicare, quàm quem regula vsitata inueniendi aureum numerum, aut numerum alterius cuiuspiam Cycli exhibet, ac proinde singulis temporibus, quibus Nouilunia mutantur, singulos nouos canones ad eum numerum inquirendum esse condendos? Quæ res quantum perturbationis rebus tum Ecclesiasticis, tum politicis esset allatura, nemo non videt.

Calendariū Gregorianū cur dicatur perpetuum.

PROPTER hanc autem stabilitatem solam Cycli Epactarum in Calendario, videlicet quòd nihil in eo immutandum sit, etsi alia magnitudo anni, vel periodus alia Lunæ a posteris reperiatur, ac proinde tabula æquationis immutari debeat; dictum est a nobis Calendarium hoc Gregorianum Perpetuum, ac perenne, & nulli vnquam mutationi obnoxium: & merito id quidem, quandoquidem in eo Cyclus Epactarum omnia loca replet, & ad vsitatum aureum numerum directus ad quamcumque anni Solaris, atque etiam Lunaris magnitudinem accommodatur, si modo rite æquationis tabula construatur, vt proxime declarauimus. Neque verò vlli nostrum, qui a summo Pontifice ad hoc correctionis numerus euocati fuimus, vnquam in mentem venit, vt putaremus Calendarium dicendum esse perpetuum, propter restitutionem Æquinoctij, & anni Solaris æquationem in eo præscriptam, vt perperam, ac petulanter a Mæstlino obijcitur. Nam cum a peritioribus Astronomis obseruatum sit, annum modo esse maiorem, modo minorem, & eius magnitudo nondum sit certò explorata, vt tanta tabularum varietas testatur, quis tam impudens, ac temerarius fuerit, vt affirmare, ac recipere audeat, æquinoctium perpetuo permansurum in ea sede, ad quam reuocatum sit, etiamsi æquatio anni Solaris, omni adhibita cautione, instituatur? Et certe hoc nos non asseruisse, testis est locupletissimus libellus ille Compendij de restituendo Calendario ad Principes Christianus transmissus, in quo duplex anni Solaris æquandi ratio fuit proposita, vna ex anno Alphonsino, altera ex Coperniano: quod sanè nunquam fecissemus, si nostram æquationem, quæ ex sententia Alphonsinorum instituta est, tam certam esse arbitrati essemus, vt nulli vnquam mutationi fieri posset obnoxia. Testantur idem apertissime hæc verba penè extrema eiusdem Compendij. *Restituto itaque verno æquinoctio in eum locum, ex quo deciderat, atque hoc Epactarum Cyclo, qui ad quamcunque anni magnitudinem accommodari potest, Calendario apposito, intercalationisq; ratione, quam diximus, & eius Cycli æquatione adhibita, ita in posterum anni, atque menses congruent cum Solis, ac Lunæ ratione, vt nulla deinde varietas, aut dissensio possit existere: quod si quando acciderit, eadem hac via bellissime in suum statum possunt restitui. Quòd si alicui Alphonsi calculi incertiores esse videbuntur, quàm vt illis fidendum putet, potiusq; recentioribus adherendum existimet, is profecto intelliget, eam esse huius artificiosi Cycli, tabulæq; Epactarum a Lilio excogitatæ dispositionem, ac digestionem,*

Cyclus Epactarū noui Calendarij qua ratione dicatur ad quamcunque anni magnitudinē posse accōmodari.

Calendarium nouū non dici perpetuum, propter restitutionē æquinoctij factā, eiusq; æquationem præscriptam.

Quare duplex æquandi Solaris anni ratio in cōpendio ad Principes Christianos trāsmisso proposita sit.

nem, vt nullo negotio siue Copernici, siue cuiusuis alterius calculis possit aptari, si tabella æquationis ex illis confecta pro ea, quam ad marginem scripsimus, substituatur. En quã clare, & aperte profiteamur, æquationem nostram anni Solaris non esse vsque adeo firmam, ac ratam, vt aliquando restauratione non possit indigere.

Restitutio æquinoctij quàm sit facilis per omissionem, vel intercalationem aliquot dierum.

ET sanè, quòd ad Æquinoctium attinet, facile in pristinam sedem, si quando eam deseruerit, reuocari poterit per omissionem, vel intercalationem aliquot dierum, ex edicto summi Pontificis, vt in hac ipsa correctione anni factum est per decem dierum exemptionem.

AT in Calendario Cyclum ad Nouilunia monstranda disponere, qui ad omnẽ anni magnitudinem accõmodari possit, & perpetuus sit, ita vt nihil vnquam in eius dispositione in Calendario sit immutandum, hoc visum semper est antiquis Patribus, & Astronomis perdifficile, ne dicam impossibile; propterea quod cum Sol, vt die integro sedem suam anteuertat in Calendario, pauciores dies desideret, quàm Luna, non videbatur fieri posse, vt longo tempore idem Cyclus Calendario inscriptus Nouilunia monstraret. Nam quando pro æquatione Solis dies vnus anno eximitur, necesse est, Nouilunia per diem in Calendario descendere, cum Luna nondum æquatione indigeat, vt supra diximus. Nisi ergo tunc Cyclus aliter in Calendario disponatur, nullo modo fieri poterit, vt idem numerus Cycli, qui prius, Nouilunia indicet. Eadem ratione, quando Luna æquationem requirit, non autem Sol, ascendent necessariò Nouilunia in Calendario per diem. Quare neque tunc idem numerus Cycli, qui prius, Nouilunia recte monstrabit, nisi sursum promoueatur in ea loca, ad quæ Nouilunia fuerint progressa. Quod si quis tali in re, ac tempore eximendum esse vnum diem ex anno existimaret, vt Nouilunia eisdem diebus retinerentur, is Æquinoctium de sede propria exturbaret, cogeretque ipsum versus finem mensis prolabi. Atque ita si anno Solari æquationem quis adhibebit, non paruam Nouiluniorum iacturam faciet: si verò Lunarem annum æquare instituet, necessario æquinoctium ex propria sede deijciet. Vt recte in eum quadret illud, quod vulgo dici solet.

Incidit in Scyllam, cupiens vitare Charybdim.

Calendarium nouum laude esse dignum, quòd in eo discordes Solis ac Lunæ motus ad cõcordiam sunt redacti, etiã si æquinoctium ob inæqualitatẽ anni Solaris egeat interdũ alia æqua-

At si æquinoctium, ac Nouilunia eodem temporis spatio per vnum diem in Calendario versus initia mensium progrederentur, tota hæc difficultas sublata esset omnino. Quæ cum ita sint, non parum effectum esse in Calendarij correctione existimandum est, quod discordes Solis, ac Lunę motus ad talem sint adducti concordiam, vt vnius æquatio æquationem alterius, qualiscunque ea sit, non impediat; vt non iniuria propterea Calendarium dici possit perpetuum, etsi æquinoctium præter æquationem præscriptam egeat interdum alio remedio, ne longius a die 21. Martij euagetur. Maxima ergo gratia, & laus

ALOY-

ALOYSIO LILIO tribuenda eſt, qui tam artificioſum Epactarum Cyclum excogitauerit, qui Calendario inſcriptus perpetuo Nouilunia commonſtret, & ad quamcumque anni magnitudinem tam facile poſſit accommodari.

tione, præter eã, quæ 400. quibuſque annis adhibetur.

AC ne quis exiſtimet, perpetuam hanc noſtram Nouiluniorum ex Epactis inuentionem, quę per tabulam expanſam, æquatione ſuo tempore adhibita, explicata eſt, alienam eſſe ab vſitata forma, quæ per aureos numeros in Calendario deſcriptos Nouilunia inueſtigat, excerpſimus ex hoc noſtro Cyclo Epactarum triginta Cyclos decennouennales aureorum numerorum, in quibus totus anni Lunaris calculus ex vſu Eccleſiæ conſiſtit: ita vt ſint inſtar 30. Calendariorum, quæ conficienda fore diximus, ſi aureus numerus in Calendario retinendus eſſet. In ſingulis igitur menſibus anni deſcripti ſunt aurei numeri triginta modis inter ſe omnino diuerſis, occupãte quolibet aureo numero alium atque alium diem, vt æquatio Lunæ poſtulat: in quem finem poſitæ ſunt in vertice menſium eædem literæ alphabeti, quas in tabula expanſa deſcripſimus, vt ſciatur, quænam aureorum numerorum diſpoſitio hoc, vel illo tempore aſſumenda ſit. In ſiniſtro latere diſpoſitę quoque ſunt Epactæ, vt in nouo Calendario eaſdem digeſſimus, vnà cum literis Dominicalibus, Calendis, Nonis, Idibus, atque diebus menſium. Sed ecce iam 30. Calendaria cum 30. diſpoſitionibus varijs aureorum numerorum.

Rõnem inueniendorũ Nouiluniorũ ex Epactis diuerſam non eſſe ab ea, quæ per aureos numeros ſie.

Explicatio 30. Calendariorum, quæ ſequuntur.

SEQVVNTVR

TRIGINTA CALENDARIA AVREORVM numerorum triginta lineis tabulæ Epactarum expanſæ reſpondentia.

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

IANVARIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum						
					P	N	M	H	G	F	E
					AVREI NVMERI						
	*	A	CAL.	1	iij	xiiij		vj	xvii		ix
	xxix	b	iiij	2		iij	xiiii		vi	xvii	
	xxviij	c	iij	3	xj		iij	xiiij		vi	xvii
	xxvij	d	Prid.	4		xj		iii	xiiii		vi
	xxvj	e	NON.	5	xix		xi		iii	xiiii	
25	xxv	f	viij	6	viij	xix		xj		iii	xiiii
	xxiiij	g	vij	7		viij	xix		xi		iii
	xxiij	A	vi	8	xvj		viij	xix		xi	
	xxij	b	v	9	v	xvi		viij	xix		xi
	xxj	c	iiij	10		v	xvj		viii	xix	
	xx	d	iij	11	xiii		v	xvi		viii	xix
	xix	e	Prid.	12	ij	xiij		v	xvi		viii
	xviij	f	IDIB.	13		ii	xiij		v	xvi	
	xvij	g	xix	14	x		ij	xiij		v	xvi
	xvj	A	xviij	15		x		ii	xiii		v
	xv	b	xvij	16	xviij		x		ii	xiii	
	xiiij	c	xvi	17	vij	xviij		x		ii	xiii
	xiij	d	xv	18		vij	xviij		x		ii
	xij	e	xiiij	19	xv		vij	xviij		x	
	xj	f	xiij	20	iiij	xv		vij	xviii		x
	x	g	xij	21		iiij	xv		vii	xviii	
	ix	A	xi	22	xij		iiij	xv		vii	xviii
	viij	b	x	23	j	xii		iiij	xv		vii
	vij	c	ix	24		j	xii		iiii	xv	
	vj	d	viij	25	ix		j	xii		iiii	xv
	v	e	vij	26		ix		i	xii		iiii
	iiij	f	vi	27	xvij		ix		j	xii	
	iij	g	v	28	vj	xvij		ix		i	xii
	ij	A	iiij	29		vi	xvij		ix		j
	j	b	iij	30	xiiij		vi	xvij		ix	
	*	c	Prid.	31	iii	xiiii		vi	xvii		ix

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expanſæ reſpondentia.

IANVARIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulę Epactarum expanſæ.							
				D	C	B	A	u	t	ſ	r
				AVREI NVMERI							
	*	A	1		j	xii		iiii	xv		vii
	xxix	b	2	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	c	3		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	d	4	xvii		ix		i	xi		iiii
	xxvi	e	5	vi	xvii		ix		i	xii	
25	xxv	f	6		vi	xvii		ix		i	xii
	xxiiii	g	7	xiiii		vi	xvii		ix		i
	xxiii	A	8	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	b	9		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	c	10	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	xx	d	11		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	e	12	xix		xj		iii	xiiii		vi
	xviii	f	13	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	g	14		viii	xix		xi		iii	xiiii
	xvi	A	15	xvi		viii	xix		xi		iii
	xv	b	16	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	c	17		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	d	18	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	e	19	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	f	20		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	g	21	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	A	22		x		ii	xiii		v	xvi
	viii	b	23	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	c	24	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	d	25		vii	xviii		x		ii	xiii
	v	e	26	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	f	27	iiii	xv		vii	xviii		x	
	iii	g	28		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	A	29	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	b	30	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	*	c	31		i	xii		iiii	xv		vii

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

IANVARIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	q	p	n	m	l	k	i
					Literæ triginta linearum						
					AVREI NVMERI						
	*	A	*CAL.*	1	xviii		x		ii	xiii	
	xxix	b	*iiij*	2	vii	xviii		x		ii	xiii
	xxviii	c	*iij*	3		vii	xviii		x		ii
	xxvii	d	*Prid.*	4	xv		vii	xviii		x	
	xxvi	e	*NON.*	5	iiii	xv		vii	xviii		x
25	xxv	f	*viij*	6		iiii	xv		vii	xviii	
	xxiiii	g	*vij*	7	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xxiii	A	*vi*	8	j	xii		iiii	xv		vii
	xxii	b	*v*	9		j	xii		iiii	xv	
	xxi	c	*iiij*	10	ix		j	xii		iiii	xv
	xx	d	*iij*	11		ix		j	xii		iiii
	xix	e	*Prid.*	12	xvii		ix		j	xii	
	xviii	f	*IDIB.*	13	vi	xvii		ix		j	xii
	xvii	g	*xix*	14		vi	xvii		ix		j
	xvi	A	*xviij*	15	xiiii		vi	xvii		ix	
	xv	b	*xvij*	16	iii	xiiii		vj	xvii		ix
	xiiii	c	*xvi*	17		iii	xiiii		vi	xvii	
	xiii	d	*xv*	18	xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xii	e	*xiiij*	19		xi		iii	xiiii		vi
	xi	f	*xiij*	20	xix		xi		iii	xiiii	
	x	g	*xij*	21	viii	xix		xi		iii	xiiii
	ix	A	*xi*	22		viii	xix		xi		iii
	viii	b	*x*	23	xvi		viii	xix		xi	
	vii	c	*ix*	24	v	xvi		viii	xix		xi
	vi	d	*viij*	25		v	xvi		viii	xix	
	v	e	*vij*	26	xiii		v	xvi		viii	xix
	iiii	f	*vi*	27	ii	xiii		v	xvi		viii
	iii	g	*v*	28		ii	xiii		v	xvi	
	ii	A	*iiij*	29	x		ii	xiii		v	xvi
	i	b	*iij*	30		x		ii	xiii		v
	*	c	*Prid.*	31	xviii		x		ii	xiii	

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

IANVARIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulę Epactarum expansæ							
				h	g	f	e	d	c	b	a
				AVREI NVMERI							
	*	A	1	v	xvi		viii	xix		xi	
	xxix	b	2		v	xvi		viii	xix		xi
	xxviii	c	3	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xxvii	d	4	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xxvi	e	5		ii	xiii		v	xvi		viii
25	xxv	f	6	x		ii	xiii		v	xvi	
	xxiiii	g	7		x		ii	xiii		v	xvi
	xxiii	A	8	xviii		x		ii	xiii		v
	xxii	b	9	vii	xviii		x		ii	xiii	
	xxi	c	10		vii	xviii		x		ii	xiii
	xx	d	11	xv		vii	xviii		x		ii
	xix	e	12	iiii	xv		vii	xviii		x	
	xviii	f	13		iiii	xv		vii	xviii		x
	xvii	g	14	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	xvi	A	15	i	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xv	b	16		i	xii		iiii	xv		vii
	xiiii	c	17	ix		i	xii		iiii	xv	
	xiii	d	18		ix		i	xii		iiii	xv
	xii	e	19	xvii		ix		i	xii		iiii
	xi	f	20	vi	xvii		ix		i	xii	
	x	g	21		vi	xvii		ix		i	xii
	ix	A	22	xiiii		vi	xvii		ix		i
	viii	b	23	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	vii	c	24		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	vi	d	25	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	v	e	26		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	iiii	f	27	xix		xi		iii	xiiii		vi
	iii	g	28	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	ii	A	29		viii	xix		xi		iii	xiiii
	i	b	30	xvi		viii	xix		xi		iii
	*	c	31	v	xvi		viii	xix		xi	

TRIGINTA CALENtriginta lineis tabulæ Epacta-

FEBRVARIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum						
					P	N	M	H	G	F	E
					AVREI NVMERI						
	xxix	d	CAL.	1		iii	xiiii		vi	xvii	
	xxviii	e	iiij	2	xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xxvii	f	iij	3		xi		iii	xiiii		vi
25	xxvi	g	Prid.	4	xix	xix	xi		iii	xiiii	xiiii
xxv	xxiiii	A	NON.	5	viii	viii	xix	xi	xi	iii	iii
	xxiii	b	viij	6	xvi		viii	xix		xi	
	xxii	c	vij	7	v	xvi		viii	xix		xi
	xxi	d	vj	8		v	xvi		viii	xix	
	xx	e	v	9	xiii		v	xvi		viii	xix
	xix	f	iiij	10	ii	xiii		v	xvi		viii
	xviii	g	iij	11		ii	xiii		v	xvi	
	xvii	A	Prid.	12	x		ii	xiii		v	xvi
	xvi	b	IDIB.	13		x		ii	xiii		v
	xv	c	xvj	14	xviii		x		ii	xiii	
	xiiii	d	xv	15	vii	xviii		x		ii	xiii
	xiii	e	xiiij	16		vii	xviii		x		ii
	xii	f	xiij	17	xv		vii	xviii		x	
	xi	g	xij	18	iiii	xv		vii	xviii		x
	x	A	xj	19		iiii	xv		vii	xviii	
	ix	b	x	20	xii		iiii	xv		vii	xviii
	viii	c	ix	21	j	xii		iiii	xv		vii
	vii	d	viij	22		j	xii		iiii	xv	
	vi	e	vij	23	ix		j	xii		iiii	xv
	v	f	vj	24		ix		j	xii		iiii
	iiii	g	v	25	xvii		ix		j	xii	
	iii	A	iiij	26	vi	xvii		ix		j	xii
	ii	b	iij	27		vi	xvii		ix		j
	i	c	Prid	28	xiiii		vi	xvii		ix	

DARIA AVREORVM NVMERORVM

rum expanſæ reſpondentia.

FEBRVARIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulæ Epactarum expanſæ.							
				D	C	B	A	u	t	ſ	r
				AVREI NVMERI							
	xxi x	d	1	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	c	2		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	f	3	xvii		ix		i	xii		iiii
25	xxvi	g	4	vi	xvii	xvii	ix		i	xii	xii
xxv	xxiiii	A	5	xiiii	vi	vi	xvii	ix	ix	i	i
	xxiii	b	6	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	c	7		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	d	8	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	xx	e	9		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	f	10	xix		xi		iii	xiiii		vi
	xviii	g	11	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	A	12		viii	xix		xi		iii	xiiii
	xvi	b	13	xvi		viii	xix		xi		iii
	xv	c	14	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	d	15		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	e	16	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	f	17	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	g	18		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	A	19	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	b	20		x		ii	xiii		v	xvi
	viii	c	21	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	d	22	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	e	23		vii	xviii		x		ii	xiii
	v	f	24	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	g	25	iiii	xv		vii	xviii		x	
	iii	A	26		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	b	27	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	c	28	j	xii		iiii	xv		vii	xviii

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

FEBRVARIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum						
					q	p	n	m	l	k	i
					AVREI NVMERI						
	xxix	d	*CAL.*	1	vij	xviij		x		ii	xiii
	xxviij	c	*iiij*	2	xv	vij	xviij		x		ii
	xxvij	f	*iij*	3	iiij		vij	xviij		x	
25	xxvj	g	*Prid.*	4		xv	xv	vij	xviii	xviii	x
xxv	xxiiij	A	*NON.*	5	xij	iiij	iiij	xv	vii	vii	xviii
	xxiij	b	*viij*	6	j	xii		iiij	xv		vii
	xxij	c	*vij*	7		j	xii		iiii	xv	
	xxj	d	*vi*	8	ix		j	xii		iiii	xv
	xx	e	*v*	9		ix		i	xii		iiii
	xix	f	*iiij*	10	xvij		ix		j	xii	
	xviij	g	*iij*	11	vj	xvij		ix		i	xii
	xvii	A	*Prid.*	12		vi	xvij		ix		j
	xvj	b	*IDIB.*	13	xiiij		vi	xvij		ix	
	xv	c	*xvi*	14	iii	xiiij		vi	xvii		ix
	xiiij	d	*xv*	15		iij	xiiii		vi	xvii	
	xiij	e	*xiiij*	16	xj		iij	xiiij		vi	xvii
	xij	f	*xiij*	17		xj		iii	xiiii		vi
	xj	g	*xij*	18	xix		xi		iii	xiiii	
	x	A	*xi*	19	viij	xix		xj		iii	xiiii
	ix	b	*x*	20		viij	xix		xi		iii
	viij	c	*ix*	21	xvj		viij	xix		xi	
	vij	d	*viij*	22	v	xvi		viij	xix		xi
	vj	e	*vij*	23		v	xvj		viii	xix	
	v	f	*vi*	24	xiii		v	xvj		viii	xix
	iiij	g	*v*	25	ij	xiij		v	xvi		viii
	iij	A	*iiij*	26		ii	xiij		v	xvi	
	ij	b	*iij*	27	x		ij	xiij		v	xvi
	j	c	*Prid.*	28		x		ii	xiii		v

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

FEBRVARIVS.

	Epactæ	Lit. Dnic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ. AVREI NVMERI h	g	f	e	d	c	b	a
	xxix	d	1		v	xvi		viii	xix		xi
	xxviii	c	2	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xxvii	f	3	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
25	xxvi	g	4		ii	xiii	xiii	v	xvi	xvi	viii
xxv	xxiiii	A	5	x	x	ii	ii	xiii	v	v	xvi
	xxiii	b	6	xviii		x		ii	xiii		v,
	xxii	c	7	vii	xviii		x		ii	xiii	
	xxi	d	8		vii	xviii		x		ii	xiii
	xx	e	9	xv		vii	xviii		x		ii
	xix	f	10	iiii	xv		vii	xviii		x	
	xviii	g	11		iiii	xv		vii	xviii		x
	xvii	A	12	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	xvi	b	13	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xv	c	14		i	xii		iiii	xv		vii
	xiiii	d	15	ix		i	xii		iiii	xv	
	xiii	e	16		ix		i	xii		iiii	xv
	xii	f	17	xvii		ix		i	xii		iiii
	xi	g	18	vi	xvii		ix		i	xii	
	x	A	19		vi	xvii		ix		i	xii
	ix	b	20	xiiii		vi	xvii		ix		i
	viii	c	21	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	vii	d	22		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	vi	e	23	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	v	f	24		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	iiii	g	25	xix		xi		iii	xiiii		vi
	iii	A	26	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	ii	b	27		viii	xix		xi		iii	xiiii
	j	c	28	xvi		viii	xix		xi		iii

TRIGINTA CALENtriginta lineis tabulæ Epacta-

MARTIVS.

					Literæ triginta linearum						
	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	P	N	M	H	G	F	E
					AVREI	*NVMERI*					
	*	d	*CAL.*	1	iii	xiiij		vi	xvii		ix
	xxix	e	*vi*	2		iij	xiiii		vi	xvii	
	xxviii	f	*v*	3	xj		iij	xiiij		vi	xvii
	xxvij	g	*iiij*	4		xj		iii	xiiii		vi
	xxvj	A	*iij*	5	xix		xi		iii	xiiii	
25	xxv	b	*Prid.*	6	viij	xix		xj		iii	xiiii
	xxiiij	c	*NON.*	7		viij	xix		xi		iii
	xxiij	d	*viij*	8	xvj		viij	xix		xi	
	xxij	e	*vij*	9	v	xvi		viij	xix		xi
	xxj	f	*vi*	10		v	xvj		viii	xix	
	xx	g	*v*	11	xiii		v	xvj		viii	xix
	xix	A	*iiij*	12	ij	xiij		v	xvi		viii
	xviij	b	*iij*	13		ii	xiij		v	xvi	
	xvii	c	*Prid.*	14	x		ij	xiij		v	xvi
	xvj	d	*IDIB.*	15		x		ii	xiii		v
	xv	e	*xvij*	16	xviii		x		ii	xiii	
	xiiij	f	*xvi*	17	vij	xviij		x		ii	xiii
	xiij	g	*xv*	18		vij	xviij		x		ii
	xij	A	*xiiij*	19	xv		vij	xviij		x	
	xj	b	*xiij*	20	iiij	xv		vij	xviii		x
	x	c	*xij*	21		iiij	xv		vii	xviii	
	ix	d	*xi*	22	xij		iiij	xv		vii	xviii
	viij	c	*x*	23	j	xii		iiij	xv		vii
	vij	f	*ix*	24		j	xii		iiii	xv	
	vj	g	*viij*	25	ix		j	xii		iiii	xv
	v	A	*vij*	26		ix		i	xii		iiii
	iiij	b	*vi*	27	xvij		ix		j	xii	
	iij	c	*v*	28	vj	xvij		ix		i	xii
	ij	d	*iiij*	29		vi	xvij		ix		i
	j	e	*iij*	30	xiiij		vi	xvij		ix	
	*	f	*Prid.*	31	iii	xiiii		vi	xvii		ix

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expanſæ reſpondentia.

MARTIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulę Epactarum expanſæ.							
				D	C	B	A	u	t	ſ	r
				AVREI NVMERI							
	*	d	1		j	xii		iiii	xv		vii
	xxix	c	2	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	f	3		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	g	4	xvii		ix		i	xii		iiii
	xxvi	A	5	vi	xvii		ix		i	xii	
25	xxv	b	6		vi	xvii		ix		i	xii
	xxiiii	c	7	xiiii		vi	xvii		ix		i
	xxiii	d	8	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	e	9		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	f	10	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	xx	g	11		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	A	12	xix		xj		iii	xiiii		vi
	xviii	b	13	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	c	14		viii	xix		xi		iii	xiiii
	xvi	d	15	xvi		viii	xix		xi		iii
	xv	e	16	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	f	17		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	g	18	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	A	19	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	b	20		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	c	21	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	d	22		x		ii	xiii		v	xvi
	viii	e	23	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	f	24	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	g	25		vii	xviii		x		ii	xiii
	v	A	26	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	b	27	iiii	xv		vii	xviii		x	
	iii	c	28		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	d	29	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	e	30	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	*	f	31		i	xii		iiii	xv		vii

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

MARTIVS.

	Epactæ	Lit. Dnic.		Dies Mensis	Literæ triginta lin earum						
					q	p	n	m	l	k	i
					AVREI	NVMERI					
	*	d	*CAL.*	1	xviii		x		ii	xiii	
	xxix	e	*vi*	2	vii	xviii		x		ii	xiii
	xxviii	f	*v*	3		vii	xviii		x		ii
	xxvii	g	*iiij*	4	xv		vii	xviii		x	
	xxvi	A	*iij*	5	iiii	xv		vii	xviii		x
25	xxv	b	*Prid.*	6		iiii	xv		vii	xviii	
	xxiiii	c	*NON.*	7	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xxiii	d	*viij*	8	j	xii		iiii	xv		vii
	xxii	e	*vij*	9		j	xii		iiii	xv	
	xxi	f	*vi*	10	ix		j	xii		iiii	xv
	xx	g	*v*	11		ix		j	xii		iiii
	xix	A	*iiij*	12	xvii		ix		j	xii	
	xviii	b	*iij*	13	vi	xvii		ix		j	xii
	xvii	c	*Prid.*	14		vi	xvii		ix		j
	xvi	d	*IDIB.*	15	xiiii		vi	xvii		ix	
	xv	e	*xvij*	16	iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xiiii	f	*xvi*	17		iii	xiiii		vi	xvii	
	xiii	g	*xv*	18	xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xii	A	*xiiii*	19		xi		iii	xiiii		vi
	xi	b	*xiij*	20	xix		xi		iii	xiiii	
	x	c	*xij*	21	viii	xix		xi		iii	xiiii
	ix	d	*xi*	22		viii	xix		xi		iii
	viii	e	*x*	23	xvi		viii	xix		xi	
	vii	f	*ix*	24	v	xvi		viii	xix		xi
	vi	g	*viij*	25		v	xvi		viii	xix	
	v	A	*vij*	26	xiii		v	xvi		viii	xix
	iiii	b	*vi*	27	ii	xiii		v	xvi		viii
	iii	c	*v*	28		ii	xiii		v	xvi	
	ii	d	*iiij*	29	x		ii	xiii		v	xvi
	i	e	*iij*	30		x		ii	xiii		v
	*	f	*Prid.*	31	xviii		x		ii	xiii	

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expanſæ reſpondentia.

MARTIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulę Epactarum expanſæ.							
				h	g	f	e	d	c	b	a
				AVREI NVMERI							
	✱	d	1	v	xvi		viii	xix		xi	
	xxix	c	2		v	xvi		viii	xix		xi
	xxviii	f	3	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xxvii	g	4	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xxvi	A	5		ii	xiii		v	xvi		viii
25	xxv	b	6	x		ii	xiii		v	xvi	
	xxiiii	c	7		x		ii	xiii		v	xvi
	xxiii	d	8	xviii		x		ii	xiii		v
	xxii	e	9	vii	xviii		x		ii	xiii	
	xxi	f	10		vii	xviii		x		ii	xiii
	xx	g	11	xv		vii	xviii		x		ii
	xix	A	12	iiii	xv		vii	xviii		x	
	xviii	b	13		iiii	xv		vii	xviii		x
	xvii	c	14	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	xvi	d	15	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xv	e	16		j	xii		iiii	xv		vii
	xiiii	f	17	ix		i	xii		iiii	xv	
	xiii	g	18		ix		i	xii		iiii	xv
	xii	A	19	xvii		ix		i	xii		iiii
	xi	b	20	vi	xvii		ix		i	xii	
	x	c	21		vi	xvii		ix		i	xii
	ix	d	22	xiiii		vi	xvii		ix		i
	viii	e	23	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	vii	f	24		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	vi	g	25	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	v	A	26		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	iiii	b	27	xix		xj		iii	xiiii		vi
	iii	c	28	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	ii	d	29		viii	xix		xi		iii	xiiii
	j	e	30	xvi		viii	xix		xi		iii
	✱.	f	31	v	xvi		viii	xix		xi	

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

APRILIS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum						
					P	N	M	H	G	F	E
					AVREI NVMERI						
	xxix	g	CAL.	1		iii	xiiii		vi	xvii	
	xxviii	A	iiij	2	xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xxvii	b	iij	3		xi		iii	xiiii		vi
25	xxvi	c	Prid	4	xix	xix	xi		iii	xiiii	xiiii
xxv	xxiiii	d	NON	5	viii	viii	xix	xi	xi	iii	iii
	xxiii	e	viij	6	xvi		viii	xix		xi	
	xxii	f	vij	7	v	xvi		viii	xix		xi
	xxi	g	vi	8		v	xvi		viii	xix	
	xx	A	v	9	xiii		v	xvi		viii	xix
	xix	b	iiij	10	ii	xiii		v	xvi		viii
	xviii	c	iij	11		ii	xiii		v	xvi	
	xvii	d	Prid.	12	x		ii	xiii		v	xvi
	xvi	e	IDIB.	13		x		ii	xiii		v
	xv	f	xviij	14	xviii		x		ii	xiii	
	xiiii	g	xvij	15	vii	xviii		x		ii	xiii
	xiii	A	xvi	16		vii	xv iii		x		ii
	xii	b	xv	17	xv		vii	xviii		x	
	xi	c	xiiij	18	iiii	xv		vii	xviii		x
	x	d	xiij	19		iiii	xv		vii	xviii	
	ix	e	xij	20	xii		iiii	xv		vii	xviii
	viii	f	xi	21	j	xii		iiii	xv		vii
	vii	g	x	22		j	xii		iiii	xv	
	vi	A	ix	23	ix		j	xii		iiii	xv
	v	b	viij	24		ix		j	xii		iiii
	iiii	c	vij	25	xvii		ix		j	xii	
	iii	d	vi	26	vi	xvii		ix		j	xii
	ii	e	v	27		vi	xvii		ix		j
	i	f	iiij	28	xiiii		vi	xvii		ix	
	*	g	iij	29	iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxix	A	Prid	30		iii	xiiii		vi	xvii	

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expanſæ reſpondentia.

APRILIS.

	Epactæ	Lit. Dnic.	Dies Menſis	tabulæ Epactarum expanſæ.							
				D	C	B	A	u	t	ſ	r
				AVREI NVMERI							
	xxix	g	1	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	A	2		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	b	3	xvii		ix		i	xii		iiii
25	xxvi	c	4	vi	xvii	xvii	ix		i	xii	xii
xxv	xxiiii	d	5	xiiii	vi	vi	xvii	ix	ix	i	i
	xxiii	e	6	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	f	7		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	g	8	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	xx	A	9		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	b	10	xix		xi		iii	xiiii		vi
	xviii	c	11	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	d	12		viii	xix		xi		iii	xiiii
	xvi	e	13	xvi		viii	xixj		xi		iii
	xv	f	14	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	g	15		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	A	16	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	b	17	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	c	18		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	d	19	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	e	20		x		ii	xiii		v	xvi
	viii	f	21	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	g	22	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	A	23		vii	xviii		x		ii	xiii
	v	b	24	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	c	25	iiii	xv		vii	xviii		x	
	iii	d	26		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	e	27	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	f	28	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	*	g	29		i	xii		iiii	xv		vii
	xxix	A	30	ix		i	xii		iiii	xv	

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

APRILIS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum						
					q	p	n	m	l	k	i
					AVREI NVMERI						
	xxix	g	CAL.	1	vij	xviij		x		ii	xiii
	xxviii	A	iiij	2		vij	xviij		x		ii
	xxvij	b	iij	3	xv		vij	xviij		x	
25	xxvj	c	Prid	4	iiij	xv	xv	vij	xviii	xviii	x
xxv	xxiiij	d	NON	5	xij	iiij	iiij	xv	vii	vii	xviii
	xxiij	e	viij	6	j	xii		iiij	xv		vii
	xxij	f	vij	7		j	xii	.	iiii	xv	
	xxj	g	vi	8	ix		j	xii		iiii	xv
	xx	A	v	9		ix		i	xii		iiii
	xix	b	iiij	10	xvij		ix		j	xii	
	xviij	c	iij	11	vj	xvij		ix		i	xii
	xvii	d	Prid.	12		vi	xvij		ix		i
	xvj	e	IDIB.	13	xiiij		vi	xvij		ix	
	xv	f	xviij	14	iii	xiiij		vi	xvii		ix
	xiiij	g	xvij	15		iij	xiiii		vi	xvii	
	xiij	A	xvi	16	xj		iij	xiiij		vi	xvii
	xij	b	xv	17		xj		iii	xiiii		vi
	xj	c	xiiij	18	xix		xi		iii	xiiii	
	x	d	xiij	19	viij	xix		xj		iii	xiiii
	ix	e	xij	20		viij	xix		xi		iii
	viij	f	xi	21	xvj		viij	xix		xi	
	vij	g	x	22	v	xvi		viij	xix		xi
	vj	A	ix	23		v	xvj		viii	xix	
	v	b	viij	24	xiii		v	xvj		viii	xix
	iiij	c	vij	25	ij	xiij		v	xvi		viii
	iij	d	vj	26		ii	xiij		v	xvi	
	ij	e	v	27	x		ij	xiij		v	x i
	j	f	iiij	28		x		ii	xiii		v
	*	g	iij	29	xviii		x		ii	xiii	
	xxix	A	Prid	30	vii	xviii		x		ii	xiii

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expanſæ reſpondentia.

APRILIS.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulæ Epactarum expanſæ. AVREI NVMERI h	g	f	e	d	c	b	a
	xxix	g	1		v	xvi		viii	xix		xi
	xxviii	A	2	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xxvii	b	3	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
25	xxvi	c	4		ii	xiii	xiii	v	xvi	xvi	viii
xxv	xxiiii	d	5	x	x	ii	ii	xiii	v	v	xvi
	xxiii	e	6	xviii		x		ii	xiii		v
	xxii	f	7	vii	xviii		x		ii	xiii	
	xxi	g	8		vii	xviii		x		ii	xiii
	xx	A	9	xv		vii	xviii		x		ii
	xix	b	10	iiii	xv		vii	xviii		x	
	xviii	c	11		iiii	xv		vii	xviii		x
	xvii	d	12	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	xvi	e	13	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xv	f	14		i	xii		iiii	xv		vii
	xiiii	g	15	ix		i	xii		iiii	xv	
	xiii	A	16		ix		i	xii		iiii	xv
	xii	b	17	xvii		ix		i	xii		iiii
	xi	c	18	vi	xvii		ix		i	xii	
	x	d	19		vi	xvii		ix		i	xii
	ix	e	20	xiiii		vi	xvii		ix		i
	viii	f	21	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	vii	g	22		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	vi	A	23	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	v	b	24		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	iiii	c	25	xix		xi		iii	xiiii		vi
	iii	d	26	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	ii	e	27		viii	xix		xi		iii	xiiii
	j	f	28	xvi		viii	xix		xi		iii
	*	g	29	v	xvi		viii	xix		xi	
	xxix	A	30		v	xvi		viii	xix		xi

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

MAIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum						
					P	N	M	H	G	F	E
					AVREI NVMERI						
	xxviii	b	CAL.	1	xj		iij	xiiij		vi	xvii
	xxvij.	c	vi	2		xj		iii	xiiii		vi
	xxvj	d	v	3	xix		xi		iii	xiiii	
25	xxv	c	iiij	4	viij	xix		x j		iii	xiiii
	xxiiij	f	iij	5		viij	xix		xi		iii
	xxiij	g	Prid.	6	xvj		viij	xix		xi	
	xxij	A	NON.	7	v	xvi		viij	xix		xi
	xxj	b	viij	8.		v	xvj		viii	xix	
	xx	c	vij	9	xiii		v	xvj		viii	xix
	xix	d	vi	10	ij	xiij		v	xvi		viii
	xviij	e	v	11		ii	xiij		v	xvi	
	xvii	f	iiij	12	x		ij	xiij		v	xvi
	xvj	g	iij	13		x		iii	xiii		v
	xv	A	Prid	14	xviii		x		ii	xiii	
	xiiij	b	IDIB.	15	vii	xviij		x		ii	xiii
	xiij	c	xvij	16		vij	xviij		x		ii
	xij	d	xvi	17	xv		vij	xviij		x	
	xj	e	xv	18	iiij	xv		vij	xviii		x
	x	f	xiiij	19		iiij	xv		vii	xviii	
	ix	g	xiij	20	xij		iiij	xv		vii	xviii
	viij	A	xij	21	j	xii		iiij	xv		vii
	vij	b	xi	22		i	xii		iiii	xv	
	vj	c	x	23	ix		j	xii		iiii	xv
	v	d	ix	24		ix		i	xii		iiii
	iiij	e	viij	25	xvij		ix		j	xii	
	iij	f	vij	26	vj	xvij		ix		i	xii
	ij	g	vi	27		vi	xvij		ix		i
	j	A	v	28	xiiij		vi	xvij		ix	
	*	b	iiij	29	iii	xiiij		vi	xvii		ix
	xxix	c	iij	30		iij	xiiii		vi	xvii	
	xxviii	d	Prid.	31	xj		iii	xiiii		vi	xvii

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expanſæ reſpondentia.

MAIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulę Epactarum expanſæ.							
				D	C	B	A	u	t	ſ	r
				AVREI NVMERI							
	xxviii	b	1		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	c	2	xvii		ix		i	xii		iiii
	xxvi	d	3	vi	xvii		ix		i	xii	
25	xxv	e	4		vi	xvii		ix		i	xii
	xxiiii	f	5	xiiii		vi	xvii		ix		i
	xxiii	g	6	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	A	7		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	b	8	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	xx	c	9		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	d	10	xix		xj		iii	xiiii		vi
	xviii	e	11	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	f	12		viii	xix		xi		iii	xiiii
	xvi	g	13	xvi		viii	xix		xi		iii
	xv	A	14	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	b	15		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	c	16	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	d	17	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	e	18		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	f	19	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	g	20		x		ii	xiii		v	xvi
	viii	A	21	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	b	22	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	c	23		vii	xviii		x		ii	xiii
	v	d	24	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	e	25	iiii	xv		vii	xviii		[illegible]	
	iii	f	26		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	g	27	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	A	28	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	*	b	29		j	xii		iiii	xv		vii
	xxix	c	30	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	d	31		ix		i	xii		iiii	xv

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

MAIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum						
					q	p	n	m	l	k	i
					AVREI NVMERI						
	xxviii	b	CAL.	1		vii	xviii		x		ii
	xxvii	c	vi	2	xv		vii	xviii		x	
	xxvi	d	v	3	iiii	xv		vii	xviii		x
25	xxv	e	iiij	4		iiii	xv		vii	xviii	
	xxiiii	f	iij	5	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xxiii	g	Prid	6	j	xii		iiij	xv		vii
	xxii	A	NON.	7		j	xii		iiii	xv	
	xxi	b.	viij	8	ix		j	xii		iiii	xv
	xx	c	vij	9		ix		i	xii		iiii
	xix	d	vi	10	xvii		ix		j	xii	
	xviii	e	v	11	vi	xvii		ix		j	xii
	xvii	f	iiij	12		vi	xvii		ix		j
	xvi	g	iij	13	xiiii		vi	xvii		ix	
	xv	A	Prid.	14	iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xiiii	b	IDIB.	15		iii	xiiii		vi	xvii	
	xiii	c	xvij	16	xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xii	d	xvi	17		xi		iii	xiiii		vi
	xi	e	xv	18	xix		xi		iii	xiiii	
	x	f	xiiij	19	viii	xix		xi		iii	xiiii
	ix	g	xiij	20		viii	xix		xi		iii
	viii	A	xij	21	xvi		viii	xix		xi	
	vii	b	xi	22	v	xvi		viii	xfx		xi
	vi	c	x	23		v	xvi		viii	xix	
	v	d	ix	24	xiii		v	xvi		viii	xix
	iiii	e	viij	25	ii	xiii		v	xvi		viii
	iii	f	vij	26		ii	xiii		v	xvi	
	ii	g	vi	27	x		ii	xiii		v	xvi
	i	A	v	28		x		ii	xiii		v
	*	b	iiij	29	xviii		x		ii	xiii	
	xxix	c	iij	30	vii	xviii		x		ii	xiii
	xxviii	d	Prid.	31		vii	xviii		x		ii

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

MAIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulę Epactarum expansæ. h	g	f	e	d	c	b	a
				AVREI NVMERI							
	xxviii	b	1	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xxvii	c	2	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xxvi	d	3		ii	xiii		v	xvi		viii
25	xxv	e	4	x		ii	xiii		v	xvi	
	xxiiii	f	5		x		ii	xiii		v	xvi
	xxiii	g	6	xviii		x		ii	xiii		v
	xxii	A	7	vii	xviii		x		ii	xiii	
	xxi	b	8		vii	xviii		x		ii	xiii
	xx	c	9	xv		vii	xviii		x		ii
	xix	d	10	iiii	xv		vii	xviii		x	
	xviii	e	11		iiii	xv		vii	xviii		x
	xvii	f	12	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	xvi	g	13	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xv	A	14		j	xii		iiii	xv		vii
	xiiii	b	15	ix		i	xii		iiii	xv	
	xiii	c	16		ix		i	xii		iiii	xv
	xii	d	17	xvii		ix		i	xii		iiii
	xi	e	18	vi	xvii		ix		i	xii	
	x	f	19		vi	xvii		ix		i	xii
	ix	g	20	xiiii		vi	xvii		ix		i
	viii	A	21	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	vii	b	22		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	vi	c	23	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	v	d	24		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	iiii	e	25	xix		xj		iii	xiiii		vi
	iii	f	26	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	ii	g	27		viii	xix		xj		iii	xiiii
	j	A	28	xvi		viii	xix		xi		iii
	*	b	29	v	xvi		viii	xix		xi	
	xxix	c	30		v	xvi		viii	xix		xi
	xxviii	d	31	xiii		v	xvi		viii	xix	

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

IVNIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum						
					P	N	M	H	G	F	E
					AVREI NVMERI						
	xxvii	c	CAL.	1		xi		iii	xiiii		vi
25	xxvi	f	iiij	2	xix	xix	xi		iii	xiiii	xiiii
xxv	xxiiii	g	iij	3	viii	viii	xix	xi	xi	iii	iii
	xxiii	A	Prid.	4	xvi		viii	xix		xi	
	xxii	b	NON.	5	v	xvi		viii	xix		xi
	xxi	c	viij	6		v	xvi		viii	xix	
	xx	d	vij	7	xiii		v	xvi		viii	xix
	xix	e	vi	8	ii	xiii		v	xvi		viii
	xviii	f	v	9		ii	xiii		v	xvi	
	xvii	g	iiij	10	x		ii	xiii		v	xvi
	xvi	A	iij	11		x		ii	xiii		v
	xv	b	Prid.	12	xviii		x		ii	xiii	
	xiiii	c	IDIB.	13	vii	xviii		x		ii	xiii
	xiii	d	xviij	14		vii	xviii		x		ii
	xii	e	xvij	15	xv		vii	xviii		x	
	xi	f	xvi	16	iiii	xv		vii	xviii		x
	x	g	xv	17		iiii	xv		vii	xviii	
	ix	A	xiiij	18	xii		iiii	xv		vii	xviii
	viii	b	xiij	19	j	xii		iiij	xv		vii
	vii	c	xij	20		j	xii		iiii	xv	
	vi	d	xi	21	ix		j	xii		iiii	xv
	v	e	x	22		ix		i	xii		iiii
	iiii	f	ix	23	xvii		ix		j	xii	
	iii	g	viij	24	vi	xvii		ix		j	xii
	ii	A	vij	25		vi	xvii		ix		j
	i	b	vi	26	xiiii		vi	xvii		ix	
	*	c	v	27	iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxix	d	iiij	28		iii	xiiii		vi	xvii	
	xxviii	e	iij	29	xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xxvii	f	Prid.	30		xi		iii	xiiii		

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expanſæ reſpondentia.

I V N I V S.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	D	C	B	A	u	t	ſ	r
				tabulæ Epactarum expanſæ.							
				AVREI NVMERI							
	xxvii	e	1	xvii		ix		i	xii		iiii
25	xxvi	f	2	vi	xvii	xvii	ix		i	xii	xii
xxv	xxiiii	g	3	xiiii	vi	vi	xvii	ix	ix	i	i
	xxiii	A	4	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	b	5		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	c	6	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	xx	d	7		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	e	8	xix		xi		iii	xiiii		vi
	xviii	f	9	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	g	10		viii	xix		xi		iii	xiiii
	xvi	A	11	xvi		viii	xix		xi		iii
	x v	b	12	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	c	13		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	d	14	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	e	15	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	f	16		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	g	17	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	A	18		x		ii	xiii		v	xvi
	viii	b	19	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	c	20	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	d	21		vii	xviii		x		ii	xiii
	v	e	22	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	f	23	iiii	xv		vii	xviii		x	
	iii	g	24		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	A	25	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	b	26	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	*	c	27		i	xii		iiii	xv		vii
	xxix	d	28	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	e	29		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	f	30	xvii		ix		i	xii		iiii

TRIGINTA CALEN-

triginta lineis tabulæ Epacta-

IVNIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum q	p	n	m	l	k	i
					AVREI NVMERI						
	xxvij	e	CAL.	1	xv		vij	xviij		x	
25	xxvj	f	iiij	2	iiij	xv	xv	vij	xviii	xviii	x
xxv	xxiiij	g	iij	3	xij	iiij	iiij	xv	vii	vii	xviii
	xxiij	A	Prid.	4	j	xii		iiij	xv		vii
	xxij	b	NON.	5		j	xii		iiii	xv	
	xxj	c	viij	6	ix		j	xii		iiii	xv
	xx	d	vij	7		ix		i	xii		iiii
	xix	e	vi	8	xvij		ix		j	xii	
	xviij	f	v	9	vj	xvij		ix		i	xii
	xvii	g	iiij	10		vi	xvij		ix		i
	xvj	A	iij	11	xiiij		vi	xvij		ix	
	xv	b	Prid	12	iii	xiiij		vi	xvii		ix
	xiiij	c	IDIB.	13		iij	xiiii		vi	xvii	
	xiij	d	xv iij	14	xj		iij	xiiij		vi	xvii
	xij	e	xvij	15		xj		iii	xiiii		vi
	xj	f	xvi	16	xix		xi		iii	xiiii	
	x	g	xv	17	viij	xix		xj		iii	xiiii
	ix	A	xiiij	18		viij	xix		xi		iii
	viij	b	xiij	19	xvj		viij	xix		xi	
	vij	c	xij	20	v	xvi		viij	xix		xi
	vj	d	xi	21		v	xvj		viii	xix	
	v	e	x	22	xiii		v	xvj		viii	xix
	iiij	f	ix	23	ij	xiij		v	xvi		viii
	iij	g	viii	24		ii	xiij		v	xvi	
	ij	A	vij	25	x		ij	xiij		v	xvi
	j	b	vi	26		x		ii	xiii		v
	*	c	v	27	xviii		x		ii	xiii	
	xxix	d	iiij	28	vii	xviij		x		ii	xiii
	xxviii	e	iij	29		vij	xviij		x		ii
	xxvii	f	Prid.	30	xv		vii	xviii		x	

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

IVNIVS.

	Epactæ	Lit. Dnic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ. h	g	f	e	d	c	b	a
				AVREI NVMERI							
	xxvii	e	1	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
25	xxvi	f	2		ii	xiii	xiii	v	xvi	xvi	viii
xxv	xxiiii	g	3	x	x	ii	ii	xiii	v	v	xvi
	xxiii	A	4	xviii		x		ii	xiii		v
	xxii	b	5	vii	xviii		x		ii	xiii	
	xxi	c	6		vii	xviii		x		ii	xiii
	xx	d	7	xv		vii	xviii		x		ii
	xix	e	8	iiii	xv		vii	xviii		x	
	xviii	f	9		iiii	xv		vii	xviii		x
	xvii	g	10	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	xvi	A	11	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xv	b	12		i	xii		iiii	xv		vii
	xiiii	c	13	ix		i	xii		iiii	xv	
	xiii	d	14		ix		i	xii		iiii	xv
	xii	e	15	xvii		ix		i	xii		iiii
	xi	f	16	vi	xvii		ix		i	xii	
	x	g	17		vi	xvii		ix		i	xii
	ix	A	18	xiiii		vi	xvii		ix		i
	viii	b	19	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	vii	c	20		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	vi	d	21	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	v	e	22		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	iiii	f	23	xix		xi		iii	xiiii		vi
	iii	g	24	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	ii	A	25		viii	xix		xi		iii	xiiii
	j	b	26	xvi		viii	xix		xi		iii
	*	c	27	v	xvi		viii	xix		xi	
	xxix	d	28		v	xvi		viii	xix		xi
	xxviii	e	29	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xxvii	f	30	ii	xiii		v	xvi		viii	xix

TRIGINTA CALEN- triginta lineis tabulæ Epacta-

IVLIVS.

	Epactæ	Lit. Dnic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum						
					P	N	M	G	G	F	E
					AVREI NVMERI						
	xxvj	g	*CAL.*	1	xix		xi		iii	xiiii	
25	xxv	A	*vi*	2	viij	xix		xj		iii	xiiii
	xxiiij	b	*v*	3		viij	xix		xi		iii
	xxiij	c	*iiij*	4	xvj		viij	xix		xi	
	xxij	d	*iij*	5	v	xvi		viij	xix		xi
	xxj	e	*Prid.*	6		v	xvj		viii	xix	
	xx	f	*NON.*	7	xiii		v	xvj		viii	xix
	xix	g	*viii*	8	ij	xiij		v	xvi		viii
	xviij	A	*vij*	9		ii	xiij		v	xvi	
	xvii	b	*vi*	10	x		ij	xiij		v	xvi
	xvj	c	*v*	11		x		ii	xiii		v
	xv	d	*iiij*	12	xviii		x		ii	xiii	
	xiiij	e	*iij*	13	vii	xviij		x		ii	xiii
	xiij	f	*Prid.*	14		vij	xviij		x		ii
	xij	g	*IDIB.*	15	xv		vij	xviij		x	
	xj	A	*xvij*	16	iiij	xv		vij	xviii		x
	x	b	*xvi*	17		iiij	xv		vii	xviii	
	ix	c	*xv*	18	xij		iiij	xv		vii	xviii
	viij	d	*xiiij*	19	j	xii		iiij	xv		vii
	vij	e	*xiij*	20		j	xii		iiii	xv	
	vj	f	*xij*	21	ix		j	xii		iiii	xv
	v	g	*xi*	22		ix		i	xii		iiii
	iiij	A	*x*	23	xvij		ix		j	xii	
	iij	b	*ix*	24	vj	xvij		ix		i	xii
	ij	c	*viii*	25		vi	xvij		ix		i
	j	d	*vij*	26	xviij		vi	xvij		ix	
	*	e	*vi*	27	iii	xiiij		vi	xvii		ix
	xxix	f	*v*	28		iij	xiiii		vi	xvii	
	xxviii	g	*iiij*	29	xj		iij	xiiij		vi	xvii
	xxvii	A	*iij*	30		xj		iii	xiiii		vi
25	xxvj	b	*Prid.*	31	xix	xix	xi		iii	xiiii	xiiii

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expanſæ reſpondentia.

IVLIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulę Epactarum expanſæ.							
				D	C	B	A	u	t	ſ	r
				AVREI NVMERI							
	xxvi	g	1	vi	xvii		ix		i	xii	
25	xxv	A	2		vi	xvii		ix		i	xii
	xxiiii	b	3	xiiii		vi	xvii		ix		i
	xxiii	c	4	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	d	5		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	c	6	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	xx	f	7		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	g	8	xix		xj		iii	xiiii		vi
	xviii	A	9	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	b	10		viii	xix		xi		iii	xiiii
	xvi	c	11	xvi		viii	xix		xi		iii
	xv	d	12	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	c	13		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	f	14	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	g	15	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	A	16		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	b	17	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	c	18		x		ii	xiii		v	xvi
	viii	d	19	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	e	20	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	f	21		vii	xviii		x		ii	xiii
	v	g	22	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	A	23	iiii	xv		vii	xviii		x	
	iii	b	24		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	c	25	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	d	26	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	*	c	27		j	xii		iiii	xv		vii
	xxix	f	28	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	g	29		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	A	30	xvii		ix		i	xii		iiii
25	xxvi	b	31	vi	xvii	xvii	ix		i	xii	xii

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

IVLIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum						
					q	p	n	m	l	k	i
					AVREI NVMERI						
	xxvi	g	*CAL.*	1	iiii	xv		vii	xviii		x
25	xxv	A	*vi*	2		iiii	xv		vii	xviii	
	xxiiii	b	*v*	3	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xxiii	c	*iiij*	4	j	xii		iiij	xv		vii
	xxii	d	*iij*	5		j	xii		iiii	xv	
	xxi	e	*Prid.*	6	ix		j	xii		iiii	xv
	xx	f	*NON*	7		ix		i	xii		iiii
	xix	g	*viij*	8	xvii		ix		j	xii	
	xviii	A	*vij*	9	vi	xvii		ix		j	xii
	xvii	b	*vi*	10		vi	xvii		ix		j
	xvi	c	*v*	11	xiiii		vi	xvii		ix	
	xv	d	*iiij*	12	iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xiiii	e	*iij*	13		iii	xiiii		vi	xvii	
	xiii	f	*Prid.*	14	xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xii	g	*IDIB.*	15		xi		iii	xiiii		vi
	xi	A	*xvij*	16	xix		xi		iii	xiiii	
	x	b	*xvi*	17	viii	xix		xi		iii	xiiii
	ix	c	*xv*	18		viii	xix		xi		iii
	viii	d	*xiiij*	19	xvi		viii	xix		xi	
	vii	e	*xiij*	20	v	xvi		viii	xix		xi
	vi	f	*xij*	21		v	xvi		viii	xix	
	v	g	*xi*	22	xiii		v	xvi		viii	xix
	iiii	A	*x*	23	ii	xiii		v	xvi		viii
	iii	b	*ix*	24		ii	xiii		v	xvi	
	ii	c	*viii*	25	x		ii	xiii		v	xvi
	i	d	*vij*	26		x		ii	xiii		v
	*	e	*vi*	27	xviii		x		ii	xiii	
	xxix	f	*v*	28	vii	xviii		x		ii	xiii
	xxviii	g	*iiij*	29		vii	xviii		x		ii
	xxvii	A	*iij*	30	xv		vii	xviii		x	
25	xxvi	b	*Prid.*	31	iiii	xv	xv	vii	xviii	xviii	x

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expanſæ reſpondentia.

IVLIVS.

	Epactæ	Lit. Dnic.	Dies Menſis	tabulę Epactarum expanſæ							
				h	g	f	e	d	c	b	a
				AVREI NVMERI							
	xxvi	g	1		ii	xiii		v	xvi		viii
25	xxv	A	2	x		ii	xiii		v	xvi	
	xxiiii	b	3		x		ii	xiii		v	xvi
	xxiii	c	4	xviii		x		ii	xiii		v
	xxii	d	5	vii	xviii		x		ii	xiii	
	xxi	e	6		vii	xviii		x		ii	xiii
	xx	f	7	xv		vii	xviii		x		ii
	xix	g	8	iiii	xv		vii	xviii		x	
	xviii	A	9		iiii	xv		vii	xviii		x
	xvii	b	10	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	xvi	c	11	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xv	d	12		j	xii		iiii	xv		vii
	xiiii	e	13	ix		i	xii		iiii	xv	
	xiii	f	14		ix		i	xii		iiii	xv
	xii	g	15	xvii		ix		i	xii		iiii
	xi	A	16	vi	xvii		ix		i	xii	
	x	b	17		vi	xvii		ix		i	xii
	ix	c	18	xiiii		vi	xvii		ix		i
	viii	d	19	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	vii	e	20		iij	xiiii		vi	xvii		ix
	vi	f	21	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	v	g	22		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	iiii	A	23	xix		xj		iii	xiiii		vi
	iii	b	24	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	ii	c	25		viii	xix		xi		iii	xiiii
	j	d	26	xvi		viii	xix		xi		iii
	*	e	27	v	xvi		viii	xix		xi	
	xxix	f	28		v	xvi		viii	xix		xi
	xxviii	g	29	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xxvii	A	30	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
25	xxvi	b	31		ii	xiii	xiii	v	xvi	xvi	viii

I. TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

AVGVSTVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum						
					P	N	M	H	G	F	E
					AVREI NVMERI						
xxv	xxiiii	c	*CAL.*	1	viii	viii	xix	xi	xi	iii	iii
	xxiii	d	*iiij*	2	xvi		viii	xix		xi	
	xxii	c	*iij*	3	v	xvi		viii	xix		xi
	xxi	f	*Prid*	4		v	xvi		viii	xix	
	xx	g	*NON.*	5	xiii		v	xvi		viii	xix
	xix	A	*viij*	6	ii	xiii		v	xvi		viii
	xviii	b	*vij*	7		ii	xiii		v	xvi	
	xvii	c	*vi*	8	x		ii	xiii		v	xvi
	xvi	d	*v*	9		x		ii	xiii		v
	xv	e	*iiij*	10	xviii		x		ii	xiii	
	xiiii	f	*iij*	11	vii	xviii		x		ii	xiii
	xiii	g	*Prid.*	12		vii	xviii		x		ii
	xii	A	*IDIB.*	13	xv		vii	xviii		x	
	xi	b	*xix*	14	iiii	xv		vii	xviii		x
	x	c	*xviij*	15		iiii	xv		vii	xviii	
	ix	d	*xvij*	16	xii		iiii	xv		vii	xviii
	viii	e	*xvi*	17	j	xii		iiii	xv		vii
	vii	f	*xv*	18		j	xii		iiii	xv	
	vi	g	*xiiij*	19	ix		j	xii		iiii	xv
	v	A	*xiij*	20		ix		i	xii		iiii
	iiii	b	*xij*	21	xvii		ix		j	xii	
	iii	c	*xi*	22	vi	xvii		ix		j	xii
	ii	d	*x*	23		vi	xvii		ix		j
	i	e	*ix*	24	xiiii		vi	xvii		ix	
	*	f	*viij*	25	iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxix	g	*vij*	26		iii	xiiii		vi	xvii	
	xxviii	A	*vi*	27	xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xxvii	b	*v*	28		xi		iii	xiiii		vi
	xxvi	c	*iiij*	29	xix		xi		iii	xiiii	
25	xxv	d	*iij*	30	viii	xix		xi		iii	xiiii
	xxiiii	c	*Prid.*	31		viii	xix		xi		iii

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expanſæ reſpondentia.

AVGVSTVS.

	Epactæ	Lit. Dnic.	Dies Menſis	D	C	B	A	u	t	ſ	r
				tabulæ Epactarum expanſæ.							
				AVREI NVMERI							
xxv	xxiiii	c	1	xiiii	vi	vi	xvii	ix	ix	i	i
	xxiii	d	2	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	e	3		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	f	4	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	xx	g	5		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	A	6	xix		xi		iii	xiiii		vi
	xviii	b	7	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	c	8		viii	xix		xi		iii	xiiii
	xvi	d	9	xvi		viii	xix		xi		iii
	xv	e	10	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	f	11		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	g	12	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	A	13	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	b	14		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	c	15	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	d	16		x		ii	xiii		v	xvi
	viii	e	17	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	f	18	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	g	19		vii	xviii		x		ii	xiii
	v	A	20	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	b	21	iiii	xv		vii	xviii		x	
	iii	c	22		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	d	23	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	e	24	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	*	f	25		i	xii		iiii	xv		vii
	xxix	g	26	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	A	27		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	b	28	xvii		ix		i	xii		iiii
	xxvi	c	29	vi	xvii		ix		i	xii	
25	xxv	d	30		vi	xvii		ix		i	xii
	xxiiii	e	31	xiiii		vi	xvii		ix		i

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

AVGVSTVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum						
					q	p	n	m	l	k	i
					AVREI NVMERI						
xxv	xxiiij	c	CAL.	1	xij	iiij	iiij	xv	vii	vii	xviii
	xxiij	d	iiij	2	j	xii		iiij	xv		vii
	xxij	e	iij	3		j	xii		iiii	xv	
	xxj	f	Prid	4	ix		j	xii		iiii	xv
	xx	g	NON.	5		ix		i	xii		iiii
	xix	A	viii	6	xvij		ix		j	xii	
	xviij	b	vij	7	vj	xvij		ix		i	xii
	xvii	c	vi	8		vi	xvij		ix		i
	xvj	d	v	9	xiiij		vi	xvij		ix	
	xv	e	iiij	10	iii	xiiij		vi	xvii		ix
	xiiij	f	iij	11		iij	xiiii		vi	xvii	
	xiij	g	Prid	12	xj		iij	xiiij		vi	xvii
	xij	A	IDIB.	13		xj		iii	xiiii		vi
	xj	b	xix	14	xix		xi		iii	xiiii	
	x	c	xviij	15	viij	xix		xj		iii	xiiii
	ix	d	xvij	16		viij	xix		xi		iii
	viij	e	xvi	17	xvj		viij	xix		xi	
	vij	f	xv	18	v	xvi		viij	xix		xi
	vj	g	xiiij	19		v	xvj		viii	xix	
	v	A	xiij	20	xiii		v	xvj		viii	xix
	iiij	b	xij	21	ij	xiij		v	xvi		viii
x	iij	c	xi	22		ii	xiij		v	xvi	
	ij	d	x	23	x		ij	xiij		v	xvi
	j	e	ix	24		x		ii	xiii		v
	*	f	viij	25	xviii		x		ii	xiii	
	xxix	g	vij	26	vii	xviij		x		ii	xiii
	xxviii	A	vi	27		vij	xviij		x		ii
	xxvii	b	v	28	xv		vij	xviij		x	
	xxvj	c	iiij	29	iiij	xv		vij	xviii		x
25	xxv	d	iij	30		iiii	xv		vii	xviii	
	xxiiii	e	Prid.	31	xii		iiii	xv		vii	xviii

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

AVGVSTVS.

				tabulæ Epactarum expansæ.							
	Epactæ	Litt. Dñic.	Dies Mensis	h	g	f	e	d	c	b	a
				AVREI NVMERI							
xxv	xxiiii	c	1	x	x	ii	ii	xiii	v	v	xvi
	xxiii	d	2	xviii		x		ii	xiii		v
	xxii	e	3	vii	xviii		x		ii	xiii	
	xxi	f	4		vii	xviii		x		ii	xiii
	xx	g	5	xv		vii	xviii		x		ii
	xix	A	6	iiii	xv		vii	xviii		x	
	xviii	b	7		iiii	xv		vii	xviii		x
	xvii	c	8	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	xvi	d	9	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xv	e	10		i	xii		iiii	xv		vii
	xiiii	f	11	ix		i	xii		iiii	xv	
	xiii	g	12		ix		i	xii		iiii	xv
	xii	A	13	xvii		ix		i	xii		iiii
	xi	b	14	vi	xvii		ix		i	xii	
	x	c	15		vi	xvii		ix		i	xii
	ix	d	16	xiiii		vi	xvii		ix		i
	viii	e	17	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	vii	f	18		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	vi	g	19	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	v	A	20		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	iiii	b	21	xix		xi		iii	xiiii		vi
	iii	c	22	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	ii	d	23		viii	xix		xi		iii	xiiii
	j	e	24	xvi		viii	xix		xi		iii
	*	f	25	v	xvi		viii	xix		xi	
	xxix	g	26		v	xvi		viii	xix		xi
	xxviii		27	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xxvii		28	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xxvi	c	29		ii	xiii		v	xvi		viii
25	xxv	d	30	x		ii	xiii		v	xvi	
	xxiiii	e	31		x		ii	xiii		v	xvi

TRIGINTA CALENdarii triginta lineis tabulæ Epacta-

SEPTEMBER.

	Epactæ	Lit. Dnic.	M	Dies Mensis	Literæ triginta linearum						
					P	N	M	H	G	F	E
					AVREI NVMERI						
	xxiiij	f	*CAL.*	1	xvj		viij	xix		xi	
	xxij	g	*iiij*	2	v	xvi		viij	xix		xi
	xxi	A	*iij*	3		v	xvj		viii	xix	
	xx	b	*Prid.*	4	xiii		v	xvj		viii	xix
	xix	c	*NON.*	5	ij	xiij		v	xvi		viii
	xviij	d	*viij*	6		ii	xiij		v	xvi	
	xvii	e	*vij*	7	x		ij	xiij		v	xvi
	xvj	f	*vi*	8		x		ii	xiii		v
	xv	g	*v*	9	xviii		x		ii	xiji	
	xiiij	A	*iiij*	10	vii	xviij		x		ii	xiii
	xiij	b	*iij*	11		vij	xviij		x		ii
	xij	c	*Prid.*	12	xv		vij	xviij		x	
	xj	d	*IDIB.*	13	iiij	xv		vij	xviii		x
	x	e	*xviij*	14		iiij	xv		vii	xviii	
	ix	f	*xvij*	15	xij		iiij	xv		vii	xviii
	viij	g	*xvi*	16	i	xii		iiij	xv		vii
	vij	A	*xv*	17		i	xii		iiii	xv	
	vj	b	*xiiij*	18	ix		j	xii		iiii	xv
	v	c	*xiij*	19		ix		i	xii		iiii
	iiij	d	*xij*	20	xvij		ix		j	xii	
	iij	e	*xi*	21	vj	xvij		ix		i	xii
	ij	f	*x*	22		vi	xvij		ix		i
	j	g	*ix*	23	xiiij		vi	xvij		ix	
	*	A	*viij*	24	iii	xiiij		vi	xvii		ix
	xxix	b	*vij*	25		iij	xiiii		vi	xvii	
	xxviii	c	*vi*	26	xj		iij	xiiij		vi	xvii
	xxvii	d	*v*	27		xj		iii	xiiii		vi
25	xxvj	e	*iiij*	28	xix	xix	xi		iii	xiiii	xiiii
xxv	xxiiii	f	*iij*	29	viij	viij	xix	xj	xi	iii	iii
	xxiiij	g	*Prid.*	30	xvi		viii	xix		xi	

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expanſæ reſpondentia.

SEPTEMBER.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	D	C	B	A	u	t	ſ	r
				tabulę Epactarum expanſæ.							
				AVREI NVMERI							
	xxiii	f	1	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	g	2		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	A	3	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	xx	b	4		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	c	5	xix		xi		iii	xiiii		vi
	xviii	d	6	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	e	7		viii	xix		xi		iii	xiiii
	xvi	f	8	xvi		viii	xix		xi		iii
	xv	g	9	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	A	10		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	b	11	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	c	12	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	d	13		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	e	14	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	f	15		x		ii	xiii		v	xvi
	viii.	g	16	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	A	17	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	b	18		vii	xviii		x		ii	xiii
	v	c	19	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	d	20	iiii	xv		vii	xviii		x	
	iii	e	21		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	f	22	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	g	23	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	*	A	24		j	xii		iiii	xv		vii
	xxix	b	25	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	c	26		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	d	27	xvii		ix		i	xii		iiii
25	xxvi	e	28	vi	xvii	xvii	ix		i	xii	xii
xxv	xxiiii	f	29	xiiii	vi	vi	xvii	ix	ix	i	i
	xxiii	g	30	iii	xiiii		vi	xvii		ix	

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

SEPTEMBER.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum						
					q	p	n	m	l	k	i
					AVREI NVMERI						
	xxiii	f	CAL.	1	j	xii		iiij	xv		vii
	xxii	g	iiij	2		j	xii		iiii	xv	
	xxi	A	iij	3	ix		j	xii		iiii	xv
	xx	b	Prid.	4		ix		i	xii		iiii
	xix	c	NON.	5	xvii		ix		j	xii	
	xviii	d	viij	6	vi	xvii		ix		j	xii
	xvii	e	vij	7		vi	xvii		ix		j
	xvi	f	vi	8	xiiii		vi	xvii		ix	
	xv	g	v	9	iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xiiii	A	iiij	10		iii	xiiii		vi	xvii	
	xiii	b	iij	11	xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xii	c	Prid.	12		xi		iii	xiiii		vi
	xi	d	IDIB.	13	xix		xi		iii	xiiii	
	x	e	xviij	14	viii	xix		xi		iii	xiiii
	ix	f	xvij	15		viii	xix		xi		iii
	viii	g	xvi	16	xvi		viii	xix		xi	
	vii	A	xv	17	v	xvi		viii	xix		xi
	vi	b	xiiij	18		v	xvi		viii	xix	
	v	c	xiij	19	xiii		v	xvi		viii	xix
	iiii	d	xij	20	ii	xiii		v	xvi		viii
	iii	e	xi	21		ii	xiii		v	xvi	
	ii	f	x	22	x		ii	xiii		v	xvi
	i	g	ix	23		x		ii	xiii		v
	*	A	viij	24	xviii		x		ii	xiii	
	xxix	b	vij	25	vii	xviii		x		ii	xiii
	xxviii	c	vi	26		vii	xviii		x		ii
	xxvii	d	v	27	xv		vii	xviii		x	
25	xxvi	e	iiij	28	iiii	xv	xv	vii	xviii	xviii	x
xxv	xxiiii	f	iij	29	xii	iiii	iiii	xv	vii	vii	xviii
	xxiii	g	Prid.	30	i	xii		iiii	xv		vii

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

SEPTEMBER.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis.	h	g	f	e	d	c	b	a
				AVREI NVMERI							
	xxiii	f	1	xviii		x		ii	xiii		v
	xxii	g	2	vii	xviii		x		ii	xiii	
	xxi	A	3		vii	xviii		x		ii	xiii
	xx	b	4	xv		vii	xviii		x		ii
	xix	c	5	iiii	xv		vii	xviii		x	
	xviii	d	6		iiii	xv		vii	xviii		x
	xvii	c	7	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	xvi	f	8	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xv	g	9		j	xii		iiii	xv		vii
	xiiii	A	10	ix		i	xii		iiii	xv	
	xiii	b	11		ix		i	xii		iiii	xv
	xii	c	12	xvii		ix		i	xii		iiii
	xi	d	13	vi	xvii		ix		i	xii	
	x	c	14		vi	xvii		ix		i	xii
	ix	f	15	xiiii		vi	xvii		ix		i
	viii	g	16	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	vii	A	17		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	vi	b	18	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	v	c	19		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	iiii	d	20	xix		xj		iii	xiiii		vi
	iii	e	21	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	ii	f	22		viii	xix		xi		iii	xiiii
	j	g	23	xvi		viii	xix		xi		iii
	*	A	24	v	xvi		viii	xix		xi	
	xxix	b	25		v	xvi		viii	xix		xi
	xxviii	c	26	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xxvii	d	27	i	xiii		v	xvi		viii	xix
25	xxvi	c	28		ii	xiii	xiii	v	xvi	xvi	viii
xxv	xxiiii	f	29	x	x	ii	ii	xiii	v	v	xvi
	xxiii	g	30	xviii		x		ii	xiii		v

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

OCTOBER.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	P	N	M	H	G	F	E
				AVREI NVMERI						
xxii	A	*CAL.*	1	v	xvi		viii	xix		xi
xxi	b	*vi*	2		v	xvi		viii	xix	
xx	c	*v*	3	xiii		v	xvi		viii	xix
xix	d	*iiij*	4	ii	xiii		v	xvi		viii
xviii	e	*iij*	5		ii	xiii		v	xvi	
xvii	f	*Prid*	6	x		ii	xiii		v	xvi
xvi	g	*NON*	7		x		ii	xiii		v
xv	A	*viij*	8	xviii		x		ii	xiii	
xiiii	b	*vij*	9	vii	xviii		x		ii	xiii
xiii	c	*vi*	10		vii	xviii		x		ii
xii	d	*v*	11	xv		vii	xviii		x	
xi	e	*iiij*	12	iiii	xv		vii	xviii		x
x	f	*iij*	13		iiii	xv		vii	xviii	
ix	g	*Prid.*	14	xii		iiii	xv		vii	xviii
viii	A	*IDIB.*	15	j	xii		iiij	xv		vii
vii	b	*xvij*	16		j	xii		iiii	xv	
vi	c	*xvi*	17	ix		j	x ii		iiii	xv
v	d	*xv*	18		ix		i	xii		iiii
iiii	e	*xiiij*	19	xvii		ix		j	xii	
iii	f	*xiij*	20	vi	xvii		ix		j	xii
ii	g	*xij*	21		vi	xvii		ix		j
i	A	*xi*	22	xiiii		vi	xvii		ix	
*	b	*x*	23	iii	xiiii		vi	xvii		ix
xxix	c	*ix*	24		iii	xiiii		vi	xvii	
xxviii	d	*viij*	25	xi		iii	xiiii		vi	xvii
xxvii	e	*vij*	26		xi		iii	xiiii		vi
xxvi	f	*vi*	27	xix		xi		iii	xiiii	
25 xxv	g	*v*	28	viii	xix		xi		iii	xiiii
xx iiii	A	*iiij*	29		viii	xix		xi		iii
xxiii	b	*iij*	30	xvi		viii	xix		xi	
xxii	c	*Prid.*	31	v	xvi		viii	xix		xi

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

OCTOBER.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ.							
			D	C	B	A	u	t	ſ	r
			AVREI NVMERI							
xxii	A	1		iii	xiiii		vi	xvii		ix
xxi	b	2	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
xx	c	3		xi		iii	xiiii		vi	xvii
xix	d	4	xix		xi		iii	xiiii		vi
xviii	e	5	viii	xix		xi		iii	xiiii	
xvii	f	6		viii	xix		xi		iii	xiiii
xvi	g	7	xvi		viii	xix		xi		iii
xv	A	8	v	xvi		viii	xix		xi	
xiiii	b	9		v	xvi		viii	xix		xi
xiii	c	10	xiii		v	xvi		viii	xix	
xii	d	11	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xi	e	12		ii	xiii		v	xvi		viii
x	f	13	x		ii	xiii		v	xvi	
ix	g	14		x		ii	xiii		v	xvi
viii	A	15	xviii		x		ii	xiii		v
vii	b	16	vii	xviii		x		ii	xiii	
vi	c	17		vii	xviii		x		ii	xiii
v	d	18	xv		vii	xviii		x		ii
iiii	e	19	iiii	xv		vii	xviii		x	
iii	f	20		iiii	xv		vii	xviii		x
ii	g	21	xii		iiii	xv		vii	xviii	
j	A	22	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
*	b	23		i	xii		iiii	xv		vii
xxix	c	24	ix		i	xii		iiii	xv	
xxviii	d	25		ix		i	xii		iiii	xv
xxvii	e	26	xvii		ix		i	xii		iiii
xxvi	f	27	vi	xvii		ix		i	xii	
25 xxv	g	28		vi	xvii		ix		i	xii
xxiiii	A	29	xiiii		vi	xvii		ix		i
xxiii	b	30	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
xxii	c	31		iii	xiiii		vi	xvii		ix

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

OCTOBER.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum						
					q	p	n	m	l	k	i
					AVREI NVMERI						
	xxij	A	CAL.	1		j	xii		iiii	xv	
	xxi	b	vi	2	ix		j	xii		iiii	xv
	xx	c	v	3		ix		i	xii		iiii
	xix	d	iiij	4	xvij		ix		j	xii	
	xviij	e	iij	5	vj	xvij		ix		i	xii
	xvii	f	Prid.	6		vi	xvij		ix		i
	xvj	g	NON.	7	xiiij		vi	xvij		ix	
	xv	A	viij	8	iii	xiiij		vi	xvii		ix
	xiiij	b	vij	9		iij	xiiii		vi	xvii	
	xiij	c	vi	10	xj		iij	xiiij		vi	xvii
	xij	d	v	11		xj		iii	xiiii		vi
	xj	e	iiij	12	xix		xi		iii	xiiii	
	x	f	iij	13	viij	xix		xj		iii	xiiii
	ix	g	Prid.	14		viij	xix		xi		iii
	viij	A	IDIB.	15	xvj		viij	xix		xi	
	vij	b	xvij	16	v	xvi		viij	xix		xi
	vj	c	xvi	17		v	xvj		viii	xix	
	v	d	xv	18	xiii		v	xvj		viii	xix
	iiij	e	xiiij	19	ij	xiij		v	xvi		viii
	iij	f	xiij	20		ii	xiij		v	xvi	
	ij	g	xij	21	x		ij	xiij		v	xvi
	j	A	xi	22		x		ij	xiii		v
	*	b	x	23	xviii		x		ii	xiii	
	xxix	c	ix	24	vii	xviij		x		ii	xiii
	xxviii	d	viij	25		vij	xviij		x		ii
	xxvii	e	vij	26	xv		vij	xviij		x	
	xxvj	f	vi	27	iiij	xv		vij	xviij		x
25	xxv	g	v	28		iiij	xv		vii	xviii	
	xxiiii	A	iiij	29	xij		iiij	xv		vii	xviii
	xxiii	b	iij	30	j	xii		iiij	xv		vii
	xxii	c	Prid.	31		i	xii		iiii	xv	

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expanſæ reſpondentia.

OCTOBER.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulæ Epactarum expanſæ. h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
xxii	A	1	vii	xviii		x		ii	xiii	
xxi	b	2		vii	xviii		x		ii	xiii
xx	c	3	xv		vii	xviii		x		ii
xix	d	4	iiii	xv		vii	xviii		x	
xviii	e	5		iiii	xv		vii	xviii		x
xvii	f	6	xii		iiii	xv		vii	xviii	
xvi	g	7	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
xv	A	8		i	xii		iiii	xv		vii
xiiii	b	9	ix		i	xii		iiii	xv	
xiii	c	10		ix		i	xii		iiii	xv
xii	d	11	xvii		ix		i	xii		iiii
xi	e	12	vi	xvii		ix		i	xii	
x	f	13		vi	xvii		ix		i	xii
ix	g	14	xiiii		vi	xvii		ix		i
viii	A	15	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
vii	b	16		iii	xiiii		vi	xvii		ix
vi	c	17	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
v	d	18		xi		iii	xiiii		vi	xvii
iiii	e	19	xix		xi		iii	xiiii		vi
iii	f	20	viii	xix		xi		iii	xiiii	
ii	g	21		viii	xix		xi		iii	xiiii
j	A	22	xvi		viii	xix		xi		iii
*	b	23	v	xvi		viii	xix		xi	
xxix	c	24		v	xvi		viii	xix		xi
xxviii	d	25	xiii		v	xvi		viii	xix	
xxvii	e	26	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
25 xxvi	f	27		ii	xiii		v	xvi		viii
xxv	g	28	x		ii	xiii		v	xvi	
xxiiii	A	29		x		ii	xiii		v	xvi
xxiii	b	30	xviii		x		ii	xiii		v
xxii	c	31	vii	xviii		x		ii	xiii	

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

NOVEMBER.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum P	N	M	H	G	F	E
					AVREI NVMERI						
	xxi	d	*CAL.*	1		v	xvj		viii	xix	
	xx	c	*iiij*	2	xiii		v	xvj		viii	xix
	xix	f	*iij*	3	ij	xiij		v	xvi		viii
	xviij	g	*Prid*	4		ii	xiij		v	xvi	
	xvii	A	*NON.*	5	x		ij	xiij		v	xvi
	xvj	b	*viij*	6		x		ii	xiii		v
	xv	c	*vij*	7	xviii		x		ii	xiii	
	xiiij	d	*vi*	8	vii	xvii		x		ii	xiii
	xiij	e	*v*	9		vij	xviij		x		ii
	xij	f	*iiij*	10	xv		vij	xviij	·	x	
	xj	g	*iij*	11	iiij	xv		vij	xviij		x
	x	A	*Prid*	12		iiij	xv		vii	xviii	
	ix	b	*IDIB.*	13	xij		iiij	xv		vii	xviii
	viij	c	*xviij*	14	j	xii		iiij	xv		vii
	vij	d	*xvij*	15		j	xii		iiii	xv	
	vj	e	*xvi*	16	ix		j	xii		iiii	xv
	v	f	*xv*	17		ix		i	xii		iiii
	iiij	g	*xiiij*	18	xvij		ix		j	xii	
	iij	A	*xiij*	19	vj	xvij		ix		i	xii
	ij	b	*xij*	20		vi	xvij		ix		i
	j	c	*xi*	21	xiiij		vi	xvij		ix	
	*	d	*x*	22	iii	xiiij		vi	xvii		ix
	xxix	e	*ix*	23		iij	xiiii		vi	xvii	
	xxviii	f	*viij*	24	xj		iij	xiiij		vi	xvii
	xxvii	g	*vij*	25		xj		iii	xiiii		vi
25	xxvj	A	*vi*	26	xix	xix	xi		iii	xiiii	xiiii
xxv	xxiiii	b	*v*	27	viij	viij	xix	xj	xi	iii	iii
	xxiii	c	*iiij*	28	xvj		viij	xix		xi	
	xxii	d	*iij*	29	v	xvi		viij	xix		xi
	xxj	c	*Prid.*	30		v	xvi		viii	xix	

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

NOVEMBER.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	D	C	B	A	u	t	ſ	r
				tabulę Epactarum expansæ.							
				AVREI NVMERI							
	xxi	d	1	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	xx	e	2		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	f	3	xix		xj		iii	xiiii		vi
	xviii	g	4	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	A	5		viii	xix		xi		iii	xiiii
	xvi	b	6	xvi		viii	xix		xi		iii
	xv	c	7	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	d	8		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	e	9	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	f	10	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	g	11		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	A	12	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	b	13		x		ii	xiii		v	xvi
	viii	c	14	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	d	15	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	e	16		vii	xviii		x		ii	xiii
	v	f	17	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	g	18	iiii	xv		vii	xviii		x	
	iii	A	19		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	b	20	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	c	21	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	*	d	22		j	xii		iiii	xv		vii
	xxix	e	23	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	f	24		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	g	25	xvii		ix		i	xii		iiii
25	xxvi	A	26	vi	xvii	xvii	ix		i	xii	xii
xxv	xxiiii	b	27	xiiii	vi	vi	xvii	ix	ix	i	i
	xxiii	c	28	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	d	29		iij	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	e	30	xi		iii	xiiii		vi	xvii	

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

NOVEMBER.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum						
					q	p	n	m	l	k	i
					AVREI NVMERI						
	xxi	d	CAL.	1	ix		j	x ii		iiii	xv
	xx	e	iiij	2		i x		i	xii		iiii
	xix	f	iij	3	xvii		ix		j	xii	
	xviii	g	Prid	4	vi	xvii		ix		j	xii
	xvii	A	NON.	5		vi	xvii		ix		j
	xvi	b	viij	6	xiiii		vi	xvii		i x	
	xv	c	vij	7	iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xiiii	d	vi	8		iii	xiiii		vi	xvii	
	xiii	e	v	9	xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xii	f	iiij	10		xi		iii	xiiii		vi
	xi	g	iij	11	xix		xi		iii	xiiii	
	x	A	Prid.	12	viii	xix		xi		iii	xiiii
	ix	b	IDIB.	13		viii	xix		xi		iii
	viii	c	xviij	14	xvi		viii	xix		xi	
	vii	d	xvij	15	v	xvi		viii	xix		xi
	vi	e	xvi	16		v	xvi		viii	xix	
	v	f	xv	17	xiii		v	xvi		viii	xix
	iiii	g	xiiij	18	ii	xiii		v	xvi		viii
	iii	A	xiij	19		ii	xiii		v	xvi	
	ii	b	xij	20	x		ii	xiii		v	xvi
	i	c	xi	21		x		ii	xiii		v
	*	d	x	22	xviii		x		ii	xiii	
	xxix	e	ix	23	vii	xviii		x		ii	xiii
	xxviii	f	viii	24		vii	xviii		x		ii
	xxvii	g	vij	25	xv		vii	xviii		x	
25	xxvi	A	vi	26	iiii	xv	xv	vii	xviii	xviii	x
xxv	xxiiii	b	v	27	xii	iiii	iiii	xv	vii	vii	xviii
	xxiii	c	iiij	28	j	xii		iiij	xv		vii
	xxii	d	iij	29		j	xii		iiii	xv	
	xxi	e	Prid	30	ix		i	xii		iiii	xv

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

NOVEMBER.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulę Epactarum expansæ.							
				h	g	f	e	d	c	b	a
				AVREI NVMERI							
	xxi	d	1		vii	xviii		x		ii	xiii
	xx	c	2	xv		vii	xviii		x		ii
	xix	f	3	iiii	xv		vii	xviii		x	
	xviii	g	4		iiii	xv		vii	xviii		x
	xvii	A	5	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	xvi	b	6	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xv	c	7		j	xii		iiii	xv		vii
	xiiii	d	8	ix		i	xii		iiii	xv	
	xiii	e	9		ix		i	xii		iiii	xv
	xii	f	10	xvii		ix		i	xii		iiii
	xi	g	11	vi	xvii		ix		i	xii	
	x	A	12		vi	xvi		ix		i	xii
	ix	b	13	xiiii		vi	xvii		ix		i
	viii	c	14	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	vii	d	15		ii	xiiii		vi	xvii		ix
	vi	e	16	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	v	f	17		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	iiii	g	18	xix		xj		iii	xiiii		vi
	iii	A	19	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	ii	b	20		viii	xix		xi		iii	xiiii
	j	c	21	xvi		viii	xix		xi		iii
	*	d	22	v	xvi		viii	xix		xi	
	xxix	e	23		v	xvi		viii	xix		xi
	xxviii	f	24	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xxvii	g	25	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
25	xxvi	A	26		ii	xiii	xiii	v	xvi	xvi	viii
xxv	xxiiii	b	27	x	x	ii	ii	xiii	v	v	xvi
	xxiii	d	28	xviii		x		ii	xiii		v
	xxii	d	29	vii	xviii		x		ii	xiii	
	xxi	e	30		vii	xviii		x		ii	xiii

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

DECEMBER.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum						
					P	N	M	H	G	F	E
					AVREI NVMERI						
	xx	f	CAL.	1	xiii		v	xvi		viii	xix
	xix	g	iiij	2	ii	xiii		v	xvi		viii
	xviii	A	iij	3		ii	xiii		v	xvi	
	xvii	b	Prid.	4	x		ii	xiii		v	xvi
	xvi	c	NON.	5		x		ii	xiii		v
	xv	d	viij	6	xviii		x		ii	xiii	i
	xiiii	e	vij	7	vii	xviii		x		ii	xiii
	xiii	f	vi	8		vii	xviii		x		ii
	xii	g	v	9	xv		vii	xviii		x	
	xi	A	iiij	10	iiii	xv		vii	xviii		x
	x	b	iij	11		iiii	xv		vii	xviii	
	ix	c	Prid.	12	xii		iiii	xv		vii	xviii
	viii	d	IDIB.	13	i	xii		iiii	xv		vii
	vii	e	xix	14		i	xii		iiii	xv	
	vi	f	xviij	15	ix		i	xii		iiii	xv
	v	g	xvij	16		ix		i	xii		iiii
	iiii	A	xvi	17	xvii		ix		i	xii	
	iii	b	xv	18	vi	xvii		ix		i	xii
	ii	c	xiiij	19		vi	xvii		ix		i
	i	d	xiij	20	xiiii		vi	xvii		ix	
	*	e	xij	21	iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxix	f	xi	22		iii	xiiii		vi	xvii	
	xxviii	g	x	23	xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xxvii	A	ix	24		xi		iii	[illegible]		vi
	xxvi	b	viij	25	xix		xi		[illegible]	[illegible]	
25	xxv	c	vij	26	viii	xix		x		iii	xiiii
	xxiiii	d	vi	27		viii	xix	[illegible]	[illegible]		iii
	xxiii	e	v	28	xvi		viii	[illegible]		[illegible]	
	[illegible]	f	iiij	29	v	xvi		vii			xi
	xxi	g		30		v	xvi		viii	x	
19	xx	A		31	xiii		v	xvi		[illegible]	xix

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expanſæ reſpondentia.

DECEMBER.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulæ Epactarum expanſæ.							
i				D	C	B	A	u	t	ſ	r
				AVREI NVMERI							
	xx	f	1		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	g	2	xix		xi		iii	xiiii		vi
	xviii	A	3	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	b	4		viii	xix		xi		iii	xiiii
	xvi	c	5	xvi		viii	xix		xi		iii
	xv	d	6	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	e	7		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	f	8	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	g	9	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	A	10		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	b	11	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	c	12		x		ii	xiii		v	xvi
	viii	d	13	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	e	14	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	f	15		vii	xviii		x		ii	xiii
	v	g	16	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	A	17	iiii	xv		vii	xviii		x	
	iii	b	18		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	c	19	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	d	20	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	*	e	21		i	xii		iiii	xv		vii
	xxix	f	22	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	g	23		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	A	24	xvii		ix		i	xii		iiii
	xxvi	b	25	vi	xvii		ix		i	xii	
25	xxv	c	26		vi	xvii		ix		i	xii
	xxiiii	d	27	xiiii		vi	xvii		ix		i
	xxiii	e	28	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	f	29		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	g	30	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
19	xx	A	31	xix	xi		iii	xiiii		vi	xvii

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

DECEMBER.

	Epactæ.	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum						
					q	p	n	m	l	k	i
					AVREI NVMERI						
	xx	f	CAL.	1		ix		i	xii		iiii
	xix	g	iiij	2	xvij		ix		j	xii	
	xvii	A	iij	3	vj	xvij		ix		i	xii
	xvij	b	Prid	4		vi	xvij		ix		i
	xvj	c	NON.	5	xiiij		vi	xvij		ix	
	xv	d	viij	6	iii	xiiij		vi	xvii		ix
	xiiij	e	vij	7		iij	xiiii		vi	xvii	
	xiij	f	vi	8	xj		iij	xiiij		vi	xvii
	xij	g	v	9		xj		iii	xiiii		vi
	xj	A	iiij	10	xix		xi		iii	xiiii	
	x	b	iij	11	viij	xix		xj		iii	xiiii
	ix	c	Prid.	12		viij	xix		xi		iii
	viij	d	IDIB.	13	xvj		viij	xix		xi	
	vij	e	xix	14	v	xvi		viij	xix		xi
	vj	f	xviij	15		v	xvj		viii	xix	
	v	g	xvij	16	xiii		v	xvj		viii	xix
	iiij	A	xvi	17	ij	xiij		v	xvi		viii
	iij	b	xv	18		ii	xiij		v	xvi	
	ij	c	xiiij	19	x		ij	xiij		v	xvi
	j	d	xiij	20		x		ii	xiii		v
	*	e	xij	21	xviij		x		ii	xiii	
	xxix	f	xi	22	vij	xviij		x		ii	xiii
	xxviij	g	x	23		vij	xviij		x		ii
	xxvij	A	ix	24	xv		vij	xviij		x	
	xxvj	b	viij	25	iiij	xv		vij	xviii		x
25	xxv	c	vij	26		iiij	xv		vii	xviii	
	xxiiij	d	vi	27	xij		iiij	xv		vii	xviii
	xxiij	e	v	28	j	xii		iiij	xv		vii
	xxij	f	iiii	29		j	xii		iiii	xv	
	xxj	g	iij	30	ix		j	xii		iiii	xv
	xx	A	Prid	31		ix		j	xii		iiii

DARIA AVREORVM NVMERORVM rum expansæ respondentia.

DECEMBER.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	h	g	f	e	d	c	b	a
				tabulę Epactarum expansæ.							
				AVREI NVMERI							
	xx	f	1	xv		vii	xviii		x		ii
	xix	g	2	iiii	xv		vii	xviii		x	
	xviii	A	3		iiii	xv		vii	xviii		x
	xvii	b	4	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	xvi	c	5	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xv	d	6		j	xii		iiii	xv		vii
	xiiii	e	7	ix		i	xii		iiii	xv	
	xiii	f	8		ix		i	xii		iiii	xv
	xii	g	9	xvii		ix		i	xii		iiii
	xi	A	10	vi	xvii		ix		i	xii	
	x	b	11		vi	xvii		ix		i	xii
	ix	c	12	xiiii		vi	xvii		ix		i
	viii	d	13	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	vii	e	14		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	vi	f	15	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	v	g	16		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	iiii	A	17	xix		xj		iii	xiiii		vi
	iii	b	18	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	ii	c	19		viii	xix		xi		iii	xiiii
	j	d	20	xvi		viii	xix		xi		iii
	*	e	21	v	xvi		viii	xix		xi	
	xxix	f	22		v	xvi		viii	xix		xi
	xxviii	g	23	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xxvii	A	24	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xxvi	b	25		ii	xiii		v	xvi		viii
25	xxv	c	26	x		ii	xiii		v	xvi	
	xxiiii	d	27		x		ii	xiii		v	xvi
	xxiii	e	28	xviii		x		ii	xiii		v
	xxii	f	29	vii	xviii		x		ii	xiii	
	xxi	g	30		vii	xviii		x		ii	xiii
	xx	A	31	xv		vii	xviii		x		ii

Qua ratione aurei numeri ex Epactis excerpantur in Calendario.

HAC autem ratione aurei numeri ex Epactis excerpuntur. Sume quamcunque lineam Epactarum tabulæ expansæ, & nota literam alphabeti ei præfixam, & dies mẽsium in Calendario nouo, quib. 19. Epactæ lineæ assumptæ sũt adscriptæ. Nã è regione eorũdẽ dierũ mẽsiũ sub eadẽ litera alphabeti in 30. Calẽdarijs describendi sunt 19. aurei numeri, qui in vertice tabulæ expãsæ illis 19. Epactis respõdẽt. Exẽpli gratia, Sub litera P, maiuscula, ad primũ diẽ Ianuarij, vbi posita est Epacta *. scribendus est aureus numerus 3. respondens Epactæ *. in prima linea tabulæ expansæ, cui eadem litera P, maiuscula apposita est. Ad diem verò 20. eiusdem mensis, vbi scripta est Epacta xj. collocandus est aureus numerus 4. respondens in tabula expansa Epactæ xj. in eadem prima linea literæ P, maiusculæ: & sic de cæteris. Quæ omnia ex superioribus 30. Calendarijs perspicuè percipi possunt, si eorum aurei numeri cum Epactis in sinistro latere descriptis conferantur in tabula Epactarum expansa.

Quo modo Nouilunia ex aureis numeris 30. Calendariorum reperiantur.

ITAQVE inuenturus Nouilunia per aureos numeros horum 30. Calendariorum, considera, quæ litera alphabeti in tabula superiori æquationis Epactarum proposito anno respondeat. Si namque vtaris aureis numeris, qui in 30. Calendarijs sub eadem litera descripti sunt, reperies Nouilunia ijsdem prorsus diebus, quibus per Epactas indicantur: ita vt nullum sit discrimen in Nouiluniorum inuestigatione, inter Epactas, & aureos numeros. Ex hisce porrò triginta Calendarijs aureorum numerorum ex Cyclo Epactarum erutis perspicuè apparet, nunquam duos aureos numeros in eundem diem mensis incidere, quanquam duæ Epactæ nonnunquam, vt xxv. xxiiij. & 25. xxvj. & 19. xx. è regione eiusdem diei in Calendario positæ sunt, vt supra monstrauimus. Etsi verò ratio inuestigandorum Nouiluniorum per Epactas, & per aureos numeros in 30. Calendarijs digestos est eadem, & vna alteri omni ex parte congruit, quia tamen multitudo 30. Calendariorum est incommoda, tum quòd ex ijs facile confusio oriri posset in varijs regionibus, vna hoc Calendarium, alia illud eodem tempore vsurpante, tum vt ex eis tabulæ Paschales construantur, ætasque Lunæ in Martyrologio rectè pronuncietur, cum 30. tabulæ Paschales, ac 30. Martyrologia confici deberent; tutius est, & rebus Ecclesiasticis magis consentaneum, tam in Calendario, quàm in tabulis Paschalibus, ac Martyrologio, vti numeris Epactarum; quandoquidem vnica linea Epactarum in Calendario distributarum hæc omnia commodissimè perficit, vt ex Calendario nouo, & Martyrologio ad restitutionem anni accommodato, liquidò apparet.

Incommoditas 30. Calendariorũ.

DENIQVE vt omnes nõ solum intelligant, sed oculis etiam ipsis perspiciant, quàm apte, conuenienterque tum Epactæ in nouo Calendario, tum aurei numeri in 30. Calendarijs ex Epactis excerpti, ad Nouilunia indicanda sint collocati, & quàm distinctè, ordinateque Lunationes in Calendario progrediantur alternis dierum 30. & 29. visum est hìc subijcere alias triginta tabulas Lunationum respondentes

tes ordine triginta Cyclis Epactarum tabulæ expansæ, vel triginta Calendarijs aureorum numerorum. Mirifice autem hæ tabulæ, inter cætera, ad annos Lunares Embolismicos a communibus secernendos deseruient, vt ex Capite insequenti patebit. Primo igitur loco in hisce tabulis, ad sinistram ponuntur omnes 19. aurei numeri, initio facto ab eo, qui Epactæ ✱. in qualibet linea tabulæ expansæ respondet, vel Epactæ 1, quando in eo Cyclo Epacta ✱. non reperitur. Ab alterutra enim harũ Epactarum Cyclus quisque decennouennalis inchoandus est, vt proximo Cap. docebimus. Deinde sequuntur 19. Epactæ, prout se mutuo consequuntur in quolibet Cyclo tabulæ expansæ; ita vt prima sit ✱. vel 1. si fortè Cyclus non habeat Epactam ✱. aliæ verò componantur per continuam additionem 11. ad proximam Epactam, excepta ea Epacta, quæ è regione aurei numeri 1. ponitur. Hæc enim ab antecedẽte Epacta è regione aurei numeri 19. posita conficitur per additionem 12. vt supra ostensum est. Tertio scribuntur dies mensis Ianuarij, vel Decembris, quibus primæ Lunationes incipiunt. Quarto notantur dies Decembris, seu Nouembris, quibus duodecimæ Lunationes terminantur. Quinto, dies Decembris designantur, quibus tertiædecimæ Lunationes, si annus est Embolismicus, finiuntur. Sexto numerus dierum totius anni Lunaris annotatus est. Postremò omnes Lunationes anni ordine describuntur, prout quęque dierum 30. vel 29. constituitur. Illud autem sciendum est, primam Lunationem anni, cuius principium in Decembri est, non incipere ab ea Epacta, quę è regione diei Decembris, quo incipere dicitur, in hisce tabulis ponitur, sed ab ea, quę in eisdem tabulis superior est, nimirum ab ea Epacta, quæ mense Decembri proxime antecedentis anni adhuc in vsu est; quippe cum vsus Epactę propositi anni incipiat mense Ianuario. Exempli gratia. Etsi in prima tabula, currente Epacta XIIII. prima Lunatio illius anni incipiat die 18. Decembris, non tamen Epacta XIIII. è regione diei 18. in eodem mense reperitur, sed Epacta iij. quę superiori anno Nouilunia demõstrauit, mutaturque mense Ianuario in Epactam XIIII. Atque eadem in cęteris ratio seruanda est. Sed inspice iam tabulas ipsas.

Explicatio 30. tabularum omnes Lunationes 30. cyclorum decennouennaliũ, complectentium.

SEQVVNTVR

LVNATIONES TRIGINTA CYCLORVM tabulæ Epactarum expansæ.

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Embolismico contineat in primo Cyclo tabulæ expansæ, cui præfigitur litera P, maiuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum primum sub eadem litera P, maiuscula respondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis quàm Embolismici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
3	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xi	21.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
6	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
9	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
12	ix	23	11		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
14	j	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
17	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
1	viii	25	12 Dec.		353	[illegible]	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xix	13	1 Dec.	21 Dec.	384	[illegible]	29	30	29	[illegible]	[illegible]	30	29	[illegible]	[illegible]	30	[illegible]	[illegible]

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Embolismico contineat in secundo Cyclo tabulæ expansæ, cui præfigitur litera N, maiuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum secundum sub eadem litera N, maiuscula respondet.

NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
14	*	1 Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xi	21 Dec	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
17	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	25	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
1	vii	26	13 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xxix	3	21 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
4	x	22	10		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
6	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	28	30	29	
7	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxiiii	8	16 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
9	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
12	viii	24	12		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Embolismico contineat in tertio Cyclo tabulæ expansæ, cui præfigitur litera M, maiuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum tertium sub eadem litera M, maiuscula respondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in anno Embolismico	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
6	i	31 Dec.	19 Dec.	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
7	xii	20	8	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
8	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
9	iiii	28	16 Dec.	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
10	xv	17	5	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
11	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
12	vii	25	13 Dec.	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
13	xviii	14	2	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
14	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
15	x	22	10 Dec.	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
16	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
17	ii	30	18 Dec.	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
18	xiii	19	7	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
19	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
1	vi	27	14 Dec.	—	353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
2	xvii	15	3	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
3	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
4	ix	23	11	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
5	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Embolismico contineat in quarto Cyclo tabulæ expansæ, cui præfigitur litera H, maiuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum quartum sub eadem litera H, maiusculá respondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
6	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xi	21 Dec	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
9	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	x xv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
12	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	.
13	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
15	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	x x	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
17	i	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
1	v	28	15 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
4	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	ix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Embolismico contineat in quinto Cyclo tabulæ expansæ; cui præfigitur litera G, maiuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum quintum sub eadem litera G, maiuscula respondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis quàm Embolismici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
17	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
1	iiii	29	16 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
4	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
7	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
9	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
12	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
15	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Embolismico contineat in sexto Cyclo tabulæ expansæ, cui præfigitur litera F, maiuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum sextum sub eadem litera F, maiuscula respondet.

NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
9	i	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
12	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
15	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
18	x	22	10		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
1	iii	30	17 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
4	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
7	ix	23	11		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Embolismico contineat in septimo Cyclo tabulæ expansæ, cui præfigitur litera E, maiuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum septimum sub eadem litera E; maiuscula respondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis quàm Embolismici.	Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
						NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
9	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xi	21 Dec	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
12	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	25	7	25 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
15	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
18	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
1	ii	31	18 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
4	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
7	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quam in Embolismico contineat in octauo Cyclo tabulæ expansæ, cui præfigitur litera D, maiuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum octauum sub eadem litera D, maiuscula respondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertiidecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
						NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
1	i	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xxiii	9	27 Nou	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
4	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
7	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
10	x	22	10		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
12	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
15	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xxvii	5	24 Nou	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
18	viii	24	12		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xix	13	1 Dec.	30 Dec.	383	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	29

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Embolismico contineat in nono Cyclo tabulæ expansæ, cui præfigitur litera C, maiuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum nonum sub eadem litera C, maiuscula respondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quam in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
1	*	1. Ian.	20 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
4	iii	29	17 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
7	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
10	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
12	j	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
15	iiii	28	16 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
18	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xviii	14	2	31 Dec.	383	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	29

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quam in Embolismico contineat in decimo Cyclo tabulæ expansæ, cui præfigitur litera B, maiuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum decimum sub eadem litera B, maiuscula respondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tā in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertiidecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
12	*	1. Ian	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
15	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	25	7	25 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
18	vi	26	14 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxix	4	22 Nou.	21 Dec.	383	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
2	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xxi	11	29 Nou	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
4	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
7	v	27	15 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxvii	5	24 Nou	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
10	viii	24	12 Dec		354	30	2	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xix	13	1 Dec	31 Dec.	384	30	2	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Embolismico contineat in undecimo Cyclo tabulæ expansæ, cui præfigitur litera A, maiuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum undecimum sub eadem litera A, maiuscula respondet.

NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
4	j	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
7	iiii	28	16 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
10	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
13	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
15	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
18	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxviii	5	23 Nou.	22 Dec.	383	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
2	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Embolismico contineat in duodecimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera u, minuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum duodecimum ſub eadem litera u, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
4	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
7	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
10	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
13	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
15	i	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
18	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxvii	6	24 Nou.	23 Dec.	383	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
2	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Embolismico contineat in tertiodecimo Cyclo tabulæ expansæ, cui præfigitur litera t, minuscula, & cui ex triginta Calēdarijs aureorum numerorum tertiumdecimum sub eadem litera t, minuscula respondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
15	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
16	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
17	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
18	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
19	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
1	xxvi	7	25 Nou.	24 Dec.	383	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
2	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
3	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
4	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
5	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
6	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
7	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
8	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
9	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
10	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
11	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
12	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	25	30	29	30	29	30	29
13	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
14	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOTDIES LVNATIO QVAELIBET TAM
in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat
in quartodecimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui
præfigitur litera ſ, minuſcula, & cui ex tri
ginta Calendarijs aureorum numero-
rum quartumdecimũ ſub eadem li
tera ſ, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
7	i	31 Dec.	19 Dec.	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
8	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
10	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
11	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
13	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
14	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
16	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
17	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
18	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
19	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxv	8	26 Nou.	25 Dec.	383	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
2	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
3	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
5	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
6	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOTDIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Embolismico contineat in quintodecimo Cyclo tabulæ expansæ, cui præfigitur litera r, minuscula, & cui ex triginta Calẽdarijs aureorum numerorum quintumdecimum sub eadem litera r, minuscula respondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
7	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
10	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	25	7	25 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
13	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
16	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
18	i	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxiii	9	26 Nou.	26 Dec.	383	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
2	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	39	30	29	30	29	
3	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
5	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	20	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quam in Embolismico contineat in decimosexto Cyclo tabulæ expansæ, cui præfigitur litera q, minuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum decimūsextum sub eadem litera q, minuscula respondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertiidecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
18	*	1. Ian.	20 Dec.	—	354	30	29	30	29	30	2	30	29	30	29	30	29	—
19	xi	21 Dec	9		354	30	29	30	29	30	2	30	29	30	29	30	29	
1	xxiii	10	27 Nou.	27 Dec.	383	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
2	iiii	28	16 Dec.	—	354	30	29	30	29	30	29	30	2	30	29	30	29	
3	xv	17	5		354	30	29	30	2	30	2	30	29	30	29	30	29	
4	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
5	vii	25	13 Dec	—	354	30	29	30	2	30	2	30	29	30	29	30	29	
6	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xxix	3	22 Nou	21 Dec.	384	30	30	29	30	2	30	29	30	29	30	29	30	29
8	x	22	10		354	30	2	30	29	30	2	30	29	30	2	30	29	
9	xxi	11	29 Nou	29 Dec	384	30	29	30	29	30	2	30	29	30	29	30	29	30
10	ii	30	18 Dec.	—	354	30	2	30	2	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	2	30	29	30	29	30	29	
12	xxiiii	8	26 Nou	26 Dec	381	30	2	30	29	30	2	30	29	30	29	30	29	30
13	v	27	15 Dec	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xvi	16	4		354	30	2	30	29	30	29	30	2	30	29	30	29	
15	xxvii	5	24 Nou	23 Dec	384	30	30	2	30	2	30	29	30	29	30	29	30	29
16	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xix	13	1 Dec	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBETTAM in anno communi, quàm in Embolismico contineat in decimoseptimo Cyclo tabulæ expansæ, cui prefigitur litera p, minuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum decimūseptimū sub eadem litera p, minuscula respondet.

AVREI NVMERI.	EPACT. AÑ.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quam in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tā in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio
10	j	31 Dec	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
13	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
16	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
19	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxii	11	28 Nou.	28 Dec.	383	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
2	iij	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
5	vi	26	14 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xxviij	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
8	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quam in Embolismico contineat in decimooctauo Cyclo tabulæ expansæ, cui præfigitur litera n, minuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum decimũoctauum sub eadem litera n, minuscula respondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertiidecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio	Quinta Lunatio	Sexta Lunatio	Septima Lunatio	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
10	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	--
11	xi	21	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
13	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xiiii	18	[illegible]		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	25	7	25 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
16	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
19	ix	23	11		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxi	12	29 Nou.	29 Dec.	384	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
2	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xxiiii	8	26 Nou	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
5	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xxvii	5	24 Nou	23 Dec	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
8	viii	24	12		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Embolismico contineat in decimonono Cyclo tabulæ expansæ, cui præfigitur litera m, minuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum decimũnonum sub eadem litera m, minuscula respondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quam in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
2	j	31 Dec	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
5	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
8	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
11	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
13	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
16	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
19	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xx	13	30 Nou.	30 Dec.	383	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Embolifmico contineat in vigefimo Cyclo tabulæ expanfæ, cui præfigitur litera l, minufcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum vigefimum fub eadem litera l, minufcula refpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi menfis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolifmico.	Finis duodecimi menfis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolifmico.	Finis tertijdecimi menfis Lunaris in anno Embolifmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolifmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
2	*	1 Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xi	21 Dec	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
5	iii	29	17 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
8	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xvii	15	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
11	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
13	i	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
16	iiii	28	16 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
19	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xix	14	1 Dec.	31 Dec.	383	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOTDIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Embolísmico contineat in vigesimoprimo Cyclo tabulæ expãsæ, cui prę figitur litera k, minuscula, & cui ex triginta Calẽdarijs aureorum numerorum uigesimumprimum sub eadem litera k, minuscula respondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
13	*	1. Ian.	20 Dec.	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
14	xi	21 Dec.	9	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
15	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
16	iii	29	17 Dec.	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
17	xiiii	18	6	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
18	25	7	25 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
19	vi	26	14 Dec.	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
1	xviii	15	2	—	353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
2	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
3	x	22	10 Dec.	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
4	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
5	ii	39	18 Dec.	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
6	xiii	19	7	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
7	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
8	v	27	15 Dec.	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
9	xvi	16	4	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
10	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
11	viii	24	12 Dec.	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
12	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Embolismico contineat in vigesimosecundo Cyclo tabulæ expansæ, cui præfigitur litera i, minuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorũ vigesimumsecundũ sub eadem litera i, minuscula respondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
5	i	31 Dec	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
8	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
11	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
14	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
16	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
19	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xvii	16	3		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	25	30	29	30	25	30	29	30	29
3	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Embolismico contineat in vigesimotertio Cyclo tabulæ expāsæ, cui præfigitur litera h, minuscula, & cui ex triginta Calēdarijs aureorum numerorum uigesimumtertium sub eadem litera h, minuscula respondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tā in anno communi, quàm in Embolismico	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
5	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xi	21 Dec.	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
8	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
11	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
14	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
16	i	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
19	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xvi	17	4		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
3	viii	24	12		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quam in Embolismico contineat in uigesimoquarto Cyclo tabulæ expansæ, cui præfigitur litera g, minuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum vigesimũquartũ sub eadem litera g, minuscula respondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertiidecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
16	*	1 Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
19	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xv	18	5		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
3	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
6	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
8	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
11	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xxvii	5	24 Nou	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
14	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Embolismico contineat in uigesimoquinto Cyclo tabulæ expansæ, cui prefigitur litera f, minuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorũ uigesimũquintum sub eadem litera f, minuscula respondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quam in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
8	j	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
11	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
14	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
17	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
19	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xiiii	19	6		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
3	vi	26	14 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
6	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quam in Embolismico contineat in uigesimosexto Cyclo tabulæ expansæ, cui præfigitur litera e, minuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum vigesimumsextum sub eadem litera e, minuscula respondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertiidecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
8	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
11	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	25	7	25 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
14	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
17	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
19	i	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xiii	20	7		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
3	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
6	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Embolismico contineat in uigesimoseptimo Cyclo tabulæ expāsæ, cui prefigitur litera d, minuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorū uigesimūseptimū sub eadem litera d, minuscula respondet.

NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quam in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tā in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in an-no Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
19	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xii	21 Dec	8		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
3	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
6	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xviii	14	2 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
9	x	22	10		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
11	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
14	v	27	15 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
17	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xix	13	1, Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM IN anno communi, quàm in Embolismico contineat in vigesimooctauo Cyclo tabulæ expansæ, cui præfigitur litera c, minuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum vigesimumoctauum sub eadem litera c, minuscula respondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quam in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
11	j	31 Dec	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	20	30	29	30	29	
12	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
14	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
17	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
1	xi	22	9 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
3	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
6	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
9	ix	23	11		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Embolifmico contineat in vigefimonono Cyclo tabulæ expanfæ, cui præfigitur litera b, minufcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum vigefimūnonū fub eadem litera b, minufcula refpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi menfis Lunaris, tam in anno communi, quàm in Embolifmico.	Finis duodecimi menfis Lunaris tā in anno communi, quàm in Embolifmico.	Finis tertijdecimi menfis Lunaris in anno Embolifmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolifmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
11	*	1 Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xi	21 Dec	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
14	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	25	7	25 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
17	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
1	x	23	10 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
3	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
6	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
9	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Embolismico contineat in trigesimo Cyclo tabulæ expansæ, cui præfigitur litera a, minuscula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum trigesimum sub eadem litera a, minuscula respondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis quàm Embolismici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
3	i	31 Dec.	19 Dec.	—	354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
4	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
6	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
7	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
9	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
10	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
11	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
12	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
13	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
14	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
15	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
16	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
17	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
18	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
1	ix	24	11 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	—
2	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

VIDES igitur, in quolibet Cyclo decennouennali contineri 7. annos tredecim Lunationum, qui Embolismici dicuntur, de quibus proximo Cap. differemus. Item nonnunquam annum Lunarem duodecim Lunationum complecti dies duntaxat 353. quem cauum supra appellauimus. Embolismicum quoque annum interdum continere dies tantummodo 383. quem similiter cauum diximus. Tum autem cauus efficitur annus Lunaris tam communis, quàm Embolismicus, cum transitus fit ab aureo numero 19. ad aureum numerum 1. Quia enim tunc ad Epactam, quæ vnà cum aureo numero 19. in usu est, adduntur 12. vt componatur Epacta subsequens, quæ aureo numero 1. respondet, vt supra diximus, fit, ut Lunatio prima anni dies complectatur duntaxat 29. cum tamen in alijs annis contineat dies 30. Præterea Embolismicus annus fit cauus, quando Cyclus decennouennalis ab aureo numero 1. incipit, & Epacta xix. vel xviii. cum aureo numero 19. concurrit, vt in tabula 8. & 9. videre licet.

Quidonam annus Lunaris tam communis, quam Embolismicus, fiat cauus, dierum uidelicet 353. uel 383.

DE EMBOLISMIS, AC SALTV, quem dicunt, Lunæ.

CAP. V.

CVM iã oẽs Epactas 30. Calẽdario inscripserimus, tabulãque earundem expansam vnà cum æquationis tabula condiderimus, vt quolibet seculo cognoscatur, quænam 19. Epactæ ex 30. assumendæ sint, nouendecim aureis numeris respondentes, ad Nouilunia demonstranda, non abs re erit pauca etiam de Embolismis, ac saltu Lunæ hoc loco differere. Hinc enim magis elucebit, Epactas recte in Calendario esse collocatas, earumque Cyclum idem omnino præstare, quod Cyclus aurei numeri, aut quicunque alius Cyclus olim præstabat. Sed duo prius explicanda sunt. Primùm, Lunationem quamlibet illi mensi tribui a Computistis, in quo finitur, etsi alio mense principium habuerit. De qua re extat hic versiculus.

Lunatio cur illi mensi tribuatur, in quo finitur.

In quo completur, mensi Lunatio detur.

Si quis autem huius rei causam desideret, hæc afferri poterit. Currente Epacta ✱. dubium non est, quin prima Lunatio totius anni ipsis Calendis Ianuarij incipiat, vnà cum ipso anno, eidemque Ianuario tribuenda sit, finem habens die 30. Ianuarij. Quare secunda Lunatio, cuius finis in vltimum diem Februarij cadit, Februario adscribenda erit, quanquam principium habeat die vltimo Ianuarij: Tertia verò Calendis Martij incipiens, terminataque die 30. danda erit Martio: Quarta deinde Aprili, cuius finis incidit in 28. diem Aprilis, etiamsi princi-

principium eius fiat vltimo die Martij. Quinta autem Maio, quæ terminatur die 28. Maij, licet die 29. Aprilis incipiat: Atque ita deinceps toto eo anno tribuendæ erunt Lunationes illis mensibus, in quibus finiuntur, quanquam in alijs incipiant: adeo vt duodecima tunc Lunatio, cuius finis in 20. diem Decẽbris cadit, adscribenda sit Decembri, etsi die 22. Nouembris incipiat. Et quoniam in anno communi Lunari continentur tantum 12. Lunationes, dicenda erit sequens Lunatio die 21. Decembris incipiens, & die 19. Ianuarij desinens, prima insequentis anni, ac proinde Ianuario, primo mensi anni, attribuenda; quandoquidem die 20. Decembris finitus iam est annus Lunaris communis 12. Lunationum. Ex quo efficitur, insequentem Lunationem, quæ 20. die Ianuarij inchoatur, assignandã esse Februario, in cuius die 17. finitur; atque idcirco alias quoque Lunationes eiusdem anni concedendas esse illis mensibus, quibus finiuntur, quamuis ab alijs initium ducant. Non aliter in anno Lunari Embolismico vltima ac tertiadecima Lunatio finem suum habebit in Decembri, & proxime insequens, siue in aliquo die Decembris ea incipiat, siue in principio Ianuarij, prima insequentis anni dicenda erit. Hæc omnino videtur esse causa, cur Computistæ omnes tribuant Lunationes illis mensibus, in quibus terminantur, vt nimirum prima Lunatio anni initium ferè semper habens in Decembri, & finem in Ianuario, adscriberetur primo mensi Solari totius anni, nimirum Ianuario, ratione id ita postulante.

SECVNDO loco declarandum est, a qua Epacta initium sumat quilibet Cyclus nouendecim annorum, in quo nimirum continentur 19. Epactæ alicuius lineæ ex illis 30. in tabula expansa descriptis, respondentes nouendecim aureis numeris. Neque enim triginta illi Cycli tabulæ expansæ incipiunt ab illis Epactis, quæ in eis primum locum obtinent, ac sub aureo numero 3. ponuntur, vt fortasse quispiam rem non satis attente considerans arbitrari posset, sed quilibet Cyclus decennouennalis tabulæ expansæ initium sumit ab Epacta *. & a primo die Ianuarij, si ea in illo Cyclo continetur; vel ab Epacta 1. & ab vltimo die Decembris, si in Cyclo Epacta *. non reperiatur. Continetur autem Epacta *. in 19. Cyclis tabulæ expansæ, vt in 1. 2. 4. 5. 7. 9. 10. 12. 13. 15. 16. 18. 20. 21. 23. 24. 26. 27. & 29. ac propterea ab ea quilibet horum Cyclorum principium sumit, sub quocunque aureo numero collocetur. In alijs autem 11. Cyclis, vt in 3. 6. 8. 11. 14. 17. 19. 22. 25. 28. & 30. non reperitur *. Quare initium sument ij Cycli ab Epacta j. sub quocunque illa aureo numero posita reperiatur. Etsi enim in omni Cyclo liberum sit initium facere, vbicunque libuerit, quia tamen anni 19. Lunares totidem Solaribus annis æquantur, quanquam non omni ex parte, vt supra dictum est, consentaneum est, vt ibi principium Cycli 19. annorum in Epactis sumatur, vbi Ecclesiæ consuetudo anni Solaris in Calendario initium statuit, nimirum Calendis Ianuarij, aut certe prope Calendas; adeo vt quo-

Quemlibet cyclũ 19. Epactarũ incipere vel a * si in proposito cyclo cõtinetur, vel ab j. si * in dato cyclo nõ reperitur.

Quinã cycli decẽnouennales tabulæ expansæ incipiant a *. & qui ab Epacta j.

quotiescunque in Cyclo decennouennali Epacta *. Calendis Ianuarij ascripta in vsu est, principium Cycli ab ea sumatur, Nouiluniumque illud in primum Ianuarij diem cadens sit primum in toto eo Cyclo decennouennali. Sed quoniam non rarò accidit, vt in toto spatio 19. annorum nullum Nouilunium in Calendas Ianuarij incidat, propterea quod toto eo temporis spatio Epacta *. in vsu non est, vt ex superioribus 11. Cyclis tabulæ expansæ manifestum est, vt ex 3. 6. 8. 11. 14. 17. 19. 22. 25. 28. & 30. non poterit tunc initium nostri Cycli a Calendis Ianuarij sumi, aut ab Epacta *. cum ea in illo Cyclo non contineatur, sed ab ea Epacta Cyclus inchoandus erit, quæ Calendis Ianuarij proxima est, vt uel ab Epacta xxix. diei secūdo Ianuarij præfixa, vel ab ea, quæ postremo diei Decembris adscribi deberet, si inde annus inchoaretur: ita vt Nouilunium principio anni Solaris proximum, cuiusmodi est illud, quod vel in secundum diem Ianuarij, vel in vltimum Decembris cadit, dicatur in toto eo Cyclo primum. Quia verò Nouilunium in secundum Ianuarij diem incidens, non est primum totius anni, sed secundum, (quòd Lunatio antecedens, quæ finem habet ipsis Calendis Ianuarij, Ianuario tribuatur, dicaturque totius anni prima, vt paulo ante scripsimus) assumendum est Nouilunium in vltimū Decembris diem incidens. Hoc enim primum tunc est totius anni, & Ianuario tribuitur, estque initio anni Solaris in toto eo Cyclo decennouennali proximum; quippe cum omnia alia Nouilunia Ianuario assignata in eo Cyclo cadant in alios dies Decembris, qui vltimum antecedunt. Itaque duo sunt dies principio nostri Cycli deputandi, nimirum Calendæ Ianuarij, vbi posita est Epacta *. & pridie Cal. Ianuarij, vbi collocari deberet Epacta 1. si ibi annus Solaris inciperet, quemadmodum alijs in locis Calendarij Epacta 1. supra Epactam *. proxime est collocata. Quoniam verò Solaris annus incipit à primo die Ianuarij, ac finitur vltimo Decembris, & Epactæ in Calendario rationem Cycli seruare non possunt, vt Capite 2. huius libri declarauimus, præfixa est vltimo Decembris diei non Epacta 1. quæ ordine naturali Epactam *. in Calendario antecedit, sed Epacta xx. vna cum Epacta 19. alio colore, charactereve denotata. Hæ namque duæ Epactę ordine naturali cadunt infra Epactam xxi. diei penultimo Decembris appositam, suntque adhuc in vsu mense Decembri, in illis annis, in quibus per eas Nouilunia demonstrantur, cum nostræ Epactæ mutentur mense Ianuario, sicut & aurei numeri. Ex quibus colligitur, initium cuiusuis Cycli decēnouennalis nostrarum Epactarum sumendum esse vel a primo die Ianuarij, & ab Epacta *. quando ea in Cyclo decennouennali est in vsu, vel ab vltimo die Decembris, & ab Epacta 1 quando *. in eo Cyclo non reperitur.

Cyclum quemcũque decennouennalem incipere uel à primo die Ianuarij, uel ab ultimo die Decẽbris.

ATQVE hæc est causa, cur in superioribus 30. tabulis Lunationum Cyclum quemlibet decennouennalem inchoauerimus vel ab Epacta *. vel ab Epacta 1. primaque Lunatio totius Cycli principium ducat vel a Calendis Ianuarij, vel ab vltimo Decembris; cum interim

omnes

omnes aurei numeri Cyclo decennouennali principium dederint.

CÆTERVM vt videas, necessario duos illos dies destinandos esse initio nostri Cycli decennouennalis cuiusque, ostendemus, idem faciendum fore in Cyclo aurei numeri, si is in Calendario describeretur, & vtraque æquatio, Solaris nimirum anni, atque Lunaris, seruaretur. Sumamus ergo in manus Calendarium Romanum antiquum, in quo aureus numerus 3. positus est ad primum diem Ianuarij, & a quo ad nostram vsque correctionem initium Cycli semper sumptum est, propterea quod nunquam adhibita fuit æquatio Solis, ac Lunæ. Samptum autem semper esse principium Cycli ab aureo numero 3. ex eo manifeste colligitur, quòd ab aureo numero 3. anni Embolismici sint numerati, vt apertissime constabit ex ijs, quæ paulo infra de Embolismis hoc eodem Capite trademus.

> Cyclum decennouennalem aurei numeri incipere vel ab aureo numero ad Calēdas Ianuarij scripto, vel ab eo, qui vltimo diei Decembris ascribendus esset, si inde annus Solaris inciperet.

> Cyclū aurei numeri ante correctionem semper incepisse ab aureo numero 3.

ITAQVE si propter æquationem anni Solaris, Luna nondum æquationem desiderante, singuli aurei numeri deorsum promouendi sint per vnum diem, scribetur aureus numerus 3. ad secundum diem Ianuarij, & primo diei præfigetur aureus numerus 14. cum hic semper in alijs locis proxime supra illum collocatus sit in Calendario. Quare ab aureo numero 14. tunc Cycli initium fiet, & ab eodem die primo Ianuarij. Quod si rursus per alterum diem aurei numeri mouendi sint deorsum, cadet aureus numerus 3 in tertiū diem Ianuarij, & aureus numerus 14. in secundum, primus autem dies vacuus apparebit, quòd supra aureum numerum 14. ponatur aureus numerus 6. non proximè, sed relicto vno die vacuo, vt ex Capite 2. huius libri patet. Quare non poterit tunc fieri Cycli initium a primo die Ianuarij, cum ibi nullus aureus numerus positus sit; neque verò amplius aureus numerus 14. secundo diei Iannarij tunc adscriptus initium dabit: propterea quod Lunatio secundo die incipiens, currente aureo numero 14. est secunda illius anni, non autem prima, vt ante docuimus. Incipiendus igitur Cyclus tunc est ab eo aureo numero, qui adscribendus esset diei vltimo Decembris, si inde Solaris annus inchoaretur, hoc est, ab aureo numero 6. qui in Calendario duobus diebus semper superior est, quàm 14. Nam Lunatio tunc in vltimum diem Decembris incidens prima est totius anni insequentis, quam quidem indicat aureus numerus 5. qui in præcedenti anno Nouilunia demonstrat, estque diei vltimo Decēbris tunc adscriptus, cū eum per duos dies a 29. die Decembris, vbi in antiquo Calendario descriptus est, ponamus descendisse. Quòd autem tum ad vltimum Decembris diem apponendus sit aureus numerus 5. non autem 6. qui in Calendario semper supra 14. scriptus reperitur, causa est, quia aurei numeri in Calendario rationem Cycli non possunt seruare, vt Capite 2. huius libri dictum est: patetque hoc ex tertio Calendario aureorum numerorum, cuius litera Index est M, maiuscula.

IDEM prorsus fieret, si propter æquationem Lunæ (Solari anno tum æquationem non desiderante) aurei numeri in antiquo Calenda-

rio ſurſum per vnum diem promouendi eſſent. Nam aureus numerus 11. tertio diei Ianuarij adſcriptus, ad diem ſecundum aſcenderet, aureus verò numerus 3. in primo die poſitus, tranſiret ad diem vltimum Decemb. relicto primo die Ianuarij vacuo. Non igitur tunc incipere poſſet Cyclus a primo die Ianuarij, cum ibi nullus ſit aureus numerus; neque verò a ſecundo die Ianuarij, propter rationem ſupra allatam, ſed ab vltimo die Decẽbris, & ab aureo numero 3. qui ibi tunc collocãdus eſſet, ſi annum Solarem inde exordiremur: quanquam quia annum a principio Ianuarij inchoamus, atque aurei numeri Cycli rationem in Calendario non ſeruant, vt diximus, poſitus ibi tum cerneretur aureus numerus 2. ſub aureo numero 13. qui tunc penultimo diei Decembris adſcriptus eſſet, vt conſtat ex trigeſimo Calendario aureorum numerorum, cuius litera index eſt a, minuſcula.

Initium cycli aurei numeri ſumi ſucceſsiue ab omnibus aureis numeris, ut æquatio Solaris anni, ac Lunaris adhibeatur.

VIDES igitur, initium Cycli aureorum numerorum deinceps, ac ſucceſſiue ſumi ab omnibus aureis numeris, modò a primo die Ianuarij, ſi ibi poſitus fuerit aureus aliquis numerus, modò ab vltimo Decẽbris die, ſi primus dies Ianuarij nullum habeat aureum numerum: quod quidem accidit propter æquationem anni Solaris, ac Lunaris, cum omnes aurei numeri propter eam æquationem poſſint deinceps deſcribi in primo die Ianuarij, atque vltimo Decembris, vt liquidò apparet ex ſuperioribus 30. Calendarijs aureorum numerorum, in quibus varios dies iidem aurei numeri occupant, prout videlicet 30. lineis Epactarum in tabula expanſa reſpondent.

Cyclus quilibet decennouennalis Epactarũ quare ſemper incipiat a vel ab Epac. j.*

AT verò quoniam Cyclus noſter Epactarum in Calendario immobilis eſt, ſemperque Epacta ✱. Calendis Ianuarij adhæret, ita vt Epacta j. ad vltimum diem Decembris ponenda eſſet, ſi inde annus Solaris inciperet, fit, vt initium Cycli decennouennalis noſtrarum Epactarum perpetuò ſumendum ſit vel ab Epacta ✱. vel ab Epacta j. vt declaratum eſt.

Cyclũ aurei numeri apud Alexãdrinos ſemper incepiſſe ab vltimo die anni ipſorũ, & ab aureo numero 19.

ALEXANDRINI porrò ſemper ab vltimo die anni, qui diei 28. noſtri Auguſti reſpondet, Cyclum ſuum exordiebantur; quia ad primum diem anni, ſiue menſis Thoth, qui reſpondet diei 29. Auguſti, nullum aureum numerum collocabant, quòd eo tempore nullum Nouilunium in primum diem eorum anni incideret, ſed in vltimum, id eſt, in diem 35. menſis Meſores, quem diei 28. Auguſti reſpondere diximus, vbi aureus numerus 19. poſitus erat, qui tunc inſtar erat aurei numeri 1. quippe cum ſtatim proximo die, qui inſequenti anno initium dabat, aureus numerus 1. aſſumeretur pro aureo numero 19. atque ita ab aureo numero 1. eorum Cyclus incipiebat. In Calendario autem Eccleſiaſtico antiquo, currente aureo numero 3. incidebat Nouilunium, ex vſu Eccleſiæ, in primum diem Ianuarij, vbi ponebatur aureus ille numerus 3. ac proinde ab eo ſemper principium ſumebat Cyclus aurei numeri ante anni correctionem, vt ſupra diximus.

HIS poſitis, ad explicationem Emboliſmorum aggrediamur. Emboliſmus igitur eſt annus Lunaris, in quo 13. Lunationes continentur

ſiue

fiue dies 384. aut 383. vt mox dicemus. Neque verò mirum alicui videri debet, in vno anno, qui in Calendario continet dies tantummodo 365. fieri posse 13. Lunationes, quæ conficiant dies 384. aut 383. Nam cum supra dictum sit, Lunationes illis mensibus tribui, in quibus finiuntur, ita vt omnis Lunatio mense Decembri incipiens, terminataque quocunque die Ianuarij, etiam primo, adscribenda sit Ianuario, dicendaque totius anni prima, fieri potest, vt quibusdam in annis post primam illam Lunationem existant adhuc 12. integræ Lunationes, antequam ad primam Lunationem alterius insequentis anni veniamus; si nimirum post primam Lunationem alicuius anni supersint adhuc 354. aut 353. dies, quot nimirum 12. Lunationibus comprehenduntur. Quando ergo hoc contingit, existunt 13. Lunationes in eo anno Lunari, diciturque annus Embolismicus, complectens dies 384. vel 383. quanquam Solaris annus ex diebus duntaxat 365. in Calendario constet. Quando verò post primam illam anni Lunationem supersunt solum 11. Lunationes integræ, continentur 12. tantum Lunationes in eo anno Lunari, & appellatur communis, continens dies 354. vel 353. licet Solaris annus dies 365. in Calendario complectatur.

Qua ratione in uno ãno possint 13. Lunationes contineri.

ET quoniam annus Solaris in Calendario descriptus dierum 365. annum Lunarem communem complectentem plerunque dies 354. superat diebus 11. facile cognoscemus, quinam anni, & quot in quolibet Cyclo decennouennali sint Embolismici, siue 13. Lunationum. Quotiescunque enim ex diebus illis 11. qui in quolibet anno Solari, exactis 12. Lunationibus, supersunt, summa collecta fuerit 30. aut maior, aut etiam minor, hoc est, 29. vt fit in vltimo, siue decimonono anno Cycli, complebuntur eo anno 13. Lunationes, atque annus ipse Embolismicus erit: quia ex summa illa dierum conficitur vna Lunatio 30. dierum, vltimo anno Cycli excepto, in quo summa 29. dierum conflata exhibet vnam Lunationem 29. dierum, quæ alijs 12. Lunationibus ante illam expletis adiecta efficit 13. Lunationes. Contingit autem hoc in quolibet Cyclo septies tantùm, videlicet in annis 3. 6. 9. 11. 14. 17. & 19. cuiusque Cycli, qui omnes, ac soli sunt Embolismici, vt ex superioribus 30. tabulis Lunationum manifestum est. In qualibet enim reperiuntur 7. anni 13. Lunationum, cuius rei hæc est ratio.

In quolibet cyclo decennouennali esse 7. annos Embolismicos, unde cognoscatur, & quinam illi sint.

IN primis tribus annis Cycli ter supersunt 11. dies, qui efficiunt 33. dies, quorum 30. dantur Lunationi tertiædecimæ, siue Embolismicæ tertij anni, supersuntque adhuc 3. dies: qui adiuncti ter 11. diebus residuis in annis 4. 5. & 6. constituunt dies 36. quorum 30. rursus dantur Lunationi Embolismicæ, siue decimætertiæ sexti anni, & adhuc 6. dies supersunt. Hi cum residuis ter 11. diebus in annis 7. 8. ac 9. efficiunt 39. dies. Ex 30. igitur completur Lunatio Embolismica noni anni: reliqui vero 9. dies cum residuis bis 11. in annis 10. & 11. componunt 31. dies, quorum 30. Lunationi Embolismicæ

Cur in omni cyclo decennouennali, anni 3. 6. 9. 11. 14. 17. & 19. sint Embolismici.

Hh vnde-

plectetur 13. Lunationes, ac proinde Embolismicus erit. Si verò prima Lunatio ante diem 11. Ianuarij terminetur, supererunt plures dies quàm 354. eo anno vsque ad finem Decembris. Quamobrem fieri in illis poterunt adhuc 12. Lunationes, ac supererunt præterea aliquot dies, vel saltem vnus; ac proinde is quoque annus Embolismicus erit, cum 13. Lunationes comprehendat.

EX quo efficitur, vt vndecim hæ Epactæ, xix. xx. xxi. xxii. xxiii. xxiiii. xxv. 25. xxvi. xxvii. xxviii. xxix. (Numeramus autem xxv. 25. pro vna Epacta) positæ in proximis 11. diebus post Calendas Ianuarij, sint sẽper Embolismicæ, ita ut annus, cuius Epacta est aliqua ex illis 11. quicumq; tunc aureus numerus currat, sit Embolismicus, propterea quod Lunatio ab aliqua illarum Epactarum mense Ianuario incipiens est secunda illius anni, prima verò eam antecedens incepit mense Decembri, completaque est in aliquo primorum 11. dierum Ianuarij.

Vndecim Epactas semper esse Embolismicas, hoc est, annum illum esse Embolismicum, in quo una ex illis cum quocunq; aureo numero currat, & quæ illæ sint.

HINC rursus colligitur, in quouis anno Embolismico Lunationẽ tertiamdecimã, siue postremã, necessario terminari aliquo postremorũ 11. dierũ Decembris, quibus adscriptæ sunt hæ Epactæ, ✳. xxix. xxviii. xxvii. xxvi. xxv. 25. xxiiii. xxiii. xxii. xxi. xx. 19. Propterea quod, si Lunatio aliqua desinat in quocunque illorum 11. dierum, insequens Lunatio, quæ prima est proximi anni post Embolismum, incipit ab aliqua ex illis 11. Epactis, quæ proximis 11. diebus post primum diem Ianuarij præfixæ sunt, quasque diximus esse Embolismicas. Quæ res argumento est, toto eo anno, cuius vltima Lunatio in aliquo postremorum 11. dierum Decembris finitur, in usu fuisse Epactam illam Embolismicam, à qua sequens prima alterius insequentis anni Lunatio incipit, atque idcirco annum illum fuisse Embolismicum. Solum quando ultima Lunatio anni Embolismici, currente Epacta xix. finitur ultimo die Decembris, quod fit, non concurrentibus Epacta xix. & aureo numero 19. incipit prima Lunatio insequentis anni prima die Ianuarij, & ab Epacta ✳. non Embolismica, non autem ab Epacta xix. Embolismica. Ratio huius rei est, quòd annus ultimo Decembris die finiatur, & Epacta xix. mutetur tunc anno insequenti in Epactam ✳. Quòd si annus postremo die Decembris non clauderetur, scribenda esset Epacta xix. iuxta eũ diem, qui nunc primo diei Ianuarij respondet, naturali scilicet ordine sub Epacta xx. ultimo diei Decembris affixa: atque ita Lunatio prima post annum Embolismicum inciperet tunc etiam ab Epacta xix. quæ Embolismica est.

Lunationẽ 13. in anno Embolismi co terminari in aliquo postremo rum 11. dierum Decembris, & quare.

Primam Lunationem anni Embolismi insequentis semper incipere ab aliqua Epacta Embolismica, excepto Embolismo, in quo Epacta xix. non cum aureo numero 19 currit, & quare.

ATQVE vt planius appareat, undecim has Epactas xix. xx. xxi. xxii. xxiii. xxiiii. xxv. 25. xxvi. xxvii. xxviii. xxix. esse omnes Embolismicas, & solas, considerandæ diligenter sunt omnes 30. lineæ Epactarum tabulæ expansæ. Nam in qualibet earum semper reperies septem Epactas illarum 11. positas loco tertio, sexto, nono, undecimo, quartodecimo, decimoseptimo, ac decimonono, ab Epacta ✳. si ea in assumpta linea continetur, vel ab Epacta j. si in accepta linea non reperitur Epacta ✳. Cum ergo omnis cyclus decennouennalis nostrarum Epactarum inij-

Enumeratas 11. Epactas, omnes ac solas esse Embolismicas, & enumeratos 7. annos in quolibet cyclo decennouẽnali, omnes ac solos esse Embolismicos, quo pacto ex tabula expansa, & ex 30. tabulis Lunationũ cognoscatur.

Hh 2 tium

diximus esse Embolismicam. Itaque illæ 11. Epactę xix. xx. xxi. xxii. xxiii. xxiiii. xxv. 25. xxvi. xxvii. xxviii. xxix. iuxta proximos 11. dies, qui primum diem Ianuarij consequuntur, descriptæ, semper sunt Embolismicæ, cum quocunque illæ aureo numero concurrant: at verò Epacta xviii. diei 13. Ianuarij apposita nunquam Embolismica est, nisi quando unà cum ea aureus numerus 19. usurpatur. Patent omnia hæc clarissime in superioribus 30. tabulis Lunationum. Nam in sola nona tabula vides Epactam xviii. cum aureo numero 19. currentem habere 13. Lunationes; In alijs autem tantum 12. Quocirca Epacta xviii. dici poterit anceps, siue indifferens, cum modo sit Embolismica, modo nō Embolismica, cum tamen omnes aliæ Epactæ perpetuò sint uel Embolismicæ, uel communes.

IN veteri Calendario erant hi septem aurei numeri 2. 5. 8. 11. 13. 16. 19. Embolismici, vt recte Campanus docet, etsi alij Computistæ nōnihil ab eo discrepent. Nam cum omnes descripti sint prope aliquos ex 11. proximis diebus Calendas Ianuarias insequentibus, hoc est, inter primum diem, & tertiumdecimum Ianuarij collocati sint in Calendario, quemadmodum nostræ Epactæ Embolismicæ; erit Lunatio ante quemcunque illorum mense Ianuario proximè terminata, (videlicet secundo, quarto, quinto, septimo, octauo, decimo, uel undecimo die) prima totius anni, post quam cum minimum supererunt in anno 354. dies, qui satis sunt ad alias 12. Lunationes explendas, vt annus ille 13. Lunationes comprehendat, quarum secunda ab aliquo illorum septem aureorum numerorum initium sumit in Ianuario. Quare annus, cuius aureus numerus fuerit ex illis septem aliquis, Embolismicus erit. Qui septem aurei numeri in ueteri Calendario fuerint Embolismici.

ET quoniam septem anni solum in quouis cyclo decennouenali, nimirum 3. 6. 9. 11. 14. 17. & 19. Embolismici sunt, quod in illis solis superflui illi dies, quos in quolibet anno solari superesse diximus, constituere possint unam Lunationem extraordinariam, ut ante diximus; manifestò colligitur, cyclum aurei numeri in ueteri Calendario initium semper duxisse ab aureo numero 3. quod supra diximus; propterea quod septem illi aurei numeri Embolismici a solo aureo numero 3. locum tertium, sextum, nonum, undecimum, quartumdecimum, decimumseptimum, ac decimumnonum occupant, ut in hac tabella apparet. Necessario in ueteri Calendario cyclum aurei numeri a 3. initium sumpsisse.

Ordo annorum Cycli	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Cyclus aur. num.	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Aur. num. Embolis.			5			8			11	

Ordo annorum Cycli	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Cyclus aur. num.	13	14	15	16	17	18	19	1	2
Aur. num. Embolis.	13			16			19		2

POR-

tuantur, videlicet duæ illæ primæ anni Embolismici, & ultima anni antecedentis. Quare posset quidem tunc prima Lunatio dierum 29. dici Embolismica, cum media sit inter alias duas totidem dierum, meritoque Lunationi Embolismicæ illius anni tribui possint dies tantùm 29. quippe cum aliæ sex Lunationes Embolismicæ illius Cycli dies 30. comprehendant, & annus ille Embolismicus conplectatur dies tantum 383. tamen ne cæteræ Lunationes illius anni ordinem 30. dierum, & 29. perturbent, & ne vltima Lunatio ordinaria, quæ semper solet esse dierum 29. contineat 30. dies, placuit vltimam Lunationem 30. dierum statuere Embolismicam, non secus ac si more veterum Computistarum Lunationi Embolismicæ illius anni, quæ deberet esse dierum solum 29. addatur vnus dies, qui a prima Lunatione anni subtrahitur, propter additionem 12. ad Epactam cum aureo numero 19. currentem; quam subtractionem Computistæ saltum Lunæ dixerunt, de quo paulo infra nonnihil dicemus. Liberum tamen sit per nos vnicuique, si mavult, primam Lunationem 29. dierum vocare Embolismicam, cum nihil absurdi hinc sequatur.

Epactæ xviij. & xix. cũ aureo numero 19 concurrentes, habẽt 13. Lunationem Embolismicam, & dierum 29.

QVANDO autem tertiadecima Lunatio anni Embolismici continet dies tantummodo 29. annusque ille Embolismicus est vltimus in Cyclo, quod vsu venit, cum tam Epacta xix. & aureus numerus 19. quàm Epacta xviij. & aureus numerus 19. concurrunt (quod bis tantùm toto eo tempore, quo omnes 30. Cycli tabulæ expansæ vsurpantur, accidit, nimirum quando lineæ 8. & 9. eiusdem tabulæ, quæ literis D, C, maiusculis notantur, & quibus tabulæ 8. & 9. Lunationum respondent, in vsu sunt) dicetur Lunatio illa vltima anni Embolismica; propterea quod antecedentes 12. Lunationes alternæ sunt dierum 30, & 29. vltimaque Lunatio Embolismica in eo Cyclo continere debet dies duntaxat 29. vt ex ijs, quæ supra diximus, constat; cum aliæ sex Lunationes Embolismicæ illius Cycli complectantur dies 30.

Quæ Epactæ Embolismicæ hẽant primam Lunationem anni Embolismicam, & dierum 29.

QVOTIES autem Lunatio tertiadecima cõplectitur dies tantùm 29. sed annus ille Embolismicus in Cyclo non est vltimus; si quidem prima Lunatio dierum etiam 29. constituatur, (quod accidit, quoties quælibet harum Epactarum xxv. xxvj. xxvij. xxviij. xxix. & aureus numerus 1. concurrunt, vt patet in lineis 10. 11. 12. 13. 14. tabulæ expansæ, quæ appositas habent literas B, A, maiusculas, & u, t, s, minusculas, nec non in quinque tabulis Lunationum respondentibus) non censebitur vltima illa Lunatio dierum 29. Embolismica, sed prima illius anni dierum etiam 29. Quoniam enim tunc vltima quoque Lunatio anni antecedentis constat diebus tantùm 29. non iniuria insequentis anni prima Lunatio dierum 29. dicetur extraordinaria, atque Embolismica, cum aliæ 12. subsequentes alternis progrediantur per 30. & 29. dies; præsertim cum Lunatio illa Embolismica continere debeat dies solum 29. quod aliæ sex eiusdem Cycli dies 30. contineant.

SI verò

propterea quod ab ea, quæ 30. dies deberet habere, aufertur vnus dies, qui adiungitur vltimæ cycli illius Lunationi Embolismicæ, vt contineat 30. dies, cum tamen dies tantum 29. deberet complecti.

QVIN etiam, cum in vltimo anno Embolismico alicuius cycli ter tiadecima Lunatio Embolismica est, diesque tantum 29. continet, vt contingit in cyclis 8. & 9. tabulæ expansæ literarum D, C, maiuscularum; & in tabulis 8. & 9. Lunationum; non inepte existimauerit quis, tunc etiam fieri quodammodo saltum Lunæ: quia cum duodecima Lunatio illius anni constet ex 29. diebus, deberet sequens tertiadecima secundum rationem cycli constitui 30. dierum, & subsequens prima alterius anni dierum 29. Cum ergo contineat illa dies duntaxat 29. aufertur ab ea unus dies, qui primæ Lunationi insequentis anni communis additur, vt efficiatur dierum 30. quæ alioquin, ut dictum est, deberet esse tantum dierum 29.

ATQVE hi omnes anni Embolismici, in quibus saltum Lunæ fieri diximus, continent dies duntaxat 383. cum alij omnes dies 384. comprehendant: Anni verò communes, in quibus saltus Lunæ fit, ex diebus tantummodo 353. constituuntur, alij verò omnes ex 354. ut ex superioribus 30. tabulis Lunationum manifestum est.

Qui anni Embolismici dies tātū 383. & qui Lunares cōmunes dies duntaxat 353. cōtineant.

EX his, quæ diximus, planum esse potest, tum demum fieri saltum Lunæ, cum duæ, uel tres Lunationes continuantur 29. dierum in Calendario, aliàs nunquam: quod quidem semper contingit, quando aureus numerus est 1. siue annus ille sit communis, siue Embolismicus, propterea quod Epactæ antecedentis anni concurrenti cum aureo numero 19. adduntur 12. ut fiat Epacta insequentis anni cum aureo numero 1. concurrens, ut supra dictum est. Excipiuntur duo anni Embolismici Epactarum xix. & xviii. cū aureo nume rò 19. concurrentium. In illis enim saltus Lunæ fit, currente aureo numero 19. non autem 1. ut ex 8. & 9. tabula Lunationum perspicuum est.

Saltū Lunæ semper fieri, cum aureus numerus est 1. alias nunquā, siue annus sit cōmunis, siue Embolismicus.

NON sum nescius, plerisque minus probari hunc saltum Lunæ, quòd in cælo saltus iste nequaquam fiat: veruntamen cum cuiusque cycli ratio exigat, ut interdum ab una Lunatione dematur unus dies, qui alteri Lunationi adijciatur, noluimus ab vsitato more loquendi Computistarum recedere. Liberum tamen esto cuique hoc in negocio loqui, ut uult, dummodo res ipsa rectè intelligatur, atque explicetur.

Cur plerisque displiceat Saltus Lunæ.

HINC quoque colligitur, propter Embolismos, ac saltum Lunæ, non semper progredi Lunationes alternis per 30. & 29. dies, ut earum conditio, naturaque postulare videtur, sed contingere nonnunquam duas Lunationes continuas modo dierum 30. modò 29. immo interdum tres dierum 29. & quod magis mirum videatur, fieri posse in anno bissextili, propter diem intercalarem, ut quatuor continuæ Lunationes comprehendant dies 30. quod quidem nouum, aut absurdum

Propter Embolismos, ac saltū Lunæ cōtingere nōnunquā, ut duæ uel tres Lunationes cōtinuæ sint dierū 29. et duæ uel quatuor dierum 30.

non est, cum id ratio cuiuscunque cycli postulet, factumque idem fuerit apud ueteres Computistas in cyclo aurei numeri Concilij Nicæni, qui vsque ad correctionem hanc Gregorianam uiguit, ut patet in hac subiecta tabula, in qua omnes Lunationes aureorum numerorum veteris Calendarij descriptæ sunt, sicut in superioribus 30. tabulis expressæ fuerunt Lunationes Epactarum, prout in 30. cyclis decennouennalibus contingunt. Atque ex hac tabula liquet, septem Embolismos totius Cycli, qui ab aureo numero 3. incipit, cadere in eos cycli annos, in quos secundum Epactas nostras incidere supra docuimus. Constat quoque, aureum numerum 19. efficere tres continuas Lunationes, nimirum septimam, octauam, ac nonam, dierum 29. Aureum vero numerum 11. si annus sit bissextilis, ideoque Lunatio mensis Februarij uno die augeatur, quatuor primas Lunationes anni exhibere dierum 30.

SEQVITVR

TABVLA LVNATIONVM AVREOrum numerorum in veteri Calendario descriptorum.

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET aureorum numerorum contineat in Calendario veteri tam in anno communi, quàm in Embolismico.

AVREI NVMERI.	Initium primi mensis Lunaris tam in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis duodecimi mensis Lunaris tã in anno communi, quàm in Embolismico.	Finis tertijdecimi mensis Lunaris in anno Embolismico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Embolismici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
3	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	10	29 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	30	29	30	29
6	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
9	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	20	
10	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
12	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
14	31	19		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	9	28 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	30	29	30	29
17	28	16		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	6	24 Nou.	23 Dec.	383	30	29	30	30	29	30	29	29	29	30	29	30	29
1	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	25	30	29	
2	13	1. Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	25	30	25	30	29	30

Explicatio tabulæ perpetuæ Nouiluniorũ totius anni.

AD vberiorem autem cognitionem Embolismorum, placuit subiicere & hanc tabulam Nouiluniorũ totius anni perpetuam, in qua vno aspectu cernitur, quibus diebus mensium Nouilunia contingant, quacunque Epacta currente: ita vt tabula hæc sit Calendarium diminutũ, & ad compendium quodammodo redactum, continens solum principia omnium Lunationum, tam in anno communi, quàm in Embolismico: vt vel hinc quoquè appareat præstantia Calendarij Gregoriani, in quo, reiectis aureis numeris, Epactæ sunt collocatæ: quippe cũ per Epactas tam exigua tabula omnia Nouilunia perpetuò complectens cõstruatur; quod neque per aureos numeros, neque per ullum alium cyclum, cuius numeri non omnia loca Calendarij repleant, effici potest. Et quoniam annus, in quo 13. Lunationes comprehenduntur, Embolismicus est, liquidò constat, has vndecim Epactas xxix. xxviii. xxvii. xxvi. xxv. 25. xxiiii. xxiii. xxii. xxi. xx. xix. esse Embolismicas, ut diximus: quippe cum singulæ contineant 13. Lunationes in proposita hac tabula. Lunationes enim harum Epactarum mense Ianuario incipientes, sunt secundæ, & quæ mense Decembri incipiunt, sunt primæ insequentis anni, excepta Epacta xix. cuius Lunatio die 2. Decembris incipiens est ultima totius anni. Quando autem currente Epacta xvi 11. Lunatio die 3. Decembris incipiens est vltima totius anni, (quod quidem fit, cum simul in vsu est aureus numerus 19.) annus ille Embolismicus quoque est, ut dictum est. Currente denique Epacta *. annus communis est, cum tantùm 12. Lunationes contineat, quippe cum ea Lunatio, quæ Calendis Ianuarij incipit, sit prima totius anni, non autem secunda.

Præstantia Calendarij noui cũ Epactis.

SEQVITVR

TABVLA NOVILVNIORVM

totius anni perpetua.

TABVLA NOVILVNIORVM totius anni perpetua.

Quibus diebus mensium Nouilunia contingant, quacunque Epacta currente.

Epactæ.	Dies Ian.	Dies Feb.	Dies Mar.	Dies Apr.	Dies Maij	Dies Iun.	Dies Iul.	Dies Aug.	Dies Sep.	Dies Oct.	Dies Nou	Dies Dec.	
*	1.31		1.31	29	29	27	27	25	24	23	22	21	Cõis.
xxix	2	1	2	1.30	30	28	28	26	25	24	23	22	Embol.
xxviii	3	2	3	2	1.31	29	29	27	26	25	24	23	Embol.
xxvii	4	3	4	3	2	1.30	30	28	27	26	25	24	Embol.
xxvi	5	4	5	4	3	2	1.31	29	28	27	26	25	Embol.
xxv	6	5	6	5	4	3	2	1.30	29	28	27	26	Embol.
25	6	4	6	4	4	2	2.31	30	28	28	26	26	Embol.
xxiiii	7	5	7	5	5	3	3	1.31	29	29	27	27	Embol.
xxiii	8	6	8	6	6	4	4	2	1.30	30	28	28	Embol.
xxii	9	7	9	7	7	5	5	3	2	1.31	29	29	Embol.
xxi	10	8	10	8	8	6	6	4	3	2	1.30	30	Embol.
xx	11	9	11	9	9	7	7	5	4	3	2	1.31	Embol.
xix	12	10	12	10	10	8	8	6	5	4	3	2	Embol.
xviii	13	11	13	11	11	9	9	7	6	5	4	3	Indiff.
xvii	14	12	14	12	12	10	10	8	7	6	5	4	A
xvi	15	13	15	13	13	11	11	9	8	7	6	5	
xv	16	14	16	14	14	12	12	10	9	8	7	6	N
xiiii	17	15	17	15	15	13	13	11	10	9	8	7	N
xiii	18	16	18	16	16	14	14	12	11	10	9	8	I
xii	19	17	19	17	17	15	15	13	12	11	10	9	
xi	20	18	20	18	18	16	16	14	13	12	11	10	C
x	21	19	21	19	19	17	17	15	14	13	12	11	O
ix	22	20	22	20	20	18	18	16	15	14	13	12	
viii	23	21	23	21	21	19	19	17	26	15	14	13	M
vii	24	22	24	22	22	20	20	18	17	16	15	14	
vi	25	23	25	23	23	21	21	19	18	17	16	15	M
v	26	24	26	24	24	22	22	20	19	18	17	16	V
iiii	27	25	27	25	25	23	23	21	20	19	18	17	N
iii	28	26	28	26	26	24	24	22	21	20	19	18	
ii	29	27	29	27	27	25	25	23	22	21	20	19	E
j	30	28	30	28	28	26	26	24	23	22	21	20	S

Quando Epacta xix. & aureus numerus 19. concurrunt, incidit aliud Nouilunium in diem 31. Decembris.

QVÆ

QVAE APPELLETVR LVNA QVARTADECIMA Paschalis, & quare Epactæ ita Calendario inscriptæ sint, vt earum Nouilunia medias ac veras coniunctiones Luminarium, vt plurimum, subsequantur.

CAP. VI.

IAM verò quoniam vehementer a Mæstlino Nouilunia oppugnantur, & quartædecimæ Paschales, quę in nouo nostro Calendario per Epactas eo, quo diximus, modo dispositas indicãtur; ꝙ (vt ait) neq; Nouilunia motibus cælestibus respondeant, neque quartædecimę Paschales legitimè Paschę solennitatem exhibeant celebrandam; explicandum hoc loco erit, quęnam appelletur Luna XIIII. Paschalis, post quam Ecclesia, proximo die Dominico adueniente, Pascha, ex Patrum Conciliorumque decretis semper celebrare consueuit; & quare ad huiusmodi XIIII. Paschalem quolibet anno rite inuestigandam, dedita opera Cyclum Epactarum Calendario inscriptum ita in tabula expansa ęquauerimus, ut Nouilunia ex eo inuenta coniunctiones Luminarium ueras, ac medias plerunque subsequantur. Hac enim in re Męstlinus, nisi de industria, & ex malitia, rem per se claram, omnibusque notam, nescire se simulat, quid in hoc genere sciat, non uideo. Prorsus enim ignarus uidetur consuetudinis, quam in Paschæ celebratione iam inde ab exordio fere nascentis Ecclesię ad nostram usque ętatem uniuersus orbis Christianus seruauit, vt posterius ostendemus.

ANTE omnia autem, Pascha celebrandum esse post XIIII. Lunam primi mensis vsque ad Lunam XXI. ac proinde rite posse celebrari Luna XV. si ea in Dominicum diem inciderit, copiosè Cap. I. & 3. superioris libri tum ex decretis Summorum Pontificum Conciliorumque, tũ ex uariis testimoniis scriptorum, perpetuoque usu Ecclesię, comprobauimus: ut mirum sit, nonnullos ex recentioribus, quo in numero est Mæstlinus, qui plus sibi sapere videntur, quàm antiqui illi Patres, Concilia, & continuus usus Ecclesię tum Orientalis, tum Occidentalis, tam pertinaciter asserere non uereri, Pascha non esse celebrandum Luna XV. siue in plenilunio, etsi ea in diem Dominicum incidat; propterea quod falso putant, nos tunc Pascha unà cum Iudæis celebrare. Neque enim interdictum est unquam Christianis, ne in plenilunio medio, siue Luna XV. Pascha celebrent, etiamsi Iudęi tunc solennitatem Paschę legalis peragant, sed solum ne Luna XIIII. Pascha celebretur, quando Iudæi ad uesperam agnum immolant: alioquin cadente Luna XV. siue plenilunio medio, in Dominicum diem, si alius dies Dominicus expectandus esset, celebraretur Paschale festum Luna XXII. hoc est, in quarta-

Error Mæstlini, & aliorum existimatiũ, Pascha celebrari non debere Luna XV.

Nunquã prohibitũ fuisse, ne Luna XV. Pascha celebretur: alioquin Pascha sæpe ĩ Lunam XXII. incideret, cõtra Patrũ, ac Conciliorũ statuta.

ta hebdomada Lunæ: quod ſanctionibus Conciliorumque Pontificum repugnat, quibus ſæpe cautum eſt, ut Paſcha poſt XIIII. Lunam primi menſis uſque ad xxi. eiuſdem incluſiue celebretur, ut Cap. I. & III. libri I. ſcripſimus. Certe noſtro ſeculo, quo uiuimus, non ſemel uidimus, Paſcha celebratum eſſe, ex decreto Concilij Nicæni, die 22. Martij, hoc eſt, Luna xv. quam cyclus offerebat, cum Luna XIIII. cycli neceſſario tunc in diem 21. inciderit, ante quem diem nulla Luna XIIII. Paſchalis eſſe poteſt, ut ſuperiori libro ſcripſimus. Quinimmo quotieſcunque Luna XIIII. primi menſis in diem Sabbati incidit, celebratum eſt Paſcha ſequenti ſtatim die Dominico, id eſt, Luna xv. quam cyclus indicabat.

Eccleſiā frequenter Paſcha celebraſſe Luna xv.

QVOD ſi dicat quis, Lunam xv. ex cyclo inuentam hiſce temporibus ante correctionem anni ſubſecutam ſemper eſſe Plenilunium medium toto quatriduo, & eo amplius, propterea quod Nouilunia tanto ſpatio a priſtinis ſedibus uerſus initia menſium progreſſa fuerint, atque ideo non celebratum fuiſſe Paſcha Luna xv. ſed poſt plenilunium medium: Reſpondendum eſt, id caſu eueniſſe, & (vt cum Philoſophis loquamur) per accidens, propter illam nimirum Nouiluniorum anticipationem, per ſe tamen, & natura ſua Paſcha illud in oppoſitionem mediam incidiſſe, ſi videlicet Nouilunia in propria loca fuiſſent tunc reſtituta. Sed eſto, Paſcha nunquam celebratum eſſe noſtra ætate in plenilunio medio, ſed poſt, ob illam anticipationem Nouiluniorum, certe prope tempora Concilij Nicæni, id eſt, anno 326. ex decreto eiuſdem Concilij celebratum eſt Luna xv. ſecundum cyclum die 3. Aprilis, quanquam ea Luna xv. præuenerit tunc plenilunium medium, cum aureus numerus eo anno fuerit 4. reponens terminum Paſchalem, ſeu Lunam XIIII. in ſecundum diem Aprilis; litera verò Dominicalis extiterit B, diei 3. Aprilis adſcripta: oppoſitio denique media contigerit die 3. Aprilis hora 13. Min. 54. poſt meridiem. Cur autem Paſcha tunc anteuerterit oppoſitionem mediam, cauſa fuit aureus numerus, qui nimis citò eo tempore Nouilunia indicabat. Hinc enim factum eſt, ut Luna xv. quam cyclus offert, & quam Eccleſia, poſthabito calculo Aſtronomico, in Paſchæ celebritate obſeruat, mediam oppoſitionem, quam tabulæ Aſtronomicæ exhibent, præuenerit, ut infra dicemus. Idem euenit annis 330. 346. 350. 370. 394. 441. 475. 495. & alijs, quos longum eſſet hoc loco recenſere, in quibus omnibus Paſcha in Lunam xv. incidit, & quidem ante oppoſitionem mediam, ob rationem, quam diximus, vt ex ijs, quæ ſequuntur, patebit.

Paſcha prope tempus Concilij Nicæni celebratū eſt nonnunquam Luna xv. quæ pleniluniū mediū præuenerit, et quare.

ITAQVE cum Paſcha celebrari debeat neceſſario die Dominico, qui proxime Lunam XIIII. primi menſis inſequitur, atque adeo in ipſa Luna xv. ſi tunc ſit Dominicus dies, exponamus iam, quænam ſit illa XIIII. Luna, & quo pacto ſecundum antiquiſſimum Eccleſiæ vſum inueſtiganda ſit in Calendario, ne in tanta celebritate error, aut diſſenſio ulla oriatur. Opinantur nonnulli

Lu-

Opinio Mæstlini, et aliorũ erronea de Luna xiiii. Paschali.

Lunam xiiii. esse ipsum diem oppositionis Solis, ac Lunæ: qua in sententia Mæstlinus in hoc suo Examine etiam esse videtur, quippe qui Calendario nouo semper obijciat, Lunam xiiij. oppositionem Luminarium sæpe antecedere, atque adeo Pascha frequenter celebrari in ipso plenilunio, si tunc dies sit Dominicus, quod ipse putat absurdum esse, & contra leges, atque vsum Ecclesiæ. Vult ergo Lunam xiiij. debere in ipsam oppositionem mediam incidere, nunquam autem antecedere, ne sequenti die, si sit Dominicus, Pascha celebretur Luna xv. Verùm cum his Mæstlinus maxime decipitur. Nam cum Pascha celebrari possit in plenilunio, vt vsus Ecclesiæ docuit, & Patrum, Conciliorumque decreta, quod supra ostendimus, cautum verò sit ab ijsdem, ne vnquam Pascha die Lunæ xiiij. sed semper post eam celebretur, quis tam cæcus est, qui non videat, præter Mæstlinum, qui tamen hoc in negotio vult haberi Lynceus, in Dei Ecclesia, idem non esse Lunam xiiii. & Plenilunium?

Opinio alia falsa de Luna xiiii. Paschali.

ALII concedentes Pascha posse celebrari Luna xv. siue in Plenilunio, propter vsum Ecclesiæ, & testimonia a nobis libro 1. prolata, existimant Lunam xiiii. esse diem, qui oppositionem ueram proxime antecedit. Sed ne hoc quidem uerum est, cum Ecclesia veros motus nunquam consideret, immo neque medios, sed cyclos tantùm, vt Capite iiii. superioris libri abunde demonstrauimus.

Luna xiiii. Paschalis ex usu Ecclesiæ, quæ.

LVNA igitur xiiii. sumitur ab Ecclesia pro die quartadecima Lunationis Paschalis, numerando eam inclusiue a Neomenia, siue principio mensis Lunaris Paschalis, hoc est, ab eo die, cui præfixus est numerus cycli decennouennalis, qui in proposito anno Nouilunia indicat in Calendario, siue is dies congruat cum coniunctione Solis, ac Lunæ vera, aut media, siue ab ea discrepet. Confirmatur hoc ex omnibus, qui de festorum celebritate scripserunt, clarissimeque ex antiqua tabula Paschæ, aliorumque festorum mobilium, qua perpetuo Ecclesia ante anni correctionem vsa est, apparet, in qua quilibet aureus numerus ei diei mensis Martij, aut Aprilis præfigitur, qui quartusdecimus est inclusiuè a Nouilunio per eundem aureum numerum ostenso, & post quem proxime adueniens Dominicus dies Sacrosanctum Pascha exhibet. Atque hoc non solum in Ecclesia Occidentali, verumetiam in Orientali semper obseruatum est, quod probari potest ex eo, quòd nulla vnquam ante Calendarij restitutionem dissensio, aut varietas in Paschæ celebratione inter Orientales, atque Occidentales extitit, quod non contigisset, nisi eodem modo Luna xiiii. fuisset accepta.

Tabulas medij motus Lunæ utiles esse ad examinandum cyclum quemcunque propositum.

QVANQVAM autem Ecclesia in Nouilunio, & Luna xiiii. ex eo inquirenda neque ueros motus consideret, neque medios, sed eos secundum cycli ordinem duntaxat metiatur: negandum tamen nõ est, medias oppositiones ex tabulis Astronomicis inuentas maxime esse utiles ad perpendendum, & dijudicandum, quinam cyclus è pluribus eligendus sit, ut eius numeri, adhibita suis temporibus æquatione,

ne,

ne, perpetuò in Calendario ita Neomenias, siue Nouilunia, atque ex his Lunas XIIII. primi mensis ad Sacrosanctum Pascha ritè celebrandum ostendant, vt nulla vnquam Luna XIIII. Paschalis a Nouilunio numerata inclusiue, duobus aut pluribus diebus oppositionem mediam præcurrat, sed vel vno tantùm, uel certe in ipsum plenilunium medium incidat, uel saltem non multo post consequatur. Id quod in cyclo Epactarum, quanta maxima potuimus, cura ac diligentia præstare conati sumus. Nam cum per dies in Calendario ita distribuimus, ut Nouilunia ex eo inuenta subsequantur fermè coniunctiones Luminarium veras ac medias tanto spatio, ut Lunæ XIIII. Paschales uel uno tantum die medias oppositiones præueniant, uel in easdem omnino incidant, uel denique non longe post illas contingant. Neque hoc temerè, aut casu factum est a nobis, sed de industria, ac magno consilio. Si namque prima dies mensis Lunaris ex cyclo foret ea, in qua verè Nouilunium tabulæ Astronomicæ præbent, quod Computistæ Accensionem Lunæ dicunt, non autem ea, quæ Nouilunium Astronomicum uno die, plus minus, subsequitur, accideret sæpenumero, vt Sanctum Pascha celebraremus non solum Luna XIIII. hoc est, vno die ante plenilunium unà cum Iudæis, & Quartadecimanis hæreticis, quod absurdum foret, uerum etiam interdum, quod esset absurdius, ante huiusmodi Lunam XIIII. Quod ita planum fieri potest.

Cur cyclus Epactarum in Calendario nouo ita dispositus sit, vt Nouilunia eius plerunque sequantur coniunctiones veras ac medias tanto spatio, ut Lunæ xiiij. uel antecedant uno tantū die medias oppositiones, uel in easdem incidant, uel certè non longè post illas cadant.

Nouilunium, & Accensio Lunæ apud Computistas idem.

ACCIDAT verbi gratia Nouilunium medium in aliquo anno, ipso meridie octaui diei Martij, vbi cyclus primum Nouilunium Paschale statuit. Hoc posito, continget plenilunium medium die 23. Martij circa ortum Solis, nimirum Diebus 14. Hor. 18. Min. 22. Sec. 2. post mediam coniunctionem. Tot enim dies, horæ, horarumque fragmenta inter mediam coniunctionem, oppositionemque intercidunt necessario, ut ad initium huius libri scripsimus. Cum ergo Luna XIIII. illius Nouilunij ex cyclo cadat in diem 21. Martij, celebrabitur tunc Pascha die 22. Martij, si ea sit Dominica, die videlicet integro ante oppositionem mediam. Idem fermè absurdum eueniret, si Nouilunium medium, quod horis 12. ante meridiem eiusdem diei 8. Martij contingit, sumatur pro prima die Lunæ Paschalis. Nam illius plenilunium incidet in diem 22. Martij sub Solis occasum, ac propterea sequenti diei 23. adscribendum erit. Quare si tunc dies 22. esset Dominica, celebraretur iterum Pascha ante medium plenilunium. Neque verò incommodum hoc magis euitabitur, si dies Nouilunij veri dicatur prima dies Lunæ secundum cyclum. Cum enim ex calculo Astronomico constet, plenilunium uerum à uero Nouilunio posse distare diebus $15\frac{1}{2}$. eoque amplius, (Exemplum sit Nouilunium uerum mense Februario anni 1588. quod incidit in meridiem ferè diei 26. Februarij, Plenilunium autem uerum in Diem 12. Martij Hor. 14. Min. 14. post meridiem. Manifestum autem est,

Si Nouilunium cycli nō sequeretur coniunctionem, quæ in cælo fit, sæpe Pascha celebrari ante plenilunium.

interuallum utriusque complecti dies 15 ½. & eò amplius, quòd tunc ob bissextum Februario tribuantur 29. dies:) quis non uidet, si tum Nouilunium uerum in meridiem diei 8. Martij incideret, Plenilunium uerum contingere Die 23. Hora 14. Min. 14. post meridiem, ac proinde, si tunc Dominicus dies caderet in 22. Martij, Pascha celebrari ante uerum plenilunium?

ALTERO hoc exemplo, quòd addam, eadem res magis illustrabitur. Anno 1588. Nouilunium uerum accidit Die 26. Martij, Hor. 14. Min. 49. post mer. hoc est, die 27. horis ferè 9. ante meridiem, Plenilunium autem uerum die 11. Aprilis, hor. 1. post merid. Si igitur Epacta ij. illius anni apposita esset diei 27. Martij, quod nonnulli contendunt, ut nimirum prima dies Nouilunij Paschalis ex cyclo inuenti a die ueri Nouilunij non discreparet, incideret Luna XIIII. in diem 9. Aprilis, atque ideo sequenti die 10. cum is Dominicus sit, Pascha ex decretis Ecclesiasticis celebratum esset, hoc est, ante plenilunium verum, quod absurdum foret. Solerti igitur ac prudenti consilio Epacta ij. non ad diem 27. Martij, sed ad diem 29. adscripta est à nobis, nimirum vt prima eius Lunationis dies subsequatur diem 27. veri Nouilunij.

Cur Epactæ in Calēdario non promotæ sint sursū uno die, ut citius Nouilunia indicarent, quam nunc indicant.

QVOD si obijcias, Epactam illam diei 28. debuisse præfigi, non autem 29. diei, ut eius Nouilunium non duobus diebus, sed uno tantum a uero abesset: Respondeo, nulla ratione debuisse id fieri. Nam si ea Epacta de 29. die Martij in 28. migraret, promouendæ etiā essent omnes aliæ Epactæ sursum per unum diem, cum alio ordine describi nequeant in Calendario, quàm descriptæ a nobis sunt, ut Lunationes constituantur alternis dierum 30. & 29. ut ratio postulat: quæ promotio si institueretur, præcurrerent multarum Epactarum Nouilunia ueras coniunctiones per integrum diem, ut in sequenti tabula apparet.

Explicatio tabulæ sequentis.

IN eius tabulæ prima columna descripti sunt anni Domini; in secunda, menses; in tertia, dies, horæ, & Minuta post meridiem, quibus Ephemerides Io. Antonij Magini Nouilūnia vera exhibent; in quarta, Epactæ; in quinta denique Nouilunia ab illis Epactis, si per diem vnum promotæ essent, ostensa. Vbi liquidò constat, posteriora hæc Nouilunia prius indicari ab Epactis, quàm illa priora in cælo contingant; Et quidem in annis quibusdam, ut 1598. mense Nouembri; 1599. Decembri; 1603. Aprili; 1603. Iunio, 1615. Octobri; 1619. Februario; & 1619. mēse Iunio, anticipationem hanc maiorem esse die integro: quod esset perabsurdum. Omisimus autem Nouilunia illa vera, quæ ipso meridie, vel vna, aut altera hora post meridiem fiunt ijsdem diebus, quibus ab Epactis ostenderentur, & ea duntaxat annotauimus, quæ pluribus horis sequuntur Nouilunia Epactarum; & tamen, vt vides, in minori spatio, quàm 40. annorum, fierent 128. Nouilunia Epactarum, si per vnum diem promotæ essent, prius, quàm ueræ Luminarium coniunctiones in cælo existerent, quod esset contra vsum omnium nationum,

Anni Dñi.	Mêses	Nouilunia vera ex Ephemeridib' Magini. D. H. M	Epact.	Nouilunia ex Epactis per unum diē sursū promotis.
1582	Dec.	24.15.53	xxvi	24
1583	Ian.	23. 8. 0	vii	23
1583	Feb.	21.21.18	vii	21
1583	Mar.	23. 8.16	vii	23
1583	Apr.	21.17.15	vii	21
1583	Iun.	19. 6.24	vii	19
1583	Oct.	15. 4.53	vii	15
1583	Dec.	13.17.15	vii	13
1584	Ian.	12.12. 8	xviii	12
1584	Feb.	11. 5.31	xviii	10
1584	Apr.	10. 8.20	xviii	10
1585	Apr.	29. 6.33	xxix	29
1586	Apr.	18.12.13	x	18
1586	Iun.	16.14.31	x	16
1586	Aug.	14. 9. 9	x	14
1587	Apr.	7.12.56	xxi	7
1587	Mai.	7. 5.24	xxi	7
1587	Iun.	5.20.29	xxi	5
1587	Iul.	5.10. 1	xxi	5
1587	Aug.	3.21.55	xxi	3
1587	Sept.	2. 8.31	xxi	2
1587	Oct.	1.18.23	xxi	1
1587	Oct.	31. 4. 0	xxi	31
1587	Nou	29.13.38	xxi	29
1589	Oct.	9. 3.26	xiii	9
1589	Dec.	7. 6.33	xiii	7
1590	Feb.	4. 4.11	xxiiii	4
1590	Sept.	28. 5.36	xxiiii	28
1590	Nou.	26.15.28	xxiiii	26
1590	Dec.	26. 6.20	xxiiii	26
1591	Feb.	23. 6.15	v	23
1591	Dec.	15.11.40	v	15

Anni Dñi.	Mêses	Nouilunia vera ex Ephemeridib' Magini. D. H. M	Epact.	Nouilunia ex Epactis per unum diē sursū promotis.
1592	Ian.	14. 4.34	xvi	14
1592	Feb.	12.19.11	xvi	12
1594	Apr.	20. 4. 3	viii	20
1595	Apr.	9. 7.44	xix	9
1595	Iun.	7.12.21	xix	7
1595	Aug.	5. 8.36	xix	5
1596	Feb.	27.15. 0	j	27
1596	Iun.	25. 6.49	j	25
1596	Aug.	23. 7. 5	j	23
1596	Oct.	21. 3.26	j	21
1597	Iun.	14. 8.40	xii	14
1597	Aug.	12.14.19	xii	12
1597	Sept.	11. 4. 0	xii	11
1597	Oct.	10.16.46	xii	10
1597	Nou.	9. 4.25	xii	9
1597	Dec.	8.15. 7	xii	8
1598	Feb.	5.11.19	xxiii	5
1598	Apr.	5. 9.10	xxiii	5
1598	Iun.	3.10.28	xxiii	3
1598	Aug.	1.15.55	xxiii	1
1598	Aug.	31. 7.39	xxiii	31
1598	Sept.	29.23.33	xxiii	29
1598	Oct.	29.14.39	xxiii	29
1598	Nou.	28. 4.29	xxiii	27
1598	Dec.	27.16.37	xxiii	27
1599	Ian.	26. 3.27	iiii	26
1599	Feb.	24.13.24	iiii	24
1599	Apr.	24. 8.14	iiii	24
1599	Iun.	22. 5. 8	iiii	22
1599	Aug.	20. 8.15	iiii	20
1599	Oct.	18.17.59	iiii	18
1599	Nou.	17.11.15	iiii	17

Anni Dñi.	Mēſes	Nouilunia vera ex Ephemeridi b⁹ Magini.	Epact.	Nouilunia ex Epactis per unum diē cursū promotis
		D. H. M		
1599	Dec.	17. 3.16	iiii	16
1600	Ian.	15.17.18	xv	15
1600	Feb.	14. 5. 9	xv	13
1600	Dec.	5. 6.33	xv	5
1601	Mar.	4. 5.35	xxvi	4
1602	Feb.	21.13.30	vii	21
1602	Mar.	23. 4.19	vii	23
1602	Apr.	21. 6. 9	vii	21
1602	Iun.	19. 9. 8	vii	19
1603	Feb.	10.14.43	xviii	10
1603	Mar.	12. 8.51	xviii	12
1603	Apr.	11. 0.52	xviii	10
1603	Mai.	10.13.56	xviii	10
1603	Iun.	9. 0.45	xviii	8
1603	Iul.	8. 9. 3	xviii	8
1603	Aug.	6.16.44	xviii	6
1603	Oct.	4. 9. 1	xviii	4
1603	Dec.	2. 7.14	xviii	2
1605	Ian.	16. 3.10	x	16
1606	Ian.	5. 4.18	xxi	5
1606	Aug.	3.10.30	xxi	3
1606	Oct.	1.14.25	xxi	1
1606	Nou.	29.14. 7	xxi	29
1607	Aug.	22. 3. 7	ii	22
1607	Oct.	20.11. 6	ii	20
1607	Dec.	18.15. 9	ii	18
1608	Feb.	15.12.51	xiii	15
1609	Feb.	4. 3. 42	xxiiii	4
1610	Feb.	23. 3.30	v	23
1611	Feb.	12. 9. 2	xvi	12
1611	Apr.	12.14.29	xvi	12
1611	Iun.	10. 9.14	xvi	10

Anni Dñi.	Mēſes	Nouilunia vera ex Ephemeridi b⁹ Magini.	Epact.	Nouilunia ex Epactis per unum diē cursū promotis.
		D. H. M		
1615	Feb.	27. 6. 9	j	27
1615	Apr.	27. 9.14	j	27
1615	Iun.	25.15. 7	j	25
1615	Iul.	25. 6.17	j	25
1615	Aug.	23.21.14	j	23
1615	Sept.	22.11.32	j	22
1615	Oct.	22. 0.49	j	21
1615	Nou.	20.12.52	j	20
1615	Dec.	19.23.47	j	19
1616	Ian.	18. 9.56	xii	18
1616	Feb.	16.19.57	xii	16
1616	Oct.	10. 7. 0	xii	10
1616	Dec.	8.12.50	xii	8
1617	Feb.	5.12.10	xxiii	5
1617	Apr.	5. 7. 2	xxiii	5
1617	Sept.	29. 7.45	xxiii	29
1617	Nou.	27.19. 8	xxiii	27
1617	Dec.	27.11.27	xxiii	27
1618	Feb.	24.16. 3	iiii	24
1618	Apr.	24. 8.10	iiii	24
1618	Dec.	16.14.22	iiii	16
1619	Ian.	15. 8.27	xv	15
1619	Feb.	14. 0.34	xv	13
1619	Mar.	15.13.50	xv	15
1619	Apr.	14. 0.30	xv	13
1619	Mai.	13. 9. 0	xv	13
1619	Iun.	11.16.22	xv	11
1619	Aug.	9. 7.24	xv	9
1619	Oct.	7. 5.14	xv	7
1619	Dec.	5.13.56	xv	5
1620	Ian.	4. 8.57	xxvi	4
1620	Feb.	3. 4. 1	xxvi	3

num, apud quas Cyclus Lunaris fuit in usu. Non igitur Epactæ promouendæ sunt per vnum diem sursum, ac proinde Epacta ij. recte ad diem 29. Martij, non autem ad 28. adscripta est.

EADEM absurda consequerentur, si quis, relictis Epactis in Calendario, vt eas descripsimus, tabulam æquationis aliter institueret, nimirum præfigendo anno 1582. post correctionem, literam E, maiusculam, ut in tabula expansa aureo numero 12. anni 1588. responderet Epacta iij. in linea, cui litera E, maiuscula adscripta est, quæ quidem Epacta in Calendario superior est vno die, quàm Epacta ij. Eadem, inquàm, absurda consequerentur, quia tunc Nouilunia ab Epactis uno item die citius monstrarentur, non secus, ac si promotæ essent Epactæ per vnum diem. Rectè igitur in æquationis tabula literam D, maiusculam anno 1582. post decem dierum exemptionem apposuimus, non autem literam E, maiusculam, ne Nouilunia in Calendario prius, quàm oportet, ab Epactis indicentur. Eodem modo confirmabimus, alias literas alijs annis in tabula æquationis congruenter esse præfixas, ne, si aliter æquatio institueretur, Nouilunia Epactarum in Nouilunia uera incidant, uel ea antecedant, sed potius subsequantur, ut Lunæ XIIII. Paschales semper, quoad eius fieri potest, plenilunia media præueniant uno tantùm die.

In tabula æquationis Epactarũ literam D, maiusculã rectè appositam esse anno 1582. post correctionem, non autem literã E, maiusculam.

RVRSVS non expedire, ut Nouilunia cycli coniunctionibus medijs, aut ueris congruant, sed magis ex vsu Ecclesiastico esse, ut eas subsequantur, planè docere nos potest cyclus aurei numeri olim Calendario inscriptus. Hic enim cum circa tempora Concilij Nicęni Nouilunia indicaret ijsdem prope diebus, quibus in cælo fiebant, factum est, ut frequentissime tunc Pascha in XIIII. Lunam inciderit, hoc est, ante mediam oppositionem celebratum fuerit, contra eiusdem Concilij decreta. Id quod ex tabella subiecta manifestum est.

Pascha circa tempora Concilij Nicęni frequẽter incidisse in Lunam xiiij. propterea q Nouilunia nimis cito ab aureis numeris monstrabãtur.

Anni Dñi.	Aurei num.	Literę Dñic.	Pascha	Oppositiones medię Paschales D. H. M
323	1	E	6. Apr.	6.22.45
326	4	B	3. Apr.	3.13.54
330	8	D	19. Apr.	19. 2.37
346	5	E	23. Mar.	23.15.16
350	9	G	8. Apr.	8. 3.58
370	10	C	28. Mar.	28. 5.19
394	15	A	2. Apr.	2.5.23
441	5	E	23. Mar.	23. 1.58
475	1	E	6. Apr.	6.11. 4
495	2	A	26. Mar.	26.12.25

IN

Explicatio tabellæ ſuperioris.

IN prima columna notati ſunt anni, quibus Paſcha ante pleniluniũ medium celebratum eſt, aut certe non poſt, ſed ijs diebus, quæ plenilunia habent aliquot horis poſt meridiem: In ſecunda columna continentur aurei numeri illis annis currentes: In tertia, literę Dominicales: In quarta, dies Paſchæ: In quinta denique oppoſitiones mediæ Paſchales. Vbi vides errorem hunc ſpatio 173. annorum in 10. annis admiſſum eſſe; vt mirandum non ſit, tot adhuc diſcordias in Paſchæ celebratione poſt Concilium Nicænum extitiſſe inter Orientalem, & Occidentalem Eccleſiam, vſque ad Iuſtiniani Imperatoris tempora, quã do Calendario inſcriptus eſt Cyclus aurei numeri à Dionyſio Abbate; quo tempore iam aurei numeri rectius Nouilunia, & XIIII. Paſchales monſtrabant, quàm Nicæni Concilij temporibus, hoc eſt, tardius quàm in cælo fiebant.

Cur in Paſcha celebrando tot diſſenſiones, fuerint inter Orientalem Eccleſiam, & Occidentalem.

Multos errores ſ Paſcha fieri, ſi Epactæ citius Nouilunia indicarẽt, quam ex præſcripto noui Calendarij indicãt, præſertim an. 1598.

HVC accedit, quod niſi Nouilunia Epactarum ſubſequerentur coniunctiones Luminarium eo modo, quo ab Epactis, adhibita æquationis tabula, in Calendario oſtenduntur, inſignes, & intolerabiles errores ſæpiſſimè contingerent in celebratione Paſchæ. Cuius rei euidentiſſimum exemplum eſt annus 1598. quem Mæſtlinus, & nonnulli alij in medium adducunt, vt oſtendant, Epactas non exhibere legitimas XIIII. Paſchales. Nam ſi ex ſententia eorum, qui putant, Nouilunia per Epactas tardius, quàm res ferat, indicari, Epactæ ſingulæ per ſingulos dies ſurſum promouerentur, uel (quod idem eſt) æquationis tabula ita inſtitueretur, ut pro linea literæ D, maiuſculæ in tabula expanſa aſſumi iuberetur linea literæ E, maiuſculæ, incideret Nouiluniũ Paſchale illius anni in diem 5. Aprilis, vbi collocata tunc eſſet Epacta XXIII. eiuſdem anni, ſi illa Epactarum promotio fieret, vel vbi Epacta XXIIII. ponitur, quæ eodem anno Nouilunia indicaret, ſi æquationis tabula aliter conſtrueretur, ita vt annus 1582. poſt correctionẽ, præfixam haberet literam E, maiuſculam, non autem D, maiuſculam. Antecedens enim Nouilunium, quod incideret tum in 7. diem Martij, Paſchale non eſſet, cum extra terminos Paſchales cadat, vt ex ijs conſtat, quæ Capite 1. ſuperioris libri ſcripſimus. Hoc conceſſo, celebraretur Paſcha die 19. Aprilis, hoc eſt, Dominica prima poſt XIIII. Lunam, quæ tunc in diem 18. incideret. Cum ergo eo anno oppoſitio media fiat Die 20. Hor. 9. Min. 20. poſt merid. verum autem plenilunium Die 20. Hor. 22. Min. 39. poſt merid. præiret ſolennitas Paſchæ plenilunium tum uerum, tum medium, duobus fermè diebus, quod ſacris Canonibus, & Concilijs aduerſatur. Idemque demonſtrari poteſt, alijs nonnullis annis accidere.

Paſcha anni 1598. rectè celebrari ex præſcripto noui Calendarij, contra Mæſtlinũ, Io. Anton. Maginũ, & alios nonnullos.

NE igitur tam fœdi, ac turpes errores in tanta celebritate admittantur, optimo conſilio ſic diſpoſitæ ſunt Epactæ in Calendario, ſicq; earum æquatio inſtituta, ut Epacta anni 1598. ſit XXIII. ad diem 8. Martij poſita. Ita enim Nouilunium Paſchale tunc incidet in 8. diem Martij, eiuſque dies XIIII. in diem 21. ac proinde Paſcha ſequenti die 22. quę Dominica eſt, celebrabitur, nimirum Luna XV. quæ in oppo-

ſitionem

ſitionem mediam tum incidit, cum ea fiat Die 21.Hor.20.Min.36.poſt mer.hoc eſt, Die 22.Hor.4.ferè ante mer. Neque uerò obſtat,quo minus rite tunc Paſcha celebretur, quòd plenilunium uerum contingat Die 22. Hor. 9. poſt mer. Eccleſia enim in hoc negotio ueros motus mediis poſtponit, ut Cap. IIII. libri primi oſtendimus: Vt mirer quidnam in mentem uenerit Io. Antonio Magino Mathematico noſtræ ætatis alioquin præſtantiſsimo, eo anno in ſuis Ephemeridibus reijcere Paſcha in 29. diem Martij, propter illam oppoſitionem uerã. Si enim Nouilunium illud Martij eſt Paſchale, vt vere eſt, etiam ipſo teſte, quod quidem Epacta xxiij. die 8. Martij exhibet, eiuſque diem xiiij: die 21. non poteſt Eccleſia, ſi Conciliorum, Patrumque decretis ſtare uelit, & diuturnæ conſuetudini, non celebrare Paſcha die 22. cũ is ſit Dominicus dies proxime Lunam XIIII. quam Cyclus exhibet, inſequens. Neque enim unquam legimus, eam Paſcha poſt Lunam xv. ſi ea in Dominicam incidat, in aliam hebdomadam, videlicet in quartam,atque adeo in Lunam xxii. diſtuliſſe,cum hoc decretis Eccleſiæ repugnet. Neque uero in ſui defenſionem dicere poteſt, Eccleſiam debere Nouilunium illud in diem 9. Martij reiicere, ut eius dies xiiii. in 22.Martii incideret, hoc eſt, in diem Dominicum, ac proinde Paſcha in Dominicum diem inſequentem, id eſt, in diem 29. transferretur. Hoc, inquàm, dicere non poteſt, quia tunc uel Epacta xxiii. cum omnibus aliis, per unum diem deorſum promouendæ eſſent, uel (quod idem eſt) pro Epacta xxiii. aſſumenda Epacta xxii. atque idcircò anno 1582. in tabula æquationis litera C, maiuſcula præfigenda. quod abſurdum eſt, cum hac ratione Nouilunia Cycli nimis ſerò coniunctiones cæleſtes ſubſequerentur: quippe cum pleriſque uideantur ab Epactis, ut in Calendario nouo digeſtæ ſunt, ſerius, quàm oporteat, monſtrari. Quid ergo dicerent, ſi per diem integrum adhuc poſtponerentur? Conſtat ergo, Paſcha anno 1598. ex uſu Eccleſiæ, rite celebrari die 22. Martij, & nulla ratione, vt vult Maginus, differendum eſſe in diem 29. Hunc ego ſanè lapſum doctiſsimi uiri libentiſsime diſsimulaſſem, præſertim cum ab Eccleſiæ præſcripto per imprudentiam magis, quàm per contumaciam nonnihil receſſerit; niſi eius auctoritas tum alios multos, tum verò ipſum Mæſtlinum, in fraudem impuliſſet.

Maginũ nõ recte Paſcha ann. 1598 in ſuis Ephemeridibus reiicere ex die 22. Martij in diem 29.

QVÆ cum ita ſint, quis iure incuſare nos, aut reprehendere audebit, niſi qui conſuetudinis Eccleſiaſticæ in Cyclorum uſu prorſus ſit ignarus, quòd Nouilunia per Epactas inquirenda Nouiluniis per Aſtronomicas tabulas inuentis poſtpoſuimus; ne uidelicet in eum, quem diximus, errorem, toties incurreremus, hoc eſt; tam ſæpe Paſcha ante oppoſitionem mediam celebraremus, ut temporibus Concilij Nicæni uſu ueniebat? præſertim cum nec ſic effugere omnino potuerimus, quin & Cyclus noſter Epactarum Paſcha interdum ante oppoſitionem penè mediam(licet rarò admodum id fiat, & ad ſummũ in ſpatio 3000.

an-

Etiamsi Nouilunia Epactarũ in Calẽdario ut plurimũ postponantur, multa tamen cælestibus Nouiluniis cõsentiunt.

annorum semel, aut bis) offerat celebrandum, & plurima Nouilunia per eundem Cyclum in Calendario monstrata cum cælestibus Nouilunijs consentiant, videlicet omnia illa, quæ supra ante coniunctiones veras futura esse diximus, si Epactæ singulæ per singulos dies versus mensium initia promoueantur. Certe si quis tam seuerus iudex Epactarum esse velit, reputare secum debet, nullum Cyclum in Calendario descriptum omnia posse incommoda uitare, ut nimirum eius Nouilunia neque à Nouiluniis cælestibus dissentiant, neque eius Lunæ xv. oppositiones veras, aut medias interdum antecedant. Testis est aurei numeri Cyclus a Concilio Nicæno approbatus, qui dum circa eius Concilij tempora Nouilunia monstrabat ijsdem fermè diebus, quibus in cælo fierent, sæpenumero eius Luna XIIII. biduo oppositionem mediam præibat, ac propterea non raro Pascha ante oppositionem mediam celebrabatur, ut paulò ante diximus. Testis etiam est noster Cyclus Epactarum, qui dum cauere vult, ne eius Lunæ XIIII. biduo medias oppositiones præueniant, indicat plerunque Nouilunia coniunctionibus cælestibus posteriora.

Nullũ cyclũ posse cælestib. motibus plane respondere, ob uarias causas.

MVLTÆ autem causæ sunt, cur nullus Cyclus motibus cælestibus penitus respondere possit. Primum quia in Lunationibus cycli, quæ dierum 30. & 29. alternis constituuntur, non paucæ horæ negliguntur, cum media Lunatio quælibet non contineat dies ipsos 30. aut 29. sed Dies 29. & Horas fermè 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. Deinde, quoniam cum in Lunationibus Cycli nulla habeatur ratio dierum intercalarium in annis bissextilibus, fit, ut interdum Lunatio, quæ deberet esse dierum tantum 29. contineat dies 30. immo quod maius est, Lunatio, quæ dies complecti deberet 30. efficiatur dierum 31. Tertio, quia cum propter utriusque anni, Solaris ac Lunaris, æquationem, de vna linea Epactarum tabulæ expansæ ad aliam transeundum sit, fit, ut non parum magnitudines Lunationum Ianuarij, Februarijque immutentur. Quarto, quia media coniunctio Luminarium, cui Cyclus magis congruere debet, quàm veræ, antecedere potest veram, & subsequi, horis propemodum 14. vt mirum videri non debeat, si Nouilunia Cycli a ueris coniunctionibus discrepent. Augetur hæc uarietas ex Meridianorum uarietate, propter quam eadem coniunctio, quæ Romæ verbi gratia ipso meridie fit, Orientalibus populis, pluribus horis post meridiem, Occidentalibus verò, ante meridiem eueniat, necesse est.

In anno bissextili Lunationẽ interdũ cõplecti dies 31.

QVANQVAM autem accidat interdum, ut diximus, Lunam XIIII. Paschalem secundum Epactas biduo fermè oppositionem mediam præcurrere, non tamen idcirco Nouilunia magis postponenda sunt uisa, tum quia nimis a cælestibus Nouiluniis distarent, & serius, quàm par est, monstrarentur in Calendario, tum etiam;

quia

quia admodum rarò illa anticipatio Lunæ XIIII. contingit, eamque sæpenumero litera Dominicalis emendat; ita ut non semper eo in casu Pascha ante oppositionem mediam celebretur, propterea quòd Dominica in illam oppositionem non incidit, sed eam sequitur. Huc accedit, quòd Pascha, si magis postponerentur Nouilunia, non rarò ultimo, siue duodecimo mense celebraretur. Fieri enim posset tunc, ut Plenilunium aliquod medium incideret in diem ipsum Æquinoctij, uel eum præiret, ac propterea Lunatio illa pertineret ad ultimum mensem, non autem ad primum, (quòd Plenilunium primi mensis subsequi debeat diem æquinoctij: quippe cum Luna XIIII. eiusdem primi mensis, Plenilunium vno die antecedens, nunquàm anteire debeat æquinoctij diem, ut supra docuimus.) quam tamen Cyclus ita postpositus exhiberet Paschalem, nimirum quando eius Nouilunium contingeret die 8. Martij, & Luna XIIII. die 21. in ipso æquinoctio. Quod quidem ex sola postpositione Nouiluniorum euenit. Hinc enim fit, ut Nouilunium medium, duobus diebus, & eò amplius, præueniens Neomæniam Cycli Paschalem, habere possit suum Plenilunium in ipso die æquinoctij, uel ante, ac proinde ultimo mensi tribuendum sit, quanquam Cyclus Neomæniam illam primo mensi ascribat.

Nouilunia nimis postposita efficere, ut Pascha vltimo mēse celebraretur.

IAM verò Nouilunia ex Cyclo inuenta debere potius subsequi coniunctiones Solis, ac Lunæ, quæ in cælo fiunt, quam eadem comitari, confirmari quoque possumus auctoritate grauissimorum scriptorum. Nam Beda venerabilis, vir hac in re exercitatissimus, in libro De Ratione temporum Cap. 41. asserit, Lunam non esse dicendam primam eo die, quo cum Sole coniungitur, sed die insequenti, quanquam 23. horis ante Solis occasum, quo apud ipsum dies incipit, coniunctio fiat. Vides ergo, Lunam dici posse primam secundum Cyclum, ex sententia Bedæ scriptoris de recta Paschæ celebratione diligentissimi, etiamsi prius Sol cum Luna coninnctus fuerit per diem integrum, & eo amplius. Idem præcipit Campanus in Computo Maiori Cap. XXVIII. his uerbis. *Lunam oportet dici primam non in ipso die coniunctionis eius cum Sole, sed in die proxime sequenti, cum iam principium incipit apparere.* Vbi perspicuè docet, Nouilunium Cycli per diem integrum subsequi debere coniunctionem Solis cum Luna. In eadem sententia plerique ueterum Patrum fuerunt, præcipue verò Theophilus Alexandrinus Episcopus, cuius tantùm in hoc negotio Paschæ apud Pontifices Romanos auctoritas ualuit, ut ex eius supputatione, ac præscripto, Ecclesia pluribus annis Pascha celebrarit, ut constat ex epistolis Magni illius Leonis Papæ ad Martianum Imperatorem, & Eudoxiam Augustam. Hic autem Theophilus, ut refert S. Cyrillus, eius in Episcopatu successor, (ut testantur Paulus Middelburgensis, Ioann. Stoflerinus, & alij Computistæ) censuit Lunam

Bedæ Lunam nō dicendam esse primā eo die, quo cum Sole coniungitur, etiamsi 23. horis ante occasum Solis, quo dies incipit, coniunctio fiat.

Campano Lunā non esse dicendā primam ipso die coniunctionis, sed sequenti die.

Theophilo Alexādrino, & S. Cyrillo Lunam XIIII. cycli esse eā, quæ ex tabulis Astronomicis est XVI. a coniunctione.

eam ex Cyclo, & vsu Ecclesiæ, appellandam esse XIIII. quam alij ex tabulis Astronomicis XVI. à coniunctione vocabant: quam quidem sententiam totis viribus idem S. Cyrillus comprobare nititur. Ex quo satis apparet, eum non accepisse Lunam primam, ad celebrationem Paschæ, eo die, quo cum Luna Sol coniungitur, sed duobus fermè diebus post. Itaque non infeliciter cum nostris Epactis actum est, cum ita distributę sint in Calendario, vt earum Nouilunia, ut plurimum, medias coniunctiones consequantur modò paucioribus horis; modo pluribus, ut natura Cycli fert, & constitutio illa alternarum Lunationum 30. & 29. dierum patitur: quandoquidem hac in re & ueteres illos Patres imitati sumus, & ea dispositione Epactarum seruata, Pascha congruo magis tempore celebratur, ut constat ex iis, quæ diximus.

Meritò Epactis noui Calendarij indicare Nouilunia post coniunctiones medias.

AD extremum, non esse absurdum, neque nouum, aut inusitatum in Ecclesia DEI, primam dici Lunam, hoc est, primum diem mensis Lunaris, quando iam per diem integrum, & eo amplius, coniunctio Luminarium præcessit in cælo, ita vt iam secunda esset dicenda illa Luna, uel secundus dies mensis Lunaris; facile sibi persuadebit, qui paulo accuratius considerauerit, in anno etiam Politico Solari diem illum interdum appellari primum, qui uerius ultimus dicendus esset in anno: Item in mensibus anni Solaris diem illum nonnunquam vocari vltimum mensis alicuius, qui re ipsa primus alterius insequentis mensis esse deberet: quod ita planum erit. Si ponamus Solem die primo verbi gratia Ianuarij, anno post bissextum primo, ipso meridie esse in puncto quopiam certo Zodiaci, constat, post expletos 365. dies eum meridie eiusdem diei primi redire non posse ad idem punctum, sed post 6. ferè horas, quæ in annis communibus negliguntur, ad illud reuersurum, sub occasum Solis: secundo uerò anno, post 12. fermè horas, circa mediam noctem sequentem: & tertio, post 18. horas, hoc est, sub ortum Solis secundi diei Ianuarij. Dies ergo iste secundus, rectius appellandus esset primus dies Ianuarij, quòd Sol tunc periodum sui cursus absoluerit; cum tamen adhuc eum nominemus primum diem anni; qui uerius ultimus antecedentis anni censeri deberet. Rursus, si statuamus, Solem primo die verbi gratia Martij, anno tertio post bissextum, hora 6. ante meridiem, hoc est, circa Solis ortum, tenere punctum aliquod certum in cælo, efficitur, ut insequenti anno bissextili, propter diem intercalarem additum, ad idem punctum redeat die ultimo Februarii, qui tunc 29. dies continet, non in ortu, sed 6. horis fermè post, id est, circa meridiem. Hic ergo ultimus dies Februarij meritò tunc diceretur primus dies Martij, quòd in eo Sol ad idem cæli punctum redierit, in quo eum primo die Martii antecedentis anni collocaueramus; cum tamen adhuc eundem diem dicamus primum Martii, qui uerius secundus dicendus esset. Itaque, ut

In anno Politico Solari diem illũ interdũ appellari primum, qui uerius esset ultimus dicẽdus: & dicũ illũ nonnũquã dici ultimũ alicuius mensis, qui uerius dicendus esset primus insequẽtis mẽsis.

ut uides, cogimur interdum diem aliquem in anno Solari politico appellare primum, uel secundum, qui tamen a primo, uel secundo abest modo 6. horis, modo 12. modo 18. toleramusque huiusmodi errorem, donec expletis quatuor annis, per intercalationem unius diei corrigatur. Pari ergo ratione in anno Lunari Politico, propter horas, & horarum minutias in una Lunatione omissas, & propter addititium diem in anno bissextili, denique propter alias causas, cogitur Ecclesia pronunciare interdum Lunam primam, quæ verius secunda esset, toleratq; hunc errorem, donec per Embolismos, & alias Lunæ æquationes compensetur.

VERVM antequam ad postremum caput huius libri ueniamus, in quo Mæstlini argumenta soluenda sunt, operæ pretium me facturum arbitror, si hoc loco rationem quandam simplicem, ac facilem proposuero, qua sine magno labore quiuis per Epactas Nouilunia, atque Plenilunia media possit inuestigare. Quæ quidem ratio, etsi non sit tam accurata, ut ea, quæ ex tabulis mediorum motuum depromitur, parum tamen a uero abest, atque in tabulis Prutenicis, & in tabulis Ioan. Antonij Magini traditur, diligenterque a Paulo Middelburgensi in sua Paulina describitur: ita ut ei tutò in hoc negocio Paschæ fidere possimus. Hac enim ratione fiet, ut in promptu habeamus mediam oppositionem Paschalem, quando opus erit, aut quando Cyclus Epactarum erit examinandus, rectène Lunam XIIII. Paschalem exhibeat, an non: Præsertim verò, quia proximo Capite plurimas oppositiones Paschales medias supputare cogemur, ad calumnias, cauillationesq; Mæstlini depellendas: quod & paulo ante in aureo numero Concilij Nicæni examinando factum est a nobis.

PRÆTER Epactas igitur, quæ adhuc declaratæ sunt, oriunturque ex diebus, quibus Lunaris annus a Solari superatur, utroque anno per dies integros computato, neglectisque horis, earumque fragmentis, considerantur ab Astronomis aliæ Epactæ exquisitiores, in quibus nimirum horæ quoque, atque horarum fragmenta obseruantur, suntque dies, horæ, minutiæque horarum, quæ in quolibet anno, uel etiam mense, ultra integras Lunationes medias supersunt, non explentes unam Lunationem mediam integram: quę quidem Epactæ annorum, ac mensium dicuntur. *Epactæ annorũ, ac mensiũ, quæ.*

ITAQVE si annum Lunarem, hoc est, Dies 354. Hor. 8. Min. 48. Sec. 38. Ter. 12. ex anno Solari dierum 365. detrahas, reliquæ fient Epactæ unius anni communis, Dies 10. Hor. 15. Min. 11. Sec. 21. Ter. 48. Anni uerò bissextilis Epactæ erunt, Dies 11. Hor. 15. Min. 11. Sec. 21. Ter. 48. Hinc facile Epactas duorum annorum communium, trium, uel quatuor, &c. vsque ad 100. conficies, per continuam additionem Epactarum unius anni, abiiciendo tamen semper Lunationem integram, hoc est, Dies 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. quando summa confecta maior est, & adden- *Epactæ annorũ ac mensium quo pacto colligatur & in tabulas redigatur, ad Nouilunia, plenilunia que inuestigãda.*

do insuper diem 1. annis bissextilibus, cuiusmodi sunt anni 4. 8. 12. 16. & reliqui, quos quaternarius numerat, vt vides in sequenti tabula 100. annorum expansorum esse factum.

EADEM ratione compones ex continua additione Epactarum 100. annorum Epactas 200. 300. 400. & consequentium annorum centenariorum, reijciendo semper, quando fieri potest, integram Lunationem: quod cernitur in altera tabula annorum per 100. collectorum vsque ad 4000. Verum singulis hisce Epactis annorum collectorum per 100. addita est Epoche CHRISTI, (vulgo Radix CHRISTI uocatur) quæ Magino auctore, continet Dies 16. Hor. 18. Min. 12. Sec. 30. Elegimus autem hanc potius radicem, quàm eam, quæ in tabulis Prutenicis continet Dies 17. Hor. 5. Min. 27. Sec. 30. aut illam, quã Paulus Middelburgensis ponit Dier. 16. Hor. 16. Min. 41. Sec. 9. quoniam inter has duas media quodammodo est. Quod si quis extendere velit vlterius hanc tabulam, adiiciat continue Dies 25. Hor. 4. Min. 30. Sec. 33. reiiciendo semper Lunationem Dierum 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. quando abiici potest.

RVRSVS si ex 31. diebus mensis Ianuarij demas Lunationem integram Dierum 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. reliquæ fient Epactæ Ianuarij, Dies 1. Hor. 11. Min. 15. Sec. 56. Ter. 49. Quibus si addas dies insequentium mensium, abiiciendo item, quando fieri potest, integram Lunationem, & in anno bissextili tribuendo dies 29. Februario, conflabis Epactas omnium mensium tam anni communis, quàm bissextilis., quemadmodum factum esse uides in duplici tabula mensium.

POSTREMO si a dimidiato mense Lunari Dierum 14. Hor. 18. Min. 22. Sec. 1. Ter. 36. per continuam additionem dimidiati mẽsis progrediaris, nihil abiiciendo, donec ad quartam coniunctionem peruenias Dierum 118. Hor. 2. Min. 56. Sec. 13. ut in apposita tabella cernere licet, quam Astronomi Tabulam reuolutionum Nouiluniorum, Pleniluniorumque appellant, compositę erunt tabulæ, quibus facili negotio & Nouilunia, & Plenilunia media supputabuntur, ut mox dicemus. Satis est autem peruenire ad quartam cõiunctionem, quia summa subtrahenda ex his reuolutionibus nunquam maior esse potest, quàm numerus huius quartæ coniunctionis. In omnibus porrò istis tabulis, quas ex Ioann. Antonio Magino huc transtulimus, neglecta sunt Minuta Tertia, ita tamen, ut in compositione tabularum, quando plura Tertia in summa fuerunt quam 30. assumptum sit 1. Secundum.

SEQVVNTVR

TABVLAE AD NOVILVNIA, pleniluniaque calculanda.

Anni 100. Expans.	Epactae D	H	M	S
1	10	15	11	22
2	21	6	22	44
3	2	8	50	2
4	14	0	1	24
5	24	15	12	46
6	5	17	40	5
7	16	8	51	27
8	28	0	2	49
9	9	2	30	7
10	19	17	41	29
11	0	20	8	48
12	12	11	20	10
13	23	2	31	32
14	4	4	58	50
15	14	20	10	12
16	26	11	21	34
17	7	13	48	53
18	18	5	0	15
19	28	20	11	37
20	10	22	38	55
21	21	13	50	17
22	2	16	17	36
23	13	7	28	58
24	24	22	40	20
25	6	1	7	38
26	16	16	19	0
27	27	7	30	22
28	9	9	57	41
29	20	1	9	2
30	1	3	36	21
31	11	18	47	43
32	23	9	59	5
33	4	12	26	24
34	15	3	37	45
35	25	18	49	7
36	7	21	16	26
37	18	12	27	48
38	29	3	39	10
39	10	6	6	28
40	21	21	17	50
41	2	23	45	9
42	13	14	56	31
43	24	6	7	53
44	6	8	35	12
45	16	23	46	33
46	27	14	57	55
47	8	17	25	14
48	20	8	36	36
49	1	11	3	55
50	12	2	15	16
51	22	17	26	38
52	4	19	53	57
53	15	11	5	19
54	26	2	16	41
55	7	4	43	59
56	18	19	55	21
57	29	11	6	43
58	10	13	34	2
59	21	4	45	24
60	3	7	12	42
61	13	22	24	4
62	24	13	35	26
63	5	16	2	45
64	17	7	14	7
65	27	22	25	29
66	9	0	52	47
67	19	16	4	9
68	1	18	31	28
69	12	9	42	50
70	23	0	54	12
71	4	3	21	30
72	15	18	32	52
73	26	9	44	14
74	7	12	11	33
75	18	3	22	55
76	0	5	50	13
77	10	21	1	35
78	21	12	12	57
79	2	14	40	16
80	14	5	51	38
81	24	21	3	0
82	5	23	30	18
83	16	14	41	40
84	28	5	53	2
85	9	8	20	20
86	19	23	31	43
87	1	1	59	1
88	12	17	10	23
89	23	8	21	45
90	4	10	49	4
91	15	2	0	26
92	26	17	11	47
93	7	19	39	6
94	18	10	50	28
95	29	2	1	50
96	11	4	29	9
97	21	19	40	30
98	2	22	7	49
99	13	13	19	11
100	25	4	30	33

Reuolutiones Nouiluniorum, Pleniluniorũq;

	D	H	M	S
opp.	14	18	22	2
con.	29	12	44	3
opp.	44	7	6	5
con.	59	1	28	6
opp.	73	19	50	8
con.	88	44	12	10
opp.	103	8	34	11
con.	118	2	56	13

Anni collecti per 100.	Radix Christi D	H	M	S
	16	18	12	30
	Epactæ D	H	M	S
100	12	9	59	0
200	8	1	45	30
300	3	17	31	59
400	28	22	2	32
500	24	13	49	2
600	20	5	35	32
700	15	21	22	1
800	11	13	8	31
900	7	4	55	0
1000	2	20	41	31
1100	28	1	12	3
1200	23	16	58	33
1300	19	8	45	3
1400	15	0	31	33
1500	10	16	18	2
1600	6	8	4	32
1700	1	23	51	2
1800	27	4	21	35
1900	22	20	8	4
2000	18	11	54	34
2100	14	3	41	4
2200	9	19	27	34
2300	5	11	14	3
2400	1	3	0	33

Anni collecti per 100.	Epactæ D	H	M	S
2500	26	7	31	6
2600	21	23	17	36
2700	17	15	4	5
2800	13	6	50	35
2900	8	22	37	5
3000	4	14	23	35
3100	0	6	10	5
3200	25	10	40	38
3300	21	2	27	8
3400	16	18	13	37
3500	12	10	0	7
3600	8	1	46	37
3700	3	17	32	7
3800	28	22	2	40
3900	24	13	49	10
4000	20	5	35	40

Menses	Anni cōmunis Epactæ D	H	M	S
Ian.	1	11	15	57
Feb.	29	11	15	57
Mar.	1	9	47	50
Apr.	1	21	3	47
Mai.	3	8	19	44
Iun.	3	19	35	41
Iul.	5	6	51	38
Aug.	6	18	7	35
Sept.	7	5	23	31
Oct.	8	16	39	28
Nou.	9	3	55	25
Dec.	10	15	11	22

Menses	Anni Bissext. Epactæ D	H	M	S
Ian.	1	11	15	57
Feb.	0	22	31	54
Mar.	2	9	47	50
Apr.	2	21	3	47
Mai.	4	8	19	44
Iun.	4	19	35	41
Iul.	6	6	51	38
Aug.	7	18	7	35
Sept.	8	5	23	31
Oct.	9	16	39	28
Nou.	10	3	55	25
Dec.	11	15	11	22

Qua ratione Nouilunia, Pleniluniaque media ex tabulis Epactarũ inquirantur.

VSVS autem propositarum tabularum ad Nouilunia media, Pleniluniaque inquirenda est eiusmodi. Colligantur in unam summam Epactę annorum per 100. collectorum, qui elapsi sunt, & Epactę annorũ expansorum, qui etiam completi sunt, ac denique Epactæ mensis, qui illum, cuius Nouilunium medium, aut plenilunium quęritur, antecedit, ut in tabulis Astronomicis fieri solet. Summa deinde hęc ex numero Coniunctionum, prope syllabam Con. aut Oppositionum, iuxta syllabam Opp. proxime maiore in tabula reuolutionum, reiiciatur, prout media coniunctio uel oppositio inquiritur. Reliquus enim numerus dabit tempus coniunctionis, oppositionisve quæsitæ.

EXEMPLI causa. Sit inuestigandum Nouilunium mensis Septembris anno 1723. Epactæ annorum 1700. sunt Dies 1. Hor. 23. Min. 51. Sec. 2. Epactæ uerò annorum 22. completorum sunt Dies 2. Hor. 16. Min. 17. Sec. 36. Epactæ denique mensis Augusti completi anni communis sunt Dies 6. Hor. 18. Min. 7. Sec. 35. ut ex superioribus tabulis patet. Quæ efficiunt summam Dierum 11. Hor. 10. Min. 16. Sec. 13. Hęc sũma ablata ex proxime minore numero coniunctionum hoc est, ex Dieb. 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. relinquit Dies 18. Hor. 2. Min. 27. Sec. 50. & additis diebus 11. qui exempti erunt vsque ad illud tempus ex anno; (semper enim adijciẽdi sunt dies exempti propter æquationem ęquinoctij) fiunt Dies 29. Hor. 2. Min. 27. Sec. 50. Medium ergo Nouiluniũ incidet in Diem 29. Septembris, Hor. 2. Min. 27. Sec. 50. post mer. ut in hisce formulis apparet.

D.	H.	M.	S.
1	23	51	2
2	16	17	36
6	18	7	35
11	10	16	13

D.	H.	M.	S.
29	12	44	3
11	10	16	13
18	2	27	50
11			
29	2	27	50

QVOD si ex hoc tempore auferas tempus unius Lunationis medię, adiectis prius diebus 31. antecedentis mensis Augusti, quia abiectio fieri nequit, reliquum erit tempus antecedentis Nouilunij medij, quod fiet mense Augusto, Die 30. Hor. 13. Min. 43. Sec. 47. Si autem eidem illi tempori inuento adiicias tempus Lunationis unius mediæ, & ex summa auferas dies 30. mensis Septembris, reperies Nouilunium insequens fieri mense Octobri, Die 28 Hor. 15. Min. 11. Sec. 53. At uerò si ex tempore cuiuslibet Nouilunij demas semissem mensis Lunaris, id est, Dies 14. Hor. 18. Min. 22. Sec. 2. uel eidem addas, reperies tẽ-

pus

pus plenilunij medij antecedentis, vel insequentis. Ita reperies plenilunium mense Septembri fieri Die 14. Hor. 8. Min. 5. Sec. 48. Octobri uerò, Die 13. Hor. 20. Min. 49. Sec. 52. Verùm memento, semper adiiciendos esse dies antecedentis mensis, quando subtractio fieri nequit: Item auferendos esse dies mensis propositi, si summa collecta excedat dies illius mensis.

SIT rursus inueniendum plenilunium medium Paschale mense Martio, uel Aprili anni 2673. Dico mense Martio, uel Aprili, quia nondum constat, quo mense Plenilunium Paschale futurum sit. Cum annis 2600. accipe Epactas Dier. 21. Hor. 23. Min. 17. Sec. 36. At cum annis 72. completis, Epactas Dier. 15. Hor. 18. Min. 32. Sec. 52. Et cum Februario elapso anni communis Epactas Dier. 29. Hor. 11. Min. 15. Sec. 57. quarum summa est Dier. 67. Hor. 5. Min 6. Sec. 25. qua summa ablata ex numero oppositionũ proxime maiore, nimirũ ex Dieb. 73. Hor. 19. Min. 50. Sec. 8. remanent Dies 6. Hor. 14. Min. 43. Sec. 43. Et additis diebus 18. qui ad illud tempus usque ablati erunt, fiet oppositio media Paschalis mense Martio, Die 24. Hor. 14. Min. 43. Sec. 43. quæ insequenti diei 25. adscribenda erit, in quem cadet tunc Luna xiiij. Epactæ xix. quæ cum aureo numero 14. concurrit.

QVOD si loco Februarij, cum Martio anni communis accepisses Epactas Diei 1. Hor. 9. Min. 47. Sec. 50. effecisses summam Dier. 39. Hor. 3. Min. 38. Sec. 18. quæ dempta ex Dieb. 44. Hor. 7. Min. 6. Sec. 5. (qui numerus oppositionum proximè maior est) relinquit Dies 5. Hor. 3. Min. 27. Sec. 47. Et additis diebus 18. qui detracti erunt ex anno, fiet Plenilunium mense Aprili, Die 23. Hor. 3. Min. 27. Sec. 47. quod Paschale non est, cum consequatur diem 19. Aprilis, quo clauduntur plenilunia media Paschalia. Aufer ergo ab illo (adiectis prius diebus 31. mensis Martij antecedentis) Lunationem integram, inueniesque Plenilunium Paschale mense Martio fieri Die 24. Hor. 14. Min. 43. Sec. 44. fermè, ut prius.

PRAETEREA quærendum sit Plenilunium medium Paschale mense Martio, uel Aprili anni 1592. Cum annis 1500. sume Epactas Dier. 10. Hor. 16. Min. 18. Sec. 2. Cum annis uerò 91. completis Epactas Dier. 15. Hor. 2. Min. 0. Sec. 26. Et cum Februario elapso anni bissextilis, Epactas Dier. 0. Hor. 22. Min. 31. Sec. 54. quæ summam conficiunt Dier. 26. Hor. 16. Min. 50. Sec. 22. Hac summa subtracta ex proxime maiori numero oppositionum, hoc est, ex Dieb. 44. Hor. 7. Min. 6. Sec. 5. & additis decem diebus ex anno demptis, fiet Plenilunium medium Paschale mense Martio Die 27. Hor. 14. Min. 15. Sec. 43. hoc est, die 28. in quem etiam incidit Luna xiiij. Epactę xvj. cum aureo numero 16. concurrentis.

QVOD si pro Februario, sumpsisses cum Martio anni bissextilis Epactas Dier. 2 Hor. 9. Min. 47. Sec. 50. inuenisses Plenilunium mense Aprili Die 26. Hor. 2. Min. 59. Sec. 47. quod Paschale non est. Ablata igitur Lunatione integra, (adiectis prius diebus 31. mensis Martij an-

tecedentis, offeretur Plenilunium Paſchale menſe Martio Die 27. Hor.14.Min.15.Sec.44.fermè,vt antea.

POSTREMO ſi velis ſcire Plenilunium medium Paſchale menſe Martio,uel Aprili anni 588. Cum annis 500 cape Epactas Dier. 3. Hor.17.Min.31.Sec.59. At cum annis cõpletis 87. ſume Epactas Dier. 1. Hor. 1. Min.59. Sec.1. Ac denique cum Februario anni biſſextilis tranſacto Epactas Dier.0.Hor.22.Min.31. Sec.54. Summam omnium Dierum 5.Hor.18.Min.2. Sec.54. detrahe ex proxime maiore numero Oppoſitionum,nimirum ex Dieb.14.Hor.18.Min.22.Sec.2. inuenieſq; plenilunium quæſitum fieri menſe Martio,Die 9.Hor.0.Min.19.Sec.8. quod non poteſt eſſe Paſchale, cum non ſequatur diem 21. æquinoctio deſtinatum. Addita ergo integra Lunatione,fient Dies 38.Hor.13. Min.3.Sec.11.& ablatis diebus 31.menſis Martij, continget illud Plenilunium menſe Aprili,Die 7.Hor.13. Min.3. Sec.11. hoc eſt, die 8. Cadit autem tunc Luna xiiij. aurei numeri 9. in diem 7.Aprilis, ut ratio poſtulat.

IAM verò ſi loco Februarij accepiſſes cum Martio anni biſſextilis, Epactas Dier. 2.Hor.9.Min.47.Sec.50.inueniſſes ſtatim Plenilunium in Aprili,Die 7.Hor.13.Min.3.Sec.12.idem ferè,quod prius.

Cur ad calculum Lunationũ addendi ſint dies omnes exempti, ut media Nouilunia, pleniluniaq; verè inueniantur, quanquam in tabula expanſa non ſit factus deſcenſus per tot lineas Epactarum.

CÆTERVM ſi quæras, cur ad calculum adiiciendi ſint omnes dies exempti,ſiue omiſſi, cum tamen non ſemper per tot lineas Epactarum factus ſit deſcenſus in tabula expanſa, ſcito hanc eſſe cauſam. Calculus Aſtronomicus exhibet Lunationes,ſi nullus dies eſſet ablatus, ut verè in cælo contingunt,nulla habita ratione æquationis Lunæ: quippe cum calculus ipſe Lunam per ſe æquet,& æquatio Lunæ ſolum ad corrigendum Cyclum decennouennalem adhibeatur. Quare ſi uſque ad tempus,quo calculus inſtituitur,aliquot dies,ob æquinoctij æquationẽ, exempti ſint,accident Lunationes totidem diebus ſerius:quandoquidẽ in calculo illi ijdem dies aſſumpti fuerunt. Neceſſario ergo addendi sũt omnes dies exempti,ut Lunationes in proprios dies incidant.

ARGVMENTA MAESTLINI ADVERSVS Nouilunia, Quartasdecimas Paſchales, & æquationem tam Epactarum,quàm Cycli Solaris noui Calendarij,eorumq; confutationes.

CAP. VII.

Solutio argumentorum Mæſtlini, & aliorum contra Nouilunia cycli Epactarum noui Calendarij.

EX ijs,quæ proximo Capite ſcripſimus,nullo omnino negotio omnia argumenta non ſolùm Mæſtlini, uerùm etiam aliorum, quæ contra Nouilunia Calendarij noui excogitata ſunt,uel excogitari poſſunt, diſſoluuntur. Omnia enim id ſolum efficiunt, Nouilunia ex Epactis noſtris inuenta,veris aut medijs Nouilunijs nõ omnino

no congruere, sed hæc, ut plurimum, ante illa contingere: quod nos sponte, atque vltro damus, causamq; cur id necessario ita fieri debeat, superiori Capite aperuimus: ut non opus sit, (ut inepte, atque insulsè iocans uociferatur Mæstlinus) nos Mathematicos Calendarij huius Patres, uel Patronos accurrere, & huic languido nostro clienti ferre suppetitias. Calendarium enim hoc nouum rectissime se habere in Nouilunijs ex vsu Ecclesiæ demonstrandis, clarissimè superiori Capite ostendimus. Neque in hac Calendarij restauratione opus impossibile, ut falso putat, moliti sumus, eò quod, nobis ipsis auctoribus, nullus cyclus possit omni ex parte motibus cælestibus respondere: nisi forte dicere velit, & a Iulio Cæsare, Alexandrinis, Concilio Nicæno, & ab omni antiquitate inanem laborem in cyclis Calendario inscribendis susceptum esse: quod esset summæ dementiæ. Quanquam enim Cyclus Nouilunia de industria propter rectam Paschæ celebrationem, postponit, nō tamen a ueris ea longe abesse permittit; ut operæ pretium sit ea, etiam sic postposita, cognoscere: præsertim cum ex cyclo discamus, quot dies Luna plerunque habeat post coniunctionem ueram; ita ut quando Luna dicitur prima, secunda, tertia, quartadecima, &c. intelligamus diem fermè primum esse, secundum, tertium, quartumdecimum, &c. à coniunctione elapsum. *Cyclū Epactarū in Calēdario mōstrare, quot dies plerunq; post cōiunctionem uerā elapsi sint.*

QVOD verò attinet ad Lunas xiiij. Paschales, ostendit se Mæstlinus tam inscium, & ignarum consuetudinis Ecclesiasticæ, in summa arrogantia, & impudentia, ut pudeat me, qualiscumque sum, cum huiusmodi homine disputare. Nam ut demonstret, nostras xiiij. Paschales erroneas esse ac falsas, & motibus cælestibus non congruere, coaceruat pag. 24. & 25. annos 70. ab anno 1500. usque ad anunm 1700. quibus termini nostri Paschales vel vno die tantum medias oppositiones antecedunt, uel eas subsequuntur, ipso etiam teste: quæ quidem res cyclū nostrum non modo non labefactat, verumetiam vsque eo confirmat, ut magnam ei gratiam, quocunque animo fecerit, debere fateamur; quandoquidem Cap. antecedenti abunde demonstrauimus, in Cyclo quolibet, ut recte terminos Paschales, siue Lunas xiiij. indicet, satis esse, ut eius numeri nunquam Lunam xiiij. Paschalem exhibeant biduo ante oppositionem mediam, sed uel uno die tantum, uel certe in ipsa media oppositione, aut paulo post. Id quod in annis ab aduersario probatis prorsus seruatum cernitur. *Inscitia Mæstlini, atq; arrogātia in xiiij. Paschalibus oppugnādis.* *Argumēta Mæstlini, aduersus xiiij. Paschales confirmare cyclū Epactarū potius, quā infirmare.*

CAETERVM in ea ipsa re turpiter lapsus est, & penè pueriliter, cum putat, Lunam xiiij. Paschalem a media oppositione non differre, ac proinde quotiescunque illa cum hac non congruit, errorem ex eius sententia in termino Paschali committi: quod inauditum est, ac nouum in DEI ecclesia, ut ex superiori Capite manifestum est. Sed quid mirum, si homo non modo rerum Ecclesiasticarum ignarus, sed etiam contradicendi studio prouectus tam fœdè ruit, ac tam sæpe? Nihilo enim peritiorem se præbet in hisce 7. annis, 1576. 1578. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. in quibus ita debacchatur, ut exclamet, nosmetipsos deridendos *Error Mæstlini putantis, idē esse oppositionem mediam, & Lunam xiiij.*

nos prostituisse toti mundo, quòd etiam in his annis, quibus hunc fœtũ enixi sumus, & in lucem produximus, ualde enormiter errauimus. Sed videat ipse, ne tanquam insanus sanos irridens omnibus deridendum sese prostituat, cum suæ stultitiæ testes colligens plane declaret, se ne primoribus quidem labris, quod dicitur, ea attigisse, quæ Patres, & Concilia de recta Pasc hæ celebratione decreuerunt. Nam in his 7. annis Lunæ xiiij. Paschales secundum nostras Epactas à Conciliorum decretis non dissentiunt, cum semper uel uno die medias oppositiones antecedant, uel cum illis congruant, uel denique paulò post eas occurrant, ut in hac tabella perspicuum est.

Anni Domini	Aurei numeri	Epactæ	XIIII Paschales	Oppositiones mediæ
				D H M
1576	19	xxix	14 Apr.	13. 1.37
1578	2	xxii	22 Mar.	22.19.15
1579	3	iii	10 Apr.	10.16.47
1580	4	xiiii	30 Mar.	30. 1.36
1581	5	xxv	18 Apr.	17.23. 9
1582	6	vi	7 Apr.	7. 7.57
1583	7	vii	6 Apr.	6.16.46

Inconsiderantia Mæstlini, dum annos ante correctionem examinat, ac si ex illis fuissent 10. dies exempti.

NEC satis consideratus fuit (ut leuissime dicam) in 4. hisce annis, 1511. 1527. 1571. 1579. in quibus, ut ostenderet, Lunas xiiij. Paschales Epactarum longius a pleniluniis ueris distare, hoc est, biduo ea anteuertere, (quod tamen ad rem non facit, cum in hoc negotio motus medij spectandi sint, non ueri.) ita intentum animum habuit ad nouum Calẽdarium euertendum, ut instituti sui penè oblitus, & quidnam ageret, non considerans, plenilunia illorum supputauerit, perinde ac si ex illis 10. iam dies fuissent sublati, cum tamen annum correctionis antecedant: quod perridiculum est. Nam cum initium, seu radix exemptionis 10. dierum, constituatur in anno 1600. a quo in posterum æquatio quadringentesimo quoque anno adhibenda progreditur, non sunt auferendi 10. dies ex annis, qui correctionem nostram antecedunt, sed aliquid minus, præsertim ex annis, qui remotiores sunt ab anno 1600. cuiusmodi est annus 1511. Vnde mirum non esset, si xiiij. Paschalis huius anni non satis medio, aut vero Plenilunio responderet. Excerpi autem a Mæstlino ex illis annis dies 10. ex eo apparet, quòd eius calculus locum non habet, nisi, quos dixi, dies pro exemptis habeantur; Id quod in hac tabella cernitur.

Vbi

Anni Domini	Aurei numeri	Epactæ si excepti fuissent 10. dies ex his annis	XIIII Paschales	Plenilunia media	Nouilunia vera secundum Mæstlinum.
				D. H M	DIES
1511	11	xxi	23 Mar.	23.22.35	25 Mar.
1527	8	xviii	26 Mar.	26.23.57	28 Mar.
1571	14	xxiiii	18 Apr.	19. 4. 6	20 Apr.
1579	3	xxiii	21 Mar.	22. 4. 3	23 Mar.

Vbi vides, xiiij. Paschales die tantum vnico anteire media plenilunia, quod satis est ad rectam Paschæ celebrationem, vt sæpè diximus. Itaque etiamsi malitiose 10. dies ex illis annis detraxerit, nihil tamen effecit, sed nostras xiiij. Paschales potius confirmauit. Quòd si anni illi accipiantur ante correctionem Calendarij, hoc est, sine detractione 10. dierum, vt par est, haberent sese eorum Epactæ, Lunæ xiiij. Paschales, & media plenilunia in nouo Calendario, vt in hac altera tabella continentur, in qua rursus cernis, legitimas esse xiiij. Paschales, ex præscripto concilij Nicæni: & quidem xiiij. Paschalem anni 1571. magis legitimam, quàm si 10. dies eximantur.

Anni Domini	Aurei numeri	Epactę ante anni correctionem	XIIII Paschales	Plenilunia media
				D H M
1511	11	j	12 Apr.	12.11.19
1527	8	xxviii	15 Apr.	15.12.41
1571	14	iiii	9 Apr.	9. 4. 6
1579	3	iii	10 Apr.	10.16.48

DEINDE conatur ostendere, in nouo Calendario plurimorum annorum plenilunia Paschalia esse secundi mensis, cum tamen ea primo mensi adscribantur. Exemplum ponit in his annis, 1571. 1590. 1609. 1628. 1647. 1666. 1685. in quibus omnibus aureus numerus est 14. & Epacta xxiiij. quæ terminum Paschalem habet 18. Aprilis, si tamen ex anno 1571. cogitentur 10. dies exempti, (quod & supra fecit Mæstlinus) etsi ante correctionem sit ille annus, ac proinde terminum Paschalem, seu Lunam xiiij. habuerit non 18. sed 9. Aprilis. In his enim omnibus annis ait, calculum ex recentissimis obseruationibus

Argumentum Mæstlini, quod propter [illegible] intercalatarum ex 400. quibusq; annis, plenilunia Paschalia noui Calendarij pertineant ad secundũ mensem.

bus erutum docere, Lunam xiiij. Paſchalem ad menſem ſecundum pertinere: vbi nos omnes, qui huic correctioni interfuimus, non leuiter perſtringit, quòd, vt falſo putat, in nouis obſeruationibus non fuerimus occupati, cum tamen, vt ait, diligens opera per nouas obſeruationes examinata hic requiratur, propterea quod facillimus lapſus toto menſe errare facit. Cauſam erroris reijcit in tabulam æquationis Epactarum, & in Lunationum, & æquinoctiorum inæqualem anticipationem, cum hæc citius vnum diem anticipent, quàm illæ. Non enim intelligit, qui poſſit fieri, vt ab anno 1500. vſque ad 1700. excluſiuè, aureus numerus 14. exhibens ſecundum tabulam æquationis Epactam xxiiij. reponat xiiij. Paſchalem in 18. Aprilis, ſtatuens eam ad primum menſem pertinere: (In definiendo autem primo menſe, incidit in priſtinum errorem, appellans primum menſem eum, cuius Nouilunium æquinoctio verno proximum eſt, ſiue in præcedentes, ſiue ſequentes dies numeretur: quod Cap. 1. ſuperioris libri refutauimus) Ab anno verò 1700. vſque ad 1900. excluſiue idem aureus numerus 14. exhibens Epactam xxiij. promoueat xiiij. Paſchalem ex 18. Aprilis in 21. Martij, perinde ac ſi illa prior iam non amplius ad primum menſem pertineat, ſed ad ſecundum. Et multo craſſiora abſurda ſequi affirmat annis inſequentibus. Nam eodem modo ab anno 2200. vſque ad 2300. excluſiuè, aureus numerus 17. exhibet ſecundum tabulam æquationis Epactam xxiiij. & xiiij. Paſchalem in 18. Aprilis reiicit. Sed ab anno 2300. vſque ad 2400. excluſiuè, aureus idem numerus 17. Epactam indicat xxiij. ideoque terminum Paſchæ die 21. Martij. Deinde ab anno 2400. ad 2500. uſque excluſiue, idem aureus numerus 17. denuo exhibet Epactam xxiiij. terminumque Paſchalem die 18. Aprilis, ut ante ab anno 2200. Itaque Calendarium nouum (inquit) ijs annis, quibus aureus numerus eſt 17. ab ann. 2200. uſque ad 2300. excluſiue, cenſet mediam oppoſitionem in Martio factam (Lunam xiiij. dicere debuit, in quo ſemper errat) ſemper præceſſuram eſſe æquinoctium, ac proinde eam Paſchalem eſſe non poſſe: ſed ab anno 2300. ad 2400. excluſiue futurum, ut eadem oppoſitio media (id eſt, Luna xiiij.) cadat uel in æquinoctium, vel illud ſequatur, atque idcirco non poſſe eam non eſſe Paſchalem. Ab anno denique 2400. uſque ad 2500. excluſiue, eandem rurſus oppoſitionem mediam, (hoc eſt, Lunam xiiij.) anteceſſuram ingreſſum Solis in Arieté, atque adeo deſinere eam eſſe Paſchalem, quod ipſi uidetur falſum. Nam *Quomodo*, inquit, *poſſibile eſt, vt æquinoctium, cuius anticipatio ſemper eſt velocior anticipatione Lunationum, faciat plenilunium, (hoc eſt, Lunam xiiij.) quod terminus Paſchalis eſſe cœpit, mox iterum hoc officio priuetur? Hæc res eſt profecto longe abſurdiſſima, vt pote prorſus inaudita, & toti Aſtronomicæ certitudini, & veritati è diametro contraria, &c.*

Error Mæſtlini in primo menſe definiendo.

SIMILI ratione demonſtrare nititur, multos terminos Paſchales in nouo Calendario pertinere ad ultimum menſem, non autem ad pri-

Argumentum Mæſtlini, quo multi termini Paſchales

primum, his uerbis: *Demonstratum est supra (si DEO placet) quod æquinoctium vernum verum possit à 21. Martij vsque ad 27. recedere. Futurum ergo est, vt omne plenilunium (id est, omnis Luna XIIII.) quod inter 21. & verum diem veri æquinoctij post 21. sequentis incidit, à Calendario nouo pro termino Paschali habeatur. Verùm talis oppositio, (id est, talis Luna XIIII.) tum non est primi mensis anni sequentis, sed vltimi præcedentis anni.*

noui Calendarij p... tionem ad ultimum mensem.

HIC sanè non satis admirari possum Mæstlini arrogantiam, ne dicam, malitiam, qui dum maleuolo animo Calendarium nouum tollere vult de medio, accusat simul omnes totius orbis Mathematicos, qui uno ore fatentur, (quod etiam res ipsa loquitur) æquinoctium ad pristinam sedem non posse restitui, nisi per ablationem tot dierum ex anno aliquo, quot diebus versus initium mensis progressum esse compertum fuerit. At Mæstlinus ex nouo quodam genere Astronomorum reprehendit nouum Calendarium hoc etiam nomine, quod per omissionem diei intercalaris in quibusdam centesimis annis (quod est diem unum ex anno eximere) æquinoctium ad eum diem restituit, à quo recesserat. Cur tandem? Quia, inquit, ex hac diei ablatione sequitur, plenilunium, quod ante fuit Paschale, desinere mox esse Paschale; & quod ante non potuit esse Paschale, mox non posse non esse Paschale. Magnum verò peccatum, quod ne committatur, nunquam æquinoctium in suam est sedem reuocandum, (quantumuis ab ea versus mensis initium prolapsum sit) cum aliter reuocari nequeat. Egregium sanè Mathematicum, qui vt Calendarium nouum omnibus reddat suspectum, vel potius odiosum, tanquàm innumeris absurditatibus, atque multiplici falsitate refertum, omnem prorsus anni correctionem, quæcunque tandem excogitari potest, reijciendam arbitretur, quippe cum in qualibet emendatione anni eximi oporteat aliquot dies, vt æquinoctium ad eum diem redeat, à quo discesserat: quod illi absurdum videtur, & nulla ratione concedendum. Si enim hanc detractionem admitteret, profectò eam ob rem tãto impetu non ferretur in nouum Calendarium, quandoquidem ea concessa, sequatur necesse est, velit nolit, (quod ipsi videtur scelus inexpiabile) Lunam xiiij. quæ nunc, currente certo aliquo Cycli numero, Paschalis est, mox post elisionem vnius diei non amplius Paschalem futuram, & contrà. Quod qua ratione fieri possit, docere eum hoc loco, si discere vult, quandoquidem se id ignorare fatetur, non grauabor. Audi igitur Mæstline.

Duo argumenta proxima, si quicquam asserere, tollere è medio omnem æquinoctij restitutionem, atque correctionem.

QVOTIESCVNQVE de linea aliqua Epactarum tabulæ expansæ fit transitus ad lineam inferiorem, vt accidit necessario in centesimis annis non bissextilibus, quibus Luna tamen æquanda non sit, tunc si aureo alicui numero respondebat in priori linea Epacta xxiiij. erat Nouilunium illius aurei numeri Paschale 5. die Aprilis, ubi est ultimum Nouilunium Paschale: sed eiusdem aurei numeri Nouiluniũ 7. die Martij Paschale non erat. In posteriori autem linea Nouilunium eiusdem aurei numeri mensis Aprilis non erit amplius Paschale,

Solutio prioris eorum duorum argumentorum Mæstlini.

Quando fit transitus de superiori linea tabulæ expansæ ad inferiorem, Nouilunium Paschale quinti diei Aprilis desi-

cum

nit esse Paschale, & Nouilunium nõ Paschale septimi diei Martij incipit esse Paschale.

cum idem ille aureus numerus respondeat tunc Epactæ xxiij. quæ Lunam xiiij. habet die 19. Aprilis, & Nouilunium die 6. Aprilis, extra terminos nimirum Paschales. Idem tamen aureus numerus habebit tunc Nouilunium Paschale mense Martio, quod Epacta xxiij. ei respondens collocata sit ad diem 8. Martij, ubi initium est Paschalium Nouiluniorum. Vides igitur, nisi fortè cæcus esse vis, Nouilunium illius aurei numeri Paschale esse mense Aprili, dum superior linea Epactarum est in vsu, desinere autem Paschale, quando inferior linea Epactarum vsurpatur? Item Nouilunium eiusdem aurei numeri mense Martio, dum prior linea Epactarum in vsu est, non esse Paschale, incipere autem Paschale esse, quando posterior linea Epactarum inseruit. Ratio quoque huius rei Astronomica perspicua est. Nam quando dies intercalaris in centesimo aliquo anno omittitur, si Luna non egeat tunc æquatione, descendunt omnia Nouilunia uno die in Calendario versus fines mensium. Quare Nouilunium, quod prius cadebat in 5. Aprilis, Paschale est, sed postea incidens in 6. Aprilis, Paschale esse desinit. E contrario Nouilunium cadens prius in 7. Martij, Paschale nõ est, postea autem in 8. Martij incidens, Paschale fit.

Quãdo fit transitus de inferiori linea tabulæ expãsæ ad superiorẽ, Nouilunium Paschale octaui diei Martij desinit esse Paschale, & Nouilunium non Paschale sexti diei Aprilis incipit esse Paschale.

RVRSVS quotiescunque de aliqua linea Epactarum tabulę expansæ ad superiorem lineam gradus fit, vt accidit necessario in annis cẽtesimis bissextilibus, quibus Luna æquanda est, tunc si alicui aureo numero respondebat Epacta xxiij. in linea superiori, erat Nouilunium illius aurei numeri Paschale die 8. Martij, ubi Nouilunia Paschalia incipiunt: sed eiusdem aurei numeri Nouilunium die 6. Aprilis Paschale non erat. In superiori autem linea, cum iam idem aureus numerus Epactam xxiiij. indicet, Nouilunium illius aurei numeri in 7. Martij incidens desinit esse Paschale, aliud uerò cadens in 5. Aprilis Paschale efficitur. Vbi rursum cernis, Nouilunium illius aurei numeri mense Martio esse Paschale, dum inferior linea in usu est; desinere autem ab hoc officio, quando superior linea assumitur. Item Nouilunium eiusdem aurei numeri mense Aprili non esse Paschale, quamdiu inferior linea vsurpatur, fieri autem Paschale, cum primum linea superior in vsũ recipitur. Huius quoque rei ratio Astronomica, si quæris, hæc est. Quando dies intercalaris in centesimo aliquo anno retinetur, & Luna æquanda est, ascendunt omnia Nouilunia vno die versus initia mensiũ in Calendario. Quamobrem Nouilunium cadens ante æquationem Lunæ in 8. Martij, Paschale est, & post æquationem in 7. Martij incidens, Paschalę amplius esse non potest. Pari ratione Nouilunium ante eam æquationem cadens in 6. Aprilis, nullo modo Paschale est, & post æquationem eandem incidens in 5. Aprilis, Paschale efficitur. Non est ergo hæc res longè absurdissima, utpote prorsus inaudita, & toti Astronomicæ certitudini, & ueritati è diametro cõtraria, ut falsò fremis, sed Astronomiæ præceptis ualde consentanea; ut tua inscitia hac in re nullo modo excusari possit, quòd rem per se clarissimam intelligere te non posse fatearis.

POR-

PORRO verum non esse, in his 7. annis, 1571. 1590. 1609. 1628. 1647. 1666. 1685. a Mæstlino prolatis, Plenilunia, quæ in nouo Calendario Paschalia sunt mense Aprili, esse secundi mensis, & non primi, vt ille asserit, liquidò constat ex sequenti tabella, in qua perspicue cernitur, eorum Plenilunia media Martij non esse primi mensis, vt ipse perperam uult, sed ultimi, siue duodecimi; quippe quæ non subsequantur diem 21. Martij, in quo æquinoctium constituitur ab Ecclesia, sed eum potius antecedant; cum tamen plenilunia media Paschalia, siue primi mensis debeant æquinoctium subsequi, & Lunæ xiiij. Paschales ipsum diem æquinoctij nunquam præcurrere, ut ex iis, quę ante diximus, manifestum est.

Plenilunia Paschalia in Aprili quotannis annotata à Mæstlino citatorū non esse secundi mensis, ut ipse falso putat, sed ad primum pertinere.

Anni Domini	Aurei numeri	Epactæ	Oppositiones medię Martij D H M
1571	14	xxiiij	20.15.22
1590	14	xxiiij	20. 7.54
1609	14	xxiiij	20. 0.27
1628	14	xxiiij	19.16.59
1547	14	xxiiij	20. 9.32
1666	14	xxiiij	20. 2. 4
1685	14	xxiiij	19.18.37

NEQVE verò obstat, quod hæc Plenilunia ex Alphonsino calculo, æquinoctio sint posteriora, quia ex Prutenicis tabulis eadem priora sunt, ut Mæstlinus ipse fatetur. Immo verò quicquid sit de æquinoctio, siue ex Alphonsino calculo, siue Prutenico, nihil nostra interest, cum Ecclesia, posthabitis tabulis, æquinoctium uni diei affigat, nimirum 21. Martij, etsi quandoque in utramque partem nutet æquinoctiū, dummodo non longius ab eo discedat. Et sanè sæpenumero Ecclesiam respuere Lunationes nonnullas, tanquam non Paschales, eo solo nomine, quod earum Lunæ xiiij. diem 21. Martij ęquinoctio assignatū præueniant, etsi re ipsa in ęquinoctium incidant: Nonnullas item pro Pascalibus recipere, propterea quod eorum Lunæ xiiij. in diem 21. ęquinoctij incidant, quanquam verè æquinoctium ipsum præcurrant, liquidò cernitur in annis bissextilibus, & ijs, qui a bissexto tertij sunt. In illis enim, quanquam æquinoctium diem 20. Martij attingat, reijcit tamen omnes Lunationes, quarum dies xiiij. in 20. Martij, hoc est, in æquinoctium cadunt; In his autem omnes Lunationes approbat, quarum Lunæ xiiij. incidunt in diem 21. licet in iis æquinoctium post diem 21. contingat. Id quod superiore etiam libro Cap. v. docuimus.

Lunas xiiij. primi mēsis ab Ecclesia referri ad diem 21. Martij æquinoctio destinatum, etsi interdum ab eo die ęquinoctiū distet.

VERVM vt illud quoque appareat, aureum numerum 14. ab anno 1700. ad 1900. recte Lunationem Paſchalem ex Aprili in Martium reijcere, (quod ipſe concoquere non poteſt) atque aureum numerum 17. ab anno 2200. ad 2300. congruè eandem exhibere menſe Aprili; ab anno verò 2300. ad 2400. menſe Martio ; & denique ab anno 2400. vſque ad 2500. eandem aptiſſime Aprili tribuere, calculauimus ſequentes oppoſitiones medias : vbi apparet, media plenilunia aurei numeri 14. ſiue Epactæ xxiij. menſe Aprili ab anno 1700. ad 1900. non eſſe Paſchalia, cum ſequantur diem 19. poſt quem nul-

Refutatio aliarũ calumniarum Mæſtlini aduerſus Lunationes Paſchales.

Anni Domini	Aurei numeri	Epactæ	Plenilunia media D H M	Menſes
1723	14	xxiii	19.16.26	Apr.
1742	14	xxiii	19. 8.58	Apr.
1799	14	xxiii	19.10.35	Apr.
1818	14	xxiii	20. 3. 8	Apr.
1837	14	xxiii	19.19.40	Apr.
1875	14	xxiii	20. 4.45	Apr.
1894	14	xxiii	19.21.18	Apr.
2201	17	xxiiii	20. 0.23	Mar.
2220	17	xxiiii	19.16.55	Mar.
2239	17	xxiiii	20. 9.37	Mar.
2258	17	xxiiii	20. 2. 0	Mar.
2277	17	xxiiii	19.18.32	Mar.
2296	17	xxiiii	19.11. 5	Mar.
2315	17	xxiii	19.16.21	Apr.
2334	17	xxiii	19. 8.54	Apr.
2372	17	xxiii	20. 5.15	Apr.
2391	17	xxiii	19.10.31	Apr.
2410	17	xxiiii	20.14.19	Mar
2429	17	xxiiii	20. 6.52	Mar
2448	17	xxiiii	19.23.24	Mar
3467	17	xxiiii	20.15.57	Mar
2486	17	xxiiii	20. 8.29	Mar

lum plenilunium medium Paſchale eſt, ne Paſcha, quod interdum in diem 19. Aprilis cadit, ante plenilunium medium celebretur. Ab anno verò 2200. ad 2300. medias oppoſitiones menſis Martij, quan-
do

do aureus numerus est 17. & Epacta xxiiij. non esse Paschales, quòd non subsequantur diem 21. æquinoctio destinatum: Similiter oppositiones medias Aprilis ab anno 2300. ad 2400. quando aureus numerus 17. & Epacta xxiij. concurrunt, Paschales non esse, quod diem 19. Aprilis subsequantur, quemadmodum ab anno 1700. ad 1900. Easdem denique mense Martio ab anno 2400. ad 2500. quãdo aureus numerus 17. & Epacta xxiij. concurrũt rursus non esse Paschales, quemadmodũ neq, ab anno 2200. ad 2300. ob eam, quam ibi exposuimus, causam. Vt uel hinc colligi posit, Mæstlinum studio maledicendi potius, quã veritatis amore inductum tam impudenter nouum Calendarium calumniari, quandoquidem in nostro Calendario nouo omnia prorsus seruantur, quæ à sacris Conciliis, & Patribus de Paschæ celebratione sancita sunt.

Constat igitur, falsò asserere Mæstlinum, in nouo Calendario multa plenilunia adscribi primo mensi in Aprili, quæ ad secundum verius pertineant.

QVOD autem dicit, æquinoctium à die 21. Martij usque ad 27. progressurum esse, ac proinde tunc temporis omnia plenilunia post diẽ 21. sed ante 27. contingentia, spectare ad vltimum, seu duodecimum anni mensem, quæ tamen in nouo Calẽdario mensi primo tribuuntur, plane diuinat, sed toto, ut dicitur, errat cælo. Neque enim secundum tabulas Prutenicas, quibus maximam ille fidem habet, æquinoctium ultra duos, aut tres dies, & paulo amplius, à 21. Martij recedere potest, etiam spatio 20000. annorum, vt Capite vj. superioris libri ostendimus. Quod si contingat, æquinoctium diem 21. Martij subsequi, atque idcirco Lunationem aliquam sumi pro Paschali, quæ suam xiiij. ante æquinoctium habeat; uel si accidat, æquinoctium præire diem 21. Martij, ac proinde Lunationem aliquam, cuius xiiij. in æquinoctium incidat, uel ipsum sequatur, non censeri Paschalem, cum tamen ad primum mensem pertineat; id vitio vertendum non est Ecclesiæ, quæ in hoc negotio, posthabitis veris motibus, & mediis, æquabile quiddam sequitur, & uniforme, quod a uero non longe absit, ita ut incõmodũ illud nulla ratione vitari posit, vt fusius libro 1. explicauimus. Falsum esse, æquinoctium a 21 die Martij ad 27. posse recedere, ut Mæstlinus uult.

INDE Mæstlinus arma conuertit in tabulam æquationis Epactarum, quam tamen, ueritate cogente, aliqua ex parte laudat, atque commendat, ueluti, quæ magno labore constiterit, & nonnullo artificio sit constructa, & satis pulchra, ut ait, phantasia condita: & quidem non immeritò, cum in ea omisio tridui quolibet spatio 400. annorum, propter æquinoctiorum anticipationem, cum æquatione Lunæ trecentesimo quoque anno adhibenda, propter Lunationum ascensum, ita consentiat, ut perpetuò inter se congruere cernantur annus Solaris, ac Lunaris, ipsaque ratio æquationis cuicunque anni Solaris magnitudini posit accommodari, ut diximus. Et sanè non dubito, quin maiore laude eam dignam iudicaturus esset, si eius radicem, quam nos non temerè, nec casu, sed re maturè con-

fiderata, anno Domini 550. affiximus, cognouiſſet. Neque vero ſi eam intellexiſſet, aut tam audacter reprehendere, aut tam fœde corrigere, uel corrumpere potius, æquationem pro annis ante correctionem rectisſime inſtitutam, auſus eſſet, cum aliter tabula æquationis cōſtrui nequeat, quàm a nobis conſtructa eſt, vt ex Cap. 4. manifeſtum eſt.

SED vt temeritas, atq; inſcitia Mæſtlini in hoc æquationis Epactarū negotio omnibus pateat, examinabimus paulò diligētius ea, quæ hac de re ſcripſit in ſuo Examine. Poſtquam ergo tabellam Cycli Epactarū perpetuam propoſuit, in qua tamen fatetur ſe nō poſſe intelligere, quid myſterij lateat in Epacta 25. diuerſi coloris, characteriſve, & cur literæ alphabeti non ſcriptæ ſint ſupra Epactas aureo numero 1. reſpōdentes, ſed potius ſupra Epactas, quę aureo numero 3. reſpondent; (Vtriuſque rei cauſam nos ſupra Cap. 3. & 4. attulimus.) conatur conſtruere tabulā æquationis, eandemq; corrigere, vel potius corrumpere, ut ſequitur, propoſita prius ea tabula ęquationis, vt in Calendario nouo deſcribitur: in qua tamen, & in aliis ab eo confectis, poſuimus ſignum hoc ☾. quando Luna æquatione indiget, quemadmodum & ſupra in tabula ęquationis Epactarum tabulæ expanſæ fecimus.

TABVLA AEQVATIONIS CYCLI PERpetui in Calendario nouo poſita.

	Anni Dñi				Anni Dñi				Anni Dñi		
N	1			A	2200			q	3600	Biſſ.	☾
P	320	Biſſ.		u	2300			p	3700		
P	500	Biſſ.		A	2400	Biſſ.	☾	n	3800		
a	800	Biſſ.	☾	u	2500			n	3900		☾
b	1100	Biſſ.	☾	t	2600			n	4000	Biſſ.	
c	1400	Biſſ.	☾	t	2700		☾	m	4100		
Detractis 10. Diebus				ſ	2800	Biſſ.		l	4200		
D	1582			ſ	2900			l	4300		☾☾
D	1600	Biſſ.		ſ	3000		☾	l	4400	Biſſ.	
C	1700			r	3100			k	4500		
C	1800		☾☾	r	3200	Biſſ.		k	4600		☾
B	1900			r	3300		☾	i	4700		
B	2000	Biſſ.		q	3400			i	4800	Biſſ.	
B	2100		☾	p	3500			i	4900		☾

QVONIAM ergo (inquit Mæſtlinus) *ex auctoris ſententia illæ Epactæ, quarum index eſt D, congruunt annis à 1600. ad 1700. vt ſupra dictum eſt, ideò anno 1600. præfigitur Epactarum index litera D. Verum anno 1700. dies intercalaris abijcitur, quieſcente Lunatione, ipſius*

enim

enim anticipatio diem nondum compleuit: idcirco omnes Lunationes vno die fiunt posteriores; vt cum intra 1600. & 1700. omnes anni, quorum aureus numerus est 3. haberent Epactam xxiij. hoc est, cum in Calendario nouo, vbicunque est Epacta xxiij. Luna in illis annis eo die fieret noua, seu cum in tabula Paschali, quæ paulo post sequetur, Epacta xxiij. ostenderet in illis annis terminum Paschalem in 21. Martij: hoc idem post reiectum bissextilem diem anni 1700. continget die mox sequente, qua Epacta est xxij. Idcirco aureus numerus 3. habebit tum Epactam xxij. Huius autem index in tabula Epactarum est C. Igitur C, litera præfigitur anno 1700. Quod de annis, quorum aureus numerus est 3. dicitur, hoc idem de reliquis omnibus est accipiendum. Placuit autem loco omnium reliquorum exempli loco eligere aureum numerum 3. propterea quòd auctor huic superimposuit literam indicem, ut antea monui.

DEINDE anno 1800. eliditur vnus intercalaris dies, & ibidem simul Lunationis anticipatio diem absoluit. Igitur facta mutua compensatione, Cyclus Epactarum hoc centenario non interrumpitur, sed index C, hic etiam permanet.

PRAETEREA anno 1900. idem accidit, quod anno 1700. Vnde aureus numerus 3. transit ad Epactam xxi. cuius index est B.

ITERVM anno 2000. & 2100. Cyclus hic non interrumpitur. In illo enim quiescit & Lunatio, & dies intercalaris, in hoc autem similis ratio est, quæ anno 1800. Quare index B, per 300. annos in officio monstrandæ æquationis Epactarum retinetur.

RVRSVS annus 2200. & 2300. conuenit cum anno 1700. quare aureus numerus 3. descendit in illo anno ad Epactam xx. in hoc ad xix. literã indicem ibi habens A, hic u.

AT anno 2400. postquàm Lunatio denuò diem anticipando consumasset, intercalaris diei nulla fit omissio; ideo Lunatio in aureo numero ex xix. denuò ascendit in xx. Epactam, & indicem A, denuò consequitur. Sic etiam de reliquis est sentiendum. Simili enim via inuentæ sunt singulæ literæ indices post annum 1582. correctionis. Nec etiam aliud subtilius tabulæ huius fundamentum est, quanquàm auctor id studiosè (ne dicam malitiosè) occultauit.

QVID vero de reliquis annis sit sentiendum, qui annum 1582. correctionis præcedunt, auctor sanè satis intricatè proposuit: siquis tamen paulò diligentius examinet, facile colligere poterit, quibus vsus fuerit fundamentis, & quo in loco haberi mereantur.

EX literis indicantibus æquationem Epactarum, quas auctor in tabula proxima præposuit annis præcedentibus annum 1582. animaduertere licet, quòd à principio annorum Christi, usque ad annum 320. ascripserit aureo numero 3. Epactam xxix. litera enim index est N: sed ab anno 320. usque ad 800. attribuerit eidem Epactam xxx. quam ipse asterisco ✳. notat. Item quòd annis ab 800. vsque ad 1100. eidem aureo numero 3. concesserit Epactam j. & inde ad 1400. Epactam ij. & rursus à 1400. ad 1582. Epactam iij. quam post correctionem permutauit in xxiij. Et quod

de hoc aureo numero 3. moneo, idem de reliquis correspondentibus intelligitur, quemadmodum paulò ante dixi. Igitur hoc toto tempore Lunationes paulatim anticipare statuuntur. Ergo Cyclum Epactarum huic tempori correctum adhibet, æquinoctiorum verò anticipationem omittit, sicut sequens tabella indicat.

TABVLA AEQVATIONIS EPACTARVM expansa, quam noui Calendarij auctor in annis ante correctionem contraxit.

	Anni Dñi				Anni Dñi				Anni Dñi		
N	0	Biss.	☽	P	700	B.ss.		c	1400	Biss.	☽
N	100	Biss.		a	800	Biss.	☽	c	1500	Biss.	
N	200	Biss.		a	900	Biss.		Detractis 10. Diebus			
P	300	Biss.	☽	a	1000	B.ss.		D	1582		
P	400	Biss.		b	1100	B.ss.	☽	D	1600	B.ss.	
P	500	Biss.		b	1200	Biss.		C	1700		
P	600	Biss.		b	1300	Biss.		C	1800		☽

HAC tabula, quæ iuxta sententiam auctoris ex proximè præcedente tabula producta est, videre licet, in quo pretio totum hoc opus habendum sit. Nam primò quidem, quo modo computus auctoris congruat cum calculo Astronomico, docent Lunationum æquationes inter annum 1400. & 1800. & in præcedente tabula inter annum 3900. & 4300. Dictum est paulò ante, quòd Lunationum anticipatio pro vno die postulet 304. annos, quorum gratia æquationes, distribuendæ tantum per centenarios annos, exigant aliquando non solummodo 300. sed 400. annos. Verum huiusmodi periodus exigit vicies quinquies trecentenos annos: Nam 4. illi anni accedentes annis 300. non complent quartum centesimum annum, nisi vicies quinquies coacerventur. Sed auctor huiusmodi æquationem partitur tantum per vicies quinquies centenos annos, videlicet ab anno 1600. ad 4100. quod profectò calculo Astronomico planè contrarium est, nec vllam excusationem, aut à falsitate absolutionem ferre potest.

DEINDE hunc vitiosum calculum, ne ex imprudentia commissus putetur, auctorem non pudet alio magis vitiosô compensare, & in veritatem Astronomicam data opera grauius impingere. Ipse enim pro æquatione Lunationum ab anno 300. (vel 320.) vsque ad 800. hoc est, annis 500. reponit vnicum tantum diem anticipationis. Quæ res longè omnium absurdissima

ſima, & in Aſtronomia falſiſſima eſt. Nam contingere quidem interdum poteſt, ſicut modo dictum eſt, vt propter 4. annos adhærentes annis 300. Lunationum anticipatio ad vnum diem abſoluendum poſtulet annos 400. ſed ad 500. annos talis numeratio nunquàm extendi poteſt. Et præſertim eius loci non eſt, huiuſmodi æquationem vltra 300. annos interſerere. Annus enim 800. ab anno 1400. ubi quarti huius centenarij æquatio interpoſita eſt, abeſt tantummodo 600. annis: quod ſpatium nimis procul à periodo huius æquationis, quæ eſt, vicies quinquies trecenteni anni, diſtat. Nec poſſibile eſt, errorem hunc fuiſſe auctori incognitum: nimis craſſus enim & palpabilis eſt. Cauſa autem, quare à manifeſta veritate diſcedere voluit auctor, haud dubio, hæc eſt, quòd nimirum ipſe ſingulari ſtudio attendit ad aureum numerum vſitatum, ideoq; Epactas ſuas omni modo reluctantes, capillis attrahendo adegit, vt cum aureo numero tempore Nicæni Concilij concordarent. Hoc autem fieri non potuit, niſi enormi hoc ſolæciſmo commiſſo. Maluit ergo ſuos numeros aureo numero (quem non animaduertit, Lunationibus illius ſeculi nequaquam ſatisfacere) eſſe congruos, quàm cum calculo Aſtronomico conſentire. Ecce hæc ſunt fundamenta tabulæ, quæ præ reliquis omnibus numeris, & tabulis totius nouæ reformationis, eſt maximè artificioſa.

QVOD ſi vero auctor hanc Lunationum anticipationem continuaſſet eodem ſtylo, quo antea, per annos 300. aliam profectò literam æquationis Epactarum indicem ſub tempore Nicæni Concilij inueniſſet, ſicut hac tabula ſequente patet.

TABVLA AEQVATIONIS EPACTARVM, QVAlis ab auctore noui Calendarij conficienda fuiſſet ad annos correctionem præcedentes.

	Anni Dñi				Anni Dñi				Anni Dñi		
M	0	Biſſ.		P	700	Biſſ.		c	1400	Biſſ.	☾
M	100	Biſſ.		a	800	Biſſ.	☾	c	1500	Biſſ.	
N	200	Biſſ.	☾	a	900	Biſſ.		Detractis 10. diebus			
N	300	Biſſ.		a	1000	Biſſ.		D	1582		
N	400	Biſſ.		b	1100	Biſſ.	☾	D	1600	Biſſ.	
P	500	Biſſ.	☾	b	1200	Biſſ.		C	1700		
P	600	Biſſ.		b	1300	Biſſ.		C	1800		☾☾

HAC tabula annis Concilij Nicæni congruit litera index Epactarū, non P, ſed N.

ET vt nugatorius, & inanis calculus totius tabulæ huius ab auctore noui Calendarij confecta melius pateat, considerabimus eam, adhibita correctione etiam æquinoctiorum, quemadmodum Cap. 1. factum: siquidem huius correctionis, seu noui Calendarij fundamentum omne, atque adeo prima origo, à Concilio Nicano dependet. Indicem igitur literam illius seculi sequens tabula ostendit.

TABVLA AEQVATIONIS CYCLI EPACTArum ad annos præteritos, qua correctio tam Lunationum, quàm æquinoctiorum eodem modo obseruatur, quo in futuro tempore obseruanda ab auctore noui Calendarij traditur.

	Anni Dñi				Anni Dñi				Anni Dñi		
P	0	Biss.		G	700			E	1400		☾
N	100			H	800	Biss.	☾	D	1500		
N	200		☾	G	900			D	1600	Biss.	
M	300			F	1000			C	1700		
M	400	Biss.		F	1100		☾	C	1800		☾ ☾
M	500		☾	F	1200	Biss.		B	1900		
H	600			E	1300			B	2000	Biss.	

HIC rursus animaduertere potestis vos Mathematici, noui Calendarij Patroni, quid certitudinis subsit vestro Calendario. Seculo Nicani Concilij videtis ex hac postrema tabula, iuxta correctionem noui Calendarij obseruatam tam in æquinoctiorum, quàm Lunationum anticipatione, congruere indicem Epactarum literam M. Sed ex proximè præcedente tabula, qua Lunationum correctio tantum retinetur, videtis eidem seculo deberi literam indicem N. At auctor Calendarij, vt vobis falsò imponat, contra proprium suum calculum & intentum, vobis obtrudit literam P. Habetis ergo ad eosdem annos, verbi gratia, quorum aureus numerus est 3. tres Epactas, videlicet propter literam indicem æquationis M, Epactam xxviij. Propter literam N, Epactam xxix. & propter literam P, Epactam xxx. quæ ✱. asterisco notatur. Sed cur hoc reprehendo? Gratulabor potius vobis de abundantia Calendarij vestri. Si enim triplici calculo hæc vnica tantum litera index offerretur; (quod alioqui in calculo Astronomico, quin & omni Arithmetico fieri solet. Is enim utcunque varietur, nunquam tamen à seipso diuersus deprehenditur) forsan non tam certi esse possetis de Nouiluniorum, vel de Pleniluniorum Paschalium diebus determinandis.

Nunc

Nunc autem cum pro vno die ternos habeatis, vix fieri potest, vt à vero aberretis. Attamen interim hinc patet, quòd noui Calendarij auctor in calculo Astronomico exquisitè examinando, & cum suis numeris conferendo, non admodum desudarit. Vos ergo ipsi iudicate, si auctor hæc non intellexit, dignusne sit, cuius auctoritati in reliquis quicquam tribuatur, idque propter pudendam, seu affectatam ignorantiam: sin conscius fuit horum, an nõ Diris sit deuouendus, quia & Pontifici uestro, et vobis omnibus suis asseclis, & vniuerso Christianorum orbi, malitiosè fucum fecit?

HÆC sunt, quæ aduersarius ad euertendam funditus tabulam æquationis Epactarum affert. Quod ergo ad eius explicationem tabulæ æquationis Epactarum attinet, quanquàm sibi videatur rem penitus intellexisse, non tamen omnia assecutus est. Nam ob radicem nostræ æquationis ignoratam, quæ in anno Domini 550. constituta est à nobis, reddere causam nesciuit, cur æquatio Lunæ tum ex anno 1700. qui trecentis annis ab anno 1400. abest, quo proximè antecedens æquatio Lunæ facta est, in sequentem annum centesimum 1800. tum iterum ex anno 4200. qui etiam trecentis annis abest ab anno 3900. ubi proximè æquata fuit Luna, in centesimum annum sequentem 4300. a nobis reiecta sit. Cuius tamen rei causam Cap. 4. pluribus verbis exposuimus. Quòd autem dicit, auctorem æquationem in annis correctionem antecedentibus satis intricatè proposuisse, & si quis paulo diligentius rem examinet, facile colligi posse, quibus auctor fundamentis vsus fuerit, & quo in loco haberi mereantur; nemo mirari debet, cum ipse fundamenta auctoris penitus ignorauerit, ac propterea calculo Astronomico repugnare existimauerit æquationem tum ex anno 1700. in annum 1800. tum ex anno 4200. in annum 4300. reiectam; in quo planè fallitur. Exemplum sit annus 1723. inter annum 1700. & 1800. cuius Epacta, ex nostra æquatione, est xxiij. reiiciens xiiij. Paschalem in diem 21. Martij, paulo ante oppositionem mediam, quæ incidit in diem 21. horam ferè 4. post mer. vt ratio postulat. At si Luna æquaretur anno 1700. vt vult Mæstlinus, & hæc æquatio non differretur in sequentem centesimum, vt a nobis fit, esset eo anno Epacta xxiiij. reponens suam xiiij. in 20. Martij, ante terminos a Patribus constitutos: Accipienda ergo esset Epacta xxiiij. in Aprili, quæ xiiij. suam in 18. Aprilis reiicit; atque idcirco, si sequens dies 19. esset Dominicus, celebraretur Pascha ante plenilunium medium, quod eo anno in diem 19. Aprilis, & horam 16. post mer. incidit, nimirum paulo ante ortum Solis diei 20. quod absurdum foret. Eadem incommoda in pluribus aliis annis consequerentur æquationem Mæstlini, quæ nostra æquatio facile uitat. Videat ergo Mæstlinus, quo ore, qua fronte dixerit, illam nostram æquationem calculo Astronomico repugnare, cum ipsius potius æquatio, quam institui vellet, & Astronomiæ, & S. Patrum decretis, (quod maius est) aduersetur, nostra uero cum utrisque mirificè congruat.

Mæstlinum non penitus intellexisse tabulã æquationis Epactarũ.

Aequationẽ Calẽdarij anni inter annũ 1700. & 1800. Astronomico calculo cõgruere, cõtra Mæstlinum.

MIROR autem vehementer hoc loco, Mæstlinum adeò in Prutenicis tabulis, atque Alphonsinis, vt videri vult, uersatum, quippe qui

Mæstlini error in anticipatione Lunæ definienda.

non modo diligenter, sed etiam curiosè omnia per tabulas examinare studeat, tam facile (nimirum solum, vt haberet, quo nostram illam æquationem carperet) in errorem inductum esse, vt cum uulgo crederet, Lunationes vnum diem anticipare spatio 304. annorum, atque ideò uicies quinquies trecentenis annis completis, hoc est, post 7500. annos, in quibus 4. anni quibusuis 300. anni omissi numerum 100. annorum explent, æquationem Lunę non faciendam esse anno trecentesimo, sed quadringentesimo. Qua quidem in re Męstlinus turpiter admodum lapsus est. Hoc enim manifestè omnibus tabulis Astronomicis, quas tantopere iactat, repugnat, in quibus vna Lunatio media statuitur Dierum 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. fermè. Ex quo sequitur, Lunationes anticipare vnum diem annis ferè 312 $\frac{1}{2}$. vt Cap. 1. huius lib. ostendimus: ita ut octies trecentenis annis finitis, id est, post annos 2400. æquatio trecentesimo anno facienda in sequentem centesimum annum differatur; adeo vt tunc anno quadringentesimo fiat, quemadmodum, à nobis in tabula æquationis factitatum est. Itaque quod ille falsò de nobis affirmat, verissimè de illo dici potest: nimirum ea, quæ hoc loco de Lunationibus docet, calculo Astronomico planè contraria esse, nec vllam excusationem, aut à falsitate absolutionem ferrè posse. Rectè enim computus noster (quicquid ille dicat) cum calculo Astronomico congruit, appositeque instituta est à nobis ęquatio inter annum 1400. & 1800. vt ex superiori exemplo anni 1723. patuit; itemque inter annum 3900. & 4300. cum Lunationum ęquatione exigente, vtrobique ęquatio ex anno trecentesimo in quadringentesimum reiiciatur: quandoquidem anni 12 $\frac{1}{2}$. trecentis quibusque annis omissi in summā 100. annorum tum excreuerunt, vt Cap. 4. huius lib. demonstrauimus.

Deceptio puerilis Mæstlini, qui putauit, in Calendario nouo ab anno 320. ad 800. tribui anticipationi Lunæ unum diem spatio 500. annorum.

IN eo quoque penè pueriliter deceptus est aduersarius noster, quòd putauit nos existimasse, Lunationes ab anno 320. vsque ad annum 800. hoc est, spatio fermè 500. annorum, vnicum tantum diem anticipasse; propterea quòd vidit in tabula æquationis literam P, maiusculam indicem Epactarum ab anno 320. non mutari in literam a, minusculam, ante annum 800. ubi ait nos data opera in veritatem Astronomicam grauius impingere, esseque rem hanc longè omnium absurdissimam, & in Astronomia falsissimam. Deceptus, inquam, est ille, nos autem hoc loco neque in Astronomiam quidquam commisimus, neque aliquid absurdi, aut falsi in Astronomiam inueximus. Rectè enim & necessario facta est hæc mutatio literæ P, maiusculæ in literam a, minusculam, anno 800. & non prius; cum ab anno 500. vbi ferè radicem æquationis figimus, (quod Mæstlinum omnino latuit) cum litera P, maiuscula, ob causam supra allatam, vsque ad annum 800. numerentur trecenti anni. Pudeat igitur Mæstlinum tam impudenter reprehendere, quod non intelligit, desinatque tandem conuitiis nos, & irrisionibus lacessere, quibus omnes paginæ libri ipsius respersæ sunt, & quæ in eum magis, quam in nos conueniunt.

QVOD

QVOD verò ait, si tabula æquationis ad anteriores annos continuetur per 300. annos, annis Concilij Nicæni congruere literam N, maiusculam, non autem P, ut ex penultima eius tabella æquationis apparet, uerum quidem est, cum Epactæ literæ N, maiusculę rectius ex vsu Ecclesiæ Nouilunia, Pleniluniaque indicent, quàm Epactæ literę P, maiusculæ, illis temporibus: sed ad rem non facit. Neque.n. in animo habuimus Nouilunia Concilij Nicæni emendare, sed indicare solum, quibus diebus eo tempore per aureos numeros monstrabantur: quod quidem per Epactas literæ P, maiusculæ accuratè prestatur, vt ex superioribus liquet. Rectius autem, quod ad usum Ecclesiæ spectat, Plenilunia Paschalia indicari per Epactas literę N, maiusculæ, quàm per Epactas literę P, maiusculæ annis Nicæni Concilij, liquidò constabit ex tabella 19. annorum circa tempora Concilij Nicęni, quæ mox sequetur. Cum enim in ea Epactę literę P, maiusculę exhibeant xiiij. Paschales toto ferè biduo ante oppositiones medias, quis dubitabit, Epactas literę N, maiusculæ, quæ in Calendario uno die inferiores sunt, conuenientius easdem xiiij. Paschales demonstrare? Verum, vt diximus, hoc non euertit nostram ęquationem, quam aureo numero Concilij Nicęni respondere, vt par erat, uoluimus, sed solum confirmat id, quod non semel professi sumus, aureos numeros Concilij Nicęni citius, quàm oporteret, Nouilunia, & ex his Lunas xiiij. Paschales indicasse: ac propterea radicem ęquationis rectè ad annum 550. constitutam esse potius, quàm ad annos Concilij Nicæni. Quare iure optimo literam P, maiusculam anno 320. prefiximus, non autem N, maiusculam: ut nimirum Nouilunia Epactarum a Nouilunijs aureorum numerorum illius temporis non differrent. Sed videlicet Męstlinus, melior Grammaticus hoc loco, quàm Astronomus, cum hanc radicem nostrę ęquationis prorsus ignorauerit, existimauit nos enormi hoc solęcismo, (Sic enim loquitur) quo videlicet 500. annos anticipationi Lunę vnius diei tribuimus, literam P, maiusculam ab anno 320. usque ad annum 800. non commutasse in literam a, minusculam: in quo tamen ipsemet enormé in Computo Ecclesiastico solęcismum commisit, non intelligēs concordiam inter literam P, maiusculam, & annum tam 300. quā 500. quippe cum, ut Cap. 4. ostendimus, utrique anno litera P, prefigenda sit, vt Nouilunia eadem habeantur, quibus Ecclesia Nicęni Concilij temporibus vsa est: quam tamen ipse concordiam perperam abrumpere uult, dum literam P, ab anno 300. amouet, eiusque loco literam N, maiusculam subrogat, ut in penultima eius tabella ęquationis cernere licet.

Mæstlinus fatetur esse, annis Concilij Nicæni præfigendam fuisse literam N, maiusculam, non autē P, maiusculam.

POSTREMO falsissimum est, quod asserit, literam P, maiusculā neq; anno 500. neq; 300. rectè prefigi in Calendario nouo, sed utrique anno prefigendam esse literam M, maiusculam. Hoc enim solum sequitur ex Solaris anni ęquatione annis correctionem antecedentibus importunè, ac temerè ab eo adhibita, quæ ante annum 1582. quo Calendarium restitutum est, nunquam fuit usurpata, neque vero adhiberi potest,

Mæstlinus perperā adhibere ęquationē anni Solaris ad annos præteritos, quæ nunquā in usu fuit, ut literā æquationis Epactarū temporibus Concilij Nicæni inquirat.

test, si Lunationes annorum præteritorũ eo modo relinqui debeãt, quo contigerunt, vt res ipsa exigit: propterea quòd æquatio nostra anni Solaris, sicut neque vlla alia, omni ex parte præteritis annis vsque ad tempora Concilij Nicæni, respondere potest, vt superiori libro ostendimus: vt importune admodum adhibita sit à Mæstlino æquatio anni Solaris annis præteritis, vt Nouilunia tempore Concilij Nicæni inquirat. Nam vt intelligamus, quo in statu Lunationes ante correctionem fuerint, satis est, vt habeatur ratio æquationis, quam Luna desiderat, nulla facta prorsus mentione æquationis æquinoctiorum, cum nondum vllus dies ex anno exemptus sit, sed Lunationes tantum sua loca in Calendario anticipauerint, retenta semper eadem anni magnitudine dierum 365. & horarum 6. quam ante anni restitutionem Ecclesiam semper obseruasse cernimus, quanquàm vere annus tantus non sit. Itaque etsi æquinoctiũ in præteritis annis sedem suam continuè mutauit, quia tamen per tabulam æquationis Epactarum eius locum non quærimus, sed solum, dies Nouiluniorum inuestigamus, satis est æquationem Lunæ diligenter obseruare, vt a nobis factum est. Neque mouere nos debet, (quod frequenter in ore habet Mæstlinus) calculum quemcunque Astronomicũ perinde in tempora præterita, atque in futura quadrare, si rectè institutus sit. Nam cur nostra æquatio anni Solaris quadringentesimo quoque anno vsurpanda, non quadret omni ex parte præteritis annis vsque ad Concilij Nicæni tempora, hoc est, cur non exhibeat nobis decem omnino dies eximendos, quot ex anno 1582. simul exempti sunt, sed 9. duntaxat, satis supra expositum est à nobis Cap. 7. lib. 1. Et uero si omnino congrueret, inueniretur tamen per æquinoctiorum æquationẽ adhibitam, dies duntaxat æquinoctij quolibet anno præterito, sed Lunationes interim, etiam ipsarum æquatione adhibita, mirum in modũ perturbarentur, ita vt Epactæ eas non indicare possent ijsdem diebus, quibus factæ sunt, sed quibus factæ fuissent, si vtriusque anni, Solaris ac Lunaris, æquatio fuisset adhibita, si tamen radix vtriusque æquationis in anno aliquo certo figatur: quod etiam annis futuris accidit. Siue enim æquatio anni Solaris æquinoctium ad diem 21. Martij conseruet omnino, siue non conseruet, æquatio tamen Lunæ simul adhibita offert Nouilunia illis diebus, quibus vere, quod ad Ecclesiæ vsum attinet, contingunt. Huc accedit, quòd cum anno 1582. decem dies simul exempti sint, descensus factus est in tabula expansa per decem lineas Epactarũ, quòd totidem diebus Nouilunia, ob illam exemptionem, serius contingant. At si æquatio anni Solaris accommodetur annis præteritis, vt decem illi dies non simul, sed paulatim deuorentur, non propterea decem linearum mutatio fiet in Epactis, cum non semper litera index mutetur, quando dies intercalaris omittitur, sed interdum eadem litera index retineatur, vt in vltima tabella æquationis ipsius Mæstlini contingit anno 500. 1100. 1400. quin etiam ad superiorem interdum literam fiat regressus, ob diei intercalaris retentionem, & Lunæ æquationẽ tũc adhibendam, vt in eadem tabella accidit anno 800.

Cur impossibile sit, per vtriusque anni æquationem adhibitam inuenire easdẽ Epactas, quæ vere tẽpore Concilij Nicæni Nouilunia monstrabant.

SED

SED vt experiamur, quo pacto Lunationes, etsi per vtriusque anni ęquationem præteritis annis adhibitam perturbentur, respondeant calculo Astronomico, figamus utriusque ęquationis radicem in anno 500. quando iam litera majuscula P, rectius Nouilunia, ex vsu Ecclesię, exhibebat, quam tempore Concilij Nicæni, vt diximus. Quo posito, ita se habebit tabella ęquationis.

	Anni Dñi				Anni Dñi				Anni Dñi		
P	500	Biss.		M	900	Biss.		G	1300	Biss.	
N	600			H	1000			G	1400		☾
M	700			H	1100		☾	F	1500		
M	800		☾	G	1200			E	1600		

Propositus ergo sit annus 1589. cuius aureus numerus est 13. Epacta ex hac tabella, xv statuens suam xiiij. Paschalem in 29. Martij: quo die media oppositio fit circa meridiem, si ratio 8. dierum intercalarium tunc omissorum, ex præscripto huius tabellę, habeatur. Vbi manifestum est, Lunam xiiij. Paschalem cum Astronomico calculo congruere, siue æquatio anni Solaris ęquinoctium ad diem 21. Martij conseruet, siue in alium reijciat diem, si modo æquatio Lunæ ritè instituatur. Demonstratio huiusce rei est hæc. Calculus ex tabulis Astronomicis offert oppositionem mediam, vt verè in cælo fit, si nullus dies intercalaris omissus sit. Si ergo ei calculo adijciantur dies ablati, per quos nimirum Lunationes versus fines mensium descenderunt, comperietur media oppositio, congruens cum æquatione anni Solaris adhibita, siue vera, & exquisita, siue non vera. Quare si tunc Lunæ ęquatio adhibeatur, (quæ rectè adhiberi nequit, nisi simul æquatio Solaris anni obseruetur, vt ex constructione tabulę ęquationis Capitis 4. liquet,) vt cyclus decennouennalis ęquetur, respondebit necessario Cyclus calculo Astronomico, si prius respondebat, antequam utraque æquatio in vsu erat. Vides ergo, Mæstline, fieri nullo modo posse, vt adhibita vtriusque anni ęquatione annis præteritis, eadem illa litera index offeratur, quæ verè temporibus Nicæni Concilij Epactas Nouiluniorum indices exhibebat. Rectè igitur tabula ęquationis Epactarum à nobis instituta est. Hanc si funditus conuellere uis, alijs profecto armis, quàm quibus adhuc depugnasti, opus est. Illa enim, vt vides, nimis infirma sunt, ac prorsus plumbea. *Hic Rhodus, hic Saltus*. Non est ergo, quòd obijcias, auctorem noui Calendarij in calculo Astronomico exquisitè examinando non admodum desudasse; cum eius calculus ab Astronomico, vt ostendimus, non dissentiat. Hæc igitur (vt tuis te verbis alloquar) si

non

non intellexisti, tu ipse iudica, dignus ne sis, cuius auctoritati in reliquis quicquàm tribuatur, idque propter pudendam, seu affectatam tuã ignorantiam: Sin conscius fuisti horum, an non exibilandus sis, (neque.n. dicam te Diris deuouendum, quod tu auctori imprecaris) quia & Germaniȩ vniuersæ, & toti Christianorum orbi, malitiosè fucum facis?

Mæstlinũ frustra oppugnare xiiij. Paschates noui Calendarij, circa tempora Cõcilij Nicæni, cum a xiiij. Paschalibus aureorũ numerorũ illius tẽporis non differant.

VERVM sit hoc tuæ, in æquationis Epactarum negotio, impudentiæ, ac temeritatis, illud cuius siue malitiæ, siue inscitiæ est, quod obiicis, Epactas nostras iuxta literam P, maiusculam tabulæ expansȩ non rectè indicare terminos Paschales tempore Concilij Nicæni; cum nostræ Epactȩ eosdem prorsus terminos, quos aurei numeri veteris Calendarij, offerant? Vt iam non nouum hoc nostrum Calendarium, sed vetus à Patribus Concilij Nicȩni approbatum insecteris, contra propriam tuam sententiam, quã vbique vetus Calendarium nouo præferre conatis. Huc accedit, quod iterum accipis Plenilunium pro xiiij. Luna, seu

Anni Domini	Aurei numeri	Epactæ secundũ literã indicem P	Lunæ xiiii Paschales	Plenilunia media D H M
323	1	viii	5 Apr.	6.22.45
324	2	xix	25 Mar.	26. 7.33
325	3	*	13 Apr.	14. 5. 6
326	4	xj	2 Apr.	3.13.54
327	5	xxii	22 Mar.	23.22.43
328	6	iii	10 Apr.	11.20.16
329	7	xiiii	30 Mar.	33. 5. 5
330	8	xxv	18 Apr.	19. 2.38
331	9	vi	7 Apr.	8.11.26
332	10	xvii	27 Mar.	27.20.14
333	11	xxviii	15 Apr.	15.17.47
334	12	ix	4 Apr.	5. 2.36
335	13	xx	24 Mar.	25.11.24
336	14	j	12 Apr.	12. 8.57
337	15	xii	1 Apr.	1.17.46
338	16	xxiii	21 Mar.	22. 2.34
339	17	iiij	9 Apr.	10. 0.17
340	18	xv	29 Mar.	29. 8.56
341	19	xxvj	17 Apr.	17. 6.28

ſeu termino Paſchali, atque idcirco iniuria omnes terminos Paſchales, qui per vnicum diem medias oppoſitiones antecedunt, falſos vocas, cum tu ipſe fallaris. Huius enim contrarium nos ſupra ex recepto vſu Eccleſiæ, & ſcriptoribus grauiſſimis demonſtrauimus. Sed vt omnes videant, quo pacto termini Paſchales Concilij Nicæni temporibus ſe habuerint, eoſdemque terminos ab aureis numeris eiuſdem Concilij, & Epactis noſtris indicari, propoſuimus tabulam 19. annorum circa illa tempora, quos tu in medium etiam profers. Omiſimus autem Epactas, & terminos Paſchales iuxta tuas literas indices N, & M, maiuſculas, quòd hæ ad rem non faciant; quippe quæ falsò illis annis à te tribuantur, vt paulo ante monſtrauimus.

Ex hac tabella patet, Epactas literę indicis N, tempore Concilij Nicæni rectius indicare xiiij. Paſchales, quàm Epactas literæ P, cum illarum Lunæ xiiij. Paſchales ſint vno die poſteriores harum Lunis xiiij. Id quod paulò ante monuimus.

ESSE autem Lunas xiiij. Paſchales Epactarum eaſdem, quas aureorum numerorum tempore Concilij Nicæni, ex eo patet, quòd Epactæ ad eoſdem dies noui Calendarij ſcribuntur, quos aurei numeri in Calendario veteri occupabant, vt ex ſuperioribus 30. Calendariis aureorum numerorum in Calendario ſub litera P, maiuſcula manifeſtum eſt. Ex quo liquet, non modo falsò, ſed etiam impudenter te nobis obiicere, cum aſſeris, ex his 19. terminis Paſchalibus, qui a terminis numerorum aureorum Nicęni Concilij non differunt, ſolum unum uerum eſſe, & 18. erroneos. Nam ſolum 12. termini horum 12. annorum, 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 334. 335. 338. plus, quàm par eſt, hoc eſt, fere biduo, medias oppoſitiones anteuertunt, alij verò 7. vno duntaxat die, vt ratio poſtulat. Cauſam verò huius anticipationis ſupra diximus eſſe, quòd Nouilunia aureorum numerorum Concilij Nicęni in eos fermè dies incidant, quibus ſecundum medium motum contingunt in cęlo: quod nos in omni Cyclo, ad vſum Eccleſię, vitandum eſſe docuimus, & rę ipſa in noſtro Cyclo Epactarum uitauimus, vt ex his, quę dicta ſunt, intelligi poteſt. Sed vt ut eſt, hoc ſaltem conſtare debet apud omnes, Mæſtlinum hoc loco non pugnare contra Calendarium nouum, ſed aduerſus diſpoſitionem aureorum numerorum in Calendario tempore Concilij Nicæni. Calendarium enim nouum, ut ſuo munere recte fungatur, ſolum indicat, quo in ſtatu Nouilunia, & xiiij. Paſchales ſecundum aureos numeros tempore Nicæni Concilij fuerint, non autem ea approbat: nec uerò approbare potuit, cum citius, quàm par eſt, aurei numeri Nouilunia tunc oſtēderent, ut ſuo loco docuimus.

SED illa eſt Mæſtlini malitia palmaris, quòd noui Calendarij velut caput veteratoriè calumniatur, identidem vociferans, temerè æquinoctium à nobis ad 21. diem Martij reuocatum eſſe, vbi à Concilio Nicęno conſtitutum fuerat: perinde quaſi velimus (vt ipſe more ſuo cauillatur

Mæſtlinũ falsò nobis imponere, ad diem 21. Martij ita æquinoctium [illegible] [illegible], eſſe propriũ ipſius ſidem.

latur) hunc ſolum diem eſſe propriam ſedem verni æquinoctii. Atque hoc loco, vt quàm bene, ac pie de religione, Eccleſiaque ſentiat, intelligere poſsimus, dubitat, an Eccleſia Chriſtiana obedire debeat decreto illi Concilij Nicęni. Sed quia hic de Fide non agimus, aut de religione, omiſſa hac eius dubitatione, quę hęreſim olet, nouum Calendarium, quod ad res Aſtronomicas attinet, defendamus. Igitur non reſtitutum a nobis ęquinoctium eſt ad 21. Martij, quòd neceſſario eum diem ſolum propriam eſſe ſedem Verni ęquinoctij arbitrati ſimus, ſed ut omnes termini Paſchales, quos Sacroſanctum illud, & œcumenicum Concilium Nicęnum, ſtabilito ęquinoctio die 21. Martij, præfiniuit, retinerentur illęſi, atque intacti, & ne nouitas in orbem Chriſtianum in feſto Paſchali introduceretur, ut fusè libro 1. Cap. III. declaratum eſt.

AD hęc conatur Calendarium nouum reddere orbi vniuerſo odioſum, quòd in celebratione Paſchę non euitauerit quinque inſignes errores, quos maxime tamen volumus fugiendos eſſe, tanquam immanes aliquos ſcopulos, atque adeo in hac correctione eſſe uitatos, mirifice gloriamur. Errores autem, qui in Paſchali feſto cauendi ſunt, ad hos quinque reuocari poſſunt. I. ne celebretur Luna XIIII. cum hæreticis Quartadecimanis: II. ne ante Lunam XIIII. peragatur, quòd foret abſurdius: III. ne Lunam XXI. conſequatur, hoc eſt, ne in quartam hebdomadam menſis Lunaris incidat: IIII. ne in ultimo menſe inueniatur, cuius nimirum Luna XIIII. ęquinoctium Vernum antecedat: V. ne in menſem ſecundum reijciatur.

Quinq; errores in Paſchę celebratione cauendos eſſe.

PRIMVM ergo ait Męſtlinus in Calendario nouo non rarò Dominicam Paſchalem cadere in ipſum plenilunium, hoc eſt, ut nos loquimur, in Lunam XIIII. Nam ſemper in eo errore perſeuerat, quòd non liceat celebrare Paſcha in Plenilunio. Sed hoc antè ſatis abundè confutauimus. Profert autem hos annos, 1503. 1507. 1514. 1531. 1551. 1555. 1558. 1578. 1582. 1598. 1609. 1622. 1693. in quibus omnibus affirmat, Dominicam Paſchalem in Lunam XIIII. incidere, quod falſum eſt. Omnes enim in oppoſitionem mediam cadunt, ac proinde legitimę ſunt, ex Patrum decretis, ita ut in eis primus error locum non poſſit habere, ut in ſubiecta tabella conſpicuum eſt. Sed ex annis ante correctionem Męſtlinus 10. dies eximit, quod quidem pręter rem eſt, ut & ſupra diximus, cum Paſcha in illis nõ ſit celebratũ poſt 10. dierum exemptionem, prout uidelicet in hac tabella deſcribuntur. Sed tamen, ut ei gratificemur, fac 10. dies exemptos eſſe, & uideamus, an uerum dicat. Duobus duntaxat annis 1503. 1514. Paſcha paulo citius, quàm par eſt, eſſet celebratum, ſi 10. dies forent ablati. Cauſa huius anticipationis eſt, quòd illi anni non poſtulent 10. dierum ſubtractionem. Nam cum radix huius ſubtractionis 10. dierum congruat anno 1600. ut

Paſcha in quibuſdam annis, quos Mæſtlinus profert, non cadere in Lunam XIIII. ut falſo exiſtimat, ſed in oppoſitionem mediã, duobus annis exceptis.

vt ex tabula æquationis patet, quòd hinc numerentur 400. semper anni, deberent ex illis annis, qui remotiores sunt ab anno 1600. & anno

Anni Dñi	Aurei num.	Epactæ	Lit. Dñic.	Termini Paschales	Pascha	Plenilunia media D H M
1503	3	xxiii	D	21 Mar.	22 Mar.	22. 9.53
1507	7	vii	F	6 Apr.	7 Apr.	6.22.32
1514	14	xxiiii	D	18 Apr.	19 Apr.	19. 2.29
1531	12	ij	D	11 Apr.	12 Apr.	11.12.40
1551	13	xiij	G	31 Mar.	1 Apr.	0.14. 1
1555	17	xxvii	B	16 Apr.	17 Apr.	16. 2.44
1558	1	j	E	12 Apr.	13 Apr.	12.17.53
1578	2	xij	A	1 Apr.	2 Apr.	1.19.15
1582	6	xxvj	C	17 Apr.	18 Apr.	17. 7.57
1598	3	xxiij	D	21 Mar.	22 Mar.	21.20.36
1609	14	xxiiij	D	18 Apr.	19 Apr.	18.13.11
1622	8	xvij	B	26 Mar.	27 Mar.	26.10.39
1693	3	xxiij	D	21 Mar.	22 Mar.	21. 7.18

1500. viciniores, eximi 9. dies duntaxat, & paulo amplius, ut supra diximus; atque ita caderet tunc Pascha vel in ipsam oppositionem, uel paulo post, vt in aliis annis huius tabellæ accidit. Quòd si exempti non cogitentur 10. dies ex duobus illis annis, cadet vtriusque Dominica Paschalis in 16. Aprilis, quibus re ipsa Pascha illis annis ante correctionem Calendarij celebratum est. Terminus autem Paschalis prioris anni cadet in 10. Aprilis, die fermè toto ante oppositionem mediam, & proximè post literam Dominicalem, quæ est A: terminus verò Paschalis posterioris anni in ipsam Dominicalem literam, quæ etiam est A, & in oppositionem ipsam ferè mediam incidit: ac propterea Pascha in vtro

In ijsdem annis 1503. 1514. ante correctionẽ rectè etiam celebratũ esse Pascha, si non cogitẽtur 10. dies exẽpti, ut conuenit.

Anni Dñi	Aurei num.	Epactæ	Lit. Dñic.	Termini Paschales	Pascha	Plenilunia media D H M
1503	3	iii	A	10 Apr.	16 Apr.	10.22.37
1514	14	iiii	A	9 Apr.	16 Apr.	9. 2.29

que post oppositionem mediam celebratum est, sed tamen, vt conuenit, in tertia hebdomada mensis Lunaris, hoc est, ante ultimum quadratum aspectũ Lunæ, vt in tabella proposita duorũ annorũ 1503. 1514. apparet. Vbinã ergò vides Mæstline in aliquo tuorum 13. annorum Pascha Luna XIIII. celebrari? Indignus sanè es, cui respondeatur, cum tam insigniter mentiaris in tuo hoc examine, vt toti orbi imponas, Calendariumque nouum, tanquàm mille erroribus refertum importunis clamoribus, vociferationibusque extrudas. Sed fortis est veritas, quæ nullis terroribus cedit. Et satis constat, fermè eos, qui causa minus valeant, clamore pugnare. Iam verò si accidat nonnunquam, ut Pascha ex præscripto noui Calendarij in Lunam XIIII. hoc est, in diem ante mediam oppositionem incidat, (quod in nostro cyclo contingere posse, licet perrarò, supra diximus) non id vitio vertendum est huic nostro Cyclo nouo Epactarum, sed omnibus Cyclis, cum nullus qualicunque arte in Calendario dispositus motibus cælestibus ita exquisite possit congruere, ut quandoque a uero non aberret. Certò tamen hoc de nostro Calendario affirmare non dubitamus, in eo multo pauciora contineri errata, quàm in veteri a Patribus Concilij Nicæni approbato, ut ex iis, quę ante docuimus, satis apparet, vbi in paucorum annorum spatio sępius Sacrosanctum Pascha Luna XIIII. celebratum est. Certum etiam est, in iis 13. annis proxime in medium allatis, quos maximo studio Mæstlinus inquisiuit, ut Calendarium nouum falsitatis argueret, nullum, præterquam ipsius Męstlini, qui temerè oppositionem mediam uocat Lunam XIIII. errorem reperiri.

Cyclũ reprehẽdi non posse, etiamsi nonnunquàm Pascha in Lunã xiiij incidat.

Pauciora errata in Cyclo Epactarũ noui Calendarij contineri, quàm in cyclo aurei numeri, etiam circa tẽpora Concilij Nicæni.

DEINDE ait aduersarius, non rarò Pascha nostrum in Lunã XIII. cadere, hoc est, ante plenilunium, quod ipse perperam Lunam XIIII. appellat, vt supra dictum est. Hoc autem meram esse calumniam, quis non videat? Si enim vix, aut certè admodum rarò, Pascha in XIIII. Lunam incidat, vt proxime dictum est, qui fieri potest, vt in XIII. Luna possit reperiri? Certe nunquam hoc ostendet, ne si omnes quidem non modo ingenii, verum etiam calliditatis neruos intenderit. Et verò si aliquem annum reperiret, (quod non credo) in quo hoc accideret, responsum iam est paulo antè, id naturæ Cyclorum adscribendum esse, quę talis est, ut in nullo omnia incommoda uitari possint. Nam quod attinet ad hos duos annos 1527. 1598. quibus asserit, hunc errorem cõmissum esse, egregie more suo cauillatur. In posteriori enim Pascha ex decreto Concilij Nicęni legitime esse celebratum, quod ad motum medium attinet, liquet ex antecedenti tabella 13. annorum. In priori autem, in quo aureus numerus est 8. Epactę (ablatis prius 10. diebus, quos aduersarius ad libidinem suam exemit, etiamsi is annus ante correctionem fuerit,) XVIII. litera Dominicalis B; terminus Paschalis 26. Martij, & Pascha ipsum 27. Martij; seruatur quoque Niceni Concilij decretum, cum Pascha celebretur in ipso plenilunio medio, quod fit Die 26. Martij, Hor. 23. Min. 57. post mer. Sed multo exquisitius e iusdem anni Pascha exhibetur a nouo Calendario secundum Ecclesiasticas leges, si 10.

Cauillatio Męstlini, quòd Pascha cadere possit in Luna xiii. in nouo Calendario.

si 10.dies non auferantur,vt ratio postulat,quandoquidem correctionẽ antecedit.Fuit enim tunc aureus numerus 8.Epactæ XXVIII.Litera Dominicalis F. Luna XIIII.die 15.Aprilis, Pascha 21.Aprilis, & oppositio Die 15 Aprilis,Hor.12.Min.41.post mer. ita vt Pascha rũ celebratũ sit post plenilunium medium, ante tamen secundum quadratum Lunæ aspectum,vt Patres,atq; Concilia præcipiunt.

QVOD ad tertium errorem attinet,si error dicendus est, (cum in nullo Cyclo vitari queat) ingenue confitemur Canone 2. Calendarij noui, propter postpositionem Nouiluniorum necessariam accidere interdum,vt Pascha in principium quartæ hebdomadæ, hoc est, in Lunã XXII.siue in posteriorem quadratum Lunæ aspectum incidat. Sed hic error non tanti momenti est,vt propter eum Nouilunia debeãt vno die citius in Calendario ab Epactis monstrari; cum ex hac anticipatione innumerabilia penè absurda multo maiora sequantur. Nam sæpissime Nouilunia Cycli antecederent coniunctiones tum veras, tum medias, & frequenter Paschæ solennitas in Lunam XIIII. incideret, vt ex ijs, quæ diximus,pspicuũ est.Nihil ergo noui obijcit nobis hoc loco Mæstlinus,cũ pp absurda enumerata coacti sumus ita Epactas disponere, vt Nouilunia earũ sequãtur vt plurimũ Nouilunia cęlestia;fateamurq́.ppterea nõnunquã Pascha per vnã hebdomadã,licet rarò,prorogari. In quo sanè parum ęquũ se præbet Męstlinus noster,qui hunc qualecunq; necessariũ errorem,eumque confessum, tantopere exagitat, cum ipse orbi terrarũ tot,ac tam fędos obtrudat errores. Verùm prætereundum non est,Mæstlinum sibi non constare hoc loco.Nam cum in superioribus semper sit vociferatus,licet falsò, (non intelligens Ecclesiæ de Pascha celebrando sanctiones,ac consuetudinem,) Pascha non debere celebrari in plenilunio medio,hic tamẽ in hisce tribus annis, 1629.1680.1700. seu memoriæ vitio,seu potius mendacij inconstantia,contendit, illud celebrandũ esse in medio plenilunio;solum ut ostẽdat,nos ijs annis Pascha in alterã hebdomadam differre. Hoc autem ex hac tabella constat,ubi Pascha Mæstlini in plenilunium medium cadit,quod ante nolebat.

Pascha ob imperfectam cyclorum naturam necessariò interdũ incidere in principium quartæ hebdomadæ.

Incõstantia Mæstlini, & contradictio.

Anni Dñi	Aurei num.	Epactæ	Lit. Dñic.	XIIII Paschales	Pascha Męstlini	Plenilunia media D H M
1629	15	v	G	8 Apr.	8 Apr.	7.14.32
1680	9	xxix	G.F	14 Apr.	14 Apr.	13. 9.49
1700	10	ix	C	4 Apr.	4 Apr.	3.11.10

Omnia enim hæc Plenilunia proxime insequentibus diebus, vt primum octauo, secundum quartodecimo, & tertium quarto, tribuenda sunt, cũ post Solis occasum contingant. Ex quo fit, vt festi illi dies in ipsa incidant plenilunia per Mæstlinum, quod tamen hactenus semper absurdum esse clamauit, vt modo diximus. Si ergo sibi constare uellet, laudaret vtrique Calendarium nouum, quòd illos Paschæ dies ex Plenilunijs medijs in sequentem Dominicam differat; quanquam re ipsa nos Pascha tunc non prorogemus, eò quod in oppositionem mediam incidat, sed propterea quòd Luna XIIII. per Epactas inuenta in Dominicã incurrit. Sed mirum non est Mæstlinum sibi non constare. Tantum.n. fuit eius in reprehendendo studium, vt oppugnandi impetu cæcus, pugnantia à se afferri non viderit.

Mæstlinũ non recte Calẽdario nouo imponere, q sæpe Pascha reijciat in ultimũ mẽsem, & in secũdũ.

NOVVM porrò Calendarium sæpè Paschæ celebritatem reijcere modo in vltimum mensem, modo in secundum, (qui sunt postremi duo errores.) non alia ratione confirmat Mæstlinus, quàm superiorib. exemplis, quibus putabat, cum de vna linea Epactarum tabulæ expansę ad aliam fit gradus, Pascha non rarò in vltimum mensem ex secundo, & ex primo in secundum transferri. Ad quod etiam addit, non solum propter eam causam Pascha interdum vltimo, vel secundo mense celebrari posse, sed etiam ante ęquinoctium vernum; quando nimirum æquinoctium ad 27. Martij, ut ipse falsò existimat, delapsum fuerit, & Luna XIIII. reperiatur die 21. qui æquinoctio destinatus est, vel 4. aut 5. diebus post diem 21. ac demum Dominica dies inter illam XIIII. Lunam, & diem 27. Martij existat. Verum ad hoc iam supra responsum est. Nam vt Pascha non dicatur cadere in duodecimum mensem, quod ad vsum Ecclesiæ antiquissimum spectat, satis est, vt eius terminus Paschalis, siue Luna XIIII. non pręcurrat diem 21. Martij ęquinoctio assignatum, etsi æquinoctium verum subsequatur interdum diem 21. & Lunã illam XIIII. Item vt Pascha dici non possit in secundum mensem incidere, satis est, si proxime antecedens Luna XIIII. in Martio præueniat eundem diem 21. æquinoctij, licet æquinoctium verum quandoq; contingat ante illam Lunam XIIII. & ante diem 21. quod quidem euenire posse, supra non semel concessimus. Neque enim Ecclesia hisce Astronomorum subtilitatibus adstricta vnquam fuit, sed satis est, si diẽ aliquem certum, qualis est 21. Martij, æquinoctio præfigat, ultra aut citra quem æquinoctium non longe euagetur. Quin etiam velit nolit Mæstlinus, necessario admittere debet, in anno bissextili posse Pascha celebrari secundo mense, in duodecimum verò idem cadere posse tertio anno post bissextum, vt supra demonstrauimus, etiamsi nunquam lõgius a die 21. Martij æquinoctium recederet, nisi quãtum 6. horæ in anno communi omissę requirunt.

Pascha secundum Ecclesiæ vsũ celebrari posse nõnũquã vltimo mense, & secundo propter annos bissextiles, ac communes, etiamsi annus Iulianus uerus esset.

Mæstlinũ iterum per calumniã reprehendere Epactas noui Calẽdarij ad tẽpora Concilij Nicæni reductas.

ATQVE vt nunquam finem reprehendendi, & calumniandi inueniat, repetit eosdem 19. annos circa tempora Nicæni Concilij, in quibus non solum Lunas XIIII. siue terminos Paschales, putat falsos esse, vt plurimum, vt supra dictum est, verum etiam Pascha ipsum sæpenumero

mero contra Patrum decreta proponi celebranda, nimirum in plenilunio ipso, uel ante. Quia uero & hoc libro, & superiore abunde satis demonstratum est, legitime Pascha in plenilunio celebrari posse: Et quòd nonnunquam Pascha ante plenilunium eo tempore sit celebratū, non esse vitio vertendum Cyclo huic nostro Epactarum, aut earum æquationi, sed id prouenire ex eo, quòd aurei numeri tunc citius, quàm conueniebat, Nouilunia monstrabant, quorum quidem aureorum numerorum dispositioni conati sumus congruam efficere nostrarum Epactarum æquationem, vt par erat, (Hanc enim ob causam literam P, maiusculam anno 320. præfiximus) non est, quod amplius hac in re frustra tempus teramus. Atque ex his erroribus, quos temerè Calendario nouo Mæstlinus obiecit, facile apparet, quàm prudens, quàm consideratus sit iste corrector atque emendator orbis terræ, qui toties suam in rebus Ecclesiasticis inscitiam prodidit, toties ipse errauit, quoties noui aliquid parere moliens, nobis obiecit errores.

POSTREMO vt nihil relinquat intactum Mæstlinus acerrimus aduersarius, & obtrectator noui Calendarij, hostiliter etiam inuadit Cyclum antiquum literarum Dominicalium 28. annorum, qui perpetuus factus est in Calendario nouo, si quouis spatio 400. annorum tres dies intercalares omittantur. Huius enim Cycli æquationem carpit Capite 1. sui examinis, (quanquam responsionem ad hunc vsque locum distulerimus) affirmans, ex ea in annis correctionem antecedentibus falsam literam Dominicalem erui, si nimirum ad retroactos annos accommodetur æquatio æquinoctij, (quod & supra in æquatione Epactarum conatus est facere) & æquatio Cycli Solaris instituatur similis ei, quę in Calendario post correctionem adhibita est. Sed quis hic non rideat, quis non admiretur hominis ineptias, ne dicam malitiam? Nam cum per æquationem anni Solaris in Calendario præscriptam reperiatur litera Dominicalis cuilibet anno ante correctionē congruens, ut ipse etiam testatur, qua de causa nouam ęquationem ad suum arbitrium, ac libidinem moliatur, qua literæ Dominicales mirum in modum perturbentur, non satis video, nisi quod modis omnibus vult, si possit, Calendarium nouum falsum, & inutile prorsus efficere. Quòd enim existimat, nostrę ęquationis calculum debere in pręteritos annos æque bene retrahi, atque in futuros, vehementer decipitur. Quoniam enim æquatio anni Solaris, qua spatio quolibet 400. annorum tres dies intercalares omittuntur, non penitus quadrat in annos Concilio Nicęno vicinos, propter inæqualem Solaris anni magnitudinem, ut libro 1. Cap. VII. declaratum est, frustra laborat Mæstlinus, hac ęquatione adhibita, ęquationem Cycli Solaris ad Concilium vsque Nicænum extendere, ut per eam inueniat literam Dominicalem, quæ tunc quouis anno fuit in vsu, quandoquidem ab ortu CHRISTI ad annum correctionis vsque nunquam interruptus est literarum Dominicalium ordo. In posterum autem, cum adhibenda sit æquatio ęquinoctij, locum inuenit hęc ęquatio, propterea quòd in omni omissione diei intercalaris

Mæstlinum malitiose cyclū Solarem in Calēdario nouo æquatū reprehendere.

Aequatio cycli Solaris quare in pręteritos annos penitus quadrare non possit.

ris series atque ordo literarum Dominicalium interrumpendus est, etiamsi æquatio illa æquinoctij exquisitè omnino non respondeat motibus cœlestibus, ut Cap. v. vi. & vii. libri primi tradidimus. Hoc igitur conuincat, si quid efficere uult, quod tamen nunquam perficiet; videlicet æquationem Cycli Solaris non recte indicare literam Dominicalem futuris annis, quibus verè dies intercalares omittuntur, ac proinde ordo literarum Dominicalium necessariò interrumpitur. Itaque quod supra de æquatione Epactarum dictum est, si ea vnà cum æquatione æquinoctij in annos præteritos retrahatur, idem hic de æquatione Cycli Solaris, si ea vnà cum æquinoctij æquatione præteritis annis accommodetur, dicendum est: nimirum eam ordinem literarum Dominicalium mirum in modum perturbare, ita vt nullo modo illas literas Dominicales exhibeat, quæ verè præteritis annis in usu fuerunt, (nisi fortè æquatio æquinoctij offerat tot dies eximendos, quot exempti sunt vsque ad illud tempus, à quo æquinoctij æquatio incepit) sed quæ usurpandæ fuissent, si adhibita fuisset æquatio illa anni Solaris, si modò radix æquationis ad certum aliquem annum affigatur.

QVOD si Solaris anni æquatio a nobis instituta quadraret omni ex parte in tempora Concilij Niceni, hoc est, exhiberet omnino 10. dies eximendos, haud dubie litera numeralis index ibi posita, quæ tunc esset V, recte literas Dominicales ostenderet. Hoc autem ut planum faciamus, declarandum erit, quanam ratione Cyclus antiquus Dominicalium literarum æquatus sit in Calendario nouo. Ita autem æquatio se habet.

CYCLI SOLARIS, SIVE LITERArum Dominicalium antiquus 28. annorum perpetuus.

V				VII				II				IIII			
g f	e	d	c	b A	g	f	e	d c	b	A	g	f e	d	c	b

VI				I				III			
A g	f	e	d	c b	A	g	f	e d	c	b	A

TA-

TABVLA AEQVATIONIS CYCLI Solaris antiqui.

	Anni Dñi			Anni Dñi			Anni Dñi	
V	1		V	2100		V	3000	
V	1582		VI	2200		VI	3100	
Detractis 10 diebus			VII	2300		VI	3200	Biss.
I	1582		VII	2400	Biss.	VII	3300	
I	1600	Biss.	I	2500		I	3400	
II	1700		II	2600		II	3500	
III	1800		III	2700		II	3600	Biss.
IIII	1900		I I	2800	Biss.	III	3700	
IIII	2000	Biss.	IIII	2900		IIII	3800	

Constructio tabulæ æquationis literarū Dominicaliū perpetua.

QVONIAM ordo literarum Dominicalium in centesimis annis communibus necessariò interrumpitur, quòd tunc non duplex litera, sed simplex currat, non poterit Cyclus antiquus literarum semper incipere a cellula literarum g, f, vt ante correctionem fiebat, sed modo à b, A; modo à d, c; vel f, e; vel A, g; uel c, b, uel e, d: hoc ordine. Ante Calendarium restitutum Cyclus initium semper ducebat a prima cellula literarum g, f; ita vt quando Cyclus Solaris erat 1. Dominicales literæ essent g, f: quando Cyclus erat 2. litera Dominicalis esset e: & Cyclo 3. responderet litera d: & cyclo 4. litera c, atque ita deinceps. At post correctionem anni, propter 10. dies exemptos, incipiendus erit Cyclus ab alia cellula duarum literarum, ab illa nimirum, quæ post literas g, f, decimum locum obtinent, vtpote a literis c, b, cellulę 21. cum tam litera c, decima sit post g, vt hic apparet, g, A, b, c, d, e, f, g, A, b, c: quàm litera b, post f, ut hic patet, f, g, A, b, c, d, e, f, g, A, b. Eius rei causa hæc est, quòd cum literæ Dominicales in Calendario ordine naturali literarum se mutuò consequātur, fit ut correctionis anno post diem B. Francisco sacrum, hoc est, post 4. diem Octobris, cui ascripta est litera d, pro litera insequenti e, diei quinto ascripta, assumpta sit decima litera post eam, nimirum litera A, quintidecimi diei, ut hic apparet; cum decem literæ e, f, g, A, b, c, d, e, f, g, decem diebus exemptis respondentes eo anno omissæ sint. Atque eandem ob causam, post quamlibet literam Dominicalem in Calendario assumendā accipienda est ea, quæ tot literis ab illa distat, quot dies eximuntur. Vt si verbi gratia unus dies eximatur,

matur, assumenda erit post literam A, litera c, loco literæ b, quæ post A, assumenda esset, si dies ille non eximeretur. Si vero duo eximan-

Dies Octob.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Lit. Domin.	A	b	c	d	e	f	g	A	b	c	d	e	f	g	A

tur dies, accipienda erit litera d, pro litera b, quæ post A, accipienda foret, nisi duo illi dies eximerentur. Litera enim d, secundum occupat locum post b. Eademque ratio est in cæteris. Cellulæ igitur literarum c, b, quam post 10. dierum exemptionem diximus esse assumendam, superimponemus literam numeralem indicem I. eamque anno 1582. post detractos 10. dies præfigemus, vt significet, Cyclum principiũ tunc habere a cellula 21. hoc est, primo anno Cycli Solaris literas Dominicales esse c, b; anno secundo, literam Dominicalem esse A, &c. Eandem literam numeralem indicem I, anno 1600. apponemus, quòd in eo, cum bissextilis sit, Cyclus initium non mutet, nullaque fiat literarum Dominicalium interruptio. Deinde quia anno 1700. dies intercalaris omittitur, incipiet Cyclus a literis d, c, cellulę nonæ, quòd utraque litera proximè vtramque c, b, cellulę 21. sequatur in alphabeto, nimirum d, literam c, & c, literam b. Huic ergo cellulę nonæ superimponemus numerum indicem II. eundemque anno 1700. pręfigemus, vt indicet, anno 1700. Cyclum sumere initium a cellula nona literarum d, c. Rursus anno 1800. communi inchoandus erit Cyclus a cellula 25. literarum e, d, quæ in alphabeto proximè insequuntur literas cellulę nonæ literarum d, c. ac proindè numerum indicem III. ascribemus tam cellulæ 25. quàm anno 1800. Eadem ratione anno 1900. non bissextili Cyclus incipiet à cellula tertiadecima literarum f, e, quæ literas cellulę 25. literarum e, d, proximè insequuntur: propterea que numerus index IIII. & cellulæ 13. & anno 1900. apponendus erit. Qui numerus index anno 2000. bissextili non mutabitur. Deinde anno 2100. non bissextili capiet Cyclus principium a prima cellula literarum g, f, quæ literas f, e, proximè sequuntur, à quibus Cyclus anno 2000. incipiebat; atque idcirco numerus index V. primæ cellulæ, & anno 2100. pręfigendus erit. Anno autem 2200. qui etiam communis est, ascribemus numerum indicem VI, eundemque decimęseptimæ cellulæ literarum A, g, superimponemus: quòd hę literę sequantur proximè literas g, f, primæ cellulæ. Anno vero 2300. non bissextili, & cellulę quintę literarum b, A, quæ literas A, g, proximè insequuntur, numerum indicem VII. apponemus; qui anno 2400. bissextili tribuendus quoque erit. Anno postea 2500. non bissextili iterum ascribenda est litera numeralis I. index, quòd tunc Cyclus rursum incipiat a cellula 21. literarum c, b, quæ literas b, A, proximè insequuntur. Atque hoc modo repetentur annis futuris semper iidem numeri indices, tribuendo

do tamen centesimis annis bissextilibus eosdem numeros indices, qui proximè antecedentibus centesimis non bissextilibus ascripti sunt. Postremo annis ante correctionem ascripsimus numerum indicem V. qui primæ cellulæ, à qua Cyclus semper initium sumpsit ante anni restitutionem, superimpositus est. Vsus huius tabulæ est, vt primus annus Cycli Solaris tribuatur ei cellulę, cui suprapositus est numerus index idem, qui centesimo anno proposito præfixus est: Secundus verò annus Cycli detur sequenti cellulę, & ita deinceps. Cellula enim, in quam cadit Cyclus Solaris propositi anni, dabit literam Dominicalem. In centesimis tamen annis communibus assumenda est inferior tantum litera. Veluti, anno 1589. Cyclus Solaris est 2. Cum ergo numerus index I. anno 1582. post correctionem appositus, locetur supra cellulam 21. cadet Cyclus 2. in cellulam 22. literæ A, quæ Dominicalis erit eo anno. Rursus anno 1900. Cyclus Solaris est 5. & numerus index 4. superimpositus tertiædecimæ cellulæ. Igitur Cyclus 5. cadet in cellulam 17. quæ est quinta à tertiadecima inclusiuè: ac propterea litera Dominicalis anni 1900. erit g, inferior. Postremo anno 325. Cyclus Solaris est 26. & numerus index V. supra primam cellulam. Et quoniam Cyclus 26. cadit in cellulam 26. vbi est litera c, erit c, litera Dominicalis anni 325.

Quo pacto litera Dominicalis ex cyclo perpetuo inueniatur quouis anno proposito.

IAM vt appareat Mæstlinum temere, ne dicam malitiosè, hanc tabulam æquationis ad annos præteritos reuocasse, ita vt non simul eximantur 10. dies, sed paulatim consumantur, proponemus eius tabulam æquationis, quę est eiusmodi.

TABVLA AEQVATIONIS CYCLI Solaris antiqui, tanquàm ea iam olim fuisset usitata.

	Anni Dñi			Anni Dñi			Anni Dñi	
III	1		I	600		V	1200	Biss.
IIII	100		II	700		VI	1300	
V	200		II	800	Biss.	VII	1400	
VI	300		III	900		I	1500	
VI	400	Biss.	IIII	1000		I	1600	Biss.
VII	500		V	1100		II	1700	

Vbi sanè vides, ante numerum indicem I, anno 1500. appositum, procedendo versus principium annorum Christi, fuisse factam nouem dunta

xat numerorum indicum mutationem, nimirum horum, VII. VI. V. IIII. III. II. I. VII. VI. quorum VI, anno 300. præfigitur. Cum igitur non tantum 9. ſed 10. dies ſint exempti, quid mirum eſt, numerum indicem VI. tempore Concilii Nicæni veram literam Dominicalem non exhibere? Oportuiſſet vtique fieri mutationem vſque ad decimum numerum indicem V. vt ea literas Dominicales, quæ tunc in vſu fuerunt, offerret. Quòd ſi æquatio hæc Mæſtlini fuiſſet a Concilio Nicæno ad noſtram vſque ætatem in vſu, figenda fuiſſet radix in anno 300. hoc eſt, anno 300. præponendus numerus index V. qui verè tūc literas Dominicales offerebat. Sed hac ratione in annum 1500. (ſi ijdem anni centeſimi biſſextiles relinquantur, qui in noſtra æquatione biſſextiles ſunt.) non numerus index I, ſed VII. incideret, vereque iam hoc tempore literas Dominicales monſtraret, non tamen eas, quibus nunc vtimur: propterea quòd non 10. dies, ſed 9. duntaxat ablati fuiſſent.

Mæſtlinū non rectè oppugnare æquatio[nem] E[pa]cta rum, aut Cycli Solaris; quipp[e] [c]um ſolum probet æquationē æquino[cti]j non conuenire temporibus Concilij Nicæni congruere.

DENIQVE dum aduerſarius æquationem tam Epactarum, quàm Cycli Solaris labefactare, & prorſus conuellere conatur, eò quod temporibus Concilij Nicæni utraque non penitus conueniat, ſi ad retro[a]ctos annos retrahatur, nihil aliud probat, quàm æquationem æquinoctij primo libro deſcriptam non exquiſitè tempori eius Concilij congruere: quod vltro damus, cauſamque huius rei ſatis ſuperque eodem lib. explicauimus. Nihil ergo noui hoc loco affert, neque vero auſus eſt utriuſque æquationis conſtructionem ipſam improbare: quippe qui planè cognouerit, æquationem Cycli Solaris rectè per centeſimos annos progredi, ita vt in centeſimis quidem annis communibus ordo literarum Dominicalium interrumpatur neceſſario, Cycluſque aliúdè principium ſumat, in annis uero centeſimis biſſextilibus idem ordo literarū Dominicalium, idemque principium Cycli retineatur: quemadmodū probè quoque intellexit, æquationem Epactarum pendere & a 300. annis, quibus Luna fermè vnum diem anticipat, & à 400. annis, quibus æquinoctium per triduum ferè ſedem ſuam anteuertit. In hoc ſolum errauit, quòd anticipationi Lunæ tribuit cum vulgo annos 304. nō autem 312 $\frac{1}{2}$. vt Aſtronomorum tabulæ exigunt. Deſinat igitur nobis inſultare, quaſi per noſtram æquationem neſciamus literas Dominicales annorum Concilij Nicæni reperire. Nam numerus index V. quem noſtra æquatio ante correctionem nobis offert, ritè literas Dominicales omnibus annis Calendarij reſtitutionem antecedentibus exhibet; cum nunquam ante annum correctum interruptio literarum Dominicalium facta ſit: vt Mæſtlinus hoc loco a malitia, & temeritate excuſari nullo modo poſſit, quòd per vim, cōtra ius, faſque æquationem noſtram, quaſi per capillos (ut ipſe loquitur) attrahens, ad annos præteritos tranſtulerit; cum potius, vt eam falſam eſſe conuinceret, demonſtrare debuiſſet, illam futuris annis uitioſam fore: quod non ſolum non effecit, ſed nec facere quidem auſus eſt; neque vero id efficiet, etiamſi omne robur huc conferat, omneſque intendat neruos. Sed videlicet

iſte

iste Tubingensis Mathematicus Poetis similior, quàm Mathematicis, Poetarum more materiam quęrens, omnia vndique colligit, falsáque veris affingit. Quid enim? an non falsum est, & quidem impudens mendacium, nos non posse per nostram æquationem (si præteritis annis rectè accommodetur, prætermissa videlicet, vt a nobis factum est, æquinoctij æquatione, quam tamen ipse importunissimè intrudit.) literam Dominicalem temporibus Concilij Nicæni reperire? An non videri meritò possit homo totus ex fraude, & mendacio compositus, qui cum probare instituerit, æquationem tum Epactarum, tum Cycli Solaris in Calendario nouo præscriptam, esse prorsus vanam, atque vitiosam, nihil minus agit, quàm vt hoc probet; sed id solum moliatur, ut ostendat, æquationem nostram anni Solaris, quę ab ea longissimè diuersa est, motibus cælestibus veris non omnino congruere: quod quidem præter rem est, & ultrò a nobis non semel concessum, causamque explicauimus, cur neque nostra, neque vlla alia æquatio anni Solaris, quæ æquabilis sit, atque uniformis, vero Solis motui possit omni ex parte respondere?

VERVM aduersarius totis viribus contendit, ęquationem nostrã, si uera est, ut asserimus, annis Concilij Nicęni debere conuenire, his verbis. *An non nouum Calendarium ad Concilij Nicani decretum iuratum est, & ad illud reformatum dicitur? An non ea propter cum illo exquisitissimè congruere debebat? Quòd si illa sub tempore Concilij eius ex veteri computo numeranda sunt, an non hoc ipso modo vetus Calendarium probatis, & nouum hoc vestrum improbatis? Quin potius istarum aquationum, atque adeo totius correctionis principium non in anno 1582. sed in ipso Concilio Nicano consistit. Nam nihil aliud ipsum velle potest, nec debet, nec aliud subinnuunt vestra querela aduersus vetus Calendarium, quàm si ista aquationes iam olim fuissent vsurpata, quòd Ecclesia toto hoc tempore, & porrò etiam in perpetuum habuisset, & habitura sit correctissimum Calendarium: sed postquam usque ad annum 1582. fuerint neglecta, quòd hac reformatione quasi ab exilio reuocata, in integrum restituantur, eisq; oẽ id, qđ tpe intermedio decesserat, reddatur. Et hoc ipsũ auctor suo ꝓprio exẽplo confirmat. Nã in tabula æquationũ cycli Epactarũ ꝑpetui ipse similiter æquationẽ Lunationũ nõ ad seqũtes tantũ, sed ẽt ad ꝑteritos annos vsque ad principium annorum Christi adhibet. Quare non immeritò hic quoque simili aquatione vtendum erit. Quod cum sit, cur quaso in ore semper habetis, Concilium Nicanum, Concilium Nicanum? Cur contenditis, quòd Calendarium ad Concilij eius constitutionem reformandum fuerit, & iam vestra opera reformatum sit? Cum tamen nec diem aquinoctij uerni, nec vllam diem Dominicam, aliamve in Septimana certam, ad tempus Concilij illius monstrare possitis, sed calculo uestro pro 21. supponatis 20. diem Martij, & pro die Dominica, diem Luna, &c. Si quid frontis est vobis, an non pudebit vos uestri laboris in hoc Calendario conficiendo suscepti? An non vos, qui confectum recepistis, aliosque ad recipiendum vestris consilijs auctores fuistis, erubescitis, quòd in calculũ eius*

Qq 2 *non*

non aliter inquirere potueritis: aut si potuistis, quòd eum melius non examinaueritis, priusquàm auctoritate Papæ moti, eum velut singulari artificio absolutum proclamaretis? Pudeat, inquam, vos vestræ vel inscitiæ, vel temeritatis. Sed quis in posterum confidet Calendarij huius numeris, cum ipsi tam ridiculè fallant tempora anteacta?

Quo pacto Calẽdarij dicatur ad tempora Cõcilij Nicæni restitutũ

NOS autem contra, firmissimè asseueramus, nostram æquationem, quanquam uera sit, non necessariò temporibus Concilij Nicæni debere congruere: atque aduersarium non assecutum esse propositum Calendarij noui ad Concilij Nicæni decretum restituti. Idcircò enim Calendarium ad tempora Concilij Nicæni restitutum est, ut termini Paschales prorsus illæsi, atque intacti permanerent: quod quidem factum est per exemptionem 10. dierum, ut æquinoctium ex die 11. Martij, quo ante correctionem fiebat, in 21. restitueretur, quo illud Patres Concilij illius fieri statuerunt, cum ex æquinoctij die termini Paschales omnino pendeant. Non tamen propterea arbitrati sumus, ęquationem nostram, si ab eo Concilio incepisset, conseruaturam fuisse æquinoctiũ in ipso die 21. ita ut ab eo aliquantulum non discederet: quemadmodum nunc post correctionem, eadem æquatio non ita æquinoctium in ipso die 21. conseruare potest, ut ab eo in utramque partem non euagetur interdum: quod quidem accidit propter inęquabilem, irregularéque ęquinoctij progressum, vt superiore lib. ostendimus. Non inficior tamen, si ab illius Concilij tempore æquatio hæc nostra utriusq; anni vsurpata esset, futurũ nõ fuisse, ut tot, ac tãti errores cõmitterētur, vt nimirum ęquinoctium 10. diebus a die ei assignato, & Luna quinq; ferme diebus a propria sede abesset; quot uidelicet abesse vidimus hoc tẽpore, anteq̃ annus corrigeretur, propterea quòd æquatio ea adhibita non erat. Et verò non esse necessarium, vt æquatio anni Solaris respondeat numero dierum ob æquinoctij restitutionem exemptorum, hoc exemplo planum faciemus. Fac ęquinoctium fuisse restituendum in diem 25. Martij, ut plerique uoluerunt. Nonne, vt hoc fieret, eximendi fuissent 14. dies? ita sanè. Hac enim ratione translatum fuisset æquinoctium in 25. diem Martij, ex 11. quo id contingebat. Quo posito, quis non uidet, si ęquatio nostra quadringentorum annorum præteritis annis accommodaretur, (qua aptior nulla institui potest, cum mediæ anni magnitudini congruat, ut etiam Mæstlinus ipse confessus est) non offerri 14. dies eximendos, immò nec debere tot dies offerri, cum ad summum 12. dies æquinoctium sedem suam anteuerterit ab Incarnatione Dominica ad nostram vsque ętatem? Quare non rectè faceret, qui æquationem retroactis annis accommodaret, ut ostẽderet eam falsam esse, eo quòd non exhibeat 14. dies auferendos, quot uerè ex anno fuissent ablati, si ea restitutio æquinoctij facta esset. Ita igitur planè in nostra hac correctione factum cogita. Sunt enim ex anno 1582. exempti 10. dies necessario, ut æquinoctium ex die 11. in 21. reduceretur, post quem statim 19. termini Paschales a Concilio Nicæno constituti haberentur, siue uerè ęquinoctium tempore illius

Con-

Concilij in diem 21. inciderit, siue in alium diem: aut siue æquatio nostra offerat 10. dies uerè eximendos, siue plures, pauciores ve; dummodo ea futuris annis ita ad diem 21. æquinoctium conseruet, ut non lõge ab eo id sinat euagari, suaq. sponte, & vltro idem in diem 21. restituat. Quod exquisitè satis nostrã æquationẽ præstare, supra docuimus. Immo etiamsi temporibus Nicæni Concilij æquinoctium uerè die 21. contigerit, non tamen propterea æquatio nostra, quamuis rectè instituta, potest 10. dies exhibere, sed pauciores necessario, propter inæqualitatem anni, atque adeo propter minimam anni magnitudinem inter tempora eius Concilij, & annum correctionis interiectum, vt supra suo loco diximus. Quæ cum ita sint, liquidò constat, Mæstlinum non syncere agere, dum æquationem nostram in præteritos annos retrahit, ut literam Dominicalem tempore Concilij Nicæni inueniat: quandoquidem necesse non est, ut æquatio tot dies auferendos præbeat, ac proinde toties Cyclum Solarem interrumpendum demonstret, quot re ipsa exempti simul sunt anno correctionis. Satis est, vt Cyclus antiquus Solaris adhibeatur ad literam Dominicalem eruendam annis præteritis; quippe cum nulla in eo ante correctionem facta sit interruptio. Neque obstat, quòd Lunæ æquationem præteritis annis accommodauerimus: quia Lunationes uerè anticiparunt sua loca in Calendario, etsi annus Solaris non sit æquatus unquam. Quare ut status Lunationum annis, qui correctionem antecedunt, cognoscatur, necesse est adhibere Lunationum æquationem. Hoc autem Cyclo Solari non accidit, cum interrumpi non possit, aut mutari, nisi annus Solaris per aliquot dierum exemptionem, aut per diem intercalarem omissum, vel additum æquetur. En cur in ore semper habeamus Concilium Nicænum, quod ille quæritat, quia uidelicet eius æquinoctium restituimus, eosdemque terminos Paschales retinuimus: quod factum non fuisset, nisi 10. dies sustulissemus ex anno, æquationemq. quadringentesimo quoq. anno adhibendã instituissemus. Si quid frontis est tibi, Mæstline, (ut tua oratione tecum agam) an non pudebit te tui laboris in hoc Calendario oppugnando suscepti? An non erubescis, ꝙ tam ueteratoriè æquationem Cycli Solaris euertere conatus sis? Pudeat, inquam, te tuæ uel inscitiæ, uel temeritatis. Sed quis in posterum cõfidet tuis calumniis, cum tam ridiculè in re per se clarissima hallucinatus sis, ut nimirum Cycli Solaris æquationem ad annos præteritos transferre tentaueris, cum is tunc nulla eguerit æquatione. Verum hæc satis sint de Nouiluniis, Quartisdecimis Paschalibus, & Cyclo literarum Dominicalium noui Calendarij aduersus Mathematicum istum Tubingensem.

Quare annis ante correctionẽ adhibẽda sit æquatio Lunationum, nõ autem Cycli solaris.

NONNE aperte uides, Mæstline, frustra a te tantum bellum in Calendarium nouum esse susceptum? quippe cum id omnibus numeris esse absolutissimum, quod ad vsum, & consuetudinem Ecclesiæ spectat, (Nã quod ad motus ueros cælestes, qui in hoc negotio minime consideratur,

Conclusio Apologiæ aduersus Mæstlinum.

atti-

attinet, nullum omnino Calendarium excogitari potest, quod eis vsque quaque respondeat) hoc meo responso sit demonstratum, adeo ut non modo meo iudicio, sed aliorum etiam peritissimorum hominum, nullũ exquisitius, aut magis certum possit excogitari, in quo Cycli ratio seruetur, quemadmodum in nostro, quod necessarium esse omnino in rebus politicis, copiose satis a nobis ostensum est? Equidẽ non dubito, quin in eadem nobiscum sententia fores, nisi inueteratũ illud odiũ in Ecclesiã Romanam, eiusq; caput, Pontificem Maximum, Petri Apostoli primi Põtificis Romani legitimum successorem, ac CHRISTI Domini in terris Vicarium, adeo te excęcaret, vt omnia ipsius mandata, atq; decreta, etiã ad Fidem nulla ratione pertinentia, quale est hoc noui Calẽdarij præceptum, occasionem obterendi, calumniandi, & funditus euertendi, si posses, auidissime, vndecunq; potes, arripias. Hæc cum ita sint, pudeat te necesse est, (si tamen est aliquis relictus pudori locus) quòd tam audacter in Examinis tui inscriptione omnes Mathematicos prouocaris, ut ad illud respondeant, nisi Impostores, & publicę pacis in S. Romano Imperio turbatores haberi velint: aut si respondere nequeant, (quod omnino tibi persuadebas) vt se nimis temerario applausu, & pręcoci consilio hoc Calendarium collaudasse, atq; passim ad recipiendum persuasisse, ingenue pro communis Patriæ salute agnoscant. Ita. n. arbitror tuis ineptijs, & calumnijs hoc responso esse satisfactũ, vt nouis cauillationibus nullus iam videatur relictus locus, nisi quis è medio tollere velit omnẽ Calendarij vsum, in quo Cyclus decennouennalis adhibetur, & in quo anni, ac menses per dies integros, neglectis horis, earumq. fragmentis, dinumerantur, vtpote ad captum vulgi, & ad quotidiana hominũ commercia accommodati: quod neminem sanæ mentis sibi persuadere posse existimo. Hoc constare puto omnino ijs, qui tuum Examen legerint, & meam Apologiam perpenderint diligentius, te nihil nobis obijcere, quod non antea cognouerimus, aut quod Calendarium Gregorianum labefactare possit: quippe cum aliud nihil ostendas, quàm æquinoctium uerum non semper in die 21. Martij, si nostra ęquatio adhibeatur, persistere posse: quod nunquam negauimus: cum fieri nulla ratione posse sciamus, ut vlla æquatio ęquabilis, & vniformis id pręstare queat, ob verorum motuum inęqualitatem.

LIBRI SECVNDI FINIS.

APPENDIX
QVA
ANTONIVS POSSEVINVS
E SOCIETATE IESV
DEFENDITVR,
& summa totius Apologiæ explicatur.

VIX dum meam hanc Apologiam prelo commiseram, cum de repente è Germania ad me perfertur alter libellus Mæstlini, quem Defensionem inscribit alterius sui Examinis, quod præ manibus habemus, & non omnino indiligenter examinauimus. Occasionem huius Defensionis in vulgus edendæ captauit ex scripto quodam (ut ait) Antonij Posseuini Iesuitæ; qui eum hoc ipso nomine, quòd in Calendarium nouum inuectus esset, perstrinxit, multò tamen leuius, quam res postulabat. Quod ita ægrè tulit aduersarius, vt operæpretium duxerit, (Tantum apud eum potuit iracundia, & vlciscendi libido) proprio libello edito scriptum illud Posseuini incredibili sanè maledicentia exagitare, bonumque eius viri nomen, atque existimationem prorsus obterere. Audaciorem quoque eum fecit ad hunc libellum excudendum, diuturnum nostrum silentium. Cum enim toto proxime elapso biennio uiderit neminem, qui eius Examen conuellere,

Alius libellus Mæstlini, quo alterū hoc suū Examen defendere conatur aduersus Posseuinum, & alios, qui eius rationes refellere conātur.

lere, aut labefactare ausus sit, tanta ei audacia accessit, vt denuò omnes petulantissimè ad respondendum prouocet, planeque sibi persuadeat, neminem fore, quicunque sit, & quantulcunque ipse sibi uideatur Mathematicus, qui eius demonstrationes refutare queat. Quæ omnia ex eius Defensionis initio liquidò constare possunt, quod hic ad verbũ inserere placuit, ut omnes uideant, eum in maledicendo, & in suis commentis ad sidera extollẽdis semper sui similẽ esse. Ita igitur Defensionẽ suam auspicatur.

BIENNIVM est elapsum, quo alterum meum Astronomicum Examen Noui Gregoriani Calendarij publicaui, quo, omissis omnibus alijs Quæstionibus, & Disputationibus receptionem eius impedire ualẽtibus, vnicum illud, & quidem præ reliquis primarium, & fundamentale Pontificiorum argumentum discussi dicentium: Quòd nouum Gregorianum Calendarium tanta perfectione sit reformatum, & absolutum, vt in eo omnes veteris Calendarij, multiplici imperfectione laborantis, errores non modo sint sublati, sed etiam futuro tempori tanta prouidentia prospectum, vt calculus ipsius nullo vnquam seculo, vsque in PERPETVVM, vlli mutationi obnoxius sit futurus. Illo igitur meo examine ego ex ipsis fontibus, ex quibus tota hæc quæstio desumenda, & decidenda est, demonstraui, Nouum istud Gregorianum Calendarium hac commendatione nequaquam esse dignum. Ipsum enim omnibus, & singulis ijs partibus, quibus quàm rectissimè reformatum uel esse debebat, vel esse putatur, innumeris modis tam vitiosum deprehendi, vt nihil quicquam in vllo Calendario reprehendendum occurrere possit, in quo hoc Gregorianum non etiam deficiat. Quam ob causam ipsum potius COLLVVIES OMNIVM ERRORVM, quàm reformatio dicendum erat, propterea quòd in ipsum, velut in sentinam, omnes omnium Calendariorum errores turmatim confluunt. Inde certitudine Astronomicarum rationum fretus & stipatus, vniuersos Mathematicos, qui vel primùm confecerunt Calendarium istud, vel hactenus defenderunt, audacter ad respondendum prouocare non sum veritus, &c.

Mæstlinus non uult, Calendariũ nouum dici posse perpetuum: sed esse colluuiem omnium errorũ, qui in ullo Calẽdario extare possunt.

QVOD meũ Examen simul atq; in publicũ exijt, sicut Pontificiis, præsertim quibus Nouum Calendarium arridebat, inexpectatissimum fuit: certò enim sibi persuaserant, nouam istam suam creaturam nullius labis insimulari, nedum conuinci posse: ita illi ipsi præcoci censura miris modis me apud sese exagitare ceperunt, quasi ego solus, præ doctissimis, & celeberrimis nescio quibus Mathematicis, noui uestri Calendarij auctoribus, & approbatoribus, mihi ceu solus sapere videri velim. Hinc ipsi sibi omnino promiserunt, mihiq; minati sunt, meas illas demonstrationes pro dignitate acceptas, & ex ipsis fundamentis, ad quæ ego (ipsorum iudicio) indoctè prouocauerim, solidè refutatas iri. Sed quid fit? Tantum inuicta ueritatis robur est, vt istorum hominum vocibus, ceu imbellium caniculârum latratu, non modo non succumbat, sed etiam ultrò aliquem, qui paribus uiribus congrediatur, prouocet, & prodeuntem cum desiderio expectet. Sit ergo dicti mei Examinis refutationem nequaquam pani-

pauidus, sed forti animo expecto. Verum nihil huius toto hoc biennio video, vnico scripto cuiusdam Iesuitæ Antonij Posseuini excepto, eoq́, vt mox demonstrabo, ineptissimo. Anni quidem spatium elapsum est, quo ex quorundam relatione accepi, esse alicubi nonnullos, qui refutationem aliquam non modo meditati sint, sed iam tum prælo typis excudendam commiserint: At nec illa, toto hoc tempore, diligenti etiam habita inquisitione, ad me defertur. Isti ergo dum moras moris nectendo prodire in lucem subterfugiunt, tacitè testantur; se in conscientia sua conuictos veritati refragari non posse. Nam nisi malam fouerent causam, cur ex tot ipsorum peritissimis, sapientissimis, & eruditissimis totius orbis Christiani Mathematicis, (sicut Busæus Iesuita Moguntinus thesi 170. Disputationis suæ iactanter refert) vel (si modo Papa Gregorius xiij. in Bulla verum dicit) ex harum rerum peritissimis, quos ipse Papa longè antè ex primarijs Christiani orbis nationibus delegerat, & qui multum temporis, & diligentiæ ad eam lucubrationem corrigendi Calendarij adhibuerunt, ne vnicus prodit, qui noui Calendarij rationes explicet, eiusq́; causam seriò agat. Sed tam cæteri, quàm etiam ij, quos ego illo meo scripto vel obliquè vel nominatim prouocando citaui, tacent. Quin immo ex fide dignis hominibus accepi, quòd etiam ille Mathematicus, quem pag. 2. mei Examinis perstrinxi, veritate victus in meam concesserit sententiam. Hoc idem ab alijs quibusdam fieri audio, qui licet Pontificiæ Religioni sint addicti, apertè tamen confitentur, quòd illius mei scripti demonstrationes à nemine, quicunque sit, & quantuscunque ipse sibi videatur Mathematicus, refutari possint. Addo & illud. Per fide dignos itidem mihi nunciatum est: quendam nescio quæ magis aduersus meã personã, quàm scriptum, corrasisse, sed ea, vt futilia, & publicatione indignissima, esse Superiorum auctoritate suppressa.

QVARE mei illius Examinis demonstrationes immotæ adhuc stant, nec insultibus istorum languescunt. Contrà verò nouum Calendarium in omnibus suis partibus totum manet imperfectum, mendosum, uitiosum. Quod cum sit, quo, quæso, nouitatis amore, seu potius furoris oestro fascinati vel agitati Pontificiorum tam Mathematici, quàm alij, pergunt istud suum vitiosissimum Calendarium toti orbi, sub falsissimo exquisitissimæ & perfectissimæ Reformationis nomine tam magnificè commendare, vrgere, & obtrudere? An hoc non est data opera totum Christianum orbem ludere, & ceu seruum pecus tyrannicè subiugare, atque pessundare?

NONNE videtur miles iste gloriosus iam parta lætus victoria canere triumphum? Miror equidem, vehementerque miror, eum post se tam elato esse animo, ut præ se, non dicam omnes totius orbis Mathematicos contemnat, sed arbitretur, neminem reperiri, qui cum illo paribus uiribus congrediatur. Aut enim necesse est eum superbię spiritu inflatum veritatem ipsam nolle aspicere, aut (quod eius Examen declarat) ceremoniarum Ecclesiasticarum, quibus ad hoc usque tempus in toto Christiano orbe Pascha celebratum est, prorsus ignarum

Rr esse

esse, atque expertem; cum contradicendi cupiditate excęcatus ineptias suas, quas contra nouum Calendarium affert, non videat. Sed efficiam fortassis, vt ad suos cognoscendos errores tandem oculos aperiat, aut certè, qui in hoc negotio per se nihil vident, cęcum haudquaquàm sequantur Ducem. Euidenter enim hac mea Apologia ostendi, cur Calendarium nouum Gregorianum dicatur Perpetuum, & nulli unquam mutationi obnoxium, meritoque hoc nomine esse dignum, quicquid interim ipse fremat. Quod si cognoscere desiderat, (eum enim prorsus hoc non intellexisse, clamat eius Examen, & hic libellus.) legat Caput 5. lib. 1. & caput 4. lib. 2. huius Apologiæ. Quòd autem exprobat, Calendarium nouum esse colluuiem omnium errorum, qui in ullum Calendarium cadere possunt, quis non intelligit, id eum odio tum in omnes Catholicos, tum præsertim in Pontificem Romanum Christi Vicarium, dixisse? Si enim vnum aut alterum errorem nouo Calendario obiecisset, suspicari quispiam fortasse posset, non omnes prorsus errores ex eo sublatos esse: Nunc autem, cum omnia in eo uitiosa esse proclamet, quis credat, eum syncero, & candido animo esse locutum? Sed conferamus, quæso, nouum Calendarium cum vetere, ut neminem latere possit, Męstlinum non veritatis amore, sed (quod ipse de nobis prędicat) furoris oestro fascinatum, vel agitatum Calendarium Gregorianum insectari, appellareque omnium errorum colluuiem, perinde ac in id, velut in sentinam, (vt ipse ait) omnes omnium Calendariorum errores turmatim confluant. Quid si omnes ex eo errores, quantum per Cyclum licuit, sublatos esse demonstremus? In uetere certè Calendario æquinoctium continenter sedem sibi præstitutam deserens versus mensis initium progrediebatur, ita vt annis proximis ante correctionem decem totos dies à propria sede abscesserit. Neque hic finem sui progressus statuebat, sed quotidie maiora is capiebat incrementa: Neq; vero vlla spes erat, vt in suā sedem aliquando sponte sua reuerteretur. In nouo aūt Calendario æquinoctiū die 21. Martij, quæ ei sedes tributa est ab antiquis, contingit. Et si accidat, vt id ab eo die, propter verorum motuum instabilitatem, aliquando recedat, hic recessus non ad 10. dies, vt in antiquo Calendario, sed ad summum ad duos aut tres dies excrescere potest, & vltrò, ac sponte, nullo alio adhibito remedio, ad 21. diem redit, etiam post 20000. ann. ut lib. 1. ostendimus. Deinde in Calendario antiquo aureus numerus Lunas XIIII. Paschales exhibebat multò serius, quàm res ferebat, ita vt oppositio secundum Cyclum, siue Luna XV. plerunque per quatriduū oppositionem mediam subsequeretur, nunquam autem Luna XIIII. in ipsam mediam oppositionem incideret, nedum ipsam vno die anteiret: quod recta Cycli dispositio in Calendario requirit. At nouum Calendarium hunc errorem non ferendum ita emendauit, ut Luna XIIII. Paschalis fermè semper vno die pręcurrat mediā oppositionem, uel in eandem incidat, uel denique non multò post contingat: quo quid accuratius in Cyclo ullo potest desiderari? Ex duobus veteris

Calendariū noui iure dici Perpetuum, & non esse colluuiē omniū errorum, qui in vllo Calēdario extare possunt, vt vult Mæstlinus.

Errores Calēdarij veteris, qui in nouo, quantū per cyclū licet, sublati sunt.

Ca-

Calendarij erroribus, quos commemorauimus, & in nouo Calendario sustulimus, sequebantur alij duo errores, ijque grauissimi. Primum enim ijs annis, quibus Luna XIIII. secundum aureum numerum incidebat in diem 11. Martij, vel 20. vel in aliquem inter eos interiectū, (quod quidem accidit, quotiescunque aliquis horum aureorum numerorum, 3.6.8.11.14.19. currebat, nimirum sexies in omni decennouénali annorum spatio) reiectum semper est Pascha ex primo in secundum mensem. Deinde quoties Luna XIIII. aurei numeri in diem Dominicum, vel diem Lunæ, aut Martis, Mercurijve incurrebat, toties Pascha quarta hebdomada, hoc est, Luna xxij. vel xxiij. vel xxiiij. vel xxv. celebratum est: propterea quòd Luna XIIII. veteris Calendarij, in cælo erat Luna fermè xviij. ac proinde quando Pascha quatriduo, aut maiori spatio ab illa XIIII. Luna aberat, incidebat necessario in Lunam xxij. aut post. Qui omnes errores cum ex nouo Calendario, quantum per Cyclum licuit, sublati sint, vt mea hac Apologia demonstraui, quæ est tanta Mæstlini impudentia, ac temeritas, ut demersus ipse in omnium errorum colluuione, ac sentina, Calendarium nouum Colluuiem omnium errorum uocare non uereatur? Ipse certè id nullius erroris conuincere potuit, (quamuis magnificè se hoc effecisse iactet) nisi errorem dicere velimus, calculum noui Calendarij vero motui Solis, atque æquinoctij non omni ex parte congruere. Præter hoc enim in toto suo Examine prorsus aliud nihil probat. Verum non esse necessarium, immo neque fieri posse, vt ullum Calendarium, in quo regulæ populares proponendæ sint, atque Cyclus describendus, veris respondeat motibus, satis superque ex ijs, quæ a nobis demonstrata sunt superioribus duobus libris, apparere potest. Verius igitur quis Examen eius atque hanc Defensionem aduersus Posseuinum editam non solum colluuiem errorum dixerit, sed etiam officinam omnium mendaciorum, quibus nouum Calendarium Gregorianum peti, & oppugnari potest.

Quando Pascha in vetere Calēdario uel in secūdo mēse, vel post Lunā xxj. contra Patrū decreta, celebratū sit.

Mæstlinus quid in suo Examine probet.

Scripta Mæstlini in Calēdarium esse colluuiē omnium errorum, & officinam omniū mendaciorum.

PROSEQVITVR deinde aduersarius victoriam suam, atque triumphum, dicitque nobis fuisse inexpectatissimum eius Examē: quippe cum responsum ei quidem minemur, nemo uero nostrum id adhuc ediderit. Quasi verò solida aliqua ratione Calendarium nouum euertisset, ita certò victoriam sibi promittit, cum tamen omnia, quæ in Examine suo arma profert, id tantum conuincant, (ut paulo ante diximus) æquinoctium, adhibita noui Calendarij æquatione, vero æquinoctio non omnino respondere: quod nemo unquam negauit. Neque ulla æquatio æquabilis, atque vniformis institui potest, quæ cum veris motibus exquisitè congruat, vt copiose lib. 1. demonstrauimus. Quòd si fortè eiusmodi æquationem reperiri posse contendat, eam condat ipse Mæstlinus, suo illo laborioso ingenio, vt intelligamus, non sine causa nouum Calendarium ab eo esse reprehensum. Sin autem nullo id modo fieri posse fatetur, fateatur quoque, nouum Calendarium hoc nomine temerè a se oppugnatum, & veteri posthabitum. Quid enim?

Mæstlinū solum probare, Calendariū nouū non omnino veris motib. congruere: quod ad rem non facit, & a nemine negatur.

Num Calendarium uetus, quod tantopere laudas, Mæstline, & huic nouo omnibus nominibus præfers, ita ad verum motum conformatum fuit, vt ab eo nunquàm dissenserit? Certè si per capitale odium, quod in Ecclesiam Romanam habes, verum fateri tibi liceret, nunquàm negares, nouum Calendarium propius ad verum motum accedere, quàm vetus. In veteri enim æquinoctium diem 21. Martij sibi præstitutum ita deseruerat, vt ad eum reuerti nullo modo potuerit, nisi 10. dies ex anno fuissent detracti. In nouo autem, etsi ab eo die aliquantisper euagetur æquinoctium, sponte tamen aliquot elapsis seculis ad eum redit, nullo alio adhibito remedio. Taceo de Lunationibus circa correctionis tempus, quæ in ueteri Calendario a Nouiluniis ueris toto quatriduo, & eo amplius, differebant: quod de Lunationibus Calendarij noui dici non potest. De eo autem, quod asseris, multos, etiam Catholicos, in tuam sententiam cessisse, propterea quòd tacendo testentur, se in conscientia sua conuictos veritati refragari non posse, non multum laboro. Tu videris, quàm verum hoc sit. Ego quidem caussam, cur ad tuum Examen nemo adhuc responderit, initio huius Apologiæ exposui; quam veram fuisse, non fictam, tute iam satis intelligere potes, cum tuum illud uentosum Examen hac nostra qualicunque Apologia elusum uides. Ac sanè non dubito, quin (quod tu de tuo Examine dicis) nostrum tibi responsum inexpectatissimum fuerit: quod tu falsè, & acutè (vt omnia) Elephantinum partum vocas. Quid agas? Elephas tantum animal parere cito non potest. Tardè Elephas parit, fateor, sed parit Elephantem; At tu cum paris, Culicem paris. Quid enim est aliud in scriptis tuis, Mathematice Tubingensis, præter maledicentiæ aculeum, & iactationis tubam? quanquam non uereor, ne non noster hic Elephantinus partus maturus potius tibi, quam serus videatur; quem si tam auide expectas, vt dicis, habes iam, quod expectas. Tu uide, ne, mutata sententia, iam statuas, caussam, cur tantopere expectares, non fuisse. Sed pergamus ad alia, & præcipua adhuc Defensionis Mæstlinianæ capita expendamus.

TRIA sunt potissimum in illo scripto Posseuini, quæ mirum in modum Mæstlinum pupugerunt. Primùm, quòd Hæreticum eum nominauerit. Deinde, quòd asseruerit, gloriosam illam sui Examinis inscriptionem satis ostendere hominis ventosum ingenium, ac proinde in eius scripti recessu multò minus esse, quàm fronte promittat, ac pleraque in eo putida esse. Deniq; quòd confirmauerit, Calendariũ nouũ astrui magis à Mæstlino, quàm negari, confirmari, quam infirmari; quippe cum in Examine demonstrauerit, æquinoctium in utramque partem a die 21. Martij recedere, atque adeo ipsum diem 21. quem Calendarium Gregorianum æquinoctio assignauit, medium esse quodammodo inter diem 19. & 24. ad quos usque euagari potest æquinoctium. Verum tria hæc uerissime a Posseuino dici, nullo prorsus negotio clarissimè ostendemus.

PRIMVM enim Mæstlinum hæreticum esse, nemo qui illum nouerit,

Calendarium uetus magis a vero motu discrepare, quam nouum.

Mæstlinus Culicẽ parit.

Tria potissimum in scripto Posseui ni Mæstlinum pupugere.

Mæstlinum hæreticum esse.

dit, nisi forte hæreticus ipse sit, negabit. Nam ut taceam, quod plerique in Germania sciunt, eum, quòd Vbiquetarius esset, pulsum esse Heidelberga, Professio fidei, qua Mæstlinus in sua hac Defensione vsus est, vt hæretici nomen vitaret, profectò est talis, vt si nullum præterea haberemus indicium, sua ipsum confessione iugulare possemus. Nam & Patrum traditiones respuit, & Sanctorum patrocinium contēnit, & soli fidei iustificationem ac beatitudinem tribuit: denique se Vbiquetarium, etsi non uerbo, at re profitetur. Quo igitur ore hæretici nomen recusat, qui tot, tamque apertas hæreses tam studiosè suscipiat?

DEINDE verissimè Posseuinum asseruisse, gloriosam illam Examinis Mæstliniani inscriptionem satis ostendere hominis ventosum ingenium, ac proinde in eius scripti recessu multò minus esse, quam fronte promittat, ac pleraque in eo putida esse, hinc studiosus Lector facilè cognoscet. Receperat Mæstlinus, se in suo Examine demonstraturum, atque in hac ipsa Defensione inaniter se demonstrasse iactat, omnia in nouo Calendario Gregoriano ita vitiosa esse, ac deprauata, vt verius Colluuies omnium errorum, qui in ullum Calendarium cadere possunt, appellanda sit, quàm restitutio. Ad singula deinde descendens ait, neque æquinoctium rectè ad 21. diem Martij, per 10. dierum exemptionem, restitutum esse; neque id ad diem 21. conseruari posse, si æquatio in nouo Calendario præscripta adhibeatur; neque Epactas ritè suo fungi munere in Nouilunijs, & terminis Paschalibus monstrandis, tum ob vitiosam earum in Calendario dispositionem, tum ob earum æquationem perperam institutam; neque denique Cyclum antiquum Solarem, siue literarum Dominicalium perfectè esse æquatum ad literas Dominicales tempore Concilij Nicæni indicandas. Verum ex his omnibus quid in verboso illo Examine probauerit, liquidò colligi potest ex iis, quæ hac Apologia aduersus eum scripsimus. Abunde enim in ea omnes eius cauillationes, quas in hac Defensione gloriabundus repetit, refutauimus: vt propterea nihil addendum hoc loco uideatur; cum nec ipse noui aliquid contra Gregorianum Calendarium in sua hac Defensione attulerit. Hoc solum adijciam, quod & supra ostendimus: si totum eius Examen diligentius examinetur, comperiemus nihil aliud in eo probari, quàm æquinoctij ad diem 21. Martij conseruationem per æquationem noui Calendarij, cum vero æquinoctio non congruere. Sed hoc & auctor Calendarij, & nos, qui ad anni restitutionem conuocati fuimus, antequam Calendarium a GREGORIO XIII. Pont. Max. publicaretur, præuidimus, vt ex Compendio, quod quinquennio toto ante Calendarij emendationem ad Principes Christianos transmissum fuit, liquidissime constare potest. Cur enim in eo hæc uerba prope finem apponerentur, quod & Cap. 4. huius lib. diximus. *Restituto itaque verno æquinoctio ad eum locum, ex quo deciderat, atque hoc Epactarum Cyclo, qui ad quamcunque anni quantitatem accommodari potest, Calendario apposito, intercala-*

Quid Mæstlinus se suo Examine probare receperit aduersus nouum Calendarium.

Mæstlinus nihil noui contra Calendarium in sua Defensione affert.

Multo minus esse in Examine Mæstliniani recessu, quàm fronte promittat; cum solum probet, æquinoctium Calendarij noui vero æquinoctio nō congruere, & tamen multo plura probanda receperit.

Auctores Calēdarij præuidiſſe, æquationem anni Solaris non omni ex parte vero motui reſpōdere: ut propterea fruſtra eam Mæſtlinus inſectetur.

calationisq́; ratione, quam diximus, & eius Cycli æquatione adhibita, ita in poſterum anni atque menſes congruerent cum Solis ac Lunæ ratione, vt nulla deinde varietas, aut diſſenſio poſſit exiſtere; quòd ſi quando acciderit, eadem hac via belliſſime in ſuum ſtatum docet poſſe reſtitui. Cur, inq̃, hæc apponerētur, ſi arbitrati eſſemus, (quod per calumniā Mæſtlinus nobis imponit) noſtrā æquationē a uero motu æquinoctij nūquā poſſe diſſentire? Si item putauiſſemus, annum Alphonſinum, qui inter maximū, ac minimum medius eſt, perpetuo reſponſurum uero ęquinoctio, ita vt nunquam alia æquatione, quam quæ a nobis pręſcripta eſt, indigeret, quorſum, obſecro, hæc alia uerba ad calcem eiuſdem Compendij adiecta eſſent a nobis? *Quòd ſi alicui Alphonſi calculi incertiores eſſe videbuntur, quàm vt illis fidendum putet, potiusq́; recentioribus adhærendum exiſtimet, is profecto intelliget, eam eſſe huius artificioſi Cycli, tabulæq́; Epactarum à Lilio excogitatæ diſpoſitionem ac digeſtionem, vt nullo negotio ſiue Copernici, ſiue cuiuſuis alterius calculis poſſit aptari, ſi tabella æquationis ex illis confecta, pro ea, quam ad marginem ſcripſimus, ſubſtituatur: ueluti hac, quam exempli gratia a Copernici ratione non multum diſtantem appoſuimus.* An uidemur tibi, Męſtline, hiſce verbis voluiſſe, Calendarium nouum ideo Perpetuum dici, quòd æquinoctium ita diei 21. Martij adhæreſcat, vt ab eo per noſtram ęquationem dimoueri nequeat? Falleris profectò, ſi hoc putas. Qui enim hoc exiſtimare potuiſſemus, cum liberum reliquerimus, vt æquatio ſiue ad annum Alphonſinum, ſiue ad annum Copernici, aut alterius cuiuſuis inſtitueretur? Sed idcirco Perpetuum diximus Calendarium, quòd Cyclo in eo non mutato, æquatio inſtitui poſſit ad quamcunque anni magnitudinem, facileque emendari, ſi à vero motu longius abeſſe comperiatur, ut latius Capite 4. libri 2. expoſuimus.

Cur Calendariū nouum dicatur a nobis Perpetuū ab eius auctoribus.

Quæ cum ita ſint, non te pudet, nobis obiicere id, quod vltrò concedimus, & confitemur? Cur tam impudenter nobis ſemper obiicis, Nouum noſtrum Calendarium polliceri ęquinoctij verni reductionem in 21. diem Martij, hac adhibita diligenti cura, ut ipſum ab illa die, velut a propria & fixa ſede, nunquam vſque in perpetuum poſſit recedere; cum hoc nuſquam nos dixiſſe, poſſis oſtendere, niſi in eo ſenſu, quem de Calendarij perpetuitate expoſuimus? Lapidem, Mæſtline, (ut eſt in prouerbio) uerberas; tum quia inanem operam conſumis, cum nihil aduerſus nos proficias, tum quia te ipſum lædis potius, quā nos, cum omnes inde intelligant, te nodum (quod dicitur) in ſcirpo quærere, & malitioſe per calumniam Calendarium nouum inſectari. An non eſt hoc in tui Examinis receſſu multò minus eſſe, quàm fronte promittat? An non putidum deinde eſt, in Calendario nouo a te reprehendi id, quod Eccleſia ſemper in Paſchæ celebritate ex Patrū Cōciliorumque Decretis ſanctè obſeruauit? nimirum cum dicis, Paſcha non eſſe celebrandum in Plenilunio proximo poſt æquinoctium, cum tamen hic mos perpetuo in Eccleſia uiguerit, & nullo alio tempore Paſcha aptius poſſit celebrari, ut ſupra tum ex antiquiſſima Eccleſiæ conſuetu-

Multa in Examine Mæſtlini putida eſſe.

ſuetudine, tum ex grauiſſimis Scriptoribus, qui de recta Paſchæ celebratione ſcripſerunt, comprobauimus: ut hac in re nimis apertè inſcitiam tuam prodas. An non putidum eſt, te cauillari, ideò Calendarium eſſe a nobis reſtitutum circa finem anni 1582. potius, quam circa principium, ne Paſcha, quod in vetere Calendario legitimè celebratum eſſe garris, in nouo non ritè celebraretur? Oſtendis profectò, quàm bene uerſatus ſis in hoc negotio, cum toto (vt dicitur) erres cælo. Paſcha enim eius anni legitimum fuiſſet, ex præſcripto Concilij Nicæni, ſi 10. dies initio anni exempti fuiſſent, quod contra Decreta Patrum, eiuſdemque Concilij in vetere Calendario in quarta hebdomada non ritè celebratum eſt, ut Cap.3.lib.1. demonſtrauimus. Verum ita tibi in hac putida doctrina places, ut non te pudeat in iſta tua Defenſione iactare, ueritatem tum de cæteris Calendarij noui erroribus, tum præſertim de hoc, qui in Paſchæ feſto anni 1582. in nouo Calendario commiſſus eſſet, agnitam, ſudem nobis eſſe in oculis. Sed uide ne hęc ipſa reſponſio mea, ne dicam tota Apologia, qua plane te ignarum eſſe harum rerum conuici, trabs tibi ſit in oculis futura. An non putidiſſimum eſt, quòd exiſtimas Lunam XIIII. à plenilunio non differre, cum hoc ſit contra omnium Patrum, Conciliorumque doctrinam? An non putidum eſt, docere contra totam ſcholam Mathematicorum, æquinoctium uerum poſſe a medio diſtare toto quatriduo, atque adeo medium ſibi uendicare diem 23. Martij, uerumque ad diem 27. poſt aliquot annorum ſecula prolapſurum, cum huic rei calculus ad annos 20000. extenſus apertisſimè repugnet? An denique non putidum eſt, tam audacter Epactarum æquationem oppugnare, cuius fundamentum, radicemque prorſus ignoraſti, ut ex iis, quæ cap.7. lib.2. ſcripſimus, liquet? Silentio prætereo, te neque æquationem Epactarum, neque Cycli Solaris ex propriis (ut Philoſophi loquuntur) oppugnare: quippe cum probè intelligas, neutram earum conuenientius potuiſſe inſtitui. Id ſolum conuincis, æquationem æquinoctij non congruere exquiſite cum ęquinoctio uero annorum pręteritorum: quod contra nos non facit, ut ſupra oſtendimus cap.7.lib.1. Certe ut vtramque æquationem conuelleres, oſtendendum tibi eſſet, neutram earum annis futuris reſpondere: quod neque effeciſti, neque vnquàm efficies. Nam id in Cyclo Solari nec tentaſti quidem; in Epactis vero, quā feliciter tibi res ſucceſſerit, iudicabunt ij, qui Cap.7.lib.2. meæ Apologiæ attente perlegerint.

Reſponſio hæc trabs è Mæſtlino in oculis.

POSTREMO Poſſeuinum verè ac rectè affirmare, Męſtlinum, licet inuitum, ac non cogitantem, magis confirmaſſe Gregorianam emēdationem, quàm infirmaſſe, perſpicue ex ijs apparet, quæ lib.1.cap.5.6. & 7. a nobis conſcripta ſunt. Cum enim Męſtlinus oſtendat, ęquinoctium noui Calendarij à die 21. ſibi præſtituto euagari modò ad diem 19. modo ad 24. (Nam quòd aſſerit, id ad 27. vſque diem decidere poſſe, calumniam eſſe, & omnin o falſum, eodem illo in loco confirmauimus

Mæſtlinus, eſt probat, æquinoctiū modo ad diē 19 mō ad 24. recedere a 21. Mart. i. cōfirmare æquinoctij æquationem Calendarij noui.

mus) adeout dies 21. medium quodammodo locum tueatur inter extremos dies recessus; quis dubitabit, aptissime institutam esse æquationem æquinoctij, cum id in medio recessus in vtramq; partem ita conseruet, vt post 20000. annos adhuc ad diem 21. suapte sponte reuertatur? Qui plura hac de re desiderat, legat eadem illa cap. 5. 6. & 7. lib. 1. huius Apologiæ.

Cur reliqua capita Defensionis Mæstlinianæ non expendantur.

RELIQVA Mæstlinianæ huiusce Defensionis capita persequi non est animus, cum in ijs solum ea argumenta repetat, (& quidem innumeris adiectis maledictis, atque irrisionibus, cum non semel iactabundus nobis insultat, neminem nostrum illi respondere ausurum, immo nec posse respondere. Tantum sibi inflatus iste Tubingensis Mathematicus arrogat.) quæ in Examine proposuerat: quibus videor plene ac cumulatè satisfecisse superioribus duobus libris. Ex eius porrò conuitiis, & contumeliis, quibus omnes eius paginæ, ne dicam, periodi, sunt refertæ, facile conijcere licebit, quo animo Mæstlinus Calendarium nouum Gregorianum tam iracundo, & impotenti animo insectatus sit; num videlicet studio, atque amore veritatis, an potius odio Pontificis Romani, & vniuersæ Ecclesiæ Catholicæ, atque Orthodoxæ, id fecerit. Equidem in ea sum sententia, ut existimem, eum Calendarium eadem rabie exagitaturum fuisse, etiamsi in eo veri omnino motus spectati fuissent, atque obseruati, aut quocunque tandem modo restitutum id foret; hoc solo nomine, quòd à Pontifice Romano editum esset, & toti orbi Christiano, ut reciperetur, ab eodem propositum. Tum enimuerò (nec sine causa) exclamasset, Impostores nos esse, ac publicæ Pacis in S. Romano Imperio turbatores: quippe qui Ciuiles annos, qui æquales esse debent, & ad vulgi captum accommodati, quibusque Ecclesia vniuersa tam Orientalis, quàm Occidentalis iam inde fermè ab initio ad nostram usque ætatem semper vsa est, uiolenter extrudimus, ac pro eis annos inæquales per uim intrudimus, quos necesse est mirandum in modum commercia, conuentionesque humanas conturbare. Quod sanè illum facturum fuisse, ambigi non potest. Si enim, quando annum æqualem in Calendario retinuimus, qui omnibus hominibus, ob antiquissimum eius usum, notissimus est, Impostores nos uocat; quid obsecro facturus fuisset, si in Ecclesiam nouum annum, eumque instabilem, maximeque inæqualem inuexissemus? Desinat ergo insidiose nobis consilium dare, atque identidem inculcare, nos debuisse per nouas obseruationes, nouas easque perfectissimas tabulas prius extruere, quàm Calendarium emendare; vt nimirum (vt ipse ait) confidentius de perpetuitate nostri Calendarij gloriari potuissemus. Hæc enim res maiorem ei præbuisset occasionem nobis insultandi, tanquàm qui excellentissimorum Astronomorum obseruationibus

Mæstlinum eo esse animo, ut Calendarium oppugnaret, quocunque modo restitutum esset.

Mæstlinus insidiose nobis suadere, ut perfectas tabulas construamus, ut nostrum Calendarium possit esse perpetuum.

nibus relictis, proprias, nullaque adhuc experientia confirmatas, ad rem grauissimam, cuiusmodi est Calendarii restitutio, adhiberemus. Adde, quòd nulla tunc ratione perpetuum fuisset futurum Calendarium. Vt enim possit esse perpetuum, non debet vllis tabulis Astronomicis ita addici, & astringi, vt ab eis nulla in re vnquam dissentiat. Nullæ enim tabulæ ad hunc usque diem conditæ sunt, uel à peritissimis Astronomis, neque uerò condi possunt, de quarum diuturnitate multum nobis possimus polliceri, propter motuum cælestium periodos nondum planè perspectas, ut Cap. 4. lib. 1. docuimus. Sed tum demum poterit esse Perpetuum, quando cyclus in eo descriptus omnes dies totius anni replet, ut æquatione debita suis temporibus adhibita, ad omnem anni magnitudinem possit accommodari, nulla prorsus in eo mutatione facta: cuiusmodi esse nouum Calendarium Gregorianum, superioribus duobus libris perspicuè demonstratum est.

Calendarium nõ posse esse Perpetuum, si certis quibusdam tabulis Astronomicis astringeretur.

HABES igitur, Mæstline, qui tuis ineptiis (quidni enim ineptias dixerim, cum omnia tua argumenta ex mera ignorantia eorum, quæ de recta Paschæ celebratione Patres, Conciliaque sanxerunt, proficiscantur, ac proinde merę nugę sint) tandem aliquando responderit: quod neminem facturum esse, tibi penitus persuadebas; proptereaque responsionem hanc ridibundus Elephantinum partum in tua Defensione vocitabas. Respondi autem unus ego ex omnibus, qui prędaro huic correctionis operi interfuerunt, non quòd plus in me ingenij esse sentiam, quàm in aliis, sed quia ita illis visum est, quibus non obtemperare nefas puto. Erexit præterea me ad hoc qualecunque certamen libentius ineundũ, bonitas causę, & veritatis amor; vt Calẽdarium nouum quiuis, modo Astronomiæ prorsus ignarus non sit, & computum Ecclesiasticum uel mediocriter calleat, a canino tuo allatratu nullo possit negotio defendere, ac tueri. Atque in hac sane responsione libenter ab illis uerbis abstinuissem, quæ te interdum remordent, atque repungunt, nisi loquacissima, atque adeo impudentissima tua maledicentia, qua nullum conuicium, nullum uerbum contumeliòsum prætermittis, quod vel in Summum Pontificem, uel in nos, qui eius iussu Calendarium restituimus, non euomas, me (hominem alioquin & natura, & instituti mei ratione ab hoc genere dicendi alienissimum) ad illud faciendum coegisset. Certè si modestè difficultatem, si quam habebas, proposuisses, tanquam is, qui aliud nihil exoptet, quàm de iis rebus, quas nescit, instrui, modestissimè quoque respondissemus. Nunc autem, quoniam modestię, & verecundię cancellos, ac limites transgressus es, & instar militis cuiusdam gloriosi de nobis per sexcentas contumelias, atque opprobria triumphum agere præ te tulisti, quasi iam uictoria tibi parta esset, non potuimus audaciam istam tuam, atque

Cur in hac Apologia a uerbis asperioribus non penitus abstineatur.

Si Mæstlinus modestè Calendariũ oppugnasset, modestè ei fuisset responsum.

arrogantiam pro dignitate non accipere : quanquam tecum maledicentia non certamus , qua omnes abs te facile superantur ; sed tantum intolerandam audaciam, uerborum grauitate retundimus : ita tamen, ut modestiæ Christianę memores semper simus.

Mæstlinū loppugnanda Calendario toti orbi Christiano se opponere.

QVIS porrò tu es , qui ex angulo orbis terræ , & Tubingæ latebris emersus , tam insolenter vniuerso Christiano orbi te opponis , & euertere conaris id , quod Imperator Romanus , omnes Reges , Principesque Christiani , qui Ecclesiæ Catholicæ veri filij sunt , omnes Resp. celebrioresque Vniuersitates , Romanum Pontificem vnanimi consensu adhortati sunt , vt quàm primum conficeret ? Pudeat te (si quid pudoris in te reliquum est) insignis tuæ impudentiæ , qua toti terrarum orbi inscitiam tuam , ne dicam stultitiam , prodidisti . Nonne satius fuisset , silentio Calendarium nouum cum toto orbe Christiano admittere , & amplecti , ne mortales omnes præ te contemnere , perinde ac si solus saperes , videreris ? præsertim cum Calendarium nouum tuæ falsæ Religioni , in qua pertinax uiuis , & propter quam tantum bellum contra nouum Calendarium suscepisti , nulla in re aduersetur ? Sed dices , Calendarium hoc innumerabilibus esse refertum erroribus , & veritati Astronomicæ penitus repugnare : quod ferendum non erat. Quibus autem erroribus ? His opinor , quos non semel commemorauimus. Primum, Aequinoctium per æquationem in Calendario præscriptam non retinetur in die 21. Martij, ad quem reuocatum est , sed ab eo liberè in utramque partem euagatur vsque ad diem 19. & 24. quanquam ad 21. diem interim redeat. Deinde Nouilunia per Epactas serius , quàm oportet , monstrantur , ac proinde contingere potest , etsi raró , ut Pascha in quartam Lunaris mensis hebdomadam reiiciatur . Tertio Pascha nonnunquàm ex primo mense in secundum , uel in duodecimum transfertur , licet raró etiam id fiat , nimirum quando Luna XIIII. Paschalis diem 21. Martij antecedit , subsequitur autem diem , quo ęquinoctium contigit , uel in eundem incidit ; si fortè æquinoctium verum ante diem 21. accidat : vel quando æquinoctium diem 21. Martij insequitur , Luna uero XIIII. Paschalis idem æquinoctium anteuertit , dummodo ante diem 21. non reperiatur . Quarto Paschę dies agetur interdum , etsi rarissimè , in ipsa Luna XIIII. ante Plenilunium , siue Lunam XV.

Quatuor errores Calendarij noui, qui uitari nullo modo possūt, quocunque modo instituatur Calēdariū.

Ad hos enim quatuor errores omnia , quæ Calendario nouo uerè a te obiiciuntur , uel a quoquam alio obiici possunt , reuocare licet : neque ipsum alterius errati unquam conuinces , etiamsi omnes machinas adhibeas . Verum quatuor hi errores (si erratum dicendum est , quod non temere , sed necessario admitti interdum debet) in nullo Calendario , quod per Cyclos , & regulas captu faciles , atque uniformes (vt par est) instituitur ,

Mæstlinū, præter 4. illos errores, qui uitari nequeunt , nullius erroris Calendariū conuicisse.

euitari possint. Quod enim ad primum attinet; si æquinoctium certo cuidam diei affigi debet, ut termini Paschales stati ac certi præfiniantur, quod omnino in anno Ciuili, ac Politico necessarium est, quis est, qui non videat, æquinoctium verum ob eius inæqualem, irregularemque motum posse diem illum æquinoctio præstitutum modo antecedere, modo subsequi? Quin immo, etiamsi motus æquinoctij foret æqualis semper, atque uniformis: incommodum tamen hoc uitari nulla ratione posset, propter annos communes, ac bissextiles, ut supra demonstrauimus. Hunc autem errorem tertius necessariò comitatur, ut manifestum est. Error deinde secundus omnino admittendus est in omni Calendario, in quo Cyclus Lunaris rectè dispositus sit; ne accidat aliquando, Nouilunia Cycli coniunctiones Luminarium in cælo factas anteire, ac proindè crebrius in quartum errorem incidatur; cum nec sic quidem in nostro Calendario effugere possimus, quin aliquando (multò tamen rarius, quàm in antiquo Calendario circa Concilij Niceni tempora) Pascha nostrum in Lunam XIIII. incidat. Itaque nonne longe prudentius fecisses, si hosce errores necessarios, immo & alios, si qui fortè irrepsissent, cum Christiano orbe uniuerso dissimulasses: quandoquidem multò maiores, magisque insignes in ueteri Calendario errores cum Ecclesia tolerasti, neque propterea tamen turbatio aliqua in Imperio, aut Repub. ulla consecuta est. *Sed tu tanquam clamosus rabula, tragædias excitas in nugis, ut aliquid agere, ac dicere uidearis.*

QVAE cum ita sint, quis erit, Mæstline, tam proiectæ audaciæ, præter unum te, qui nouum Calendarium carpere audeat, eò quòd uitata in eo non sint, quæ nullo modo possunt uitari? Nec uerò dubito, quin ob innatam tibi arrogantiam Calendarium nouum post hoc meum responsum iterum inuasurus sis, ne uictus, & causa cecidisse uidearis: quanquam ueritatis auctoritatem apud te tantum ualere fictè, ac simulatè asseras, ut ei lubentissime cessurus sis, si quis ex fontibus huius negotij te aliud docuerit. Sed ut omnia moliaris, vt tenebras veritati vndique offundere coneris, nihil ages, nihil efficies. Ipsa per se ueritatis lux omnes demum tenebras excutiet, quanquam quid dico? Ita discussa est superior illa omnis caligo, quam tu mentibus hominum obieceras, ut nullus iam sit nouæ caligini locus, diluxit, patet, cernuntur omnia. Nihil admodum uero officere poteris, etsi tanquàm Cæcias nubes trahis. Verum si Calendarium Gregorianum denuò oppugnare uis, atque euertere, demonstrandum tibi erit, aut in eo alios errores, præter quatuor nuper enumeratos, reperiri, cum quatuor illi deuitari nequeant; aut frequentius Ecclesiam in eos incurrere in nouo Calendario, quàm in ueteri; *Quid Mæstlino probandũ sit, ut Calẽdariũ nouũ euertat.*

Ss 2 aut

aut certè ; si neutrum illorum consequi ualeas , ut plane persuasum habeo , conficiendum abs te erit Calendarium , quod omni prorsus careat labe, dummodo in eo annus Ciuilis (quod caput est) usurpetur , & Cycli ab Ecclesia vsitati adhibeantur: quod ad Calendas Græcas te facturum speramus . Forti igitur animo sis , & ad tam præclarum facinus audendum manus admoue .

HIC RHODVS, HIC SALTVS.

FINIS APPENDICIS.

DE COMPVTO ECCLESIASTICO

LIBER TERTIVS.

PRAEFATIO.

QVONIAM *superioribus duobus libris non solum calumnijs Mæstlini satisfecimus quàm cumulatissimè, verum etiam rationes, ac fundamenta restituti Calendarij vberrime exposuimus, non erit à nostro instituto alienum, si tertio hoc libro, ac postremo regulas nonnullas proponamus, quibus omnia, quæ in Calendario Gregoriano continentur, mira facilitate memoriter, & in digitorum articulis, reperiantur. Ita enim fiet, vt nihil amplius desiderari posse videatur, quod ad Calendarij explicationem pertineat. Eo autem libentius hunc librum tertium prioribus duobus adiunxi, quòd multos, qui ante restitutionem Calendarij Computum Ecclesiasticum memoriter per articulos digitorum nouerant, permoleste tulisse accepi, se eisdem nunc regulis in Calendario nouo vti non posse; vt hæc res non possit illis non iucunda accidere, præsertim quando intelligent, nostras hasce regulas Calendario perpetuo, vbi centesimo quoque fermè anno dies anno adimitur, accommodatas, longè esse faciliores antiquis Computistarum regulis. Pro rudioribus quoque adiunximus tabellas aliquot, maiori ex parte nouas omnino, & adhuc inusitatas, per quas dicto citius, & sine ulla molestia, ac labore, omnia, quæ in Ecclesiastico Computo possunt desiderari, inueniuntur.*

DE AVREO NVMERO.

CAP. PRIMVM.

Cyclus aurei numeri quid.

CYCLVS decennouennalis aurei numeri est reuolutio annorum 19. ab 1. vsque ad 19. qua reuolutione peracta, iterum ad 1. reditur. Vt anno 1577. numerus cycli decennouennalis, qui aureus dicitur, fuit 1. Anno insequenti 1578. fuit 2. atque ita deinceps annis insequentibus, addita semper vnitate aureo numero proximè antecedentis anni, vsque ad 19. qui aureus numerus in annum 1595 incidit, post quem iterum ad 1. redeundum est, ita vt anno insequēti 1596. aureus numerus rursus sit 1. & anno 1597. qui sequitur, 2. &c. Continet autem hic Cyclus aurei numeri annos 19. quia post 19. annos Solares elapsos Nouilunia ad eosdem dies mensium reuertuntur, quāquā non ad easdem omnino horas, vt lib. 2. cap. 1. docuimus. Quilibet vero annus aurei numeri terminatur in fine mensis Decembris, & in principio Ianuarij anni insequentis initium sumit alius annus aurei numeri: quemadmodum etiam anni Domini mense Decembri semper finiuntur, initiumque sumunt à Ianuario. Vt anno Domini 1588. aureus numerus est 12. terminaturque simul cum ipso anno 1588. mense Decembri; Mense autem Ianuario incipiet alius annus Domini, nimirum 1589. & eodem mense assumitur quoque alius aureus numerus, nimirum 13. Atque ita deinceps agendum erit in alijs annis, donec perficiatur aureus numerus 19. à quo iterum redeundum est ad 1. atque hoc modo in perpetuum. Eadem ratione annus quilibet Epactarum, Cycli Solaris, siue literarum Dominicalium, & Indictionis, de quibus postea dicetur, initium habebit mense Ianuario unà cum anno. Hunc ergo aureum numerum quolibet anno ita in digitorum articulis reperiemus.

Quilibet aureus numerus incipit mense Ianuario, quod etiam de Epacta, cyclo Solari, & Indictione dicendum est.

Collocatio annorum centesimorum in articulis digitorum ad aureum numerum cuiusuis anni inueniendum.

IN articulis quatuor digitorum sinistræ manus, Pollice omisso, (nomine articulorum intelligimus etiam digitorum extremitates, ita vt in quolibet digito septem articulos numeremus, initio facto à radice interiore cuiusuis digiti, appellando exteriorem proxime sub ungue, quintum, &c.) collocandi sunt anni centesimi ab ortu CHRISTI Domini, hoc modo. In radice, siue primo articulo Indicis interiori, collocatur annus 0. In radice digiti Medij ponitur annus 100. In radice digiti Annularis, 200. In radice digiti Auricularis, 300. In secundo deinde articulo Indicis ponitur annus 400. In articulo secundo digiti Medij, 500. In secundo articulo Annularis, 600. In articulo secundo Auricularis, 700. In tertio postea articulo Indicis, 800. In tertio articulo Medij, 900. In tertio articulo Annularis, 1000. In articulo tertio Auricularis, 1100. Post hæc in quarto articulo Indicis, hoc est, in extremitate,

mitate, 1200. In extremo Medij, 1300. In extremo Annularis, 1400. In extremo Auricularis 1500. Deinde in quinto articulo Indicis, qui est exterior proxime sub vngue, 1600. In articulo quinto Medij, 1700. In quinto articulo Annularis, 1800. Et quoniam centesimi anni collocati iam sunt in 19. articulis, quot nimirum sunt aurei numeri, redeũdum est ad radicem Indicis interiorem, ibique ponendus annus 1900. In radice deinde digiti Medij, 2000. & sic deinceps, reuertendo semper post articulum 19. ad radicem interiorem Indicis.

CÆTERVM ne cogamur sæpius illos 19. quos diximus, articulos sinistræ manus percurrere, satis est, si diligenter ediscantur sedes 19. centesimorum ab anno 0. vsque ad annum 1900. vt dictum est. His enim accurate cognitis, facili negotio sedem cuiusuis centesimi, quamuis magni, inueniemus hac ratione. Ex numero annorum centesimorum auferantur 20. quoties fieri potest, & reliquo numero tot vnitates addantur, quoties ablata sunt 20. Nam vbi centesimus huius summæ sedem habet, ibi sedes quoque erit centesimi propositi. Exempli causa. Quærenda sit sedes anni 4900. Ex numero 49. centesimorum (Semper autem numerus centesimorum exprimitur per figuras numeri, demptis duabus vltimis ad dexteram. Vt in annô 34561. numerus centesimorum est 345. expressus per figuras reliquas, si duæ ad dexteram, nimirum 61. abijciantur, &c.) auferuntur 20. bis. Reliquo ergo numero 9. addenda sunt 2. vt fiant 11. Et quia vndecimus centesimus, id est, annus 1100. sedem habet in tertio articulo interiori Auricularis digiti, collocabitur ibidem annus 4900. Item desideret quis sedem anni 9700. Ex numero 97. centesimorum detrahuntur 20 quater, & supersunt 17. quibus si addantur illa 4. fiunt 21. Et ablatis rursum 20. semel, remanet 1. additaque 1. propter vnicam illam ablationem, fiunt 2. Quoniam igitur annus 200. locatur in radice Annularis digiti, ponendus erit ibidẽ annus 9700. propositus. Rursus quia ex 20. centesimis, hoc est, ex anno 2000. detrahi possunt 20. semel, & superest 0. Addita ergo 1. propter vnicam illam ablationem, fit 1. Vbi ergo primus centesimus collocatur, videlicet in radice interiori digiti Medij, ibi annus 2000. sedem quoque habebit. Postremo sedes anni 57800. ita reperietur. In 578. centesimis continentur 20. vicies & octies, nimirum vicies, & quinquies in 500. (cum in quolibet centesimo contineantur quinquies) & in 78. ter, & supersunt 18. quibus si adijciantur 28. propter totidem abiectiones numeri 20. efficiuntur 46. in quibus continentur 20. bis, & supersunt 6. quæ cum 2. faciunt 8. Cum ergo octauus centesimus ponatur in tertio articulo Indicis, erit ibidem sedes anni propositi 57800. Atque ita de cæteris.

Inuentio facilis sedis cuiusq; centesimi, quamuis magni, in articulis digitorum.

VT quoque facile scias sedem centesimi, qui maior non est, quàm 1800. adde 1. ad numerum centenariorum. Articulus enim quem numerus conflatus significat, sedes erit dati centesimi. Vt si detur annus 900. Addita 1. ad 9. numerum centenariorum, fit numerus 10. Ergo annus 900. sedem habet in decimo articulo, hoc est, in articulo

Facilis inuentio centesimi anni, qui maior nõ est, quã 1800.

Collocatio aureorum numerorũ in digitorũ articulis, ad aureum numerum cuiuslibet anni inueniendum.

ticulo tertio Medij. Et sic de cæteris.

DEINDE in eisdem articulis locandi sunt omnes 19. aurei numeri, hoc ordine. Quia proximo anno ante CHRISTVM natum fuit aureus numerus 1. collocandus est hic aureus numerus 1. in radice interiori Indicis, vbi positus fuit annus Domini 0. hoc est, annus, qui CHRISTI ortum proxime antecessit. Quoniam uerò Cyclus aurei numeri quinquies in 100. annis continetur, supersuntque 5 si aureo numero 1. in radice Indicis collocato addantur 5. fient 6. pro aureo numero in radice digiti Medij collocando, qui quidem debetur anno 100. post CHRISTVM natum, & omnibus alijs centesimis, qui in eam radicẽ, secundum superiorem dispositionem, cadunt. Si rursus ad 6. adijciantur 5. fient 11. pro aureo numero in radice interiori digiti Annularis ponendo, qui anno 200. & alijs omnibus centesimis ibi collocatis respondet. Eodem modo si ad 11. apponantur iterum 5. fient 16. pro aureo numero in radice interiori digiti Auricularis reponendo, qui debetur anno 300. & alijs centesimis ibi positis. Rursus addendo 5. ad 16. fient 21. abiectis autem 19. (quòd nullus aureus numerus possit esse maior, quàm 19.) remanebunt 2. pro aureo numero in secundo articulo Indicis supra radicem collocando. Atque ita deinceps omnes aureos numeros reperies in 19 articulis reponendos, qui quidem illis centesimis debentur, qui in eosdem articulos incidunt. Inuenies. n. hac ratione in secundo articulo Medij locari 7. In articulo secundo Annularis, 12. In articulo secundo Auricularis, 17. In tertio articulo Indicis, 3. In tertio Medij, 8. In tertio Annularis, 13. In tertio Auricularis, 18. In quarto Indicis, hoc est, in eius extremitate, 4. In extremo Medij, 9. In extremitate Annularis, 14. In extremo Auricularis, 19. In quinto articulo Indicis, qui est exterior proxime sub ungue, 5. In quinto articulo Medij, 10. In quinto denique articulo Annularis, 15. Atque hoc modo collocati sunt omnes 19. aurei numeri in 19. articulis, in quibus centesimos annos reposuimus.

Alia collocatio facilior numerorũ aureorũ in digitorũ articulis, ad aureum numerũ cuiusuis anni inueniendum.

SED satis est, inuenisse hac arte quatuor aureos numeros 1. 6. 11. 16. in quatuor radicibus digitorum interioribus collocatos. Nam si ab aureo numero cuiusuis radicis progrediaris per seriem naturalem numerorum uersus secundum articulum eiusdem digiti vsque ad quintum, qui exterior est proxime sub ungue, (excepto digito Auriculari, in quo solo ad extremitatem vsque procedendum tantummodo est) habebis aureos numeros in reliquis articulis reponendos. Ita reperies in secundo articulo Auricularis numeri, in cuius radice ponitur aureus numerus 16. collocandum esse aureum numerum 17. in tertio, 18. & in extremitate 19. Item in secundo articulo digiti Medij, in cuius radice ponitur aureus numerus 6. locandum esse aureum numerum 7. In tertio 8. In extremitate 9. & in quinto articulo, qui exterior est proxime sub ungue, 10. & sic de cæteris, vt prius.

Alia dispositio facillima aureorũ

FACILIVS tamen eosdem aureos numeros in digitorum articulis collocabis, si ab aureo numero 1. in radice interiori Indicis posito

pro-

progrediaris per seriem naturalem numerorum versus secundum articulum eiusdem, vsque ad quintum articulum, qui est exterior proxime sub vngue; & post hunc ad radicem interiorem digiti Medij regrediaris: Deinde versus secundum articulum eiusdem, vsque ad quintum articulum, qui est exterior proxime sub vngue, & sic deinceps. Ita enim collocabitur aureus numerus 2. in secundo articulo interiori Indicis, & 3. in tertio, &c. Ita vt aureus numerus 19. in extremitatem digiti Auricularis cadat, vt prius. Ratio huius rei hæc est. Quoniam quilibet articulus cuiusuis digiti ab articulo proximo eiusdem digiti, vel alterius proxime antecedentis, (si articulos a radice Indicis per secundum articulum, tertium, & quartũ, progrediendo vsq; ad articulũ quintum, numeremus). distat annis 400. ex superiori collocatione centesimorum annorum; continetur autem Cyclus aurei numeri in annis 400. vicies ac semel, superestque vnitas: fit, vt vnitas addita aureo numero cuiusuis articuli faciat aureum numerum proxime insequentis articuli in eodem digito, vel alio proxime insequente, vna vnitate maiorem, ita ut aurei numeri per seriem naturalem numerorum progrediantur a radice Indicis uersus secundum articulum, tertium, quartum, quintum, eiusdem digiti, & hinc uersus radicem Medij, secundum articulum, tertium, & alios, &c.

numerorũ in articulis digitorũ, ad aureũ numerũ cuiusuis anni inueniendum.

EX his facile aureus numerus cuiusuis anni reperietur. Nam si datus sit annus aliquis centesimus, inuenienda est eius sedes inter superiores 19. articulos, una cum aureo numero ibi collocato. Is enim aureus numerus illi centesimo debetur. Si verò datus sit annus quilibet non centesimus, inuestigandus est aureus numerus illius centesimi, qui proxime antecedit datum annum, vt iam docuimus. Deinde quoniam quolibet anno aureus numerus vnitate augetur, adijciendæ sunt tot vnitates aureo numero illius centesimi inuento, quotus annus datus est post illum centesimum. Conficietur enim hac ratione aureus numerus propositi anni. Quòd si numerus compositus maior fuerit, quàm 19. reijciendus erit numerus 19. toties, quoties reijci potest. Reliquus enim numerus dabit aureum numerum quæsitum. Si autẽ remanserint 19. aut nihil, erit aureus numerus 19.

Inuentio aurei numeri cuiuslibet anni.

PORRO vt facilius ex magno numero reijcias 19. reijce 20. quoties fieri potest, & pro singulis abiectionibus singulas vnitates reposce, quas nimirum una cum 19. abiecisti.

RECTIVS quoque feceris, si prius eo modo, quo proximè diximus, reiicias 19. ex numero annorum post centesimum proxime antecedentem, si reijci possunt, & residuum aureo numero illius centesimi adiicias, vt aureum numerum propositi anni componas.

EXEMPLI causa. Anno 2500. aureus numerus est 12. quoniam sedes illius anni est secundus articulus interior digiti Annularis, vbi aureus numerus 12. collocatur; vt patet, si ab 1. numeres, incipiendo a radice Indicis, usque ad illum articulum, qui est duodecimus, eo ordine, quem diximus, nimirum a radice cuiusque digiti progrediendo uersus

extremitatem, vsque ad quintum articulum, hoc est, ad exteriorem sub vngue: Vel certe, si ab aureo numero 11. in radice digiti Annularis collocato progrediaris per seriem naturalem numerorum ascendendo, vsque ad eundem secundum articulum, in quo sedes est anni 2500.

QVÆRATVR rursum aureus numerus anni 2507. Sedes anni 2500. est in secundo articulo digiti Annularis, ibique aureus numerus 12. ei debitus ponitur, vt modo diximus; cui si addas 7. (se primus enim annus post annum 2500. proponitur) efficies 19. pro aureo numero anni 2507.

ITEM inquirendus sit aureus numerus anni 983. Sedes anni 900. est in tertio articulo digiti Medij, ibique collocatur aureus numerus 8. anno 900. debitus. Quoniam verò ex annis 83. quater abijci possunt 20. addemus quatuor vnitates, propter quatuor illas abiectiones; ad 3. annos reliquos; conflatumque numerum 7. ad aureum numerum 8. anno 900. debitum, adijciemus, vt conficiamus aureũ numerum 15. anni 983.

RVRSVS sit inueniendus aureus numerus anni 1604. Sedes anni 1600. est in articulo quinto Indicis, id est, in exteriore sub vngue, vbi aureus numerus 5. ponitur; ad quem si adijciamus annos 4. residuos, efficiemus 9. pro aureo numero anni 1604.

DATVS præterea sit annus 2108. Sedes illius est in radice digiti Annularis, vbi ponitur aureus numerus 11. cui si addamus reliquos 8. annos, conflabimus aureum numerum 19. anni 2108.

POSTREMO detur annus 3003. Sedes anni 3000. est in tertio articulo interiori digiti Auricularis, vbi aureus numerus 18. positus est; cui si apponamus annos 3. reliquos, conflabimus 21. abiectisq; 19. remanebunt 2. pro aureo numero anni 3003.

Inuentio aurei numeri p præcepta Arithmetices.

AVREVS numerus, facili quoque negotio per præcepta Arithmetices reperietur quolibet anno; hac ratione. Anno Domini proposito addatur 1. & numerus collectus per 19. diuidatur. Numerus enim qui ex diuisione relinquitur, (nulla habita ratione Quotientis numeri. Hic enim solum ostendit, quot reuolutiones Cycli aureorum numerorum à CHRISTO vsque ad annum propositũ peractæ sint.) erit aureus numerus anni propositi. Et si ex diuisione nihil remanet, aureus numerus erit 19. Verbi gratia. Si quæratur aureus numerus anni 1589. Addo 1. & collectum numerum 1590. diuido per 19. inuenioque ex diuisione relinqui 13. Erit ergo anno 1589. aureus numerus 13. Rursus si anno 1595. quærendus sit aureus numerus: addita 1. fit numerus 1596. quo diuiso per 19. nihil superest. Anno igitur 1595. aureus numerus erit 19. Atque ita de cæteris.

Constructio tabellæ triplicis ad inueniendũ aureũ numerũ cuiusuis anni inuentis dum.

IAM vero tabellam triplicem ad inueniendum aureum numerum cuiusuis anni, ita construemus. In prima describantur anni centesimi hoc ordine. In prima cellula infimæ lineæ ponatur annus 0. In secunda, annus 100. In tertia, 200. & ita deinceps vsque ad 1800. annum, post

quem

quem redeundum eſt ad primam cellulam ſecundę lineæ, ibique ſcribē dus annus 1900. In ſecunda cellula, annus 2000. atque ita deinceps in infinitum, redeundo ſemper poſt 19. cellulam (Tot enim cellulas quęlibet linea complectitur) ad primam cellulam inſequentis lineæ. Hæ porrò 19. cellulæ annorum Domini cuiuſque lineæ reſpondent 19. articulis digitorum, in quibus centeſimos eoſdem annos ſupra repoſuimus.

SECVNDA tabella complectitur 20. lineas aureorum numerorum, ſub cellulis annorum Domini deſcriptas. Suprema linea ordine cōtinet eos aureos numeros, quos ſupra in digitorum articulis in tranſuerſum numerando collocauimus: qui quidem ab 1. incipientes progrediuntur per continuam additionem 5. abiectis 19. ex ſumma, ſi ea maior fuerit, quàm 19. Atque hæc ſuprema linea aureorum numerorum centeſimis annis debetur, ac proinde ab alijs 19. lineis inſequentibus ſeparanda eſt aliquantulum. Hos aureos numeros ſequuntur alij deorſum deſcendendo ordine naturali numerorum, ita vt infimus idē ſemper ſit, qui ſupremus.

TERTIA denique tabella ad ſiniſtram ſecundæ continet centum annos expanſos ab 1. vſque ad 100. poſito anno 1. è regione ſecundæ lineæ aureorum numerum, & anno 2. è regione tertiæ, & ſic deinceps, ita vt è regione primæ lineæ, quæ centeſimis annis debetur, nullus annus expanſus deſcribatur.

Inuetio aurei numeri quolibet anno, ex tabella triplici, quā cōstruximus.

VSVS triplicis huius tabellæ, hic eſt. Propoſito quouis anno centeſimo, quæratur is in prima tabella. Deſcendendo enim ab eo vſque ad ſupremam lineam ſecundæ tabellæ, incides in aureum numerū eius centeſimi. Ita uides annis 1600. 3500. 5400. 7300. 9200. reſpondere aureum numerum 5. Annis autem 300. 2200. 4100. 6000. 7900. 9800. aureum numerum 16. & ſic de cæteris. Propoſito autem anno quopiam non centeſimo: Quære centeſimum proximè antecedentem in prima tabella, & annum poſt eum centeſimum datum in tertia tabella inter annos expanſos. In angulo enim communi ſecundæ tabellæ reperies aureum numerum anni dati. Vt propoſito anno 1589. reperies in angulo communi annorum 1500. & 89. aureū numerum 13. Anno autē dato 9764. inuenies in angulo communi annorum 9700. & 64. aureum numerum 18. atque ita de alijs. Huc porrò referenda ſunt illa, quæ ſupra diximus de inuenienda ſede cuiuſuis centeſimi, quamuis magni, in articulis digitorum. Referunt.n. cellulæ 19. infimæ lineę annorum Domini, 19. articulos digitorum, vt diximus.

Tt 2 TA-

TABVLA AD INVENIENDVM AVREVM NVMErum quouis anno proposito.

PRIMA TABELLA ANNORVM DOMINI.

0	1900	3800	5700	7600	9500
100	2000	3900	5800	7700	9600
200	2100	4000	5900	7800	9700
300	2200	4100	6000	7900	9800
400	2300	4200	6100	8000	9900
500	2400	4300	6200	8100	10000
600	2500	4400	6300	8200	10100
700	2600	4500	6400	8300	10200
800	2700	4600	6500	8400	10300
900	2800	4700	6600	8500	10400
1000	2900	4800	6700	8600	10500
1100	3000	4900	6800	8700	10600
1200	3100	5000	6900	8800	10700
1300	3200	5100	7000	8900	10800
1400	3300	5200	7100	9000	10900
1500	3400	5300	7200	9100	11000
1600	3500	5400	7300	9200	11100
1700	3600	5500	7400	9300	Et sic in
1800	3700	5600	7500	9400	infinitũ

TERTIA TABELLA annorum expansorum.

1	20	39	58	77	96
2	21	40	59	78	97
3	22	41	60	79	98
4	23	42	61	80	99
5	24	43	62	81	100
6	25	44	63	82	
7	26	45	64	83	
8	27	46	65	84	
9	28	47	66	85	
10	29	48	67	86	
11	30	49	68	87	
12	31	50	69	88	
13	32	51	70	89	
14	33	52	71	90	
15	34	53	72	91	
16	35	54	73	92	
17	36	55	74	93	
18	37	56	75	94	
19	38	57	76	95	

SECVNDA TAB. AVR. NVM.

1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15
2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16
3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17
4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18
5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19
6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1
7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2
8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3
9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4
10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5
11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6
12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7
13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8
14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9
15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10
16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11
17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12
18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13
19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14
1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15

DE EPACTIS ET NOVILVNIIS.

CAP. II.

EPACTÆ sunt dies, quibus Solaris annus Lunarem superat, vt lib. 2. ostendimus. Primo enim anno supersunt dies 11. Secundo, 22. Tertio, 33. hoc est, 3. (Numerus n. 30. abijciendus est) Quarto, 14. &c. Respondent autem singulis 19. aureis numeris, varijs temporibus, variæ 19. Epactæ, vt eodem lib. 2. docuimus. Epactam igitur cuiuslibet anni, quæ currenti aureo numero respondet, quæque in Calendario Nouilunia demonstrat, hac ratione tum ante correctionem anni, tum post, in Pollice manus sinistræ inueniemus.

Epactæ quid.

IN Pollicis sinistri extremitate, articulo medio, & infimo, collocandi sunt aurei numeri hoc ordine. In extremitate ponitur 1. In medio articulo, 2. In imo, 3. Deinde rursus in extremo 4. In articulo medio, 5. In imo 6. In summo item Pollice, 7. & sic deinceps, ita ut ultimus aureus numerus 19. cadat in extremum Pollicis.

Quo pacto aurei numeri in Pollice sinistro locentur ad Epactas inuestigandas.

POST hæc aureo numero in Pollicis extremitate collocato addantur 10. Aureo numero verò posito in articulo medio adiungantur 20. Numero denique aureo, qui in imo articulo locatur, nihil apponatur. Numeri enim ita compositi (abiectis 30. si numerus conflatus maior fuerit, quàm 30.) sunt Epactæ, quæ vnà cum illis aureis numeris, à quibus in Pollice formatæ sunt, in vsu fuerunt ante Calendarij correctionem.

Quid addēdū sit aureis numeris in Pollice collocatis, ut fiant Epactæ ante Calēdarij correctionem.

SI igitur à singulis Epactis hoc modo inuentis subtrahantur 10. (quoniam propter 10. dies simul exemptos, in tabula Epactarum expansa facta est mutatio per 10. lineas deorsum.) relinquentur Epactæ cum eisdem aureis numeris currentes post emendationem Calendarij, ad annum vsque 1700. exclusiue. Tunc. n. quia per aliam lineam fit descēsus in Epactis, auferenda sunt 11. vsque ad annum 1900. exclusiue. Nam post hunc detrahenda sunt 12. quòd per aliam lineam in Epactis tunc mutatio deorsum fiat. At anno 1800. quanquam dies intercalaris omittitur, tamen non fit mutatio in Epactis, Lunæ æquatione id ita exigente, vt declaratum est libro superiore Cap. IIII. Quare tunc idē numerus 11. detrahendus est, quem anno 1700. demendum esse diximus. Atque in hunc modum semper tot vnitates vltra 10. detrahendæ erunt, per quot lineas facta erit in Epactis mutatio descendendo. Quòd si subtractio fieri nequeat, addenda erunt 30. ad Epactam inuentam, ut fieri posit subtractio.

Quid ex Epactis quæ ante correctionē vsurpabātur, auferendum sit, ut reliquæ sint Epactæ post anni correctionem.

ITAQVE inuenturus Epactam ab anno Correctionis usque ad annum 1700. exclusiue; quære ex 1. Cap. aureum numerum anni propositi, eumque in Pollice colloca, vt dictum est. Ei deinde adde 10. si est in

Quo pacto inuestigentur Epactæ ab anno correctionis usque ad annum 1700. exclusiue.

summo Pollice, aut 20. si in medio articulo, aut denique 0, hoc est, nihil, si in imo. Ex numero enim conflato si detrahas 10. (additis prius 30. si detractio fieri nequeat) dabit reliquus numerus Epactam currentem, quam quæris.

EXEMPLI causa. Anno 1589. aureus numerus est 13. qui cadit in Pollicis extremitatem. Quare ei addo 10. & facio 23. Ablatis autem 10. relinquuntur 13. pro Epacta anni 1589.

ITEM anno 1609. aureus numerus est 14. cadens in articulum Pollicis medium. Additis ergo 20. fiunt 34. & ablatis 10. relinquuntur 24. pro Epacta anni 1609.

RVRSVS anno 1617. aureus numerus est 3. sedem habens in imo articulo Pollicis. Quare ei nihil addendum est. Sed quia ex 3 auferri non possunt 10. adiungemus 30. vt habeamus 33. à quibus si demātur 10. reliqua fient 23. pro Epacta anni 1617.

PRÆTEREA anno 2314. aureus numerus est 16. incidens in extremitatē Pollicis. Additis ergo 10. fiūt 26. ablatis autem 14. (quia ad eum annum vsque inclusiue descensus factus erit in Epactis per 4. lineas vltra decem illas, per quas anno correctionis factus est descensus.) remanent 12. pro Epacta anni 2314.

POSTREMO anno 3129. aureus numerus est 14. cadens in medium articulum Pollicis. Additis ergo 20. fiunt 34. & ablatis 17. (quòd ad eum annum vsque inclusiue septem mutationes factæ sint in Epactis descendendo) relinquuntur 17. pro Epacta anni 3129.

Quādo Epacta 25. diuersi characteris, colorisve assumenda sit. Itē quando Epacta 19. vltimo die Decembris scripta, in vsu sit.

SCIENDVM tamen est, Epactam 25. sumendam esse diuerso colore, aut charactere notatam, quando procreatur ab aureo numero maiore, quàm 11. Item Epactam 19. diuerso quoque charactere, aut colore vltimo diei Decembris ascriptam esse quoque in vsu, quando ab aureo numero 19. gignitur, vt continget anno 1595. & nunquam amplius, nisi post vsum 30. linearum Epactarum tabulę expansæ. Cuius rei causam superiore libro exposuimus.

Quo pacto inueniegentur Epactę post annū 1700.

VT autem scias, quotnam vnitates vltra 10. auferendæ sint quolibet anno post Calendarij restitutionem proposito, vt Epacta quæsita relinquatur: hoc est, per quotnām lineas post correctionem factus sit descensus in Epactis tabulæ expansæ vltra illas decē anni Correctionis, & (quod rarò fit) quando iterum factus sit ascensus ab inferiori linea ad superiorem, ediscendi sunt sex hi versiculi.

Conducit cuius breuitas, breuitas bene artem.
Vis artem verbis tradere? trade tribus;
Si solidam rerum rationem reddere quibis
Promptè, quam posses nominibus nimijs.
Nec memoris lædit Lectoris lumina Karmen:
Contra, iucunde inuerit immemorem.

PRIMA vox, *conducit*, horum carminum tribuitur anno 1700. secunda

cunda, *cuiuis*, anno 1800. tertia, *breuitas*, anno 1900. & ita deinceps ceteræ insequentibus annis centesimis; ita vt vltimum vocabulum, *immemorem*, quod est tricesimumtertium, respondeat anno 4900. Illa etenim carmina vsum tantum habent vsque ad annum 5000. exclusiuè.

VIDE ergo cui propositus quiuis centesimus annus respondeat. Deinde articulis interioribus manus sinistræ (Pollice omisso) in transuersum omnes voces vsque ad illam inclusiuè, quæ dato centesimo respondet, accommoda hoc ordine, vt voces ab eadem litera incipientes eidem articulo tribuas: & quando proxime antecedens litera initialis (liceat nobis necessitatis causa ita appellare) repetitur, vocem illam proxime antecedenti articulo iterum adscribas. Quot enim articulos hac ratione percurreris, tot vnitates vltra 10. auferendæ erunt, vt Epacta propositi anni relinquatur: hoc est, per tot lineas, vltra illas 10. anni Correctionis, factus erit descensus in lineis Epactarum tabulæ expansæ.

VERBI gratia. Vis scire, quot vnitates vltra 10. auferre debeas anno 2100. & aliis annis insequentibus vsque ad annum 2200. exclusiue? Quoniam ab anno 1700. inclusiue vsque ad annum 2100. inclusiue, sunt quinque centesimi, numerandæ erunt quinque primę voces: *Conducit cuiuis breuitas, breuitas beat*, in articulis sinistræ manus hoc ordine. Hæ duæ, *Conducit cuiuis*, quia ab eadem litera incipiunt, collocandæ sunt in primo articulo: & aliæ tres *breuitas, breuitas beat*, in articulo secundo, quòd eandem literam initialem habeant. Quoniã igitur duos tantùm articulos percurrimus, auferendæ erunt ultra 10. vnitates, alię duę, nimirum 12. in vniuersum.

ITEM anno 2300. ad quem inclusiue ab anno 1700. inclusiue sunt septem centesimi, numerandę erunt primæ septem uoces: *Conducit cuiuis breuitas, breuitas beat artem. Vis*, in articulis manus hac ratione, vt primæ duæ, *Conducit cuiuis*, dentur primo articulo; sequentes tres *breuitas, breuitas beat*, secundo; insequens sola, *artem*, tertio; & vltima quoque sola, *Vis*, quarto: ita vt quatuor articuli percurrantur. Quatuor ergo vnitates vltra 10. auferendæ erunt ab anno 2300. inclusiue vsque ad annum 2400. exclusiue. Et quoniam subsequens uox octaua, *Artem*, incipit ab eadem litera A, quæ dedit initium uoci sextæ, *Artem*, quæ uocem, *vis*, antecedit, collocanda est octaua vox, *Artem*, iterum in tertio articulo, in quo prior uox, *Artem*, collocabatur. Atque ita de reliquis.

QVOD si quis velit vltra annum 4900. in quo auferuntur ultra 10. quatuordecim aliæ vnitates, progredi, inspicienda erit tabula æquationis Epactarum Capite III. Superioris libri, & ex eius literis Carmina alia condenda, quorum videlicet verba ab illis literis incipiant: quemadmodum superiorum sex Carminum uoces a literis eiusdem tabulæ æquationis initium capiunt. Hanc enim ob causam duas hasce voces, *Carmen*, *Contra*, per K, scri-

scripsimus, quanquam id contra rectam orthographiam factum sit.

Quid agendum, quando numerus ex Epactis auferendus est 30. maior est.

IAM verò si numerus vnitatum detrahendarum, quas carmina exhibent, vnà cum 10. diebus anno Correctionis exemptis, fuerit 30. nihil auferendum erit ex Epactis ante correctionem inuentis, sed eædem prorsus tunc Epactæ aureis numeris respondebunt, quæ ante anni restitutionem cum eisdem aureis numeris erant in vsu. Si verò idem numerus fuerit maior, quàm 30. abiiciantur 30. quoties fieri potest, & reliquus numerus ex Epactis ante correctionem inuentis detrahatur. Reliquæ enim fient Epactæ, quæ tempore proposito vsurpandæ erunt.

Nouilunia ubi notata sint in Calendario.

INVENTA Epacta cuiusuis anni, doceamus, qua arte per eam Nouilunia memoriter inquirenda sint, hoc est, quo modo cognoscatur, quibus diebus mensium Epacta dati cuiusuis anni præfigatur. Iis enim diebus fiunt Nouilunia ex vsu Ecclesiæ, quanquam secundum calculum Astronomicum plerunque contingant vno die citius: ita ut rectè feceris, si Nouilunium quodcunque per Epactam inuentum tribuas antecedenti diei, si coniunctionem Luminarium habere velis, non ex vsu Ecclesiæ, sed quando ea in cælo fit. Nam cum Ecclesia maiorem rationem habeat Lunæ quartædecimę, & Plenilunij, quàm Nouilunij, propter solennia Paschę, postposita sunt de industria Nouilunia per Epactas vno ferè semper die in Calendario, vt fusius superiori libro declaratum est.

Quæ Epactæ Calendis mensium attribuantur.

SED ante omnia discendum erit, quęnam Epactę in principiis mensium, siue Calendis, sint positæ: quod facile scies hoc pacto. Ianuarius habet in ipsis Calendis Epactam ✳, seu xxx. Februarius xxix. Martius rursus ✳. seu xxx. Aprilis iterum xxix. Maius xxviii. Iunius xxvii & sic deinceps alij menses ordine, semper vno minus: Augustus tamen solus habet in principio duas hasce Epactas xxv. xxiiii. ac proinde Calendis Septembris Epacta xxiij. apposita est, & Calendis Octobris, xxij. &c. Quare si duodecim articulis digitorum sinistræ manus (Pollice omisso) tribuas 12. menses ordine, progrediendo à radice Indicis per radices digiti Medij, Annularis, & Auricularis, statuendoque quintum articulum eum, qui in Indice secundus est, & sextum eum, qui secundus est in Medio; &c. adeò ut articulus tertius Auricularis digiti sit duodecimus; & in primo articulo, qui Ianuario respondet, mente reponas Epactam ✳, vel xxx. in secundo autem xxix. & in tertio rursus ✳. vel xxx. in quarto iterum xxix. & in quinto xxviii. atque ita deinceps, semper vno minus, dummodo in octauo, qui Augusto respondet, ponas duas has xxv. & xxiiii. simul: sine magno labore cognosces Epactam Calendis cuiusuis mensis appositam. Quam tamen facilius cognosces, si solum memoria retineas, Epactam xx. collocari in duodecimo articulo, id est, in principio Decembris. Nam si ab hac Epacta progrediaris per seriem naturalem numerorum, tribuendo vndecimo articulo, hoc est, mensi Nouembri xxi. decimo uerò, xxii, nono xxiii. & ita deinceps, (modò des

Augu-

Augusto in octauo articulo duas has Epactas xxiiij. xxv. atque in Februario, & Ianuario Epactas Aprilis, ac Martij, hoc est, xxix. & *. repetas) habebis omnes Epactas mensium initijs, hoc est, Calendis adscriptas. Vbi hoc notandum est, in omnibus mensibus (Februario excepto) easdem Epactas in fine poni, quæ in principio positæ sunt; In Augusto tamē, qui duas has Epactas xxiiij. xxv. in ipsis Calendis habet, sola Epacta xxiiij. repetitur in fine.

Menses om̄s, præter Februarium, eādem Epactam habent in principio, ac fine.

DEINDE sciendum quoque est, in sex mensibus, quorum vnus est Augustus, ut diximus, duas has Epactas xxiiij. xxv. simul eidem diei adscribi: quales sunt menses locorum parium usque ad Augustum inclusiue, hoc est, secundus, quartus, sextus, & octauus, cuiusmodi sunt Februarius, Aprilis, Iunius, Augustus: & post Augustum duo menses locorum imparium, vt nonus, atque vndecimus, hoc est, September, & Nouember. In quibus quidem mensibus scribitur Epacta 25. diuerso colore, vel charactere notata, prope Epactam xxvi. quæ duas illas xxiiij. xxv. antecedit. In solo Augusto Epacta 25. diuersæ figuræ non scribitur prope Epactam xxvi. sed vltimo die Iulij, vbi posita est Epacta xxvi. duas Epactas xxv. xxiiij. Calendis Augusti adscriptas antecedens. In alijs sex mensibus, videlicet Ianuario, Martio, Maio, Iulio, Octobri, ac Decembri, eadem Epacta 25. diuersi coloris, aut characteris, prope Epactā xxv. scribenda est: ita vt Epacta 25. diuersę figuræ mense Iulio bis scribatur, semel die secūdo prope Epactam xxv. iterum prope Epactā xxvi. postremo diei adscriptam.

Qui menses habeant duas Epactas xxiiij. & xxv. simul eidem diei ascriptas.

HI porrò sex menses, qui duas Epactas xxv. xxiiij. eidem diei adscriptas habent, sunt ij omnes, qui habent tantum dies 30. aut 28. vno Augusto excepto, qui dies 31. habet. Itaque si Indicem, & Annularem digitum manus sinistrę deprimas, cęteros autem tres digitos, Pollicem, Medium, & Auricularem, erigas, & per quinque hos digitos omnes mēses enumeres, initio facto à Martio, & Pollice, cadent quinque menses dierum 30. vel 28. in duos illos digitos depressos, Indicem, & Annularem, in quibus iisdem duę illę Epactæ xxiiij. xxv. eidem diei adscribuntur, & 25. alterius coloris, aut characteris prope Epactam xxvi. Quibus si addas Augustum, habebis omnes sex menses, quos diximus. Qui ijdē sex menses hoc etiam versiculo comprehenduntur.

Quo pacto facile per digitos manus sinistræ sciatur, qui mēses habeāt dies 30. & qui 31. vel 28. ac propterea qui eidem diei ascriptas habeant Epactas xxv. xxiiij.

Bella decent fortes: humiles ieiunia laudent.

Nam initiales literę sex vocum huius versiculi indicant, eos menses duas Epactas xxiiij. xxv. eodem die scriptas continere, qui ea loca in mensibus occupant, quæ ab initialibus illis literis in alphabeto occupantur: quales sunt menses 2. 4. 6. 8. 9. 11. Ita enim vides literas initiales b, d, f, h, i, l, eadem loca occupare in alphabeto, nimirum B, secundū; d, quartum; f, sextum; h, octauum; i, nonum; & l, undecimū. Verùm quæ Epactæ Calendis mensium adscribantur, & vbi duę Epactę xxiiij. xxv. simul ponantur, &c. hi quoque versus declarant.

Mars, & Ianus habent triginta; sed minus vno
Februus, Aprilis: Reliquis at mensibus octo,
Deme gradatim vnum: Sextili has iungito binas,
Vigintiquinque, ac vigintiquattuor: Ambasq;
Sed non principio, iungunt quoque Februus, atque
Iunius, Aprilis, Septemberq;, atque Nouember.
Quinque ac viginti diuersa scribito forma
Supra has Epactas, quas iungi diximus. Inde
Epacta reliquæ descendunt ordine verso.

Nouilunia quomodo per Epactas memoriter reperiantur, prout in Calendario nouo annotantur.

HIS præmissis, ita Nouilunia indagabis. Numera in transuersum per triginta articulos sinistræ manus (sumendo duos in Pollice: & alios 28. in quatuor reliquis digitis: quorum 12. sunt interiores; 4. in extremitatibus; & 12. exteriores) ab Epacta currente inclusiue (cuius videlicet Nouilunia inquiris) vsque ad Epactam item inclusiue Calendis propositi mensis appositam, tribuendo tamen mense Februario, Aprili, Iunio, Augusto, Septembri, ac Nouembri, eidem articulo duas hasce Epactas, xxiiij. xxv. & insequenti articulo duas has, 25. diuerso colore, aut charactere notatam, & xxvi. Numerus enim articulorum, quos percurreris, dabit diem Nouilunij, hoc est, diem, cui adscripta est in Calendario Epacta currens. Perfacilis autem erit hæc numeratio, etiamsi Epacta currens maior sit, quam ea, quæ in principio mensis ponitur. Nam quando peruentum erit ad ✱. adijcienda erit Epacta primi diei mensis ad articulos, quos percurreris vsque ad ✱. vt habeatur dies Nouilunij. In mensibus tamen, in quibus duæ Epactæ xxiiij. xxv. eidem diei adscriptæ sunt inter ✱. & Epactam primi diei, adijcienda erit Epacta primi diei, dempta prius vnitate.

BREVIVS eundem diem Nouilunij reperies, si Epactam currentem ab Epacta primi diei mensis auferas; uel, si illa maior est, quàm hæc, a xxx. & reliquo numero Epactam primi diei adiicias. Numerus enim reliquus, vel coaceruatus, addita prius unitate, dabit diem Nouilunij. In mensibus tamen, in quibus Epactæ xxiiij. xxv. eidem diei adscriptæ, existunt inter Epactam currentem, & Epactam primi diei, nihil addendum est numero illi reliquo, vel conflato.

EVNDEM diem etiam habebis, si ab Epacta inclusiuè, quæ in principio mensis posita est, numeres in articulis retrogrado ordine vsque ad Epactam currentem inclusiue, tribuendo duas Epactas, xxiiij. xxv. Item duas has, 25. diuersi characteris, aut coloris, & xxvi. eidem diei, ubi in Calendario eundem diem occupant. Sed priores rationes magis expeditæ sunt.

POTES etiam, si placet, præsertim quando Epacta currens maior est ea, quæ Calendis propositi mensis apponitur, uel minor multò, numerare per articulos ab Epacta ultimi diei mensis, (quæ eadem est, ut diximus, quæ primi diei, Februario excepto) usque ad Epactam currentem, tribuendo duas Epactas xxiiij. xxv. Item 25. xxvi. eidem articu-

lo, quando eidē diei aſcriptę ſunt. Numerus.n, articulorū, quos percurreris, dēpta prius unitate, ex numero dierum mēſis propoſiti detractus relinquet diem Nouilunij, hoc eſt, diem, cui Epacta currens adſcripta eſt.

PORRO quando Epacta xix. & aureus numerus 19. concurrunt, fit menſe Decembri primum inſequētis anni Nouilunium, die ultimo, vt ſupra dictum eſt: quod alioquin in primum diem Ianuarij caderet.

EXEMPLI cauſa. Currente Epacta x. ſi menſe Nouembri, qui in principio habet Epactam xxj. Nouilunium deſideres; numera ab Epacta x. incluſiue, per xi. xii. &c. progrediendo, vſque ad xxi. incluſiue, percurreſque 12. articulos. Die ergo 12. notatum eſt Nouilunium per Epactas menſe Nouembri. Vel aufer x. a xxi. remanentque 11. additaque vnitate, fiunt 12. pro die Nouilunij, ut ante. Vel ab Epacta xxi. incluſiue Calendis adſcripta retrogredere per xx. xix. &c. uſque ad x. in articulis, percurreſque 12. articulos, ut prius. Vel denique numera in articulis ab Epacta xxi. incluſiuè poſtremo diei appoſita naturali ordine uſque ad x. procedendo per xxii. xxiii. &c. tribuendoque Epactas xxiiii. xxv. uni eidemque diei. Percurres enim 19. articulos, quos ſi, dempta prius unitate, detrahas ex 30. diebus menſis Nouembris, reliquus fiet dies 12. Nouembris, quo Nouilunium continget, ut antea.

ITEM menſe Iunio, qui ad Calendas habet Epactam xxvii. numera ab Epacta x. vſque ad xxvii. tribuendo uni eidemque articulo Epactas xxiiii. xxv. percurreſque 17. articulos. Die ergo 17. in Iunio notatum eſt Nouilunium. Vel detrahe Epactam x. ex xxvii. relinquetur q; dies 17. pro die Nouilunij, vt ante: quia hic nihil additur, propterea quòd Epactæ xxiiii. xxv. uni eidemque diei adſcriptæ interponuntur in Iunio inter propoſitam Epactam x. & Epactam xxvii. Calendis appoſitam. Vel ab Epacta xxvii. primo diei præfixa, numera ordine retrogrado in articulis per xxvi. xxv. xxiiii. &c. uſque ad Epactam x. tribuendo vni eidē q; articulo Epactas xxv. xxiiii. Percurres.n 17. articulos, vt prius. Vel deniq. ab Epacta xxvij. ad extremū Iunij diē poſita numera ī articulis ordine naturali vſq; ad x. progrediēdo p xxviii. xxix. ✱. j. ij. &c. Percurres enim 14. articulos, quos, dempta prius vnitate, ſi auferas ex 30. diebus menſis Iunij, reliquus erit dies 17. Iunij, quo Nouilunium fiet, ut ante.

RVRSVS currente Epacta xxix. in Iunio, percurruntur (tribuendo Epactas xxiiii. xxv. uni eidemque articulo) 28. articuli ab Epacta xxix. per ✱. j. ij. &c, vſque ad xxvii. quæ Epacta Calendis adſcripta eſt. Vel ſi auferatur Epacta xxix. à xxx. & reliquæ unitati addatur Epacta xxvii. primi diei, conficiuntur 28. pro die Nouilunij. Hic enim non additur unitas, propter Epactas xxiiii. xxv. poſitas inter Epactam xxix. currentem, & Epactam xxvii. primi diei. Sic etiam ſi numeratio fiat ab Epacta xxvii. primi diei ordine retrogrado per xxvi. xxv. xxiiii. &c, vſque ad Epactam xxix. propoſitam, (tri-

buendo Epactas xxv. xxiiii. vni & eidem articulo) percurremus 28.articulos,ut antea. Denique si numeres ab Epacta xxvii. vltimi diei per xxviii.xxix.&c. vsque ad xxix. Epactam currentem percurrentur 3. articuli, qui, dempta prius unitate, ablati ex diebus 30. mẽsis Iunij,relinquunt 28.pro die Nouilunij.

Aetas Lunæ quo pacto deprehẽdatur.

COGNITO die Nouilunij, facile ętatẽ Lunę quolibet die deprehendemus,si a die proximi elapsi Nouilunij inclusiue numeremus insequentes dies vsque ad diem propositũ inclusiuè elapsos.Vt currente Epacta x. si desideretur ætas Lunæ die 3.Iulij; quoniam Nouilunium antecedens factum est die 17.Iunij, numerabimus a die 17.Iunij inclusiue vsque ad diem 3.Iulij inclusiue,percurremusque 17.articulos. Erit igitur die 3.Iulij, qui propositus est, Luna xvii. Et sic de cęteris. Verum hac,quam exposuimus,ratione inuestigantur dies Nouiluniorũ, atque ætatis Lunæ,ex vsu Ecclesiæ, quę hac in re de veris motibus non admodum laborat,hoc est,prout Epactæ per Calendarij dies digestę ea exhibent; quanquam vt plurimum res aliter se habeat in cęlo. Cuius rei causam lib.2.attulimus.

Quæ Lunationes in Calẽdario sint 30. dierũ,& quæ 29.

QVOD si lubeat cognoscere,quænam Lunationes Epactarum contineant 30.dies,& quænam 29. diligenter memoriæ infigenda sunt sex illa loca,vbi duæ Epactę xxiiii.xxv.eidem diei ascriptæ sunt.Lunationes enim incipientes a 30. Epactis, quę Epactam xxiiii. eidem diei cum Epacta xxv.ascriptam proxime antecedunt, ut a xxiiii. xxiii. xxii.& a cæteris usque ad illam xxiiii. quæ eidem diei cum xxv. ascribitur, continent 29.dies, in quocunque mense id contingat: Aliæ uerò Lunationes dies 30. complectuntur, exceptis Lunationibus Epactę 25.diuersi coloris,characterisve,quando ea antecedit aliam Epactã 25. eidem diei cum Epacta xxvi. ascriptam. Hę enim Lunationes dies tantum 29.continent.

IAM uero si Nouilunia,ętatemque Lunę memoriter inquirere cupias,etiamsi dispositionem Epactarum in Calendario ignores, efficies id,plus minus,per Epactam cuiuslibet anni, adiunctis Calendis mensium, perinde atque ante Calendarij correctionem, hoc modo. In

Nouilunia qua ratione per Epactas, & mẽsium Calendas reperiãtur.

Ianuario subtrahe Epactam currentem ex 30. In Februario item eandem,addita prius vnitate, (propterea quod Ianuarius dies 31. continens superat unam Lunationem 30.dierum,vnitate, quę dici solet Epacta Ianuarij) ex 30. deme. In Martio rursus detrahe ex 30. eandem, non addita unitate. Cum enim Ianuarius,ac Februarius constituant 59. dies, quot videlicet duę Lunationes Cycli plerunque continent; nihil supererit pro Epacta Februarii,proptereaque in Martio nihil addendum erit, sicut nec in Ianuario. In mensibus denique insequentibus subtrahe ex 30. eandem Epactam, additis prius tot unitatibus, quot menses post Martium vsque ad mensem propositum inclusiue pręterierunt. Semper enim reliquus numerus diem Nouilunij indicabit. Quòd si Epacta, vel numerus subtrahendus fuerit minor,

quàm

quàm 15. fiat subtractio ex 15. Si uerò maior fuerit, quam 30. ex 45. relinqueturque dies Plenilunij; quòd tunc Plenilunium antecedat Nouilunij diem.

EXEMPLI causa. Currente Epacta xiij. detrahe eam ex 30. Reliquus erit dies 17. tam Ianuarij, quam Martij, quo Nouilunium fiet. Eandem Epactam xiij. tum in Februario, tum in Aprili, addita prius unitate, aufer ex 30. remanebitq. dies 16. Nouilunij in utroque mense. Denique si eandem Epactam xiij in Nouembri, additis prius 8. (octo. n. menses post Martium vsque ad Nouembrem inclusiue numerantur) subtrahas ex 30. relinquetur dies 9. Nouembris, quo Nouilunium accidet.

IAM verò si ad Epactas, additis prius illis Calendarum unitatibus, quas ad Nouilunia inquirenda adeddas, esse diximus, adiicias numerũ diei mensis propositi, & ex summa abiicias 30. si abiici possunt, cõflabis, vel reliquam facies, ętatem Lunę, quam proposito die habet.

Aetas Lunæ, quo pacto p Epactas Calendas mẽsiũ, & dies inueniatur.

EXEMPLI gratia. Currente eadem Epacta xiij. quęrenda sit ętas Lunæ die 25. Martij. Quoniam in Martio nulla vnitas adiicienda est, addantur 25. dies ad Epactam xiij. & ex summa 38. abiiciantur 30. Numerus. n. reliquus 8. Lunam tunc 8. dies habere indicabit. Item inuestiganda sit Lunæ ętas die 19 Nouembris, eadem Epacta xiij. currẽte. Addantur 8. ad Epactam xiij. propter 8. menses post Martium vsque ad Nouembrẽ inclusiue numeratos, & ad summam 21. adiiciantur dies 19. atque ex summa 40. reiiciantur 30. Reliquus enim numerus 10. dabit Lunę ętatem, &c.

CÆTERVM hoc modo non semper reperies Nouilunia illis diebus fieri, quibus per Epactas in Calendario monstrãtur: propterea quod semper detractio fit ex 30. ac si omnes Lunationes dies 30. cõtinerent, cum tamen plerunque alternis constituantur dierum 30. & 29. in Calendario. Eadem de causa ætas Lunæ hoc modo inuenta discrepabit plerunque ab eiusdem ętate, quam in Calendario ostendunt Epactę: quia nimirum semper abiiciuntur 30. quando abiectio fit; cum tamen non omnes Lunationes contineant 30. dies. Quare prior ratio huic posteriori pręferenda esse videtur, pręsertim si Luna xiiij. Paschalis inuenienda sit.

FACILE quoq; ętatem Lunæ, ac Nouilunia, plus minus, per Regulares Lunæ inueniemus. Sũt aũt Regulares Lunæ, ex Cõputistis, certi quidam numeri mensibus anni tributi, qui cum Epacta currente conficiunt ętatem Lunę, quam ipsis Calendis habet. Differunt autem Regulares Lunæ in Calendario nouo a Regularibus Lunę in ueteri Calendario, nulloque negotio, qui singulis mensibus respondeant, hoc disticho cognosci potest.

Regulares Lunę, quid sint, & quo pacto inueniãtur.

Ars breuitatis amans bona cunctis dicitur esse,
Firmius hac heret Karmine Komposita.

Hic. n. continentur 12. voces, quæ 12. mensibus anni ordine respõdẽt, initio facto a mense Ianuario. Et quota cuiusuis uocis prima litera est in alpha-

alphabeto, tot unitates Regularem illius mensis, cui uox illa respondet, efficiũt. Postrema porrò duo verba, *Karmine Kompoſita*, impropriè per K, scribuntur, vt significent, Regularem tam Nouẽbris, quã Decembris esse 10. quemadmodum litera K, decima est in alphabeto.

Aetas Lunæ, ac Nouiluniũ qua arte per Regulares Lunæ inuestigentur.

INVENTVRVS igitur ętatem Lunæ, atq; Nouilunia, adde Regularẽ mensis propositi ad Epactã currentẽ, conficiesq; ætatẽ Lunæ, quã Calendis habet: Ad quam si adiicias numerũ diei eiusdem mẽsis, detracta prius unitate, ne primus dies bis accipiatur, & à sũma reiicias 30. si reiici possunt, conflabis Lunæ ætatẽ, quam eo die habet. Ex qua facile diem Nouilunij antecedentis coniicies, si ab ætate Lunæ inclusiue numerationem retrogradam instituas vsque ad diẽ 1. Lunæ inclusiue, hoc est, ad diem Nouilunij. Die enim Nouilunij Luna dicitur prima.

VERBI gratia. Currente Epacta ij. cupio scire ætatem Lunæ die 11. Maij. Quoniam Maius est mensis quintus, vox quinta, *Cunctis*, ei debetur, ac propterea eius Regularis erit 3. cum litera C, sit in alphabeto tertia. Si igitur addas Regularem 3. ad Epactam ij. conficies Lunæ ętatẽ Calendis Maij, quinque dierum. Et si adiicias 10. dies (hoc ẽ, 11. minus vno) conflabis eiusdem ętatem die 11. dierum 15. Die ergo 15. ante diẽ 11. Maij inclusiue (hoc est, die 27. Aprilis) factum est Nouilunium. Rursus quærendum sit, quota sit Luna die 27. Augusti, currente eadem Epacta ij. Quoniam Augustus est mensis octauus, tribuemus ei octauã uocẽ, *Firmius*, cuius initialis litera f, sexta in alphabeto dabit Regularem 6. Si igitur addas Regularem 6. ad Epactam ij. inuenies Lunam Calendis Augusti habere dies 8. Et si addas dies 26. (id est, 27. minus vno) atque ex sũma 34. abiicias 30. reliqua fiet ætas Lunæ quatuor dierum, die 27. Augusti. Quare Nouiluniũ proximũ factũ est die 4. ante diẽ 27. Augusti inclusiue, hoc est, die 24. Atq; ita de cęteris. Hæc ratio minus ab Epactis discrepat.

Inuentio Epactarũ per tabellas.

IAM si per tabellas inuestigandæ sint Epactæ, asciscenda erit tabula Epactarum expansa, vna cum eius tabula ęquationis, cap. 4. superioris lib. constructa. Nulla. n. breuior, aut expeditior, quæ perpetua sit, proponi potest. Tẽporarias tamen duas tabellas hic subiiciam, ex quibus lõgè facillimè ab anno correctionis 1582. usq; ad annum 1900. Epactæ eliciũtur: quippe cum nouemdecim Epactis ij anni subijciantur, quibus illę Epactæ in usu sunt. Vt anno 1590. Epacta erit 24. cum huic Epactæ subiectus sit annus 1590. in priori tabella. Ita quoq; anno 1829. Epacta erit 25 quòd huic Epactæ annus 1829. subiiciatur in tabella posteriori. Annos porrò Domini expansos post centesimos, qui ad sinistram scripti sunt, notauimus, ubi figura o. significat ipsum annum centesimum. Sunt autẽ duæ hæ tabellæ excerptę ex tabula expansa hoc modo. Quoniam anno correctionis aureus numerus fuit 6. cui respõdet Epacta 26. in linea literæ D, maiusculæ, quę ab eo anno vsque ad annum 1700. usurpanda est; descripsimus in priori tabella nouemdecim Epactas eius lineæ ordine, initio tamen facto ab Epacta 26. quibus subiecimus annos Domini, sum pto initio ab anno 1582. Rursus quia anno 1700. aureus numer⁹ erit 10.

cui

cui reſpondet Epacta 9. in linea literæ C, maiuſculæ, quæ ab eo anno vſque ad annum 1900. excluſiuè in uſu erit; deſcripſimus in poſteriori tabella nouemdecim Epactas eius lineæ ordine, principio ducto ab Epacta 9. quibus ſuppoſuimus annos Domini, facto initio ab anno 1700. Eadem ratione poterit quis alias tabellas temporarias ex tabula expanſa excerpere.

TABELLA EPACTARVM AB IDIBVS OCTObris anni Correctionis 1582. poſt exemptionem 10. dierum, uſque ad annum 1700.

Epactę	26	7	18	29	10	21	2	13	24	5	16	27	8	19	1	12	23	4	15
1500	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	0
1600	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38
	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57
	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76
	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95
	96	97	98	99															

TABELLA EPACTARVM AB ANNO 1700. vſque ad annum 1900.

Epactę	9	20	1	12	23	4	15	26	7	18	*	11	22	3	14	25	6	18	28
1700	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37
	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56
	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94
1800	95	96	97	98	99	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32
	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51
	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89
	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99									

DE CYCLO SOLARI, SIVE LITErarum Dominicalium 28. annorum.

CAP. III.

Cyclus Solaris quid.

CYCLVS Solaris, siue literarum Dominicalium, est reuolutio 28. annorum, propterea quòd literæ Dominicales post 28. annos eodem ordine redeunt. Procreatur hic Cyclus 28. annorum ex multiplicatione 7. per 4. cum septem sint literæ Dominicales, propter 7. dies hebdomadæ, & quarto quoque anno unus dies intercaletur, ac proinde ordo ille 7. literarum tunc interrumpatur. Cyclum igitur Solarem cuiusuis anni hac ratione inuestigabimus.

Collocatio annorum centesimorũ in articulis digitorũ, ad cyclũ Solaré inueniendũ.

IN Pollicis sinistri tribus articulis, & quatuor radicibus 4. digitorum interioribus collocandi sunt anni centesimi ab ortu CHRISTI Domini, hoc modo. In extremo Pollice ponitur annus 0. In medio articulo interiore, annus 100. In radice, 200. In radice Indicis, 300. In radice digiti Medij, 400. In radice digiti Annularis, 500. In radice digiti Auricularis, 600. Deinde redeundum est ad extremitatem Pollicis, ibique statuendus annus 700. In medio verò articulo annus 800. Et ita deinceps, reuertendo semper post radicem digiti Auricularis ad extremitatem Pollicis.

Collocatio cycli Solaris in digitorum articulis, ad cyclum Solarem inueniendum.

DEINDE quoniam proximo anno ante CHRISTVM natum fuit numerus Cycli Solaris 9. collocandus est hic numerus in Pollicis extremitate, ubi positus fuit annus Domini 0, hoc est annus CHRISTI ortum proxime antecedens. Et quoniam cyclus Solaris 28. annorum ter in 100. annis continetur, & supersunt 16. si numero 9. in extremitate Pollicis collocato addantur 16. fient 25. pro numero cycli Solaris in medio articulo Pollicis collocando, qui quidem debetur anno 100. post CHRISTVM, & omnibus aliis centesimis, qui in eum articulum ex superiori dispositione incidunt. Si rursus ad 25. adiiciantur 16. fient 41. Abiectis autem 28. (tantus enim est numerus annorum cycli Solaris) remanent 13. pro cyclo ponendo in radice Pollicis. Eadem ratione si ad 13. addantur 16. fient 29. & abiectis 28. relinquetur 1. pro cyclo ponendo in radice Indicis. Et si iterum ad 1. adiiciantur 16. fient 17. pro cyclo in radice digiti Medij collocando. Ad quem si apponantur rursus 16. fient 33. & reiectis 28. remanebunt 5. pro cyclo in radice digiti Annularis ponendo. Tandem si ad 5. iungantur 16. fient 21. pro cyclo in radice digiti Auricularis collocando. Neque altera collocatione opus est, quòd iidem numeri iam collocati iterum redeant eodem ordine. Nam si ad 21. quem numerum in radice digiti Auricularis statuimus, addantur 16. fient 37. & abiectis 28. relinquentur 9. pro cyclo in extremitate Pollicis iamdudum posito, &c. Atque hi septẽ nume-

numeri in ſeptem illis articulis poſiti reſpondent omnibus centeſimis, qui ex diſpoſitione ſuperiore in illos ſeptem articulos incidunt.

QVOD ſi nimis laborioſum videatur, diſponere in ſeptem illis articulis cyclum Solarem, per adiectionem numeri 16. & abiectionem numeri 28. collocabimus eundem per additionem quaternarii, in alternis articulis, hoc ordine. Ad 9. qui numerus in ſūmo Pollice ponitur, addātur 4. fietq; 13. pro cyclo, qui in radice eiuſdē digiti (medio articulo omiſſo) locādus ē: q. q̄dē debetur anno 200. in eadē radice poſito. Nā in 200. ann. cōtinet cyclus Solaris 28. annorū ſepties, & ſuperſūt 4. Et ſi ad 13. addātur 4. fiet 17. pro cyclo in radice digiti Medij (omiſſo Indice) ponēdo, vbi collocatus ē annus 400. Si iterūad 17. addātur 4. fiet 21. pro cyclo ī radice digiti Auricularis (prætermiſſo Annulari) ponēdo, vbi locatus eſt anno 600. Et ſi denuo adiiciantur 4. ad 21. fient 25. in medio articulo Pollicis, (præterito ſummo Pollice) ubi poſitus eſt annus 800. reponenda. Ad 25. si rurſus apponantur 4. fient 29, & abiectis 28. remanebit 1. pro cyclo radicis Indicis, (relicto imo Pollicis articulo) vbi annus 1000. poſitus eſt. Et tandem ſi ad 1. addantur 4. fient 5. pro cyclo radicis digiti Annularis, (Medio prætermiſſo) vbi annum 1200. collocauimus. Vides igitur per additionem 4. eoſdem numeros in eiſdem articulis, alterno tamen ordine, (relicto nimirum ſemper uno articulo in medio) collocari. Facilior diſpoſitio cycli Solaris in manu, ad cyclū Solarem inueniendum.

IAM ex his facile numerus cycli Solaris quouis anno elicietur. Nam ſi datus ſit annus aliquis centeſimus, inuenienda eſt eius ſedes inter illos, quos diximus, articulos, vna cum numero cycli Solaris ibi collocato. Is enim erit numerus cycli Solaris illius centeſimi anni. At ſi datus ſit annus quicunque poſt aliquem centeſimum, inueſtigandus eſt cyclus Solaris centeſimi proxime elapſi, vt iam docuimus. Deinde quia ſingulis annis cyclus Solaris ſingulis vnitatibus augetur, addendæ ſunt tot vnitates cyclo Solaris illius centeſimi inuento, quotus annus datus eſt poſt illum centeſimum. Conflabitur enim hoc modo cyclus Solaris propoſiti anni. Verùm ſi numerus conflatus maior fuerit, quàm 28. reiicienda erunt 28. toties, quoties reiici poſſunt. Reliquus enim numerus erit cyclus Solaris quæſitus. Quod ſi remanſerint 28. aut 0. erit cyclus Solaris, 28. Qua pacto cyclus Solaris cuiuſuis anni inueniatur.

FACILE autem ex quolibet numero, quamuis magno, reiicietur 28. ſi abiiciantur 30. & pro ſingulis abiectionibus binæ vnitates repoſcātur, quæ nimirum vna cum 28. abiectæ ſunt.

RECTE quoque feceris, ſi prius eo modo, quo diximus, reiicias 28. ex numero annorum poſt centeſimum proxime antecedentem, ſi reiici poſſunt, & reliquum numerū cyclo Solari illius centeſimi adiicias, ut cyclum Solarem propoſiti anni conficias.

EXEMPLI cauſa. Anno 1598. quærendus ſit cyclus Solaris. Quoniam ſedes anni 1500. eſt in medio articulo Pollicis, vbi collocatur numerus cycli Solaris, 25. erit eius centeſimi cy-

clus Solaris, 25. Et quia ex annis 98. qui ultra 1900. dantur, reiici possunt 30. ter, addemus ter duas, hoc est, sex vnitates, propter tres illas abiectiones, ad 8. annos reliquos, conflatumque numerum 14. ad inuentum numerum cycli Solaris 25. anno 1500. debitum, adijciemus, atque ex collecto numero 39. iterum 30. reiiciemus, & pro hac abiectione duas vnitates reliquo numero 9. apponemus, vt constituamus 11. pro cyclo Solari anni 1598. Eademque in ceteris ratio seruanda est.

Constructio triplicis tabellæ ad cyclũ Solarẽ inueniendum.

HIC etiam tabellam triplicem construemus ad inueniendum cyclum Solarem cuiusque anni, hac ratione. In prima describantur anni centesimi hoc ordine. In prima cellula infimæ lineæ ponatur annus 0. In secunda, annus 100. In tertia, 200. In quarta, 300. In quinta, 400. In sexta, 500. In septima, 600. Deinde rursus in prima cellula insequentis lineæ scribatur annus 700. In secunda, 800. atque ita deinceps in infinitum, redeundo semper post septimam cellulam (Nam 7. cellulas quælibet linea continet) ad primam cellulam lineæ insequentis. Quæ quidem septem cellulæ annorum Domini cuiusque lineæ respondent 7. articulis digitorum, in quibus eosdem centesimos annos reposuimus hoc capite.

SECVNDA tabella complectitur 29. lineas cycli Solaris, sub cellulis annorum Domini descriptas. Suprema linea continet ordine eos 7. cyclos Solares, quos hoc cap. in 7. digitorum articulis constituimus: qui quidem a 9. incipientes progrediuntur, per continuam additionem 16. abiectis 28. ex summa, si ea maior fuerit, quàm 28. Atq; hæc suprema linea cycli Solaris cẽtesimis annis debetur, ac proinde ab aliis 28. lineis insequentibus aliquantulum separanda est. Hos numeros cycli Solaris sequuntur alij deorsum descendendo ordine naturali numerorum, ita ut infimus idem semper sit, qui supremus.

TERTIA denique tabella ad sinistram secundæ continet cẽtum annos expansos ab 1. vsq; ad 100. posito anno 1. è regione secũdæ lineæ, & anno 2. è regione tertiæ, & sic deinceps, ita vt è regione supremæ lineæ, quę annis centesimis debetur, nullus annus expansus describatur.

Inuentio cycli Solaris ex tabella.

ITAQVE si annus quispiam ex centesimis offeratur, si is in tabella prima accipiatur, & ab eo descendatur vsque ad supremam lineam tabellæ secundæ; incidemus in cyclum Solarem oblati centesimi. Sic vides centesimis annis 300. 1000. 1700. 2400. 3100. 3800. &c. cyclum Solarem esse 1. Proposito autem anno non centesimo; si centesimus proximè elapsus sumatur in prima tabella, & annus post eum centesimum datus in tertia, reperietur in secunda in angulo communi cyclus Solaris anni propositi. Vt proposito anno 1687. inuenietur in angulo communi anni 1600. & 87. cyclus Solaris 16. Proposito autem anno Domini 95. reperiemus in angulo cõmuni anni 0. (nullus enim centesimus præteriit) & 95. cyclum Solarem 20. & sic de cæteris.

PER

PRIMA TABELLA ANNORVM DOMINI

7700	7800	7900	8000	Et sic in infinitū.		
7000	7100	7200	7300	7400	7500	7600
6300	6400	6500	6600	6700	6800	6900
5600	5700	5800	5900	6000	6100	6200
4900	5000	5100	5200	5300	5400	5500
4200	4300	4400	4500	4600	4700	4800
3500	3600	3700	3800	3900	4000	4100
2800	2900	3000	3100	3200	3300	3400
2100	2200	2300	2400	2500	2600	2700
1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000
700	800	900	1000	1100	1200	1300
0	100	200	300	400	500	600

SECVNDA TAB. CYCLI SOLARIS.

9	25	13	1	17	5	21
10	26	14	2	18	6	22
11	27	15	3	19	7	23
12	28	16	4	20	8	24
13	1	17	5	21	9	25
14	2	18	6	22	10	26
15	3	19	7	23	11	27
16	4	20	8	24	12	28
17	5	21	9	25	13	1
18	6	22	10	26	14	2
19	7	23	11	27	15	3
20	8	24	12	28	16	4
21	9	25	13	1	17	5
22	10	26	14	2	18	6
23	11	27	15	3	19	7
24	12	28	16	4	20	8
25	13	1	17	5	21	9
26	14	2	18	6	22	10
27	15	3	19	7	23	11
28	16	4	20	8	24	12
1	17	5	21	9	25	13
2	18	6	22	10	26	14
3	19	7	23	11	27	15
4	20	8	24	12	28	16
5	21	9	25	13	1	17
6	22	10	26	14	2	18
7	23	11	27	15	3	19
8	24	12	28	16	4	20
9	25	13	1	17	5	21

TERTIA TABELLA annorum expansorum.

1	29	57	85
2	30	58	86
3	31	59	87
4	32	60	88
5	33	61	89
6	34	62	90
7	35	63	91
8	36	64	92
9	37	65	93
10	38	66	94
11	39	67	95
12	40	68	96
13	41	69	97
14	42	70	98
15	43	71	99
16	44	72	100
17	45	73	
18	46	74	
19	47	75	
20	48	76	
21	49	77	
22	50	78	
23	51	79	
24	52	80	
25	53	81	
26	54	82	
27	55	83	
28	56	84	

Inuentio cycli Solaris p præcepta Arithmetica.

PER Arithmetices denique præcepta inuenietur cyclus Solaris cuiusque anni hoc modo. Annis Domini addantur 9. Collectusque numerus per 28. diuidatur. Reliquus enim ex diuisione numerus (nulla habita ratione Quotientis: quippe qui reuolutiones cycli Solaris elapsas duntaxat monstret) erit cyclus Solaris anni propositi. Et si nihil ex diuisione superfit, cyclus erit 28. Vt si quæratur cyclus Solaris anni 1589. Addantur 9. ad 1589. & collectus numerus 1598. diuidatur per 28. Diuisione enim absoluta, reliquus erit numerus 2. pro cyclo Solari anni 1589. Rursus si desideretur cyclus Solaris anni 10967. Additis 9. ad 10967. fit numerus 10976. quo diuiso per 28. superest 0. Cyclus ergo Solaris illius anni erit 28. & sic de aliis.

DE LITERA DOMINICALI.

CAP. IIII.

ETSI ad literam Dominicalem cuiusuis anni inueniendam cyclo Solari non indigemus, cum eam sine cyclo Solari multò faciliùs reperire possimus, vt paulò post docebimus: tamen vt ratio ab Ecclesia ad hucusque tempus obseruata in Dominicali litera inuenienda aliquo modo retineatur, (eam enim rationem reddidimus etiam aliquanto commodiorem, vt patebit, si quis nostram rationem cum ea, quam Computistæ ante anni restitutionem tradiderunt, contulerit.) trademus primum viam, qua litera Dominicalis cuiusuis anni ex cyclo Solari inuento reperiatur. Ita ergo rem exequemur. In radicibus interioribus quatuor digitorum sinistræ manus (omisso Pollice) collocandæ sunt hæ quinque literæ, C, D, E, F, G, (ex quibus litera Dominicalis cuiusuis anni per cyclum Solarem reperietur) hoc modo. In radice digiti Auricularis ponitur C; In radice Annularis, D; in radice digiti Medij, E; & in radice Indicis duæ, F, G, propter annos bissextiles, qui omnes cadunt in articulos Indicis, vt patebit. Hæ autem quinque literæ hoc versiculo comprehenduntur.

Collocatio quinque literarum in manu sinistra, ad literam Dominicalem inuestigandam ex cyclo Solari.

Cordati Dauid Extinxit Funda Gigantem.

Si enim primam vocem, *Cordati*, tribuas digito Auriculari, & secundam, *Dauid*, Annulari, & tertiam, *Extinxit*, Medio, postremas denique duas, *Funda*, *Gigantem*, Indici, dabunt primæ earum vocum literæ illas, quas in radicibus digitorum collocandas esse diximus.

INVENTVRVS deinde literam Dominicalem quouis anno proposito, quære cyclum Solarē illius anni, eūq; numera in 28. articulis eorum quatuor, quos diximus, digitorum sinistræ manus, hoc ordine.

Pri-

Primus annus cycli tribuatur interiori radici Indicis, secundus radici digiti Medij, tertius radici Annularis, quartus radici Auricularis, quintus secundo articulo interiori Indicis, & sic deinceps in transuersum; ita tamen, vt quatuor extremitatibus quatuor etiam annos cycli tribuas: qua ratione annus 28. cadet in radicem exteriorem digiti Auricularis. Annus porrò quilibet, cuius cyclus Solaris in Indicem incidit, bissextilis est, alij verò anni, quorum cycli Solares in alios tres digitos cadunt, omnes communes sunt. Notandus autem erit diligenter articulus, in quem numerus cycli inuentus incidit. Ibi enim litera Dominicalis tũ ante Calendarij correctionem, tum post, inuenietur. Ante quidem correctionem, hoc modo.

Collocatio cycli Solaris in manu sinistra, ad inueniendam literam Dominicalem.

Quo pacto anni bissextiles, & cõmunes ex cyclo Solari cognoscantur.

IN digito, in quem cyclus Solaris incidit, numera secundum seriem naturalem literarum Dominicalium (quæ sunt hæ septem, A, B, C, D, E, F, G.) initio facto ab ea litera, quæ ex prima regula huius Cap. in eiusdem digiti radicem interiorem cadit, percurrendo articulos, seu nodos, vna cum internodiis, tribuéque singulis tam internodijs, quàm nodis, singulas literas, redeundo post G, ad A, donec ad articulum propositi cycli Solaris peruenias. Litera namque in eum articulum incidens, erit Dominicalis eo anno. In Indice tamen prætereunda sunt internodia, & singulis articulis binę tribuendæ literę; quòd ibi anni bissextiles collocentur, quibus binæ literæ respondent: quarum posterior Dominicum diem indicabit à principio anni vsque ad Festum S. Matthiæ, prior autem ab eodem Festo ad finem vsque anni. Atque hoc quidem modo litera Dominicalis cuiusuis anni ante anni restitutionem reperitur.

Inuentio literæ Dominicalis ex cyclo Solari ante anni correctionem.

POST correctionem verò Calendarij ita litera Dominicalis inuenietur. Primùm inquirenda est litera Dominicalis, perinde ac nondum correctum esset Calendarium, eo, quem proxime tradidimus, modo. Deinde numerandæ sunt a litera inuenta exclusiue tot adhuc literę secundum ordinem alphabeti, quot vnitates supersunt, si septenarius numerus dierum vnius hebdomadæ toties abiiciatur, quoties abiici potest, ex numero dierum, qui vsque ad principium dati anni ablati fuerint; qui quidem dierum numerus ex insequenti Cap. v. sine magno labore cognoscetur: ita tamen, vt tum in annis bissextilibus, tum in centesimis non bissextilibus, hoc est, in quibus intercalaris dies omittitur, numeratio literarum semper fiat a posteriori litera inuenta. Vltima enim litera huius numerationis erit Dominicalis post correctionem Calendarij, si annus est communis: si autem bissextilis est, postrema illa litera, & proxime antecedens, erunt Dominicales. In centesimis porrò annis non bissextilibus sola ultima litera illius numerationis est Dominicalis, ita ut cum ea non sit assumenda proxime antecedens litera; quemadmodum in bissextilibus annis faciendum esse diximus.

Inuentio literæ Dominicalis ex cyclo Solari post anni correctionẽ

EXEMPLIS rem illustremus. Sit inuenienda litera Dominicalis anni 1522. Cyclus Solaris eo anno fuit 19. qui cadit in quintum articulum

lum digiti Annularis, qui exterior est & vngui proximus: ac propterea annus ille communis est, cum eius cyclus in Indicem non incidat. Si ergo a litera D, quæ in radice Annularis digiti posita est, per seriem naturalem literarum progrediaris, ponendo E, in proximo internodio, & F, in secundo articulo, &c. cadet litera E, in quintum illum articulum, atque idcirco litera E, Dominicalis fuit anno 1522.

ITEM quærenda sit litera Dominicalis anni 1520. Cyclus Solaris eius anni fuit 17. qui cadit in quintum articulum Indicis, in exteriorem videlicet sub vngue: ac proinde annus ille bissextilis fuit, quòd eius cyclus in Indicem cadat. Si igitur a literis F, G, quæ in radice Indicis collocatæ sunt, numeres per ordinem alphabeti literas Dominicales, ponendo binas A, B, in secundo articulo. & binas C, D, in tertio &c. cadent binæ G, A, in quintum illum articulum: quæ propterea Dominicales fuerunt anno 1520.

RVRSVS inquirenda sit litera Dominicalis anni 1594. Cyclus Solaris eius anni est 7. qui in secundum articulum interiorem digiti Annularis incidit, atque idcirco annus ille communis est. Si igitur a litera D, quæ in radice eiusdem digiti collocatur, numeres literas Dominicales per seriem alphabeti, ponendo E, in proximo internodio, cadet F, in secundum articulum, ubi positus est cyclus Solaris 7. quæ litera Dominicalis esset, nisi Calendarij correctio decem dies abstulisset. Quare si post F, percurras adhuc tres literas G, A, B, quòd post abiectionem 7. ex 10. diebus ablatis, supersint 3. erit B, litera Dominicalis anno 1594.

ANNO quoque 1604. litera Dominicalis reperietur hoc modo. Cyclus Solaris est 17. qui incidit in quintum articulum Indicis, nimirum in exteriorem vngui proximum, in quem cadunt binæ literæ G, A: quæ Dominicalis essent, nisi 10. dies essent exempti. Si numeres ergo a posteriori litera A, adhuc tres literas B, C, D, & cum ultima D, assumas quoque antecedentem literam C, quòd annus datus sit bissextilis, (cum eius cyclus incidat in Indicem,) erunt literæ Dominicales D, C.

POSTREMO ita inquires Dominicalem literam anno 1800. nō bissextili. Cyclus Solaris iterum est 17. quem in quintum articulum Indicis cadere diximus, ubi ponuntur binæ literæ G, A. Et quoniam vsque ad principium anni 1800. ablati erunt dies 11. (Nam in Festo S. Matthiæ erit primum ablatus dies 12. quòd tunc dies intercalaris omittatur) numerabimus post A, quatuor adhuc literas B, C, D, E, quòd post abiectionem 7. ex 11. remanent 4. erit sola litera E, tunc Dominicalis; cum annus 1800. sit communis, hoc est, sine intercalari die transigatur, ac propterea proxime antecedens litera D, assumenda non sit, quemadmodum in annis bissextilibus faciendum esse præcepimus.

QVOD si nolis post literam inuentam in articulo, in quem cyclus incidit, numerare tot adhuc literas, quot dies supersunt post abie-

ctionẽ 7. ex numero dierũ exẽptorũ, poteris in radicibus interiorib. quatuor digitorum collocare alias quinq; literas, quę tibi inseruient ab illo centesimo exclusiue, pro quo collocatę sunt, vsq; ad alium centesimũ inclusiue, in quo iterum dies intercalaris omittetur. Hoc autem modo collocatio quouis anno centesimo non bissextili proposito fiet. Post literam C, positam in radice Auricularis numera tot literas, quot vnitates supersunt post abiectionem omnium septenariorum ex numero dierum vsq; ad propositum annum centesimum non bissextilem exclusiue exemptorum, quot videlicet supra diximus numerandas esse post inuentam literam. Vltima enim harum locanda erit in radice Auricularis loco C, & aliæ deinceps, quæ sequuntur, positis duabus in Indice, vt supra. Vt quoniam exempti sunt dies 10. vsque ad annum 1700. exclusiue, in quo alius dies mense Februario eximetur, numerandæ sunt post C, tres hę literę, D, E, F, atque F, locanda in Auriculari; G, in Annulari; A, in Medio; B, & C, in Indice: quæ quidem vsum habebunt vsq; ad annũ 1700. inclusiue.

Alia collocatio quinque literarũ in manu sinistra ad inueniendam literam Dominicalem post annũ restitutum.

ITAQVE si litera Dominicalis inuenienda sit, verbi gratia, anno 1594. quo cyclus Solaris est 7. cadens in secundum articulum interiorẽ Annularis; numerabimus a litera G, in radice eiusdem digiti posita, literas ordinatim, ponendo A, in proximo internodio, ita vt B, in secundum articulum incidat. Litera enim B, Dominicalis erit, vt supra patuit.

RVRSVS ad inueniendas literas Dominicales post annum 1700. quando iam dies omnino 11. erunt exempti, vsque ad annum 1800. inclusiue, numerabimus post literam C, in radice Auricularis ante restitutionem anni positam, quatuor hasce literas, D, E, F, G, propter quatuor vnitates, quæ supersunt post abiectionem 7. ex numero 11. dierum exemptorum. Posita ergo litera G, in radice Auricularis, locabitur A, in radice Annularis; B, in radice Medij digiti; & C, D, in radice Indicis.

ITEM post annum 1800. quando exempti erunt 12. dies in vniuersum, vsque ad annum 1900. inclusiue, numerandæ erunt post literam C, (quam ante correctionem in radice Auricularis locauimus) quinq; hę literę, D, E, F, G, A, propterea quod 5. vnitates supersunt post abiectionem 7. ex numero 12. dierum detractorum. Collocata igitur litera A, in radice Auricularis, statuetur B, in radice Annularis; C, in radice Medij, & D, E, in radice Indicis.

SIC si inueniendæ sint literæ Dominicales post annum 1900. vsque ad annum 2100. (quia anno 2000. dies intercalaris non omittitur) quando post annum 1900. detracti erunt dies omnino 13. ex quibus si abijciatur 7. remanent 6. numerandæ erunt post C, in radice Auricularis ante annum restitutum positam, sex hæ literæ, D, E, F, G, A, B, atque B, in ea radice locanda pro C, &c.

CONSTRVCTIO duplicis tabellæ ad inueniendas literas Dominicales ex cyclo Solari ita fiet. In prima describantur anni centesimi post

post correctionem Calendarii hoc ordine. In prima cellula infimę lineę ponatur annus 1582. post detractionem 10. dierum, & in eadem annus 1600. bissextilis scribatur. In secūda cellula, annus 1700. In tertia, 1800. In quarta, 1900. vna cum anno 2000. bissextili. In quinta, 2100. In sexta, 2200. In septima, anni 2300. 2400. Deinde rursus in prima cellula lineæ insequentis, annus 2500. In secunda, 2600. In tertia, anni 2700. 2800. atque ita deinceps in infinitum, redeundo semper a septima cellula cuiusque lineę (Nam 7. cellulas singulę lineæ continent) ad primam insequētis cellulæ: ita vt centesimum quemque annum bissextilem in eadē semper cellula cum proxime antecedente centesimo non bissextili colloces; hoc est, vt post binas cellulas quascunque ponas duos centesimos in eadem cellula insequenti.

SECVNDA tabella continet 7. cyclos 28. literarum Dominicaliū, quorum primus incipit à literis c, b: Secundus a literis d, c: Tertius a literis e, d: Quartus a literis f, e: Quintus a literis g, f: Sextus a literis A, g: Septimus a literis b, A. quorum quilibet per seriem literarū retrogradam descendendo progreditur, descriptis in quarta quaque cellula binis literis. Ad dextram denique horū cyclorum, vel ad sinistram, scribantur 28. anni cycli Solaris.

Inuentio literæ Dominicalis post correctionem ex tabella.

SI igitur ex tabella antecedentis Cap. inueniatur cyclus Solaris quocunque anno post correctionem proposito, reperietur in hac duplici tabella è regione eius cycli, & sub centesimo proxime elapso, vel sub cētesimo proposito, in angulo communi litera Dominicalis dati anni: quæ duplex erit in annis bissextilibus, simplex vero in communibus. In annis autem centesimis non bissextilibus, id est, in quibus dies intercalaris omittitur, sumenda est ex duabus literis vna tantum, ea nimirum, quę ad sinistram sita est, estque prior in alphabeto. Vt anno 1596. cyclus Solaris est 9. è regione cuius, & sub anno 1582. reperiuntur literæ g, f, quæ Dominicales eo anno erunt. Item anno 1900. cyclus Solaris est 5. è regione cuius, & sub anno 1900. reperiuntur literæ A, g. Ergo g, erit tunc Dominicalis. Et sic de cæteris.

Inuentio literæ Dominicalis ante correctionem, ex tabella.

ANTE annum restitutum eodem modo inuenietur litera Dominicalis, si linea quinta descendens literarum Dominicalium, quæ incipit a literis g, f, assumatur. Vt annò 1582. cyclus Solaris fuit 23. è regione cuius in quinta linea descendente literarum Dominicalium descripta est litera g. Hęc ergo Dominicalis fuit anno 1582. ante correctionem anni. Item anno 325. cyclus Solaris fuit 26. cui in eadem quinta linea respondet litera Dominicalis c, & sic de reliquis.

PRIMA TABELLA ANNORVM DOMINI.

8100	8200	8400 8300	& sic in infinitum.			
7200 7100	7300	7400	7600 7500	7700	7800	8000 7900
6200	6400 6300	6500	6600	6800 6700	6900	7000
5300	5400	5600 5500	5700	5800	6000 5900	6100
4400 4300	4500	4600	4800 4700	4900	5000	5200 5100
3400	3600 3500	3700	3800	4000 3900	4100	4200
2500	2600	2800 2700	2900	3000	3200 3100	3300
1600 1582	1700	1800	2000 1900	2100	2200	2400 2300

SECVNDA TABELLA CYCLORVM.

							ANNI CYCLI SOLARIS.
b c	c d	d e	e f	f g	g A	A b	1
A	b	c	d	e	f	g	2
g	A	b	c	d	e	f	3
f	g	A	b	c	d	e	4
d e	e f	f g	g A	A b	b c	c d	5
c	d	e	f	g	A	b	6
b	c	d	e	f	g	A	7
A	b	c	d	e	f	g	8
f g	g A	A b	b c	c d	d e	e f	9
e	f	g	A	b	c	d	10
d	e	f	g	A	b	c	11
c	d	e	f	g	A	b	12
A b	b c	c d	d e	e f	f g	g A	13
g	A	b	c	d	e	f	14
f	g	A	b	c	d	e	15
e	f	g	A	b	c	d	16
c d	d e	e f	f g	g A	A b	b c	17
b	c	d	e	f	g	A	18
A	b	c	d	e	f	g	19
g	A	b	c	d	e	f	20
e f	f g	g A	A b	b c	c d	d e	21
d	e	f	g	A	b	c	22
c	d	e	f	g	A	b	23
b	c	d	e	f	g	A	24
g A	A b	b c	c d	d e	e f	f g	25
f	g	A	b	c	d	e	26
e	f	g	A	b	c	d	27
d	e	f	g	A	b	c	28

Immutatio cycli Solaris ad inueniendam literam Dominicalẽ post correctionẽ, sine numeratione dierũ exemptorum, & mutatione literarum in radicibus digitorum.

PORRO commodissime etiam post correctionem, literam Dominicalem reperiemus sine numeratione dierum exemptorum, & mutatione literarum in radicibus digitorum, si cyclum immutemus, hoc videlicet modo, qui facillimus est. Centesimo cuique anno bissextili tribuatur perpetuo articulus secundus interior Indicis, & numerus cycli 5. qui ex superiore numeratione in eũ articulum incidit, si nimirum in 28. articulis quatuor digitorum in transuersum omnes 28. anni cycli Solaris disponantur. Primo autem cuique centesimo post centesimum bissextilem tribuatur insequens tertius articulus Indicis, & Cycli numerus 9. qui in eum ex eadem numeratione incidit. Secundo vero cuiq; centesimo post centesimum bissextilem tribuatur subsequens articulus, hoc est, extremitas Indicis, & cycli numerus 13. in eum cadens ex eadẽ cycli in articulis digitorum dispositione. Tertio denique cuiuis centesimo post centesimum bissextilem tribuatur quintus articulus (qui est primus exterior sub vngue) & cycli numerus 17. in eum incidens, si 28. anni Solaris cycli in articulis numerentur, vt diximus. Itaque cyclus 5. anno cuique centesimo bissextili conuenit: & cyclus 9. anno cuique centesimo post bissextilem primo: Et cyclus 13. anno cuique centesimo post bissextilem secundo: cyclus denique 17. centesimo cuique anno tertio post bissextilem centesimum.

Inuentio literæ Dominicalis post correctionẽ per cyclum Solarem immutatum, sine numeratione dierum exẽptorum, & mutatione literarũ in radicibus digitorum.

DEINDE inueniatur cum hisce cyclis centesimorum annorum cyclus anni post quemuis centesimum propositi, vt Capite antecedente dictum est, addendo videlicet annos post centesimum datum ad cyclũ eiusdem centesimi immutatum, & reijciendo 28. &c. Si enim hunc cyclum inuentum numeres in articulis digitorum, vt in hac regula dictum est, facto initio a radice Indicis, reperiemus literam Dominicalẽ post correctionem, vt ante anni restitutionem. In annis tamen centesimis non bissextilibus accipienda est prior litera inuenta ex duabus, quæ nimirum prior est in alphabeto.

VERBI gratia. Sit datus annus 1599. Quoniam annus 1500. post correctionem est instar tertij centesimi post bissextum, quòd proxime sequens centesimus 1600. bissextilis sit, statuemus eum in quinto articulo Indicis, qui exterior est vngui proximus, eidemque numerum cycli 17. tribuemus. Deinde ex reliquis annis 99. abijciemus 28. quoties fieri potest, (quod fiet, si reiicias ter 30. hoc est, 90. & pro singulis abiectionibus reposcas 2. nimirum 6. addasque reliquos 9. annos, vt fiant 15.) & annos reliquos 15. numero cycli 17. qui centesimis annis a bissexto tertijs, ac proinde & anno 1500. debetur, adijciemus, vt fiant 32. Ex quibus si abijciantur 28, relinquuntur 4. pro cyclo anni 1599. qui numerus cycli in radicem interiorem digiti Auricularis cadit. Et quia ibi collocatur litera C, vt initio huius capitis diximus, erit C, litera Dominicalis anno 1599.

RVRSVS datus sit annus 1800. a bissexto secundus, sedem habens in extremitate Indicis, vbi est cycli numerus 13. & vbi ponuntur literę E, F, vt constat, si numeremus a literis F, G, quæ in radice Indicis

dicis

dicis initio huius capitis collocatæ sunt, vsque ad Indicis extremum. Cum igitur annus 1800.non sit bissextilis, erit prior inuenta litera E, Dominicalis anno 1800.

ITEM datus sit annus 1724.Sedes anni 1700.cum primus centesimus sit a bissexto, est in tertio articulo interiori Indicis, vbi cycli numerus 9.ponitur,quem ad reliquos annos 24.adijcientes faciemus 33. & abiectis 28.remanebunt 5.pro cyclo anni 1724. qui numerus cadit in secundum articulum interiorem Indicis,vbi sunt literæ A,B, quæ anno 1724 Dominicales erunt.

POSTREMO datus sit annus 2386.Sedes anni 2300.cum sit tertius centesimus post bissextum, est in articulo exteriori Indicis sub vngue,vbi est numerus cycli 17. Abiectis autem 28. ex reliquis annis 86. remanent 2.quibus additis ad cyclum 17.fiunt 19.pro cyclo anni 2386. qui numerus incidit in quintum articulum Annularis, qui est exterior sub vngue. Si igitur à radice illius digiti,vbi est litera D, ex dispositione ad initium huius capitis tradita,numeremus ordine literas, progrediendo per internodia, & nodos, cadet in quintum illum articulũ litera E,quæ anno 2386.Dominicalis erit.

CVR autem eisdem centesimis annis tam bissextilibus, quàm primis,secundis,ac tertijs a bissexto,eosdem semper numeros cycli tribuamus,& easdem literas,causa hæc est.Quia pp æquationem anni Solaris noui Calẽdarij, quę 400. quibusq; annis tres dies intercalares omittit, post quosuis 400.annos redeũt eædem literæ Dominicales omnino; fit,vt cyclus Solaris post correctionem (si innouetur) contineat 400. annos. Perspicuum autem est, quemlibet centesimum bissextilem a proximo centesimo bissextili, & quemlibet centesimum primum a bissexto a proxime antecedente centesimo primo a bissexto, & secundum a secundo,atque tertium a tertio, distare annis 400. Constat quoque ex regula superiore,Dominicales literas anni 1600. qui bissextilis est, esse A, B; literam verò Dominicalem anni 1700. qui est centesimus primus post bissextum, esse C; & literam Dominicalem anni 1800. qui centesimus est secundus post bissextum, esse E; literam denique Dominicalem anni 1900. qui centesimus est a bissexto tertius, esse G: quæ quidem literæ in quatuor illos articulos Indicis, in quibus centesimos annos constituimus,incidunt, dummodo in centesimis non bissextilibus priorem ex duabus accipias. Quare eodem ordine in sequentibus quadringentis quibusuis annis eædem literę redibunt. At in priori ratione inueniendi literam Dominicalem eisdem centesimis annis non ijdem numeri cycli tribui possunt: quia in ea habetur ratio dierum exemptorum, assumiturque cyclus 28.annorum vsitatus, vt supra patuit.

Cur anni centesimi tã bissextiles, quam primi, secundi, ac tertij a bissexto, easdem literas Dominicales habeant, eosdemq. Cyclos Solares immutatos

SED explicemus iam causam huius nostræ operationis, cur videlicet quinque has literas, C,D,E,F,G, naturali ordine alphabeti in radicibus quatuor digitorum statuerimus,facto initio a digito Auriculari: cur item in digitis literæ Dominicales post literas in radicibus constitutas naturali etiam serie literarum numeremus, idque tum per nodos,

dos, tum per internodia, Indice excepto: cum tamen in usu literæ Dominicales retrogrado ordine progrediantur, & omnes, quę inuestigantur, in ipsos tantum nodos incidant. Causa igitur hęc est. Cyclus antiquus literarum Dominicalium incipit a binis literis G, F, desinitque in A, hoc modo in 28. cellulas distributus ordine retrogrado.

Cur in literę Dominicalis inuentione ferie naturali literarum ponamus in radicibus interioribus sinistræ manus has literas, c, d, e, g, f, initio facto ab Auriculari.

g f	e	d	c	b A	g	f	e	d c	b	A	g	f e	d
c	b	A g	f	e	d	c b	A	g	f	e d	c	b	A

Qui quidem cyclus in manu sinistra ita disponitur per articulos in transuersum, sumptis etiam digitorum extremitatibus pro articulis. Prima cellula tribuitur radici interiori Indicis, secunda radici digiti Medij, tertia radici digiti Annularis, quarta radici digiti Auricularis, quinta secundo articulo Indicis, sexta secundo articulo digiti Medij, & ita deinceps: ita vt in radice exteriori digiti Auricularis ponatur vltima cellula. Vbi vides, literam C, quartæ cellulæ cadere in radicem digiti Auricularis; literam D, tertiæ cellulæ, in radicem digiti Annularis; literam E, secundæ cellulæ in radicem digiti Medij, & binas literas F, G, primæ cellulæ in radicem Indicis; vbi nos videlicet easdem literas collocauimus. Quoniam uero facilior est numeratio literarum ordine naturali, quàm retrogrado, maluimus numerare quinque has literas C, D, E, F, G, naturali serie, initio facto a digito Auriculari, quàm ordine inuerso, hoc modo, g, f, e, d, c, initio sumpto ab Indice, positis ibi binis literis g, f. Atque hæc causa est, cur in Auriculari collocemus C; & D, in Annulari; & E, in Medio; atque F, G, in Indice.

CVR autem per internodia in omnibus digitis, præterquam in Indice, progrediamur naturali etiam ordine literarum, hęc causa reddi potest. Sumpta quacunque cellula simplicis literæ in cyclo paulo ante descripto, si quis ab ea inclusiue numeret quinque cellulas inclusiue, reperiet in quinta cellula eam literam, quæ in alphabeto tertia est post literam sumptæ cellulæ. Vt verbi gratia, post literam E, in secunda cellula positam reperitur in sexta cellula, quæ est quinta a secunda inclusiue, litera g, quę tertia in alphabeto est post E, &c. Quare cum in tribus digitis, Auriculari, Annulari, ac Medio, quilibet articulus a proxime antecedenti articulo eiusdem digiti sit quintus, si modo nume-

Cur in literæ Dominicalis inuentione ferie naturali literas numeremus, idq; per internodia, ac nodos.

ratio

ratio instituatur in transuersum, progrediendo videlicet ab Indice versus digitum Medium, Annularem, Auricularem, & redeundo ad Indicem: ponetur necessariò in eo articulo litera illa, quæ tertia est in alphabeto ab ea, quæ in antecedenti articulo eiusdem digiti ponitur, nimirum ea, quę in superiori cyclo quintum locum occupat ab illa, quę in antecedenti articulo eiusdem digiti collocatur. Rectè igitur facimus, cum ordine naturali progredientes in literis, ponimus in internodijs singulis singulas literas; quia hac ratione ponetur in subsequēti quouis articulo proximò eiusdem digiti litera illa, quæ in alphabeto tertia est ab ea, quæ in antecedenti articulo posita est.

Cur in Indice, internodiis omissis, binæ literæ in articulis singulis naturali serie collocentur.

EADEM ratio est, cur in Indice, omissis internodijs, ponamus in singulis articulis binas literas secundum ordinem naturalem literarũ: quoniam videlicet in eodem cyclo superiore, si quis a qualibet cellula duplicis literę numerare incipiat, reperiet in quinta cellula duas literas, quę in alphabeto sequuntur ordine naturali duas illas, quę in cellula assumpta collocantur. Cum ergo quilibet articulus Indicis ab antecedente articulo eiusdem Indicis sit quintus, si articuli in transuersum numerentur, a radice Indicis principio sumpto, liquidò constat, cur prętermissis internodijs Indicis, tribuamus singulis articulis binas literas secundum ordinem naturalem alphabeti.

VERVM longè facilius reperiemus literam Dominicalem tum ante, tum post correctionem Calendarij, nulla habita ratione cycli Solaris, qui proposito cuiuis anno respondet, idque in septem solis articulis sinistræ manus, quorum primus sit in Pollice summo, secundus in medio, tertius in imo, quartus in radice Indicis, quintus in radice digiti Medij, sextus in digiti Annularis radice, & septimus in radice digiti Auricularis. Primum igitur ante correctionem Calendarij, centesimi anni ita distribuendi sunt in septem illos articulos, de quibus iam dictum est. In extremo pollice ponitur annus 0. In articulo medio eiusdem annus 100. In eiusdem radice annus 200. In radice Indicis 300. In radice Medij annus 400. In radice Annularis annus 500. In radice Auricularis annus 600. Deinde rursus in Pollicis extremo annus 700. atque ita deinceps, ut Capite 3. de cyclo Solari dictum est, donec ad annum 1500. perueneris, qui in medium articulum Pollicis incidit. Alij enim centesimi anni insequentes sunt iam post anni correctionem, ac proinde aliam dispositionem postulant, ut paulò post dicemus.

Dispositio annorũ centesimorũ in 7. articulis manus sinistræ, ad inueniendam literam Dominicalẽ ante correctionẽ, sine cyclo Solari.

POSTEA numerandi sunt omnes anni post quemlibet centesimũ, quos expansos uocant, hoc ordine. In Pollicis extremo ponitur annus 1. In medio articulo annus 2. In radice annus 3. In radice tam Indicis, quam digiti Medij annus 4. 4. quòd quartus annus sit bissextilis, ac proinde duas poscat literas. In radice digiti Annularis annus 5. In radice Auricularis annus 6. Deinde redeundo ad Pollicem, in eius extremo collocatur annus 7. In medio eiusdem, & radice annus 8. 8. quòd octauus quoque annus sit bissextilis. In radice Indi-

Dispositio annorũ post cẽtesimũ quemlibet expãsorũ, in 7. articulis sinistrę manus, ad inueniendam literam Dominicalem sine cyclo Solari tam ante correctionẽ, quã post.

cis annus 9. In radice Medij annus 10. In radice Annularis annus 11. In radice tam Auricularis, quàm Indicis, annus 12. 12. quòd annus duodecimus sit quoque bissextilis; atque ita deinceps omnes 100. anni expansi in illis 7. articulis ordine collocabuntur; dummodo memineris, in binis articulis binos numeros annorum bissextilium reponere; quales sunt anni 4. 8. 12. 16. 20. 24. 28. 32. 36. 40. & reliqui omnes, quos quaternarius metitur, qui quidem binis articulis tribuẽdi sunt, hoc modo: 4.4: 8.8: 12.12: 16.16: 20.20: &c.

SED quoniam longum foret, ac difficile, numerare hac arte omnes vsque ad propositum annum post quemlibet centesimum, prȩsertim si ab insequenti centesimo datus annus non longe absit, vtemur eodem illo artificio, quo supra usi sumus Capite 3. quod eiusmodi fuit.

Qua rõne cyclus 28. annorum ex magno numero annorum expãsorum facile abijciatur.

Reiectis 30. ex numero anni post centesimum dati, quoties fieri potest, & pro singulis abiectionibus binis vnitatibus resumptis, addemus has vnitates reliquis annis, (qui nimirum post abiectionem 30. supersunt) numerumque collectum, qui nunquam maior est, quàm 28. (si namque maior aliquando fuerit, reijcienda sunt 28.) in 7. illis articulis sinistræ manus supputabimus, initio facto a Pollicis extremo, & numeris bissextilium annorum, puta 4. 8. 12. &c. binis articulis semper attributis, ut supra diximus.. Vt si datus sit, verbi gratia, post aliquem centesimum annus 60. quoniam abijci possunt 30. bis, reposcemus 4. vnitates, hoc est, bis duas, easque (quia nullus alius annus post 60. superest) numerabimus in articulis, tribuendo 4. 4. radicibus Indicis, & digiti Medij. Atque hæ duæ radices anno 60. post quemlibet centesimum perpetuò tribuentur. Item si datus sit annus 85. post centesimum aliquem: reiectis 30. bis, & 4. vnitatibus, id est, bis duabus, receptis, propter duas illas abiectiones 30. adijciemus eas ad reliquos annos 25. qui post abiectiones 30. ex 85. supersunt, & a numero conflato 29. abijciemus 28. hoc est, numerum Cycli Dominicalium literarum, reliquamque vnitatem in extremo Pollice statuemus, vbi perpetua sedes est anni 85. & omnium aliorum, in quibus post abiectionem 28. vnitas est reliqua.

Compendiũ dispositionis 28. annorũ in articulis sinistræ manus.

RVRSVS quia molestum quoque est percurrere singulos annos vsque ad 28. in 7. illis articulis, facileque labi quis potest in ea numeratione, non tribuendo per incuriam binis articulis binos numeros eosdem annorum bissextilium, vti licebit hoc compendio. Quaternos annos (nimirum 4. 8. 12. 16. 20. 24. 28) binis articulis tribuemus continuato ordine, initio tamen facto a digito Medio, atque Indice, per radicem, & medium articulum Pollicis, deinde per extremum Pollicem, ac radicem Auricularis, itemque per radices Annularis, ac Medij, atque ita deinceps versus Pollicem progrediendo, ordine scilicet contrario ei numerationi, quam annis expansis præscripsimus; cum annorum expansorum numeratio a Pollicis summo incipiens, per eius medium, atque imum, &c. versus Auricularem progrediatur; quaterni autem anni contrario ordine per binos articulos distribuantur, prin-

cipio

cipio sumpto a radicibus digiti Medij, & Indicis, ac versus Pollicem progrediendo.

NVMERATIO verò hæc quaternorum annorum facile sic fiet. Posita extremitate digiti Medij dextræ manus in radice digiti Medij manus sinistræ, & extremitate Indicis manus dextræ in radice Indicis sinistræ manus, statuemus ibi 4. 4. Deinde posita extremitate Medij dextræ manus in radice Pollicis sinistri, & extremitate Indicis manus dextræ in medio Pollicis sinistri, ibi locabimus 8. 8. Rursus posita Indicis dextri summitate in Pollice summo sinistro, & Medij dextri extremitate in radice Auricularis sinistri, ponemus in his duobus articulis 12. 12. Post hæc posita extremitate Medij dextri in radice Annularis sinistri, & Indicis dextri summitate in radice Medij sinistri, constituemus in duabus hisce radicibus 16. 16. Item posita extremitate Medij dextri in radice Indicis sinistri, & extremitate dextri Indicis in radice Pollicis sinistri, collocabimus in his duabus radicibus 20. 20. Præterea, posita Medij dextri summitate in medio Pollicis sinistri, & Indicis dextri extremitate in summo Pollice sinistro, ponemus ibi 24. 24. Denique, posita extremitate Medij manus dextræ in radice Auricularis sinistræ manus, & extremitate dextri Indicis in radice Annularis sinistræ manus, statuemus in duabus hisce radicibus 28. 28. Atque in hunc modum collocati erunt omnes numeri annorum bissextilium in proprijs sedibus, in ijs nimirum articulis, in quos per superiorem numerationem incidebant. Quòd si datus sit annus quispiam ex expansis non bissextilis, inquiremus eius sedem in eisdem 7. articulis, hoc modo. Inuenta sede proxime antecedentis anni bissextilis, eo, quo diximus, artificio, tribuemus primum annum post illum bissextum ei articulo, qui sedem eius bissexti inuentam proxime eo ordine insequitur, quem in numeratione annorum expansorum seruandum esse diximus, ordine scilicet contrario ei, quem in collocatione quaternorum annorum nuper tenuimus: Item secundũ annum post eundem bissextum alteri articulo proxime insequenti, & tertium alteri adscribemus. Velut si datus sit annus 19. inueniemus primo loco sedem anni 16. (qui bissextilis est, proxime antecedens annum 19.) in radicibus Annularis, ac Medij. Annum deinde 17. proximum post bissextilem 16. dabimus radici Auricularis, & annum 18. secundum post bissextilem eundem 16. extremitati Pollicis, & annum 19. tertium ab eodem bissexto 16. medio articulo Pollicis. Atque in medio Pollice dices sedem esse anni 19. Item si datus sit annus 14. reperiemus primum sedem anni 12. (qui est bissextilis proxime antecedens) in extremo Pollice, & radice Auricularis. Annum deinde 13. qui primus est post bissextilem 12. tribuemus medio Pollicis, & annum 14. secundum ab eodem bissexto 12. radici eiusdem Pollicis, ibique sedem esse dicemus anni 14. atque ita de cæteris.

SED percommode quoque sic agemus in sedibus annorum 28.

expan-

Aliud compendiũ dispositionis 28. annorũ in articulis manus sinistræ.

expansorum inueniendis. Quoties quaternarius in dato numero annorum expansorum (reiecto prius, si fieri potest, cyclo 28. annorum) continetur, tot vnitates eidem annorum numero addantur. Si enim in 7. illis articulis numerum collectum numeremus a summo Pollice per eius medium, radicem, &c. nullo numero binis articulis tributo, finietur numeratio in articulo, qui dati anni sedes est: ita tamen, vt in anno bissextili articulus inuentus sit ex duobus ei debitis posterior, ac propterea eidem tribuendus quoque sit proxime antecedens articulus versus Pollicis summitatem, & ab hac versus radicem Auricularis progrediendo. Vt si datus sit, verbi gratia, annus 27. Quoniam in 27. continetur quaternarius sexies, addemus 6. ad eundem numerum 27. annorum, & conflatum numerum 33. ita breuiter numerabimus. Demptis 7. quoties fieri potest, computabimus in articulis reliquas 5. vnitates, à summo Pollicis incipientes, cadetque quinta vnitas in radicem Medij. Ibi ergo sedes erit anni 27. Sic quoque, si datus sit annus 76. post quempiam centesimum; reiectis 30. bis, addemus reliquo numero 16. bis duas vnitates, hoc est, 4. vt numerum 20. compleamus. Quoniam verò in 20. continentur 4. quinquies, addemus 5. ad 20. vt faciamus 25. atque hunc numerum compositum 25. numerabimus, vt prius: hoc est, reiectis 7. quoties fieri potest, reliquas 4. vnitates in articulis numerabimus, principio ab extremitate Pollicis sumpto, cadetque vltima vnitas in radicem Indicis. Quare annus 20. cum bissextilis sit, sedem habebit in radicibus Indicis, & Pollicis. Radici enim Indicis adiungendus etiam est articulus antecedens, nimirũ radix Pollicis, propter bissextilem annum, vt dictum est.

Inuentio literæ Dominicalis ante anni correctionẽ sine cyclo Solari, longè facillima.

HIS positis, ita literam Dominicalem ante anni restitutionem inuestigabimus. Inuenta in 7. illis articulis sede centesimi, qui annum propositum proxime antecedit, vt paulo ante docuimus, statuemus in ea literam B. Notato quoque articulo, qui sedes est propositi anni expansi post datum centesimum; progrediemur a litera B, quam in sede propositi centesimi statuimus, naturali ordine literarum per C, D, E, F, G, A, versus extremitatem Pollicis, & hinc ad radicem Auricularis procedemus, deinde ad radicem Annularis, &c. donec ad articulum, qui anni post eum centesimum dati sedes est, veniamus. Litera enim in eum articulum incidens, Dominicalis erit eo anno; simplex quidem, si annus est communis; Si verò bissextilis, duplex, duæ nimirum cadentes in duos articulos anno bissextili tributos: quarum posterior in alphabeto, id est, quę postetius occurrit in numeratione per articulos facta, in priori anni parte vsque ad festum S. Matthiæ assumenda est, prior autem in parte anni posteriori.

Literæ Dominicales centesimorũ annorum bissextilium incidũt semper in radices Auricularis, & Annularis.

QVOD si anno quopiam centesimo litera Dominicalis inquirenda sit, numerandum erit a litera B, quam in illius centesimi sede collocauimus, eodem naturali ordine per C, D, E, F, G, A, uersus Pollicis extremitatem, vsque ad radices Auricularis, & Annularis. Literæ enim in has radices incidentes, Dominicales erunt eo centesimo anno bisse-

xtili.

tili. Cum enim post radices Annularis, atque Auricularis in numeratione annorum expansorum transeatur statim ad summum Pollicis, vbi primus annus eum centesimum insequens locatur; ita vt litera in eum locum incidens per numerationem literarum a B, (quæ in sede eiusdem centesimi posita est) per C, D, E, &c. sit primo illo anno post eum centesimum Dominicalis: consequens est necessario, vt anno centesimo proxime præterito literæ Dominicales fuerint duæ illæ, quæ in radices Auricularis, & Annularis eadem numeratione incidunt, quæ quidem duæ radices in numeratione literarum serie naturali proximè insequuntur Pollicis extremum; at in numeratione annorum expansorum, proximè antecedunt eandem Pollicis extremitatem. Id quod videmus quoque alijs annis accidere. Nam si v. g. litera Dominicalis alicuius anni incidit in radicem digiti Medij, necesse est Dominicalem literam proximè antecedentis anni cadere in radicem Indicis, quę quidem radix in numeratione literarum serie naturali proximè insequitur radicem Medij, in numeratione vero annorum expansorum eandem radicem Medij proximè antecedit. Quæ omnia ex ijs, quæ diximus, perspicua sunt.

EXEMPLI causa. Inuenienda sit litera Dominicalis anni 400. post CHRISTVM natum. Quoniam hic annus sedem habet in radice digiti Medij, collocabimus ibi literam B. à qua si numeremus ordine naturali alias literas, posita litera C, in radice Indicis; & litera D, in radice Pollicis, &c. cadent in radices Auricularis, & Annularis, vbi diximus literas Dominicales annorum centesimorum inueniendas esse, literæ G, A, quarum posterior A, Dominicalis fuit priore anni parte, & prior G, posteriore.

ITEM quærenda sit litera Dominicalis anni 1580. Sedes anni 1500. est in medio Pollice. Ibi ergo collocabimus literam B. Et quoniam annus 80. hoc est (reiectis cyclis 28. annorum) annus 24. bissextilis est, caditque in medium, & extremitatem Pollicis, numerabimus à litera B, in medio Pollice locata, vsque ad extremitatem Pollicis, quæ vna cum medio Pollicis sedes est propositi anni; cadetque in hanc extremitatem litera C. Igitur cum in medio Pollicis constituta sit litera B, fuerunt literæ B, C, Dominicales anno bissextili 1580. quarum posterior C, in principio anni vsum habuit, prior autem B, post festum S. Matthiæ.

POSTREMO inuestiganda sit litera Dominicalis anno 1347. Sedes anni 1300. est in radice Auricularis. Ibi ergo figenda erit litera B, à qua si numeremus vsque ad medium Pollicis, vbi statuitur annus 47. hoc est, (reiecto cyclo 28. annorum) annus 19. reperiemus ibidem literam Dominicalem, G, quæ Dominicum diem anno 1347. indicauit.

EODEM prorsus modo literam Dominicalem post correctionem Calendarij reperiemus: si modo centesimos annos post emendatum annum cum litera B, quæ eos annos semper comitatur, aliter dispona-

Dispositio annorum centesimorum in articulis sinistræ manus, ad inueniendam literam Dominicalem sine cyclo Solari, post anni emendationem.

mus in Pollice, & radicibus digitorum manus sinistræ. Nam sedes annorum expansorum eædem prorsus permanent. Collocatio autem annorum centesimorum post restitutum Calendarium hæc est. In summo Pollice statuuntur omnes anni centesimi: qui à bissexto centesimo primi sunt: In eiusdem imo (prætermisso articulo medio) collocantur omnes anni centesimi à bissexto secundi: In radice digiti Medij (omissa etiam radice Indicis) ponuntur omnes anni centesimi tertij post bissextum: Denique in radice proxima digiti Annularis sedem habent omnes anni centesimi bissextiles. Vbi vides, sedem centesimorum annorum in summo Pollice, qui à bissexto primi sunt, insequi sedem centesimorũ bissextiliũ quæ est in radice Annularis, non proximè; sed radice Auricularis vacua relicta; quemadmodum alij centesimi nõ bissextiles alios item centesimos non bissextiles non proximè sequuntur, sed semper vno articulo præterito. Sola sedes centesimorum bissextilium sedem centesimorum, qui à bissexto tertij sunt, proximè insequitur, nullo articulo inani relicto. Itaque cognito, num centesimus propositus sit bissextilis, an primus, secundus, aut tertius post bissextum, non opus erit sæpius percurrere omnes articulos, vt in centesimis ante correctionem Calendarij faciendum erat, sed eius sedes inter quatuor enumeratos articulos statim in promptu erit. Quo pacto autem centesimos annos bissextiles à non bissextilibus facile secernere possimus, Capite insequenti trademus: Interim quia annus 1600. bissextilis est, erit eius sedes in radice Annularis; ac proinde annus 1500. (quod ad annos expansos post anni correctionem attinet) eum proximè antecedens, erit instar centesimi cuiuspiam à bissexto tertij, cum proximè insequens annus centesimus, nimirum 1600. sit bissextilis. Igitur annus 1500. (quod spectat ad annos expansos post anni restitutionem) sedem habet in radice digiti Medij. At annus 1700. primus post bissextum in Pollicis summo locabitur: Et annus 1800. secundus à bissexto, in Pollicis radice: Annus verò 1900. tertius post bissextum in radice digiti Medij: Annus deinde 2000. bissextilis sedem iterum habebit in Annulari: Et annus 2100. in extremo Pollice: Atque ita deinceps alios centesimos, qui insequuntur, in ijsdem articulis collocabis, relicto semper vno articulo vacuo, exceptis radicibus digiti Medij, & Annularis, inter quas nullus articulus inanis relinquitur.

Inuentio literæ Dominicalis post anni restitutionem, sine cyclo Solari, longè etiam facillima.

ITAQVE si post correctionem anni sedes centesimi anni propositi, vnà cum litera B, inueniatur, atque articulus notetur, in quem annus post eum centesimum datus incidit: Ab ea autem litera B, versus Pollicis extremitatem, & hinc versus Auricularem, Annularemque, insequentes literæ recto ordine percurrantur, donec ad articulum anni post centesimum propositi perueniatur, reperietur eo in articulo litera Dominicalis, non secus atque ante anni restitutionem. Quòd si litera Dominicalis anni alicuius centesimi quæratur, numerandum erit à litera B, in loco illius centesimi collocata, per insequentes literas vsque

ad

ad radices Auricularis, atque Annularis. Ibi enim inuenietur litera Dominicalis, vt ante correctionem: duplex quidem in vtraque radice, si centesimus datus sit bissextilis; simplex verò in sola radice Auricularis, si communis fuerit.

Literæ Dominicales annorũ centesimorum bissextilium incidunt semper in radices Auricularis, Annularisq́ᵹ. Litera autem Dominicalis annorũ centesimorum cõmunium in soli radice Auricularis incidit.

EXEMPLI causa. Sit quærenda litera Dominicalis anni 1590. Quoniam annus 1500. post correctionem sedem habet in radice digiti Medij, quemadmodum & omnes alij centesimi, qui tertij sunt à centesimo bissextili, (subsequens enim centesimus 1600. bissextilis est, ideoque sedem habet in radice Annularis, quam proxime antecedit, vt diximus, sedes centesimorum, qui tertij sunt à bissexto) locabimus literam B, in eadem radice digiti Medij. Deinde quia 30. continentur in annis 90. post centesimum datis, ter, & nil superest, accipiemus ter duas vnitates, id est, 6. quas si numerabimus in septem, quas diximus, articulis manus sinistræ, initio ab extremitate Pollicis facto, ita tamen vt 4. 4. radicibus Iudicis, ac digiti Medij tribuamus, cadet sexta vnitas in radicem Auricularis. Quod etiam ex Compendio supra tradito constat. Si enim 4. 4. in radicibus Medij, & Indicis ponamus, & 5. in radice Annularis, incidet 6. in radicem Auricularis. Quamobrem si à litera B, in radice digiti Medij posita, vbi sedes est anni 1500. numeremus literas Dominicales secundum seriem alphabeti, versus Pollicem progrediendo, reperiemus in radice Auricularis, hoc est, in sede anni expansi 90. literam G, quæ Dominicalis erit anno 1590.

RVRSVS proponatur annus 1800. qui sedem habet vnà cum litera B, in radice Pollicis, cum sit secundus centesimus à Bissexto 1600. Sed quia annus 1800. non est bissextilis, inuenienda erit eius litera Dominicalis in radice Auricularis, vt dictum est. Si igitur numeremus à litera B, in radice Pollicis vnà cum anno 1800. collocata, alias literas ordine naturali versus Pollicis extremum, vsque ad radicem Auricularis, reperiemus literam E, Dominicalem esse anno 1800.

ITEM datus sit annus 2000. qui sedem habet vnà cum litera B, in radice Annularis, cum bissextilis sit, (vt pote quartus à Bissexto 1600) ac proinde eius literæ Dominicales in radicibus Annularis, & Auricularis inueniendæ. Si supputemus igitur à litera B, in radice Annularis (vbi est annus 2000.) posita, alias literas naturali serie versus Pollicem, inueniemus in radicibus Auricularis, & Annularis literas A, B, quæ Dominicales erunt anno 2000. Verum posita litera B, in Annulari, perspicuum est, literam A, ante eam statui in Auriculari. Quare cum annus 2000. sit bissextilis, constat sine alia numeratione, literas A, B, esse Dominicales in quolibet centesimo bissextili.

SIT deinde propositus annus 2143. Quoniam annus 2100. locatur in extremitate Pollicis vnà cum litera B, cum primus centesimus sit post bissextilem 2000. Annus verò 43. hoc est, (reiectis 28.) annus 15. cadit in radicem Indicis; si numerauerimus à litera B, in extremo

Pollice vnà cum anno 2100. posita alias literas ordine alphabeti, transitu statim facto à summo Pollice ad Auricularem, & hinc ad Annularem, vsque ad Indicem, offendemus ibi literam Dominicalem F, pro anno 2143.

DENIQVE detur annus 4752. Quoniam annus 4700 tertius à Bissexto sedem habet cum litera B, in radice digiti Medij, caditque annus expansus 52. hoc est, (abiectis 28.) annus 24. bissextilis, in medium Pollicis, eiusque extremitatem, reperiemus in hisce articulis, (si à litera B, posita in radice digiti Medij, vbi annus est 4700. numeratio literarum instituatur) literas Dominicales E, F, pro anno dato 4752.

Constructio triplicis tabellæ ad inueniendam literam Dominicalem, sine Cyclo Solari.

HANC rationẽ inueniendę literę Dominicalis tum ante anni restitutionem, tum post, sine cyclo Solari, quæ omnium expeditissima est, ad triplicem tabellam hoc modo redigemus. In prima describuntur anni centesimi, initio facto ab anno 0. per septenas cellulas ascendendo, ita vt quando descriptus erit annus 1500. ante correctionem, relinquantur post eum duæ cellulæ vacuæ, in quibus hæc verba notentur, (*Detractis 10. diebus,*) & in quinta iterum annus 1500. ponatur, & in sexta, annus 1600. Relicta deinde inani septima cellula, annus 1700. scribatur in prima cellula insequentis lineæ. Item omissa cellula secunda, in tertia locetur annus 1800. Et in quinta, omissa quarta, scribatur annus 1900. & in sexta annus 2000. & prætermissa septima, annus 2100. collocetur in prima alterius lineæ cellula: & sic deinceps in infinitum alij centesimi describantur, omissis semper cellulis, secunda, quarta, ac septima, vacuis. Atque hæ septem cellulæ respondent septem articulis sinistræ manus in quibus annos centesimos eodem artificio disposuimus.

IN secunda tabella continentur septem lineæ literarum septem Dominicalium, quas antecedunt literæ ipsis centesimis annis respondentes.

TERTIA denique tabella annos expansos 100. complectitur, posito anno 1. sub primis literis, quæ binas literas annis centesimis debitas sequuntur. Vides igitur annos expansos sic esse descriptos, vt eosdem in septem articulis manus sinistræ collocauimus.

PRIMA

PRIMA TABELLA
Annorum Domini.

5300		5400	Et sic in infinitum.			
4900		5000		5100	5200	
4500		4600		4700	4800	
4100		4200		4300	4400	
3700		3800		3900	4000	
3300		3400		3500	3600	
2900		3000		3100	3200	
2500		2600		2700	2800	
2100		2200		2300	2400	
1700		1800		1900	2000	
1400	1500	Decem dies	10. dies	1500	1600	
700	800	900	1000	1100	1200	1300
0	100	200	300	400	500	600

SECVNDA, TABELLA
literarum Dominicalium.

c.b	A	g	f	e	d	c	b
b.A	g	f	e	d	c	b	A
A.g	f	e	d	c	b	A	g
g.f	e	d	c	b	A	g	f
f.e	d	c	b	A	g	f	e
e.d	c	b	A	g	f	e	d
d.c	b	A	g	f	e	d	c

TERTIA TABELLA
annorum expansorum.

1	2	3	4	4	5	6
7	8	8	9	10	11	12
12	13	14	15	16	16	17
18	19	20	20	21	22	23
24	24	25	26	27	28	28
29	30	31	32	32	33	34
35	36	36	37	38	39	40
40	41	42	43	44	44	45
46	47	48	48	49	50	51
52	52	53	54	55	56	56
57	58	59	60	60	61	62
63	64	64	65	66	67	68
68	69	70	71	72	72	73
74	75	76	76	77	78	79
80	80	81	82	83	84	84
85	86	87	88	88	89	90
91	92	92	93	94	95	96
96	97	98	99	100	100	..

LITE-

Inuentio literæ Dominicalis ex tabella explicata, fine cyclo Solari.

LITERAM igitur Dominicalem inuenturus sic ages. Si annus datus est ex centesimis aliquis, quære eum in prima tabella. E regione enim illius reperies binas literas, quæ Dominicales erunt eo anno, si annus ille centesimus bissextilis est, cuiusmodi sunt omnes centesimi ante annum restitutum, post correctionem vero Calendarij, illi soli, qui in sexta cellula descripti sunt, vbi est annus 1600. Si vero centesimus annus propositus est communis, quales sunt post correctionem omnes extra sextam cellulam, litera Dominicalis erit simplex, ea nimirum è duabus, quæ ad dexteram posita est, obtinetque priorem locum in alphabeto. Quòd si annus propositus non sit centesimus, inuenies eius literam Dominicalem in communi angulo anni centesimi proximè antecedentis, & anni expansi, qui post eum centesimum datus est. Et si annus datus post centesimum in tertia tabella fuerit geminatus, annus erit bissextilis, cui respondent duæ literæ Dominicales, quarum prior vsum habebit vsque ad diem S. Matthiæ sacrum, posterior vero, quæ in alphabeto prior est, ab eo die vsque ad anni exitum.

EXEMPLI causa. Anno 300. ab ortu CHRISTI literæ Dominicales fuerunt g, f, quæ è regione anni 300. ponuntur. Anno verò 317. litera Dominicalis fuit f, in angulo communi annorum 300. & 17. Sic anno 1576. literæ Dominicales fuerunt A, g, in angulo communi anni 1500. ante detractionē 10. dierū, & anni 76. 76. geminati.

RVRSVS anno 1589. litera Dominicalis erit A, in angulo communi anni 1500. post detractionem 10. dierum, & anni 89. reperta. Anno autem 1664. Dominicales literæ erunt f, e, positę in angulo communi anni 1600. & anni 64. geminati. Item anno 2400. literę Dominicales erunt b, A, è regione anni 2400. descriptæ. Et anno 4759. inuenietur litera Dominicalis d, in communi angulo annorum 4700. & 59. Denique anno 1900. in vsu erit Dominicalis litera g, posterior è duabus A, g, è regione anni 1900. positis, quæ videlicet in alphabeto prior est, cum post g, subsequatur litera A.

CAETERVM liquidò ex hac triplici tabella apparet, literas Dominicales annorum centesimorum incidere in postremas duas cellulas cuiusque lineæ literarum Dominicalium, quæ quidem duæ cellulæ articulis Annularis digiti, & Auricularis respondent, ita vt vtraque in centesimis bissextilibus assumenda sit, posterior vero tantum in centesimis non bissextilibus; vt supra diximus. Nam vt vides, duarum postremarum cellularum literæ eędem prorsus sunt, quæ duæ geminatæ pro centesimis annis initio cuiusque lineæ notatę: postrema autem eadem est, quæ posterior è duabus illis geminatis.

DE ANNIS BISSEXTILIBVS, communibusq; tum centesimis, tum non centesimis; & numero dierum ob æquationem anni Solaris vsque ad datum quodcunq; tempus exemptorum.

CAP. V.

ANNOS non centesimo, Bissextiles, & Communes ita cognosces. Proposito quouis anno, reijce omnes Millesimos, & centesimos annos: Item ex cæteris numerum 20. quoties potes. Reliquos autem in quatuor digitorum extremitatibus sinistræ manus, initio facto ab Indice, enumera. Nam si annus datus inciderit in digitum quartum, hoc est, in Auricularem, bissextilis erit: Si in Indicem, id est, in primum digitum, primus post Bissextum: Si in digitum Medium, siue secundum, secundus: & si in tertium digitum, hoc est, in Annularem, tertius à Bissexto. Quòd si post abiectionem numeri 20. quoties abijci pôt, nihil superfuerit, datus quoq; annus erit bissextilis.

Anni non centesimi bissextiles, & cõmunes qua ratione cognoscantur.

VERBI causa. Proponatur annus 1589. Reiectis annis 1500. (qui centesimi sunt) & 20. ex reliquis 89. quoties fieri potest, residuos annos 9. supputabimus in 4. digitis, quos diximus, cadetq; annus 9. in Indicem. Quare annus 1589. communis est, ac primus post Bissextum.

ITEM datus sit annus 5960. Abiectis 5900. (hoc est annis centesimis) & 20. ex reliquis 60. nihil superest. Annus ergo 5960. bissextilis est.

DENIQVE detur annus 6456. Reiectis centesimis annis, hoc est, 6400. & 20. bis ex reliquis 56. percurremus cæteros 16. annos in 4. digitis, incidetque annus 16. in Auricularem. Quare datus annus 6456. bissextilis est.

EADEM ratione centesimos bissextiles, & non bissextiles dignoscemus. Nam proposito quolibet anno centesimo, reijciantur omnes denæ millenarum vnitatum, (vt more Arithmeticorum loquar) hoc est, anni 10000. 20000. 30000. 40000. 50000. 60000. 70000. 80000. 90000. 100000. 200000. & denique omnes anni, quos numerus 10000. metitur, quales sunt omnes illi, qui vltra quartum locum sui numeri (procedendo à dextra sinistram versus) reperiuntur; Nam ij omnes bissextiles sunt. Et cum numero reliquorum centesimorum annorum, qui semper minor erit, quàm 100. (cum 100. centesimi efficiant 10000.) agatur, ac si essent anni simplices, & expansi, non autem centesimi. Centesimus enim annus in Auricularem digitum ex superiore numeratione per digitorum extremitates facta cadens, erit bissextilis: in Indicem verò, primus centesimus à Bissexto: & in Medium digitum, secundus: & in Annularem, tertius. Quòd si, abiectis

Anni centesimi bissextiles, & nõ bissextiles quo pacto cognoscantur.

omnibus denis millenarum, nihil superſit, annus centeſimus propoſitus erit quoque biſſextilis. Itaque ſi proponatur numerus centenariorum, quamuis magnus, ſuis characteribus deſcriptus, conſiderandus tantùm eſt numerus expreſſus duabus figuris, quę in quarto loco, & tertio reperiuntur, id eſt, in loco millenarum, & centenarum; atque cum eo numero procedendum, vt de annis non centeſimis dictum eſt. Vt ſi detur annus 37000. notandus eſt numerus 70. cum figura 7. locũ millenarum occupet, & figura 0. locum centenarũ. Si verò annus datus ſit 30900. habenda eſt ratio ſolius figuræ centenarum 9. cum figura millenarum 0. nihil addat ei præpoſita. Sic (vt uis huius præcepti etiam in maximis annorum numeris cernatur) in anno 946700000. nihil conſiderandum eſt, cum in loco millenarum, & centenarum figura 0. exiſtat; ſed annus propoſitus biſſextilis eſt. Denique in anno 6789200. ratio habenda eſt numeri 92. &c.

EXEMPLI gratia. Datus ſit annus 1900. qui quoniam minor eſt, quàm 10000. nihil reijciemus, ſed notandus in eo ſolùm eſt numerus figuris millenarum, & centenarum expreſſus, hoc eſt, numerus 19. Quem ſi extremis digitorum numeremus, vt dictum eſt, cadet annus 19. in digitum Annularem, hoc eſt, in tertium. Quare annus 1900. communis eſt, etſi centeſimus eſt, ac tertius poſt Biſſextilem centeſimum.

DETVR quoque annus 30400. Reiectis 30000. hoc eſt, conſiderata ſolum figura centenarum 4. quòd figura millenarum ſit 0. cadet quartus centeſimus in 4. digitum, hoc eſt, in Auricularem. Ergo annus 30400. biſſextilis eſt.

ITEM datus ſit annus 407600. Reiectis 400000. ſuperſunt 76. centeſimi, qui ſoli conſiderandi ſunt. Ex quibus ſi abijciantur 20. ter, ſuperſunt 16. quos ſi numeremus in digitorum extremis, definet numeratio in Auriculari, id eſt, in quarto digito. Quamobrem annus 407600. propoſitus biſſextilis eſt.

POSTREMO offeratur annus 580600. Abiectis 580000. ſuperſunt 6. centeſimi, quos ſi percurramus in digitis, cadet annus 6. in digitum Medium, ſiue ſecundum. Quare centeſimus annus datus 580600. communis eſt, & ſecundus poſt centeſimum biſſextilem.

PERCOMMODE igitur incidit Calendarij correctio in annũ inter 1500. & 1600 contentum, qualis eſt annus correctionis 1582. cùm hac ratione anni centeſimi biſſextiles, ac communes regulam annorum biſſextilium, ac communium non centeſimorum retineant.

Quot dies intercalares omiſſi ſint, vſq; ad quẽcunq; annum cẽteſimum incluſiue, qua arte cognoſcatur.

IAM verò, quot dies intercalares vltra illos 10. anno correctionis exemptos, vſque ad quemcumque centeſimum annum propoſitum incluſiuè omiſſi ſint, hoc modo cognoſces. Ablatis annis 1600. ex numero centeſimi anni propoſiti, partire reliquos annos centeſimos per 4. Quotientem numerum (vt Arithmetici loquuntur) per 3. multiplica, (propterea quod ſpatio quolibet 400. annorum tres dies intercalares omittuntur) & producto numero reſiduum diuiſionis, ſi quod

eſt, adij-

adijce, (quòd vnitates residui numeri, quæ semper pauciores erunt, quàm 4. sint centesimi anni communes) conficiesq; numerum dierum ad illud vsque tempus exemptorum.

VERBI gratia. Si quis optet scire, quot sint dies exempti à tempore correctionis, vsque ad annum 6790. inclusiuè, detrahat 1600. ex 6790. vt remaneant 5190. hoc est, anni centesimi 51. qui si per 4. diuidantur, erit Quotiens 12. & residuum 3. Si igitur Quotiens 12. multiplicetur per 3. & procreato numero 36. adijciantur 3. anni centesimi ex diuisione residui, conficientur 39. dies vsque ad annum 6790. inclusiuè detracti; quibus si adijciantur dies 10. anno correctionis exempti, fient dies omnino 49.

SIC post correctionis annum ad annum 8800. vsque inclusiuè, ablati erunt dies 54. Nam demptis annis 1600. ex 8800. supersunt anni 7200. hoc est, anni centesimi 72. qui si diuidantur per 4. erit Quotiens 18. nihilque ex diuisione supererit. Multiplicato igitur Quotiente 18. per 3. fiet numerus dierum exemptorum 54. Additis autem 10. diebus anni correctionis, efficientur dies 64. in vniuersum ablati.

COMMODIVS fortasse idem assequemur, si omnes annos centesimos, non subtractis 1600. per 4. partiamur, & ex Quotiente (seruato interim residuo diuisionis, si quod est) demamus 4. propterea quod 4. in 16. centesimis, id est, in annis 1600. quos auferre debueramus, continentur quater. Nam si reliquum numerum per 3. multiplicemus, numeroque producto residuum Diuisionis adiungamus, colligemus numerum dierum, vltra illos 10. dies anni correctionis, exemptorum. *Commodior ratio cognoscendi numerum dierũ exemptorum.*

EXEMPLI causa. Sit propositus annus 8800. Diuisis 88. centesimis per 4. fiet Quotiens 22. Ablatis 4. supererunt 18. Quibus multiplicatis per 3. gignentur 54. Tot ergo dies, vltra illos 10. anni correctionis, ablati tunc erunt; quos priori etiam via inueneramus.

RVRSVS sit propositus annus 634700. Diuisis centesimis annis 6347. per 4. fiet Quotiens 1586. & remanebunt 3. Ablatis 4. ex Quotiente, & reliquo numero 1582. multiplicato per 3. gignetur numerus 4746. addirisque 3. quæ reliqua fuerunt, fiet numerus dierum exemptorum 4749. præter eos 10. qui anno correctionis ablati sunt.

ATQVE cognitio hæc numeri dierum exemptorum omnino necessaria est, si beneficio Cycli Solaris Dominicalem literam inuestigare velimus; vt nimirum intelligamus, quot literæ post inuentam literam Dominicalem sint numerandæ, veluti principio capitis 4. docuimus. Pernecessaria quoque est eorundem dierum cognitio, vt motus cœlestes ex tabulis Astronomicis ad quemcunque annum post correctionem Calendarij datum possint supputari. *Cognitio numeri dierum exemptorum ad quid sit necessaria.*

DE FESTIS MOBILIBVS

CAP. VI.

Collocatio 7. literarum Dominicalium in digitorum articulis, ad festa mobilia inuenienda.

AD inuenienda festa mobilia tum ante, tum post Calendarij restitutionem, collocandæ sunt primùm omnes 7. literæ Dominicales in quolibet quatuor digitorum manus sinistræ, (Pollice omisso) & rursus in digito Auriculari dextræ manus, hoc modo. In radice interiore cuiusq; illorum 5. digitorum ponitur D. in secundo articulo, E. in tertio F. in quarto, hoc est in extremitate, G. in quinto, qui est exterior sub vngue, A. in sexto, B. & in septimo, C. Quæ quidem collocatio hoc versu continetur.

Donec Erat Fortis, Gens Africa Bella Ciebat.

Nam si, initio facto à radice interiori, omnes 7. articulos cuiusque illorum quinque digitorum percurras, singulisque articulis singulas voces illius versiculi tribuas; ostendet prima litera cuiusque vocis eam literam, quæ in respondente articulo collocatur.

Dispositio 30. Epactarum in sinistra manu, ad festa mobilia inuenienda.

DEINDE, vt mobilia festa post anni correctionem reperiantur, (De eorundem enim inuentione ante annum restitutum paulò post agemus) disponendæ sunt 30. Epactæ in manu sinistra, hoc ordine. In vola manus ponitur Epacta xxiii. In radice interiori Indicis, xxii. in secundo eiusdem articulo, xxi. atque ita deinceps, ordine semper retrogrado in Epactis seruato: ita tamen vt à radice exteriori cuiusque digiti confestim ad radicem interiorem insequentis digiti transilias, hoc est, à septimo articulo Indicis ad primum digiti Medij, & à septimo huius ad primum digiti Annularis, ac demum ab huius septimo ad primum Auricularis digiti. Hac seruata ratione, Epacta xv. incidet in radicem interiorem digiti Medij; & viii in radicem Annularis; & 1. in radicem Auricularis. Porrò in penultimo articulo Auricularis ponenda quoque est Epacta 25. diuerso colore, aut charactere notata, vnà cum Epacta xxvi. in vltimo verò duæ Epactæ xxv. xxiiii. vt in Calendario fit.

Dispositio earundem Epactarum in manu facilior.

SED facilius fortasse ordine naturali numerorum eædem Epactæ collocabuntur in manu, si ab vltimo articulo Auricularis exteriore initium fiat, ibique colloces Epactas xxiiii. xxv. simul, & progrediaris versus penultimum articulum, & antepenultimum, &c. vsque ad radicem Indicis interiorem, & volam manus; hoc est, in articulo penultimo Auricularis ponas xxvi. 25. In antepenultimo, xxvii. in extremitate xxviii. & ita deinceps. Cadet enim tandem hac ratione Epacta xxiii. in volam manus, vbi antea initium fiebat.

TERTIO diligenter memoriæ mandandæ sunt radices festorum mobi-

mobilium, hoc est, dies mensium, ante quos nunquam festa mobilia celebrari possunt, in ipsis tamen nonnunquam celebrantur. Præcipue autem festa mobilia sunt, Septuagesima, Dies cinerum, Pascha, Ascensio Domini, Pentecoste, festum Corporis CHRISTI. Atque horum festorum distantiæ inter se nunquam mutantur, sed semper idem numerus dierum inter quælibet duo interijcitur. Aduentus autem Domini etsi mobile etiam festum sit, aliam tamen rationem sequitur, vt infra dicetur. Radix igitur Septuagesimæ est dies 18. Ianuarij: Diei cinerum, dies 4. Februarij: Paschæ, dies 22. Martij: Ascensionis Domini, dies 30. Aprilis: Pentecostes, dies 10. Maij: & Corporis CHRISTI, dies 21. Maij. Huiusmodi enim festa in hisce diebus radicum celebrari possunt, ante eos non possunt. Hæ autem radices facilius fortassis memoria retinebuntur hisce carminibus.

Festa mobilia, eorumq; radices quæ sint.

Octodecim Ianus: Februus sed quattuor optat:
Vigintiduo Mars: Triginta poscit Aprilis:
Bis quinque at Maius: ter septem postulat idem.

Nam hæ radices superioribus festis conueniunt ordine enarrato, vt prima radix primo festo mobili, id est, septuagesimæ; secunda secundo, hoc est, Diei Cinerum, &c.

ITAQVE inuenturus quodcunque ex illis Festis mobilibus quolibet anno, vide primùm, in quem articulum Epacta illius anni, ex superiori dispositione, incidat. Deinde in quo articulo post Epactam iam suo loco affixam litera Dominicalis eiusdem anni posita sit, eo ordine, quem principio huius capitis præscripsimus: Ita tamen, vt, si litera Dominicalis in eundem articulum cum Epacta incidit, accipiatur eadem litera in eodem articulo subsequentis digiti. Quod etiam intelligendum est de duabus literis anni bissextilis. Si enim alterutra earum eundem, quem Epacta, articulum occupat, sumendæ sunt eædem duæ literæ in eisdem articulis digiti insequentis. Tertio, ac vltimo à radice festi propositi numera dies mensium, initio à radice Indicis facto, (posito nimirum in articulo primo Indicis, numero radicis diei festi propositi; in secundo, proximè maiori numero, & sic deinceps: dummodo memor sis, Ianuarium habere dies 31; Februarium 28. tam in anno communi, quàm in bissextili, quod ad præsens negotium spectat; Martium 31. Aprilem 30. & Maium 31.) vsque ad articulum, in quo litera Dominicalis post sedem Epactæ currentis collocata est. Dies enim mensis, quo numeratio terminatur, erit is, quo propositum festum celebrandum est. Vbi illud etiam notandum, in Paschæ inquisitione diem mensis, qui in articulum currentis Epactæ incidit, esse eum, quo xiiii. Paschalis, vel Pascha Hebræorum occurrit. Itaque si quis Pascha Hebræorum, vel Lunam xiiii. Paschalem desideret, numerandum erit à radice Paschæ, id est, à 22. die Martij, vsque ad articulum, in quo Epacta currens sedem habet.

Inuentio festorũ mobilium in digitorũ articulis.

Luna xiiij. Paschalis, vel Pascha Hebræorum quo pacto in manu reperiatur.

Per quam literã Dominicalem in anno bissextili mobilia festa inquirenda sint, & qua ratione.

CÆTERVM in anno bissextili omnia festa mobilia inuenienda sunt per literam Dominicalem posteriorem, quæ nimirum in vsu est post diem festum S. Matthiæ: ea tamen lege, vt ad diem quidem Septuagesimæ inuentum semper adijciatur vnus dies, ad diem verò Cinerum tum solum vnus quoque dies adiungatur, cum is mense Februario, non autem mense Martio, inuentus fuerit. Quia enim ante diem S. Matthiæ sacrum in vsu est prior litera Dominicalis, quæ nimirum in alphabeto posterior est, ac proinde literam Dominicalem posteriorem, quæ in alphabeto priorem tenet locum, vno die in Calendario subsequitur, fit, vt Septuagesima, & dies Cinerum ante eundẽ festum diem S. Matthiæ celebretur vno die serius, quam à posteriore litera Dominicali currente, hoc est, à priore in alphabeto, indicatur. Quare diei inuento per posteriorẽ literam addendus tũc est vnus dies. Post festum autem S. Matthiæ, licet posterior litera sit iam in vsu, addendus tamen tunc quoque est dies alter diei Cinerum mense Februario inuentæ, propter diem intercalarem Sexto calendas Martias additum, qui in Calendario non descriptus est. Propter hunc enim diem intercalarem dies 24. Februarij in Calendario dicitur 25. & dies 25. vocatur 26. & dies 26. appellatur 27. hic autem 28. & hic 29. Ex quo efficitur, diem Cinerum inuentum, verbi gratia, die 26. Februarij per posteriorem literam Dominicalem, re ipsa esse diem 27. in dierũ numeratione, & sic de alijs. Quod si dies Cinerum reperiatur mense Martio in anno bissextili, nihil addendum est diei inuento, sicut neque in Paschæ festo, & alijs subsequentibus: quia tunc & litera posterior Dominicalis iam est in vsu, & dies mensis proprijs numeris respõdent, cum dies intercalaris Februario sit additus: ita vt primus dies Martij dicatur primus; & secundus, secundus, &c.

EXEMPLI causa. Sint inuestiganda omnia festa mobilia anni 1589. quo ex superioribus regulis Epacta est xiii. & litera Dominicalis A. Et quoniam Epacta xiii. sedem habet in tertio articulo digiti Medij, & litera A, eum articulum proximè insequens, in articulo quinto eiusdem digiti collocatur; cadent omnia Festa mobilia in hunc articulum quintum digiti Medij. Si ergo à radice Septuagesimæ, id est, à die 18. Ianuarij inclusiuè numeres, initio à radice Indicis sumpto, & versus articulum secundum, & alios progrediendo, donec ad quintum articulum Medij peruenias, deprehendes Septuagesimam in diẽ 29. Ianuarij incidere. Si verò eodem modo, initio à radice Cinerum, hoc est, à die 4. Februarij facto, numeres, donec ad eundem articulũ quintum Medij peruenias, comperies diem Cinerum 15. die Februarij celebrari, & sic de alijs.

ITEM anno 1605. quo Epacta est x. incidens in penultimum articulum Medij, qui est sextus. Quia verò litera Dominicalis B, illius anni in eundem illum articulum cadit, accipienda est litera B, in eodẽ articulo sexto digiti Annularis. In eum enim articulum omnia illius anni festa mobilia cadent. Quapropter si numeres à radice Paschæ,

hoc

hoc est, à die 22. Martij, initio facto à primo articulo Indicis, reperies in penultimo articulo Annularis diem 10. Aprilis, quo Pascha anno 1605. celebrabitur.

RVRSVS anno 1588. bissextili (quo ipso anno hæc scribebamus) Epacta est ij. cadens in vltimum articulum Annularis, qui est exterior. Literæ Dominicales sunt C, B, Et quoniam litera B, posterior in vsu, (etsi in alphabeto prior est) per quam omnia festa sunt indaganda, vt diximus, proximè antecedit eum vltimum articulum Annularis, accipienda erit eadem litera B, in penultimo articulo Auricularis. Inuenies autem Septuagesimam cadere in 13. diem Februarij: addito verò vno die, in diem 14. Februarij. Diem autem Cinerum comperies in diem 2. Martij incidere, ac propterea nihil addendum esse, &c.

DEINDE anno bissextili 1596. Epacta est 1. cadens in radicem interiorem Auricularis. Literæ Dominicales G, F, quarum F, posterior in vsu, cadit in articulum tertium eiusdē Auricularis. Si igitur à radice cuiusvis festi numeres vsque ad eum articulum, reperies Septuagesimam incidere in diem 10. Februarij. Addita ergo vnitate, celebrabitur die 11. Diem autem Cinerum deprehendes cadere in diem 27. Februarij. Addita igitur vnitate, celebrabitur die 28. qui quidē in Calendario est 27. dicitur autem 28. ob diem intercalarem Sexto Calendas Martij additum.

PRÆTEREA anno 1935. Epacta est 25. diuerso ab alijs colore, aut charactere notata, sedem habens in penultimo, siue sexto articulo Auricularis. Litera Dominicalis F, quæ post Epactam cadit in tertium articulum Auricularis manus dextræ. Quare incidet Septuagesima in diem 17. Februarij. Dies Cinerū in 6. Martij. Pascha in 21. Aprilis, &c.

INSVPER 1700. non bissextili Epacta est ix. cuius sedes est in vltimo articulo Medij, hoc est, in radice exteriore. Litera Dominicalis C, in eundem articulum incidens, vt propterea litera C, in vltimo articulo Annularis accipienda sit. Igitur si à radice Ascensionis fiat numeratio, hoc est, à die 30. Aprilis, inuenietur Ascensio Dñi die 20. Maij.

AD hæc anno bissextili 2096 Epacta est v. sedem habens in extremitate Annularis. Literæ Dominicales A, G, per quarum posteriorem G, (quæ videlicet in vsu, non autem in ordine literarum Dominicalium posterior est: cum in eo ordine litera A, proxime sequatur literam G, non autem contrà, litera G, literam A,) omnia festa mobilia sunt inquirenda. Sed quoniam litera G, cadit in eandem extremitatem Annularis, sumenda est eadem litera G, in Auricularis extremo. Quo in loco reperies Septuagesimam cadere in diem 11. hoc est, (addita vnitate) in diem 12. Februarij: Cineres in diem 28. id est, (addita item vnitate) in diem 29. Februarij, qui in Calendario est dies 28. Pascha in diem 15. Aprilis: Ascensionem Domini in diem 24. Maij: Pentecosten in diem 3. Iunij: Festum denique Corporis CHRISTI in diem 14. Iunij.

DENIQVE anno 1612. Epacta est xxvij. cuius sedes est in quinto articulo

articulo Auricularis, qui exterior est, & vngui proximus. Literæ Dominicales A, G, quarum A, prior in vsu cadit in eundem articulum, & posterior G, ante eum articulum statuitur in extremitate. Quare accipiendæ sunt eædem literæ in digito insequenti, hoc est, in Auriculari manus dextræ, & per posteriorem G, quæ cadit in extremitaté Auricularis dextræ manus, inquirenda festa mobilia. Inuenies enim in summo Auricularis Septuagesimam die 18. Februarij, hoc est, (addita vnitate) die 19. celebrandam esse: Cineres die 7. Martij: Pascha die 22. Aprilis: Ascensionem Domini die 31. Maij: Pentecoten die 10. Iunij: & Corpus Domini die 21. Iunij. Eademque ratio in omnibus alijs annis seruanda est.

QVONIAM verò sedes cuiusq; Epactæ in digitorũ articulis indicat Lunam xiiij. Paschalem eiusdem Epactæ, vt paulo ante diximus, fit, vt cognito die, in quem xiiij. Paschalis, siue Pascha Hebræorum incidit, (qui dies, qua ratione inueniatur, mox docebimus) si à radice Paschæ, id est, à die 22. Martij, & à radice Indicis numeratio in digitis instituatur, donec perueniatur ad diem inuentæ Lunæ xiiij. Paschalis, desinat numeratio in eo articulo, qui secundum superiorem dispositionem sedes est eiusdem illius Epactæ. Ita vt sedem cuiusque Epactę in digitorum articulis inuenire liceat, beneficio Lunæ xiiij. Paschalis aliunde cognitæ, etiamsi aliæ Epactæ in manu collocatæ non sint, vt paulò post dicemus. Ita autem Lunam xiiij. Paschalem memoriter reperiemus. Subtrahatur Epacta, cuius xiiij. Paschalem scire desideras, ex 30. & reliquo numero addantur 14. Numerus enim coagmentatus dabit diem Lunæ xiiij. mense Martio: qui idem si maior fuerit, quàm 20. (propterea quod xiiij. Paschalis semper post 20. diem Martij occurrere debet) Lunam xiiij. Paschalem exhibebit. Si autem numerus ille coaceruatus maior quàm 20. non fuerit, accidet illa Luna xiiij. Martij inuenta ante diem 21. Martij, hoc est, ante æquinoctij diem, ac proinde Paschalis esse non poterit. Quocirca si ei addantur 30. dies insequentis Lunationis, aut certe 29. si Epactæ 25. diuerso colore, vel charactere notatæ, aut Epactæ xxiiij. (quarum vtraque mense Aprili per vnum diem ascendit, ideoq; Lunationem mẽse Martio inchoatam habet dierum tantùm 29.) Luna xiiij. Paschalis inuestigetur, prodibit dies Lunæ xiiij. Paschalis à Calendis Martij numerandus.

Luna xiiij. Paschalis siue Pascha Hebræorum quo pacto memoriter inueniatur.

EXEMPLI causa. Data sit Epacta xx. Detraho eam ex 30. & reliquo numero 10. adijcio 14. vt efficiam 24. qui numerus, quoniam maior est, quàm 20. offert xiiij. Paschalem die 24. Martij.

RVRSVS data sit Epacta xxix. Detraho eam ex 30 & reliquæ vnitati addo 14. vt fiant 15. qui numerus maior non est, quàm 20. sed minor. Adiectis ergo 30. fiunt 45. Die ergo 45. à Calendis Martij inclusiuè numerato, hoc est, (abiectis diebus 31. Martij) die 14. Aprilis, erit xiiij. Paschalis.

ITEM si data sit Epacta xxv. Dempta ea ex 30. relinquuntur 5. & additis 14. fiunt 19. qui numerus minor etiam est, quàm 20. Additis ergo

ergo 30. fiunt 49. Die igitur 49. a Calendis Martij, hoc eſt (abiectis diebus 31. Martij) die 18. Aprilis, erit xiiij. Paſchalis, ſiue Hebræorum Paſcha.

SIT præterea data Epacta xxiiij. Aufer eam ex 30. & reliquo numero 6. adde 14. vt facias 20. qui numerus maior non eſt, quam 20. ſed idem. Additis igitur 29. (Lunatio enim Epactæ xxiiij. in Martio inchoata continet dies duntaxat 29.) fiunt 49. Igitur die 49. a Calendis Martij, hoc eſt, (detractis diebus 31. Martij) die 18. Aprilis, xiiij. Paſchalis occurret, vt in proximo quoque exemplo accidit.

DATA denique ſit Epacta 25. diuerſi coloris, characterisve. Ea detracta ex 30. reliqua fiunt 5. & additis 14. colliguntur 19. cui numero (quia maior non eſt, quam 20.) ſi adijciam 29. (quòd Lunatio Epactæ 25. in Martio inchoata ſit dierum tantum 29.) efficio 48. Die igitur 48. a Calendis Martij, hoc eſt, (ablatis diebus 31. Martij) die 17. Aprilis, erit xiiij. Paſchalis.

ATQVE etiam alia eſt reperiendæ xiiij. Paſchalis via, quæ perutilis eſt ad feſta mobilia memoriter inuenienda, vt paulo infra dicetur. Epactæ cuius addantur perpetuò 6. Numerus deinde conflatus, ſi minor eſt, quam 30. aut certe ſi minor non eſt, numerus, quo ille conflatus ſuperat 30. detrahatur ex 30. vel, ſi Epacta 25. diuerſi characteris, coloriſve, aut xxiiij. (quarum vtraque per vnum diem ſurſum promota eſt in menſe Aprili, propterea que Lunationem efficit dierum duntaxat 29.) in vſu eſt, ex 29. Reliquo denique numero adiiciantur 20. (hoc eſt, addatur numerus binario minor radice Paſchæ) Collectus enim numerus dabit diem Lunæ xiiij. Paſchalis a Calendis Martij numerandum. *Alia inuentio Lunæ xiiij. Paschalis memoriter.*

VERBI gratia. Epactæ x. addantur 6. vt fiant 16. Hic numerus 16. ex 30. detractus relinquit 14. Cui numero ſi 20. adijciantur, efficiuntur 34. Die igitur 34. a Calendis Martij, id eſt, (diebus 31. Martij abiectis) die 3. Aprilis, occurret xiiij. Paſchalis.

RVRSVS Epactæ ✳, ſiue xxx. ſi adijciantur 6. fiunt 36. qui numerus ſuperat 30. numero 6. quo ex 30. detracto, relinquuntur 24. additiſque 20. ad 24. colligitur ſumma 44. Die ergo 44. a Calendis Martij, hoc eſt (diebus 31. Martii ablatis) die 13. Aprilis, erit xiiij. Paſchalis.

PRAETEREA Epactæ xxiiii. ſi addantur 6. efficiuntur 30. qui numerus ſuperat 30. nihilo. Si igitur detrahatur 0. ex 29. (quòd Lunatio Epactæ xxiiii. in Martio incipiens habeat dies 29.) relinquuntur 29. Additis autem 20. fit ſumma 49. Quare xiiij. Paſchalis incurret in diem 49. a Calendis Martii numerandum, hoc eſt, (detractis 31. diebus Martii) in diem 18. Aprilis.

POSTREMO Epactæ 25. diuerſi characteris, coloriſve adiungantur 6. vt ſumma colligatur 31. quæ ſuperat 30. vna vnitate. Si ergo detrahatur 1. ex 29. (quòd Lunatio Epactæ 25. contineat etiam dies duntaxat 29.) ſuperſunt 28. cui numero ſi adiiciantur 20. conficiuntur 48. Igi-

48. Igitur xiiij. Paſchalis incidet in diem 48. a Calendis Martii numerandum, nimirum (diebus 31. Martii ſubtractis) in diem 17. Aprilis.

Inuentio ſedis cuiuſuis Epactæ in manu, per eiuſdẽ Epactæ Lunam xiiii. Paſchalem.

ITAQVE inuento die Lunę xiiii. Paſchalis, ſi a 22. die Martii, hoc eſt, a radice Paſchæ in primo Indicis articulo conſtituta, numeres inſequẽtes dies Martii, & Aprilis per articulos digitorũ, vſq; ad diẽ Lunæ xiiii. Paſchalis inuentum, deſinet numeratio in eo articulo, qui ſedes eſt Epactæ propoſitæ, cuius videlicet xiiii. Paſchalem inueniſti.

VERBI gratia. Epacta xx. habet xiiii. Paſchalem die 24. Martii. Si igitur a radice Paſchæ, id eſt, a 22. die Martii, fiat numeratio in articulis (initio facto a radice Indicis) vſque ad 24. reperies ſedem Epactæ xx. in tertio Indicis articulo.

RVRSVS quoniam Epacta 25. alterius coloris, aut characteris Lunam xiiii. Paſchalem in 17. Aprilis reponit; ſi eodem modo numeratio inſtituatur, terminabitur ea in penultimo articulo Auricularis manus ſiniſtræ. Quare ibi locus erit Epactæ 25. propoſitæ.

DENIQVE quia Epacta xxiii. conſtituit xiiii. Paſchalem, ex ſuperioribus regulis, in 21. Martii; numerandum erit a radice Paſchæ, hoc eſt, a 22. die Martii retrorſum, verſus volam manus, vſque ad 21. (propterea quod dies 21. Martii antecedit radicem Paſchæ., id eſt, diem 22. in radice Indicis collocatam) qui numerus 21. in volam ipſam manus incidet, ac propterea Epacta xxiii. ibidem ſedem fixam habebit.

Inuentio ſedis cuiuſq; Epactæ in manu facilior.

VERVM multo facilius ſedem cuiuſlibet Epactæ cõperiemus hoc modo. Epactę propoſitę adiiciantur 6. & numerus coaceruatus, ſi minor eſt, quam 30. aut certe, ſi minor non eſt, numerus, quo ille coaceruatus ſuperat 30. in imo Pollice ſiniſtro collocetur. Deinde ſi ab hoc numero incluſiuè fiat numeratio, ſecundũ ſeriem naturalem numerorũ, per volã manus ſiniſtrę, & per articulos tam interiores, quàm exteriores Indicis, & aliorũ digitorum, vſq; ad 30. Vel ſi Epacta eſt 25. diuerſi coloris, characteriſve, aut xxiiii. (quarum vtraque per vnum diem in Aprili ſuperius aſcendit, proptereaque Lunationem in Martio inchoatam habet dierum 29.) vſque ad 29. numeratio hæc in ſede Epactæ propoſitæ terminabitur.

VELVTI ſi Epactæ x. addamus 6. fiunt 16. Statuendo ergo 16. in radice Pollicis, & 17. in vola manus, & 18. in radice Indicis, &c. cadet numerus 30. in penultimum articulum digiti Medii, qui eſt exterior. Ibi ergo ſedes eſt Epactæ x.

ITEM ſi Epactæ 25. diuerſo charactere, vel colore notatæ, adiiciantur 6. fiunt 31. qui numerus ſuperat 30. vna vnitate. Si ergo ponamus 1. in radice Pollicis, & 2. in vola manus, & 3. in radice Indicis, &c. cadet numerus 29. (cum enim Epacta eſt 25. diuerſi coloris, vel characteris, numerandum eſt vſque ad 29. duntaxat, quòd eius Lunatio menſe Martio incipiens contineat dies duntaxat 29.) in penultimum articulum, ſiue ſextum Auricularis. Ibi ergo locus eſt Epactę 25. quæ diuerſo colore, vel charactere ſcribi ſolet.

RVR-

RVRSVS si Epactæ xxiii. addantur 6. fiunt 29. Si ponamus igitur 29. in radice Pollicis, cadet numerus 30. in volam manus. Statuetur ergo Epacta xxiii. in vola manus.

SI denique Epactæ xxiiii. addantur 6. fiunt 30. qui numerus superat 30. nihilo. Ergò si statuamus 0. in radice Pollicis, & 1. in vola manus, & 2. in primo articulo Indicis, terminabitur numerus 29. (Nam quando Epacta est xxiiii. numerandum etiam solum est vsque ad 29. quòd eius quoque Lunatio in Martio incipiens sit dierum solum 29.) in vltimo articulo Auricularis. Ibi ergo sedes est Epactæ xxiiii.

Qua arte Pascha, & alia festa mobilia reperiantur memoriter, sine collocatione Epactarum, & literarum Dominicalium in manu.

PORRO si lubet, ex Luna xiiii. Paschali inuenta, vt supra docuimus, reperiemus Pascha, & reliqua Festa mobilia memoriter, & sine vlla collocatione Epactarum literarumque Dominicalium in manu, hoc modo. Cognito die mensis, in quem cadit xiiii. Paschalis, inquiratur ex ijs, quæ proximo capite tridemus, (si id aliunde non sciatur) qui dies hebdomadæ is sit. Nam si insequentes dies hebdomadæ ad Dominicam vsque inclusiuè addas eidem diei, in quem xiiii. Paschalis cadit, habebis diem Paschæ. Vt currente, verbi gratia, Epacta x. & litera Dominicali E, cadit xiiij. Paschalis in diem 3. Aprilis, qui est dies Iouis, seu feria v. quam subsequuntur feria vj. Sabbatum, & Dominica, hoc est, tres dies ad Dominicam vsque inclusiuè. Si igitur adijciantur 3. ad diem 3. Aprilis inuentum, habebitur dies 6. Aprilis pro Dominica Paschæ. Quod si cum eadem Epacta x. currat litera Dominicalis B, incidet dies 3. Aprilis, hoc est xiiii. Paschalis, in diem Dominicum. Quare altera Dominica insequenti, hoc est, septem diebus post, nimirum die 10. Aprilis, Pascha celebrabitur.

NON secus alia festa mobilia inuenientur, si loco xiiii. Paschalis, inquirantur alij dies, instar xiiii. Paschalis; qui nimirum tanto interuallo ipsa festa antecedant, quanto dies Paschæ Lunam xiiii. Paschalem subsequitur: quales sunt illi, qui in antiqua Calendarij tabula Paschali restituta (de qua paulò post, Cap. 8.) Epactis singulis sub titulo cuiusque festi adscripti sunt. Hi autem dies non aliter inueniuntur, atque xiiii. Paschalis posteriori via memoriter paulo ante inuenta est, si pro additione 20. (qui numerus radice Paschæ, quæ est dies 22. Martij, binario minor est) addas numerum binario minorem, radice cuiuslibet festi: nimirum 16. pro Septuagesima: 2. pro die Cinerum 28. pro Ascensione Domini: 8. pro Pentecoste: ac denique 19. pro festo Corporis CHRISTI. Omnes enim hi numeri binario deficiunt à radicibus Festorum. Dies autem inuenti numerandi sunt à Calendis mensium, in quibus festorum mobilium radices continentur: hoc est, pro Septuagesima, à Calendis Ianuarij: pro Cineribus, à Calendis Februarij: pro Ascensione Domini, à Calendis Aprilis: pro Pentecoste denique, ac Corpore CHRISTI, à Calendis Maij.

Quo pacto inueniantur dies mensium, qui in festis mobilibus sunt instar xiiii. Paschalis, hoc est, tot diebus ipsa festa antecedunt, quot diebus Luna xiiii. Paschalis diē Paschæ præit.

VERBI gratia. Si currente Epacta x. & litera Dominicali E, Septuagesima quærenda sit, addantur 6. ad Epactam x. & compositus numerus 16. ex 30. auferatur; reliquo autem numero 14. adiiciantur

 16. (ni-

16. (nimirum numerus binario minor radice Septuagesimæ) vt summa fiat 30. Dies ergo 30. Ianuarij est instar Lunæ xiiii. Paschalis, Septuagesimam præcurrens, qui est feria v. siue dies Iouis. Sequuntur autem tres dies, nimirum feria vj. Sabbatum, & Dominica. Si igitur 3. adiiciantur ad diem 30. Ianuarii, conficiemus diem 33. a Calendis Ianuarii numerandum, hoc est, (demptis diebus 31. Ianuarii) diem 2. Februarii pro Septuagesima.

SI autem currente Epacta 25. diuersi coloris, characterisve, & litera Dominicali eadem E, quæratur Ascensio Domini, addantur rursus 6. ad Epactam 25. vt fiant 31. qui numerus superat 30. vna vnitate. Dempta ergo vna vnitate ex 29. (vt illa Epacta 25. postulat) supersunt 28. Cui numero reliquo si addas 28. (videlicet numerum binario minorem radice Ascensionis Domini) colliges summam 56. Igitur dies 56. a Calendis Aprilis, qui dies (reiectis diebus 30. Aprilis) est 26. Maii, est instar xiiii. Paschalis, Ascensionem Domini antecedens, qui est dies Lunæ, seu feria ij. Si ergo tres insequentes dies vsque ad diem Iouis inclusiuè (sequuntur enim feriæ, iij. iiij. & v.) adiiciamus ad 26. diem Maii, reperiemus Ascensionem Domini celebrari die 29. Maii.

SIT rursum inuestigandus dies Cinerum, currente Epacta 25. diuerso charactere, aut colore notata, & litera Dominicali duplici A, G, in anno aliquo bissextili. Additis 6. ad Epactam 25. fiunt 31. qui numerus superat 30. vnitate. Si ergo 1. dematur ex 29. (vt Epacta illa 25. requirit) remanent 28. Quibus si addantur 2. (numerus scilicet binario minor, quam radix Cinerum, quæ est dies 4. Februarii) efficitur summa 30. Dies igitur 30. à Calendis Februarii, hoc est, (detractis diebus 29. quos Februarius habet in anno bissextili. Hoc enim in negotio tribuendi sunt dies 29. Februario in anno bissextili.) dies 1. Martii, erit instar xiiii. Paschalis diem Cinerum præueniens, qui dies est Iouis, seu feria v. quam subsequuntur 6. dies, nimirum feria vj. Sabbatum, Dominica, feria ij. iij. & iiij. Quare additis 6. ad 1. diem Martij, reperietur dies 7. Martij, in quem Cinerum dies incurret.

PRÆTEREA inuestigandus sit dies Cinerum, currente Epacta xxiiij. & literis Dominicalibus F, E, in anno aliquo bissextili. Additis 6. ad Epactam xxiiij. fiunt 30. qui annus superat 30. nihilo. Si ergo dematur 0. ex 29. (vt Epacta xxiiij. flagitat,) & reliquo numero 29. adijciantur 2. (nimirum numerus binario minor, quam Cinerum radix) fit summa 31. Dies ergo 31. à Calendis Februarij, hoc est, (abiectis diebus 29. qui Februario in anno bissextili, quod ad hoc negotium spectat, tribuendi sunt) dies 2. Martij, instar est xiiij. Paschalis, qui dies est Dominicus. Additis ergo tribus diebus sequentibus, feria ij. iij. & iiij. ad diem 2. Martij inuentum, competies Diem Cinerum die 5. Martij.

SIT quoque inquirenda Septuagesima, currente eadem Epacta xxiiij. & eisdem literis Dominicalibus F, E, in anno quopiam bissextili. Additis 6. ad Epactã xxiiij. fiunt 30. qui numerus superat 30. nihilo.

Si

Si ergo demas 6. ex 29. (vt Epacta xxiiij. poſtulat) & reliquo numero 29. addas 16. (numerum ſcilicet binario minorem radice Septuageſimæ, quæ eſt dies 18. Ianuarij) fit ſumma 45. Dies ergo 45. à Calendis Ianuarij numerandus, id eſt, (diebus 31. Ianuarij abiectis) dies 14. Februarij, eſt inſtar xiiij. Paſchalis, qui eſt dies Iouis, quem inſequuntur feria vj. Sabbatum, & Dominica. Si ergo tres hos dies addas diei 14. Februarij inuento, incidet Septuageſima in diem 17. Februarij.

ITEM inueniendus ſit dies Cinerum, currente Epacta 1. & literis Dominicalis G, F, in anno aliquo biſſextili. Adiectis 6. ad Epactam 1. fit ſumma 7. qua detracta ex 30. remanent 23. Cui numero additis 2. (qui numerus binario minor eſt radice Cinerum, quæ eſt dies 4. Februarij) fit dies 25. Februarij, qui inſtar eſt xiiij. Paſchalis. Et quoniam dies 25. Februarij eſt dies Dominicus, addemus tres inſequentes dies, (qui ſunt feria ij. iij. iiij.) efficiemusque diem 28. Februarij, quo dies Cinerum occurret.

POSTREMO inueſtigandum ſit feſtum Corporis CHRISTI, quando Epacta 25. alterius coloris characteriſve vſurpatur, vna cum literis Dominicalibus C, B, in anno quopiam biſſextili. Additis 6. ad Epactam 25. fit ſumma 31. quæ ſuperat 30. vna vnitate, quam ſi demas ex 29. (vt Epacta 25. requirit) ſuperſunt 28. cui reliquo numero ſi adijcias 19. (numerum ſcilicet binario minorem radice illius feſti, quæ eſt dies 21. Maij) efficitur ſumma 47. Dies ergo 47. à Calendis Maij numeratus, id eſt, (demptis diebus 31. Maij) dies 16. Iunij, eſt inſtar quæſitæ xiiij. Paſchalis, qui eſt dies Iouis, quem conſequuntur ſeptem dies vſque ad alterum diem Iouis incluſiuè, quos 7. dies ſi addas ad 16. diem inuentum, reperies feſtum Corporis CHRISTI celebrari die 23. Iunij.

IAM verò ſi loco Epactarum diſponantur in manu ſiniſtra aurei numeri, inuenientur eodem modo, vt ſupra dictum eſt de Epactis, feſta omnia mobilia à Concilio Niceno vſque ad annum reſtitutionis Calendarij. Ita autem aurei numeri locabuntur in ſiniſtra manu. In vola manus ponitur 16. Additis 8. & ex ſumma 24. abiectis 19. relinquitur aureus numerus 5. locandus in radice interiore Indicis poſt volam manus. Additis rurſus 8. conficitur aureus numerus 13. tertij articuli Indicis, ſecundo vacuo relicto. Numerus enim aureus minor in hac diſpoſitione ſequitur ſemper maiorem in proximo articulo, maior autem minorem non in proximo, ſed in altero: quod diligenter obſeruandum eſt, vt omnes aurei numeri proprijs in locis reponantur. Additis rurſus 8. ad aureum numerum 13. in tertio articulo Indicis poſitum, & ex ſumma 21. abiectis 19. reliquus fit aureus numerus 2. in extremitate Indicis ponendus, nullo articulo vacuo relicto, cum numerus 2. minor ſit, quàm 13. Rurſum additis 8. ad aureum numerum 2. conficitur aureus numerus 10. maior, quàm antecedens, ac proinde in ſexto articulo Indicis, (quinto relicto vacuo) collocandus. Ad hunc ſi iterum adijciantur 8. fit aureus numerus 18. maior item, quàm antece-

Diſpoſitio aureorum numerorum in manu, ad inueniéda feſta mobilia ante anni reſtitutionem.

Bbb 2 dens

dens 10. ideoque in radice digiti Medij (omiſſo vltimo articulo Indicis) reponendus. Adiectis præterea 8. ad aureum numerum 18. in radice Medij conſtitutum, & ex ſumma 26. reiectis 19. relinquitur aureus numerus 7. qui quoniam minor eſt, quàm antecedens 18. in proximo articulo Medij, id eſt, in ſecundo, ponendus eſt. Atque hoc artificio omnes 19. aurei numeri in ſiniſtra manu collocabuntur, ſi modo memineris, minorem proxime locandum eſſe poſt maiorem, maiorem verò poſt minorem non proximè, ſed vno articulo in medio relicto. Ille porrò aureus numerus antecedente minor eſt, qui poſt abiectionem 19. relinquitur: quod fit, quando ex additione 8. ad antecedentem aureum numerum conficitur ſumma maior, quam 19. Tunc verò aureus numerus maior eſt, quàm antecedens, quando non ſunt abijcienda 19. ex ſumma confecta ex additione 8. ad antecedentem aureum numerum: quod tum demum fit, quando ea ſumma maior non eſt, quam 19.

Alia diſpoſitio aureorum numerorum in manu.

IDEM aurei numeri ita quoque in manu ſiniſtra diſponentur. Quando antecedens aureus numerus maior eſt, quam 11. ſubtrahantur 11. & reliquus numerus ponatur in proximè inſequenti articulo: quando autem non eſt maior, quam 11. addantur 8. & numerus conflatus in articulo non proximo, ſed in altero, vno inani relicto, collocetur. Vt quoniam aureus numerus 16. in vola manus poſitus, maior eſt, quam 11. ablatis 11. reliquus eſt aureus numerus 5. minor in proximo articulo, hoc eſt, in radice Indicis, locandus. Additis 8. ad 5. fit aureus numerus 13. non in ſecundo articulo Indicis, ſed in tertio, ſecundo vacuo relicto, ponendus. Detractis rurſum 11. ex 13. remanet aureus numerus 2. minor ponendus in articulo proximo, id eſt, in extremitate Indicis: atque ita de cęteris.

Inuentio ſedis cuiuſque aurei numeri in manu, per Epactam illi aureo numero reſpondentem ante anni reſtitutionem.

CÆTERVM ſedem cuiuſque aurei numeri in manu ſiniſtra reperiemus per Epactam, quæ ei aureo numero ante correctionis annum reſpondebat, etiamſi antecedentes aurei numeri nondum ſint locati, hoc modo. Ad Epactam, quæ ex dato aureo numero ante anni reſtitutionem elicitur, vt ad initium Capitis 2. traditum eſt, addantur 3. & numerum collectum, ſi minor eſt, quàm 30. vel ſi minor non eſt, reliquum numerum poſt abiectionem 30. tribue Pollici: proximè maiorem numerum volę manus: inſequentem item proximè maiorem radici Indicis; & ſic deinceps, donec ad 30. peruenias. In quem enim articulum numerus 30. incidet, ibi erit locus aurei numeri propoſiti. Vt ſi quæratur ſedes aurei numeri 8. cui ante correctionem anni reſpondebat Epacta xxviij. addantur 3. ad Epactã xxviij. vt fiat ſumma 31. Ablatis 30. remanet vnitas. Si igitur in Pollice ſtatuas 1. in vola manus 2. in radice Indiis 3. & ita deinceps, cadent 30. in extremũ articulum digiti Auricularis. Ibi ergo ſedes eſt aurei numeri 8.

SIC etiam quia ante annum reſtitutum aureo numero 1. reſpondebat Epacta xi. ſi ad hanc Epactam adijcias 3. & numerum collectum 14. ponas in Pollice; 15. in vola manus; 16. in primo articulo Indicis;

17. in

17. in ſecundo, &c ſic deinceps, incidet numerus 30. in primum articulum Annularis. Ibi igitur aurei numeri 1. ſedes eſt. atque ita de reliquis.

ITAQVE ſi à radice cuiuſque feſti mobilis in primo articulo Indicis poſita numeres ſequẽtes dies menſis, donec poſt ſedem currentis aurei numeri ad articulum peruenias, vbi litera Dominicalis propoſiti anni, ex ijs, quę ad initium huius Capitis docuimus, ponitur; reperies in eo articulo diem menſis, quo feſtum propoſitum ante correctionem anni celebratum eſt. Verbi gratia, ſi ſcire velis, quo die Paſcha celebratum ſit anno 1450. cuius litera Dominicalis fuit D, & aureus numerus 7. ſedem habens in ſecundo articulo digiti medij, id efficies hac ratione. Quoniam litera Dominicalis D, articulum ſecundum Medij conſequens ponitur in radice Annularis, ſi à radice Paſchæ in primo articulo Indicis poſita, hoc eſt, à die 22. Martij, numeres vſque ad radicem Annularis, inuenies Paſcha anno 1450. celebratum eſſe die 5. Aprilis. Eademque in cęteris ratio eſt. Inuentio feſtorum mobilium ex aureis numeris, ante reſtitutionem anni.

DE ADVENTV DOMINI. CAP. VII.

QVO die menſis prima dominica Aduentus celebretur, ita cognoſcemus. Quoniam initium Aduentus Domini ſemper celebratur ea Dominica, quæ feſto S. Andreæ proxima eſt, vel in ipſum feſtum incidit, manifeſtum eſt, Dominicam primam Aduentus celebrari poſſe tribus diebus ante illud feſtum, & tribus poſt; atque idcirco, cum dies S. Andreæ ſacer incidat in 30. ſiue vltimum diem Nouembris, eandem primám dominicam Aduentus à die 27. Nouembris incluſiuè vſque ad diem 3. Decembris incluſiuè celebrandam eſſe: ita vt in Nouembri neceſſario incidat vel in diem 27. vel 28. vel 29. vel 30. In Decembri vero vel in diem 1. vel 2. vel 3. Quare ſi in quouis digito, verbi cauſa, in Indice, ſeptem hoſce dies hoc ordine collocemus, vt dies 29. Nouemb. ponatur in radice; & 30. in ſecundo articulo: Dies autem 1. Decembris in tertio; ſecundus in extremitate; tertius in articulo quinto, qui exterior eſt ſub vngue: Dies deinde 27. Nouembris in articulo ſexto; & poſtremo dies 28. in radice exteriore: illico dies menſis in eum articulum incidens, in quo litera Dominicalis poſita eſt, eo ordine ſeruato, quem principio antecedentis Capitis præſcripſimus, indicabit, quo die menſis prima Dominica Aduentus celebretur. Quo die menſis prima Dominica Aduentus celebretur, quo pacto cognoſcatur.

VERBI gratia. Anno 1589. litera Dominicalis eſt A, cadens in quintum articulum Indicis. Et quoniam ibidem poſitus eſt dies 3.

Decem-

Decembris, celebrabitur eo anno Dominica prima Aduentus die 3. Decembris. Sic quando litera Dominicalis est B, celebrabitur die 27. Nouembris; quod ea litera incidat in 6. articulum, vbi positus est dies 27. Nouembris.

NE autem memoria excidat, in primo Indicis articulo, hoc est, in radice, ponendum esse diem 29. Nouembris, (Hinc enim alios sex dies, quibus Aduentus celebrari potest, facile in alijs articulis disponemus, vt dictum est.) ediscendus erit hic versiculus.

Articulo primo viginti appone nouemq;

Hoc enim significatur, in radice Indicis, siue primo articulo, diem 29. Nouembris constituendum esse.

Inuentio alia Aduentus facilior.

FACILIVS fortasse eandem Dominicam primam Aduentus reperiemus hac ratione. Quoniam Dominica prima Aduentus celebratur à die 27. Nouembris inclusiuè, vbi litera B, in Calendario scripta est, vsque ad diem 3. Decembris inclusiuè, vt diximus, disponemus 7. literas Dominicales in septem articulis Indicis, hoc ordine, vt litera B, in radice statuatur; C, in secundo articulo; D, in tertio; E, in quarto; F, in quinto; G, in sexto; & A, in septimo, siue vltimo; quem scilicet ordinem literæ initiales huius versus monstrant.

Bella ciere dolo, & ferro Germanicus audet.

Deinde in eisdem articulis eodẽ ordine numerabimus dies, sumpto initio à 27. die Nouembris, ante quem Aduentus nunquam celebratur, donec ad eum articulum, in quo litera Dominicalis currens ordine modo exposito statuitur, perueniamus. Confestim enim ibi diẽ primæ Dominicæ Aduentus habebimus. Vt currente litera Dominicali F, quæ cadit in quintum articulum, qui exterior est, sub vngue; si in radice Indicis ponamus 27. diem Nouembris; in secundo articulo diem 28. in tertiò, 29. in extremitate 30. incidet dies 1. Decembris in literam Dominicalem F. Quare Aduentus incipiet tunc die 1. Decembris.

ET vt facilius memoria retineas, numerationem in radice incipere à 27. die Nouembris, addidimus hunc versiculum.

Viginti septem sibi radix Indicis aptat.

Inuentio alia Aduentus expeditissima.

SED expeditissime inueniemus eandem Dominicam primam Aduentus, per insequentis Capitis regulam, quæ docebit literam Dominicalem F, Calendis Decembris adscriptam esse. Qua ex re dicto citius discemus, diei secundo præfixam esse literam G, & literam A, tertio diei: At postremo diei Nouembris, qui est 30. apponi literam E, quæ videlicet literam F, primo diei Decembris adscriptam præit; literam

literam autem D, diei 29. & literam C, diei 28. ac postremo literam B, diei 27. Atq; hinc Aduentum eo die celebrandum esse intelligemus, cui litera Dominicalis propositi anni præfigitur. Vt quoniã anno 1592. literæ Dominicales erunt E, D, quarum posterior D, in diem 29. Nouembris incidit, (quod patebit, si à litera F, Calendis Decembris adscripta retrocedas vsque ad D.) dices Aduentum eo anno incipere die 29. Nouembris, qui diem S. Andreæ sacrum antecedit. Itaque, vt vides, satis est, si teneas memoriter literam F, Calendis Decembris præfigi.

DE NVMERO DOMINICARVM inter Pentecosten, & Aduentum DOMINI.

CAP. VIII.

NVMERVM Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum Domini, quæ plures esse non possunt, quàm 28. nec pauciores, quàm 23. ita cognoscemus. Hi numeri, 28. 27. 26. 25. 24. 23. significantes numerum Dominicarum, in eisdem quinque digitis, in quibus festa mobilia indagauimus, ita disponantur, vt priores quinque articuli Indicis à radice vsque ad quintum articulum, qui exterior est, & vngui proximus, habeant 28. Posteriores duo eiusdem Indicis cum prioribus quinque digiti Medij, contineant 27. Duo posteriores eiusdem Medij cum quinque prioribus Annularis, 26. Duo posteriores Annularis cum prioribus quinque Auricularis, 25. Duo posteriores Auricularis cum quinque prioribus Auricularis dextræ manus, 24. Posteriores denique duo huius Auricularis habeant 23. His numeris ita dispositis, vide in quo digito, & articulo litera Dominicalis, in quam omnia festa mobilia inciderunt, collocetur. Numerus enim secundum eam, quam modo exposuimus, dispositionem in eundem cadens articulum, dabit numerum Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum Domini.

Numerus Dominicarum inter Pẽtecosten, & Aduentum quo pacto cognoscatur.

CÆTERVM vt scias, quinam numerus in quolibet articulo cuiusuis digiti collocetur, satis est, si noueris duos numeros 28. & 27. in Indice positos; priorem quidem in prioribus quinque articulis, posteriorem verò in posterioribus duobus. Nam si à numero cuiusuis articuli Indicis, ordine retrogrado (hoc est, in quinque prioribus articulis à 28. per 27. 26. 25. & 24. In duobus autem posterioribus à 27. per 26. 25. 24. & 23.) numeres in transuersum per articulos vsque ad articulum, cuius numerum desideras, reperies continuò numerum in

dato

dato articulo positum. Vt si cupias scire, quinam numerus ponatur in quarto articulo, id est, in extremitate, Auricularis dextræ manus: Dic in extremo Indice 28. quia ibi hic numerus ponitur; in extremitate Medij, 27. in Annularis summo 26. in extremo Auricularis, 25. in Auricularis denique extremitate dextræ manus, 24. Atque hic numerus in summo Auricularis dextræ manus locandus est; & sic de alijs.

SIT igitur, exempli causa, propositum indagare, quot Dominicæ inter Pentecosten, & Aduentum includantur anno Domini 1589. Litera Dominicalis A, eius anni, ad festa mobilia inuestiganda, incidit in quintum articulum digiti Medij, qui exterior est, vngui proximus; propterea quod eiusdem anni Epacta xiij. sedem habet in tertio eiusdem digiti articulo. Et quia in eodem illo articulo quinto Medij numerus 27. statuitur, quòd numerus 28. sit in eodem articulo quinto antecedentis digiti, nimirum Indicis; concludes anno 1589. esse 27. Dominicas inter Pentecosten, & Aduentum Domini; atque ita de cęteris.

Inuentio alia numeri Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum, facilior.

BREVIVS, & fortassis facilius, eundem numerum Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum hac alia via assequeris. Vide, quot sint Dominicæ post Pascha, vsque ad diem S. Georgij inclusiuè, qui in diem 23. Aprilis incidit; hoc est, quoties hic numerus 7. in diebus post Pascha, vsque ad eum diem B. Georgio sacrum inclusiuè contineatur. Tot enim Dominicæ addendæ erunt ad 24. vt compleatur numerus Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum.

Quando sint tantum 24. Dominicæ inter Pentecosten, & Aduentum, & quando 23.

Quod si nulla Dominica inueniatur post Pascha, vsque ad illud festum S. Georgij inclusiuè, hoc est, si pauciores dies sint post Pascha, vsque ad diem S. Georgij, quam 7. vel Pascha in ipsum diem festum incidat, erunt 24. tantum Dominicæ. Si denique post eundem diem S. Georgij Pascha celebretur, erunt tantum Dominicæ 23. inter Pentecosten, & Aduentum.

VERBI gratia. Cadente die Paschæ in diem 22. Martij, sic inquires numerum Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum. Post Pascha, hoc est, post diem 22. Martij vsque ad diem B. Georgij, siue ad diem 23. Aprilis inclusiuè, numerantur 32. dies; nimirum 9. vsque ad exitum Martij, (Detractis enim 22. ex diebus 31. Martij, supersunt 9.) & alij 23. in Aprili vsque ad diem 23. Quia verò in 32. diebus continetur numerus 7. quater, addendę sunt 4. Dominicæ ad 24. vt totus numerus 28. Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum compleatur.

SIC etiam incidente die Paschæ in 3. diem Aprilis, numerantur 20 dies post Pascha, seu post 3. diem Aprilis, vsque ad 23. diem; quod ablatis 3. ex 23. supersint 20. Et quia in 20. continetur numerus 7. bis, addendę erunt duæ Dominicæ ad 24. erunt ergo tunc 26. Dominicæ, &c. Eadem prorsus ratio est in alijs.

Inuentio festorum mobilium ex tabula.

HÆC omnia, quæ de mobilium festorum inuentione proximis tribus capitibus tradita sunt, nullo ferè negotio ex hac quoq; subiecta tabella

tabella eruuntur. In ea enim si post Calendarium restitutum Epacta quocunque anno currens in sinistro latere accipiatur, ante vero anni correctionem, aureus numerus: inuenientur è regione literæ Dominicalis eodem anno currentis, quæ proximè infra acceptam Epactam, siue aureum numerum occurrit, (ita vt si Dominicalis litera currẽs è regione illius Epactæ, vel aurei numeri scripta sit, non ea, sed eadem litera proximè insequens sumatur) omnia festa mobilia, quibus nimirum diebus celebranda sint, vel celebrata, vnà cum numero Dominicarũ inter Pentecosten, & Aduentum, ac prima Dominica Aduentus. Verbi gratia. Anno 1592. Epacta erit xvj. & literæ Dominicales E, D. Si igitur posterior litera D, (Hic enim etiam per posteriorem literam festa inquirenda sunt in annis bissextilibus. addita vnitate ad diem Septuagesimę inuentum, atque etiam ad diem Cinerum, si in Februariò inuentus sit.) infra Epactam xvj, accipiatur, quæ primo occurrit, reperietur Septuagesima, die 26. Ianuarij: Cineres, die 12. Februarij: Pascha, die 29. Martij: Ascensio, die 7. Maij: Pentecostes, die 17. Maij: Corpus Domini, die 28. Maij: Dominicæ 27. inter Pentecosten, & Aduentum: Dominica denique prima Aduentus, die 29. Nouembris. Rursus anno 1450. aureus numerus fuit 7. & litera Dominicalis D. è regione cuius infra aureum numerum 7. inuenies Septuagesimam celebratam esse die 1. Februarij: Cineres, die 18. Februarij: Pascha, die 5. Aprilis: Ascensionẽ, die 14. Maij: Pentecosten, die 24. Maij: Corpus Domini, die 4. Iunij: Dominicas inter Pentecosten, & Aduentum fuisse 26. atque Aduentum denique incidisse in diem 29. Nouembris: atque ita de reliquis.

PORRO tabella hæc congruit omnino dispositioni Epactarum, aureorum numerorum, literarum Dominicalium, dierum mensium, Dominicarum inter Pentecosten & Aduentum, ac primæ Dominicæ Aduentus, quam tribus proximis capitibus tradidimus. Aureus enim numerus 16. & Epacta xxiij. respondent volæ manus sinistræ. Tota deinde insequens linea primo articulo Indicis respondet, vbi aureum numerum 5. & Epactam xxij. cum radicibus festorum mobilium, & 28. Dominicas inter Pentecosten & Aduentum, ac denique 29. diem Nouembris ad primam Dominicam Aduentus inueniendam, collocauimus. Proxima autem linea subsequens secundo Indicis articulo congruit, & sic de alijs. Itaque in hac tabella tam Epactæ, quã aurei numeri describuntur è regione eorum dierum, in quos incidunt Lunæ xiiij. Paschales, & qui in alijs festis mobilibus instar sunt Lunarum xiiij. quemadmodum in superiori dispositione, tam aurei numeri, quam Epactæ in manu in easdem Lunas xiiij. incidebant, vt diximus. E regione solius Epactæ xxiij. notatæ non sunt Lunæ xiiij. in præcedenti tabula: Eas tamen quilibet intelliget, cum vna vnitate minores sint radicibus festorum mobilium. Vt Luna xiiij. Paschalis Epactæ xxiij. est dies 21. Martij. Septuagesimæ, dies 17. Ianuarij. Cinerum dies 3. Februarij, & sic de cæteris.

Quo modo tabella festorum mobiliũ dispositioni eorundem festorum in manu respondeat.

articulo Auricularis, qui exterior est, & vngui proximus. Literæ Dominicales A, G, quarum A, prior in vsu cadit in eundem articulum, & posterior G, ante eum articulum statuitur in extremitate. Quare accipiendæ sunt eædem literæ in digito insequenti, hoc est, in Auriculari manus dextræ, & per posteriorem G, quæ cadit in extremitatē Auricularis dextræ manus, inquirenda festa mobilia. Inuenies enim in summo Auricularis Septuagesimam die 18. Februarij, hoc est, (addita vnitate) die 19. celebrandam esse: Cineres die 7. Martij: Pascha die 22. Aprilis: Ascensionem Domini die 31. Maij: Pentecostēn die 10. Iunij: & Corpus Domini die 21. Iunij. Eademque ratio in omnibus alijs annis seruanda est.

QVONIAM verò sedes cuiusq; Epactæ in digitorū articulis indicat Lunam xiiij. Paschalem eiusdem Epactæ, vt paulo ante diximus, fit, vt cognito die, in quem xiiij. Paschalis, siue Pascha Hebræorum incidit, (qui dies, qua ratione inueniatur, mox docebimus) si à radice Paschæ, id est, à die 22. Martij, & à radice Indicis numeratio in digitis instituatur, donec perueniatur ad diem inuentæ Lunæ xiiij. Paschalis, desinat numeratio in eo articulo, qui secundum superiorem dispositionem sedes est eiusdem illius Epactæ. Ita vt sedem cuiusque Epactę in digitorum articulis inuenire liceat, beneficio Lunæ xiiij. Paschalis aliunde cognitæ, etiamsi aliæ Epactæ in manu collocatæ non sint, vt paulò post dicemus. Ita autem Lunam xiiij. Paschalem memoriter reperiemus. Subtrahatur Epacta, cuius xiiij. Paschalem scire desideras, ex 30. & reliquo numero addantur 14. Numerus enim coagmentatus dabit diem Lunæ xiiij. mense Martio: qui idem si maior fuerit, quàm 20. (propterea quod xiiij. Paschalis semper post 20. diem Martij occurrere debet) Lunam xiiij. Paschalem exhibebit. Si autem numerus ille coaceruatus maior quàm 20. non fuerit, accidet illa Luna xiiij. Martij inuenta ante diem 21. Martij, hoc est, ante æquinoctij diem, ac proinde Paschalis esse non poterit. Quocirca si ei addantur 30. dies insequentis Lunationis, aut certe 29. si Epactæ 25. diuerso colore, vel charactere notatæ, aut Epactæ xxiiij. (quarum vtraque mense Aprili per vnum diem ascendit, ideoq; Lunationem mēse Martio inchoatam habet dierum tantùm 29.) Luna xiiij. Paschalis inuestigetur, prodibit dies Lunæ xiiij. Paschalis à Calendis Martij numerandus.

Luna xiiij. Paschalis siue Pascha Hebræorum quo pacto memoriter inueniatur.

EXEMPLI causa. Data sit Epacta xx. Detraho eam ex 30. & reliquo numero 10. adijcio 14. vt efficiam 24. qui numerus, quoniam maior est, quàm 20. offert xiiij. Paschalem die 24. Martij.

RVRSVS data sit Epacta xxix. Detraho eam ex 30 & reliquæ vnitati addo 14. vt fiant 15. qui numerus maior non est, quàm 20. sed minor. Adiectis ergo 30. fiunt 45. Die ergo 45. à Calendis Martij inclusiuè numerato, hoc est, (abiectis diebus 31. Martij) die 14. Aprilis, erit xiiij. Paschalis.

ITEM si data sit Epacta xxv. Dempta ea ex 30. relinquuntur 5. & additis 14. fiunt 19. qui numerus minor etiam est, quàm 20. Additis

ergo

ergo 30. fiunt 49. Die igitur 49. a Calendis Martij, hoc est (abiectis diebus 31. Martij) die 18. Aprilis, erit xiiij. Paschalis, siue Hebræorum Pascha.

SIT præterea data Epacta xxiiij. Aufer eam ex 30. & reliquo numero 6. adde 14. vt facias 20. qui numerus maior non est, quam 20. sed idem. Additis igitur 29. (Lunatio enim Epactæ xxiiij. in Martio inchoata continet dies duntaxat 29.) fiunt 49. Igitur die 49. a Calendis Martij, hoc est, (detractis diebus 31. Martij) die 18. Aprilis, xiiij. Paschalis occurret, vt in proximo quoque exemplo accidit.

DATA denique sit Epacta 25. diuersi coloris, characterisve. Ea detracta ex 30. reliqua fiunt 5. & additis 14. colliguntur 19. cui numero (quia maior non est, quam 20.) si adijciam 29. (quòd Lunatio Epactæ 25. in Martio inchoata sit dierum tantum 29.) efficio 48. Die igitur 48. a Calendis Martij, hoc est, (ablatis diebus 31. Martij) die 17. Aprilis, erit xiiij. Paschalis.

ATQVE etiam alia est reperiendæ xiiij. Paschalis via, quæ perutilis est ad festa mobilia memoriter inuenienda, vt paulo infra dicetur. Epactæ cuius addantur perpetuò 6. Numerus deinde conflatus, si minor est, quam 30. aut certe si minor non est, numerus, quo ille conflatus superat 30. detrahatur ex 30. vel, si Epacta 25. diuersi characteris, colorisve, aut xxiiij. (quarum vtraque per vnum diem sursum promota est in mense Aprili, propterea que Lunationem efficit dierum duntaxat 29.) in vsu est, ex 29. Reliquo denique numero adiiciantur 20. (hoc est, addatur numerus binario minor radice Paschæ) Collectus enim numerus dabit diem Lunæ xiiij. Paschalis a Calendis Martij numerandum.

Alia inuentio Lunæ xiiij. Paschalis memoriter.

VERBI gratia. Epactæ x. addantur 6. vt fiant 16. Hic numerus 16. ex 30. detractus relinquit 14. Cui numero si 20. adijciantur, efficiuntur 34. Die igitur 34. a Calendis Martij, id est, (diebus 31. Martij abiectis) die 3. Aprilis, occurret xiiij. Paschalis.

RVRSVS Epactæ ✱, siue xxx. si adijciantur 6. fiunt 36. qui numerus superat 30. numero 6. quo ex 30. detracto, relinquuntur 24. additisque 20. ad 24. colligitur summa 44. Die ergo 44. a Calendis Martij, hoc est (diebus 31. Martii ablatis) die 13. Aprilis, erit xiiij. Paschalis.

PRAETEREA Epactæ xxiiii. si addantur 6. efficiuntur 30. qui numerus superat 30. nihilo. Si igitur detrahatur 0. ex 29. (quòd Lunatio Epactæ xxiiii. in Martio incipiens habeat dies 29.) relinquuntur 29 Additis autem 20. fit summa 49. Quare xiiij. Paschalis incurret in diem 49. a Calendis Martii numerandum, hoc est, (detractis 31. diebus Martii) in diem 18. Aprilis.

POSTREMO Epactæ 25. diuersi characteris, colorisve adiungantur 6. vt summa colligatur 31. quæ superat 30. vna vnitate. Si ergo detrahatur 1. ex 29. (quòd Lunatio Epactæ 25. contineat etiam dies duntaxat 29.) supersunt 28. cui numero si adiiciantur 20. conficiuntur

48. Igi-

48. Igitur xiiij. Paſchalis incidet in diem 48. a Calendis Martii numerandum, nimirum (diebus 31. Martii ſubtractis) in diem 17. Aprilis.

Inuentio ſedis cuiuſuis Epactæ in manu, per eiuſdē Epactæ Lunam xiiii. Paſchalem.

ITAQVE inuento die Lunę xiiii. Paſchalis, ſi a 22. die Martii, hoc eſt, a radice Paſchæ in primo Indicis articulo conſtituta, numeres inſequētes dies Martii, & Aprilis per articulos digitorũ, vſq; ad diē Lunæ xiiii. Paſchalis inuentum, deſinet numeratio in eo articulo, qui ſedes eſt Epactæ propoſitæ, cuius videlicet xiiii. Paſchalem inueniſti.

VERBI gratia. Epacta xx. habet xiiii. Paſchalem die 24. Martii. Si igitur a radice Paſchæ, id eſt, a 22. die Martii, fiat numeratio in articulis (initio facto a radice Indicis) vſque ad 24. reperies ſedem Epactæ xx. in tertio Indicis articulo.

RVRSVS quoniam Epacta 25. alterius coloris, aut characteris Lunam xiiii. Paſchalem in 17. Aprilis reponit; ſi eodem modo numeratio inſtituatur, terminabitur ea in penultimo articulo Auricularis manus ſiniſtræ. Quare ibi locus erit Epactæ 25. propoſitæ.

DENIQVE quia Epacta xxiii. conſtituit xiiii. Paſchalem, ex ſuperioribus regulis, in 21. Martii; numerandum erit a radice Paſchæ, hoc eſt, a 22. die Martii retrorſum, verſus volam manus, vſque ad 21. (propterea quod dies 21. Martii antecedit radicem Paſchæ., id eſt, diem 22. in radice Indicis collocatam) qui numerus 21. in volam ipſam manus incidet, ac propterea Epacta xxiii. ibidem ſedem fixam habebit.

Inuentio ſedis cuiuſq; Epactæ in manu facilior.

VERVM multo facilius ſedem cuiuſlibet Epactæ cōperiemus hoc modo. Epactę propoſitę adiiciantur 6. & numerus coaceruatus, ſi minor eſt, quam 30. aut certe, ſi minor non eſt, numerus, quo ille coaceruatus ſuperat 30. in imo Pollice ſiniſtro collocetur. Deinde ſi ab hoc numero incluſiuè fiat numeratio, ſecundũ ſeriem naturalem numerorũ, per volā manus ſiniſtrę, & per articulos tam interiores, quàm exteriores Indicis, & aliorũ digitorum, vſq; ad 30. Vel ſi Epacta eſt 25. diuerſi coloris, characteriſve, aut xxiiii. (quarum vtraque per vnum diem in Aprili ſuperius aſcendit, proptereaque Lunationem in Martio inchoatam habet dierum 29.) vſque ad 29. numeratio hæc in ſede Epactæ propoſitæ terminabitur.

VELVTI ſi Epactæ x. addamus 6. fiunt 16. Statuendo ergo 16. in radice Pollicis, & 17. in vola manus, & 18. in radice Indicis, &c. cadet numerus 30. in penultimum articulum digiti Medii, qui eſt exterior. Ibi ergo ſedes eſt Epactæ x.

ITEM ſi Epactæ 25. diuerſo charactere, vel colore notatæ, adiiciantur 6. fiunt 31. qui numerus ſuperat 30. vna vnitate. Si ergo ponamus 1. in radice Pollicis, & 2. in vola manus, & 3. in radice Indicis, &c. cadet numerus 29. (cum enim Epacta eſt 25. diuerſi coloris, vel characteris, numerandum eſt vſque ad 29. duntaxat, quòd eius Lunatio menſe Martio incipiens contineat dies duntaxat 29.) in penultimum articulum, ſiue ſextum Auricularis. Ibi ergo locus eſt Epactę 25. quæ diuerſo colore, vel charactere ſcribi ſolet.

RVR-

RVRSVS si Epactæ xxiii. addantur 6. fiunt 29. Si ponamus igitur 29. in radice Pollicis, cadet numerus 30. in volam manus. Statuetur ergo Epacta xxiii. in vola manus.

SI denique Epactæ xxiiii. addantur 6. fiunt 30. qui numerus superat 30. nihilo. Ergò si statuamus 0. in radice Pollicis, & 1. in vola manus, & 2. in primo articulo Indicis, terminabitur numerus 29. (Nam quando Epacta est xxiiii. numerandum etiam solum est vsque ad 29. quòd eius quoque Lunatio in Martio incipiens sit dierum solum 29.) in vltimo articulo Auricularis. Ibi ergo sedes est Epactæ xxiiii.

PORRO si lubet, ex Luna xiiii. Paschali inuenta, vt supra docuimus, reperiemus Pascha, & reliqua Festa mobilia memoriter, & sine vlla collocatione Epactarum literarumque Dominicalium in manu, hoc modo. Cognito die mensis, in quem cadit xiiii. Paschalis, inquiratur ex ijs, quæ proximo capite trademus, (si id aliunde non sciatur) qui dies hebdomadæ is sit. Nam si insequentes dies hebdomadæ ad Dominicam vsque inclusiuè addas eidem diei, in quem xiiii. Paschalis cadit, habebis diem Paschæ. Vt currente, verbi gratia, Epacta x. & litera Dominicali E, cadit xiiij. Paschalis in diem 3. Aprilis, qui est dies Iouis, seu feria v. quam subsequuntur feria vj. Sabbatum, & Dominica, hoc est, tres dies ad Dominicam vsque inclusiuè. Si igitur adijciantur 3. ad diem 3. Aprilis inuentum, habebitur dies 6. Aprilis pro Dominica Paschæ. Quod si cum eadem Epacta x. currat litera Dominicalis B, incidet dies 3. Aprilis, hoc est xiiii. Paschalis, in diem Dominicum. Quare altera Dominica insequenti, hoc est, septem diebus post, nimirum die 10. Aprilis, Pascha celebrabitur.

Qua arte Pascha, & alia festa mobilia reperiantur memoriter, sine collocatione Epactarum, & literarum Dominicalium in manu.

NON secus alia festa mobilia inuenientur, si loco xiiii. Paschalis, inquirantur alij dies, instar xiiii. Paschalis; qui nimirum tanto interuallo ipsa festa antecedant, quanto dies Paschæ Lunam xiiii. Paschalem subsequitur: quales sunt illi, qui in antiqua Calendarij tabula Paschali restituta (de qua paulò post, Cap. 8.) Epactis singulis sub titulo cuiusque festi adscripti sunt. Hi autem dies non aliter inuenientur, atque xiiii. Paschalis posteriori via memoriter paulo ante inuenta est, si pro additione 20. (qui numerus radice Paschæ, quæ est dies 22. Martij, binario minor est) addas numerum binario minorem, radice cuiuslibet festi: nimirum 16. pro Septuagesima: 2. pro die Cinerum 28. pro Ascensione Domini: 8. pro Pentecoste: ac denique 19. pro festo Corporis CHRISTI. Omnes enim hi numeri binario deficiunt à radicibus Festorum. Dies autem inuenti numerandi sunt à Calendis mensium, in quibus festorum mobilium radices continentur: hoc est, pro Septuagesima, à Calendis Ianuarij: pro Cineribus, à Calendis Februarij: pro Ascensione Domini, à Calendis Aprilis: pro Pentecoste denique, ac Corpore CHRISTI, à Calendis Maij.

Quo pacto inueniantur dies mensium, qui in festis mobilibus sunt instar xiiii. Paschalis, hoc est, tot diebus ipsa festa antecedunt, quot diebus Luna xiiii. Paschalis diē Paschæ præit.

VERBI gratia. Si currente Epacta x. & litera Dominicali E, Septuagesima quærenda sit, addantur 6. ad Epactam x. & compositus numerus 16. ex 30. auferatur; reliquo autem numero 14. adiiciantur

 16. (ni-

16. (nimirum numerus binario minor radice Septuagesimæ) vt summa fiat 30. Dies ergo 30. Ianuarij est instar Lunæ xiiii. Paschalis, Septuagesimam præcurrens, qui est feria v. siue dies Iouis. Sequuntur autem tres dies, nimirum feria vj. Sabbatum, & Dominica. Si igitur 3. adiiciantur ad diem 30. Ianuarii, conficiemus diem 33. a Calendis Ianuarii numerandum, hoc est, (demptis diebus 31. Ianuarii) diem 2. Februarii pro Septuagesima.

SI autem currente Epacta 25. diuersi coloris, characterisve, & litera Dominicali eadem E, quæratur Ascensio Domini, addantur rursus 6. ad Epactam 25. vt fiant 31. qui numerus superat 30. vna vnitate. Dempta ergo vna vnitate ex 29. (vt illa Epacta 25. postulat) supersunt 28. Cui numero reliquo si addas 28. (videlicet numerum binario minorem radice Ascensionis Domini) colliges summam 56. Igitur dies 56. a Calendis Aprilis, qui dies (reiectis diebus 30. Aprilis) est 26. Maii, est instar xiiii. Paschalis, Ascensionem Domini antecedens, qui est dies Lunæ, seu feria ij. Si ergo tres insequentes dies vsque ad diem Iouis inclusiuè (sequuntur enim feriæ, iij. iiij. & v.) adiiciamus ad 26. diem Maii, reperiemus Ascensionem Domini celebrari die 29. Maii.

SIT rursum inuestigandus dies Cinerum, currente Epacta 25. diuerso charactere, aut colore notata, & litera Dominicali duplici A, G, in anno aliquo bissextili. Additis 6. ad Epactam 25. fiunt 31. qui numerus superat 30. vnitate. Si ergo 1. dematur ex 29. (vt Epacta illa 25. requirit) remanent 28. Quibus si addantur 2. (numerus scilicet binario minor, quam radix Cinerum, quæ est dies 4. Februarii) efficitur summa 30. Dies igitur 30. à Calendis Februarii, hoc est, (detractis diebus 29. quos Februarius habet in anno bissextili. Hoc enim in negotio tribuendi sunt dies 29. Februario in anno bissextili.) dies 1. Martii, erit instar xiiii. Paschalis diem Cinerum præueniens, qui dies est Iouis, seu feria v. quam subsequuntur 6. dies, nimirum feria vj. Sabbatum, Dominica, feria ij. iij. & iiij. Quare additis 6. ad 1. diem Martij, reperietur dies 7. Martij, in quem Cinerum dies incurret.

PRÆTEREA inuestigandus sit dies Cinerum, currente Epacta xxiiij. & literis Dominicalibus F, E, in anno aliquo bissextili. Additis 6. ad Epactam xxiiij. fiunt 30. qui annus superat 30. nihilo. Si ergo dematur o. ex 29. (vt Epacta xxiiij. flagitat,) & reliquo numero 29. adijciantur 2. (nimirum numerus binario minor, quam Cinerum radix) fit summa 31. Dies ergo 31. à Calendis Februarij, hoc est, (abiectis diebus 29. qui Februario in anno bissextili, quod ad hoc negotium spectat, tribuendi sunt) dies 2. Martij, instar est xiiij. Paschalis, qui dies est Dominicus. Additis ergo tribus diebus sequentibus, feria ij. iij. & iiij. ad diem 2. Martij inuentum, comperies Diem Cinerum die 5. Martij.

SIT quoque inquirenda Septuagesima, currente eadem Epacta xxiiij. & eisdem literis Dominicalibus F, E, in anno quopiam bissextili. Additis 6. ad Epactá xxiiij. fiunt 30. qui numerus superat 30. nihilo.

Si

Si ergo demas 0. ex 29. (vt Epacta xxiiij. postulat) & reliquo numero 29. addas 16. (numerum scilicet binario minorem radice Septuagesimæ, quæ est dies 18. Ianuarij) fit summa 45. Dies ergo 45. a Calendis Ianuarij numerandus, id est, (diebus 31. Ianuarij abiectis) dies 14. Februarij, est instar xiiij. Paschalis, qui est dies Iouis, quem insequuntur feria vj. Sabbatum, & Dominica. Si ergo tres hos dies addas diei 14. Februarij inuento, incidet Septuagesima in diem 17. Februarij.

ITEM inueniendus sit dies Cinerum, currente Epacta 1. & literis Dominicalis G, F, in anno aliquo bissextili. Adiectis 6. ad Epactam 1. fit summa 7. qua detracta ex 30. remanent 23. Cui numero additis 2. (qui numerus binario minor est radice Cinerum, quæ est dies 4. Februarij) fit dies 25. Februarij, qui instar est xiiij. Paschalis. Et quoniam dies 25. Februarij est dies Dominicus, addemus tres insequentes dies, (qui sunt feria ij. iij. iiij.) efficiemusque diem 28. Februarij, quo dies Cinerum occurret.

POSTREMO inuestigandum sit festum Corporis CHRISTI, quando Epacta 25. alterius coloris characterisve vsurpatur, vna cum literis Dominicalibus C, B, in anno quopiam bissextili. Additis 6. ad Epactam 25. fit summa 31. quæ superat 30. vna vnitate, quam si demas ex 29. (vt Epacta 25. requirit) supersunt 28. cui reliquo numero si adijcias 19. (numerum scilicet binario minorem radice illius festi, quæ est dies 21. Maij) efficitur summa 47. Dies ergo 47. à Calendis Maij numeratus, id est, (demptis diebus 31. Maij) dies 16. Iunij, est instar quæsitæ xiiij. Paschalis, qui est dies Iouis, quem consequuntur septem dies vsque ad alterum diem Iouis inclusiuè, quos 7. dies si addas ad 16. diem inuentum, reperies festum Corporis CHRISTI celebrari die 23. Iunij.

IAM verò si loco Epactarum disponantur in manu sinistra aurei numeri, inuenientur eodem modo, vt supra dictum est de Epactis, festa omnia mobilia à Concilio Nicæno vsque ad annum restitutionis Calendarij. Ita autem aurei numeri locabuntur in sinistra manu. In vola manus ponitur 16. Additis 8. & ex summa 24. abiectis 19. relinquitur aureus numerus 5. locandus in radice interiore Indicis post volam manus. Additis rursus 8. conficitur aureus numerus 13. tertij articuli Indicis, secundo vacuo relicto. Numerus enim aureus minor in hac dispositione sequitur semper maiorem in proximo articulo, maior autem minorem non in proximo, sed in altero: quod diligenter obseruandum est, vt omnes aurei numeri proprijs in locis reponantur. Additis rursus 8. ad aureum numerum 13. in tertio articulo Indicis positum, & ex summa 21. abiectis 19. reliquus fit aureus numerus 2. in extremitate Indicis ponendus, nullo articulo vacuo relicto, cum numerus 2. minor sit, quàm 13. Rursum additis 8. ad aureum numerum 2. conficitur aureus numerus 10. maior, quàm antecedens, ac proinde in sexto articulo Indicis, (quinto relicto vacuo) collocandus. Ad hunc si iterum adijciantur 8. fit aureus numerus 18. maior item, quàm antece-

Dispositio aureorum numerorum in manu, ad inueniẽda festa mobilia ante annum restitutionis.

dens 10. ideoque in radice digiti Medij (omisso vltimo articulo Indicis) reponendus. Adiectis præterea 8. ad aureum numerum 18. in radice Medij constitutum, & ex summa 26. reiectis 19. relinquitur aureus numerus 7. qui quoniam minor est, quàm antecedens 18. in proximo articulo Medij, id est, in secundo, ponendus est. Atque hoc artificio omnes 19. aurei numeri in sinistra manu collocabuntur, si modo memineris, minorem proximè locandum esse post maiorem, maiorem verò post minorem non proximè, sed vno articulo in medio relicto. Ille porrò aureus numerus antecedente minor est, qui post abiectionem 19. relinquitur: quod fit, quando ex additione 8. ad antecedentem aureum numerum conficitur summa maior, quam 19. Tunc verò aureus numerus maior est, quàm antecedens, quando non sunt abijcienda 19. ex summa confecta ex additione 8. ad antecedentem aureum numerum: quod tum demum fit, quando ea summa maior non est, quam 19.

Alia dispositio aureorum numerorum in manu.

IDEM aurei numeri ita quoque in manu sinistra disponentur. Quando antecedens aureus numerus maior est, quam 11. subtrahantur 11. & reliquus numerus ponatur in proximè insequenti articulo: quando autem non est maior, quam 11. addantur 8. & numerus conflatus in articulo non proximo, sed in altero, vno inani relicto, collocetur. Vt quoniam aureus numerus 16. in vola manus positus, maior est, quam 11. ablatis 11. reliquus est aureus numerus 5. minor in proximo articulo, hoc est, in radice Indicis, locandus. Additis 8. ad 5. fit aureus numerus 13. non in secundo articulo Indicis, sed in tertio, secundo vacuo relicto, ponendus. Detractis rursum 11. ex 13. remanet aureus numerus 2. minor ponendus in articulo proximo, id est, in extremitate Indicis: atque ita de cęteris.

Inuentio sedis cuiusque aurei numeri in manu, per Epactam illi aureo numero respondentem ante anni restitutionem.

. CÆTERVM sedem cuiusque aurei numeri in manu sinistra reperiemus per Epactam, quæ ei aureo numero ante correctionis annum respondebat, etiamsi antecedentes aurei numeri nondum sint locati, hoc modo. Ad Epactam, quæ ex dato aureo numero ante anni restitutionem elicitur, vt ad initium Capitis 2. traditum est, addantur 3. & numerum collectum, si minor est, quàm 30. vel si minor non est, reliquum numerum post abiectionem 30. tribue Pollici: proximè maiorem numerum volę manus: insequentem item proximè maiorem radici Indicis; & sic deinceps, donec ad 30. peruenias. In quem enim articulum numerus 30. incidet, ibi erit locus aurei numeri propositi. Vt si quæratur sedes aurei numeri 8. cui ante correctionem anni respondebat Epacta xxviij. addantur 3. ad Epactā xxviij. vt fiat summa 31. Ablatis 30. remanet vnitas. Si igitur in Pollice statuas 1. in vola manus 2. in radice Indiis 3. & ita deinceps, cadent 30. in extremū articulum digiti Auricularis. Ibi ergo sedes est aurei numeri 8.

SIC etiam quia ante annum restitutum aureo numero 1. respondebat Epacta xi. si ad hanc Epactam adijcias 3. & numerum collectum 14. ponas in Pollice; 15. in vola manus; 16. in primo articulo Indicis;

17. in secundo, & sic deinceps, incidet numerus 30. in primum articulum Annularis. Ibi igitur aurei numeri 1. sedes est. atque ita de reliquis.

Inuentio festorũ mobilium ex aureis numeris, ante restitutionem anni.

ITAQVE si à radice cuiusque festi mobilis in primo articulo Indicis posita numeres sequẽtes dies mensis, donec post sedem currentis aurei numeri ad articulum peruenias, vbi litera Dominicalis propositi anni, ex ijs, quę ad initium huius Capitis docuimus, ponitur; reperies in eo articulo diem mensis, quo festum propositum ante correctionem anni celebratum est. Verbi gratia, si scire velis, quo die Pascha celebratum sit anno 1450. cuius litera Dominicalis fuit D, & aureus numerus 7. sedem habens in secundo articulo digiti medij, id efficies hac ratione. Quoniam litera Dominicalis D, articulum secundum Medij consequens ponitur in radice Annularis, si à radice Paschæ in primo articulo Indicis posita, hoc est, à die 22. Martij, numeres vsque ad radicem Annularis, inuenies Pascha anno 1450. celebratum esse die 5. Aprilis. Eademque in cęteris ratio est.

DE ADVENTV DOMINI CAP. VII.

Quo die mensis prima Dominica Aduentus celebretur, quo pacto cognoscatur.

QVO die mensis prima dominica Aduentus celebretur, ita cognoscemus. Quoniam initium Aduentus Domini semper celebratur ea Dominica, quæ festo S. Andreæ proxima est, vel in ipsum festum incidit, manifestum est, Dominicam primam Aduentus celebrari posse tribus diebus ante illud festum, & tribus post; atque idcirco, cum dies S. Andreæ sacer incidat in 30. siue vltimum diem Nouembris, eandem primam dominicam Aduentus à die 27. Nouembris inclusiuè vsque ad diem 3. Decembris inclusiuè celebrandam esse: ita vt in Nouembri necessario incidat vel in diem 27. vel 28. vel 29. vel 30. In Decembri vero vel in diem 1. vel 2. vel 3. Quare si in quouis digito, verbi causa, in Indice, septem hosce dies hoc ordine collocemus, vt dies 29. Nouemb. ponatur in radice; & 30. in secundo articulo: Dies autem 1. Decembris in tertio; secundus in extremitate; tertius in articulo quinto, qui exterior est sub vngue: Dies deinde 27. Nouembris in articulo sexto; & postremo dies 28. in radice exteriore: illico dies mensis in eum articulum incidens, in quo litera Dominicalis posita est, eo ordine seruato, quem principio antecedentis Capitis præscripsimus, indicabit, quo die mensis prima Dominica Aduentus celebretur.

VERBI gratia. Anno 1589. litera Dominicalis est A, cadens in quintum articulum Indicis. Et quoniam ibidem positus est dies 3.

Decem-

Decembris, celebrabitur eo anno Dominica prima Aduentus die 3. Decembris. Sic quando litera Dominicalis est B, celebrabitur die 27. Nouembris; quod ea litera incidat in 6. articulum, vbi positus est dies 27. Nouembris.

NE autem memoria excidat, in primo Indicis articulo, hoc est, in radice, ponendum esse diem 29. Nouembris, (Hinc enim alios sex dies, quibus Aduentus celebrari potest, facile in alijs articulis disponemus, vt dictum est.) ediscendus erit hic versiculus.

Articulo primo viginti appone nouemq;.

Hoc enim significatur, in radice Indicis, siue primo articulo, diem 29. Nouembris constituendum esse.

Inuentio alia Aduentus facilior.

FACILIVS fortasse eandem Dominicam primam Aduentus reperiemus hac ratione. Quoniam Dominica prima Aduentus celebratur à die 27. Nouembris inclusiuè, vbi litera B, in Calendario scripta est, vsque ad diem 3. Decembris inclusiuè, vt diximus, disponemus 7. literas Dominicales in septem articulis Indicis, hoc ordine, vt litera B, in radice statuatur; C, in secundo articulo; D, in tertio; E, in quarto; F, in quinto; G, in sexto; & A, in septimo, siue vltimo; quem scilicet ordinem literæ initiales huius versus monstrant.

Bella ciere dolo, & ferro Germanicus audet.

Deinde in eisdem articulis eodē ordine numerabimus dies, sumpto initio à 27. die Nouembris, ante quem Aduentus nunquam celebratur, donec ad eum articulum, in quo litera Dominicalis currens ordine modo exposito statuitur, perueniamus. Confestim enim ibi diē primæ Dominicæ Aduentus habebimus. Vt currente litera Dominicali F, quæ cadit in quintum articulum, qui exterior est, sub vngue; si in radice Indicis ponamus 27. diem Nouembris; in secundo articulo diem 28. in tertiò, 29. in extremitate 30. incidet dies 1. Decembris in literam Dominicalem F. Quare Aduentus incipiet tunc die 1. Decembris.

ET vt facilius memoria retineas, numerationem in radice incipere à 27. die Nouembris, addidimus hunc versiculum.

Viginti septem sibi radix Indicis aptat.

Inuentio alia Aduentus expeditissima.

SED expeditissime inueniemus eandem Dominicam primam Aduentus, per insequentis Capitis regulam, quæ docebit literam Dominicalem F, Calendis Decembris adscriptam esse. Qua ex re dicto citius discemus, diei secundo præfixam esse literam G, & literam A, tertio diei: At postremo diei Nouembris, qui est 30. apponi literam E, quæ videlicet literam F, primo diei Decembris adscriptam præit;

literam

literam autem D, diei 29. & literam C, diei 28. ac postremo literam B,diei 27. Atq; hinc Aduentum eo die celebrandum esse intelligemus, cui litera Dominicalis propositi anni pręfigitur. Vt quoniã anno 1592. literæ Dominicales erunt E, D, quarum posterior D, in diem 29. Nouembris incidit, (quod patebit, si à litera F, Calendis Decembris adscripta retrocedas vsque ad D.) dices Aduentum eo anno incipere die 29. Nouembris, qui diem S. Andreæ sacrum antecedit. Itaque, vt vides, satis est, si teneas memoriter literam F, Calendis Decembris præfigi.

DE NVMERO DOMINICARVM inter Pentecosten, & Aduentum DOMINI.

CAP. VIII.

NVMERVM Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum Domini, quæ plures esse non possunt, quàm 28. nec pauciores, quàm 23. ita cognoscemus. Hi numeri, 28. 27. 26. 25. 24. 23. significantes numerum Dominicarum, in eisdem quinque digitis, in quibus festa mobilia indagauimus, ita disponantur, vt priores quinque articuli Indicis à radice vsque ad quintum articulum, qui exterior est, & vngui proximus, habeant 28. Posteriores duo eiusdem Indicis cum prioribus quinque digiti Medij, contineant 27. Duo posteriores eiusdem Medij cum quinque prioribus Annularis, 26. Duo posteriores Annularis cum prioribus quinque Auricularis, 25. Duo posteriores Auricularis cum quinque prioribus Auricularis dextræ manus, 24. Posteriores denique duo huius Auricularis habeant 23. His numeris ita dispositis, vide in quo digito, & articulo litera Dominicalis, in quam omnia festa mobilia inciderunt, collocetur. Numerus enim secundum eam, quam modo exposuimus, dispositionem in eundem cadens articulum, dabit numerum Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum Domini. Numerus Dominicarum inter Pẽtecosten, & Aduentum quo pacto cognoscatur.

CÆTERVM vt scias, quinam numerus in quolibet articulo cuiusuis digiti collocetur, satis est, si noueris duos numeros 28. & 27. in Indice positos; priorem quidem in prioribus quinque articulis, posteriorem verò in posterioribus duobus. Nam si à numero cuiusuis articuli Indicis, ordine retrogrado (hoc est, in quinque prioribus articulis à 28. per 27. 26. 25. & 24. In duobus autem posterioribus à 27. per 26. 25. 24. & 23.) numeres in transuersum per articulos vsque ad articulum, cuius numerum desideras, reperies continuò numerum in

dato

dato articulo positum. Vt si cupias scire, quinam numerus ponatur in quarto articulo, id est, in extremitate, Auricularis dextræ manus: Dic in extremo Indice 28. quia ibi hic numerus ponitur; in extremitate Medij, 27. in Annularis summo 26. in extremo Auricularis, 25. in Auricularis denique extremitate dextræ manus, 24. Atque hic numerus in summo Auricularis dextræ manus locandus est; & sic de alijs.

SIT igitur, exempli causa, propositum indagare, quot Dominicæ inter Pentecosten, & Aduentum includantur anno Domini 1589. Litera Dominicalis A, eius anni, ad festa mobilia inuestiganda, incidit in quintum articulum digiti Medij, qui exterior est, vngui proximus; propterea quod eiusdem anni Epacta xiij. sedem habet in tertio eiusdem digiti articulo. Et quia in eodem illo articulo quinto Medij numerus 27. statuitur, quòd numerus 28. sit in eodem articulo quinto antecedentis digiti, nimirum Indicis; concludes anno 1589. esse 27. Dominicas inter Pentecosten, & Aduentum Domini; atque ita de ceteris

Inuentio alia numeri Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum, facilior.

BREVIUS, & fortassis facilius, eundem numerum Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum hac alia via assequeris. Vide, quot sint Dominicæ post Pascha, vsque ad diem S. Georgij inclusiuè, qui in diem 23. Aprilis incidit; hoc est, quoties hic numerus 7. in diebus post Pascha, vsque ad eum diem B. Georgio sacrum inclusiuè contineatur. Tot enim Dominicæ addendæ erunt ad 24. vt compleatur numerus Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum.

Quando sint tantum 24. Dominicæ inter Pentecosten, & Aduentum, & quando 23.

Quod si nulla Dominica inueniatur post Pascha, vsque ad illud festum S. Georgij inclusiuè, hoc est, si pauciores dies sint post Pascha, vsque ad diem S. Georgij, quam 7. vel Pascha in ipsum diem festum incidat, erunt 24. tantum Dominicæ. Si denique post eundem diem S. Georgij Pascha celebretur, erunt tantum Dominicæ 23. inter Pentecosten, & Aduentum.

VERBI gratia. Cadente die Paschæ in diem 22. Martij, sic inquires numerum Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum. Post Pascha, hoc est, post diem 22. Martij vsque ad diem B. Georgij, siue ad diem 23. Aprilis inclusiuè, numerantur 32. dies; nimirum 9. vsque ad exitum Martij, (Detractis enim 22. ex diebus 31. Martij, supersunt 9.) & alij 23. in Aprili vsque ad diem 23. Quia verò in 32. diebus continetur numerus 7. quater, addendę sunt 4. Dominicæ ad 24. vt totus numerus 28. Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum compleatur.

SIC etiam incidente die Paschæ in 3. diem Aprilis, numerantur 20 dies post Pascha, seu post 3. diem Aprilis, vsque ad 23. diem; quod ablatis 3. ex 23. supersint 20. Et quia in 20. continetur numerus 7. bis, addendę erunt duæ Dominicæ ad 24. erunt ergo tunc 26. Dominicæ, &c. Eadem prorsus ratio est in alijs.

Inuentio festorũ mobilium ex tabula.

HÆC omnia, quæ de mobilium festorum inuentione proximis tribus capitibus tradita sunt, nullo ferè negotio ex hac quoq; subiecta tabella

tabella eruuntur. In ea enim si post Calendarium restitutum Epacta quocunque anno currens in sinistro latere accipiatur, ante vero anni correctionem, aureus numerus: inuenientur è regione literæ Dominicalis eodem anno currentis, quæ proximè infra acceptam Epactam, siue aureum numerum occurrit, (ita vt si Dominicalis litera currẽs è regione illius Epactæ, vel aurei numeri scripta sit, non ea, sed eadem litera proximè insequens sumatur) omnia festa mobilia, quibus nimirum diebus celebranda sint, vel celebrata, vnà cum numero Dominicarũ inter Pentecosten, & Aduentum, ac prima Dominica Aduentus. Verbi gratia. Anno 1592. Epacta erit xvj. & literæ Dominicales E, D. Si igitur posterior litera D, (Hic enim etiam per posteriorem literam festa inquirenda sunt in annis bissextilibus. addita vnitate ad diem Septuagesimę inuentum, atque etiam ad diem Cinerum, si in Februariò inuentus sit.) infra Epactam xvj. accipiatur, quæ primo occurrit, reperietur Septuagesima, die 26. Ianuarij: Cineres, die 12. Februarij: Pascha, die 29. Martij: Ascensio, die 7. Maij: Pentecostes, die 17. Maij: Corpus Domini, die 28. Maij: Dominicæ 27. inter Pentecosten, & Aduentum: Dominica denique prima Aduentus, die 29. Nouembris. Rursus anno 1450. aureus numerus fuit 7. & litera Dominicalis D. è regione cuius infra aureum numerum 7. inuenies Septuagesimam celebratam esse die 1. Februarij: Cineres, die 18. Februarij: Pascha, die 5. Aprilis: Ascensionẽ, die 14. Maij: Pentecosten, die 24. Maij: Corpus Domini, die 4. Iunij: Dominicas inter Pentecosten, & Aduentum fuisse 26. atque Aduentum denique incidisse in diem 29. Nouembris: atque ita de reliquis.

Quo modo tabella festorum mobiliũ dispositioni eorundemq; festorum in manu respondeat.

PORRO tabella hæc congruit omnino dispositioni Epactarum, aureorum numerorum, literarum Dominicalium, dierum mensium, Dominicarum inter Pentecosten & Aduentum, ac primæ Dominicæ Aduentus, quam tribus proximis capitibus tradidimus. Aureus enim numerus 16. & Epacta xxiij. respondent volæ manus sinistræ. Tota deinde insequens linea primo articulo Indicis respondet, vbi aureum numerum 5. & Epactam xxij. cum radicibus festorum mobilium, & 28. Dominicas inter Pentecosten & Aduentum, ac denique 29. diem Nouembris ad primam Dominicam Aduentus inueniendam, collocauimus. Proxima autem linea subsequens secundo Indicis articulo congruit, & sic de alijs. Itaque in hac tabella tam Epactæ, quã aurei numeri describuntur è regione eorum dierum, in quos incidunt Lunæ xiiij. Paschales, & qui in alijs festis mobilibus instar sunt Lunarum xiiij. quemadmodum in superiori dispositione, tam aurei numeri, quam Epactæ in manu in easdem Lunas xiiij. incidebant, vt diximus. E regione solius Epactæ xxiij. notatæ non sunt Lunæ xiiij. in præcedenti tabula: Eas tamen quilibet intelliget, cum vna vnitate minores sint radicibus festorum mobilium. Vt Luna xiiij. Paschalis Epactæ xxiij. est dies 21. Martij. Septuagesimæ, dies 17. Ianuarij. Cinerum dies 3. Februarij, & sic de cæteris.

TABELLA FESTORVM
Mobilium Perpetua.

Aurei numeri calẽdarij veter.		Epactæ.	Litteræ Dñical.	Dominica Septuagesimæ.	Dies Cinerum.	Dominica Paschæ.	Dies Ascẽsionis.	Dñica Pẽtecostes.	Corpus Christi.	Dñicæ post Pẽtecostẽ.	Dominica prima Aduentus.
16		xxiij									
5		xxij	d	18. Ian.	4. Feb.	22. Mar.	30. Ap.	10. Ma.	21. Ma.	28	29. No.
		xxj	e	19	5	23	1. Maij	11	22	28	30. No.
13		xx	f	20	6	24	2	12	23	28	1. De.
2		xix	g	21	7	25	3	13	24	28	2. De.
		xviij	A	22	8	26	4	14	25	28	3. De.
10		xvij	b	23	9	27	5	15	26	27	27. No.
		xvj	c	24	10	28	6	16	27	27	28. No.
18		xv	d	25	11	29	7	17	28	27	29 No.
7		xiiij	e	26	12	30	8	18	29	27	30. No.
		xiij	f	27	13	31	9	19	30	27	1. De.
15		xij	g	28	14	1. Apr.	10	20	31	27	2. De.
4		xj	A	29	15	2	11	21	1. Iun.	27	3. De.
		x	b	30	16	3	12	22	2	26	27. No.
12		ix	c	31	17	4	13	23	3	26	28. No.
1		viij	d	1. Feb.	18	5	14	24	4	26	29. No.
		vij	e	2	19	6	15	25	5	26	30. No.
9		vj	f	3	20	7	16	26	6	26	1. De.
		v	g	4	21	8	17	27	7	25	2. De.
17		iiij	A	5	22	9	18	28	8	26	3. De.
6		iij	b	6	23	10	19	29	9	25	27 No.
		ij	c	7	24	11	20	30	10	25	28 No.
14		i	d	8	25	12	21	31	11	25	29. No.
3		*	e	9	26	13	22	1. Iun.	12	25	30. No.
		xxix	f	10	27	14	23	2	13	25	1. De.
11		xxviij	g	11	28	15	24	3	14	25	2. De.
		xxvij	A	12	1. Mar.	16	25	4	15	25	3. De.
19	25	xxvj	b	13	2	17	26	5	16	24	27. No
8	xxv	xxfiij	c	14	3	18	27	6	17	24	28 No.
			d	15	4	19	28	7	18	24	29. No.
			e	16	5	20	29	8	19	24	30. No.
			f	17	6	21	30	9	20	24	1. De.
			g	18	7	22	31	10	21	24	2. De.
			A	19	8	23	1. Iun	11	22	24	3. De.
			b	20	9	24	2	12	23	23	27 No.
			c	21	10	25	3	13	24	23	28. No

A QVO DIE HEBDOMADAE Quilibet dies mensis anno quouis proposito denominetur, siue primus is sit, siue non.

CAP. IX.

PRIMO loco discendum est, quæ litera Dominicalis primo diei cuiusuis mensis in Calendario præfigatur. Quod ex 12. vocibus horum versuum facile cognosces.

Astra dabit Dominus, gratisq; beabit egenos.
Gratia Christicolæ feret aurea dona fideli.

Nam prima vox [*Astra*] primo mensi, hoc est, Ianuario tribuitur: secunda [*dabit*] secundo, id est, Februario; atque ita deinceps: ita tamen, vt quarta vox [*gratisq;*] pro vna tantum accipiatur. Prima autem litera cuiusque vocis est ea Dominicalis, quæ in Calendario Calendis eius mensis, quem illa vox refert, apponitur. Veluti Ianuarius Calendis ipsis adscriptam habet literam A: Februarius, D: Martius item, D: Aprilis, G: Maius, B: Iunius, E: Iulius, G: Augustus, C: September, F: October, A: Nouember, D: & December, F. *Quæ litera Dominicalis ad Calendas cuiusque mẽsis scripta sit.*

COGNITA prima litera Dominicali cuiuslibet mensis, facile intelliges, à qua feria quilibet mensis incipiat. Nam si in digitorum extremitatibus a litera Dominicali anni propositi inclusiuè numeres insequentes literas ordine alphabeti, vsque ad eam literam, quæ Calendis dati mensis præfixa est, (redeundo a litera G, ad literam A, si opus est) indicabit numerus extremitatum, quas in digitis percurristi, numerum feriæ, à qua mensis propositus initium ducit. *A qua feria mensis quilibet incipiat, quo pacto cognoscatur.*

VERBI gratia. Anno 1592. Bissextili, quo literæ Dominicales sunt E, D, quoniam Ianuarij Calendis apposita est litera A, propter primam vocem [*Astra*] primo mensi tributam: si a litera Dominicali currente E, (hæc enim vsque ad diem S. Matthiæ vsum habet) numeres alias literas feriè literarum naturali vsque ad A, hoc modo: E, F, G, A, percurres 4. extremitates. Ianuarius igitur à feria iiij. hoc est, à die Mercurij, incipit. Nam si litera E, Dominicam indicat, significabit litera F. diem Lunæ, siue feriam ij. litera G, diem Martis, hoc est, feriam iij. & litera A, feriam iiij. seu diem Mercurij.

DEINDE quia Calendis Februarij adscripta est litera D, ob secundam vocem [*dabit*] quæ Februario debetur; si ab eadem currente litera Dominicali E, numeres alias literas vsque ad D, hoc modo, E, F, G, A, B, C, D, percurrentur septem digitorum extremitates, ac propterea mensis Februarius initium sumit à feria vij. hoc est, à die Sabbati. Feria enim vij. Sabbatum appellari solet, sicut feria 1. Dominica.

RVRSVS quia mensis Martius incipit a litera Dominicali D, vt tertia vox [*Dominus*] denotat, estque tunc in vsu posterior litera Dominicalis D; pronunciabis, primum diem mensis Martij esse Dominicam, seu feriam 1.

POSTREMO quoniam Maius à litera B, incipit, quod ei quinta vox [*beabit*] respondeat; estq; in vsu tunc litera posterior D, Dominicalis; numerandum erit à D, vsque ad B, hoc ordine: D,E,F,G,A,B. Cum ergo sex extremitates digitorum percurrantur, erit primus dies Maij, dies Veneris, seu feria vj.

Quæ litera Dominicalis diei cuiusuis mensis proposito ascripta sit, & à qua feria idem ille dies denominandus sit.

IAM verò si à prima litera Dominicali cuiusuis mensis numeres serie naturali literas insequentes in digitorum articulis, (redeundo semper post G, ad A,) donec tot articulos percurreris, quot vnitates in numero cuiuslibet diei eodem mense propositi continentur, collocata erit vltima litera (quæ nimirum in vltimum articulum numeratum incidit) ad diem mensis propositum. Quare si rursus à litera Dominicali currente alias literas sequentes numeres, vsque ad literam diei proposito adscriptam, cognosces eodem modo feriam hebdomadæ, à qua propositus dies mensis nomen habet.

EXEMPLI causa. Eodem anno 1592. cuius literæ Dominicales sunt E, D, desiderat quis scire, quæ litera Dominicalis diei 22. Februarij, quo Cathedra S. Petri Antiochena celebratur ab Ecclesia, apponatur, & quæ feria tunc sit. Quoniam vox [*dabit*] indicat literam D, Calẽdis Februarij apponi, numerandæ erunt in 22. articulis 22. literæ, sumpto initio à litera D, hoc modo: D,E,F,G, A,B,C,D,E,F,G, A,B,C,D,E, F,G,A,B, C, D. Vltima enim D, diei 22. Februarij adscribitur. Quocirca cum prior adhuc litera Dominicalis E, sit tunc in vsu, si numerabimus ab ea inclusiuè vsque ad D, has 7. literas, E, F, G, A, B, C, D, comperiemus diem propositum 22. Februarij esse feriam vij. hoc est, Sabbatum.

DEINDE sit inquirendum, quæ litera ad anniuersarium diem S. Matthiæ, qui in diem 24. Februarii incidit, ponatur, & quæ feria dies ille sit. Numera à prima litera mensis, nimirum à D, 24. literas, hoc ordine. D,E,F,G,A,B,C,D,E,F,G,A,B,C,D,E,F,G,A,B,C, D, E, F. Nam vltima F, diei 24. adscripta est. Sed quia tunc posterior iam litera D, vsurpanda est; si numeres ab ea vsque ad F, hoc modo, D, E, F, reperies festum diem S. Matthiæ, id est, diem 24. Februarij, qui verè tunc est 25. propter diem intercalarem adiectum, incidere in feriam iij. id est, in diem Martis.

Quo pacto feria inuestigetur mense Februario in anno bissextili post festũ S. Matthiæ.

EADEM ratione si in anno bissextili quocunque proponatur dies post festum S. Matthiæ, quærenda erit litera, quæ ei diei præfigitur, cuius numerus proximè minor est numero diei propositi: atq; per posteriorem literam Dominicalem feria inuestiganda. Vt si propositus sit dies 28. quærenda est litera diei 27. &c. quia dies 28. est in Calendario dies 27. propterea quod dies intercalatus, in Calendario descriptus non est.

AD

AD extremum, sit inquirendum, in quam feriam dies anniuersarius S. Iacobi Apostoli, hoc est, dies 25. Iulij incidat. Quoniam septima vox [*Gratia*] monstrat literam G, Calendis Iulij adscribi, numerandæ erunt inde hæ 25. literæ, G, A, B, C, D, E, F, G, A, B, C, D, E, F, G, A, B, C, D, E, F, G, A, B, C, quarum vltima C, diei 25. præfixa est. Si igitur a posteriori Litera Dominicali D, quæ nunc in vsu est, fiat numeratio vsque ad C, inuentam, hoc ordine, D, E, F, G, A, B, C, deprehendes festum diem S. Iacobi, hoc est, diem 25. Iulij, incidere in Sabbatum, siue in feriam vii.

CÆTERVM vt tam longam, ac molestam numerationem literarum vitemus, quando propositus dies procul abest a Calendis, vti licebit hac compendiaria via. Reijciantur 7. ex numero diei propositi, quoties fieri potest, hoc est, omnes hebdomadæ integræ: Et quot vnitates supersunt, tot literas a prima litera mensis numera inclusiuè. Vltimam enim diei proposito adscriptam esse comperies. Ratio huiusce rei est, quòd post diem 7. mensis cuiusuis & post 14. 21. & 28. repetitur eadem litera, quæ Calendis præfigitur. Veluti si datus sit dies 22. Februarij: quoniam abiectis 7. ter, superest 1. numerabimus solam literam D, Calendis adscriptum. Eadem enim litera apponitur diei 22. Rursus si propositus sit dies 24. Februarij, numerandæ erunt hæ tres literæ D, E, F, quod abiectis 7. ter, supersint 3. Atque ita dices literam F, appositam esse diei 24. Sic reperies diei 28. Februarij adscriptam esse literam C, propterea quod abiectis 7. quater, nihil remanet, ac propterea die proximo post diem 28. litera D, repetitur. Quare antecedenti diei 28. præfixa erit litera C. Vel quia ex 28. abiectis 7. ter, supersunt 7. fit vt numeratis a prima litera mẽsis D, septem hisce literis, D, E, F, G, A, B, C, reperias C, diei 28. præfigi. Denique si detur dies 25. Iulij; abiectis ter 7. supersunt 4. Quare si a prima mensis litera G, numerentur hæ 4. literæ, G, A, B, C, inuenies ad diem 25. positam esse literam C.

Compendiũ inuentionis literæ cuiusq; diei mẽsis propositi præfixæ.

DE NONIS, IDIBVS, ET CALENDIS CAP. X.

PRIMVS dies cuiuslibet mensis à Calendis nomen accipit. Nam primo die Ianuarij dicere solemus, Calendis Ianuarij; primo die Februarij, Calendis Februarij, atque ita in cęteris. Alij autem omnes dies à Nonis, vel Idibus eiusdem mensis, vel à Calendis insequentis mensis notari solent: ita ut die, qui quatriduo abest inclusiuè a Nonis, Idibus, vel Calendis, (duobus nimirum diebus interpositis) dicendum sit, Quarto Nonas, Quarto Idus, & Quarto Calendas, hoc est, quarto die ante Nonas, Idus, vel Calendas inclusiuè.

Primum diẽ mẽsis cuiuslibet dici Calendas, alios autem a Nonis, Idibus eiusdem mensis, vel a Calendis mẽsis insequentis denominari.

VT autem quemcumque diem mensis propositi rite denominare scias a Nonis, Idibus, vel Calendis, diligenter memoriæ mandandi sunt dies, in quos Nonæ, atque Idus cuiuslibet mensis incidunt. Hi autem facile ex numero Nonarum, atque Iduum cuiusque mensis cõprehendi possunt. Vt quia hi quatuor menses, Martius, Maius, Iulius, October, habent sex Nonas, alij autem octo menses, Ianuarius, Februarius, Aprilis, Iunius, Augustus, September, Nouember, December, quatuor duntaxat, cadent Nonæ in prioribus 4. mensibus in diẽ 7. in posterioribus verò 8. in diem 5. Numero enim Nonarum adijciendus est primus dies, qui non a Nonis, sed a Calendis nomen sumit, vt dies habeatur Nonarum. Quia verò singuli menses habent octo Idus; si diei Nonarum addantur 8. incident Idus priorum 4. mensium in 15. diem, posteriorum verò 8. in diem 13. Atque ad memoriam iuuandam hi duo versiculi conditi sunt.

Quot Nonas, ac Idus quilibet mẽsis habeat, & in quem diem incidant Nonæ, atque Idus quouis mẽse.

Maius sex Nonas, October, Iulius, & Mars:
Quatuor at reliqui: Dabit Idus quilibet octo.

Hoc est, Martius, Maius, Iulius, & October habent sex Nonas, reliqui verò 8. menses, quatuor tantum; omnes autem menses, Idus continent octo.

ITAQVE antequam diem cuiusuis mensis propositum a Nonis, vel Idibus, Calendisue denomines, vide prius, num mensis ille sit vnus ex 4. prioribus, nec ne. Si enim ex illis est, & dies propositus est septimus, appellabis diem illum, Nonas eius mensis: Si verò datus dies est quintusdecimus, dices eum, Idus eiusdẽ mensis. Quòd si dies oblatus est ante diem septimum, vel post, ante tamen quintumdecimũ diem, detrahe eius numerum, dempta prius vnitate, (numerum videlicet eius diei, qui propositum diem antecedit in Calendario) ex 7. vel 15. & reliquum numerum denomina à Nonis, vel Idibus, prout dies propositus fuerit ante diem 7. vel ante 15. At si datus dies quintumdecimum diem consequitur, subtrahe eius numerũ, dempta prius vnitate, (numerum scilicet eius diei, qui in Calendario diem datum proximè anteit) ex numero dierum totius mensis propositi, si tamen prius vnitatem addideris ad mensis dies, (nimirum primum insequẽtis mensis diem, in quem eius Calendæ incidunt) & numerum reliquum a Calendis mensis insequentis denomina.

Quo pacto dies mensium à Nonis, Idibus, & Calẽdis denominari debeant.

EADEM hæc in posterioribus 8. mensibus seruabis omnino, dummodo pro 7. die Nonarum, & 15. Iduum, sumas diem 5. & 13. in quos videlicet dies, Nonæ atque Idus illorum mensium incidunt.

EXEMPLI gratia. Designandus sit dies 3. Martij, qui Nonas diei 7. antecedit. Deme 2. (numerum videlicet vnitate minorem numero diei 3. propositi) ex 7. remanent 5. Dices ergo die 3. Quinto Nonas Martij, hoc est, quinto die ante Nonas inclusiue.

RVRSVS detur dies 10. eiusdem mensis. Quia idus cadunt in 15.

diem Martij, & dies 10. propositus est post Nonas; detrahe 9. ex 15. vt reliqua fiant 6. Dices igitur die 10. Sexto Idus Martij.

PRAETEREA offeratur dies 23. Iunij. Quoniam Idus praeterierunt, & Calendae Iulij insequentis incidunt in diem 31. a Calendis Iunij numeratum, (quod Iunius habeat dies 30.) auferemus 22. ex 31. vt relinquantur 9. Die igitur 23. Iunij dicendum est, Nono Calendas Iulij.

SIT denique datus dies 10. Augusti. Quia Nonae praeterierunt, Idus vero in diem 13. incidunt; si 9. ex 13. demantur, remanebunt 4. Dices ergo tunc, Quarto Idus Augusti.

ADVERTE tamen, quando numerus reliquus est 2. non esse dicendum, Secundo Nonas, vel Idus, vel Calendas, sed Pridie Nonas, vel Idus, vel Calendas.

IAM verò si dies proponatur à Nonis, vel Idibus alicuius mensis, aut à Calendis mensis subsequentis denominatus, velimusque scire, quotus dies mensis is sit; detrahendus erit numerus denominationis, minus vno, ex numero diei, in quem Nonae cadunt, vel Idus, vel Calendae insequentis mensis, prout dies denominatus erit à Nonis, vel Idibus, aut Calendis. Reliquus enim numerus dabit diem mensis, qui quaeritur. *Quo modo ex Nonis, Idibus, & Calēdis, dies mēsium cognoscantur.*

VERBI gratia. Scriptae sint literae quaedam Quinto Idus Ianuarij. Quoniam Idus Ianuarij in diem 13. incidunt, demendus erit numerus 4. (vnitate scilicet minor numero Quinti Idus) ex 13. vt reliqua sint 9. Fuit ergo dies ille, quo literae scriptae sunt, dies 9. Ianuarij.

ITEM, datae sint aliae literae Pridie Nonas Octobris. Quoniam Nonae Octobris cadunt in diem 7. auferemus 1. (numerum scilicet vnitate minorem numero secundi Nonas, qui Pridie profertur) ex 7. relinqueturque dies 6. Octobris.

POSTREMO scriptae sint aliae literae Decimooctauo Calendas Iulij, qui dies in mense Iunio existit. Quia Calendae Iulij cadunt in diem 31. à Calendis Iunij numeratum, cum Iunius habeat dies 30. si detrahantur 17. ex 31. supersunt 14. Literę ergo illae scriptae sunt die 14. Iunij, proximo videlicet die post Idus.

DE INDICTIONE CAP XI.

INDICTIO est reuolutio 15. annorum ab 1. vsque ad 15. qua reuolutione finita, iterum ad 1. reditur. Et quoniam frequens vsus est Indictionis in bullis Pontificijs, ac diplomatibus, alijsque scripturis publicis, non abs re erit, paucis docere, qua via cuiuslibet anni Indictio reperiri possit: quod hac ratione fiet. *Indictio. quid.*

IN extremitatibus trium digitorum sinistrę manus disponendi sunt primùm

Collocatio annorum centesimorum in manu, ad Indictionem peruestigandam.

primũ anni centesimi hoc modo. In Pollice ponatur o. In Indice 100. in Medio 200. Rursus in Pollice 300. in Indice 400. in Medio 500. in Pollice 600. &c. Magno autẽ numero cẽtesimorũ annorũ proposito, ita sedẽ eius centesimi expedite reperies. Reijce 3. ex numero centesimi propositi, quoties fieri potest: quod facile fiet, si figuras numerum centesimum exprimentes in vnam summam ordine colligas, reiectis semper 3. quemadmodum apud Arithmeticos reijci solent 9. in probatione nouenaria. Si namque post abiectionem 3. reliquo numero adijcias 1. & ex hac summa, si maior fuerit quam 3. abijcias rursus 3. collocãdus erit annus centesimus in eo articulo, quem vltimus numerus procreatus, qui nunquam maior erit, quam 3. indicat. Verbi gratia, si datus sit annus 4716. Ex 47. numero centesimorum annorum, reiectis 3. remanent 2. (Reiectio hæc ita fiet. Abiectis 3. ex figura 4. manet 1. qua addita ad figuram 7. fiunt 8. & abiectis 3. relinquuntur 2.) quibus si adijcias 1. fient 3. In tertio igitur digito, id est, in Medio locandus erit annus 4700. Item datus sit annus 1589. abiectis 3. ex 15. numero centesimorum, remanet o. Addita 1. fit 1. Igitur in primo digito, videlicet in Indice, annus 1500. ponendus est.

Dispositio trium Indictionum in manu, ad Indictionem cuiusuis anni inquirendã.

DEINDE in eisdem tribus extremitatibus reponendi sunt tres numeri trium Indictionum, hac ratione. Quia CHRISTVS Dominus natus est post annum 3. Indictionis, ponetur Indictio 3. in Pollice, vbi scilicet locatus est annus o. id est, annus Ortum CHRISTI proxime antecedens. Et quoniam cyclus 15. annorum Indictionis in centum annis sexies cõtinetur, & supersunt 10. si addemus 10. ad 3. conficietur Indictio 13. in secundo collocanda digito. Additis rursus 10. ad proximam Indictionem 13. colligitur summa 23. à qua si reijcietur cyclus Indictionis, hoc est, anni 15. supererit Indictio 8. locanda in tertio digito. Atque hæ Indictiones illis annis centesimis debentur, qui in illis digitorum extremis, ex superiore dispositione, collocantur. Hi autem tres numeri Indictionum, quas in digitorum extremis statuimus, hoc versiculo comprehenduntur.

Indictiones omnium centesimorum annorum quæ sint.

Da tria primo, alij tredecim, deinde octo sequantur.

Hoc enim carmine indicatur primo digito tribui 3. secundo 13. & tertio 8.

Indictio cuiusuis anni quo pacto reperiatur.

IAM si Indictioni cuiusuis centesimi anni, quæ collocata est in eo articulo, in quo ille centesimus est constitutus, adijcias annos expansos post eum centesimum datos, atque ex summa abijcias 15. quoties fieri potest, procreabis Indictionem anni propositi.

EXEMPLI gratia. Datus sit annus 1589. Quoniam annus 1500. in Pollicem cadit, siue in primum digitum, (quod reiectis 3. ex 15. numero annorum centesimorum, superfit o. & addita 1. fiat 1.) conueniet anno 1500. Indictio 3. in eodem Pollice constituta. Ad quam si adijciantur anni expansi 89. & ex summa 92. reijciantur 15. reliqua

fiet

fiet Indictio 2. anni 1589.

RVRSVS proposito anno 4716. qui in digitum Medium, siue tertium, cadit, (quod reiectis 3. ex 47. numero annorum centesimorum, reliqua sint 2. quibus si addatur 1. fiunt 3.) vbi collocata est Indictio 8. Cui si anni 16. expansi addantur, colligetur summa 24. & ex hac reiecto Cyclo 15. annorum Indictionis, superest Indictio 9. anni 4716. propositi. Atque ita de cæteris.

PRIMA TABELLA annorum centesimorum.

4200	Et sic in infinitum.	
3900	4000	4100
3600	3700	3800
3300	3400	3500
3000	3100	3200
2700	2800	2900
2400	2500	2600
2100	2200	2300
1800	1900	2000
1500	1600	1700
1200	1300	1400
900	1000	1100
600	700	800
300	400	500
0	100	200

SECVNDA TABELLA Indictionum.

3	13	8

TERTIA TABELLA annorum expansorum.

1	16	31	46	61	76	91	4	14	9
2	17	32	47	62	77	92	5	15	10
3	18	33	48	63	78	93	6	1	11
4	19	34	49	64	79	94	7	2	12
5	20	35	50	65	80	95	8	3	13
6	21	36	51	66	81	96	9	4	14
7	22	37	52	67	82	97	10	5	15
8	23	38	53	68	83	98	11	6	1
9	24	39	54	69	84	99	12	7	2
10	25	40	55	70	85	100	13	8	3
11	26	41	56	71	86		14	9	4
12	27	42	57	72	87		15	10	5
13	28	43	58	73	88		1	11	6
14	29	44	59	74	89		2	12	7
15	30	45	60	75	90		3	13	8

Constructio, & vsus triplicis tabellę ad Indictionem inueniendā.

EX triplici tabella Indictionem expeditissime ita reperiemus. In prima tabella annorum centesimorum, qui ordine se mutuo consequentes terni progrediuntur in infinitum, vt eosdem in trium digitorum extremitatibus disposuimus, sumatur centesimus annus proximè elapsus, & in tertia tabella inter annos expansos, annus propositus. Illico enim in angulo communi secunda tabella Indictionum offeret Indictionē propositi anni. Quòd si annus datus sit ex cētesimis quispiam, inuenies eius Indictionem in prima linea sub annis centesimis, vbi descriptę sunt tres Indictiones, 3. 13. 8. quas in extremis trium digitorum collocandas esse diximus. Exempli gratia. Anno 2500. erit Indictio 13. cum hæc in prima linea sub anno 2500. existat. Anno vero 1589. inuenies Indictionem 2. in angulo communi annorum 1500. & 89. atque ita de aliis.

Inuentio Indictionis per præcepta Arithmetices.

INDICTIONEM quoque per Arithmetices præcepta facile inueniemus, si annis Domini adijciemus 3. numerumque collectum per 15. diuidemus. Numerus enim ex diuisione reliquus erit Indictio quæsita: aut si nihil superfit, Indictio quæsita erit 15. Vt si Indictio quæratur anno 1589. Additis 3. & numero conflato 1592. per 15. diuiso, superest numerus 2. pro Indictione anni 1589. Rursus si Indictio anni 3462. desideretur. Additis 3. ad annos 3462. diuidatur collectus numerus 3465. per 15. Supererit enim 0. Igitur Indictio anni 3462. erit 15. Eadem in reliquis ratio seruanda est.

DE LOCO SOLIS IN ZODIACO CAP. XII.

In quod signum Sol quolibet mēse ingrediatur.

VT scias, quonam in signo, & gradu Zodiaci, plus minus, Sol quotidie commoretur, nosse primo loco oportet, in quod signum quolibet mense Sol ingrediatur. Pro qua re ediscendi sunt duo hi versus ab Astronomis olim compositi.

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libraq;, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Pisces.

Hæc enim duodecim signa eodem ordine 12. mensibus anni, sumpto principio à Martio, conueniunt. Primum etenim signum, id est, Arietē, ingreditur Sol mense Martio: secundum, quod est Taurus, mense Aprili: atque ita deinceps: ita vt vndecimum, nimirum Amphorā, siue Aquarium, mense Ianuario, qui vndecimus est à Martio, ingrediatur: Et mense Februario Pisces, siue duodecimum signum.

DEINDE discendum est, quo die mensis Sol in signum ei tributum mensi ingrediatur. Quod vt memoria facilius comprehendi possit, hi alij duo versus excogitati sunt.

Inclyta

Inclyta Laus Iustis Impenditur: Heresis Horret.
Firmaq; Facta Fides Felici Gaudet Honore.

Nam 12. voces horum versuum 12. mensibus anni eodem ordine respondent, initio tamen facto à Ianuario, ita vt prima vox (*Inclyta*) tribuatur Ianuario: secunda (*Laus*) Februario, & sic deinceps.

IGITVR vt diem habeas, quo Sol in signum proprij mensis intret, vide, quota sit in alphabeto prima litera eius vocis, quæ proposito mensi respondet. Si enim tot vnitates, quotum ea litera locum in alphabeto occupat, ex 30. subtrahas, reliquus fiet numerus illius diei, quo Sol signum eius mensis ingreditur.

Quo pacto dies introitus Solis in signum cuiuslibet mensis cognoscatur.

VELVTI si scire cupias, quo die mensis Martij Sol signum Arietis introeat: quoniam Martio, tertio mēsi, tribuenda est vox tertia, (*Iustis*) cuius prima litera I, nona est in alphabeto; detrahemus 9. ex 30. vt relinquantur 21. Die ergo 21. Martij Sol principium Arietis tenebit.

SIC, si velim scire, quo die Nouembris Sol intret signum Arcitenentis, seu Sagittarij: quia Nouembri, vndecimo mensi, respondet vndecima vox (*Gaudet*) cuius litera prima G, septima est inter alphabeti literas; auferenda erunt 7. ex 30, vt dies 23. Nouembris fiat reliquus, quo Sol Sagittarium ingreditur.

QVOD si easdem vnitates, quas prima litera vocis cuiusuis mensis offert, adijcias ad numerum propositi diei eiusdem mensis, colliges numerum, qui indicabit, quo in gradu signi Sol existat eo die: ea tamen lege, vt si numerus collectus minor fuerit, quàm 30. gradus inuentus referatur ad signum antecedentis mensis; quòd tunc Sol nondum ad proprium signum propositi mensis peruenerit. Si verò idem numerus maior, quàm 30. fuerit, in eo gradu signi proprij mensis dicas Solem commorari, qui relinquitur, si 30. abijciantur ex numero conflato: Si denique summa confecta fuerit omnino 30. pronuncies Solem tenere vel gradum 30. signi antecedentis mensis, vel principium signi proprij mensis.

Qua ratione gradus Zodiaci reperiatur, in quo Sol quolibet die existat.

VERBI gratia. Si quis scire desideret, vbi Sol die 10. Aprilis existat: addat 9. propter primam literam I, quartæ vocis (*Impenditur*) quæ quarto mensi, id est, Aprili debetur; addat, inquam, 9. ad 10. diem propositum: vt efficiat 19. qui numerus minor est, quàm 30. Nondum ergo Sol signum Tauri, quod Aprili tribuitur, ingressus est, sed in Gradu 19. Arietis, signi videlicet antecedentis mensis Martij, versatur.

RVRSVS optet quispiam cognoscere, in quo gradu versetur Sol die 27. Septembris, qui mensis nonus est, ac propterea nona vox (*Fides*) ei tribuenda, cuius prima litera F, sextum locum inter literas alphabeti occupat. Si igitur addam 6. ad diem 27. propositum, efficiam 33. numerum maiorem, quàm 30. Ex quo intelligam, Solem iam ingressum esse Libram, signum scilicet mensis Septembris. Ablatis autem 30. ex 33. supererst 3. gradus Libræ, in quo Sol tunc existet.

POSTREMO si cupias nosse, Vbi Sol die 22. Maij moretur:

quoniam Maio, quinto mensi, respondet vox. (*Hæresis*) cuius prima litera H, octaua est in alphabeto. Additis 8. ad diem 22. conficitur summa 30. Sol ergo die 22. Maij versabitur in gradu 30. Tauri, hoc est, in principio Geminorum.

ETSI autem hac ratione non omnino verus locus Solis cognosci potest, tum propter annos bissextiles, atque communes, tum quia Sol non prorsus vnum gradum quotidie in Zodiaco peragrat; vix tamen error committetur dimidiati gradus, vel ad summum vnius: ita vt, plus minus, verum Solis locum assequamur; tam certò videlicet, atque exploratè, vt tutò eo possimus vti in vsu eorum horologiorum, in quibus ad horas cognoscendas necesse est, locum Solis in Zodiaco habere perspectum. Quod etiam ad vsum aliorum instrumentorum, quibus Astronomi vtuntur, requiritur.

DE LOCO LVNAE IN ZODIACO, & quot horis noctu luceat. CAP. XIII.

Quo in loco Zodiaci Luna existat quolibet die proposito.

QVEM locum Zodiaci Luna quolibet die proposito occupet, hoc est, in quo signo, & gradu existat, plus minus, colligunt Computistæ hoc ferè modo. Ætatem Lunæ in Calendario inuentam, addita prius vnitate, (propterea quòd Luna plerunque vno die citius cum Sole coniungitur, quam Epactis monstratur: ac proinde cum Epacta quælibet indicat Lunam dierum, verbi gratia, 16. meritò eandem in cælo dicemus esse dierum 17.) duplicant, numerumq; procreatum per 5. partiuntur. Quotiens enim numerus indicabit, quot signis integris Luna à Sole secundum successionem signorum distet: Vnitates autem reliquæ, si quæ sunt, dabunt quintas partes vnius signi, (ita vt pro singulis vnitatibus senos gradus accipiant,) quibus vltra signa integra Luna à Sole abest, secundum eandem successionem signorum.

EXEMPLI gratia, Anno 1588. Die 7. Decembris Luna inueuenietur habere dies 18. Verius autem continebit tunc dies 19. Duplica igitur 19. & numerum procreatum 38. partire per 5. Quotiens erit 7. & reliquæ vnitates 3. Aberit ergo tunc Luna à Sole septem signis, & insuper 18. gradibus, id est, tribus quintis partibus vnius signi. Cum igitur die 7. Decembris Sol teneat gradum 15. Sagittarij, vt ex capite superiori patet; si post Sagittarium numeremus septem signa, Capricornum, Aquarium, Pisces, Arietem, Taurum, Geminos, Cancrum, distabit gradus 15. Cancri à loco Solis, hoc est, à gradu 15. Sagittarij, septem signis: Et si adijciamus alios 18. gradus, repe-

riemus

riemus Lunam tunc ferè occupare gradum 3. Leonis.

HAC regula disces, Lunam in primo aspectu quadrato, cum scilicet est dierum 7$\frac{1}{2}$. abesse à Sole tribus signis: in plenilunio autem, cum habet ferme dies 15 distare Lunam sex signis à Sole: In secundo denique quadrato aspectu, cum ferè est dierum 22$\frac{1}{2}$. recessisse Lunã à Sole, nouem signis. Nam bis 7$\frac{1}{2}$. faciunt 15. quibus diuisis per 5. producuntur 3. signa. Item bis 15. efficiunt 30. quibus diuisis per 5. procreantur 6. signa. Denique bis 22$\frac{1}{2}$. sunt 45. quibus diuisis per 5. exeunt 9. signa.

EVNDEM locum Lunæ in Zodiaco ita quoque inuestigare poterimus. Quoniam Luna mouetur ab occasu in ortum motu medio, Grad. 13. ferè, vt ex Theoricis patet; si ætatem Lunæ multiplicemus p 13. procreatumque numerum per 30. partiamur, indicabit Quotiens numerum signorum, quibus Luna secundum successionem signorum distat à loco, vbi in Nouilunio erat: Reliquus autem numerus dabit gradus. Inuento ergo loco Solis tempore illius Nouilunij, reperies facile locum Lunæ. *Alia Inuentio loci Lunæ in Zodiaco.*

VT die 7. Decembris anni 1588. Luna habet dies 19. qui multiplicati per 13. efficiunt 247. gradus, hoc est, signa 8. & grad. 7. Cum ergo die 19. Nouembris, quo Nouilunium factum est, Sol, ac proinde & Luna extiterit in grad. 26. Scorpij, existet die 7. Decembris Luna in 3. gradu fermè Leonis, hoc est, distabit signis 8. grad. 7. ferè, à grad. 26. Scorpij.

PER hanc etiam regulam disces Lunam in Plenilunio abesse 6. signis à Sole: In primo autem quadrato aspectu, signis 3. & in secundo, signis 9. Nam multiplicatis 15. per 13. fiunt 195. gradus, hoc est, signa 6. & grad. 15. Cum ergo Sol confecerit grad. 15. à Nouilunio vsque ad Plenilunium, aberit Luna à Sole signis 6. In primo autem quadrato aspectu, si dies 7$\frac{1}{2}$. ducantur in 13. fiunt grad. 97$\frac{1}{2}$. hoc est, signa 3. & grad. 7$\frac{1}{2}$. Cum igitur Sol à Nouilunio ad primum quadratum aspectum vsque confecerit grad. 7$\frac{1}{2}$. distabit Luna à Sole signis 3. In secundo denique aspectu quadrato, si ducantur dies 22$\frac{1}{2}$ in 13. procreantur gradus 292$\frac{1}{2}$. hoc est, signa 9. & grad. 22$\frac{1}{2}$ Quare cum Sol à Nouilunio vsque ad secundum aspectum quadratum confecerit ferè grad. 22$\frac{1}{2}$. aberit Luna à Sole signis 9.

IAM vero quanto tempore Luna noctu luceat, Computistæ ita ferè cognoscunt. Ætatem Lunæ inuentam, (addita quoque prius vnitate,) si maior non sit, quam 15. dierum; Vel eius complementũ ad 30. si maior fuerit, quam 15. multiplicant per 4. numerumque genitum partiuntur per 5. Quotiens enim indicabit horas inæquales, & reliquæ vnitates, si quæ sint, quintas partes vnius horæ, quibus Luna lucet: quæ quidem horæ post occasum Solis numerandæ sunt, quãdo Plenilunium nondum aduenit: post Plenilunium vero eædem numerãdæ sunt ante Solis exortum: adeo vt Luna crescente, fulsio eius sit vespertina; matutina autem, eadem decrescente. *Quanto tempore Luna noctu luceat.*

ALIO

ALIO quoque modo idem tempus explorant hac ratione. Ætatem Lunæ, quam diximus, si maior non est, quam 15. vel si maior est, eius complementum ad 30. multiplicant per 5. & productum numerum per 6. partiuntur. Quotiens enim rursus dabit horas inæquales, & reliquæ vnitates, quintas partes vnius horæ. Prior tamen regula dat tẽpus fulsionis Lunæ paulò minus, quam posterior: quia hæc includit motum Lunæ, quo interim ab occasu in ortum progreditur; illa verò eundem excludit: perinde ac si solo primo motu ferretur ab ortu in occasum.

VERBI gratia. Anno 1588. Die 7. Decembris reperietur ætas Lunæ dierum 18. & addita vnitate, dierum 19. Complementum eius ad 30. est 11. quo numero multiplicato per 4. numeroque producto 44. diuiso per 5. fit Quotiens $8\frac{4}{5}$. Tot ergo horis inæqualibus, hoc est, octo duodecimis partibus totius noctis, & insuper $\frac{4}{5}$. vnius partis duodecimæ, Luna ea nocte lucebit ante ortum Solis. Quod si posteriori regula idem quæratur, multiplicabimus 11. per 5. & productum numerum 55. per 6. partiemur. Quotiens enim numerus $9\frac{1}{6}$. indicabit horas inæquales fulsionis Lunæ: quod tempus illo priore paulò maius est, ob eam, quam diximus, causam.

PRIORI porrò regula comperies, Lunã in Plenilunio lucere 12. horis inæqualibus, hoc est, tota nocte. In vtroque quadrato aspectu, 6. horis, id est, dimidiata nocte. Cum Luna dies 5. vel 25. habet, horis 4. id est, tertia parte noctis. Denique cum Luna est 4. aut 26. dierum, horis 3. siue quarta noctis parte.

ITAQVE cognita magnitudine noctis propositæ, si ea in 12. partes æquales distribuatur, cognoscentur quoque horæ æquales, quibus Luna lucet. Vt quoniam die 7. Decembris nox continet Hor. 14. Min. 55. ferè, luceatque tum Luna ex posteriori regula, horis $9\frac{1}{6}$. inæqualibus; complectitur autem pars duodecima noctis Hor. 1. Min. $14\frac{7}{12}$. comprehendent $\frac{9}{12}$ noctis, & $\frac{1}{6}$ vnius partis duodecimę, horas ferme 11. æquales, & paulo amplius, quibus Luna tunc lucebit.

Locus Lunę in Zodiaco, & tempus eius fulsionis, quare non ad vnguem per regulas, quas diximus, reperiatur.

MVLTAS autem ob causas neque locus Lunę in Zodiaco, neq; tempus eius fulsionis, per hasce regulas, ad vnguem reperitur: tum quia Minuta in ijs negliguntur, & Luna non æquabiliter sub Zodiaco fertur; ex quo necessario error aliquis in eius loco inuestigando committitur: tum etiam, quia tempus fulsionis Lunæ augetur, cum ipsa suo motu velox est, & Septentrionalis; diminuitur autem, cum tarda est, ac Meridionalis: vt propterea in eo tempore inquirendo necessario a vero aberretur. Huc accedit, quòd neque ætas Lunæ exquisitè per Epactas reperitur, neque locus Solis in Zodiaco: quæ res aliquot graduum errorem inducat necesse est. Satis est, per has regulas reperiri, plus minus, signum, in quo Luna die proposito existat, etiamsi interdum aliquot gradibus à vero eius loco, ob eas, quas diximus, causas, aberremus.

TERTII LIBRI FINIS.

CANDIDO LECTORI.

HABES Candide lector refutationes Mæstlini cauillationum, cum Computo Ecclesiastico per articulos digitorum. Quibus in rebus si tuæ satisfecimus expectationi, est quod DEO IMMORTALI, ad gloriam cuius hæc omnia referuntur, gratias agas, agnoscas etiam magnam HIERONYMI SPINVLÆ Genuensis, alterius quondam HIERONYMI BRVNORIS filij, in hoc ipso opere edendo liberalitatem; qui cum ex ea sit familia, quæ doctrinarum semper fuit, doctorumq; hominum amantissima, maiorum suorum gloriam pari etiam cum studio, consimilique laude persequitur. VALE.

REGESTVM.

a b c d e f g h i k

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sf Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd.

Omnes sunt duerni.

ROMAE, Apud Sanctium, & Soc.

M. D. LXXXVIII.